DE SVENSKA LUTHERSKA FÖRSAMLINGARNAS OCH SVENSKARNES HISTORIA I AMERIKA

SWED
5-4

Donated:by: Mrs. H. Montgomery

THE SEATTLE GENEALOGICAL SOCIETY

SEATTLE GENEALOGICAL SOCIETY
P. O. BOX 549
SEATTLE, WASHINGTON 98111

E. NORELIUS, D. D., LL. D., K. N. O. 1STA KL.

SWED
5-4

SEATTLE GENEALOGICAL SOCIETY
P. O. BOX 549
SEATTLE, WASHINGTON 98111

IN SWEDISH

DE SVENSKA
LUTHERSKA FÖRSAMLINGARNAS
OCH
SVENSKARNAS HISTORIA
I
AMERIKA

ETT BIDRAG AF

E. NORELIUS

INDEX

ANDRA BANDET

INNEHÅLLANDE AUGUSTANA-SYNODENS HISTORIA

C. 1916

ROCK ISLAND, ILL.
AUGUSTANA BOOK CONCERN

Pastors photographs - 246
frontispiece, 16.

COPYRIGHT, 1916,
BY
AUGUSTANA BOOK CONCERN.

ROCK ISLAND, ILL.
AUGUSTANA BOOK CONCERNS TRYCKERI OCH BOKBINDERI
1916

INNEHÅLL.

FÖRSTA AFDELNINGEN.

DEN SKANDINAVISKA EVANGELISKT LUTHERSKA AUGUSTANA-SYNODENS STIFTELSE I JUNI 1860, OCH DESS HEMMISSIONSVERKSAMHET TILL NÄRVARANDE TID. Sid. 1—134.

SID.

Om förberedelsemötet i Chicago, Ill., den 23—27 april 1860 1
Om stiftelsemötet på Jefferson Prairie, Wis., i juni 1860 och dess närmaste följder 7
De omedelbara följderna af detta möte 11
De svenska medlemmarna af organisationsmötet på Jefferson Prairie, Wis. 14
Augustana-synodens konstitution 21
Augustana-seminariets konstitution 28
Om Augustana-synodens tillväxt genom dess hemmission i nya kolonier 30
Nya kolonier och nya församlingar 32
Augustana-synodens hemmission 35
Banbrytarna eller grundläggarna af Augustana-synodens hemmission 38
Ett nytt skede i missionsverksamheten 46
Missionsfrågans ställning åren 1880—81 64
Pastor P. Carlsons berättelse om sitt arbete på västkusten 67
Augustana-synodens mission i ett nytt utvecklingsskede 88
Missionsfältet i Oregon, Washington- och Idaho-territorierna 91
De flesta missionsfälten öfvergå så småningom i konferensernas händer 92
Mormon-missionen 95
En ny förändring inträdde med året 1902 105
Synodens gemensamma missionsfält 110
Inter Mountain-distriktet 110
Montana-distriktet 112
De smärre missionsfälten, som ligga här och där utom konferensernas gränser och stå under synodens vård 122
I staten Florida 122
I staten Alabama 131
I Alaska 131

ANDRA AFDELNINGEN.

OM AUGUSTANA-SYNODENS UTVECKLINGSSTADIER. Sid. 135—232.

Augustana-synodens första utvecklingsstadium, 1860—70 138
Synodens skola 140
Inbördes-kriget 142

SID.
Norrmännen och svenskarna skiljas åt och bilda två synoder..... 147
Augustana-synodens förening med The General Council of the Evangelical Lutheran Church in America..... 151
Augustana-synodens andra utvecklingsstadium, 1870—81..... 163
Revisionstiden 164
Synodalmötet i Rockford, Ill., 1874..... 170
Augustana-synodens tredje utvecklingsstadium, 1881—88..... 180
Augustana-synodens fjärde utvecklingsstadium, 1888—99..... 184
Doktor Lindahl synodens president 1888—91..... 185
Doktor P. J. Svärd synodens president 1891—99..... 191
Jubelåret 1893 193
Augustana-synodens femte utvecklingsstadium, 1899—1911..... 211
Det dubbla jubelmötet 1910..... 225

TREDJE AFDELNINGEN.

OM LÄRAN, FÖRFATTNINGEN, KULTEN OCH DET KRISTLIGA LIFVET.
Sid. 233—296.

Om läran 233
Om författningen 237
Augustana-synodens församlingskonstitution 239
Om kulten 249
Om det kristliga lifvet..... 252
Läroverk 256
Välgörenhetsinrättningar 262
Barnhemsverksamheten 263
Sjukhusverksamheten 271
Diakonissverksamheten 276
Ålderdomshemmen 279
De olika slagen af ordnad missionsverksamhet, hemmissionen, immigrantmissionen, hednamissionen, inre missionen..... 281
Ungdomsföreningar 283
Understödskassan 285
Huru man lefde och dog i banbrytaretiden..... 288
Om skriftspridningen och förlagsverksamheten..... 294

FJÄRDE AFDELNINGEN.

OM AUGUSTANA-SYNODENS KONFERENSER. Sid. 297—527.

I. Illinois-konferensen 299
II. Minnesota-konferensen 318
III. Iowa-konferensen 380
IV. New York-konferensen 386
V. Kansas-konferensen 416
Huru Lindsborg uppkom..... 419
Pastor O. Olsson och Lindsborgs-kolonien..... 423
Om schismen i Lindsborg..... 427
Om Carl Aaron Swenssons tid..... 431
VI. Nebraska-konferensen 445

SID.

VII och VIII. California- och Columbia-konferenserna 459
Pacific-konferensen 461
Konferensens delning 469
California-konferensen 470
Columbia-konferensen 480
IX. Superior-konferensen 487
X. New England-konferensen 493
XI. Red River Valley-konferensen 497
XII. Canada-konferensen 503
"The Association of English Churches of the Augustana Synod" 512

Om föreningsverksamheten i församlingarna 519
Återblick 522
Index 531

FÖRORD.

Det är nu på 26te året, sedan 1sta bandet af detta historiska arbete utkom, och vid den tiden hade jag litet hopp att lefva, till dess jag hunnit utarbeta det 2dra bandet. Min hälsa var då mycket svag, och då jag därjämte haft många offentliga värf för samfundet att utföra, så har det dragit mycket långt ut på tiden, innan jag kunnat komma fram med hvad som här föreligger. För tre år sedan var det meningen, att jag skulle varit färdig med detta arbete, men jag blef då så sjuk, att jag trodde mitt slut vara helt nära. Jag vågade bedja, att Gud skulle låta mig lefva, till dess jag, på hvad sätt jag kunde, hade fullbordat detta arbete, och det synes nu, som om han hölle på att höra denna bön. Därmed vill jag ej gifva det intrycket, att detta mitt arbete är af sådan vikt, att Augustana-synoden ej skulle fortfara att bestå det förutan, men öfvertygad som jag är, att denna synod är ett underbart Guds verk, ville jag gärna lefva och till hans ära hjälpa till att bära vittnesbörd därom.

Mitt sätt att skrifva historia är nog icke efter konstens regler, men hvad som för mig har stått klart är, att det går icke an att dikta historia eller att gissa sig till hvad man berättar och sedan kalla det historia, utan hvad man framlägger såsom historia måste vara omutligen sant. Det tager ofta en lång tid, mycket arbete och kostnad, innan man får reda på verkliga fakta, när man följer den metoden, men det är dock den enda rätta vid all historieskrifning. Jag gör icke heller något anspråk på att på ett uttömmande sätt hafva behandlat mitt ämne; jag har blott sökt att draga några strån till stacken och kallar mitt opus ett bidrag, som kommande historieskrifvare möjligen kunna göra bruk af, och sålunda kan detta mitt arbete blifva till någon nytta.

Pastor G. Unonii kritik öfver ett visst ställe i 1sta bandet har jag besvarat i Teologisk Tidskrift, som jag tror bör vara tillfredsställande för dem som älska sanning.

Vasa, Minnesota, i januari 1916.

E. NORELIUS.

ILLUSTRATIONER.

SID.

Dr E. Norelius I
Norska luth. kyrkan i Clinton, Rock Co., Wis., där Aug.-synoden stiftades X
Den gamla sv. luth. kyrkan i Galesburg, Ill X
Präster närvarande vid synodens stiftelse 1
Lekmän närvarande vid synodens stiftelse 16
Präster ordinerade vid stiftelsemötet 16
Äldre kyrkor inom synoden 17
Äldre kyrkor inom synoden 32
Nyare kyrkor inom synoden 33
Nyare kyrkor inom synoden 48
Nyare kyrkor inom synoden 49
Nyare kyrkor inom synoden 64
Nyare kyrkor inom synoden 65
Nyare kyrkor inom synoden 80
Sv. luth. kyrkan i Douglas, Alaska 81
Sv. luth. kyrkan i Salt Lake City, Utah 81
Sv. luth. kyrkan i Pierson, Florida 96
Sv. luth. kyrkan i Tennessee Ridge, Tenn 96
Den obebodda Kansas-slätten 97
Smoky Hill-dalens i Kansas sista "dugout" 112
Interiör af en "dugout" 112
Första kyrkan (Exteriör och Interiör) och dr Norelius' första hus i Vasa 113
Randiga backar (utmed Minnesota-floden) 128
"Skrikkärran" 129
Gamla college-byggnader i Paxton, Ill 144
Gamla college-byggnader i Paxton, Ill 145
T. N. Hasselquist, Jonas Swensson, Erland Carlsson, S. P. A. Lindahl, P. J. Swärd, O. Olsson (porträtter) 160
Andrew Jackson, P. J. Sjöblom, C. A. Swensson, E. A. Fogelström, B. M. Halland, C. O. Hultgren (porträtter) 161
Bilder från missionen i Indien och Porto Rico 176
Bilder från missionen i Kina 177
Bilder från jubelfesten 1910 192
Bilder från jubelfesten 1910 193
Augustana Book Concerns byggnad 208
Augustana College och Teologiska Seminarium 209
Augustana College och Teologiska Seminarium 224
Gustavus Adolphus College 225
Bethany College 240
Landskap nära Lindsborg, Kans 241
Luther och Upsala colleges 256

SID.

Northwestern och Minnesota colleges 257
Trinity och Coeur d'Alene colleges 272
North Star College och Barnhemmet i Vasa 273
Barnhemmen i Joliet och Andover 288
Barnhemmen i Stanton och Mariadahl 289
Barnhemmen i Jamestown och Minneapolis 304
Barnhemmen i Avon och Stromsburg 305
Barnhemmen i Duluth och Omaha 320
Augustana Hospital, Chicago, och Bethesda Hospital, St. Paul 321
Immanuel Hospital, Omaha, Nebr., och Hospitalet i Kansas City, Mo.. 336
Emanuel Hospital, Portland, Ore., och Lutherska hospitalet i Moline, Ill. 337
Iowa Luth. Hospital, Des Moines, Iowa, och Bethesda Deaconess Home, St. Paul, Minn 352
Diakonisshuset i Omaha, Nebr., och Nazareth Home, Omaha, Nebr 353
Bethesda ålderdomshem, Chisago City, Minn., och Bethesda invalidhem, St. Paul, Minn 368
Ålderdomshemmen i Madrid, Iowa, och Joliet, Ill 369
Ålderdomshemmen i Chicago, Ill., och Lindsborg, Kans 384
Ålderdomshemmet i Brooklyn, N. Y., och Immigranthemmet i New York, N. Y 385
Immigranthemmet i Boston, Mass., och Aug. Central Home, Chicago, Ill. 400
Augustana-hemmet för unga kvinnor och Immanuel-församlingens hem för unga kvinnor, Chicago, Ill 401
Augustana Missionshydda, Minneapolis, Minn., och Bethphage, Axtell, Nebr. 416
Aflidna pastorer 417
Aflidna pastorer 432
Aflidna pastorer 433
Aflidna pastorer 448
Aflidna pastorer 449
Aflidna pastorer 464
Aflidna pastorer 465
Aflidna pastorer 480
Aflidna pastorer 481
Aflidna pastorer 496
Aflidna lekmän 497
Aflidna lekmän 512
Aflidna lekmän 513

Norska luth. kyrkan i Clinton, Rock Co., Wis., där Augustana-synoden stiftades.

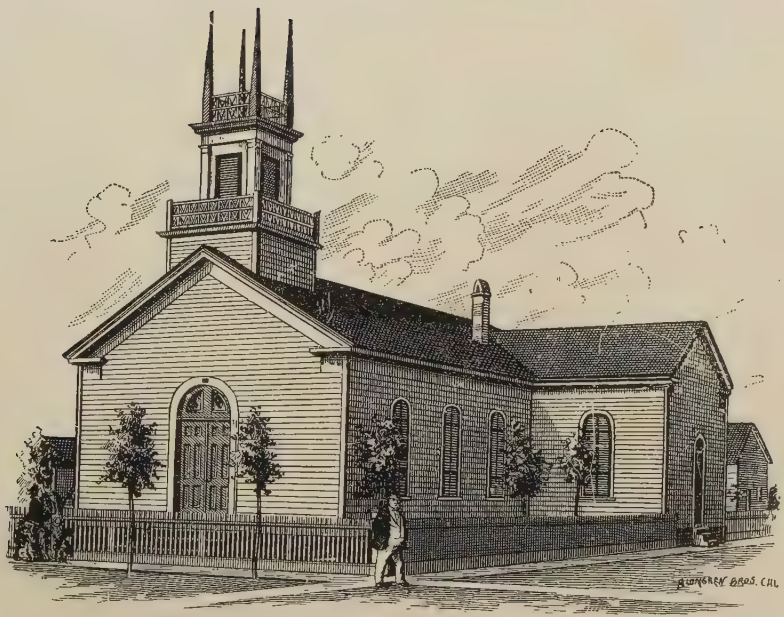

Den gamla svenska luth. kyrkan i Galesburg, Ill.

P. Carlson, 1822—1909. J. P. C. Borén, 1824—1865. P. A. Cederstam, 1830—1902.
M. F. Håkanson, 1811—1893. L. P. Esbjörn, 1808—1870.
E. Norelius, 1833—1916. A. Andreen, 1827—1880.
Erland Carlsson, 1822—1892. P. Beckman, 1822—1915.
O. C. T. Andrén, 1824—1870. Jonas Swensson, 1828—1873. T. N. Hasselquist, 1816—1891.

PRÄSTER NÄRVARANDE VID SYNODENS STIFTELSE.

FÖRSTA AFDELNINGEN.

Den Skandinaviska Evangeliskt Lutherska Augustana-synodens stiftelse i juni 1860, och dess hemmissionsverksamhet till närvarande tid.

OM FÖRBEREDELSEMÖTET I CHICAGO, ILL., DEN 23—27 APRIL 1860.

AF första bandet af denna historia hafva vi sett, hvad som var orsaken och den närmaste anledningen till de skandinaviska lutheranernas skilsmässa från "The Evangelical Lutheran Synod of Northern Illinois" och på samma gång från den Lutherska General-synoden i Amerika.

Att man icke öfverallt i de skandinaviska församlingarna — icke ens bland pastorerna — hade fått en full inblick uti den kyrkliga ställningen före mötet i Chicago, det kunde man knappt vänta med de långsamma kommunikationsmedel, som då funnos; men att någonting viktigt förelåg och var i görningen, det anade man nästan allestädes. Hurudan stämningen var före mötet, ådagalägges genom följande utdrag ur åtskilliga pastorers bref. Pastor M. F. Håkanson skref från Swede Point, Iowa, den 12 mars 1860: "Jag kan icke komma till konferensen i vår af den orsak, att jag har för långt att resa. Efter min beräkning blefve reskostnaden omkring $40, och huru är det möjligt att här uppe åstadkomma så mycket penningar? Jag får därför låta det bero. Emellertid hör jag, att det är viktiga saker, som där komma i fråga. Jag tillstår, att jag är af samma tanke som du i afseende på vår förening med Norra Illinois-synoden, dock har jag förnummit, att såväl prof. Esbjörn som pastor Hasselquist icke insett någon fara, utan funnit fördel därvid samt beräknat vårt anseende som skandinaver, och därnäst hvad godt vi kunnat åstadkomma bland dem (amerikanerna) medelst vårt fasthållande vid vår

rena bekännelse, m. m. Har nu Esbjörn fått andra åsikter, det är väl troligt, men om detta är fallet med Hasselquist, därpå tviflar jag. Hvad åter föreningen med läroverket i Springfield angår, trodde jag, att konstitutionen för vårt professorat skulle betryggat oss här. Dock inser jag vid närmare eftertanke, att den nära beröringen med de andra professorerna och studenterna skall hafva ett ofördelaktigt inflytande på våra studenter. Esbjörn har troligen erfarit detta, sedan han kom dit, och detta har fört honom på andra tankar. Men huru skall professoratet kunna flyttas och vi kunna fly från Norra Illinois-synoden? Vi äro så invecklade med dem. Kan det låta sig göra, så är jag visst med om den saken. Men det kommer att göra ett stort uppseende inom den Lutherska kyrkan i Amerika. Var god, om tillfälle gifves, när du kommer från konferensen, och låt mig veta, hvilka åsikter voro rådande bland bröderna, och hvad resultatet blef."

Pastor P. Beckman skref från Spring Garden, Minnesota, den 5 mars 1860: "Jag önskade gärna, att vi kunde få en egen synod, och att vårt professorat blefve skildt från nylutheranerna, ty de inverka så mycket menligt på dem, som skola undervisas af dem... Måtte Herren själf få leda det till det bästa. Jag hörde, att bröderna här (vid konferensmötet) voro för denna sak; vi talade därom, dock i all tysthet."

Pastor A. Andreen skref den 2 mars 1860 från Rockford, Ill.: "Från professor Esbjörn fick jag bref för några dagar sedan, hvari han beder, att jag icke skall uteblifva från nästa konferensmöte i Chicago. Det skall blifva eget att höra, huru saken kommer att vända sig. Måtte allt ske, som Gud vill."

Ifrån Milwaukee, Wis., skref pastor O. J. Hatlestad den 7 april 1860: "Jag är ledsen, att våra affärer redan kommit till denna punkt; men jag tviflar ej på att Herren vill låta det lända till hans äras befrämjande."

Redan i februari skref pastor Erland Carlsson: "Vår konferens blir ej förrän i slutet af april, såsom du ser af protokollet för senaste möte. Jag förutser en fullkomlig brytning med den amerikanska delen af vår synod."

Utom hvad som i första bandet blifvit sagdt om förberedelsemötet i Chicago, kan ännu åtskilligt tilläggas. Protokollet öfver mötets förhandlingar finnes i tidningen "Hemlandet", 6te årg., No. 18.

Rubriken lyder sålunda: Protokollet vid de förenade Chicago-, Mississippi- och Minnesota-konferensernas sammanträ-

de i Svenska Lutherska Kyrkan i Chicago den 23—27 april 1860. "Mötet började med allmän gudstjänst i den Norska Lutherska kyrkan på aftonen den 23 och klockan 9. Den följande morgonen togo förhandlingarna sin början i den Svenska Luth. kyrkan på Superior-gatan. Broder Hasselquist började med bön och uppläsande af Es. 54 kap., hvaröfver han gjorde några anmärkningar, och br. Paul Andersen slutade med bön."

De närvarande pastorerna och ombuden från församlingarna voro: Prof. L. P. Esbjörn, pastorerna T. N. Hasselquist, Erland Carlsson, Paul Andersen, Jonas Swensson, O. C. T. Andrén, A. Andreen, E. Norelius, O. Andrewson, O. J. Hatlestad, P. Asbjörnson och P. H. Pederson.

Församlingsombuden: Olof Johnson från Galesburg, Ola Svenson från Chicago, John Amundson från Chicago, S. P. Lindell från Andover, Andrew Larson från Moline, Carl Jönson från Rockford, E. M. Sörly från Jefferson Prairie, Isak Jensen från Milwaukee, G. Esping från Geneva.

Såsom kommissionärer utan rösträtt voro äfven följande närvarande: A. Gustafson från församlingen i La Porte, Ind., John Johnson från Bailytown, Ind., och A. F. Engström från De Kalb, Ill.

Val med slutna sedlar företogs, och utsågs T. N. Hasselquist till ordförande och O. Andrewson till sekreterare.

Utaf de sju svenska pastorerna närvarande vid detta möte äro nu (1911) alla döda utom E. Norelius, och utaf de svenska lekmannaombuden äro, såvidt jag vet, alla döda.

På samma gång som konferensen behandlade sina vanliga ämnen, var dock hufvudfrågan att höra och fatta beslut rörande professor L. P. Esbjörns rapport med afseende på det steg han tagit såsom skandinavisk teologisk professor vid Illinois State University i Springfield.

Uti sin rapport underrättade han om och framlade grunderna och orsakerna till sin ämbetsafsägelse. Därpå nedsatte konferensen en särskild kommitté, bestående af pastorerna Paul Andersen, O. J. Hatlestad, Erland Carlsson och A. Andreen samt af lekmannaombuden E. M. Sörly, Carl Jönson och Olof Johnson, för att bereda förslag med afseende på denna rapport. Därpå uppträdde doktorerna W. M. Reynolds och S. W. Harkey från universitetet i Springfield och fingo tillåtelse att göra sina framställningar till konferensen. De begärde först, att Esbjörns rapport skulle öfversättas till engelska, hvilket beviljades, och E. Norelius fick i uppdrag att

återgifva de viktigaste punkterna. Sedan sökte de att vederlägga Esbjörns uppgifter genom att meddela utslag från fakultetens sida rörande hans afsägelse samt genom rapporten från uppfostringssällskapets kassa. Äfven lämnades dessa herrar från Springfield frihet att nästan hela eftermiddagssessionen argumentera sina påståenden emot Esbjörn. Det var svårt för konferensledamöterna att sitta och med lugn höra på allt detta, som till en stor del utgjorde förvrängningar af den enkla sanningen, men till konferensens heder uthärdade man med lugn och lät herrarna säga hvad de ville och sedan fara i frid.

Emellertid hade kommittéen, som var nedsatt för att inkomma till konferensen med förslag rörande det viktiga ämnet, arbetat med flit och full sakkännedom och var vid 6te sessionen färdig att framlämna följande rapport, som här i sin helhet meddelas ur protokollet för dess stora historiska vikts skull.

Rapporten lyder sålunda:

Kommittéen, till hvilken de dokument öfverlämnades, som hafva afseende på prof. L. P. Esbjörns afsägelse af sin befattning såsom skandinavisk professor vid Illinois Statsuniversitet, får vördsamt aflämna följande rapport:

Dessa dokument bestå af

1) professor Esbjörns redogörelse, i hvilken han framlägger de orsaker, som förmått honom att nedlägga sitt ämbete;

2) ett dokument från fakulteten vid nämnda universitet, innehållande förklaringar och beslut angående professor Esbjörns afsägelse;

3) äfvenså tvenne dokument, af hvilka det ena angår de synoders uppfostringssällskap, som stå i förening med läroanstalten, och det andra utgör en räkning öfver penningar, som professor Esbjörn enskildt mottagit och användt till de studerandes underhåll.

Beträffande de dokument, som röra Esbjörns afsägelse, har kommittéen genomgått och jämfört dem med de muntliga förklaringar, som af båda parterna blifvit inför konferensen afgifna. Kommittéen finner, att den icke kan betrakta och behandla prof. Esbjörns afsägelse såsom en enstaka handling, utan såsom stående i sammanhang med och härflytande från de svårigheter, som sedan någon tid funnits uti vår synod. Och på det man må få ett klart begrepp om hela denna sak och vi ställas i ett rätt ljus inför den kristna allmänheten, anse vi det nödigt att korteligen uppräkna några af dem.

Det är väl kändt, att vår synod enligt sin konstitution i anseende till läran står obetingadt på den Augsburgiska bekännelsens grund. På ett extra möte i Geneva, Ill., i maj 1856 beslöts upprättandet af det skandinaviska professoratet; men då dess egentliga karaktär skulle bestämmas, mötte detta redan då ett afgjordt motstånd.

Vid synodens ordinarie sammanträde i Dixon i oktober samma år visade sig detta motstånd såväl emot oss och vårt professorat som emot vår doktrinella ståndpunkt ännu tydligare, och försök gjordes att upphäfva synodens beslut i Geneva, beträffande vår professors förbindelse till kyrkans bekännelse, och om det än lyckades att förekomma detta, visade det sig dock, att vi icke "voro af samma sinne och sökte samma sak".

Vår synod har synbarligen sedan den tiden icke varit enig. Stridigheterna hafva snarare till- än aftagit, och de ifrigaste bemödanden hafva blifvit gjorda icke blott att förändra vår synods lärogrund, utan också att utestänga all hjälp från läroanstalten i Springfield, i fall utlänningarnas inflytande och den mycket fruktade "symbolismen" skulle vinna insteg inom inrättningen. Det är lätt att inse, att dessa förhållanden nödvändigt hafva haft ett stort inflytande på vår ställning till universitetet i Springfield: vår professor har känt det; våra studenter hafva känt det; vi hafva alla med sorg och bedröfvelse känt det. Vi hafva därför en längre tid tillbaka insett, att vi under sådana omständigheter icke mycket längre kunde förblifva i den förbindelse, i hvilken vi hittills stått. I betraktande af allt detta föreslår kommittén antagandet af följande inledning och beslut, nämligen:

Alldenstund vi äro fullt öfvertygade, att där finnes uti vår synod en bestämd skiljaktighet i läran; och alldenstund där redan i verkligheten är en söndring i stället för förening inom synoden, och alldenstund tvister och stridigheter tjäna till att förminska förtroendet, försvaga våra krafter och förhindra vår framgång; och alldenstund vi äro blottställda för att när som helst genom en tillfällig majoritet af röster emot oss påtvingas en förändring i vår doktrinella ståndpunkt; och alldenstund det är vår heligaste plikt att försvara och bevara vår trosbekännelse obesmittad såväl i våra församlingar som i den teologiska undervisning, hvilken meddelas åt våra studerande, och i den inflytelse, hvilken utöfvas på dem, som skola blifva våra församlingars präster och själasörjare; och alldenstund vår erfarenhet klarligen visar oss, att vi i dessa

delar icke hafva någon säkerhet i den förbindelse, hvaruti vi hittills stått, därför

Beslutes: 1) att vi godkänna prof. Esbjörns ämbetsnedläggande såsom vår skandinaviske professor uti Illinois Statsuniversitet, och att vi gifva honom vårt uppriktiga tack för den flit, hvarmed han arbetat för, och den trohet, hvarmed han vakat öfver våra församlingars välfärd i egenskap af professor, samt för den faderliga omsorg och godhet han bevisat våra studerande; och att vi godkänna det sätt, hvarpå han utdelat de medel, som kommit honom tillhanda för deras understöd.

Beslutes: 2) att vi, skandinaviska präster och menigheter, som hittills varit förenade med den Evang. Lutherska synoden af Norra Illinois, härmed fredligen utträda från vår kyrkliga förening med nämnda synod, och att vår konferens' ämbetsmän vördsamt meddela nämnda synods president underrättelse om detta vårt utträdande.

Beslutes: 3) att vi härmedelst bestämma att tisdagen den 5 nästkommande juni, kl. 3 e. m., sammankomma uti norska Ev. Lutherska kyrkan i Clinton, Rock co., Wisconsin, för att stifta en synod, och att en kommitté af tre utnämnes för att utarbeta en konstitution, som vid nämnda sammankomst skall framläggas till antagande.

Beslutes: 4) att vi uti den räkning, som blifvit oss meddelad från tre medlemmar af Uppfostrings-sällskapets verkställande kommitté i Springfield, med förvåning se, att intet af de penningar, som mottagits från de Ev. Luth. församlingarna i Östern för Uppfostrings-sällskapet, erkännes såsom gifvet till de skandinaviska studerandes underhåll, då vi likväl äro fullt öfvertygade, att åtminstone något af dessa penningar är uttryckligen gifvet för detta ändamål, och vi dessutom veta, att våra medlemmar och församlingar vid åtskilliga tillfällen bidragit till läroverket i Springfield för andra ändamål såväl som för uppfostrings-väsendet. Vi kunna därför icke finna någon billighet uti deras fordran, att vi skola ersätta hvad som af den gemensamma kassan blifvit användt för våra studerande, under det vi varit i förbindelse med läroanstalten. Hvilket allt härmed vördsamt framlägges.

PAUL ANDERSEN. E. M. SÖRLY.
ERL. CARLSSON. CARL JÖNSON.
O. J. HATLESTAD. OLOF JOHNSON.
A. ANDREEN.

Sedan konferensen antagit ofvanstående rapport, förklarade den, att detta steg icke tagits till följd af någon personlig ovilja mot någon, utan af den innerligaste kärlek till vår bekännelse, samt att vi voro förvissade om att alla vår kyrkas sanna vänner, såväl här i landet som i vårt gamla hemland, icke blott icke skulle taga anstöt, utan glädja sig öfver vår handling och omfatta oss och våra församlingar med vänskap och förböner.*

Ordföranden tillsatte därpå den i beslutet n:o 3 bestämda kommittéen, som bestod af prof. Esbjörn, pastor P. Andersen och Andrew Nilsen Testal.

Sålunda voro förberedelserna gjorda för att organisera en ny synod, och med innerlig längtan motsåg man den dagen, när detta steg var bestämdt att tagas.

OM STIFTELSEMÖTET PÅ JEFFERSON PRAIRIE, WIS. I JUNI 1860 OCH DESS NÄRMASTE FÖLJDER.

Jefferson Prairie, fem mil från järnvägsstationen Clinton, Rock Co., Wis., är en gammal norsk koloni, sträckande sig söderut i Boone Co., Ill. Ole Knudsen Nattestad, som 1838 nedslog sina bopålar på denna plats, var ock utan tvifvel en bland de första norrmännen, som invandrade till Wisconsin. Vid den tid då Augustana-synoden stiftades, hade han bott där i 22 år. Han var redan då en förmögen man, härbärgerade en del af mötesbesökarna och visade stort intresse i de kyrkliga angelägenheterna.

Ole Andrewson, förut medlem af Norra Illinois-synoden, var då pastor för en norsk luthersk församling på Jefferson Prarie; men dessutom funnos två andra norska lutherska församlingar därstädes, hvaraf den ena betjäntes af pioniärpredikanten Elling Eielsen och den andra af pastor N. Brandt af den Norska synoden. Redan om våren 1846 hade ett kyrk-

* Om läsaren jämförer detta förslag och dess antagande med de tankar, som uttalades 1858 af opponenterna mot undertecknad, se 1 bandet, sidd. 840—846, så måste han märka det stora omslag, som inträffat på mindre än 2 år. Med uppriktigt hjärta kunde jag tacka Gud därför utan skadeglädje. E. N.

ligt möte hållits på Jefferson Prairie af Elling Eielsen och hans vänner, där första grundritningen uppdrogs till hans bekanta "Kirkekonstitution", hvilken först i okt. 1850 blef fullbordad på ett möte på Koshkonong, Wis. Orsaken, hvarför man bestämde sig för att hålla stiftelsemötet på Jefferson Prairie, var nog ingen annan än den vänliga inbjudningen från den norska församlingen samt det centrala läget för de svenska och norska församlingarna, hvilkas ombud här skulle sammanträda.

Pastor Ole Andrewson Aasen var då pastor i församlingen, där mötet ägde rum, och han var i allas omdöme en rätt kristlig värd, ty han gjorde allt hvad i hans förmåga stod att se besökarna till godo.

Kyrkan, i hvilken synoden organiserades, var för den tiden en oklanderlig "frame"-byggnad, enkel och med enkel inredning af det puritanska slaget med utrymme för omkring 300 människor. För det mesta var den fullsatt såväl vid förhandlingssessionerna som under gudstjänsterna. För flera år sedan är den nedrifven, och man har blott en torftig bild kvar af densamma.

Om Augustana-synodens första möte förmäler protokollet, som därvid fördes, följande om dess öppnande och om de personer, som utgjorde dess medlemmar, samt om dess förhandlingar:

I enlighet med beslutet vid den gemensamma konferensen i Chicago den 23 — 27 april hade en konvention blifvit kallad att sammanträda i norska luth. kyrkan i Clinton, Rock co., Wis., den 5:te juni kl. 3 e. m.

Första Sessionen.

Mötet öppnades med gudstjänst, hvarvid pastor T. N. Hasselquist predikade.* Efter gudstjänstens slut kallades mötet till ordning af pastor Hasselquist. Följande voro närvarande:

Prof. L. P. Esbjörn.

Past. T. N. Hasselquist.	Delegat P. Palmquist.
" P. Andersen.	" B. Olsen.
" O. Andrewson.	" Chr. Newhouse.
" O. C. T. Andrén.	" N. Dahlgren.
" Erl. Carlsson.	" Sven Olson.
" Jon. Swensson.	" J. Nyman.
" M. F. Håkanson.	" — — — — — —

* Text: Uppb. 2: 1—7. Ämne: Vårt arbete, vår fara och vår seger.

”	O. J. Hatlestad.	”	S. Gabrielsen.
”	P. A. Cederstam.	”	— — — — — —
”	E. Norelius.	”	Johan Jonasson.
”	A. Andreen.	”	J. Erlander.
”	P. Asbjörnsen.	”	K. A. Bringheim.
”	L. H. Norem.	”	— — — — — —
”	P. H. Pedersen.	”	O. H. Hanson.
”	P. Beckman.	”	J. Engberg.
”	P. Carlson.	”	O. Paulson.
”	J. P. C. Borén.	”	— — — — — —
”	H. Olson.	”	— — — — — —
”	N. Olson.	”	— — — — — —
”	C. A. Hedengran.	”	— — — — — —
”	O. Sheldahl.	”	— — — — — —
”	Gust Peters.	”	— — — — — —
”	John Pehrson.	”	— — — — — —
”	John Johnson.	”	C. Sköld.
”	A. Jacobson.	”	— — — — — —

Kommissionär från Fox River-settlementet: P. H. Osmunson.

Därefter föreslogs, att vi nu organisera oss till en Skandinavisk Ev. Luthersk Synod, hvilket enhälligt blef antaget. Sedan skred man till val af ämbetsmän för synoden, hvilket utföll sålunda:

Pastor T. N. Hasselquist, president; O. J. Hatlestad, sekreterare, och mr A. A. Klove, skattmästare.

Sedan nu synoden sålunda var organiserad, blef på förslag mötet afslutadt med bestämmelse att åter sammanträda i morgon kl. 9. Bön af br. P. Andersen.

Den andra mötesdagen började med att behandla förslaget till konstitution för synoden. Den kommitté, som i Chicago utnämndes för att framkomma med ett förslag för detta ändamål, hade gjort ett godt arbete, och inga väsentliga förändringar behöfde göras i detsamma, hvilket visar, att man icke gjorde ett hastverk, när man antog synodens första konstitution. I protokollet heter det: “Sedan nu hela konstitutionsförslaget sålunda stycke för stycke var genomgånget och antaget, blef det såsom ett helt af synoden genom uppstående enhälligt antaget.”

Därnäst togs frågan upp om upprättandet af ett eget läroverk, som i främsta rummet skulle vara ett teologiskt seminarium. Denna fråga behandlades under 6, 7 och en del af 8

sessionerna, eller större delen af två dagar. Resultatet af denna öfverläggning utmynnade uti följande förslag, som pastor E. Carlsson framställde, och som blef enhälligt antaget:

"1. Att, då vår skandinaviska professor, Rev. L. P. Esbjörn, väl nedlagt sitt ämbete såsom sådan i Springfield, men vårt professorat därför icke upphört, utan endast blifvit förflyttadt till vår egen läroanstalt, alltså förklara och förordna vi härmed sagde L. P. Esbjörn till skandinavisk och teologisk professor vid Augustana-seminariet i Chicago.

2. Att, då synoden icke för närvarande är i tillfälle att välja de öfriga professorerna, direktionen får i uppdrag att öppna korrespondens med män, som den kan rekommendera till synoden för den norska teologiska professuren; samt att allt efter som utsikten att samla medel till underhåll för lärare det medgifver, tillsätta en eller flere underlärare."

En kommitté, bestående af prof. L. P. Esbjörn, pastor Erland Carlsson och herrar K. Langeland och Iver Lawson, hade redan blifvit utnämnd vid Chicago-mötet för att utarbeta en konstitution för ett läroverk. Detta arbete hade den ock utfört till stor tillfredsställelse, och förslaget blef utan vidare förändringar antaget. Därefter fattade synoden sådana beslut, som voro nödiga för att sätta läroverket i gång. I sammanhang härmed behandlades frågan om uppgörelsen med Illinois State Universitys myndigheter rörande den skandinaviska skolfonden, som de hade om händer. Sedan man fattat hvarjehanda beslut af reglementerande beskaffenhet, öfvergick man till behandlingen af frågan om vakanta församlingar och i sammanhang därmed till frågan om hemmissionen. En kommitté nedsattes för att hafva denna sak om händer och som för hvarje årsmöte skulle rapportera. Den som nu nedsattes bestod af pastorerna T. N. Hasselquist och O. J. Hatlestad samt af herr Ole Paulson. Detta var begynnelsen till Central-bestyrelsen och Augustana-synodens missionsstyrelse.

Den öfriga tiden af mötet upptogs med Ministerii förhandlingar i öfverensstämmelse med 7 kap., 2 art., af den antagna konstitutionen, hvilken säger: "Vid hvarje synodalmöte skall det också hållas ett möte af ministerium, endast bestående af de ordinarie präster, som tillhöra synoden, för att examinera och ordinera kandidater till det heliga predikoämbetet, samt för att rannsaka och afsätta eller suspendera präster och kateketer för villfarelse i läran; äfvenså för att granska sådana prästers betyg, som från andra synoder söka inträde i denna,

och hålla kollokvium med dem, samt för andra ändamål, som egentligen angå prästerskapet allena." Åtta kandidater hade infunnit sig för att begära ordination, tre norrmän och fem svenskar, nämligen C. A. Hedengran, Håkan Olson, Nils Olsen, Osmund Sheldal, John Pehrson, G. Peters, John Johnson och Abraham Jacobsen. Någon examen förekom icke, emedan 7 af dem förut blifvit examinerade, då de fingo fullmakt (license) att förvalta predikoämbetet af Norra Illinois-synoden, och en hade nyligen blifvit examinerad vid Illinois State University. Men man höll ett allvarligt samtal med dem om deras andliga erfarenheter och lärareegenskaper. De hade alla mottagit pastorskallelser af församlingar, tillhörande Augustana-synoden. Det blef därför beslutadt, att de, alla 8, skulle ordineras på följande söndag. Denna dag, den 10 juni, 1 sönd. efter trefaldighetssöndag, var en stor högtidsdag. Pastor Jonas Swensson höll skriftetal med Es. 63: 1—4 till text. Prof. L. P. Esbjörn höll högmässopredikan öfver dagens evangelium, Luk. 16: 19—31. På eftermiddagen höll president Hasselquist ordinationstalet med Es. 62: 10 till text och förrättade ordinationen med de öfriga pastorerna såsom assistenter. Därefter höll pastor Erland Carlsson bibelförklaring öfver 2 Tim. 2.

Sekreteraren, pastor Hatlestad, slutar sitt protokoll med dessa ord: "Särdeles var på söndagen en ganska stor folkmängd samlad. Den var ock en högtidlig och härlig dag — en dag, som icke snart skall förgätas. Vi hoppas också, att dessa gudstjänster och det därvid rikligen predikade ordet skola blifva välsignade med mycken frukt för himmelen."

Sådant var, i korthet, förloppet vid Augustana-synodens organisationsmöte i juni 1860.

De omedelbara följderna af detta möte.

De omedelbara följderna af detta möte var en glad tillfredsställelse, som på många sätt yttrade sig i församlingarna. Hvad de länge känt sig behöfva, nämligen en fast organisation på luthersk bekännelsegrund, hade de nu fått till stånd, och vägen för den svenska lutherska kyrkans utveckling och framgång syntes ljus. Pastorerna i synnerhet kände sig mycket glada och belåtna med den nya synoden och den ställning, som de där intogo. Man måste uppriktigt tillstå, att icke en enda af dem hade känt sig hemma i Norra Illinois-synoden. Där-

till bidrog dels den unionistiska uppfattningen af trosläran, som där gjorde sig gällande och förorsakade slitningar, dels språket, ty änskönt man till husbehof, så att säga, kunde reda sig med det engelska språket, var det dock för dem ett främmande språk, som icke kunde blifva hjärtespråket, hvilket i synnerhet märktes i predikan och i bönerna såsom ock i de gudstjänstliga handlingarna. Det engelska språket såsom affärsspråk och såsom politiskt språk är lätt lärdt, och på dessa områden känner äfven en utlänning sig snart hemma, men på det andliga området, trons område, där hjärtespråket behöfves, är det icke så. Man kan nog äfven på det området med tiden bli hemma med det engelska språket och få samma känslor som sin omgifning, men då är man i grund och botten ingen svensk mer, d. v. s. till känsla och sinne. Detta visar ock utaf huru stor betydelse nationalitetskänslan är för det kyrkliga och andliga lifvet. I Norra Illinois-synoden fanns det fyra olika nationaliteter: medlemmar af engelsk, tysk, norsk och svensk härkomst. Detta förhållande, som presidenten, doktor Harkey, prisade så mycket i sin årsrapport 1855 på mötet i Waverly, numera Leland, var i själfva verket en af orsakerna, hvarför Norra Illinois-synoden icke kunde räkna på någon framgång.

Nationalitetskänslan står ej i strid med evangelium, tvärtom är den fullt berättigad i Guds ord. Att med mänskliga lagar och andra medel söka att utrota den och skapa en ny nationalkänsla här i landet, i akt och mening att därmed befrämja Kristi rike, är ett stort misstag. Vinner man därmed något i materiellt hänseende, så förlorar man så mycket mer i andligt afseende såväl som i djup och gedigenhet. Kraften och betydelsen af denna nationalkänsla kändes nu lifligt af våra fäder, då de voro medvetna om att de utgjorde en egen synod. Visserligen voro de också medvetna om att de, med eller mot sin vilja, måste så småningom, åtminstone deras efterkommande, amerikaniseras i språk, seder och känslor; men de förstodo ock, att det blef en skillnad emellan en amerikanisering, som de själfva ombesörjde, och en, som andra påtrugade dem utifrån. Det är därför, som fädrens barn i tredje och fjärde släkte kunna vara fullt amerikaniserade, men ändå ha svenska hjärtan och svensk nationalkänsla.

Man måste ock erkänna, att när man nu i historiens ljus ser tillbaka på Augustana-synodens organisationsmöte, så var det ett lyckadt kyrkomöte. Genom Guds ledning lades grunden

visligare och måttfullare, än hvad fädren kunnat tänka. Den var stark och vid nog för all framtida, sund utveckling i enlighet med den sunda frihetens kraf, och den var djup nog och nog strängt demarkerad för att utestänga falsk lära och rabulistisk frihet. Man har därför ej behöft att upprifva eller omändra densamma för att gifva rum och stöd åt några utvecklingar, vare sig i afseende på lära, författningsgrundsatser eller kult. Man har visserligen under årens lopp fått i flera afseenden vidgade vyer; man kan ock utan blygsel erkänna, att synoden i afseende på sin verksamhet icke alltid slagit in på de bästa och visaste vägarna, men därmed har ingen väsentlig afvikelse skett från de grundsatser, som den från början uttalade.

Att skandinavernas utträde ur Norra Illinois-synoden och Augustana-synodens organisation skulle hos General-synodens nylutheraner väcka en betydlig uppmärksamhet, var ju gifvet. I *The Lutheran Observer,* organet för de nylutherska grupperna, framställdes denna tilldragelse såsom ett ondt tecken. Det var, mente man, en symbolismens seger, ett tecken till att den döda tron och formalismen började taga öfverhanden, och varnande tidningsartiklar förekommo mot denna tendens. Däremot syntes det till en början, som om de mera konservativa icke fästade någon vidare uppmärksamhet vid det steg, som de skandinaviska lutheranerna tagit. En del af dess ledande män syntes till och med beklaga detsamma. Man hade ännu förhoppningar om att den gamla General-synoden skulle kunna återföras till den äkta, lutherska ståndpunkten, om bara de konservativa medlemmarna blefve kvar och arbetade för detta mål. Man hade ännu icke riktigt insett, huru radikalt de tongifvande teologerna inom General-synoden hade afvikit ifrån den lutherska kyrkans symboler. Först med dr C. P. Krauth J:rs omvändelse till fädernas tro och genom hans kraftiga och lifliga vittnesbörd om den gamla sanningen började man vakna upp, i synnerhet bland det yngre prästerskapet inom Pennsylvania Ministerium. Omkring fem år senare hade "symbolismen" så tilltagit inom General-synoden, att "The General Council of the Ev. Luth. Church of North America", som otvetydigt förbinder sig till den lutherska kyrkans symboler, kunde bildas, men dock endast genom ett utträde från den förra korporationen.

De svenska medlemmarna af organisationsmötet på Jefferson Prairie, Wisconsin.

Rörande de svenska medlemmarna, som deltogo i Augustanasynodens organisation, lämnas följande notiser: I första bandet af denna historia finnas längre eller kortare lefnadsteckningar och porträtter af alla de präster, som voro med. De äro nu (1914) alla döde utom E. Norelius, P. Beckman* och G. Peters. Dödslistan har följande utseende:

	Död i	Begrafven i
J. P. C. Boren	Stockholm, Wis., 21/3 1865	Vasa, Minn.
O. C. T. Andrén	Asarum 11/6 1870	Asarum.
L. P. Esbjörn	Östra Wåhla 2/7 1870	Östra Wåhla.
Jonas Swensson	Andover, Ill., 20/12 1873	Andover, Ill.
A. Andreen	Rock Island, Ill., 14/2 1880	Swedona, Ill.
C. A. Hedengran	Chisago Lake, Minn., 31/10 1880	Chisago Lake, Minn.
John Johnson	Moline, Ill., 9/10 1882	Moline, Ill.
T. N. Hasselquist	Rock Island, Ill., 4/2 1891	Moline, Ill.
M. F. Håkanson	Red Oak, Iowa, 2/1 1893	Red Oak, Ia. (?)
Erland Carlsson	Chicago, Ill., 19/10 1893	Chicago, Ill. (Gracel.)
John Pehrson	St. Peter, Minn., 22/5 1901	St. Peter, Minn.
P. A. Cederstam	Olsburg, Kans., 21/7 1902	Olsburg, Kans.
Håkan Olson	Port Wing, Wis., 1/6 1904	Mariadahl, Kans.
Peter Carlson	Omaha, Nebr., 30/8 1909	Moscow, Idaho.

De svenska lekmannaombuden voro:

1. P. Palmquist från T. N. Hasselquists pastorat. Palmquist var född den 4 jan. 1831 i Oppmanna socken af Kristianstads län, Sverige; ankom till Amerika och Galesburg 1856. Hans hustru var Bothilda Svensdotter, född i Fjelkestad den 12 nov. 1835. År 1861 flyttade familjen till Knoxville, där P. hade möbelhandel tillsammans med brodern Lewis Palmquist. År 1875 flyttade P. tillbaka till Galesburg och fortsatte samma yrke. Han blef åter medlem af församlingen i G., men snart därefter blef han sjuk och dog af lungsot i Knoxville. Makarna hade fem barn, hvaraf tre äro döda och två lefva, en son någonstädes i Kalifornien och en dotter, som bor hos modern i Chicago. Så vidt man känner, var P. mycket intresserad i kristlig verksamhet.

2. Om Nils Dahlgren, som var ombud för svenska församlingen i Moline, Ill., har hans måg Viktor Lundberg, som är apotekare i Paxton, tillika med pastor Hemdahl därstädes lämnat följande upplysningar: Nils Dahlgren var född i Ski-

* Död den 20 januari 1915.

varp, Malmöhus län, Sverige, den 26 februari 1832, och där tillbragte han sin barndom och ungdom och lärde sig smedyrket. 1854, vid 22 års ålder, reste han till Amerika. De två första åren i detta land arbetade han i sitt yrke i Boston. Sedan reste han åt västern och bosatte sig i Moline, Ill., och arbetade där på John Deeres plogfabrik i nio år, eller från 1856 till 1865. Han flyttade då till Paxton, Ill., uppsatte där ett eget plogfaktori och hade god framgång. Han var trenne gånger gift. Hans första hustru, med hvilken han blef gift i Boston, hette Elisabet Nelson. Med henne hade han en dotter, Helen Elisabet, som dog tidigt. Hans första hustru dog i Moline 1859 och är därstädes begrafven. 1860 blef han för andra gången gift. Den andra hustrun var Hanna Olsson från Kristianstad. Frukten af detta äktenskap var en dotter, Clara, som dog tidigt, och hustrun dog i Paxton 1868. 1869 blef han gift med hennes syster, fröken Cecilia Olsson, och af detta äktenskap är dottern Hanna, hvilken är den enda kvarlefvande af hans barn. Hon är numera fru Hanna Lundberg och bor i Paxton. Dahlgrens änka lefver ännu i Paxton.

Pastor Hemdahl tillägger: "Dahlgren lämnade församlingen i Paxton, i hvilken han hade ingått vid ankomsten från Moline. Detta skedde med anledning af att han ogillade den plats, där ny kyrka skulle byggas. Dahlgren ville, att kyrkan skulle byggas två kvarter närmare affärsstaden. Platsen, där kyrkan byggdes, var den tiden en sumphåla, och ryktet ville veta, att vissa personer blifvit mutade af gamle Pells, ägaren af landet, att arbeta för att få kyrkan förlagd där, så att stadstomter omkring sumphålan skulle få ett högt värde. 1895 förenade sig Dahlgren med församlingen igen. Han hade då kommit i själsbekymmer och var villig att lämna de hemliga föreningar, han tillhört. Han dog den 7 januari 1899 och är begrafven i Paxton."

3. Swen Olson från Erland Carlssons pastorat. Denne man var född i Näsum, Blekinge, den 2 februari 1834, anlände till Amerika från Jemshög 1854 och dog den 24 maj 1884. Han var till yrket klensmed. Hans hustru, Johanna Olson, lefver ännu vid god hälsa och bor med sina tre döttrar i 1270 Cleveland ave., hvarest hon har bott sedan Chicago-branden 1871. En broder till honom, Peter Olson, bor i Manhattan, Kansas. Swen Olsons porträtt utan hans namn finnes i jubelårets Minnesskrift, utgifven af Immanuels-församlingen, å sidan 176, första raden, den tredje i ordningen, räknadt från vänster.

Han var en trogen arbetare i sitt yrke och stod på samma plats i 28 år. I sitt uppförande var han en stilla, tillbakadragen man och lyste aldrig med en påtagen fromhet; men han var trogen mot församlingen, och hans efterlämnade anhöriga äro stadiga medlemmar af densamma. (Meddeladt af pastor E. K. Jonson.)

4. J. Nyman, ombud från pastor Jonas Swenssons pastorat. Jonas Swenson Nyman föddes i Lannaskede, Jönköpings län, Sverige, den 16 april 1821; kom till Amerika och till Andover från Myresjö år 1852 tillsammans med hustrun, Kristina Lovisa Johansdotter. Det är icke antecknadt, när makarna blefvo församlingsmedlemmar, men de bevistade husförhör den 27 januari 1853 och begingo den heliga nattvarden den 12 juni samma år. Han invaldes till ombud vid extraordinarie sockenstämma den 16 maj 1860. Den 19 oktober 1869 blef han utstruken ur församlingens kyrkobok, emedan "han på flera år icke besökt kyrkan eller deltagit i dess underhåll, förtalat vissa stycken af vår kyrkas lära och bekännelse samt talat illa om församlingens kyrkoråd". Nyman erkände för kyrkorådet, att han talat emot vissa stycken af kyrkans tro och lära, och att han icke kunde erkänna dem; äfven erkände han, att han talat emot kyrkorådet med anledning af dess sista beslut; med afseende därpå, att han icke besökt kyrkan eller deltagit i församlingens utgifter, förklarade han, att han icke ville ändra sig i detta fall, emedan han icke ansåg sig hafva nytta däraf, utan begärde han att blifva utstruken ur församlingen. Kyrkorådet fattade på grund häraf följande beslut: "Med anledning häraf, alldenstund Nyman erkänt de framdragna punkterna, men förklarat, att han icke vill ändra sitt förhållande; därför beslutadt, att Jonas Nyman varder ifrån församlingens gemenskap utesluten, och att sådant beslut offentligen för församlingen kungöres, hvarjämte kyrkorådet på samma gång hjärtligen önskar och beder, att Herren ville bevara sin församling för all förargelse och gifva den uteslutne nåd till bättring."

Detta beslut upplästes vid högmässogudstjänsten söndagen den 24 oktober 1869. Omkring år 1870 flyttade han till Stanton, Iowa.

5. Johan Jonasson, ombud från E. Norelii pastorat, Attica, Indiana. Jonasson var mest bekant under namnet "Johan vid Le'et" och var född i Uppgrenna by af Grenna församling, Jönköpings län, den 26 juni 1815; blef i Sverige förenad i

J. Erlander. P. Palmquist. Johan Jonason.
O. Paulson. N. Dahlgren. Jonas Engberg. C. Sköld.

LEKMÄN NÄRVARANDE VID SYNODENS STIFTELSE.

John Pehrson,
1821—1901.

G. Peters,
1832.

C. A. Hedengran,
1821—1880.

H. Olson,
1831—1904.

John Johnson,
1822—1882.

PRÄSTER ORDINERADE VID SYNODENS STIFTELSE.

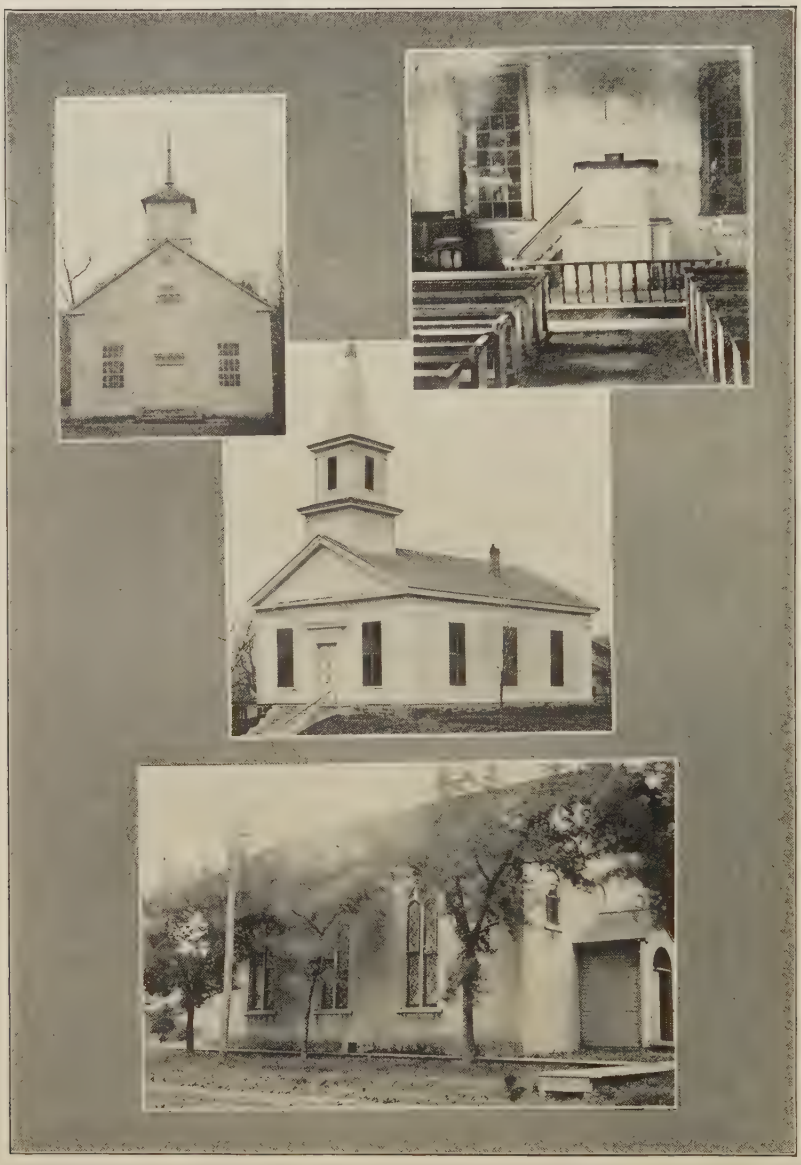

Chisago Lake, Minn. (1856). Interiör af första kyrkan i Andover, Ill.
Attica, Ind. (1859).
Geneva, Ill. (1854).

ÄLDRE KYRKOR INOM SYNODEN.

äktenskap med Johanna Andersdotter 1839. Familjen flyttade till Amerika 1853 och bodde först i närheten af Lafayette, Ind., emellan denna stad och West Point, samt förenade sig med den svenska lutherska församlingen på den senare platsen. 1858 flyttade familjen till Attica, Ind., och bodde där till 1865, då den flyttade till Paxton, Ill. Här dog Jonassons hustru i december 1866. Jonasson ägde här en farm på 200 acres, hvilken han öfverlät åt sonen Fredrick, hos hvilken han tillbringade sina återstående dagar, sedan han blifvit änkeman. Han var här en aktad och verksam medlem af församlingen och dog den 31 januari 1896. Ett passande monument utmärker hans graf på den vackra kyrkogården i Paxton. Hans barn äro: Carl, hvilken nu är bosatt i Randolph, Kansas, och är där en mycket förmögen farmare och medlem af den lutherska församlingen på platsen; Fredrick, välburgen farmare i närheten af Paxton samt en aktad och verksam medlem af lutherska församlingen; Gustaf, död 1870; Adolf, död 1878; två gossar och en flicka afledo i unga år och äro begrafna i West Point, Ind. (Meddeladt af pastor G. E. Hemdahl.)

6. J. Erlander, ombud för pastor A. Andreens pastorat, Rockford, Ill., har lämnat följande självbiografi:

Undertecknad var född den 7 april 1826 i Slätthög församling, Kronobergs län, Småland, Sverige. Konfirmerad af prosten Lindgren 1841. Där fanns ingen skola i vår församling innan år 1842, och således fick jag ingen skolbildning i mina unga år. Det närmaste jag kom till en skola var, när jag satt och sydde i en bondgård och fick höra på, när skolan hölls i nästa rum. Jag fick börja lära skrädderiyrket vid tolf års ålder. All den bokbildning jag fick gafs af min fader, som om aftnarna förhörde mig i bibeln och katekesen. Min fader, en timmerman, var väl lärd i bibeln och läste och sjöng ofta vid begrafningsgudstjänster i bondhemmen (af somliga kallades han "ved-kast-präst"). År 1854 reste jag till Amerika tillsammans med en broder och en syster. Jag stannade i Chicago ett år, men kom till Rockford den 15 april 1855. Jag var icke i Rockford, när den Första lutherska församlingen bildades (januari 1854), men gick in i församlingen, så snart jag kom dit (1855), och har allt fortfarande tillhört densamma.

Rockford, Ill., den 5 mars 1911.

JOHN ERLANDER.

7. Jonas Engberg, ombud från pastor P. Beckmans pastorat, som omfattade Cannon Falls och Spring Garden, Minn.

Bland lekmannaombuden var Engberg den yngste, men utan tvifvel var han den mest kunnige ibland dem. Han tillhörde den vidt utbredda Vendlas-släkten, hvilkens stamort var den gamla vackert belägna Vendlas-gården vid Hassela-sjön i Hassela socken, Helsingland. Hans fader var född på denna gård, men flyttade till Bergsjö socken och bodde där på sitt hemman "väst i änget", Berge by, då sonen Jonas föddes den 31 mars 1837. 1848 började Jonas att studera i Hudiksvalls högre elementarläroverk och tog då namnet Engberg efter hembygden. Följande år blef jag, hans kusin, hans medtäflare i samma skola. Vi sutto där i samma rum, på samma långbänkar och vid samma långbord, där prof. kyrkoherde Esbjörn hade suttit omkring 29 år förut; men detta visste jag icke, förrän jag träffade Esbjörn här i Amerika. Underliga sammanlänkningar, som Gud i sin försyn gör!

Efter att hafva fortsatt sina studier någon liten tid, sedan jag rest till Amerika, blef han skrifvare hos kronofogden Lidén i norra Helsingland. Men redan 1854 kom han strax före jul till Amerika. Efter någon liten tids uppehåll hos mig i Columbus, Ohio, reste han till Chicago och var i tjänst hos pastor E. Carlsson. Sedan kom han till Galesburg och fick plats på pastor Hasselquists tidningskontor. 1856 på hösten höll han svensk skola i Vasa, Minn., 1857—58 var han faktor för och medarbetare i *Minnesota-Posten,* som utgafs i Red Wing. 1859—60 uppehöll han sig i Cannon Falls, Minn., och arbetade där på ett amerikanskt tidningstryckeri. I början af 1860 finna vi honom på *Hemlandets* kontor i Chicago samarbetande med pastor E. Carlsson såsom redaktör och sättare. Han kunde hjälpa till på båda hållen. Här var han, när synoden stiftades, men han stod ännu skrifven i Cannon Falls församling, och därför fick han tjäna såsom ombud för densamma.

Hans lefnadslopp från denna tid är ännu i friskt minne, och jag vill därför blott nämna, att han från den tiden stannade i Chicago till sin död och var med familj skrifven i Immanuels-församlingen. Han hade alltid ett godt förtroende för både pastor E. Carlsson och pastor Evald. Han blef gift med fröken Elize Zimmerman, tysk till börden, hvilken var en from kvinna och utöfvade ett godt inflytande på honom.

Sedan han blef befriad från arbetet på Hemlands-kontoret, köpte han i förening med S. P. Holmberg synodens bokhandel, som utbjöds till salu, och hvilken affär upparbetades till en rätt stor betydenhet. Ledsamt nog uppstod sedermera, och

sedan synoden genom doktor Lindahl börjat en ny bokhandel, svårigheter, om hvilka jag icke är kompetent att yttra mig. Mycket möjligt kunde det ha varit missförstånd å båda sidor, om kontrakten voro något lösligt uppgjorda.

Engberg slutade sin skiftande lefnadsbana vid slutet af 1889. Han syntes då hafva frid med Gud för Kristi skull och vardt begrafven i början af 1890 på Rose Hill-kyrkogården i Chicago. Änkan och en del af barnen, däribland Oscar och Martin Engberg, bokhandlare i Chicago, fru Helga Stolpe i New York, fru Lucie Josefsson, och fru Vendla Emil Larson m. fl. i Chicago samt fru Olof Cervin i Rock Island öfverlefva honom.

8. Ola Paulson, ombud från pastor P. Carlsons pastorat, omfattande East och West Union, Minn., eller rättare hela Carver county. Denne man, som var född i Solör, Norge, har haft en ganska skiftesrik historia. Hans fader var en fattig norsk hemmansägare, som bodde nära den svenska gränsen, och hans moder var från Värmlands finnskogar och talade både finska och svenska språken. En del af familjen reste till Amerika redan 1850 och satte sig ned i Muskego i närheten af Milwaukee, Wis. Men efter några år reste den till Turkey River, ett norskt settlement i Iowa. Efter ett par år där nere flyttade den till Carver county, Minn., i nuvarande East Union. Under dessa år hade Ola varit ute på arbetsförtjänst än här och än där, i synnerhet i timmerskogarna, vid sågverken, vid timmerflottning å Mississippi, m. m.

Vid ankomsten till Amerika vid icke fullt 18 år var Ola en glad gut, som kunde taga lifvet huru som helst; men ehuru han var alldeles främmande för andligt lif, var han en bottenärlig yngling, naturligen rikt begåfvad på förståndets vägnar och med en otrolig förmåga att underkasta sig nybyggarelifvets stora försakelser. Han synes först ha kommit till andlig besinning vid Turkey River-nybygget, där han hade tillfälle att höra Pehr Asbjörnsons predikningar. Men detta synes ha varit mera en känslorörelse, som så småningom försvann. Sedan kom han till en djupare väckelse i East Union under pastor P. Carlsons verksamhet därstädes 1857—58.

Under senare delen af året 1859 antog han tjänst såsom kolportör för Amerikanska traktatsällskapet och fortsatte därmed ett år. Han reste vida omkring i Minnesota, Iowa och Wisconsin, sålde böcker och predikade i de skandinaviska nybyggena, hvarunder han fann, att om han med framgång skulle kunna sköta predikoämbetet, måste han på allvar börja att

studera. Han afsade sig sitt kolportörskap och begaf sig till Chicago, där han lät inskrifva sig vid Augustana College och Seminarium, som den tiden var i verksamhet därstädes. Efter att hafva studerat där ett par års tid blef han manad att gå ut i kriget, som då pågick, och inmönstrade i Komp. H., Minn. 9:de regemente och blef af guvernören utnämnd till andre löjtnant. Han förblef i tjänsten till på sommaren 1864, då han af hälsoskäl tog afsked. Hemkommen tänkte han nu slå sig i ro såsom jordbrukare, men i denna föreställning fick han ingen ro, hvarför han beslöt att ånyo gå till skolan. Han begaf sig till Paxton, dit skolan blifvit flyttad från Chicago, och fortsatte studierna till i juni 1868, då han vid Augustana-synodens möte i East Union blef prästvigd på kallelse af en norsk luthersk församling i Minneapolis.

Såsom präst tillhörde han de senare åren af sitt lif den s. k. "frikyrkan", en af de norska lutheranernas synoder i Amerika, och betjänade olika församlingar både i Wisconsin och Minnesota. Han afled i barnslig tro på sin Frälsare 1906 (?) i Fargo, N. Dak., och efterlämnade en troende lärares vackra minne. Efter hans död hafva hans vänner utgifvit "Erinringar af pastor O. Paulson", som han själf nedskrifvit. De äro icke blott ytterst intressanta, utan ock viktiga såsom historiska notiser för både norrmän och svenskar.

9. Carl Magnus Sköld, ombud för församlingen i Princeton, Ill. Sköld var ifrån Västra Ryd i Östergötland, gift med Catharina n. n. från samma trakt. När de kommo till Amerika och Princeton, är icke uppgifvet. I Historiken öfver sv. luth. förs. i Princeton omnämnes han såsom trustee 1856 under namn af Chas. M. Shield. Sedan omnämnes han såsom diakon åren 1859—65. Han var således diakon, då han representerade församlingen på synodens organisationsmöte. I den gamla kyrkoboken för mars 1880 står anmärkt, att han blef utstruken, men af hvad orsak nämnes ej. Kanhända var han redan då afflyttad till annan plats. Det har antagits, att Sköld var allaredan död, men efter uppgift af pastor J. A. Berg i Princeton så sent som den 24 februari 1911 lär Sköld ännu lefva hos sina barn i Dundrun, Saskatchewan, Canada. Denna plats ligger ett stycke sydost från Saskatoon vid järnvägen. Min uppgift vid jubelmötet i Rock Island 1910, att endast en lekman bland ombuden vid organisationsmötet ännu lefde, måste därför ändras.

För att fullborda berättelsen om Augustana-synodens orga-

nisationsmöte och såsom en viktig del af dess förhandlingar meddelas här Augustana-synodens och Augustana-seminariets ursprungliga konstitutioner.

Augustana-synodens konstitution.

1 Kapitlet.

1 Artikeln. Denna synod skall kallas den Skandinaviska Evangelisk-Lutherska Augustana-Synoden i Nord-Amerika, eller, korteligen, Augustana-Synoden, och detta namn skall aldrig förändras.

2 Art. Såsom allmänt kristlig, och särskildt såsom Ev. Luthersk, erkänner denna synod, att den Heliga Skrift, såsom Guds uppenbarade ord, är den enda ofelbara regeln och rättesnöret för människors tro och lefverne; samt fasthåller och bekänner ej allenast de tre äldsta symbola (det Apostoliska, det Nicenska och det Athanasianska), utan ock den oförändrade Augsburgiska bekännelsen, såsom en kort, men sann sammanfattning af kristendomens hufvudläror, förstådd i enlighet med den utveckling däraf, som de öfriga vår lutherska kyrkas symboliska böcker innehålla. Denna artikel får aldrig förändras.

3 Art. Denna synod skall bestå af alla ordentligen invigda ev. lutherska präster, som underskrifva och vidblifva föregående läroartikel, samt af ombud från sådana ev. lutherska församlingar, som i deras församlingskonstitutioner hafva antagit samma läroartikel eller en af lika betydelse, och som erhållit inträde i synoden.

4 Art. Antalet af lekmäns röster må aldrig öfvergå antalet af prästers, och om en delegat är närvarande från en vakant församling eller pastorat, skall han hafva rättighet till säte och stämma, men icke deltaga i omröstningarna, så framt icke synoden annorlunda beslutar.

5 Art. Det vare denna synods plikt att tillse, att den kyrkoordning och disciplin, som rekommenderas uti "Förslag till konstitution för Evangelisk-Lutherska församlingar i Norra Amerika", godkändt och antaget af Chicago- och Mississippikonferenserna i Chicago den 18—23 mars år 1857, antages af alla församlingar och präster, som äro därmed förenade; att mottaga och handlägga ämnen, som dit hänskjutas från kyrkoråd och konferenser, när de ordentligen bringas inför synoden;

att undersöka och afgöra alla klagomål emot präster (falsk lära allena undantagen) ; att handlägga hvarje ämne rörande församlingar, som stå i dess förening, hvilket ordentligen bringas inför densamma; samt att företaga och utföra alla tjänliga åtgärder till befrämjande af sann tro och lefvande gudsfruktan.

6. Art. I alla de fall, då ämnen hänskjutas till synoden eller anklagelser ske för falsk lära, eller andra ting hänföras till bedömande af synoden eller ministerium, skall den hafva makt att inkalla parterna i målet att infinna sig inför densamma, och att söka erhålla andra vittnen, när saken så kräfver.

7 Art. Denna synod skall hålla en sammankomst om året på den tid och det ställe, som bestämmes vid dess föregående ordinarie möte.

8 Art. Ingen präst eller kateket skall vara frånvarande från synodens sammankomster utan den mest tvingande nödvändighet. Kan han icke undvika att vara frånvarande, så skall han till synoden sända skriftlig begäran om ursäkt. Frivilliga prästerliga förrättningar skola icke anses för giltiga förfall. En präst eller kateket, som öfverträder föreskriften i denna artikel, skall ställas till ansvar vid synodens nästa sammankomst.

9 Art. Alla skriftliga ursäkter tillika med alla papper och bref, ämnade för denna synod, skola ställas till dess president.

10 Art. Den präst, inom hvars församling synoden hålles, skall tillika med kyrkorådet söka föranstalta om prästernas, kandidaternas, kateketernas och delegaternas uppehälle under synodens sammankomst.

11 Art. Gudstjänst och teologiska diskussioner under synodens sammankomster hållas så ofta, som dess göromål tillåta.

12 Art. Präster i ordentlig förening med någon annan synod af den ev. lutherska kyrkan, samt präster af någon annan evangelisk denomination, som råka vara närvarande eller ankomma såsom ombud från nämnda samfund, kunna formligen inbjudas af presidenten att taga säte bland synodens medlemmar, men kunna icke i något fall hafva rösträtt.

13 Art. Hvarje församling, som upptages uti denna synod, skall iakttaga dess konstitution och beslut och göra ett årligt bidrag till bekostande af dess nödiga utgifter.

14 Art. Skulle någon församling, som står i förening med denna synod, någonsin vägra att iakttaga dess konstitution

eller akta dess beslut, så skall den vara beröfvad rättigheten att hafva ombud i synoden, så länge den är genträfvig.

2 Kapitlet.

1 Art. Denna synods ämbetsmän skola vara: en president, en sekreterare och en skattmästare. Skattmästaren kan vara en lekman, men presidenten och sekreteraren måste vara ordinerade präster.

2 Art. Ofvannämnda ämbetsmän skola årligen väljas med slutna sedlar, och till deras val skall fordras en majoritet af de närvarande medlemmarnas röster.

3 Kapitlet.

1 Art. De egenskaper, som i synnerhet böra tagas i betraktande vid valet af president, äro: fasthet i den sanna, lutherska tron, gudsfruktan, ålder, lärdom och omdömesförmåga.

2 Art. Presidentens plikter skola vara: att föra ordet vid alla synodens och ministerii sammankomster; att vid hvarje möte hålla en synodalpredikan och tillika med ställets pastor förordna dem som skola predika under mötet.

3 Art. Presidenten skall vid början af hvarje årssammankomst afgifva en berättelse om alla ämbetsgöromål, som han förrättat, samt om andra viktiga tilldragelser, som under det förflutna året kunna hafva inträffat inom kyrkan. Han må ock till öfvervägande rekommendera hvarje ämne eller åtgärd, som han anser nödig eller tjänlig till att befordra Guds sak. Denna hans berättelse skall öfverlämnas till en kommitté för synodens vidare åtgärd.

4 Art. Presidenten har rätt att deltaga uti alla öfverläggningar och att votera öfver alla frågor likasom de öfriga medlemmarna, och då rösterna utfalla lika mot lika, tillhör afgörandet honom.

5 Art. Han skall tillsätta alla kommittéer, som icke annorlunda tillsättas.

6 Art. Han skall hålla hand öfver att hvarje ämne tillbörligen öfverväges, innan beslut fattas. Han skall ock tydligen upprepa hvarje förslag och, då synoden är färdig till omröstning, taga votering därå.

7 Art. Det är också en högst viktig del af hans ämbete att vägleda och råda synodens medlemmar i hänseende till deras pastorala åligganden och, när han finner så nödigt, uppmana

dem till trohet och heligt lefverne; samt att så mycket som möjligt besöka de församlingar, som tillhöra denna synod; undersöka deras timliga och andliga behof; gifva hvarje nödigt råd i afseende på god ordning, förande af ordentliga kyrkoböcker, fattigvården, ungdomens undervisning, spridandet af goda och renläriga böcker och andliga tidningar ibland folket, m. m. Vid hvarje sådan visitation skall han också höra ungdomen i katekesen.

8 Art. Han skall hafva makt att sammankalla särskilda synodalmöten, när så nödigt pröfvas, dock med bifall af icke mindre än fem ordinarie präster eller två församlingar, tillhörande synoden.

9 Art. Om sekreteraren under tiden mellan synodens sammanträden skulle lämna synoden eller aflida, så skall presidenten infordra synodens handlingar, sigill och annan tillhörighet och hafva dem i sin vård till synodens nästa möte. Likaså om skattmästarens ämbete skulle blifva vakant mellan synodens sammanträden, så skall presidenten laga, att alla penningar, bevis, borgensförbindelser och andra handlingar, som tillhöra synoden, varda öfverlämnade uti hans händer, och han skall hafva dem i sin vård till synodens nästa möte.

4 Kapitlet.

1 Art. Sekreteraren skall föra ett noggrant protokoll öfver synodens och ministeriets åtgärder, noga förvara alla dess handlingar, sigill m. m., på det sätt synoden förordnar, och verkställa all ämbetsskrifning, därest icke annorlunda förordnas.

2 Art. Han skall föra en förteckning öfver alla präster och kateketer, ordnande deras namn efter deras tjänsteålder, samt öfver alla församlingar, som tillhöra synoden; så ock uti kyrkans tidningar kungöra tid och ställe för synodens sammankomster åtminstone sex veckor före den utsatta tiden.

3 Art. Han skall uti en för ändamålet anskaffad bok noga afskrifva synodens protokoller och förvara en dubbel omgång af de tryckta protokollen.

4 Art. Skulle presidentens ämbete på något sätt blifva vakant, så skall sekreteraren efterträda honom och fullgöra en presidents plikter till synodens nästa möte.

5 Art. Sekreteraren skall gifva hvarje präst eller församlingsmedlem, som tillhör synoden, fritt tillträde till dess arkiv; men ingen del däraf får han tillåta borttagas eller förstöras.

5 Kapitlet.

1 Art. Skattmästaren skall, där så fordras, ställa sådan borgen, som synoden godkänner, taga vård om alla penningar, tillhörande synoden, och tillhandahålla dem att utbetalas enligt synodens beslut. Han skall också föra och vid hvarje årligt möte framlägga en detaljerad och noggrann räkning öfver kassans tillstånd.

2 Art. Han skall för alla mottagna penningar gifva kvittenser till synoden (hvilka förvaras af sekreteraren) och fordra kvittenser för alla penningar han utbetalar.

6 Kapitlet.

1 Art. En präst skall vara behörigen pröfvad, lagligen kallad och rätteligen bemyndigad att det heliga ämbetet förvalta. Han skall troget förkunna Guds ord och förvalta de heliga sakramenterna i trogen öfverensstämmelse med denna synods bekännelse. (1 Kap. 2 Art.) Han skall vara en rättskaffens och uppriktig kristen samt föra ett kristligt och uppbyggligt lefverne, besöka de sjuka och nödlidande, beflita sig om de ungas kristliga undervisning och uppfostran, trösta, undervisa, bestraffa, förmana och varna både offentligen och enskildt, såsom Guds ord föreskrifver (2 Tim. 2). Han skall också föra noggranna kyrkoböcker, såsom "Church Record, Records of Baptisms, Confirmations, Marriages and Deaths."

2 Art. Beskyllningar mot en präst skola icke tillstädjas utan två eller tre vittnen (1 Tim. 5: 19). Skulle han olyckligtvis befinnas fara vilse i lära eller lefverne, skall kyrkorådet i ödmjukhet och kärlek förmana honom. Men om detta icke skulle hafva åsyftad verkan, skall hans sak undersökas och afdömas af synoden eller ministerium.

3 Art. Bland präster, som tillhöra denna synod, skall ingen förrätta någon prästerlig tjänst uti en annans församling utan den senares samtycke, om han är närvarande, icke heller i hans frånvaro, om det är skäl att frukta, att något ondt kan härflyta däraf.

4 Art. Om en präst, tillhörande denna synod, afflyttar därifrån, så skall han underrätta presidenten om sin afflyttning, och när presidenten erhållit sådan underrättelse, skall han gifva honom ett hederligt betyg, såvida hans karaktär är oklanderlig.

7 Kapitlet.

1 Art. Synoden skall upprätta och underhålla ett teologiskt seminarium för att uppfostra präster och skollärare för våra församlingar. Detta läroverks professorer och lärare skola väljas af synoden, och skola de vara ex officio ledamöter däraf, såvida de underskrifva och vidblifva dess läroartikel. De skola också vara närvarande vid synodens sammankomster och där framlägga rapporter om sina göromål.

2 Art. Vid hvarje synodalmöte skall det också hållas ett möte af ministerium, endast bestående af de ordinarie präster, som tillhöra synoden, för att examinera och ordinera kandidater till det heliga predikoämbetet; samt för att rannsaka och afsätta eller suspendera präster och kateketer för villfarelse i läran; äfvenså för att granska sådana prästers betyg, som från andra synoder söka inträde i denna, och hålla kollokvium med dem, samt för andra ändamål, som egentligen angå prästerskapet allena.

3 Art. Ett röstetal af två tredjedelar af ministerium skall vara erforderligt för att berättiga till ordination af en kandidat, till upptagande af en präst från en annan förbindelse, eller till en prästs afsättning eller suspension från prästämbetet.

4 Art. Den största omsorg bör ådagaläggas, att ingen person upptages eller behålles uti läroämbetet, som icke har de tillbörliga egenskaperna för det heliga ämbetet. Därför skall icke i något fall ordination beviljas, så framt icke ministerium genom personligt samtal och på annat sätt försäkrat sig om den sökandes lefvande tro och uppriktiga gudsfruktan, orubbliga fasthet i den lutherska kyrkans lära och ordentliga ledamotskap uti församlingen. Ministerium skall också genom betyg från det teologiska seminariets fakultet försäkra sig om att sökanden har genomgått en ordentlig teologisk undervisningskurs och inför dem genomgått en godkänd och tillfredsställande examen uti teologiska och andra nödiga vetenskapsgrenar samt besitter andra egenskaper, som fordras enligt Skriften. Endast i yttersta nödfall skall ett afvikande från denna fordran på en ordentlig teologisk kurs tillåtas.

5 Art. Ingen kandidat skall härefter ordineras, så framt han icke har ordentlig kallelse från en församling och har tillbringat åtminstone tre månader hos en tjänstgörande pastor, tillhörande denna synod, för att förskaffa sig praktisk kännedom om predikoämbetets plikter.

6 Art. Prästvigning skall alltid förrättas på söndag af presidenten med biträde af de andra pastorerna.

7 Art. Alla göromål, som icke äro uttryckligen anförtrodda åt ministerium, skola behandlas af synoden.

8 Kapitlet.

1 Art. En katekets plikter skola bestå uti att predika, katekisera, hålla uppbyggelsesammankomster och enskildt uppmuntra.

2 Art. Kateket-license skall, efter mogen examination, af synodens president gifvas åt värdiga män och i synnerhet åt teologie studerande, för längre eller kortare tid, såsom han finner tjänligast. En kateket må förordnas antingen att tjäna uti en viss församling och under en viss uppgifven präst uppsikt, eller såsom resepredikant till ställen, som sakna själavård.

3 Art. Det är hans skyldighet att föra en dagbok öfver sina förrättningar för att af ministerium granskas, och att årligen till ministerii sammankomst aflämna en af honom författad predikan.

4 Art. Han bör infinna sig inför ministerium, om långväga afstånd och andra oundvikliga omständigheter icke förhindra honom, i hvilket fall han måste skriftligen uppgifva sitt förfall samt sända sin dagbok och predikan till ministerium.

9 Kapitlet.

1 Art. Hvarje delegat, som enligt denna konstitution har säte och stämma i synoden, skall hafva lika rättighet med prästerna uti dess sammankomster, men icke hafva talan uti de ämnen, som särskildt höra ministerium till.

2 Art. Ingen person skall vara berättigad till säte såsom delegat, hvilken ej är en ordentlig kommunikant och röstägande ledamot af godt rykte uti den församling, han representerar.

10 Kapitlet.

1 Art. En präst, som kommer från ett annat kyrkosamfund och önskar förena sig med denna synod, skall icke endast underskrifva 1 kap. 2 art. af denna konstitution, utan äfven aflämna trovärdiga betyg, att han varit en aktningsvärd ledamot af det samfund, hvilket han tillhört; och sådana betyg skola icke antagas, så framt de ej aflämnas inom sex månader efter deras utfärdande, såvida icke synoden af sakens omständigheter gör sig försäkrad, att uppskrofvet varit oundvikligt.

11 KAPITLET.

1 Art. I ändamål att hålla särskilda konferenser må denna synod fördelas uti så många distrikter, som prästerna med synodens bifall anse tjänligt.

2 Art. När prästerna icke bo för långt från hvarandra, skola åtminstone två konferenser hållas om året; och deras förnämsta ändamål skall vara att arbeta på syndares uppväckelse och omvändelse och de trognas uppbyggelse.

3 Art. Konferenserna skola undersöka det religiösa tillståndet inom sina tillhörande distrikter och alltid afhandla någon teologisk fråga samt använda en session eller mera till samtal rörande erfarenheter i själavården.

4 Art. Konferenserna må undersöka hvarje ämne angående församlingarna, som ordentligen hänskjutes till dem, och gifva sitt råd, men de måste i alla händelser inberätta sina åtgärder till synoden, inför hvilken de äro ansvariga.

5. Art. Konferensernas ledamöter äro desamma som synodens.

12 KAPITLET.

1 Art. Denna konstitution (undantagande 1 och 2 artiklarna af 1 kapitlet) kan ändras eller förbättras genom ett röstetal af två tredjedelar af de närvarande medlemmarna, såvida dessa förändringar eller förbättringar blifvit föreslagna vid synodens föregående årsmöte och icke äro stridande mot 2 och 3 artiklarna af 1 kapitlet.

2 Art. Vid hvarje synodalmöte skall det fordras en tredjedel af de ordinerade prästerna för att utgöra ett kvorum.

3 Art. Denna synod skall hafva makt att stifta sådana bilagar, som kunna finnas nödiga och icke strida emot denna konstitution.

Augustana-seminariets konstitution.

1 Art. Augustana-synoden skall upprätta och underhålla ett teologiskt seminarium, hvilket för närvarande förlägges uti staden Chicago, Illinois, och kallas Augustana-seminariet.

2 Art. Ändamålet med denna läroanstalt skall vara att uppfostra ynglingar till det heliga predikoämbetet uti lutherska kyrkan, i synnerhet för församlingar, som tillhöra Augustana-synoden, äfvensom att uppfostra skollärare.

3 Art. Denna anstalt skall fördelas uti tvenne afdelningar,

nämligen en förberedande och en teologisk. Uti den förra skall undervisning meddelas uti följande lärdomsgrenar: 1) skandinaviska, engelska, tyska och latinska språken, jämte första grunderna af hebreiska och grekiska; 2) historia och geografi; 3) matematik; 4) naturvetenskaperna. Den teologiska undervisningen skall omfatta tvenne grenar, nämligen: a) den teoretiska: 1) hebreiska och grekiska språken tillika med Gamla och Nya testamentets exeges (uttolkning); 2) dogmatik och symbolik (den kristna läran och bekännelsen); 3) kyrkohistoria, och b) den praktiska, hvilken omfattar de vanliga delarna af den praktiska och pastorala teologien (predikoämbetets utöfning).

4 Art. Undervisningen i dessa ämnen skall meddelas af tre eller flera professorer, af hvilka en skall vara svensk, en norsk och en engelsk. De skola tillsättas af synoden genom en majoritet af två tredjedelar af de tillstädesvarande medlemmarna.

5 Art. Dessa professorer skola utgöra läroverkets fakultet och hafva vanlig makt och ansvarighet. De skola ibland sig själfva årligen välja en president, dock så, att detta ämbete förvaltas af dem alla i ordning.

6 Art. I händelse en professor begår brott eller är oförsvarligt vårdslös i fullgörandet af sina plikter, skola direktörerna afgifva berättelse därom till synoden och emellertid hafva makt att suspendera honom från ämbetet, om det anses nödvändigt. Synoden skall anställa en grundlig undersökning af saken, och om den finner professorn skyldig, skall den hafva makt att afsätta honom från hans ämbete genom en majoritet af två tredjedelar af alla synodens medlemmar. Om en professor önskar afsäga sig ämbetet, skall han gifva direktörerna det tillkänna tre månader i förväg.

7 Art. Då fulla antalet af professorer icke kan erhållas, skola direktörerna förordna underlärare att undervisa uti de särskilda lärdomsgrenarna för den tid, de finna nödigt.

8 Art. Undervisningstiden skall vara 38 veckor hvarje år, fördelade uti två terminer, nämligen en af 16 veckor från den 1 september till den 22 december, och en af 22 veckor från den 20 januari till den 22 juni. Direktörerna och professorerna skola bestämma de särskilda göromålen och läseöfningarna. En offentlig examen med studenterna uti inrättningen tillika med vanliga så kallade "Exercises of Commencement" skall

af professorerna hållas i närvaro af direktörerna den 20, 21 och 22 juni hvarje år.

9 Art. Intill dess tillräckliga kassor till professorernas underhåll hinna samlas, skola de underhållas af frivilliga bidrag från församlingarna.

10 Art. Denna läroanstalts direktörer skola vara fyra präster och fyra lekmän, valda af synoden för en tid af fyra år hvardera, och på det sätt, att en präst och en lekman skall hvarje år inträda uti direktionen, och lika många utträda. De skola bland sig själfva utvälja en ordförande och en sekreterare för ett år, och fyra ledamöter fordras för att fatta beslut.

11 Art. En skattmästare för inrättningen skall af synoden utväljas, hvilken bör ställa borgen, som af synoden godkännes. Hans skyldighet skall vara att taga vård om och vara ansvarig för seminariets kassor och att säkert utlåna dem för minst tio procents ränta och mot säkerhet i fast egendom. Dessa kassor skola förvaltas efter synodens förordnande.

12 Art. Förändringar och förbättringar uti denna konstitution göras af synoden på samma sätt som uti synodens konstitution.

13 Art. Synoden skall hafva rättighet att fastställa sådana ytterligare stadgar, som kunna anses nödvändiga och icke strida emot synodens eller denna konstitution.

OM AUGUSTANA-SYNODENS TILLVÄXT GENOM DESS HEMMISSION I NYA KOLONIER.

I statistiken för 1860 räknade synoden 35 svenska församlingar med ett kommunikantantal af 3,747. Af dessa församlingar lågo 15 i Illinois, 13 i Minnesota, 3 i Iowa, 3 i Indiana, 1 i New York och 1 i Pennsylvania. Den äldsta, den i Andover, Ill., hade blifvit organiserad 1850, och de två yngsta, nämligen den i Taylors Falls och den i Rusheba, Minn., 1860. Den största till kommunikantantalet var Chisago Lake (nuvarande Center City) med 370; den näst största var Andover, Ill., med 339 kommunikanter. Den minsta församlingen var Rusheba, Minn., med 11 kommunikanter. Häraf finna vi, att

de flesta af synodens första församlingar lågo i Illinois och Minnesota. Endast 8 lågo utom dessa två stater. I dessa församlingar funnos 16 kyrkor byggda af "frame"-virke, 2 af stockar, 1 af trä, 1 af sten och 1 af tegel, alla små och primitiva. Utom dessa funnos några få andra, som icke äro upptagna i statistiken; däribland kunna nämnas de första kyrkorna i Vasa, Spring Garden och Cannon River.

Då synoden höll sina möten än här och än där i dessa församlingar, var det en stor hjälp, att man kunde färdas med båt på Mississippi-floden i brist på järnvägskommunikation. Sedan 1860 har synoden hållit sina möten på följande ställen: 1861 i Galesburg, Ill.; 1862 i Vasa, Minn.; 1863 i Immanuelsförsamlingen, Chicago, Ill.; 1864 i Rockford, Ill.; 1865 i Princeton, Ill.; 1866 i en norsk församling nära Decorah, Iowa; 1867 i Swedona, Ill.; 1868 i East Union, Carver county, Minn.; 1869 i Moline, Ill.; 1870 i Andover, Ill.; 1871 i Chisago Lake (Center City), Minn.; 1872 i Galesburg, Ill.; 1873 i Paxton, Ill.; 1874 i Rockford, Ill.; 1875 i Vasa, Minn.; 1876 i Jamestown, N. Y.; 1877 i Burlington, Iowa; 1878 i Princeton, Ill.; 1879 i Immanuels-församlingen, Chicago, Ill.; 1880 i Des Moines, Iowa; 1881 i Lindsborg, Kansas; 1882 i Altona, Ill.; 1883 i Red Wing, Minn.; 1884 i Andover, Ill.; 1885 i Rockford, Ill.; 1886 i Minneapolis, Minn.; 1887 i Immanuels-församlingen, Chicago, Ill.; 1888 i Galesburg, Ill.; 1889 i Moline, Ill.; 1890 i Jamestown, N. Y.; 1891 i Chisago Lake, Minn.; 1892 i Lindsborg, Kansas; 1893 i Moline, Ill.; 1894 i St. Peter, Minn.; 1895 i Salemsförsamlingen, Chicago, Ill.; 1896 i Omaha, Nebr.; 1897 i Rock Island, Ill.; 1898 i Galesburg, Ill.; 1899 i St. Paul, Minn.; 1900 i Burlington, Iowa; 1901 i Jamestown, N. Y.; 1902 i Ishpeming, Mich.; 1903 i Paxton, Ill.; 1904 i Lindsborg, Kans.; 1905 i Stanton, Iowa; 1906 i Denver, Colo.; 1907 i New Britain, Conn.; 1908 i Trefaldighets-församlingen, Chicago, Ill.; 1909 i Red Wing, Minn.; 1910, Jubelsynoden, i Rock Island, Ill.; 1911 i Duluth, Minn.; 1912 i Bethel-församlingen, Chicago, Ill.; 1913 i Immanuels-församlingen, Chicago, Ill.; 1914 i Sycamore, Ill.

I denna lista öfver mötesplatserna finner man, hvar de största folkcentra i Amerika äro, ty endast på sådana trakter har synoden haft sina möten. Äfven finner man, huru vidt de större svenska kolonierna hafva gradvis utsträckt sig under årens lopp. År 1906 höll synoden sitt möte längst i väster, nämligen i Denver, Colo., och 1907 längst i öster, nämligen i

New Britain, Conn. 1911 hade den sitt möte längst i norr, nämligen i Duluth, Minn. De flesta svenska kolonier och svenska lutherska församlingar i Amerika äro belägna norr om den 39 breddgraden tvärs öfver kontinenten från öster till väster.

Nya kolonier och nya församlingar.

Uppkomsten af de äldsta kolonierna och församlingarna hade icke litet att göra med det sätt, på hvilket utflyttningen från Sverige skedde under emigrationens tidigare år. Man reste då i grupper, i allmänhet med små segelfartyg, och medlemmarna af dessa sällskap voro vanligen från samma landsort, och det var förstådt, att de skulle bosätta sig tillsammans, när de kommo till Amerika. Obekantskapen med det engelska språket bidrog ock att hålla dem tillsammans, och hvar de då kommo, till Indiana, Michigan, Illinois, Iowa, Wisconsin eller Minnesota, där det var tillfälle att komma åt billigt land eller arbetsförtjänster, där slogo de sig ned. När det däremot blef vanligt att göra öfverresan till Amerika med ångfartyg, upphörde emigranterna mer och mer från samma ort att resa tillsammans, och i stället utgjorde de en blandad hop, från olika delar af landet, och vid ankomsten till Amerika skingrades de åt olika håll.

Bristen på en enig plan att leda immigrantströmmen till vissa platser bidrog äfven mycket till de invandrandes förskingring. Dessutom var det till de många landagenternas förmån att draga dem åt olika håll. Priset på land var ock alltid af stor betydelse vid bestämmandet af boningsort såväl som tillfällen för arbetsförtjänst. När nu landet blef mera upptaget och dyrare i de gamla kolonierna, så uppkommo utflyttningstankar och utflyttningar till andra och nya orter, och detta skedde oftast utan en djupare tanke på huru man skulle få församling, präst och kyrka. Man resonerade dock ytligt och optimistiskt sålunda: Finna vi blott godt land och en god plats att bo på, så komma nog flera landsmän efter, och vi blifva en stor koloni; församling kan sedan bildas, kyrka byggas, och nog få vi sedan präst. Dessa ljusa förhoppningar hafva visserligen där och hvar blifvit förverkligade, men i ganska många fall icke. Följderna häraf hafva helt enkelt blifvit, att vi finna strödda svenska familjer öfver hela landet, men inga större svenska kolonier eller svenska lutherska för-

Pecatonica, Ill. (1857). Rockford, Ill. (1856). Berlin, Ill. (1858).
Lindsborg, Kans. (1869).

ÄLDRE KYRKOR INOM SYNODEN.

New Britain, Conn. (1906).
Great Falls, Mont. (1907).
Betel, Chicago, Ill. (1909).
Taylors Falls, Minn. (1903).

NYARE KYRKOR INOM SYNODEN.

samlingar. Dessa förskingrade svenskar, som snart införlifvades med andra folk, äro i allmänhet förlorade för svenskt språk och den lutherska kyrkan.

De orter i landet, där nya kolonier och svenska lutherska församlingar uppstått sedan 1860, äro följande: I Illlinois hafva församlingarna ökat sig* från 12 till 112. Dessa äro belägna i mellersta och norra delarna af staten, de allra flesta i städer och köpingar. Farmarekolonierna äro belägna i Henry, Mercer och Ford counties, hvarförutom en del farmare finnas i närheten af städerna emellan Michigan-sjön och Mississippi-floden.

I Indiana ha församlingarna växt från 3 till 13, hvilka ligga i norra delen af staten ej långt från sjön Michigan.

I Michigan ha alla nuvarande församlingar till ett antal af 76 uppkommit sedan 1860. Det mesta folket där torde ha kommit dit från Illinois, och många äro farmare.

I Wisconsin har församlingarnas antal växt till 64, och dessa äro belägna vid de nordvästra och norra gränserna af staten.

I Iowa funnos vid synodens organisation 3 församlingar, nu äro de 78. Många nybyggare kommo dit från Illinois och äro till större delen farmare. I trakten omkring Stanton i sydvästra hörnet af staten finnas 8 församlingar i en grupp, kända under namnet "Halland-settlementet". Det var pastor B. M. Halland, som grundlade denna koloni och åstadkom en utflyttning från de östra delarna af Iowa och andra stater, strax efter kriget, till denna trakt, hvarvid han ådagalade, huru väl det hade varit, om utflyttningarna blifvit ledda med oegennytta och omtanke om folkets bästa, både andligen och lekamligen.

I Minnesota ha församlingarna växt från 13 till 302. De flesta svenskar i Minnesota äro farmare. I städerna Minneapolis, St. Paul, Duluth, Red Wing och St. Peter m. fl. äro svenskarna också talrika; men landtbefolkningen är mycket större. Ingen stat har så många svenska farmare som Minnesota, och de finnas i större kolonier i flera olika delar af staten. I ingen stat hafva svenskarna så stor politisk betydelse som i Minnesota. Allaredan hafva tre svenskar varit statens guvernörer, och flera af dem hafva tjänstgjort såsom kongressmän i Förenta staternas kongress.

I Kansas fanns ingen svensk luthersk församling före 1860;

* Enligt 1913 års statistik.

men några modiga familjer från Illinois hade redan före rebellkriget satt sig ned vid Big Blue-floden omkring den plats, där Mariadahl nu är, och ledo under fejderna mellan fristatsmännen och slafveriförfäktarna af otroligt många svårigheter. Den äldsta kolonien i Kansas är Mariadahl, där församling stiftades 1863. Nu finnas inom staten 46 församlingar, grupperade omkring Mariadahl, Salina, McPherson och Kansas City. Lindsborg med sitt läroverk, Bethany College, är hufvudorten för Kansas-konferensen. Större delen af svenska befolkningen i staten är jordbrukare.

I Nebraska hafva alla nuvarande kolonier och församlingar uppstått, sedan synoden stiftades. Där äro nu 52 församlingar i olika delar af staten. Omaha och Wahoo äro hufvudpunkter för den kyrkliga verksamheten.

I Washington, Oregon och California är den svenska inflyttningen i större antal af ett senare datum. I hela Columbiakonferensen, som omfattar Washington, Oregon, och en del af Idaho och British Columbia, äro 61 församlingar, af hvilka den i Portland, Oregon, är äldst och stiftades 1879.

California-konferensen, som har samma gränser som staten, har 13 församlingar, hvaraf den äldsta daterar sig från 1882.

I Texas, Colorado, de två Dakota-staterna, Idaho och Montana finnas ock icke så få svenska kolonier och församlingar, i synnerhet i Texas, Colorado och Dakota-staterna; men någon talrikare inflyttning dit har ännu icke förekommit. Trakten omkring Austin utgör medelpunkten för de svenska församlingarna i Texas, där de ock uppfört ett läroverk under namn af Trinity College, och Denver är medelpunkten för svenskarna i Colorado. I Dakota-staterna äro svenskarna mycket spridda, och inga större kolonier hafva ännu där uppkommit.

Inom de östra staterna, omfattande New England, New York, New Jersey, Pennsylvania och Ohio m. fl., hvilket område inneslutes i New York- och New England-konferenserna, har den svenska befolkningen haft en märklig tillväxt på de senare åren. Inom detta vidsträckta område funnos endast tvenne små församlingar, då synoden organiserades; nu finnas där 204 församlingar med 36,158 kommunikanter, och kyrkoegendomen är uppskattad till $2,508,165.

Huru kunna förklara denna tillväxt? En ganska påtaglig förklaring utgör det förhållandet, att fabriksarbetare först på senare tiden började utflytta i större massa från Sverige. De stannade naturligtvis i fabriksdistrikten i de östra stater-

na, där de genast fingo arbete och i allmänhet högre betalning, än de haft i Sverige. Vi finna dem i alla fabriksgrenar, och de hafva vitsord om sig att vara mycket dugliga och pålitliga arbetare. Den stora mängden af dem står nog ännu utanför synodens församlingar och utan all kyrklig förbindelse; men de flesta af dem äro dock nominella lutheraner, och en stor del af dem torde ännu sluta sig till de 200 församlingar, som inom nämnda område tillhöra synoden.

Inflyttningen till västra Canada eller provinserna Manitoba, Saskatchewan, Alberta och British Columbia, både direkt från Sverige och från Förenta staterna, har på den senare tiden varit betydlig. Regeringen och järnvägsbolagen i Canada hafva lagt sig mycken vinning om att annonsera detta land och hafva därigenom lyckats att vägleda många jordbrukare till dessa nordliga trakter. Till synoden höra 26 små församlingar med tillsammans 1,166 kommunikanter, af hvilka den i Winnipeg daterar sig från 1890 och räknar 257 kommunikanter. En stor del af detta fält står under Minnesota-konferensens vård, men står nu i begrepp att organisera egen konferens och upprätta egen skola.*

I kyrkligt och synodalt afseende är hela landet indeladt i följande konferenser: Illinois, Minnesota, Red River Valley, Iowa, Kansas, New York, New England, Nebraska, Columbia, California och Superior. Distrikterna äro: Inter-Mountain (Utah, Idaho), Montana, South Eastern (Florida, Alabama och Tennessee) och Alaska, hvilka ännu icke organiserats till konferenser.

AUGUSTANA-SYNODENS HEMMISSION.

När man nu ser och vet, huru många svenska lutherska församlingar, ända till omkring 1,200, hafva uppstått här i Norra Amerika på de sista 50 åren, och att de förenat sig till ett stort samfund, så måste man ovillkorligen fråga, genom hvilka medel detta har kunnat ske. Svaret på denna fråga måste bli:

* I maj 1913 organiserades en egen konferens af Augustana-synoden för Canada-provinserna vid ett möte i Percival, Saskatchewan, med pastor J. G. Dahlberg i Winnipeg såsom dess president.

genom Augustana-synodens hufvudgärning i Amerika. Orsaken, hvarför pastor L. P. Esbjörn reste till Amerika 1849, var ingen annan än den, att han kände sig af Gud manad att följa med en stor hop landsmän, som lämnade fäderneslandet, för att ibland dem i den nya världen förkunna evangelium och söka behålla dem i fädernas oskattbara tro. Erik Janson hade förut med sina allra flesta anhängare rest till Amerika och i Bishop Hill, Henry Co., Ill., nedslagit sina bopålar, där ett nytt Sion skulle uppbyggas och blifva en härd för det nya ljusets spridande. Under samma år som jansonisterna flyttade till Amerika, hade icke så få utflyttningssällskap, hvilka hade andra utgångspunkter och icke delade jansonisternas meningar, också flyttat till Amerika och bosatt sig hufvudsakligen i Illinois och Iowa; men med 1849 hade många från samma håll som jansonisterna börjat att resa till Amerika och bosätta sig i närheten af Bishop Hill.

Att Esbjörn bosatte sig i Andover, 10 mil från Bishop Hill, det hörde jag honom flera gånger säga var för att betjäna de landsmän, som ännu voro lutheraner, och söka behålla dem vid fädrens tro. Men här hade han icke blott jansonisterna att kämpa med, utan äfven svenska metodister, som voro där på fältet före honom, och sedan med svenska baptister från 1852, och andra meningar af allahanda slag, som gingo i svang bland amerikaner, hvilka bodde om hvarandra med svenskarna i dessa trakter.

Det var en särdeles svår kamp han hade att genomgå. Den, som icke personligen var med och såg förhållandena på den tiden, kan svårligen göra sig en riktig föreställning om Esbjörns stora betydelse såsom föregångare i Augutsana-synodens hufvudgöromål bland svenskarna i Amerika. Jag har försökt att framställa åtskilliga drag af Esbjörn och hans verksamhet i första bandet af denna historia, till hvilken jag får hänvisa läsaren; men hvad vi sakna är en mera fullständig historia om denne man och hans verksamhet, i synnerhet under den tid af 14 år, som han vistades i Amerika. Här vill jag blott säga, att Esbjörn under otroliga försakelser, lidanden, sorger och motstånd vann målet för sin sträfvan i högre grad, än han själf anade, nämligen att hos de förskingrade immigranterna väcka intresse och kärlek för fädernas tro, den evangeliskt lutherska tron och bekännelsen. Under det virrvarr, som var rådande i religiöst afseende den tiden — och det var en tid af mycket lifligare religiositet än nu — blef han

allt mera klar och viss i afseende på den lutherska bekännelsen och slutligen befriad från alla unionistiska tankar.

Den gamla rationalismen från det 18:de och början af det 19:de århundradet hade ej så mycket trängt ned till de djupa lederna, då emigrationen från Sverige vid midten af det senare århundradet tog sin början. Det allmänna folket, fastän det mycket allmänt lefde i sin döda tro och hade oklara begrepp om andliga ting, hade likväl en viss vördnad för heliga ting, för Guds ord och sakrament, för präst och kyrka. De förskräcktes, när man hörde någon tala illa och försmädligt eller förkastligt om dessa saker.

Sådan var den större delen af de immigranter, som kommo hit under de första årtiondena från Sverige. Undantagen voro visserligen icke sällsynta; men äfven dessa voro merendels kyrkligt sinnade i god mening, fastän till någon del något separatistiska. Detta allmänna tänkesätt, denna om än så döda tro blef en brygga, på hvilken man kunde öfverföra massorna af vårt folk till en mera klar och kristligt medveten luthersk kyrklighet. Att metodisterna och baptisterna bittida och sent bommade på med att fördöma statskyrkan och dess präster, dess folk och dess döda kristendom, det hjälpte i grunden icke så litet till att drifva folket in i den lutherska kyrkan i detta land. Erik Jansarna fingo snart så mycket att göra med jord och värld, att de icke hade tid eller lust att missionera vidare bland sina öfriga landsmän.

Tiden före 1860 var, som jag visat i första bandet, en god grundläggningstid för Augustana-synodens hemmission, dess stora och viktiga hufvudgärning. De svårigheter, som under denna tid visade sig, voro den stora lekamliga fattigdomen öfverallt, den stora bristen på präster eller missionärer, den stora saknaden af kommunikationsmedel, vidare inga kyrkor eller ytterst dåliga sådana, brist på skolor, brist på allt, som hörer till kyrkligt skick och ordning. Allt måste uppbyggas från grunden. Men det som var mest nödvändigt, och hvarförutan en kristen församling ej kan uppbyggas, det fanns, nämligen hunger och törst efter Guds ord och sakrament, betydligt mer än under de tider, som sedan kommo.

Banbrytarna eller grundläggarna för Augustana-synodens hemmission.

De tolf före Augustana-synodens organisation ordinerade pastorerna, som med all rätt kunna kallas grundläggarna för Augustana-synodens hemmission, voro de följande: L. P. Esbjörn, född i Delsbo 1808, död i Ö. Wåhla 1870; T. N. Hasselquist, född i Ousby, Skåne, 1816, död i Rock Island 1891; Erland Carlsson, född i Elghult, Småland, 1822, död i Chicago 1893; O. C. T. Andrén, född i Malmö 1824, död i Asarum, Blekinge, 1870; Jonas Swensson, född i Våthult, Småland, 1828, död i Andover 1873; A. Andreen, född i Grenna 1827, död i Rock Island 1880; M. F. Håkanson, född i Ronneby, Blekinge, 1811, död i Red Oak, Iowa, 1893; P. A. Cederstam, född i Glimåkra, Skåne, 1830, död i Olsburg, Kansas, 1902; J. P. C. Borén, född i Borås 1824, död i Stockholm, Wis., 1865; P. Carlson, född i Hjortsberga, Småland, 1822, död i Omaha 1909; P. Beckman, född i Enånger, Helsingland, 1822; E. Norelius, född i Hassela, Helsingland, 1833. Af dessa tolf äro nu alla döda utom de två sista.* Det är intressant att märka, genom hvilkas förmedling de inkommo uti pastorsämbetet. Genom Esbjörn kommo Norelius, Håkanson och Hasselquist in i ämbetet här; genom Hasselquist Erland Carlsson och Cederstam; genom Erland Carlsson A. Andreen, Jonas Swensson och O. C. T. Andrén; genom Norelius Peter Carlson, Borén och Beckman. Dessa pastorer hade visserligen församlingskallelse från någon viss lokalförsamling, men de voro egentligen missionärer för större sträckor rundt omkring.

Från och med Augustana-synodens organisation började hemmissionen att ställas på fastare fötter, ehuru det tog en längre tid, innan man hann inse betydelsen af att ha ett verksamt system för dess bedrifvande.

I synodens protokoll för 1860 heter det: "Frågan om vakanta församlingar företogs, hvarvid befanns, att, ehuru behofven ännu äro många och stora, våra församlingar likväl äro någorlunda försedda med ordets predikan, ehuru icke söndagligen. På många ställen borde och kunde nya församlingar stiftas."

I sammanhang härmed föreslog pastor Norelius: "Då hemmissionssaken är af så stor vikt och betydelse för oss, och då det behöfves skriftliga och muntliga uppmaningar för att väc-

* Pastor P. Beckman afled den 20 jan. 1915, 92 år och 1 månad gammal.

ka vårt folk till ett lifligt och kärleksfullt omfattande af denna sak, därför beslutas:

1. att en kommitté af tre nedsättes för att hafva denna sak uti sina händer och till synoden inrapportera sina göromål;

2. att samma kommitté får i uppdrag att anställa en respredikant, särdeles för Minnesota, så snart omständigheterna det medgifva;

3. att synodens president uppdrager åt en af bröderna att vid nästa synodalmöte hålla en hemmissionspredikan."

Förslaget antogs i sin helhet, och pastorerna Hasselquist och Hatlestad samt herr Ola Paulson valdes till hemmissionskommitté.

På förslag af pastor Erland Carlsson blef ock beslutadt:

"1. att synoden genom sina ämbetsmän utfärdar kallelse till studeranden P. Nymanson i Sverige att komma hit öfver för att arbeta bland vårt folk såsom respredikant;

2. att en subskription genast öppnas för tecknande af bidrag till en respredikants underhåll, och att den redan tillsatta kommittéen för den inre missionen går i befattning med denna sak."

Af dessa utdrag ur protokollet framgår det första försök synoden gjorde för att ordna hemmissionens bedrifvande. Förut hade ju hvarje pastor missionerat för sig själf i sin krets, så långt han kunnat; nu skulle synoden på ett mera systematiskt sätt bedrifva saken. Af hvad som yttras om vakanta församlingar märker man, att oklara tankar voro rådande rörande detta ämne. Sålunda kunde man säga, att våra församlingar äro "någorlunda försedda med ordets predikan, ehuru icke söndagligen", fastän det var väl bekant, att många pastorer hade ända till ett halft dussin församlingar att vårda, och församlingar funnos, som icke hade mer än två, tre besök på året, och fastän man visste, att halfva folkmängden af landsmän i Minnesota var utan själavård. Man ser ock, att på den tiden gjordes ingen skillnad mellan hemmission och inre mission, hvilket nog var förlåtligt. Emellertid blef man genom dessa resolutioner gjord uppmärksam på att vårt svenska folks räddning från den påträngande faran att förloras för den ev. luth. kyrkan eller ock rent af afkristnas var synodens största och viktigaste kallelse.

Huruvida synodens tjänstemän utfärdade någon kallelse till studeranden P. Nymanson för att komma hit och verka såsom respredikant, eller om en sådan kallelse nekande besvarades,

därom kan jag ingenting säga; men Gud styrde det utan tvifvel så, att han icke kom, och vi få hoppas, att detta var det bästa både för oss och honom.

Pastorerna inom Minnesota-konferensen började emellertid att tillskrifva mig och uttrycka sin önskan, att jag borde bli respredikant för Minnesota. Jag var på den tiden pastor i Attica, Indiana, och min hälsa var och hade länge varit nedbruten redan under min första arbetstid i Minnesota. Jag kan ej neka, att jag kände en varm dragning till landet i Norden; men utan kallelse kunde och ville jag icke lämna min innerligt kära församling i Indiana. Bröderna i Minnesota hade emellertid fortfarit att skrifva till presidenten, Hasselquist, att han såsom ordförande i hemmissionskommittéen borde kalla mig till respredikant i Minnesota. Detta skedde ock, och denna kallelse besvarade jag sålunda: Om min församling gick in på att kalla annan pastor och fick ett jakande svar, så skulle jag antaga densamma, annars icke. Efter en sålunda villkorlig afsägelse, som endast i extra-ordinära fall kan gillas, kallade församlingen pastor A. Andreen, hvilken antog kallelsen, och jag kunde alltså utan hinder lämna församlingen och helt ägna mig åt det försakande respredikantkallet. Därom ordade pres. Hasselquist i sin årsberättelse till synoden 1861 på följande sätt: "Äfven må jag här nämna, att pastor E. Norelius i föreskrifven ordning kallats till respredikant, synnerligen för Minnesota, och har han med försakande af sina många vänner och den förmånligare och bekvämligare platsen i Attica, Indiana, villigt emottagit förtroendet samt sedan september månad sistlidne år troget färdats omkring och arbetat efter förmåga för vinnandet af ändamålet med kallelsen."

Härtill kan läggas hvad som pres. Hasselquist såsom ordförande i hemmissionskommittéen säger i sin rapport till synoden samma år, och de beslut synoden fattade med anledning häraf: "Hemmissionskommittéen framlade rapport och räkningar. Rapporten emottogs och antogs, och räkningarna öfverlämnades till kommittéen No. 15, bestående af A. Andreen och M. Munter.

Rapporten var af följande lydelse: Den vid vårt förra synodalmöte tillsatta hemmissionskommittéen får härmed ödmjukligen inberätta:

På grund af synodens beslut och med anledning af Minnesota-konferensens i skrifvelse af den 4 juli 1860 uttalade önskan utfärdades kallelse till pastor E. Norelius att vara respredi-

kant, särskildt för Minnesota, hvilken kallelse han ock antog. Kommittéens göromål har sedan varit att efter förmåga samla bidrag till den utfästa lönen, $400. Af de vid synoden i Clinton subskriberade $129.05 hafva till kommittéens ordförande blifvit inbetalta $88.80, hvarförutom en del blifvit lämnad till respredikanten själf. Kollekter i några få församlingar, nämligen Galesburg, Knoxville, Moline och Wataga, hafva blifvit upptagna till ett belopp af $19.63, och kollekter och bidrag på några andra ställen, samt ganska allmänt i Minnesota, hvilka öfverlämnats åt pastor Norelius. Hela summan af hvad som hittills influtit till hans lön uppgår till $325.18. Detta är hvad hemmissionskommittéen har att säga, öfverlämnande åt synoden att i anledning af vår respredikants egen redogörelse för sin verksamhet hittills fatta det eller de beslut, den finner för godt.

Vördsamligen underställdt

T. N. HASSELQUIST.

Pastor E. Norelius redogjorde för sin verksamhet såsom respredikant. Redogörelsen antogs, och beslutades, att den skulle tryckas i *Hemlandet*. Med anledning af ofvan anförda rapporter fattades följande beslut:

1. att hemmissionskommittéen fortsättes till nästa synodalmöte;

2. att hemmissionskommittéen skall bibehålla pastor E. Norelius såsom respredikant åtminstone de fyra månader, som ännu återstå af året, samt därefter ytterligare, såvidt utsikter att underhålla honom då förefinnas;

3. att synoden rekommenderar till våra församlingar att upptaga kollekt för hemmissionen och för kyrkan i St. Paul."

Det är icke för den personliga del, jag tagit i denna verksamhet, som jag något omständligare berättat om densamma, utan för att visa, huru synoden fick sin första hemmissionär, och med huru ringa villkor hemmissionen tog sin början. Min tjänstetid blef ju kort, blott ett år. Kommittéen bestämde, att jag skulle bo i St. Paul, Minn., och betjäna den lilla församlingen af 13 kommunikanter därstädes den tid, jag icke var ute på långresor, mot det att hon bidrog med $5 i månaden för hushyra. Den utlofvade lönen af $400 kom aldrig fullt in, och ingen var heller ansvarig för densamma. Under det brinnande kriget i landet, som då hade börjat, fick hvar och en taga sin risk och bokstafligen arbeta på en förhoppning.

Många och besvärliga voro de resor, som jag gjorde i de svenska nybyggena så långt i nordväst som till "Världens

ände", som på den tiden låg i norra delen af nuvarande Kandiyohi county. Många af de erfarenheter, man fick göra, voro ofta högst äfventyrliga och lifsfarliga, såsom när man for vill på de obebodda prärierna i nattetid eller i en s. k. blizzard, eller kom in bland hopar af indianer, hvilka den tiden började bli oroliga och året därpå anställde verkligt uppror; men på samma gång voro dessa erfarenheter ganska intressanta och lärorika, och man fick ofta se Herrens hjälpande och bevarande hand.

Att meddela en fullständig berättelse om alla de erfarenheter, jag fick göra såsom respredikant eller hemmissionär, kunde nog gifva läsaren en någorlunda riktig föreställning om våra hemmissionärers verksamhet i allmänhet ibland våra svenska landsmän, i synnerhet för den tidigare delen af vår synods historia; men detta måste jag här utelämna och i stället spara rummet åt en annan af våra hemmissionärer, hvilkens verksamhet är mera typisk för den närvarande tiden.

Efter detta första försök att ordna hemmissionsverksamheten syntes det, som man ville återgå till de gamla spåren, d. v. s. att hvarje pastor fick utsträcka sin verksamhet så långt han kunde. Vid synodalmötet i Vasa 1862 inlämnade hemmissionskommittéen följande rapport:

"Synodens hemmissionskommitté har äran inberätta, att den under året, oaktadt påminnelse om kollekters samlande skett i *Hemlandet*, dock endast fått emottaga medel till ett belopp af $15.65, hvilken summa blifvit till hemmissionären öfverbetald. Då kommittéen icke blifvit satt i tillfälle att en gång erlägga hela årslönen till missionären, har den än mindre kunnat anmoda honom fortsätta sin verksamhet som sådan.

Vördnadsfullt

T. N. HASSELQUIST,

O. J. HATLESTAD".

Rapporten antogs af synoden, som beslöt, att hemmissionskommittéen skulle fortsättas (!). Däremot underrättar presidenten i sin årsrapport för samma år, att han "under en ganska vidsträckt resa i sistlidne maj månad äfven hade besökt New York för att se, om någon utsikt förefanns till upprättande af församling därstädes i förening med vår synod", och han kände sig fullt förvissad därom, "att det är tid för oss att gripa saken an". Emellertid gjorde synoden ej mera åt saken än att uppdraga "åt synodens tjänstemän att draga försorg om anskaffande af själavård för landsmännen i New York och att

för detta ändamål utfärda kallelse till pastor O. C. T. Andrén (som då var i Sverige) att verka såsom själasörjare i New York; samt att å synodens vägnar hembära tacksägelse till Fosterlandsstiftelsen i Stockholm för det lofvade bidraget till svensk pastors underhållande i New York". Man gjorde åtskilliga anordningar för prästbesök i några vakanta församlingar, men utom hvad som blifvit nämndt om New York gjorde man intet för att utöfva mission på nya fält.

Af 1863 års protokoll finner man, att hemmissionskommittéen hade kunnat uträtta något mer än under det föregående året. Sålunda hade kommittéen, sedan pastor A. Jacksons församlingar i Minnesota hade förskingrats och en del medlemmar dödats af indianerna, uppdragit åt honom att vara respredikant, icke blott i Minnesota, utan äfven uppmanat honom att besöka Jamestown, N. Y., och Hesselvalley, Pa. Medel till hans aflöning till ett belopp af $421 hade erhållits från Fosterlandsstiftelsen i Sverige, hvaraf respredikanten bekommit $250. Resten hade utdelats till följande pastorer, som hvar på sitt håll hade utöfvat respredikantverksamhet, nämligen P. Beckman, J. P. C. Borén, hvardera $50, P. A. Cederstam, S. G. Larson och E. Norelius (för den senare, "resterande lön"), hvardera $25.

Synoden gillade kommittéens åtgärder och uppmanade den att fortsätta.

I 1864 års rapport säger kommittéen: "Under det förflutna synodalåret har kommittéens verksamhet inskränkt sig till anskaffandet af ett prästerligt besök hos landsmännen i Kansas." Pastor John Johnson i Princeton hade åtagit sig att göra "den både vådliga, svåra och långa resan". Folket i Mariadahl hade deltagit i resekostnaderna så, att endast $39 ur hemmissionskassan hade behöft tillskjutas.

"För en församlings upprättande i New York har ingenting kunnat göras", heter det i rapporten. "Fosterlandsstiftelsen håller ännu öppet rum i sin *Missions-tidning* för gåfvor till missionen i New York, ehuru obetydligt inkommit, utan tvifvel af det skäl, att ingen missionär finnes där". Ja, detta var under hela denna tid från 1860 till 1870 det stora felet med synodens hemmissionsverksamhet. Man saknade män att permanent anställa på de fält, där en pastor nödvändigt behöfdes. De besök, som respredikanterna gjorde, voro visserligen utaf stor betydelse, men de kunde icke vara annat än en undersök-

ning och därför ej blifva af den varaktiga nytta, som man önskade.

Vid 1865 års synodalmöte kunde hemmissionskommittéen rapportera åtskilliga prästbesök på olika håll. Pastor Abraham Jakobson hade besökt Manistee, Mich., där han påträffade ett gammalt settlement af både norskar och svenskar, som på många år ej haft tillfälle höra Guds ord på modersmålet. Pastor G. Peters hade gjort tvenne resor, en till Lisbon och en till Lake Superior-trakten i Michigan. Pastor H. Olson hade besökt Mariadahl i Kansas, som väntade på lärare. Men för New York hade kommittéen icke kunnat göra något under året. Beslut fattades, att kommittéen skulle kalla till sin missionär i New York pastor A. Andreen för så lång tid som möjligt.

1866 års rapport innehöll en uppmuntrande underrättelse om verksamheten i New York. Pastorerna A. Andreen och Erland Carlsson hade arbetat någon tid i New York, och pastor Duvell fortsatte arbetet. En svensk ev. luth. församling hade blifvit stiftad och hade redan köpt en vacker kyrka och ansträngt sig till det yttersta att afbetala en del af köpesumman. Församlingen åstundade att hafva egen pastor, men synoden måste räcka den en hjälpande hand till åstadkommande af en någorlunda tillräcklig lön. Detta var början till Gustaf Adolfs-församlingen i New York.

Kommittéen hade för öfrigt gjort hvad den kunnat för skandinaverna vid Lake Superior-grufvorna i Michigan. Pastorerna Duvell och Hvedding samt studeranden J. Magny hade gjort besök på dessa platser. Det synes dock, som om dessa icke hade något stort hopp om stadiga settlement af vårt folk där uppe i Norden.

Vid detta möte gjordes en förändring med afseende på hemmissionskommittéen, i det att denna kommitté skulle heta "missionskommitté" och handhafva både hem- och hednamissionen. Beslutet lydde sålunda:

"att en missionskommitté nedsättes, hvilken har att taga hand om både hem- och hednamissionssaken; och att synoden inom denna kommitté tillsätter en korresponderande sekreterare och en kassör;

att alla bidrag, som härefter insamlas, vare sig för inre eller yttre missionen, läggas till en kassa under namn af missionskassan, och att denna kassa användes, hälften till hemmissio-

nen och hälften till hednamissionen, då ej annorlunda bestämmes;

att bidrag till lärares underhåll i Gustaf Adolfs-församlingen i New York utbetalas af hemmissionen, såvidt tillgången medgifver och behofvet kräfver;

att en kollekt för missionskassan upptages hvar månad inom alla församlingar som tillhöra synoden."

Medlemmarna af missionskommittéen, som vid detta tillfälle valdes, voro: T. N. Hasselquist, O. Andrewson, Erl. Carlsson, O. J. Hatlestad, G. Peters, A. Scheie, Johan Johanson, St. Paul, och Iver Larson, Chicago. Brefväxlande sekreterare: pastor Erl. Carlsson, Chicago, Ill. Kassör: G. Peters.

Vid 1867 års möte rapporterade hemmissionskommittéen, att pastor A. Andreen i tvenne terminer skött församlingen i New York med flit och trohet i fem månaders tid. Sedan hade studeranden J. Lagerström fortsatt verksamheten därstädes och uppsökt många landsmän i den stora staden samt haft sina händer fulla med att hjälpa ankommande immigranter. Både pastor Hasselquist och patsor G. Peters hade också besökt New York. Församlingen hade känt sig tacksam för den omsorg, synoden visade, dock längtade hon efter att erhålla stadig pastor. Därpå tillägger rapporten: "Då nu pastor Carlén på kallelse hitkommit och förklarat sig villig åtaga sig Gustaf Adolfs-församlingen, är det att hoppas, att hennes önskan skall åtminstone för en längre tid blifva uppfylld."

Denna förhoppning tog ett ledsamt slut. Pastor Carlén från Göteborgs stift kom hit till landet, varmt rekommenderad af sådana personer, för hvilka vi hade fullt förtroende, men från början intog han här en besynnerlig ställning, och efter att hafva försökt sin lycka på åtskilliga ställen vände han Amerika ryggen och begaf sig till påfven i Rom, där han blef katolik. Sedan återvände han såsom en romersk-katolsk missionär till Sverige och, om jag icke är misstagen, satte sig ner i den gamla klosterstaden Vadstena.

Följande år, 1868, måste synodens president inberätta, att Gustaf Adolfs-församlingen i New York förklarat sin förbindelse med Augustana-synoden upplöst och sin konstitution afskaffad på åtskilliga skengrunder; "men den egentliga orsaken", säger han, "var dock uppenbarligen den ovishet och egenmäktighet, hvarmed pastor K. Carlén gått till väga för att få införd den ordning, han ansåg såsom den rätta, hvarigenom han icke blott väckt ovilja mot sig, utan äfven mot synoden

och särskildt dess president, hvars instruktion han emot sanningen, möjligen af missförstånd, påstod sig följa."

Samma år rapporterade missionskommittéen, att åtskilliga pastorer hade blifvit utsända på missionsfältet i västra Iowa och Minnesota, i Kansas och Nebraska, men beklagade, att inkomsterna för missionssaken icke varit så stora, som man hade väntat. Särskildt beklagar den, att de mer än $2,000, som man hade kostat på Gustaf Adolfs-församlingen i New York, genom dess utträde från synoden blifvit förspillda, men på samma gång hoppades den, att denna uppoffring ändå med tiden komme att bära frukt, hvilken förhoppning också gick i fullbordan några år senare. Redan nu började missionsmedlen fördelas emellan den svenska och norska verksamheten, hvilket också var naturligt.

Vid 1869 års synodalmöte rapporterade de svenska medlemmarna särskildt och de norska likaledes. Inkomsterna för den svenska afdelningen gingo till $992.81, hvaraf en del voro lån ur hednamissionskassan, och hvilken summa hade blifvit utbetald under året. Pastor S. G. Larson hade blifvit kallad att verka såsom missionspastor i Omaha och trakten däromkring. Kommittéen uppmanade synodens församlingar att med större intresse omfatta hemmissionen, i synnerhet bland de nu i stora skaror inströmmande invandrarna. Samma kommitté återvaldes för följande år.

Ett nytt skede i missionsverksamheten.

Så kom då år 1870 med sina viktiga förändringar i flera afseenden, hvaribland äfven hemmissionen kom i ett nytt skede. Efter det stora, långvariga kriget och sedan det åter blifvit lugnt i landet, hade inflyttningen från Sverige tagit ny fart och alljämt, år efter år, ökat sig. För att gifva åt dessa skaror andlig vård kände synoden djupt, att den saknade tillräckliga lärarekrafter. Förgäfves väntade man på att få flera ordinerade, lämpliga präster från fäderneslandet. Det var därför icke underligt, att man började lägga allt mer och mer vikt vid att i sin egen skola uppfostra sina blifvande prästmän.

Emellertid var prästbristen så stor, att under de tidigare åren kandidaterna icke kunde hinna få den fullständiga utbildning, som hade varit mycket behöflig. Men med tiden

bättrade det sig i detta afseende, och i synnerhet kan det sägas så efter 1870. För att anskaffa väl förberedda studenter från Sverige hade president Hasselquist tidigt på våren detta år rest till Sverige, och hade denna resa välvilligt blifvit bekostad af en förmögen amerikansk lekman i Pittsburg, Mr. Black, hvilken hade hjärta och medel för att hjälpa sina svenska trosbröder i deras andliga och kyrkliga nöd.

Sekreteraren, pastor Jonas Swensson i Andover, Ill., där synoden då höll sitt möte, hade enligt konstitutionen intagit presidentens plats, och i sin årsrapport uttalade han sig på följande sätt: "Rop efter lärare, som kunna förkunna lifsens ord och förvalta de heliga sakramenten, komma från flera håll, och ehuru bristen på lärare nu synes nästan större och kännbarare än förr, så hoppas jag, att detta rop efter lärare skall framkalla mycken bön till sädens Herre, att han ville sända arbetare i sin säd och således bidraga att snart afhjälpa bristen."

I början af maj skref Hasselquist från Asarum: "Rörande ändamålet med min resa kan jag väl ännu icke mycket berätta, dock synes villighet hos ej så få ynglingar att följa med mig till nya världen. Något bestämdt härom kan emellertid ej sägas. Jag hoppas, att synoden ej förgäter mig och mitt viktiga ärende i sina böner."

Genom sin verksamhet i Sverige, sommaren 1870, lyckades Hasselquist att intressera flera fromma studerande, hvilka voro mer eller mindre försigkomna i sina studier, att vända sin håg och sin väg till Amerika. På detta sätt kunde pastorernas antal på en kortare tid förökas, än som eljest varit möjligt. Huru behöfligt detta var, kan man förstå, när man besinnar, att just vid detta årsmöte icke mindre än 34 nya församlingar anslöto sig till synoden och ropade efter andlig vård. Af dessa voro tio i Minnesota, sex i Iowa, fem i Illinois, sex i Kansas, två i Missouri, en i Wisconsin och en i Pennsylvania. Dessutom funnos många vakanta församlingar, som förut tillhörde synoden, nämligen 13 i Minnesota, 11 i Illinois, 11 i Iowa, 8 i Kansas, Nebraska och Missouri, 3 i Indiana, 2 i Pennsylvania och 1 i Michigan.

För att i någon mån afhjälpa de skriande behofven beslöts, att hvarje pastor skulle använda en månads tid till besök inom de vakanta församlingarna, och att missionskommittéen fick i uppdrag att utsända särskilda respredikanter, en för Minnesota, en för Iowa och Nebraska samt en för Kansas och Missouri.

Med anledning af den stora bristen på pastorer beslöts, att synoden skulle åsidosätta en särskild dag under mötet i och för missionssakens öfvervägande. En kommitté nedsattes för att bereda teser till ledning för diskussionen, hvarefter man skulle vidtaga mått och steg, som pröfvades bäst för missionens ordnande.

Den 18 juni företogs denna diskussion, fördelad under fem punkter. En och annan röst höjde sig för att både hedna- och hemmissionen borde äga hvar sin fristående förening såsom i Sverige; men denna åsikt blef grundligen vederlagd och den meningen kraftigt framställd, att kyrkan, vare sig de enskilda församlingarna eller hela synoden, såsom en förening af församlingar, bör utgöra det ordnade organet för missionens bedrifvande, så mycket mer som detta är det stora sammanfattande uppdraget af kyrkans Herre och hufvud: "Gån ut i hela världen och prediken evangelium för hela skapelsen". Denna diskussion ledde till antagande af följande reglemente för synodens missionsverksamhet, hvilket för dess vikts skull såsom ett utvecklingssteg i synodens historia här meddelas fullständigt och lyder sålunda:

"Erkännande med ödmjuk tacksamhet den stora nåd, Herren har bevisat oss såsom ett samfund, och seende med fröjd och bäfvan det stora fält, som ligger framför oss, känna vi behofvet af en ännu mer varm, omfattande och förenad missionsverksamhet inom vår synod, till befordrande hvaraf följande stadgar blifvit antagna:

ART. 1.

1. Missionsverksamheten inom svenska lutherska Augustana-synoden skall stå under ledning och styrelse af en utaf synoden utsedd missionskommitté, känd under namn af Central-bestyrelsen för Svenska Lutherska Augustana-synodens Mission.

2. Denna bestyrelse skall utgöras af fyra präster och fyra lekmän, som mellan sig välja ordförande, skattmästare och sekreterare för året, och bör utom dessa synodens president vara ex officio medlem af kommittéen. Skattmästaren skall föra ordentliga räkenskapsböcker och bestyrelsen granska dem.

3. Denna bestyrelses egentliga göromål skall vara att draga försorg om att våra vidt kringspridda landsmän blifva försedda med Guds ords predikan och sakramentens förvaltning, och skall den för detta ändamål kalla och utsända respredikanter,

Sion, Rock Island, Ill. (1907). Paxton, Ill. (1908). San Francisco, Cal. (1905).

NYARE KYRKOR INOM SYNODEN.

Saron, Chicago, Ill. (1914).
Bethania, Escanaba, Mich. (1913).
Bethlehem, Joliet, Ill. (1915).
Första, Monmouth, Ill. (1914).

NYARE KYRKOR INOM SYNODEN.

kateketer eller kolportörer, bestämma deras löner och verkningskretsar samt emottaga och redovisa missionsmedlen såväl för inre som yttre missionen.

4. Om någon person, af Central-bestyrelsen i missionens tjänst anställd, skulle afvika från Guds ord och den lutherska kyrkans bekännelse eller skulle visa sig ej längre vilja verka för det ändamål, för hvilket han blifvit kallad, skall han af sagda bestyrelse afskedas.

5. Central-bestyrelsen skall vid hvarje synodalmöte till synoden afgifva skriftlig redogörelse, ej blott för de influtna missionsmedlen, utan ock för sin verksamhet i dess helhet.

ART. 2.

1. Synodens konferenser utgöra hvardera ett särskildt missionsdistrikt.

2. Konferensens ordförande skall vara Central-bestyrelsens ombud, men konferensen skall dessutom välja två präster och två lekmän, hvilka tillsammans med ordföranden utgöra konferensens missionsbestyrelse.

3. Konferensen håller missionsmöten en gång i månaden eller så ofta ske kan, och kan konferensen för detta ändamål indela sitt område i flera distrikter. Kvartalsmöten eller åtminstone tvenne gemensamma möten skola årligen hållas inom konferensens område. Vid dessa möten skola missionstal och uppbyggelsestunder hållas äfvensom teologiska och kristligt praktiska frågor diskuteras, samt missionsverksamheten inom distriktet noga öfvervägas. Distriktets respredikanter, kateketer och kolportörer skola vid samma möten afgifva skriftlig redogörelse.

4. Missionsbestyrelsen för hvarje konferens skall uppsöka och till Central-bestyrelsen rekommendera dugliga och väl pröfvade män och, om de antagas, bestämma sättet för deras verksamhet jämte verkningskrets samt öfver deras arbete och förhållande öfva noggrann uppsikt. Konferensens ordförande skall åtminstone en gång hvart fjärdedels år till Central-bestyrelsen afgifva skriftlig underrättelse öfver tillståndet och missionen i allmänhet inom distriktet jämte uppgift från kassören öfver medel samlade och använda inom distriktet.

5. Hvarje konferens skall inom sina församlingar ej blott arbeta för väckande af kristligt sinne och sant missionsnit, utan också söka införa ett ordnadt system för samlande af medel för missionen och andra kristliga välgörenhetsinrätt-

ningar. Medel, som insamlas för särskilda ändamål, såsom för uppfostringssällskapet, barnhem och sjukhus, skola sändas till vederbörande, men missionsbidrag för såväl inre som yttre missionen till Central-bestyrelsen. Dock skall hvarje konferens' missionsbestyrelse hafva rätt att använda mer eller mindre af det som samlas för den inre missionen för sitt eget område.

ART. 3.

1. Inom hvarje församling skola månatliga missionsböner hållas och en systematisk välgörenhet under ledning af konferensens missionsbestyrelse införas.

2. Hvarje församlings kyrkoråd skall, såvidt möjligt är, utgöra församlingens missionsbestyrelse och skall i egenskap häraf göra hvad i dess förmåga står för missionens befrämjande, såsom upprättande och ledande af syföreningar, samlande af missionsmedel och hållande af bönestunder. Alla medel för missionen och andra kristliga välgörande ändamål skola åtminstone hvart fjärdedels år redovisas till skattmästaren för konferensens missionsbestyrelse.

ART. 4.

Förändringar i dessa stadgar kunna vid synodens årliga möte göras med två tredjedelars pluralitet."

De första medlemmar, som enligt dessa stadgar valdes att utgöra Central-bestyrelsen, voro: synodens president, Jonas Swensson, ex officio, T. N. Hasselquist, Erland Carlsson, P. M. Sannquist, J. P. Nyquist, P. Colseth, A. P. Montén, J. E. Osborn och A. Kjellman. Därmed var den hittills kända missionskommittéen upphäfd, och Central-bestyrelsen hade kommit i dess ställe.

År 1871 afgaf Central-bestyrelsen sin första årsrapport, hvilken måhända var litet för mycket optimistisk, men styrelsens frimodighet var på det hela taget välgörande och uppmuntrande. Den anslog en sund riktning, som var behöflig för synodens hemmissionsverksamhet, och man kan säga, att denna riktning gjort sig gällande alltsedan, om än förändringar under tiden blifvit gjorda med afseende på sätt att gå tillväga. Några utdrag förtjäna att anföras. Inledningsvis heter det: "Efter en tioårig tillvaro, under hvilken vår synod såsom ett samfund rönt mycken nåd och välsignelse af Herren, inträdde den vid sitt elfte årsmöte i en ny viktig afdel-

ning af sin historia, ej blott till följd däraf, att den då delades i tvenne synoder, den svenska och den norsk-danska Augustana-synoden, då den förra beslutade sin fulla förening med The General Council, utan ock, ja, i synnerhet, emedan missionssaken blef med ny värma och allvar omfattad och densamma inom synoden ordnad, i det missionsstadgar antogos, en Central-bestyrelse valdes och synoden indelades i fem särskilda missions- eller konferensdistrikter. Fastän vår synod från dess första begynnelse haft en missionskommitté samt verkat och uppoffrat ej så ringa för missionssaken, är likväl klart, att den vid dess sista möte i detta hänseende inträdde i ett nytt stadium, och skola de grundsatser, som då nedlades, de mått och steg, som då togos, genom Guds nåd blifva uppslaget till en kraftigare utveckling af nytt missionslif och en mera omfattande missionsverksamhet inom synoden och dess församlingar. Visserligen är det blott en början, en ringa början, som blifvit gjord. Man kan därför ej vänta många och mognade frukter det första året. Vi hafva dock orsak, stor orsak, att tacka Herren för den ringa början och i hans namn med förtröstan fortsätta. Redan det, att missionen icke längre betraktas såsom en sidoväxt på den kristna kyrkan, eller en sak tillhörande endast några få, utan en lifssak, ingående i kyrkans hela lif och verksamhet, och att den i öfverensstämmelse därmed börjat ordnas och bedrifvas, är af allra största vikt och betydelse."

Därefter rapporterade den om följande tre punkter: 1. Om missionsdistrikterna i allmänhet, 2. Om respredikanter, kolportörer och prästernas missionsresor, 3. Om missionsmedels samlande och om kassans ställning.

Missionsdistrikten voro fem, och från fyra hade bestyrelsen haft glädjande och uppmuntrande underrättelser. Den sade vidare, att de största hindren för missionsverksamheten låge i svårigheten att finna passande och dugliga män. Styrelsen hade försökt att utsända tre respredikanter, men till att börja med icke lyckats finna mer än en, nämligen pastor P. A. Cederstam, som redan under föregående år hade verkat såsom respredikant inom Minnesota och Wisconsin. Pastor O. Olsson i Kansas hade ock blifvit kallad, men varit tvungen att nekande besvara kallelsen. Ändtligen hade den förmått pastor S. P. A. Lindahl att efter moget öfvervägande antaga kallelsen, och sedan slutet af november förlidet år hade han med mycken flit och trohet arbetat på det vidsträckta fältet. Han hade

besökt vakanta församlingar och nybyggen i Iowa, Nebraska, Dakota, Kansas och Missouri och hade därunder rest flera tusen mil, dels på järnväg och dels på hästskjuts, hållit 130 predikningar och föredrag, döpt 71 barn, hållit 20 nattvardsgångar och stiftat tre nya församlingar. Pastorerna Magny i Minnesota, Berggren i Pennsylvania och New York och S. G. Larson i Nebraska och Kansas hade kallats att för tre månader hvar göra predikobesök på de olika ställena. Dessutom hade flera kolportörer blifvit på längre eller kortare tid utsända på missionsfältet och haft sitt understöd af Centralbestyrelsens kassa.

Rapporten tillägger vid denna punkt: "Under den stora andliga nöden bland vårt folk var beslutet om prästernas missionsresor verkligen af behofvet påkalladt. Många församlingar och nybyggen, som eljest voro lämnade alldeles åt sig själfva, eller på sin höjd fingo besök af lärare en eller två gånger om året, hafva nu fått besök nästan hvarje månad... En af de bröder, som helt nyligen besökt vidsträckta trakter af det ofantliga missionsfältet, säger i sin berättelse: 'Endast den, som kände ställningen inom dessa trakter för ett år tillbaka, kan göra jämförelse mellan förr och nu och därigenom förstå, till huru mycken välsignelse dessa besök varit'."

Rörande tredje punkten heter det: "Aldrig under något år af vår synods tillvaro hafva så stora summor för missionen samlats som under det nu slutade året. Respredikanter och kolportörer hafva till datum blifvit betalade samt för hednamissionen $215.50 sända till Fosterlandsstiftelsen och $100 till General Councils mission i Indien, och dessutom finnes ej så obetydlig behållning i kassan."

Enligt denna framställning såg det ljusare ut för hemmissionen, än det någonsin förut hade gjort. Församlingarnas antal var 137 året 1871, och lärarnas antal var 54, hvilket visserligen var oproportionerligt, i synnerhet när man betänker deras kringspridda belägenhet, men man hade nu utsikter att snart få ett förökadt antal unga präster att taga del i arbetet. Till denna ljusa utsikt kunde det synas, att man var berättigad, då man vid detta möte fick del utaf T. N. Hasselquists mera fullständiga rapport om sitt besök i Sverige. Ett och annat utdrag däraf kan i sammanhang härmed framställas. "Orsaken till mitt besök i Sverige", säger han, "var en inbjudning därtill af en välvillig amerikan i Pittsburg, herr George Black, som länge följt våra angelägenheter med kärleksfull

uppmärksamhet och trodde, att min resa dit i ändamål att där samla nya krafter för vårt vidgade arbetsfält här var af behofvet högligen påkallad. Kännande våra församlingars nöd och brist på själavård, kunde jag ej annat än anse den oväntade inbjudningen vara från Herren och därför ock antaga den. Utom bidrag till min resa, lämnade herr Black i mina händer en större summa penningar för bekostande af deras öfverresa, som jag kunde få i mitt sällskap tillbaka. I fäderneslandet utsträckte jag min verksamhet, så mycket tid och krafter ville medgifva, deltog i större offentliga möten, hvarhelst jag kunde nå dem, sökte med predikande, som öfverallt påkallades, och samtal göra vår sak känd, undanröja fördomar däremot samt väcka det intresse, som vi känna oss behöfva och moderkyrkan är oss skyldig. Jag kan ock betyga, att mitt mottagande såsom synodens dåvarande president och representant öfverallt och af alla var öfvermåttan vänligt och förtroendefullt, från de högre och högst uppsatte till den större kristliga allmänheten. Jag tror mig ock kunna försäkra, att kärleken till och deltagandet för oss och våra angelägenheter i icke ringa grad väcktes, hvarom icke allenast den vidlyftiga brefväxling, jag hade att föra under vistelsen i Sverige, bär vittne, utan ock det antal studerande, som kommo med mig öfver hafvet hit tillbaka, och af hvilka redan tvenne sistlidne söndag fått sig det heliga predikoämbetet anförtrodt och andra stå snart färdiga att emottaga detsamma... Dessutom väckte jag såväl styrelsens för f. d. Fjellstedtska skolan i Uppsala som Ev. fosterlandsstiftelsens och äfven vår trogne vän P. A. Ahlbergs uppmärksamhet på beskaffenheten af våra behof och nödvändigheten af deras afhjälpande framför de fleste andra, samt mottog af alla uppmuntrande ord och löften, hvilka jag är förvissad skola hållas."

Redan följande år, 1872, hade bestyrelsen orsak att framlämna sin rapport med mindre lysande utsikter. Församlingarnas antal hade ökats till 162 och pastorernas till 73, och det stora missionsfältet hade den icke kunnat taga vara på, som den önskade, hvarför den med sorg beklagade, att den icke kunnat uträtta hvad den bort och önskat. De påtagliga hindren hade varit brist på *män* och *medel*. Dock hade något till Herrens pris kunnat uträttas. Sålunda hade pastor S. P. A. Lindahl kunnat bibehållas såsom synodens respredikant. Han hade besökt Superior City och Duluth samt bergslagen i Michigan. Han hade gjort en missionstur genom en del af Iowa

och Kansas och gjort Mariadahl till medelpunkt för sin verksamhet, men sedan hade han kallats till Chicago för att betjäna sv. luth. Immanuels-församlingen under pastor Carlssons bortovaro i de östra staterna för att samla medel till den nedbrända kyrkans återuppbyggande.

Dessutom hade styrelsen uppdragit åt pastorerna A. Lindholm och A. Hult samt Erickson och Lindell att för någon tid arbeta på åtskilliga ställen i Michigan.

På det stora missionsfältet i Nebraska stod pastor S. G. Larson ensam, den ende läraren bland flera tusen af våra landsmän, där hans halfva tid användts på missionsresor, utan att han likväl kunnat besöka somliga nybyggen mer än en eller två gånger på året. "Det grämer oss i hjärtat", heter det, "att tänka på att tusental af vår kyrkas barn här försmäkta i andlig nöd, under det att våra vänner i fäderneslandet leta efter missionsfält."

Kateketerna N. Nordgren, C. Walleen och C. J. Damström hade fortsatt sin verksamhet i Illinois, Missouri och Iowa till slutet af år 1871, men hade då begifvit sig till läroverket i Paxton för att fortsätta sina studier. Endast kateketerna John Forsberg och A. Challman stodo ännu kvar i bestyrelsens tjänst i Illinois och N. Ohslund i nordöstra Iowa.

Det är en punkt i denna rapport, som är ganska anmärkningsvärd, och som torde behöfva en förklaring. Det heter: "Under det synodens gemensamma och allmänna missionsverksamhet sålunda snarare af- än tilltagit, har dock arbetet inom de särskilda konferenserna bedrifvits med nästan mera ifver än förr, och ehuru vi gärna med aposteln Paulus kunna säga, 'Däraf fröjdar jag mig och jämväl fröjda vill' (Fil. 1: 18), kunna vi dock icke undgå att med sorg tänka uppå huru det skall gå med de många tusen af våra landsmän, som bosatt sig i Dakota, Nebraska, Missouri och Kansas, om Illinois-konferensen endast skall taga hand om missionsarbetet inom Illinois, Minnesota-konferensen inom Minnesota, och Iowa-konferensen likaledes inom Iowa... I Sverige hafva kyrkans män och missionens vänner vanligen besvarat det macedoniska ropet från våra vakanta församlingar med 'de hade icke haft i Amerika att göra; nu må de skylla sig själfva, om de förgås i brist på andlig vård'. Skola vi på samma sätt två våra händer och försäkra: 'Vi äro oskyldiga till deras blod. Hade de stannat i Illinois eller Iowa eller kommit till Minnesota, nog skulle vi då tagit vår d om dem; men nu hafva de begifvit sig af till den

aflägsna Västern endast för att få ett större stycke land, och därför vare deras blod öfver deras eget hufvud'?

"Väl måste medgifvas, att många, som inom våra församlingar hade ett trefligt hem och riklig bärgning samt tillträde till Kristi kyrkas alla förmåner, endast för begäret efter en osäker jordisk vinning lämnat alltsammans och begifvit sig ut i ödemarkerna; visserligen måste det beklagas, att många, då de gingo ut för att skaffa sig för framtiden ett hem, icke gingo till de stater, där församlingar och lärare funnos, och där det ännu fanns tillgång på likaså godt och billigt land som annorstädes, utan man lät sig af landspekulanters skrifter och annonser ledas, och några gingo hit, och andra dit. Men då de snart möttes af nybyggarens vanliga svårigheter och djupare behof än dem för kläder och föda började vakna hos dem, kunna vi, böra vi då lämna dem att förgås? Eller skola vi kanske lugna våra samveten med: 'Vi hafva nog att göra bland oss själfva; så länge vi ej fått vår egen kyrka färdig, hunnit skaffa oss orgel, klockor, m. m. eller betala vår kyrkoskuld, kunna vi ingenting göra för missionen'? Det finnes alltför mycket af, om just icke detta sinnet, så dock af dessa ursäkter."

I detta anförda stycke ur rapporten känna vi igen ordförandens, pastor Erland Carlssons, tankar, och från hans synpunkt var det ganska naturligt att sålunda uttala sig i sådana kraftfulla ord. Han var en handlingens man, och han ville på den genaste vägen se resultat. Han älskade ordning och reda uti all verksamhet. Men för honom stod det klart, att centralisation var den bästa och genaste vägen att uppnå ett mål. Flera tänkte nog lika med honom, men att det icke kom att gå på den vägen med hemmissionsverksamheten och med andra grenar af kyrklig och välgörande verksamhet, därtill bidrogo flera orsaker. För det första var man i Amerika, i den stora allmänhetens land, där för mycken centralisation icke är älskad. För det andra är landet stort och vidtomfattande, och uti detta vida land hade våra landsmän satt sig ner litet hvarstädes mellan Atlantiska och Stilla hafven och mellan Canada och den Mexikanska viken, således på flera tusen mils afstånd från hvarandra. Huru skulle man kunna göra centralisationsidéen praktiskt möjlig inom ett så vidt område? Det som emellertid bidrog mest till att motverka centralisationen låg uti de antagna stadgarna. I dessa säges, att konferensdistrikt skulle upprättas, och att dessa skulle missionera inom sina

gränser, inom hvilka de hade nästan samma plikter och rättigheter som Central-bestyrelsen själf. I samma mån som konferenserna med allvar utförde sin missionering, måste det bli mindre att göra för Central-bestyrelsen. Detta var ju helt naturligt och visserligen en god utveckling i rätt riktning; men det dröjde i många år, innan man kunde uppdraga skillnaden mellan konferensernas och synodens missionsverksamhet.

Detta framträdde rätt tydligt redan i 1872 års rapport, som å ena sidan talar om de fruktlösa bemödandena att ens kunna anskaffa en enda Herrens tjänare, som uteslutande ägnade sig åt missionsarbetet; men å andra sidan om uppmuntrande underrättelser från konferenserna, af hvilka de äldre i synnerhet berätta om många missionsarbetare, som varit i verksamhet inom deras områden.

Detsamma kan sägas om rapporten för 1874. Den säger, att bestyrelsens verksamhet "varit helt ringa och obetydlig", emedan den icke kunnat finna någon man, som kunnat använda en längre tid på missionsfältet. Den enda ljuspunkten i bestyrelsens berättelse är, "att Ev. fosterlandsstiftelsen i Stockholm på Central-bestyrelsens enträgna begäran välvilligt sändt hit öfver pastor P. J. Svärd, förut missionär i Konstantinopel, för att såsom sjömansmissionär verka i New York, samt kandidat C. F. Johansson att verka i Boston". Under tiden hade inom konferenserna pågått en rätt liflig missionsverksamhet. Sålunda nämnes, att inom Illinois-konferensen tjugufem vakanta församlingar och lika många missionsplatser funnos, och att konferensens missionsstyrelse hade efter bästa förmåga sökt att taga vård om sitt stora fält. Såsom missionsarbetare för längre eller kortare tid nämnas A. Challman, John Forsberg, A. P. Nelson, J. Danielson, Lundahl, Peters, Berglund, o. s. v. Inom Minnesota-konferensen nämnas följande arbetare: Engdahl, Beckström, Beckman, Hocanzon, Cederstam, Magny, Cavallin och Peterson samt kateketen Egbom. Inom Iowa-konferensen nämnas Sweders, M. C. Ranseen, H. Olson, J. Telleen, o. s. v. Inom Kansas-konferensen hade följande pastorer arbetat under året: O. Olsson, A. W. Dahlsten, O. Chelleen, C. V. Vestling, T. O. Linell, J. Seleen, S. J. Österberg, C. Walleen, S. G. Larson, J. S. Benson, C. O. Lindell, C. P. Rydholm. Både Texas och Colorado hade blifvit besökta. Inom New York-konferensen hade utom pastor Svärd och missionär Johansson teologie studerandena i Philadelphia C. E. Lindberg och A. P. Montén jämte kateketerna Löfving och

Strömberg verkat i olika trakter af konferensen. Dessutom hade pastorerna Kindborg, Hultgren och Lindeblad besökt den västra delen af konferensen.

Vid detta synodalmöte valdes ny Central-bestyrelse, bestående af E. Norelius, ex officio, P. Sjöblom, J. Auslund, J. O. Cavallin, J. Magny, samt H. Olson i Red Wing, J. P. Gustafson i Spring Garden och T. G. Pearson i Vasa, alla i Minnesota.

Man brukar säga, att nya kvastar sopa bäst, och om god vilja och ungdomligt mod ofta hafva afgörande betydelse, så kan man säga, att dessa egenskaper icke saknades hos den nya styrelsen; men ännu hade man mycket att lära och fick göra många nedslående experimenter, innan man kom in på en bättre väg, hvad själfva systemet angår.

Vid 1875 års möte hade synoden växt till 248 församlingar och prästernas antal till 103, hvaraf en del var lärare vid våra skolor. Många församlingar voro således vakanta, och missionsfälten, där man kunde arbeta med hopp om att uppbygga nya församlingar, voro ännu flera.

I årsrapporten nämner styrelsen, att den hållit fem möten för att behandla synodens missionsangelägenheter. Missionsverksamheten hade blifvit utsträckt till nya platser, där undersökningar blifvit gjorda, och den hade lyckats att få respredikanterna att icke blott göra besök, utan också stanna så länge som möjligt på mera viktiga ställen. Två präster hade blifvit kallade från Sverige, men ingendera af dem kom. Följande af våra härvarande präster hade förmåtts att, för någon längre tid, antaga bestyrelsens kallelse till olika platser: T. N. Winquist för nio månader i Colorado; P. Erickson för två månader i Florida och andra ställen i södern; S. P. A. Lindahl en och en half månad i Texas; L. A. Hocanzon i tre och en half månader också i Texas; J. Auslund i fem månader i San Francisco, Colorado och Utah. De hade alla insändt intressanta berättelser om sin verksamhet. Pastor Hocanzon hade lyckats stifta tvenne församlingar, en i hufvudstaden, Austin, och en i Brushy, Texas, hvilka nu upptogos i synoden, och pastor J. O. Cavallin hade kallats att betjäna dem för sex à sju månader. Pastor C. P. Rydholm hade ock antagit kallelse att såsom respredikant för någon längre tid betjäna landsmännen i Colorado och Utah.

Man hade ock tagit i betraktande flera vidtomfattande förslag, såsom att kalla pastor P. Ahlberg i Sverige att komma hit till detta möte och sedan stanna någon tid här i landet,

besöka våra församlingar o. s. v., hvarigenom man hoppades, att han sedan skulle kunna uppväcka ett större intresse i Sverige för synodens hemmission. Likaledes hade förslag om en mission bland Delaware-indiarnerna i Indian-territoriet samt en bland negrerna i Texas och Florida blifvit gjorda och undersökningar beslutade för att sedan om möjligt sätta saken i verkställighet.

Under samma tid pågick ett lifligt missionerande inom de olika konferenserna. Nästan alla pastorer hade tjänat för en längre eller kortare tid såsom respredikanter, och nya församlingar hade blifvit organiserade.

Rapporterna för 1876 visa, att styrelsen alltmer började inse, att det var nödvändigt för verksamhetens framgång och för att vinna varaktiga resultat med densamma att söka få missionärer, som icke voro endast respredikanter, som kommo och gingo, utan som för någon längre tid kunde stationeras åtminstone på vissa mera folkrika platser. Särskildt nämnes San Francisco såsom bevis på nödvändigheten häraf. Pastor J. Auslund hade där gjort en god början, men hade snart varit tvungen att lämna fältet för att vårda sin egen församling i Minnesota. Hade han eller någon annan kunnat fortsätta verksamheten i San Francisco, så hade där nu kunnat vara en större församling, men det dröjde alltför länge, innan verksamheten åter kunde upptagas, och då var det nästan värre att vinna något fotfäste, än när man första gången började på den platsen.

I Texas hade verksamheten rönt den största framgången. Pastor Cavallins vistelse där hade burit goda frukter, hvarjämte studeranden M. Noyd, som biträdt honom, komme att fortsätta verksamheten såsom ordinerad pastor. I de östra staterna hade på styrelsens uppdrag pastor C. O. Lindell verkat, särskildt i Gloucester, Mass., och i Montreal, Canada.

Inom de särskilda konferenserna hade verksamheten fortsatts såsom föregående år. Man märker också, att konferenserna från denna tid började indela sig i mindre missionsdistrikt för att bättre kunna bedrifva verksamheten.

Rörande den påtänkta indianmissionen hade pastor O. Olsson, därtill utnämnd, besökt Delaware-stammen i Indian-territoriet och inlämnat en ganska intressant berättelse om sina undersökningar; men någon utsikt att börja mission inom denna stam fanns icke. I stället för denna stam hade Olsson blifvit hänvisad till Pawnee-stammen med möjligare utsikter för

att börja en hednamission, och synoden bemyndigade styrelsen att fortsätta undersökningarna.

Vid synodalmötet i Burlington, Iowa, 1877 var församlingarnas antal 289 och prästernas 118, med 37,586 kommunikanter. Styrelsens rapport för detta år visar, att ingen missionspastor kunnat sändas utom konferensernas gränser, emedan ingen pastor kunnat antaga sådan kallelse; men verksamheten hade fortgått med kraft och framgång inom de olika konferenserna.

Pastor J. Telleen hade på uppdrag gjort en vidsträckt undersökningsresa i Indian-territoriet och hade insändt en upplysande berättelse om ställningen därstädes, hvaraf man icke kunde finna det vidare uppmuntrande för ett missionsföretag därstädes. Det oaktadt beslöt synoden, att man skulle göra ytterligare försök med en missions-stations upprättande på någon plats i Indian-territoriet och tillsatte för detta ändamål en kommitté af fem att besöka regeringen i Washington och begära att få öfvertaga en egen indianagentur och sedan rapportera till Central-bestyrelsen, som var befullmäktigad att vidtaga sådana mått och steg, att ändamålet kunde vinnas. Tre indianynglingar af Delaware-stammen, hvilka pastor Telleen hade rekommenderat att besöka vår skola i Rock Island, lofvade man att mottaga och gifva fri undervisning.

Detta försök att upprätta en mission ibland indianerna var visserligen välment; men när man hade reda på förhållandena i Indian-territoriet och de hinder, som lågo i vägen, kan man nästan säga, att det låg mera sentimentalitet än verkligt missionsnit till grund för detta företag, och det blef slutligen ingenting af med hela saken.

För året 1878 måste styrelsen med stor ledsnad inberätta, att den icke hade lyckats finna en missionär för Kalifornien, men däremot hade den funnit en missionär för Dakota-territoriet och en för Colorado. På styrelsens kallelse hade pastor Siljeström verkat i två och en half månader i Dakota, nämligen i Clay och Union counties. I sin rapport säger Siljeström bland annat: "På samma gång som detta missionskall är pröfvande och nödvändigt och måste mana till ständig och trägen bön, är det äfven uppfriskande för det inre lifvet att med folket och 'arfvingarna till löftet' få läsa, bedja, råda, bekymras, ja, gråta och fröjdas; man får liksom lefva upp på nytt och märka, att det finnes hjärtan äfven annorstädes än i ens eget bröst; man ser, att Herren icke är fåfäng, utan uträttar stora

ting äfven i den aflägsnaste jordkula. Herren vare lof, äfven ute på Dakotas vildmarker har han många af sina barn, som han fått bevara i de svåra andliga strider och förbistringar, som här pågå. Hans trofasthet är en borgen för att han alltfort skall bevara, styrka och leda de sina.... På många ställen är det stor hunger efter Guds ord. I ekonomiskt afseende synas våra landsmän i Dakota hafva genombrutit det värsta."

Pastor Lagerman hade kallats att verka i Colorado i sex månader, och hade han därunder haft tjänstledighet från sin församling i Salina, Kansas. Resultatet af hans verksamhet därute hade bland annat varit, att ett så pass kyrkligt element vaknat till medvetande, att man kallat honom till stadigvarande lärare. Bestyrelsen, inseende vikten af att på det aflägsna fältet hafva en man stadigt och fortfarande, hade ej kunnat annat än tillstyrka kallelsens antagande och lofvat ett visst understöd åt honom för det kommande året.

Inom konferenserna fortsattes med allvar missionsverksamheten, och fälten vidgades allt mer och mer. Från Illinoiskonferensen pågick under denna tid en stor utflyttning till Kansas och Nebraska, och därför behöfde missionsarbetarnas antal storligen förökas. "Alla partier göra stormande anfall att fånga de utflyttade landsmännen," heter det.

Från Minnesota hette det: "Konferensens arbetsfält är stort, och krafterna äro ringa." Inom konferensens område funnos 105 församlingar, vidt kringspridda, och blott 35 pastorer, af hvilka flera voro sjuka, och 40 församlingar voro utan lärare. Under den långa väntan började somliga församlingar att tröttna och voro färdiga att vända sig åt andra håll för att få lärare. En sådan församling begärde också fördenskull verkligen utträde ur synoden, och samma förhållande rådde ungefär inom alla konferenserna. Både detta och föregående år voro kända såsom "de hårda tiderna", och inom många af synodens församlingar kändes det betungande, och offervilligheten sattes ofta på prof. Det är under sådana tider som Herren försöker vår tro och kärlek, om de äro uppriktiga. Oaktadt de hårda tiderna hade dock ingen gren af synodens verksamhet behöft afstanna eller ens inskränkas. Hemmissionen hade kunnat fortgå, om än anspråkslöst. Ett betydligt antal nya kyrkor hade under året blifvit byggda och andra voro under byggnad, och det var vid detta möte, som synoden kunde utsända sin första hednamissionär, A. B. Carlson, till

Ost-Indien, där han i synnerhet vid Samalkot fick nedlägga sitt arbete före sin tidiga död.

Då synoden 1879 höll sitt möte i Chicago, hade den 302 församlingar, 123 pastorer och 39,559 kommunikanter. Under året hade bestyrelsen haft åtta sammanträden, och många viktiga göromål hade blifvit afhandlade. Först nu begynte man att särskildt redogöra för den inre eller hemmissionen och för den yttre eller hednamissionen.

I enlighet med synodens beslut hade styrelsen kallat respredikanter för New York- och Kansas-konferenserna samt för Dakota och för västra delen af Minnesota. Pastor Lagerman var förut i missionens tjänst, hvilken kallelse förnyades, och under året hade alltså följande personer blifvit kallade: Pastor Lagerman för Colorado, där han besökte olika platser inom staten, såsom Boulder, Denver, m. fl.; pastor A. Lindholm hade ock under någon tid uppehållit sig i Denver och verkat ibland landsmännen därstädes; pastor Elias Peterson, som förut under något mer än ett halft år verkat i Nebraska; pastor C. A. Hemborg för Dakota och västra delen af Minnesota under en tid af två månader; pastor J. Mellander för Connecticut med Portland till hufvudstation; pastor Linell för Rhode Island med Pontiac till hufvudstation; pastor E. A. Fogelström hade, utom det att han var pastor i Bethlehems-församlingen i Brooklyn, användt mycken tid och arbete bland de nykomna immigranterna. I den senares rapport heter det: "På senare tiden hafva anländt ovanligt många svenska immigranter, vissa dagar från 300 till 500, och vissa veckor 700 till 1,000. Hvad det för en immigrant-missionär, som älskar vårt folk och vårt samfund, under sådana förhållanden är att göra, det kan Central-bestyrelsen själf någorlunda lätt inse. Hela en persons tid och alla hans krafter äro icke på långt när under sådana omständigheter tillräckliga för att tillgodose alla intressen". Han gjorde också styrelsen uppmärksam på att något särskildt borde göras för de svenska sjömännens andliga väl. Många af dem voro ofta att finna i New Yorks hamn och äfven på andra ställen.

I öfverensstämmelse med synodens föregående år fattade beslut, att styrelsen skulle korrespondera med den svenska kyrkans missionsstyrelse i Sverige i ändamål att rikta dess uppmärksamhet på de många svenska sjömännen, som besöka våra östra hamnar såväl som San Francisco, hade styrelsen

vändt sig med skrifvelse i ämnet till ärkebiskopen i Sverige och därpå fått följande svar:

Till Augustana-synodens Central-missionsbestyrelse.

Med anledning af eder till mig den 19 nov. sistlidet år aflåtna skrifvelse med begäran, att Svenska kyrkans missionsstyrelse ville antingen direkt eller genom beviljande af anslag bereda andlig vård åt de skandinaviska sjömännen i nordamerikanska Förenta Staternas hamnstäder, får jag å styrelsens vägnar till svar meddela, att styrelsen, som lifligt behjärtar vikten af ifrågavarande sak, vid sammanträde denna dag dock funnit berörda anhållan, enär en sådan verksamhet ligger utom styrelsens uppgift, som är evangelii spridning bland icke kristna folk, icke kunna bifallas.

Stockholm den 27 februari 1879.

A. N. SUNDBERG.

Med anledning af detta svar säger styrelsen: "Det är med djup ledsnad styrelsen sålunda förnummit, att ingen hjälp på denna väg är att vänta".

Med något understöd af Fosterlands-stiftelsen hade pastor Johansson kunnat fortsätta sjömansmissionen i Boston, och i New York sökte pastor Fogelström att göra hvad han kunde för de stackars sjömännen. I Philadelphia hade pastor C. E. Lindberg med mycken uppoffring bedrifvit en ordentlig sjömansmission. Han hade ofta ända till 100 sjömän samlade till gudstjänst. Hans församling ansåg, att han för detta arbete borde få ett anslag af $500; men styrelsen var oförmögen att hjälpa.

Då moderkyrkan i Sverige icke ville eller kunde göra något för de svenska sjömännen i våra hamnar, var det hopplöst att vänta någon hjälp därifrån för immigranterna, som ju icke längre voro svenska medborgare. Under detta år hade styrelsen kallat studeranden G. Svärd och pastorsadjunkten J. P. Gerdin, men erhållit, som vanligt, nekande svar.

"På grund af enträgna böner från landsmännen i Oregon att sända dem en lärare, som predikar Guds ord rent och klart i öfverenstämmelse med den lutherska bekännelsen, har styrelsen försökt att kalla en missionspastor för Stilla hafs-kusten, men ännu icke lyckats finna någon. Bröder! Någon måste nu ditut och det med det snaraste. Vi kunna icke lämna dessa landsmän längre med deras rop i våra öron. De andra samfunden hafva nu några år haft tillfälle att försöka sina krafter på detta fält. Nu kunna de intet vidare uträtta, och fältet

står öppet för oss". Med denna paragraf slutar styrelsen sin hemmissionsrapport för detta år.

Inom konferenserna hade hemmissionsverksamheten pågått i större eller mindre skala, dock mångenstädes under kamp och strid med separatisterna, som Waldenströms vänner och anhängare då kallades. Denna strid kunde hafva blifvit farligare och svårare, om separatisterna hade hållit ihop; men det dröjde icke länge, förrän de började söndra sig inbördes, och därigenom försvagades de i betydlig mån.

Med anledning af hemmissionsrapporten för detta år fattade synoden följande beslut: Att de fält, hvilka fortfarande kräfva synodens och Central-bestyrelsens synnerliga uppmärksamhet och ej få eller böra öfvergifvas, äro Colorado, Nebraska, Oregon, Connecticut och Castle Garden-missionen; och att, på samma gång som synoden beklagar, att så litet ännu kunnat göras, den härmed på det allvarligaste anbefaller dessa stora missionsfält åt synodens Central-bestyrelse och åt alla våra bröders trogna förböner; att då tjänliga män äro det första oundgängliga vid missions bedrifvande, Central-bestyrelsen uppmanas att kalla en lärare från hvar och en af de större konferenserna och dessutom vända sig till Fjellstedtska skolan i Uppsala med förfrågan, om någon eller några ynglingar kunna därifrån erhållas för att vidare utbildas till blifvande arbetare å hemmissionsfältet; att missionspredikningar mera allmänt hållas inom våra församlingar för väckande af mera intresse och uppoffring för missionen, och att missionskollekter därvid upptagas; att de särskilda konferenserna insända till Central-bestyrelsen för dess hemmission följande bidrag:

Illinois-konferensen, $650; Minnesota-konferensen, $650; Iowa-konferensen, $400; Kansas-konferensen, $350; New York-konferensen, $150, summa $2,200".

Rörande den yttre eller hednamissionen var icke mycket att säga. Ännu hägrade förhoppningarna om en missions öppnande i Indian-territoriet för synodens ögon, och nya beslut om undersökningar och försök att få en fast fot där diskuterades. Pastor J. Telleen kallades till missionär, och då han nekade antaga kallelsen, blef teologie studeranden M. Wahlström kallad, och på denna kallelse ordinerades han vid detta årsmöte (1879). Men allaredan följande år hade man ändtligen kommit till insikt om att utsikterna för denna mission ej voro särdeles lofvande, och det "uppdrogs åt missionsstyrelsen att

under afvaktan på bättre utsikter använda indian-missionären på lämpligaste sätt". Detta var slutet på vår s. k. indian-mission.

Mera lugnt och stilla började synoden att taga del i General Conciliets mission bland teluguerna i Indien. Redan på synodalmötet i Princeton, Ill., 1878, blef en teologie studerande, A. B. Carlson, ordinerad på kallelse att utgå såsom missionär till Indien. Han hade underrättat styrelsen om sin framkomst, och att han befann sig väl därute och hoppades snart blifva mäktig att förkunna evangelium för hedningarna, hvaröfver synoden uttryckte sin glädje.

Missionsfrågans ställning åren 1880 och 1881.

Under denna tid hade konferenserna blifvit allt starkare och därför mera skickliga att sköta sina missionsfält och vakanta församlingar. Det var därför egentligen i Colorado och i synnerhet på västkusten, som synodens missionsstyrelse påkallades att mera direkt ingripa. Dessutom hade den ökade immigrationen såväl som sjömansmissionen vid de östra hamnarna börjat kräfva mera uppmärksamhet, tillsyn och hjälp.

Pastor J. Telleen hade blifvit kallad till missionspastor i Denver, och där hade också pastor M. Wahlström någon tid arbetat såväl som på andra platser i Colorado.

Redan i augusti 1879 hade pastor P. Carlson i East Union, Minn., blifvit kallad för ett år att upptaga missionsarbete på västkusten, hvilken kallelse han antog och började en betydelsefull verksamhet därute med Portland, Oregon, till utgångspunkt. Följande år blef han återvald, och sedan kom han att fortsätta därute ända till 1900. Han kan därför med rätta kallas Västkustens svenska lutherska apostel. Pastor Jonas Vender blef ock tidigt kallad att med honom dela arbetet på fältet; men hans hälsa stod icke länge bi, och han fick snart flytta till det himmelska hemmet.

Vid synodalmötet i Lindsborg 1881 invaldes pastor Erland Carlsson till synodens president, och medlemmarna i missionsstyrelsen blefvo pastorerna J. Wikstrand, N. Th. Winquist, V. Setterdahl och J. P. Nyquist samt herrar Gustaf Johnson, A. P. Nelson, P. Colseth och C. J. Samuelson, alla i Illinois, och därmed öfvergick missionsstyrelsens regemente till sin förra centralpunkt.

Immanuel, Kansas City, Mo. (1900). New Scandia, Minn. (1908). Pittsburg, Pa. (1908).

NYARE KYRKOR INOM SYNODEN.

Augustana, Denver, Colo. (1890).
Första, Tacoma, Wash. (1889).

Swede Home, Nebr. (1914).
Första, Jamestown, N. Y. (1892).

NYARE KYRKOR INOM SYNODEN.

På visst sätt kan man säga, att den första nybyggaretiden för kyrkan afslutades med Augustana-synodens organisation, och man kan också säga, att den andra afdelningen af nybyggaretiden afslutades med 1881 års synodalmöte. Synoden hade då utsträckt sin verksamhet tämligen nära till de geografiska gränser, som den nu har, om man undantager västra delen af Canada. Visserligen har det sedan händt, och utan tvifvel kommer det att fortfarande så bli, att nya missionsfält alltjämt uppstå inom synodens geografiska gränser; men tiderna hafva blifvit så mycket annorlunda både i naturligt och andligt såväl som kyrkligt afseende, att man kan säga, att missionsverksamheten måste, hvad sätt angår, gestalta sig annorlunda än under föregående tidsafdelningar. Hvilka stora förändringar hafva icke de snabbare kommunikationerna mellan olika delar af landet åstadkommit? Genom vårt svenska folks bättre ekonomiska villkor efter 80-talets ingång hafva stora förändringar kommit i dagen. De första banbrytarna från 50-talet hade också då, till det mesta, genom döden försvunnit från fältet, och bland den allra första uppsättningen af präster funnos vid den tiden endast sju kvar. Vidare är det lätt att inse, hvilka förändringar som hade inträffat, sedan den allmänna intelligensen genom lägre och högre skolor och bildningsanstalter i betydlig mån tilltagit. Hela det borgerliga lifvets gestalt hade i mycket redan börjat blifva annorlunda. Politiken, industrien, det intensiva arbetet på alla områden med rikedom och penningar till sitt hufvudmål började vara den atmosfär, i hvilken den stora allmänheten lefde och med allt större fröjd lefde, sedan den mänskligt filosofiska uppfattningen af Gud och världen allt mera högljudt utbasunades från såväl katedrar som predikstolar och så flitigt utkolporterades genom de dagliga pappersdrakarna och andra pressens produkter. Allt detta och mycket mera måste åstadkomma märkliga förändringar i det allmänna folklifvet och dess åskådning.

Den som föreställer sig, att vårt svenska folk skulle vara skyddadt mot alla otillbörliga inflytanden, därigenom att de bibehöllo sitt svenska språk och bevarade sin svenskhet, han har icke blickat långt in i de verkliga förhållandena. Språket är visserligen af en mycket stor betydelse, men det utgör intet pansar, som utestänger intelligensen. Konservatismen är väl en förträfflig sak, när man tillämpar den på det rätta stället, men sker icke detta, så kan den åstadkomma stor skada. Ett

folks sant goda karaktär är en frukt af den rätta uppfattningen af Gud och världen, en sådan som Guds ord, bibeln, kan gifva, och som så troget återspeglas i våra evangeliskt lutherska bekännelseskrifter. Historien visar ock, att så länge svenska folket, såsom folk, höll fast vid den evangeliskt lutherska bekännelsen, var det ett pålitligt, uppriktigt och ärligt folk, hvilkas ord gällde mera än många eder, namnteckningar och vittnen.

Våra första svenska lutherska församlingar utgjordes af sådant folk. Allmänt voro de visserligen icke mera djupa och varma kristna; men de hade aktning för Gud, hans ord och heliga ting. De sträfvade efter att hafva ordnade församlingar; de ville hafva fromma präster, som predikade Guds ord och förvaltade sakramenten, såsom de och deras fäder voro vana vid från fäderneslandet. Så länge folket hade en sådan åskådning, så kunde synoden uppsöka, ordinera och använda män äfven med mindre skolbildning, då de voro fromma, rättroende, med naturlig och andlig begåfning, såsom pastorer och missionärer, och när från första början alltid funnos män vid deras sida, som voro bättre utrustade, så gick det ganska bra, och det var på sådant sätt, som det andliga behofvet bland folket kunde afhjälpas. Men sedan tiderna småningom mer och mer förändrats, och sedan man vid den tid, som nu är i fråga, börjat att göra bekantskap med skaror af immigranter från Sverige, hvilka voro helt annorlunda sinnade än de, som kommit tidigare, nämligen sådana, som voro affällingar från den evangeliskt lutherska kyrkan, och skaror som voro affällingar från allt hvad kristendom heter, fulla af hädelse och djupt förakt för allt heligt, ja, då måste synoden också förändra sin taktik och se noga till, att män, väl utrustade, kunde utsändas och möta fienden öfverallt.

För att nu till full åskådning framställa, hurudana förhållandena voro på synodens allmänna missionsfält utom konferensernas områden vid denna öfvergångstid, vill jag meddela pastor P. Carlsons egenhändiga anteckningar om sin verksamhet såsom synodens hemmissionär på västkusten.

Utan tvifvel skola de, som läst hans självbiografi i första bandet af denna historia, önska att se fortsättningen på berättelsen om denne ovanlige mans lif och verksamhet, hvilken Gud så rikligen välsignat.

PASTOR P. CARLSONS BERÄTTELSE OM SITT ARBETE PÅ VÄSTKUSTEN.

Moscow, Latah Co., Idaho Terr., i september 1889.

Käre Br. E. N.

Jesu frid och välsignelse, andelig och lekamlig styrka tillönskas dig under ditt trägna arbete med ditt historiska verk.

Enligt din trägna önskan och begäran vill jag försöka draga några strån till stacken, d. ä. sända dig några korta drag rörande den del, jag haft i missionsarbetet på Stilla hafs-kusten under de tio förflutna åren, och vill jag nu börja med min resa till Stilla hafs-kusten 1879, något som dock ej kan blifva annat än några drag ur minnet.

Genom min resa till Sverige 1871 och 1872 förbättrades min hälsa betydligt, men efter en 7 års tid började den att sjunka så småningom, och därför på sommaren 1879 begärde jag, och min församling i East Union, Minn., beviljade mig tjänstledighet för en tre månader att vårda hälsan ibland bergen i Colorado.

Strax före afresan kom en kallelse från Augustana-synodens missionsstyrelse, att jag skulle blifva synodens resepredikant på Stilla hafs-kusten med Portland, Oregon, till utgångspunkt, och detta gällde för ett år.

Efter en allvarlig öfverläggning med min Gud skref jag till synodens president, pastor E. Norelius, att jag var villig, om han ville komma och göra mig lös. Han kom, och om ett par veckor stod jag färdig, och den 22 augusti 1879 lämnade jag hemmet för den maktpåliggande och nära 3000 mil långa färden.

Ett macedoniskt rop hade länge hörts från Stilla hafskusten, och såsom svar ville nu Augustana-synoden sända en man i afsikt att samla spridda landsmän omkring Guds ord och, där det lät sig göra, organisera svenska lutherska församlingar. Icke utan känslor lämnade jag min familj, släkt och vänner, församling och ämbetsbröder bakom mig.

Ehuru medveten om min höga ålder, 57 år, såväl som annan oförmåga, begaf jag mig åstad, fri från alla spekulativa biafsikter, men endast med tanken på själars frälsning, därför viss om min kallelse och endast förlitande mig på Herrens nåd och hjälp enligt hans trofasta löften, som äro ja och amen.

Jag stannade i Omaha hos pastor Fogelström och predikade i hans kyrka en söndag, och han förskaffade mig nedsatt pris på Union och Central Pacific-banan till San Francisco. Många ovanliga ting tedde sig för mitt spejande öga under denna långa färd, men måste förbigås.

Efter fem dagar stod jag en främling i folkvimlet inom denna Stilla hafs-kustens metropol, och om några minuter på Russ Hotel, där ett litet enskildt rum på tredje våningen anvisades åt mig. Efter någon liten stillhet började jag något sansa mig, och då på rätt allvar frågade jag mig själf: Men hvad skulle jag stackare här?

Först läste jag något ur min bibel, och sedan på mina knän tackade jag Gud först för hans bevarande nåd under resan, och med djup rörelse bekände jag min ovärdighet, men bad om nåd, visdom och krafter att, om än så litet, dock något godt måtte uträttas i öfverensstämmelse med kallesen till det verk, hvartill jag var sänd.

Först uppsökte jag *Stilla hafs-Postens* kontor, svensk-norska konsulatet, de norska prästerna Carlson och Dedrikson, samt predikade i deras kyrka. Pastor Carlson stod då färdig att resa till Australien. Metodistprästen, Sjögren, och missionspastorn, Törnquist, m. fl. visade mig alla tillmötesgående, men sedan märkte jag annat, nämligen af D. och T. Under de tio dagar jag stannade i "Frisco", talade jag på många ställen, både i hospitaler och privata hus. Öfver missionskapellet stod att läsa: Svensk Luthersk Kyrka, ja, så predikade jag äfven där en gång. Men efter att hafva hört en predikan där af missionspastorn Törnquist och sett, huru luthersk lära, kyrka, präster etc. etc. behandlades, så tänkte jag: Här seglar man under falsk flagg. Ett rätt allvarligt samtal uppstod oss emellan samt någon brefväxling i ämnet. Åtta svenska familjer hade förenat sig med de norska lutheranerna, och de som icke voro så högkyrkliga, men vanligtvis hade djupare andliga behof, de voro redan uppfiskade af missionsvännerna. Redan då kunde jag märka, hvad den lutherska kyrkan hade förlorat genom sin försummelse.

Man talade om flera svenska andliga äfventyrare, som tid efter annan hade uppträdt i San Francisco; somliga af dem hade det lyckats att göra penningar. Men pastorerna Auslunds och Rydholms alltför korta besök beklagades. "Om de hade stannat, så hade det varit annorlunda med lutherska kyrkan, än det nu är" etc. etc., hette det.

En nattvardsservis af silfver, och som kostade $50, låg och väntade på en luthersk församling.

Under allt detta suckade och bad jag: Herre, låt oss snart få se den lutherska kyrkans banér vajande på Stilla hafvets kust! Ja, Herre, Du är mäktig.

I San José, 50 mil söder om San Francisco, fanns det då många svenskar, som besöktes af norske lutherske prästen Dedrikson och missionsprästen Törnquist.

Efter att ha stannat i San Francisco i tio dagar tog jag ångbåten "Alder" till Portland, nära 700 mil. Vid inloppet i Columbia-floden, vid Astoria, är det världsberyktade laxfisket. Af de tretton resor jag gjort öfver denna del af Stilla hafvet, var den första den värsta. Då såg jag det jag icke förr sett, nämligen så kalladt förnämt folk sjösjuka. Herrar och damer rullade sig om hvarandra på däcket, och jämmerskrik och kräkningar omväxlade med hvarandra. Då tänkte jag på Syraks ord, 40: 1—4: "En usel och jämmerlig ting är med alla människors lefverne allt ifrån moderlifvet intill dess de i jorden, den allas vår moder är, begrafne varda".

Efter tre dagar voro vi i det ifrågavarande Portland, en stad med omkring 20,000 invånare, och som ligger 100 mil från hafvet vid Willamette-floden.

Emottagningsceremonierna i Portland voro icke afundsvärda. I det hus, till hvilket jag under resan var rekommenderad, fick jag icke komma in, men man talade till mig genom fönstret och hänvisade mig till ett svenskt "boardinghouse", hvilket liknade en lejongrop; dock, jag stannade där någon tid. Fick där se och höra mycket och särskildt huru fritänkeriet stundom gestaltar sig emot en präst. Där bannade man och svor på bibel, präster och religion, och med knutna händer mot mitt ansikte svuro de på att vi aldrig skulle hafva någon församling eller kyrka i Portland. Därpå uträckte jag min hand emot dem och försäkrade högtidligt, att de skulle få se det, samt äfven att de skulle få hjälpa till, hvilket skedde med några. Och utaf dessa rytande lejon voro många tid efter annan vid våra gudstjänster. Under sådana omständigheter kände jag mig ingen gång missmodig och ännu mindre förskräckt.

Emellertid, jag räntade en gammal, liten, mörk och dyster episkopalkyrka för $10 per månad. Där predikade jag två gånger hvarje söndag, jag var där, samt höll en predikan och ett bönemöte en kväll i veckan, och icke så få besökte våra gudstjänster.

Ganska ofta måste jag sopa, elda och tända gaslamporna. Allra svårast var det med sången, ty jag var svag till hälsan och fruktade mig mera för att sjunga än att predika, och dock måste jag ganska ofta leda sången. Emellertid, sångens historia de första tio månaderna, jag var där, var både ynklig och sorglig i sitt slag, och det vore mycket att därom skrifva, men godt att det nu blifvit bättre.

Vid pass ett halft tjog af olika bekännelser, t. ex. missionsvänner, baptister, metodister m. fl. hade en längre tid ofta samlats till gemensam uppbyggelse, och för det mesta fredligt. Då jag kom, afbröt jag icke dessa möten, utan lät dem fortsätta. Men efter en kort tid uppslukades de i all stillhet uti våra möten.

Framåt hösten blef det fråga om att stifta en svensk ev. luth. församling. Men då samlade satan all sin makt för att rusta sig emot oss, och ibland andra visste nog djäfvulen, hvar han hade ett af sina utkorade redskap, nämligen min gamle motkämpe i Minnesota, dr C. J. Erikson, som sände ut en massa exemplar af sin fritänkaretidning, *Upplysningens tidehvarf*, till gratis utdelning, och då blef det buller i lägret.

Ordalagen minns jag icke nu, men innehållet var detta: "Då pastor P. Carlson från Minnesota icke längre med fördel kunde bedrifva sitt tiggande, så vill han nu försöka sin lycka på Stilla hafs-kusten". Fritänkarna m. fl. jublade, och de oss tillgifne sörjde. Svårt kände jag det, och det var icke så lätt att försvara sig, ty afståndet lade mycket hinder i vägen. Dock äfven detta hade en öfvergång, ty jag m. fl. bådo till Gud.

Fritänkeriet kunde icke lägga så stort hinder i vägen för oss som de hemliga sällskaperna samt en del besynnerliga meningar om Guds ord och kyrkan. Andra ville låta förstå, att de trodde nog bibeln, men icke allt. Ja, jag kan säga detta, att af alla dem, jag samtalade med under de första åren, träffade jag helt få, som icke i ett eller annat hade oriktiga uppfattningar om Guds ord. Aldrig hade jag förr så värderat en människa, som odeladt trodde på bibeln, och det om icke mer än med en historisk bibeltro, som jag nu gjorde och många gånger sedan fått göra det. Ty om man vet, huru skadligt det är, både vid en människas omvändelse såväl som vid bevarandet i nåden, att hafva galna uppfattningar af Guds ord, så skall ingen förundra sig däröfver. Litet surdeg försyrar hela degen.

Men oaktadt detta motstånd och mycket annat att förtiga,

så stiftades svenska ev. luth. Immanuels-församlingen i Portland, Ore., den 28 december 1879 med 23 medlemmar. Nu var isen bruten, motståndet hade lagt sig, och i de nära 30 församlingar, jag förut och sedermera stiftat, har aldrig någon gång en så stor förändring erfarits från sorg och fruktan till glädje, frid och fröjd. Ingen kan föreställa sig, hvilken glädje samt tack och lof till Gud detta steg hade med sig. På vägen från kyrkan, samt på natten så länge jag kunde vara vaken, uppfylldes jag med tack och lof. Detta glömmer jag aldrig, ja, efter den invärtes sorg och fruktan, jag ensam hade burit och så ofta ensam lagt fram för Herren, behagade det nu Gud att med sin högra hand, som kan allting förvandla, uppfylla mitt hjärta med en sådan himmelsk fröjd, såsom om ingen nöd skulle komma mer, och såsom om alla både inre och yttre fiender vore öfvervunna. Ja, Herren styrkte mig så kraftigt i tron, att jag kunde hoppas allting. På samma gång var det ju intet märkeligt eller ovanligt skedt. Så kan Gud göra, då han vill och ser det behöfves. Visserligen saknades ej bekymmer, ty ehuru några af de våra kunde mena väl nog för egen del, förstodo de ju intet, och den person, som jag tänkte mest och bäst om, blef snart min svåraste motståndare. Han lämnade oss dock för en tid.

Vid samma tid sammanträffade jag åter med den gamle norske andlige äfventyraren, som nu lät kalla sig dr Fredrikson, och som på ett bedrägligt sätt i East Portland hade tillskansat sig en värdefull skandinavisk kyrkoegendom, bestående af flera lotter, kyrka och prästhus, hvilket allt var skänkt åt skandinaverna. Detta allt ville han gifva åt Augustanasynoden, om han fick blifva medlem af densamma (ty han hade förr försökt och blifvit nekad) samt blifva kyrkoherde i Portland och jag hans medhjälpare. Men undertecknad kände F. allför väl för att nappa på den kroken. Efter någon kort tid blef F. sjuk, och på dödsbädden testamenterade han bort alltsammans till de tyska missourianerna. Skandinaverna i Portland samlade pengar och började, tvärt emot min protest, en process, men förlorade.

Snart på vintern infunno sig de vanliga dansnöjena, och några af församlingens ungdom blefvo indragna. Nu började ett par af diakonerna öfva kyrkotukt, d. ä. gå anfallsvis tillväga och på en gång sopa rent hus. Andra fruktade, att allt skulle nu gå sönder. Några trodde, att det var bäst, att jag lämnade staden. Jag svarade: Verket är Herrens och icke

mitt, och oaktadt pröfningar så skall det likväl bestå. Och jag går icke, ty "den som rädder är, han flyr". Och stundom styrktes jag af Nehemias ord: då fienderna (hemliga) bådo honom gå och gömma sig i någon af tempelkamrarna, svarade han: "Skall en sådan man som jag är fly?" S. A., en af de djärfvaste, sade: "Jag skall gå, och då är det slut med allt". Då svarade jag: "Om du går, så går icke jag, och om jag går, så går dock icke Gud". Emellertid, han gick, och jag blef kvar; Guds verk blef ock kvar. Det mesta af min tid användes till att gå omkring i och utom staden att uppsöka svenskar samt tid efter annan, om och om igen, buda dem till gudstjänst, ty vi kunde ju icke alltid hafva gudstjänsten på bestämd tid. Af de många besynnerliga svar, löften eller afslag, som gåfvos på inbjudningen till gudstjänsterna, fick jag höra mycket hurudant människohjärtat är. Ack, så det krånglar!

Under detta mitt vistande i Portland, nämligen vintern 1879 och 1880, gjorde jag tvenne resor till Washington Territory. I Tacoma var då en svensk familj, Gust Salström, där jag logerade och ofta talade för dem. I Seattle, en större och äldre stad, stannade jag ofta hos hotellvärden Nels Louis och hade gudstjänster i en liten simpel kyrka, "The brown church". Stundom reste jag till La Conner och Skagit, ett litet settlement vid Skagit-floden. Där stannade jag ofta hos en Olof Paulson samt en Thalberg m. fl. Icke så få svenskar funnos där redan då, men voro ganska svåra att finna. Ibland dessa var något kyrkligt, och hos några äfven kristligt sinne, d. ä. så långt jag kunde förstå. Stannade alltid där en à två veckor och predikade, dels i husen och dels i ett ganska dåligt skolhus.

Nästan hvarje månad gjordes ett besök hos svenskarna i Astoria. Där var en liten afdelning, som värderade Guds ord. I allmänhet voro de i ekonomiskt hänseende välbärgade, och därför kunde de och voro äfven villiga att uppoffra icke så litet för Guds rikes sak, ja, jämförelsevis mera än på någon annan plats. Särskildt utmärkte sig fyra män, nämligen Gust. Holm, Andrew Young, August Olson och John Häset.

På vintern 1880 blef vid ett besök i Astoria en man från Skamokawa, Washington Terr., presenterad för mig. Jag sade: Det var bra, jag fick träffa någon från Skamokawa, jag hade tänkt att resa dit för att predika. Han sade: "Det behöfves visst icke, ty jag har varit vid Puget Sound i 30 år och däribland 14 år i Skamokawa och ingen meeting haft, och vi må där lika bra". Men han tillade: "Jag har ett barn, jag

skulle vilja hafva döpt (han hade för två eller tre år tillbaka varit i Sverige och tagit sig hustru), om herr pastorn vill komma och döpa det, så skall jag komma och möta eder vid 'riveret' (Columbia-floden) och ro eder upp till mitt hus". Jag lofvade, och dag bestämdes. Afståndet var 80 mil från Portland. Snart stod jag i hans hus, men ingen meeting skulle hållas.

Om kvällen läste jag i bibeln och höll bön som vanligt, och hustrun sjöng en sång, o. s. v. Nästa morgon skaffade han dit ett barn till, och jag döpte dem båda. Därnäst satte jag mig att förklara något språk ur handboken, rörande dopets betydelse samt barnuppfostran, och så förflöt en timme, men ingen meeting hölls. Så bad han mig komma igen en annan gång, då skulle vi gå åt skolhuset. Jag kom, och han budade meeting, och han tog hästen och vagnen och hämtade vagnen full af folk. Det var första anledningen till hvad som nu är församlingen och kyrkan i Skamokawa, ehuru det tog många år och icke så litet arbete för pastorerna Vender, Jackson och, till sist, pastor Skans. Äfven jag har varit där några gånger sedan. Emellertid, trots sekter, partier och galenskaper, så har likväl surdegen verkat och den gamla sanningen bevisat sig vara kraftig äfven på denna plats. Herren vare lof för allt!

Sannolikt ådrog jag mig genom den starka hafsluften ett slags sjukdom, s. k. yrsel eller svindel i hufvudet, som utom små mellantider har förföljt mig hela tiden, och det senare året ha flera anfall kommit hastigt. Utan någon kännbar varning har jag fallit omkull, men kunnat strax stå upp igen.

I mars 1880 stiftades den sv. luth. församlingen i Astoria med 18 medlemmar. För att få reda på de kringspridda svenskarna skref jag till alla dem, jag kunde få namn och adress på. Således, redan före den första vinterns slut hade jag tämligen reda på hvar helst som funnos svenskar. Därigenom blef jag snart nog bekant med förhållandena och den andliga nöden, som för handen var, nämligen på nordväst-kusten, och huru den i någon mån kunde afhjälpas. Då vaknade dessa tankar hos mig, nämligen att afsäga mig min gamla församling. Men tänk hvilken kamp, hvilka böner och tårar, dag och natt. Ofta försökte jag att slå allt sådant ifrån mig såsom det orimliga, ja, alldeles otänkbara, att jag skulle afsäga mig min gamla kära församling, med hvilken jag i öfver 20 år, ja, allt ifrån dess stiftelse 1858 hade delat ljuft och ledt. Men det hjälpte icke, jag fick ingen ro. Då skref jag min afsägelse, men så började jag frukta, att det icke kunde vara Guds vilja,

och så ref jag sönder den — och så gång efter annan skref jag och grät. Kan icke minnas, att jag fällt så många tårar i hela mitt lif som dem, som föllo på dessa pappersbladen. Höll på en månads tid. Till sist skref jag och afsände min resignation, och så blef jag lugn och viss i mitt sinne och kunde nu åter igen obehindradt ägna hela min uppmärksamhet åt den verksamhet, som för handen var.

På dessa något öfver 30 åren, som jag innehaft prästämbetet, har jag försökt en gång, hvad det vill säga att göra sig lös från en kär församling, som man är likasom sammanväxt med. Jag tror, om man tager sitt ämbete och kallelse på rätt allvar inför Gud, så kan jag icke begripa, huru en troende präst kan hastigt och lustigt göra ombyten för helt små eller rättare inga orsakers skull och tro sig hafva handlat uti allt efter Guds vilja. Jag tror, att obetänksamma ombyten äro, billigast sagdt, skadliga både för lärare och församlingar. Alla biafsikter böra vara fjärran och endast Gud och prästen afgöra saken, och om något annat än Guds vilja och själars frälsning inblandar sig, så skall man stå sig slätt i pröfningens stund.

I april 1880 ådrog jag mig en svår förkylning, reste så öster om Cascade-bergen till staden The Dalles, 100 mil från Portland, där jag stannade i två eller tre veckor, men märkte ingen förbättring. Strax kommo en del svenskar, nämligen C. P. Anderson, Julius Shumacker, A. Anderson m. fl. från Millville, Minn., och drogo öster ut och bosatte sig öster om Moscow, och i maj uppsökte jag dem i Colfax. Dessa utgjorde likasom början till Cordelia-församlingen. På samma resa besökte jag staden Lewiston i Idaho för första gången.

I juni 1880 lämnade jag Portland, de två nybildade församlingarna såväl som hela fältet i Herrens hand och begaf mig åter mot östern, oviss om jag återkom mera, ty jag var kallad endast på ett år. Men om icke så var, hoppades jag, att någon annan snart skulle taga upp arbetet.

Vårt synodalmöte, som hölls i Des Moines, Iowa, besöktes i hemvägen, efter vid pass tio månaders bortovaro. Efter många olika växlingar befann jag mig nu i mitt hem och församling och stannade där i två månader. Under allt hade Guds barmhärtighet hvilat öfver oss både hemma och borta. Sedan erhöll jag ny kallelse af missionsstyrelsen att åter resa ut igen för att hufvudsakligen upptaga arbetet öster om Cascade-bergen, och pastor Jonas Vender antog kallelse med Portland, Ore., till hufvudstation.

Efter två månader gjorde jag mitt afsked i min församling i East Union och stod färdig att resa för andra gången till Stilla hafs-kusten. Då samlades några hundra personer i prästgården, stora bord dukades i trädgården, och sång, musik och tal förekommo äfvensom en gåfva af 550 dollars. Möjligen ville några af dem gifva mig ersättning för den första tidens alltför otillräckliga lön och ett länge sedan utlofvadt offer, som uteblifvit. Detta och dylikt vittnade om motsatsen till hvarjehanda rykten om församlingens elakhet mot mig, och att den röstade ut mig, hvilket alls icke var sant. Men man må säga hvad man vill, jag säger: Gud välsigne församlingen!

Den 13 september 1880 reste vi, jag, min hustru och dottern Anna (sönerna hade redan rest) för alltid från vårt gamla hem, församling, släkt och vänner, där jag i 22 år hade varit pastor och nedlagt mina bästa och mesta krafter. Glad var jag i förvissningen, att många lefvande sädeskorn redan burit och skulle bära frukt för evigheten.

Efter 13 dagars lång och besvärlig, men lycklig resa landade vi i Astoria söndagskvällen den 25 september 1880. Mycket hade förändrat sig, sedan jag reste därifrån på våren. Genom pastor Vender, som hade kommit ut tre månader före mig, hade omkring 400 dollars blifvit samlade i fiskerierna, och en liten brädkyrka hade rest sig till hälften färdig. Att jag blef glad däröfver, skall ingen behöfva undra på, och innan jag inträdde i något hus, så var jag först i kyrkan.

Ehuru jag kände dyningar efter sjöresan, måste jag predika på söndagskvällen, och min dotter Anna spelade och sjöng. Jag kan inte minnas, att jag förr eller sedan hade känt mig vara så utarbetad som den söndagskvällen, men en glädjedag var det för vårt kyrkofolk i Astoria, ty sådan sång och musik på vårt eget språk hade de aldrig hört förut, och vi tackade Gud gemensamt äfven för den lilla enkla kyrkan, som var den första lutherska kyrkan på Stilla hafs-kusten. Då pastor Vender och jag för första gången träffades i Astoria, den 27 september 1880, var det en glad stund för oss, och vår glädje var oskrymtad, ty den gick af hjärtat.

Litet därefter gingo vi i två dagar i Portland för att utse en passande kyrkotomt, och omsider köpte vi en, som jag redan på våren förut hade utsett, för $1500, och en subskriptionslista för att betala densamma utskrefs. Alldenstund jag var kallad för andra gången att särskildt verka öster om Cascade-bergen, i Washington och Idaho territories, så stego vi ombord en afton

på en af de stora ångbåtarna, som skulle föra oss upp för Columbia-floden österut. Pastor Vender och många kära vänner följde oss till landningen, där vi stego ombord på båten och hade en kär andaktsstund. Pastor Vender talade Guds ord, vår dotter Anna sjöng och spelade på sin gitarr och jag slutade med bön. Ingen störde oss, men flera afhörde i stillhet vår andakt. Familjen lämnade jag nu i The Dalles, Ore., 100 mil öster om Portland. På den tiden var det icke så få svenskar därstädes. Jag predikade där ofta, och församling skulle stiftas, kyrkotomt utsågs, m. m.

I oktober reste jag upp till Moscow i Idaho och tillryggalade 90 mil på hästskjuts. Där träffade jag mina söner John och Andrew med några flera svenskar från Minnesota. Där stannade jag och predikade för dem i två månader samt stiftade Cordelia-församlingen den 14 nov. 1880 med 18 medlemmar. Jag och en C. P. Anderson köpte en gammal orgel för $50. Den fraktade vi med oss på de olika ställen, där jag höll möten.

En vecka före jul 1880 lämnade jag nybygget 8 mil från Moscow för att resa till The Dalles 300 mil, dels på släde, dels på hästryggen och diligens, två gånger på järnväg och två på ångbåt. Från Lewiston till Dayton for jag 60 mil på en dag med dåligt väglag. Då jag blef tillsagd att sitta upp, så var det endast en lumber-vagn med ett fjädersäte för kusken och en gentleman, men för mig fanns icke en brädlapp att sitta på. Jag måste således sitta på vagnsbottnen. Jag bäfvade vid tanken på de 60 milen, som skulle tillryggaläggas, och min gamle adam ville knota, men jag tänkte strax: Hvad tjänar det till? och jag bad Gud både om tålamod och krafter, och han styrkte mig, så att jag, som annars ofta var ganska dålig och som för 10 à 12 år tillbaka icke kunde åka en mil på en sådan vagn, utan att jag kände mig nästan upplöst och sjuk, nu kunde härda ut i 15 timmar.

Bland de fördelar, jag under denna färd hade, voro följande: jag hade godt rum, ty jag hade nästan hela vagnboxen för mig själf, samt frihet, ty jag fick antingen stå på fötterna eller knäna, sitta eller ligga och vända mig på hvilken sida jag ville, och i sanning jag kände rätt ofta behof af att göra bruk af alla bekvämligheter, som stodo mig till buds. Vid middagstiden förbättrades villkoren något, ty en medlidsam man kastade något halm i "boxen", så att jag hade nästan så goda villkor, som svinen i allmänhet hafva. Klockan ½ 10 på kvällen kommo vi fram till Dayton, och då var jag riktigt mörbultad. Då

jag kom ur vagnen, kunde jag icke gå, utan föll till marken, och först efter en liten stund kunde jag gå in på hotellet. Följande dag måste jag resa 30 mil på en annan diligens.

Jag stannade i The Dalles öfver juldagarna och predikade några gånger. På nyårs-afton reste jag i sällskap med min dotter Anna mot Portland, och det var ganska nära, att båten hade blifvit blockerad af is, men sent kommo vi lyckligt fram. Nyårs-otta hade vi i Portland. Det var nu kärt att återigen träffa bro. Vender, men han var utarbetad, hälsan var icke bättre, bekymrad, nedslagen och modfälld var han och såg så trött ut, och jag undrar icke därpå, ty församlingen där gjorde icke honom någon uppmuntran, utan i stället sorg. Hans melankoliska lynne förbjöd honom att sätta sig öfver allt och visa sig glad och hoppfull. Han kunde det icke. Han fick ju göra allt, öppna och stänga kyrkan, elda, sopa, tända och släcka lamporna samt leda sången och predika. Så fick jag göra på flera ställen i början. Kollekt kunde han icke själf upptaga, och oaktadt de måste betala $10 per månad för kyrkan, så fick han ingen af församlingen att upptaga kollekt, och man kom i skuld. Sådan var ställningen i Portland i början af 1881. Därtill kommo bekymmer, huru han skulle kunna möta betalningsterminerna på den inköpta kyrkotomten. Detta vittnar om annat än maklighet på missionsfältet, och en missionärs villkor här på jorden äro visst icke afundsvärda. Han behöfde hjälp, och han fick den nu. Anna sjöng och spelade och höll sångskola samt sopade, och jag predikade, etc. etc. Jag måste träda upp med en viss myndighet och visa församlingen hennes plikter både emot sin lärare och sig själf, och det halp något.

Jag blef inblockerad i 6 veckor, och pastor V. reste till Puget Sound, Tacoma, Seattle och Skagit, där han stiftade Bethesdaförsamlingen. Pastor V. kom igen med bättre mod och såg icke så trött ut. Strax reste jag österut till Goldendale i Washington Territory vid New Libanon, där det var ett svenskt settlemente. Jag stannade där i några dagar, talade Guds ord för dem om kvällarna, och sedan disputerade vi till sent på nätterna, ty alla som jag talade med, och som yttrade sig något, så voro de mer eller mindre utpräglade fritänkare, både män och kvinnor. De fleste af dem voro från Örebro och några från Göteborg. Med bibelns vapen stod jag med frimodig tro dem alla emot. Omsider sade en studerande A. från Örebro: "Jag önskar, att jag kunde tro bibeln så enfaldigt som pastorn kan,

men orsaken är, att jag har läst för mycket". Jag visade motsatsen, nämligen att orsaken var denna: herrn har icke läst rätt under bön till Gud. Jag frågade: "Känner herrn Fjellstedt?" Han sade: "Ja". Jag visade, att han var en af Sveriges lärdaste män, men en af dem som trodde bibeln på det mest enfaldiga sätt, såsom den bör tros. Några yttrade, att om de finge höra Guds ord på det sättet, som jag förkunnade det, så kunde det blifva bättre äfven med dem, men de hade bott där i nio år och intet Guds ord hört efter vår lutherska kyrkas lära, men däremot allt slags sektmakeri, och huru den ene hade trampat ned och fördömt den andre; detta hade verkat på dem så, att de trodde ingenting. En af dem, som bevisade mig mycket godt, skänkte jag Fjellstedts bibelverk med det villkor, att då han läst det, och om han då tyckte om det och ville betala det, så stod det honom fritt, men han behöfde ej räkna det som någon skuld. (Han skref en gång och ville veta min adress och ville betala, men sedan hördes intet af.)

En man, mr A—n från Mariadahl, Kansas, emottog mig väl och sade, att han redan hade utsett en plan till en luthersk kyrka, och därför var han mycket glad, att jag kom. Under samtalet kom han fram sådan han var, förnekade uppståndelsen, den Helige Ande, änglarnas tillvaro etc. etc., och var i alla stycken en fullblodig sadducé.

Då vi länge hade stridt i en stor omgifning af folk, bjöd han mig till måltid och därnäst att läsa ett kapitel och hålla bön, hvilket jag genast efterkom, och vid afskedet bjöd han mig komma igen. Men tid och krafter medgåfvo det aldrig på den tiden. En kort, endast 30-mils "stage"-resa var jämförelsevis en af de svåraste, som jag pröfvat på, ty hela kroppen var i flera dagar öm och likasom sönderbråkad.

I april 1881 lämnade vi The Dalles för Idaho, och jag har sedan icke vidare stannat där, ty en del af folket flyttade, och de andre befunnos vara icke kvalificerade för en luthersk församling. I Cordelia (Moscow), Idaho, stannade vi, och på ett sätt gjorde vi oss där ett hem, och min hustru stannade där några år. Under det jag reste hufvudsakligen nere på kusten, så var alltid en af sönerna hemma hos min hustru, och en af dem var med tidtals för att spela och sjunga vid gudstjänsterna samt hålla sångskola och i andra afseenden hjälpa mig. Om sommaren 1881 var jag ganska dålig och vågade icke resa ensam. Jag kunde ej uträtta annat än predika, och då var den ene med för att köra, taga vara på hästarna samt "buda meet-

ing" etc. etc. Utan deras medverkan, lydnad och välvillighet att hjälpa mig och sköta våra angelägenheter både hemma och borta hade jag omöjligt kunnat färdas som jag gjorde, och för allt detta fingo de kläder och föda, men ingen lön. Jag tror, att Gud skall på sitt sätt och i sin tid se dem till godo för allt detta. På sommaren 1881 besökte jag Spokane Falls för första gången, men då var där endast en svensk man. Tolf mil norr om Spokane Falls på "Pion prairie" bor en indian-höfding "Pion", som äfven är predikant för sitt folk. Några svenskar från St. Charles, Ill., bo där, och vi hade både predikan och bröllop därstädes. Detta var 1882. På samma resa stannade jag på ett hotell öfver en söndag i Cheney, Washington Territory. Då kom en gammal indian och sade: Får jag predika? Husvärden svarade: Ja, rätt så mycket du vill. Genast tog han af sig hatt och rock och började sjunga ur en engelsk sångbok samt läste ur bibeln, höll bön och predikade. Han talade ett blandadt språk af chinook och engelska. Jag kunde förstå nästan hälften, och han talade om det himmelska Jerusalem med hänförelse. Omkring ett dussin män voro hans åhörare, och jag var en af de uppmärksammaste, och säkert fröjdade jag mig allra mest. Till sist, då jag tog afsked och frågade hvem han var, sade han: Jag är till bekännelsen presbyterian och missionär för mitt folk, good-by. Från den tiden har jag stått på utkik öfver Spokane Falls. En gång besökte jag Camas prairie, 90 mil i sydost från Moscow. Där voro flera svenskar, men de flesta smittade af fritänkeri eller så förvärldsligade, att ingen utsikt var för någon vidare verksamhet. Länge hade jag hört talas om ett svenskt settlement söder om Walla Walla i Oregon, och när jag kom dit, voro de flesta finnar. Jag stannade där några dagar, och fastän de flesta icke kunde förstå svenska, predikade jag och talade till dem, och de unga tolkade det för de gamla. Men ack, hvilket begär och hunger efter Guds ord där var. Detta folk, såsom på många andra ställen där vårt folk är bosatt i smärre afdelningar, liknar dem i Jesu tid: får utan herdar. Herre, hjälp dem! På dessa resor låg jag stundom ute under bar himmel eller i hölador om nätterna.

På våren 1882 reste jag på bestyrelsens uppmaning till Portland för att åter upptaga arbetet efter pastor Vender, som för sjuklighet rest till Colorado året förut, 1881. Nu hade församlingen i Portland varit utan Guds ords predikan i ett halft år. Efter att hafva varit där någon tid började man

tänka på och tala om kyrkobygge. Sockenstämma lystes, och fem röstägande medlemmar infunno sig. Den 14 augusti 1882 beslutades med fyra röster emot en att bygga kyrka, 36x50 fot, på den förlidet år af dr Lindsly inköpta tomten, som vid handeln lofvat att donera $50. Men han betalade dem aldrig. Jag påminte honom, men — omsider sedan kyrkan var byggd, gick jag till honom och förehöll honom det orätta, och då han såg, att han icke kunde slippa mig, gaf han $1 till kyrkan. Tänk, att en rik presbyteriansk präst kan handla så!

En man, som hette S. A. och som tillhörde församlingen och hade gifvit sig ut för en framstående kristen och äfven var byggmästare, ville nu hafva kyrkoarbetet, och han blef anlagen och skulle arbeta per dag samt lega arbetare. Vi voro på den tiden både godtrogna och i vissa fall oerfarna, och därför lämnade församlingen honom hela styret och förtroendet, utom det att skaffa penningar; den äran fick jag hafva. Jag gick nästan dagligen i staden för att tigga penningar samt skref bref eller brefkort till de flesta af Augustana-synodens präster, och det lyckades bra nog.

Men till följd af vår byggmästares stora självförtroende och inbillning att veta och kunna allt tog han inga råd, gaf ej heller skäl hvarför han gjorde så eller så, men var färdig att afspisa hvem som helst med mindre värdiga ord. Penningar och material slösades med, men ändå blef huset dåligt byggdt. Alltså regerade han den lilla tid han hade väldet på ett sätt, som var en kristen man alldeles ovärdigt. Några af församlingen anade huru det var, men ingen hade mod att säga något. Jag visste, huru saken stod, men vågade ej heller att träda upp emot honom, ty då hade han fördärfvat alltsamman. En gång gjorde jag en beskedlig anmärkning, och då blef han strax så ond, att han slutade med arbetet samt gick ned åt staden i vrede, och jag gick efter honom, kunde få honom att stanna två eller tre gånger, men blott för några sekunder. Gång på gång bad jag honom gå tillbaka, men fåfängt. Till sist, sedan vi gått 20 block, satte vi oss på en bjälke, jag ödmjukade mig och bad om förlåtelse gång på gång, men det ville icke hjälpa. Jag kan visst icke säga, att det var ett botfärdigt hjärtas ödmjukhet, men sakens nödvändighet tvingade mig, ehuru jag visste mig ingen orätt hafva gjort honom. Omsider kunde jag förmå honom att gå till arbetet med villkor, att jag aldrig skulle säga något mera. Ingen visste hvad vi gingo efter, och ej heller sade jag på den tiden något för nå-

St. Paul, Minneapolis, Minn. (1905).
Rush City, Minn. (1909).

Emanuel, Minneapolis, Minn. (1895).
Winthrop, Minn. (1904).

NYARE KYRKOR INOM SYNODEN.

SV. LUTH. KYRKAN I DOUGLAS, ALASKA.

SV. LUTH. KYRKAN I SALT LAKE CITY, UTAH.

gon, men den sorg och det bekymmer, jag hade under dessa månader för den mannens skull, vet allena han, som vet och känner allt. Oaktadt S. A. var den som från nordkusten mest skref och ropade efter präst, så var han den som förorsakade allt från begynnelsen den största olägenhet för missionsverksamheten i Portland. Han skulle regera allt och lägga orden i munnen på mig vid predikande, sjukbesök etc. etc., och under min frånvaro ställde han alltid till något spektakel. Omsider då jag en gång var borta, togo församlingens ämbetsmän fatt på honom och sade honom rent ut, att han icke längre fick regera vare sig församlingen eller prästen. Och han kom aldrig dit sedan. Hvilka svårigheter pastor Telleen i San Francisco och i San José i California hade vid deras kyrkobygge genom S. A., veta de bäst. I Tacoma och Seattle infann han sig, men jag bad honom aldrig arbeta mera, och han hade intet att säga där. Nu var allt väl igen, och vi voro vänner. Det gjorde mig ofta ondt om den mannen. Han hade troligen någon gång varit en sann kristen och försvarade emellertid ifrigt vår lutherska lära. Det är godt att både veta och tro, att allting har sin tid, och att pröfvotimmarna äro af Gud räknade. Många fröjdade sig åt Herrens verk, då nu kyrkan stod färdig, och att Gud ledt företaget, stod klart för allas ögon. Mannen, som röstade emot kyrkobygget, kom fram och subskriberade $25 och bekände med blygsel: "Det kunde jag icke tro, att en luthersk kyrka i Portland skulle nu vara uppbyggd."

Strax på våren kom pastor Telleen och invigde kyrkorna i Portland och Astoria, men S. A. kom icke med. På uppmaning af synodens missionsstyrelse i december 1882 kallades pastor Nibelius från Chicago till lärare i Portland, men han gaf omsider ett nekande svar. Emellertid stannade jag öfver vintern till nästa vår och besökte Astoria månatligen samt Skamokawa, Tacoma, Seattle, Skagit samt gjorde äfven en resa till Moscow, Idaho. På våren 1883 kom en ny uppmaning från bestyrelsen till församlingen i Portland att kalla studerande John W. Skans med $200 som lön. Han antog kallelsen och anlände strax efter synodalmötet och har alltsedan i stillhet arbetat i Portland och omkringliggande platser med synbar välsignelse. Gud välsigne den kära församlingen i Portland! Där hade jag på den tiden mest arbetat och mest gråtit. Ifrån maj 1882 till i maj 1883 använde jag min mesta tid och krafter i Portland.

År 1883 på våren höll jag på uppmaning af bestyrelsen prästval i svenska och finska församlingarna i Astoria, och studerande Jacob Hoikka blef kallad med $200 lön af hvardera församlingen. Han antog kallelsen och kom samt arbetade där med välsignelse, predikade på svenska och finska hvarje söndag, men hans verksamhetstid blef ganska kort Någon egentlig orsak uppgafs icke.

Tacoma. 1882 lofvade ett landkompani oss tvenne lotter till svensk luthersk kyrkotomt, med villkor att vi byggde kyrka inom ett år. I mars 1883, då jag kom dit, hade en annan agent för landkompaniet blifvit tillsatt, en svensk vid namn Anderson. Denne nekade oss de af mig utsedda lotterna, "ty", sade han, "nu äro de värda $1,000", men han ville gifva oss andra uppe i skogen. Lycka var det emellertid, att jag och en Gust Sahlström hade börjat taga bort alla de stora stubbarna, och Sahlström hade fullföljt arbetet, och därför måste agenten låta oss behålla lotterna. Villkoret var, att vi om sex månader skulle hafva en kyrka byggd icke understigande i värde $600, och att arbetet därpå skulle vara bortkontrakteradt inom två veckor. Den 11 juni 1882 stiftades församlingen i Tacoma med 16 medlemmar.

Ett möte utlystes. Jag gjorde ritning på kyrkan samt öppnade subskription bland svenskarna, och sedan följde mig en svensk handlande, Chilberg, och en kapten, Enell, i staden, och en summa af $400 tecknades. På stämman bortkontrakterades arbetet till P—n för omkring $600. Sedan reste jag till annan plats.

Vid denna tid skänkte församlingen i Portland mig en öfverrock, som kostade $25, och vid nyårstiden 1883 skänkte några vänner i Astoria mig en hel god beklädnad, som gick till $60.

Under den tid jag vistades i Tacoma, besökte jag ofta svenskarna på Anderson Island, och frukterna af Guds ords predikan visade sig rätt uppmuntrande för en tid, men snart reste några af folket där åt östra Oregon och satte sig ned i Morrow county, där nu är en liten hoppgifvande luthersk församling.

I april 1884 gjorde pastor J. Telleen, som då var stationerad i San Francisco, sin andra resa öfver fältet på nordkusten, och vid samma tillfälle stiftades västkustens missionsdistrikt.

Senare på hösten byggdes den lilla kyrkan i Cordelia, Latah county, Idaho. Två acres land köptes af Andrew Olson för

kyrkoplan och begrafningsplats. Subskription upptogs, och arbetet gjordes med fria dagsverken.

Sommaren 1884 fick jag order at resa till Marshfield, en stad i sydvästra delen af Oregon. Där tiggde jag en kyrkotomt af ett ångmöllekompani. Ritning gjordes, subskription öppnades och kyrkobygge började på hösten. Här inträffade detsamma, som skedde i Tacoma: då man hade fått upp resningen till kyrkan, så kom en vindpust och blåste ner den. Därom skrefs smädligt i de amerikanska tidningarna, och några bland våra landsmän började misströsta, men andra fattade tvärtom mera mod och togo bättre tag med kyrkobyggnaden.

Gud hörer bön. Svensk-finnarna hade varit i Marshfield i tolf à fjorton år, och några kvinnor hade under denna tid uppehållit en viss verksamhet genom att ofta samlas, läsa Guds ord, sjunga, bedja och samtala. Då därför pastor Hoikka först och jag sedan kommo dit, funno vi till vår stora öfverraskning och glädje, att Gud hade hört deras böner. Där Gud åkallas, där är verket förberedt för en församlings stiftande, och fastän ogudaktigheten å andra sidan, särskildt dryckenskap, är ett stort hinder, så kännes det ändå förhoppningsfullt att verka för Guds rike. Vid våra gudstjänster var det svårt att finna någon, som kunde leda sången. Den gamla svenska psalmboken, som brukas i Finland, var den enda som fanns där. En naturligen beskedlig yngling, som kallades lille Matts Sture, och som hade sitt yrke och sin plats bakom krogdisken, måste jag mer än en gång hämta för att leda sången vid våra gudstjänster.

Andra gången då jag kom dit, var kyrkan under tak. Jag hade då min son Johan med mig, som ledde sången och som begynte hålla sångskola och stannade där en längre tid. Inredningen i kyrkan fortgick raskt, utan byggmästare, allt arbetet gjordes fritt, d. ä. med fria dagsverken. Den som vi hafva näst Gud att tacka för detta förunderliga storverk, som så raskt gick framåt, var en man från Vasa, i Finland, Jonas Granholm, hvilken, strax efter det han hade fullbordat sitt arbete med kyrkan och församlingen fått präst, blef af Herren hemkallad till sin eviga ro och hvila.

Ehuru det talades, redan då pastor Hoikka var där, om församlings stiftande, så hade han intet omtalat för dem om Augustana-synodens ståndpunkt med afseende på hemliga sällskaper, och de två första veckorna jag var där trodde alla,

att de skulle vilja vara med om en blifvande församling. Ehuru det var svårt, så måste jag dock, då tiden var inne, framställa saken. Men nu skulle man få se på rumor i hela staden! De bättre tänkande fruktade, ty ingen visste eller förstod något därom, och sällskapsmänner och sällskapskvinnor blefvo ganska förbittrade, och jag ansågs de två sista veckorna af mitt första besök för den skadligaste människa, som hade besökt Marshfield.

Jag förundrade mig då och har äfven sedan förundrat mig, att jag icke blef våldsamt öfverfallen, ty öfverallt på värdshusen, saloonerna och på gatorna diskuterades frågan med vredesmod och svordomar. Gud bevarade mig dock, och märkligt nog blef jag icke antastad. De som tillhörde de hemliga sällskapen lämnade dem icke, utan föredrogo dem framför kyrkan. Men oaktadt allt detta gingo de flesta till gudstjänsterna, och somliga af dem gräto såsom barn, men församlingen måste sättas i bakgrunden. En svensk kvinna beklagade sig en gång, att hon icke fick vara med i församlingen, men då jag sade henne: Lämna sällskapet, svarade hon ganska fräckt: "Jag lämnar icke sällskapet för två församlingar."

Där vora många vänner, som verkligen älskade och ville höra Guds ord. Om jag hade varit predikosjuk, så hade jag under dessa dagar kunnat bli riktigt kurerad, ty jag måste hålla tre gudstjänster i veckan, och hvarje kväll blef jag bjuden till de olika familjerna, där bibel och psalmbok lågo på bordet, och vid den vanliga tiden fylldes husen af folk, som fordrade, att jag skulle tala för dem, innan de skildes åt. Stundom undanbad jag mig, men det hjälpte icke, oaktadt min hälsa var tämligen klen, ty de förstodo icke hvilka krafter som fordrades att alla dagar gå omkring och tigga penningar, tala med folket och stundom disputera och sedan att predika på kvällarna. Så kärt som det kändes att vara där, så glad var jag, då jag fick resa därifrån för att hvila något litet.

I Marshfield, Astoria, Skagit och äfven i Moscow behöfde jag aldrig betala min mat, huru länge jag än stannade hos dem. En gång i Tacoma då en gudstjänst var slut och jag genast hade att begifva mig af till stationen, så följde mig hela församlingen och stannade, till dess tåget gick mot Portland. I Astoria följdes jag alltid af någon eller några till båten, men i Marshfield kommo stora folkmassor till båtlandningen och betygade mig med sina afskedshälsningar en så-

dan ära, att jag blef trött därvid. Äfven skänktes mig några respenningar.

Vid mitt andra besök kallades pastor C. M. Rydén med $300 i lön för första året, hvilken kallelse han ock antog. Vid mitt tredje besök i sällskap med pastor Norelius, 1885, blef kyrkan invigd och pastor Rydén installerad.

På våren 1884 blef jag af bestyrelsens ordförande, pastor Erland Carlsson, uppmanad att resa till Seattle att försöka köpa en tomt till en blifvande kyrka, och strax reste jag dit, och efter några dagar köpte jag en välbelägen tomt, 60x125 fot, hvarpå funnos två smärre hus, som beräknades skulle inbringa $20 i månaden. Köpesumman var $3,600, och jag lånade alla dessa penningar af en man i Minnesota. På hösten samma år reste jag dit igen, och utan någon församling började jag bygga en kyrka, 34x50 fot, med ett torn, som räckte upp öfver taket, och alltsammans gick så bra som jag kunde vänta. Min son Johan var äfven med här, spelade och sjöng vid gudstjänsterna samt höll sångskola. Jag räntade undervåningen i kongregationalisternas kyrka, där vi höllo våra möten hela vintern, till dess vi fingo kyrkan färdig, och då stiftades där en församling med 29 medlemmar, hvaraf de flesta voro ungdom. I Seattle voro många svenskar redan på den tiden, men genom sektmakare voro de alldeles söndersplittrade, och fastän många besökte våra gudstjänster, ville de ingen kyrka tillhöra och allra minst den lutherska. Några hafva undrat, hvarför vi upptogo arbetet på en sådan söndersliten plats, men saken var: jag hade i flera år tid efter annan besökt staden samt stannat vanligen en à två veckors tid, gått omkring i backarna, hvarvid jag ofta påminte mig hvad jag hade läst om Roms sju kullar, sökt upp folk, budat "meeting" och predikat för dem, under det jag ofta kände mig alldeles uttröttad och oförmögen, men hade fått för mig såsom en Guds röst, att här i Seattle måste en svensk luthersk församling uppbyggas. Där voro icke många fruntimmer under den första tiden, utan mest ungkarlar, som kommo och gingo. Svårt var det också här med sången; då ingen ledde den, måste jag naturligtvis leda den. En kväll sjöng jag ur Hemlandssångerna och predikade, och när jag slutade, var jag trött och orkade icke sjunga. Då sade jag: Nu sjunga vi aftonpsalmen "Så går en dag än från vår tid". Den kunde de flesta utantill, och ibland dem funnos många goda sångare, om man blott hade kunnat få dem att sjunga. Emellertid blef jag

glad och glömde alla olägenheter, som jag där hade haft med både sång och annat, och tänkte: är den svenska lutherska kyrkan i detta land försvarad med att lämna denna för framtiden för vår kyrka så viktiga plats till rof åt sektmakarna? Jag sade vid mig själf ett högt "nej".

Pastor G. A. Anderson kom på kallelse till Tacoma i juli 1884, och då öfvertog han verksamheten i Seattle, både före och efter det kyrkan var byggd där.

Jag besökte synodalmötet i Rockford, Ill., på sommaren 1885. På hemvägen stannade jag några dagar i Montanas hufvudstad Helena, där jag predikade. Sedan besökte jag Spokane Falls, där ett par dussin svenskar då voro, och jag höll gudstjänst med dem i ett litet "shanty" vid floden.

Min kallelse förnyades 1880 på ett år och räckte sedan till 1885. Vid synoden i Rockford kallades jag åter på ett år, och på hösten blef jag sänd till Kaliforniens hufvudstad, Sacramento, där jag stannade i fem månader. öfver 150 svenskar bodde där. Det var en sjuklig plats, många af vårt folk voro ofta behäftade med en svårartad frossa. De hade ingen framtid, och de arbetade mod- och hopplöst liksom slafvar samt berodde af de rika och stora magnaternas nåd. I kyrkligt afseende stod det lika illa till och ännu värre. Likasom Luther tänkte mycket godt om Rom, tills han hade varit där, så kunde man frestas att tänka mycket stort om Stilla hafs-kustens äldsta stad, men om man besökte platsen, så fick man helt andra intryck. Några af landsmännen voro fritänkare, några hade förenat sig med någon af de engelska kyrkorna, och en del voro af svenska äfventyrare af många olika slag alldeles fördärfvade. Så omsider kommer lutherska kyrkan och får taga efterhämtningen likasom på en stubbåker. Jag hyrde undervåningen i ett slags tysk luthersk kyrka med piporgel, och min son Andrew spelade, ledde sången samt höll sångskola. Jag har sällan behöft klaga öfver brist på åhörare, men där kunde man frestas till allting. Visserligen stiftades en församling därstädes på vintern 1885, men den lär nu vara försvunnen. Det enda jag kunde göra vidare på den platsen var att lämna psalm- och sångböcker och en bibel till ett värde af $25, men vet icke om de fingo skaffa någon nytta.

Moscow. Sions-församlingen i Moscow, Idaho, stiftades 1884 den 22 oktober med 14 medlemmar. Då pastor E. Norelius 1885 gjorde ett besök i Idaho, tillrådde han församlingar-

na, Cordelia och Sions i Moscow, att kalla mig till deras lärare, som till denna tid hade endast en och annan gång besökt dem. Jag hade nu i sju år rest såsom synodens respredikant på hela kusten och började blifva trött och kände, att krafterna aftogo genom att ständigt flacka omkring, men i synnerhet hade mitt arbete i Sacramento gjort mig mera trött och nedslagen än alla de andra försöken, som jag under åren hade gjort. Äfven voro de viktigaste platserna på nordkusten då upptagna. Därför beslutade jag mig för att antaga dessa kallelser och har sedan stannat här.

År 1886 den 12 december stiftades Vestdala-församlingen i Latah county, Idaho, med 14 medlemmar. Det var redan då icke så litet folk, men ganska många voro då, och flera blefvo sedan, genom sektmakare från Minnesota fördärfvade och odugliga åtminstone för vår lutherska kyrka.

Redan 1887 gjordes förberedelser med subskription och virkes framskaffande för Sions-församlingens kyrka i Moscow. I februari 1888 började arbetet, och kyrkan, 28x40 fot, och tornet stodo "enclosed" den 1 mars. Allt arbetet gjordes fritt utan betalning, och nästan allmänt tog man del däri, antingen man tillhörde församlingen eller inte.

Spokane Falls. I Spokane Falls upptog jag arbetet 1886 och fortsatte med nästan månatliga besök till sommaren 1888, då församling stiftades. Kyrkotomt var redan inköpt af mig, hvilken den nybildade församlingen antog. Senare på hösten upptog jag subskription till den blifvande kyrkan, som skulle byggas i februari 1889, hvilket ock skedde. Men den största välsignelsen näst Guds nåd, som vederfors den nya och svaga församlingen, var att någon eller några af professorerna vid Augustana College på hösten 1888 sände dit den verksamma och kraftiga studeranden S. G. Youngert, som har verkat där med stor framgång och fortsätter ännu. Då hälsa och krafter tillåta det, besöker jag församlingen på begäran att utföra prästerliga förrättningar.

Dålig och nedbruten till hälsan, läser jag nu med 13 konfirmander två dagar i veckan, predikar tre gånger och gör ofta flera sjukbesök.

P. S. En sak påminner jag mig, som är tämligen karakteristisk för missionsverksamheten på västkusten, i synnerhet under dess början. År 1883, då jag var i Seattle, presenterade hotellvärden Nils Lewis mig för en gammal sjöbuss, som hette Englund. Denne sade: "Det var rätt bra, att här är kommen

hit en präst, ty då kan jag få köpa en bok, ty jag har en hustru, som vill gärna läsa", men så tillade han: "Men för min del så har jag seglat på hafvet i 30 år och fruktar hvarken Gud, djäfvulen eller döden."

Af liknande uttalanden har jag hört många, men glömt bort dem. Rödja har sin tid, så har sin tid, Gud är den som växten gifver! Din i Herren tillgifne

P. CARLSON.

Här kan nu tilläggas, att pastor Carlson förblef i Moscow, Idaho, såsom den svenska lutherska församlingens pastor till 1901, då han kallades till husfader och medhjälpare på diakonissanstalten i Omaha, Nebraska. Där vistades han till sin död, som inträffade den 13 augusti 1909, i en ålder af 86 år, 6 månader och 6 dagar. En son och en dotter med egna familjer efterlefva honom.

AUGUSTANA-SYNODENS MISSION I ETT NYTT UTVECKLINGS-SKEDE.

Med början af den nya förvaltningen under de tidigare åren af 80-talet märker man, att hemmissionen hade inträdt i ett nytt skede.

I sin årsrapport för 1882 yttrade sig presidenten, pastor Erland Carlsson, på följande sätt, som ådagalägger, att ljusare förhoppningar tedde sig för synodens hemmission: "Det största bekymret öfverallt har varit bristen på arbetare. Det är därför med så mycket större glädje, jag kan underrätta synoden om att det efter mycken väntan och många böner nu synes, som om Herren i sin stora barmhärtighet ville se till vår nöd och sända arbetare i sin säd. Stämningen i fäderneslandet med afseende på våra andliga behof är mycket annorlunda än tillförne. De kristna där hemma begynna med deltagande tänka på de stora skaror af tusentals landsmän, som årligen utvandra, samt känna sig nu manade, ja, skyldiga att göra något för att hjälpa eller åtminstone lindra den andliga nöden bland Sveriges förskingrade barn på Amerikas vidsträckta jord. Är det en kristlig plikt att uppoffra medel och män för att rycka hedniska folkslag ur hedendomens elände, så måste det ännu mera vara en kristlig, ja, en kär plikt att samla medel och män för att rädda egna landsmän, släktingar,

fränder och trosbröder ifrån att åter nedsjunka i hedendom med dess mörker och styggelser. Många enskilda, både präster och studerande, hafva tillkännagifvit sin önskan att komma hit öfver, och tre studerande hafva redan kommit hit för att inträda i vår synods tjänst."

De anstalter, hvarifrån man i synnerhet påräknade att få synodens arbetskrafter förökade, voro Fjellstedtska skolan i Uppsala och pastor Ahlbergs kolportörsskola i Örebro. Dessa förhoppningar gingo delvis i fullbordan; men det visade sig fortfarande alltmer, att de bästa och mesta arbetskrafterna måste komma från våra egna skolor och vårt teologiska seminarium.

I verkligheten såg det icke ljusare ut på synodens hemmissionsfält i början af 80-talet, hvad män och medel beträffa, utan tvärtom, och detta af följande sakförhållanden: På västkusten stod Peter Carlson ensam igen. Pastor Jonas Vender, som för en kort tid hade träget arbetat i Portland, Oregon, och kringliggande platser, hade af sjukdom tvingats att lämna sin tjänst i november 1881 och dog följande februari af lungsot i Denver, Colo.

Den alltjämt tilltagande immigrantströmmen hade allt mera börjat ställa inträngande kraf på synodens deltagande och hjälp, både andligen och lekamligen. Fäderneslandets kyrka har aldrig känt sig varmt intresserad för någon emigrantmission, emedan hon har följt den känslan, som synes så naturligt riktig, att om nämligen svenska folket lämnar fädernesland, hem, kyrka, och de förmåner, som de där äga, så må de stå sin egen risk — vi ha inga vidare plikter emot de utvandrade. Denna känsla var mycket allmän ända upp till 90-talet, med några få lysande undantag; men de redan här förutvarande landsmännen, som hade pröfvat på samma nöd, kunde icke slå döförat till för dessa nödrop.

Pastor A. Rodell, som vid den tiden var pastor i Bethlehemsförsamlingen i Brooklyn, hade liksom sina företrädare nedlagt mycket arbete på att betjäna de skaror af immigranter, som landade i New Yorks hamn.

I Chicago var stadsmissionär C. A. Landfors anställd att arbeta bland immigranterna. I anseende till att arbetarna i denna mission voro för få, så blef bestyrelsen bemyndigad att kalla en särskild immigrantmissionär för New Yorks hamn, hvartill redan vid detta möte herr A. B. Lilja blifvit rekommenderad. Han blef ock sedermera kallad därtill, och

på denna kallelse blef han 1889 ordinerad, och har han på denna plats alltsedan, mer eller mindre, utfört sin lifsgärning. Ännu 1911 stod han kvar såsom immigranthemmets föreståndare och såsom immigrantmissionär i New York.

Med afseende på sjömansmissionen heter det i rapporten, "att den väl ej kunnat bedrifvas i någon nämnvärd utsträckning, men har dock icke legat alldeles nere." I Boston fortsatte pastor Johansson att verka både bland sjömännen och immigranterna och på samma gång sköta sin särskilda församling, som hade kallat honom. Likaledes pastor C. J. Petri i Philadelphia.

I 1883 års rapport redogöres för de olika missionsfälten, hvaribland San Francisco, Cal., ansågs såsom ett af de mera betydelsefulla. Då synoden för tio år sedan insåg nödvändigheten att därstädes begynna mission, så uppstod den vanliga frågan: hvar skola vi finna den rätte mannen för den platsen? Emellertid hade man lyckats att för någon tid uppdraga verksamheten därstädes åt pastor Jonas Auslund. Han kom dit hösten 1874, kvarstannade i fyra månader och gjorde en god början i detta viktiga arbete. Året därpå hade man kallat pastor C. P. Rydholm till detta fält för några månader, men genom sådan tillfällig betjäning kunde verksamheten icke vinna riktig framgång. Efter 7 års tid lyckades man att kalla pastor J. Telleen att mera stadigt åtaga sig denna viktiga plats. Alldenstund han redan var stadd i synodens missionstjänst i Denver, kunde han icke utan att få en efterträdare på sistnämnda ställe åtaga sig tjänsten i San Francisco, hvilken plats han hade på ett förberedande sätt besökt, hvarunder han organiserade den svenska evangeliskt lutherska Ebenezer-församlingen, i hvilken 30 kommunikanter inträdde. Då omsider pastor P. J. Källström fanns villig att åtaga sig missionen i Denver, kunde pastor Telleen redan i januari 1883 begifva sig till San Francisco för att där under ett års tid bedrifva missionsarbetet, som mycket försvårats därigenom, att synoden allt för länge icke kunnat fortsätta det, sedan det en gång hade påbörjats. Det var som att börja på nytt igen. Af de underrättelser, som missionären meddelat, hade hans arbete rönt god framgång. Församlingen hade tillväxt så, att kommunikantantalet vid 1883 års synodalmöte uppgick till 67 och hela folkmängden till 113. Kyrkotomt hade inköpts för en summa af $10,000, och församlingen ämnade strax skrida till verket med uppförande af kyrkobyggnad.

Missionsfältet i Oregon, Washington- och Idaho-territorierna.

Rörande verksamheten på detta betydelsefulla fält under det gångna synodalåret (1882—83) har något redan blifvit sagdt i pastor P. Carlsons berättelse.

I missionsrapporten heter det: "Efter endast några års arbete har synoden haft glädjen finna, att fem församlingar uppblomstrat på detta fält, och tvenne af dem äga sina egna kyrkor. Tvenne kyrkor äro dessutom under byggnad, näml. i Tacoma i Washington och Cordelia i Idaho... På flera platser utmed Puget Sound kunde församlingar redan varit stiftade, hade blott utsikt funnits att få dem vederbörligen betjänade."

På samma gång kunde styrelsen meddela den glädjande underrättelsen, att studeranden J. Hoikka hade antagit kallelsen att betjäna församlingen i Astoria och studeranden J. W. Skans lofvat antaga kallelsen från församlingen i Portland.

Rörande missionsfältet i Colorado beklagade styrelsen, att litet hade kunnat uträttas på detta fält, alldenstund ingen missionär kunnat erhållas. Emellertid hade pastor L. A. Hocanzon besökt åtskilliga platser, och i Pueblo hade pastor F. Lagerman någon tid verkat i missionsstyrelsens tjänst.

Styrelsen hade ock under året allvarligt behjärtat nödvändigheten af missionsverksamhet bland det finska folket i detta land. På många ställen funnos finnar i större mängd; men hemlandskyrkan hade ännu ej börjat göra något för deras andliga behof. Brefväxling hade i detta ärende öppnats med teol. professor H. Roberg i Helsingfors, som visat sig hafva ett varmt intresse för saken och lofvat ställa ett upprop till sitt lands kristna att behjärta de utvandrandes andliga nöd.

För sjömans- och hednamissionen hade ingenting vidare kunnat göras, utom några smärre penningebidrag.

Bland de förslag, som vid 1883 års synodalmöte antogos rörande missionsverksamheten, må följande anföras:

att missionsstyrelsens förslag om att missionen i Utah räknas till den yttre missionen antages;

att, alldenstund vi för närvarande icke kunna företaga någon mission bland indianerna, de medel, som samlats för detta ändamål, användas för missionen bland mormonerna i Utah med undantag af de $1,901.54, som 1879—81 lånades till den inre missionen.

DE FLESTA MISSIONSFÄLTEN ÖFVERGÅ SÅ SMÅNINGOM I KONFERENSERNAS HÄNDER.

I samma mån som konferenser uppstodo och blefvo starkare, öfvergick så småningom hemmissionsverksamheten i deras händer inom deras områden. De äldre och äldsta konferenserna omfattade flera stater eller delar af stater. Sålunda utgjordes Illinois-konferensen af Illinois, delar af Wisconsin, Michigan och Indiana. Minnesota-konferensen sträckte sina gränser öfver Minnesota, Dakota-staterna, delar af Wisconsin och hela västra delen af Canada. New York-konferensen utsträckte sin hemmissionsverksamhet till hela New England, New York, New Jersey, Pennsylvania och Ohio. Kansas-konferensen har, sedan Nebraska afsöndrades från densamma, utsträckt sin verksamhet icke blott till nybyggena inom Kansas, utan äfven till Colorado, Oklahoma, delar af Missouri och Texas. Iowa- och Nebraska-konferenserna hafva från början utgjort mera begränsade områden och därför haft mindre missionsfält att taga reda på.

Under dessa så småningom uppkomna förhållanden blef synodens hemmissionsverksamhet inskränkt till de trakter, dit konferenserna ej kunde sträcka sig, och däraf blef synodens missionsfält beläget hufvudsakligen på Stilla hafs-kusten samt i Idaho, Montana, och Utah, äfvensom några punkter i Alabama och Florida. Dessutom har immigrantmissionen och hvad litet man kunnat göra för sjömansmission i New York och Boston betraktats såsom hörande till synodens gemensamma mission.

Emellertid blef bördan för tung inom en del konferenser och enskilda församlingar för att bekosta denna vidsträckta hemmissionsverksamhet, hvarför det ofta hände, att till synoden inkommo petitioner med begäran om allmän hjälp för att kunna bedrifva verksamheten, eller att eftergifter måtte göras på den fordran, man ställde på dem, och, såvida som det var möjligt, lyssnade synoden till dessa böner, men på samma gång med sträng uppmaning till konferenser och församlingar att sätta till alla sina krafter och icke af några ringa orsaker draga sig undan. I de flesta fall synes detta förfarande hafva lyckats väl.

Af denna redogörelse kan man finna, hvilket oerhördt stort hemmissionsfält Augustana-synoden hade i början af 80-talet.

Detta kom sig däraf, att vid den tiden hade kommunikationerna blifvit utsträckta till alla delar af vårt stora land, och detta förhållande åter var orsaken till att våra landsmän hade blifvit så vidt utspridda, ty svensken är numera så sinnad, att om det bara går an, så nog flyttar han ända ut till världens ände, om han blott tror, att han vinner någonting därpå. Många undantag gifvas visserligen; men ett verkligt förhållande är det, att i alla de stater, jag har haft tillfälle att genomfara — och jag har genomfarit många — har jag träffat svenskar, några här och några där, men icke i något större antal, så att man kunnat tänka på att bilda någon församling, ifall sådant hade varit önskligt. I missionsstyrelsens rapport för 1884 heter det till exempel: "För öfrigt finnas inom staten (California) enligt pastor Telleens uppgift väl 100 platser, där landsmän äro bosatta, hvilka borde betjänas åtminstone med predikobesök". Att detta var sant, fick jag personligen se året därpå, då jag reste på västkusten i hemmissionens intresse. På få ställen kunde man tänka på att bilda någon församling, emedan de voro alldeles för få, och där de funnos i något större antal, voro de ofta förvillade af sekterister, som hatade den lutherska kyrkan, och icke så få ville icke erkänna, att de förstodo det svenska språket, ehuru de talade engelska tämligen så dåligt.

Att emellertid först ett missionsdistrikt och sedan 1888 en konferens under namn af Pacific-konferensen kunde bildas, och endast några år senare denna konferens kunde för det stora områdets skull delas i tvenne, nämligen California-konferensen och Columbia-konferensen, är ett glädjande bevis på att det trägna missionsarbetet icke varit förgäfves. Icke litet var vunnet för den kyrkliga verksamheten bland det svenska folket i Amerika, när hela landet hade blifvit inneslutet inom bestämda konferensgränser, hvilka fält på ett systematiskt sätt blefvo tillvaratagna och odlade. Härmed, kan man säga, tog den egentliga kyrkliga pioniärtiden slut för Augustanasynoden. Endast Utah, södra delen af Idaho, hela Montana och delar af Wyoming stodo och stå ännu utom alla konferensgränser och utgöra sedan 1889 synodens gemensamma missionsfält, äfvensom några få punkter inom de södra staterna.

En annan gren af hemmissionsverksamhet kom ock vid ungefär samma tid under öfverläggning, nämligen den engelska missionen ibland de svenska församlingarna. Man förutsåg, att det icke skulle dröja länge, innan den uppväxande ungdo-

men skulle öfvergå till bruket af det engelska språket mera uteslutande, och då borde man vara beredd på att kunna kyrkligt fostra densamma på detta språk, om den skulle förblifva kvar i den lutherska kyrkan; men huru man skulle kunna ordna det så, att den på samma gång skulle kunna blifva kvar i Augustana-synoden, var en svår fråga att lösa. Emellertid trodde man, att man ändtligen hade kommit in på det rätta spåret genom att bilda egna engelska församlingar och kalla engelska pastorer för desamma. Det är med anledning däraf, som presidenten i 1883 års rapport uttalar sig på följande sätt: "Det är med synnerligt nöje, som jag får meddela den underrättelsen, att den eng. luth. missionen i Minneapolis, St. Paul och Red Wing redan är börjad, i det att pastor G. H. Trabert från Lebanon, Pennsylvania, blifvit kallad och sedan februari månad detta år arbetat på dessa viktiga fält. 'The General Council English Home Mission Committee' betalar hans lön, och våra församlingar på dessa platser anskaffa bostad åt honom och hans familj. I Minneapolis är församling stiftad, hvilken begärt att intagas i vår synod; och pastor Trabert har genom ministerium blifvit upptagen i synodens gemenskap. En förhoppningsfull början af den engelska missionen har sålunda blifvit gjord, och vi hoppas, att äfven denna gren af vårt missionsarbete skall krönas med framgång och blifva till mycken välsignelse." Men de förhoppningar, som man gjorde sig angående den engelska missionen i denna form, blefvo icke uppfyllda. Flera dugliga män kallades från andra synoder i General Council och stationerades inom Minnesotakonferensen, och man trodde, att den engelska verksamheten inom våra församlingar skulle bäst kunna befrämjas genom dessa män, hvilka alla anslöto sig till vår synod, men det visade sig snart, att de icke kände sig hemma inom densamma, och det blef klart, att öfvergången ifrån svenska till engelska församlingar icke bättre kunde befrämjas än genom våra egna män.

Sådan var ställningen vid tiden för synodalmötet i Rock Island 1889, då dr S. P. A. Lindahl afgaf sin första årsberättelse som synodens president. I denna berättelse heter det: "Tänka vi på vår synods ringa början, då våra vördade fäder, samlade i en icke svensk församling, lade grunden till vår synodalförfattning, och jämföra den med hvad vi nu genom Guds nåd äro, hafva vi stor orsak att med psalmisten utropa: 'Herren har gjort stora ting med oss, dess äro vi glade'. Från

ett litet fåtal hafva vi blifvit en stor skara... Gud har gjort stora ting för oss och med oss. Underbart har han välsignat vår synods verksamhet och krönt den med framgång... Hittills hafva vi under Guds märkbara ledning fritt och obehindradt utvecklats, tills konferenserna nu äro, hvad synoden för några år sedan var, och missionsdistrikten blifvit hvad konferenserna då voro."

MORMON-MISSIONEN.

Det var först vid synodalmötet 1881 i Lindsborg, som man började offentligen att tala om mission bland mormonerna. Man hade ju hela tiden vetat om mormonismen i Utah; man visste ock, att ända sedan 1850 hade svenska mormonmissionärer arbetat i Sverige, och att alltsedan större och mindre sällskap af till mormonismen omvända svenskar, vanligen ungt folk, årligen blifvit förda af dessa missionärer från Sverige direkt till Utah; äfven visste man, att många efter ditkomsten kände sig missbelåtna, när de mer eller mindre började inse, huru gräsligt de blifvit bedragna. Man insåg ock, att om i Utah en eller flera missionärer från början varit anställda, skulle många möjligtvis blifvit återvunna från sitt olyckliga läge. Men flera omständigheter gjorde, att man hade svårt för att börja en mission på allvar därute. År 1882 hade dock synodens missionsstyrelse kommit till den öfvertygelsen, att något måste göras för de förvillade, som möjligen voro öppna för Guds ords räddande sanning, och äfven för att väcka uppmärksamhet både här och i Sverige på den förfärliga fara, som hotade vårt folk från mormonismens sida. Missionsstyrelsen underrättade synoden, att den hade uppdragit åt pastor J. Telleen att göra en undersökningsresa till mormonernas hufvudstad, Salt Lake City. Resultatet af denna undersökning blef, att styrelsen hade beslutat upprätta en mission därstädes, och man ansåg, att det vore bäst att börja med att hålla skola för barn och ungdom.

Den första missionären, som styrelsen kallade till detta arbete, var S. M. Hill, nuvarande professor vid skolan i Wahoo, Nebraska. Genom sina "suckar från Sodom", som han offentliggjorde i synodens tidningar, lyckades han väcka en icke

liten sympati för denna verksamhet ibland synodens församlingar. Men både han och hans efterträdare hafva funnit dessa fält i Utah hårdare än något missionsfält inom hednaländerna. Däraf kom man också att, för någon tid, betrakta Utah-missionen såsom en hednamission. Emellertid fortsatte studerande Hill med verksamheten i Utah ungefär ett och ett halft år.

"Under försakelse och självuppoffring hade han genom predikan, skolundervisning och husbesök troget verkat bland våra bedragna landsmän på detta af de hemskaste villfarelsens eldar förhärjade fält." Han hade lyckats att stifta en församling, och kyrkoegendom hade blifvit inköpt, som ansågs vara värd något öfver $2,500; nu gällde det att söka få en kyrka byggd snarast möjligt. Bidragen till denna mission från församlingar och enskilda under året hade uppgått till $2,432. Styrelsen föreslog nu, att "då denna mission äger rum bland sådana, som affallit från den kristna tron, den föres under den Yttre missionens rubrik", hvilket synoden godkände.

Rörande sitt arbete och ställningen i Salt Lake City rapporterade pastor H. O. Lindeblad, som hade fått i uppdrag af missionsstyrelsen att besöka och mera grundligt undersöka detta fält, på det att styrelsen måtte blifva fullt öfvertygad om huruvida den borde fortsätta verksamheten där eller icke. Lindeblad vistades där ute i tre månaders tid och inberättade: "Att vårt arbete där icke varit förgäfves. Att de uppoffringar som gjorts icke varit borkastade penningar, därom hafva afgifvits många vittnesbörd, och att missionen i Utah hvarken får afbrytas eller upphöra, därom är väl ej mera än en mening. Församlingen i Salt Lake City består nu af 19 medlemmar, hela folkmängden af 41 personer. Kyrkoegendomen anses vara värd $3,000. Fastebref på kyrkotomten har erhållits och är öfverlämnad till förvaring hos kassören för Augustana College and Seminary."

Oaktadt dessa ljusa utsikter var det svårt att finna någon man, som för en längre tid kunde och ville ägna sig åt verksamheten på detta egendomliga fält. Det var dock godt, att man i någon mån kunde uppehålla densamma med tillfälliga arbetare. Sålunda efterträddes Lindeblad af pastor L. G. Abrahamson för en tid af fyra månader. Han undersökte ock norra delen af Utah och fann där många skandinaver bosatta. Därefter lyckades styrelsen att för någon tid hålla studeranden E. Edman på fältet, och han fortsatte verksamheten i Salt

SV. LUTH. KYRKAN I PIERSON, FLA.

SV. LUTH. KYRKAN I TENNESSEE RIDGE, TENN.

DEN OBEBODDA KANSAS-SLÄTTEN

Lake City och kringliggande platser i 9 månader. På missionsstyrelsens möte i februari 1885 utfärdades kallelse till teol. studeranden J. A. Krantz, som vid det årets synodalmöte begärde att blifva ordinerad såsom missionär och skollärare i Salt Lake City, hvilket också beviljades. Ett nytt intresse för Utah- och mormonmissionen syntes ock härmed hafva blifvit väckt, och genom pastorerna Lindeblad och Abrahamson såsom kommitterade gjodres allvarliga försök att samla medel till uppförande af kyrka och prästboställe i Salt Lake City.

Följande året (1886) inberättade missionsstyrelsen, att pastor Krantz med trohet och flit verkat för församlingens uppbyggelse, understödd af fru Hilda Carlson med att göra husbesök och biträda med undervisning i barnskolan. Kyrka hade blifvit byggd af tegel, och nedre våningen hade blifvit använd för barnskolan. Det såg nu ut, som om man slagit in på den rätta vägen med denna verksamhet, och med glädje kunde styrelsen vid 1887 års synodalmöte afgifva bland annat följande berättelse: "Resultatet af vår missionsverksamhet under året i Salt Lake City har varit särdeles tillfredsställande. Församlingen räknar nu 64 kommunikanter, och hela medlemsantalet uppgår till 108. Veckoskolan besökes af 33 barn. Med den kunskap, som vi hafva om beskaffanheten af detta fält, kunna vi icke annat än glädjas öfver dessa siffror. Gud skall hafva äran för hvad som är gjordt, men den trohet, hvarmed våra missionsarbetare hafva hängifvit sig åt sitt kall, bör ock tacksamt erkännas. Pastor Krantz har ansträngt sig mera, än hvad man med skäl kunnat begära. Förutom det, att han varit pastor för församlingen och skött en missionärs kall i staden, har han hållit barnskola fem dagar i veckan. Efter flera fåfänga försök lyckades slutligen styrelsen att engagera en studerande vid vårt läroverk i Rock Island (A. P. Fors) till att vara behjälplig med skolverksamheten, hvadan pastor Krantz kunde ägna mera tid åt missionsverksamheten, än hvad som hittills varit fallet. Fru Hilda Carlsons verksamhet har äfven varit af stor betydelse... Emedan pastor Krantz varit bunden vid barnskolan, har icke mycken verksamhet kunnat bedrifvas utom Salt Lake City. Han har dock mellan terminerna företagit missionsresor och, hvart han kommit, funnit öppna dörrar för vår verksamhet. Det är höjdt öfver alla tvifvel, att Gud särskildt anvisat oss Utah till ett verksamhetsfält. Nära halfva antalet af Utahs mormoner hafva en gång varit den lutherska kyrkans barn, och när de blifva uttröttade

och utarmade genom mormonismens själamördande läror, så finnes det mera hopp, att de skola återvända till den kyrkas sköte, ur hvilken de utgått, än att de skola vända sig till något annat samfund. Under sådana omständigheter är det högligen att beklaga, det missionsstyrelsen ännu icke lyckats att engagera någon pastor för denna mission... Skolverksamheten måste allt mera blifva en betydelsefull faktor i vår Utahmission. Många af de äldre äro hopplöst förlorade för vår verksamhet, men deras barn kunna vinnas och blifva glädjebarn för vår kyrka."

Med anledning af denna rapport fattade synoden följande beslut:

att synoden instämmer i styrelsens yttrande, att så många skollärare och skollärarinnor som möjligt engageras för missionsverksamheten i Utah;

att då stora skaror från Sverige årligen föras till Utah, vill synoden härmed hemställa till våra trosbröder i Sverige och särskildt Evangeliska Fosterlandsstiftelsen, huruvida ej där någon verksamhet kunde påbörjas, afsedd att hämma mormonernas värfningsarbete därstädes;

att våra trosbröder i Sverige påminnas om vikten af vår mission bland Utahs mormoner och på samma gång uppmuntras att lämna bidrag till dess bedrifvande och vidare utveckling.

Detta var första gången som synoden riktade de kristnas i Sverige uppmärksamhet på vikten att börja arbetet emot mormonismen, men det dröjde ännu länge, innan man där insåg faran, som hotade det svenska folket, och angelägenheten om att motarbeta densamma.

Vid 1888 års möte inberättades, att församlingen i Salt Lake City hade tillväxt i inre och yttre kraft under pastor Krantz' trogna vård, emedan han hade erhållit flera medhjälpare vid skolan, såsom studeranden A. P. Fors och miss Carrie Engstrom samt studeranden B. Anderson, hvarigenom han kunnat ägna mera tid åt undersökningsresor i södra delen af Utah och förbereda vår verksamhet på flera platser. Bland dessa platser nämndes Provo, Santaquin och Mount Pleasant, och det lyckades att på dessa platser anställa pastorerna G. A. Stenborg och E. Hedeen för någon tid. På hösten samma år gjorde dr S. P. A. Lindahl en vidsträckt resa i Utah och lämnade därom i sin årsrapport till synoden 1889 följande uttalande: "Medelpunkten för vår verksamhet därstädes är Salt

Lake City, där jag uppehöll mig det mesta af tiden eller fem söndagar. Det trägna och trogna arbete, som där nedlagts, har burit välsignad frukt. Den lilla Sions-församlingen bär tydliga spår af att vara ett barn af många böner och trogen herdevård. Dess medlemsantal är ännu ej stort, men tillväxer stadigt. Gudstjänsterna besöktes i medeltal af 75 personer. I sammanhang med församlingen står en liten söndagsskola, som förestods af snälla och för verksamheten intresserade lärare, samt en liflig och förhoppningsfull ungdomsförening. Hvardagsskolan förestods af tvenne för sitt kall väl bildade lärare. I densamma mottogo mellan 40 och 50 barn undervisning i kristendom samt i de ämnen, som läsas i de allmänna skolorna och högskolan. Jag fann verksamheten inom Sionsförsamlingen väl ordnad. Till och med syförening och sångkör funnos där i liflig verksamhet. Det var en synnerlig uppmuntran att finna missionsverksamheten i Salt Lake City i ett så godt skick."

Han besökte därjämte några andra platser, såsom Ogden, Provo och Mt. Pleasant. Men ännu hade icke någon ordnad missionsverksamhet börjats på dessa platser, då han var där. Han ansåg skolverksamheten såsom en betydelsefull faktor i missionens tjänst och hoppades, att på alla de platser inom territoriet, där missionsverksamhet kunde börjas, en stadig skolverksamhet kunde komma i gång.

År 1889 blef pastor F. A. Linder kallad att upptaga verksamheten i Ogden och kringliggande platser, och 1890 kallades pastor A. P. Martin att bli missionär i Provo och fältet däromkring. Man hade sålunda tre pastorer på fältet, och skolan i Salt Lake City syntes vinna allt mer och mer folkets intresse. Det hade aldrig sett mera förhoppningsfullt ut, än det nu gjorde. Ett missionsdistrikt hade blifvit organiseradt och gemensamma möten kunde hållas, än här och än där, till mycken uppmuntran för verksamheten.

Efter sex års troget arbete flyttade pastor Krantz från Salt Lake City. Den som styrelsen hade kallat till hans efterträdare svarade nej. Då var det ingen annan råd, än att pastor Linder fick öfvertaga verksamheten i Salt Lake City och ändå sköta sitt fält i Ogden. Omsider fick han en medhjälpare i skolläraren A. J. Westlund från Vasa, Minn., hvilken med sin kända energiska arbetsförmåga var till ett godt stöd. Styrelsen hade ock kallat pastor F. A. W. Bergqwist att taga pastor Linders plats i Ogden, och han antog kallelsen, men flyttade snart

därifrån, då han varit där en liten tid. Pastor Martin kunde icke sköta sitt stora fält ensam. Hans hälsa öfveransträngdes, och då styrelsen ej kunde finna någon medhjälpare, så nödgades den att befria honom från en del af hans missionsfält, som sålunda lämnades åt sitt öde.

En tydlig tillbakagång för missionen i Utah märktes i styrelsens årsberättelse till 1893 års synodalmöte, där det heter: "Missionsarbetet i Utah har under det flydda synodalåret genomgått mer än vanligt nedslående erfarenheter. Pastor Bergqwist, som enligt styrelsens förra rapport antagit kallelse till Ogden, började sitt arbete där den 1 oktober, men var strax därpå färdig att lämna fältet. På styrelsens möte den 28 april kallades pastor G. A. Östergren, och från honom har nekande svar ingått. Pastor F. A. Linder blef för en tid sedan skadad under en storm och urståndsatt att tjäna längre. Styrelsen står därför villrådig om hvad som skall göras. Måtte Gud snart visa oss män att sända. Hvem vill säga: Här är jag, sänd mig?"

I skolan i Salt Lake City anställdes miss Jennie Gumison, och på samma gång verkade hon såsom husbesökerska både där och i Ogden.

Icke långt därefter inlämnade pastor F. A. Linder sin resignation på grund af hälsoskäl. I följd däraf måste styrelsen kalla pastor A. P. Martin att upptaga arbetet i Salt Lake City, och på samma gång kallades studerande E. J. Peterson att betjäna Provo. Före synodalmötet 1894 kallades tvenne studerande från vårt teologiska seminarium i Rock Island, nämligen P. Peterson och A. Gunberg, att upptaga missionsarbete i Utah, hvartill de blefvo ordinerade, och den förre upptog fältet i Ogden och den senare i Provo och Santaquin. Detta var åter en glad underrättelse, och intresset för missionen där ute syntes icke förminskas, utan snarare ökas. "Ett slående bevis därpå hafva vi under året fått uti den oväntadt stora insamling för denna mission, som gjordes genom kvinnornas missionsförening inom Augustana-synoden", heter det i rapporten.

Hade man blott kunnat få tillräckliga arbetskrafter, som tagit vara på fältet sådant det tedde sig vid slutet af 1894 och i början af 1895, så kan man säga, att det såg rätt ljust och förhoppningsfullt ut; men de få arbetskrafter, man hade där ute, voro öfveransträngda och måste af hälsoskäl snart flytta. Styrelsen fick hålla på att kalla nya män, men, som det ledsamt

nog visade sig i de flesta fall, förgäfves. Sålunda måste pastor P. Peterson, som var stationerad i Ogden och utsträckte sina missionsresor vida omkring ända till södra delarna af Idaho, tvingas att lämna fältet för sjukdom i familjen. Icke särdeles långt därefter måste pastor Martin, som efterträdt pastor Linder i Salt Lake City och jämte denna plats upptagit arbete både i Park City och Bingham, till följd af försvagade krafter lämna fältet.

I slutet af 1895 stod pastor A. Gunberg ensam kvar på hela fältet i Utah. Denna företeelse, svårigheten att erhålla behöfliga arbetskrafter, som för en längre tid kunde stanna kvar på fältet, kunde icke annat än slå kallt vatten på intresset inom synoden för Utah-missionen. Den trofaste Frälsaren ville dock icke, att denna verksamhet skulle alldeles upphöra och evangelii lykta slockna ut. Många böner uppsändes till honom, som har all makt i sina händer och förmår att beveka sina tjänares hjärtan att "gå ut i hela världen och predika evangelium för hela skapelsen", och det var i tron på detta löfte, som styrelsen ännu en gång utfärdade kallelse till en af synodens pastorer att gå till Utah och förkunna frälsningens evangelium, och det lyckades. Pastor P. E. Åslev antog denna kallelse och flyttade kort före jul 1895 till Salt Lake City för att blifva pastor A. P. Martins efterträdare.

För verksamhetens befrämjande började pastor Åslev vid början af det nya året att utgifva en traktattidning under namn af "Zions-stjärnan", som redan från början väckte icke så liten uppmärksamhet både ibland vänner och fiender till Utah-missionen.

Vid detta tidsskede, eller egentligen vid slutet af synodalåret för 1896 och 1897, afgaf pastor A. Gunberg följande rapport till synodens president, dr P. J. Svärd, och som för dess klara och allvarsamma framställning af Utah-missionen vid denna tidpunkt meddelas här in extenso:

"Vördade ordförande för Augustana-synodens missionsstyrelse, dr P. J. Svärd. Nåd och frid!

"Herrens hand är ej för kort, att han ej kan hjälpa, och hans öra är icke lomhördt." Jes. 59: 1. Med detta löfte såsom vägvisare vilja vi åter lämna en kort öfverblick af verksamheten härute. O, att vi helt kunde lägga vår troshand i Herrens och säga: 'led mig efter ditt råd'.

Det snart tilländalupna synodalåret har ej medfört stor förändring bland oss. Men hans nåd och godhet har räckt för

hvarje dag. Här i Provo har arbetet stilla, men oafbrutet fortgått. Församlingsmedlemmarna äro alltid vid gudstjänsterna. Kommunikanternas antal är 25 och barnens 15. Två personer hafva uteslutits under året, en har förenats med församlingen och två hafva konfirmerats. Några utanförstående besöka emellertid gudstjänsterna. Söndagsskolan har tillväxt något sedan jul, 25 barn äro nu inskrifna, men några äro oregelbundna. Gudstjänster hafva hållits regelbundet äfven under veckan. Påskveckan samlades vi hvarje kväll, och det syntes, som Guds ord mottagits med tacksamhet. Det inre förhållandet är godt. I Santaquin är kommunikantantalet 21 och barnens 15. En har under året blifvit utesluten, tre hafva genom bekännelse förenat sig med församlingen, och en ung kvinna har genom det heliga dopet blifvit upptagen. Gudstjänster hafva hållits regelbundet och varit ordentligt besökta af medlemmarna samt äfven af några utomstående. Söndagsskolan har hållits hvarje söndag utom en tid under den strängaste vintern. Tjugufyra barn äro inskrifna, men några äro oregelbundna. Mrs Olson har godhetsfullt bistått och uppehållit söndagsskolan, då jag ej kunnat närvara, nämligen hvarannan söndag.

Insamling till olika ändamål har gjorts, men omständigheterna äro sådana, att mycket ej kan väntas. Allt, hvad som kunnat göras i den vägen, har blifvit gjordt. Den gamla 25-cents-afgiften har insamlats både i Santaquin och Provo och äfven något därutöfver, inalles till skolan i Rock Island något öfver $60.

Eureka har regelbundet besökts en gång i månaden utom i februari, då snön hindrade. Som förut nämnts, har något gjorts att få ett kapell där, men sedan jul har intet i den vägen kunnat uträttas på grund af ostadigheten med arbete och den ständiga flyttning, som är gängse bland finnarna.

I ekonomiskt afseende har det flydda året varit ett hårdt år för vårt folk. Det synes dock ljusna något. Det andliga behofvet bland de våra synes äfven vara i tilltagande. Måtte det fortfara! Hurudan samhällets ställning är, och hvar mormonismens farkost befinner sig, är svårt att säga. Missionsberättelser från deras viktigare fält säga, att på västkusten och i södern göras stora framsteg, i Europa sämre. Deras stora jubel- eller femtioårsfest, som skall hållas i Salt Lake City den 24 nästkommande juli, lofvar bli något storartadt; $100,000 äro anslagna till densamma. Genom att noga gifva akt på

ställningen och de ledande element, som äro i rörelse, kunna vi icke vänta någon hastig förändring till det bättre, men vi få se på arbetet blott såsom verklig mission. Under sådana förhållanden synes det vara det bästa att först och främst söka behålla och vårda hvad man har. Om vi kunde få några, som troget stode vid vår sida under arbetet, skulle det underlättas. Enskild uppmuntran har ej heller saknats, för hvilket vi äro tacksamma till Gud. Nedslående erfarenheter följa ju ock gärna.

Vi äro nog i tämligen stort behof af ett rum till såsom studerkammare. Att hafva alla husets göromål, tvätt, bakning, etc., försiggå där man har sina böcker, är ju, såsom hvar och en vet, olämpligt, men det får ju gå. Egendomen i Mt. Pleasant har ej kunnat säljas. Men äfven om man kunde, kanske det borde sättas i fråga, huruvida det vore rådligt att vidare bygga, ifall missionsstyrelsen och synoden ämna indraga tågen. Min innerliga bön till Gud är, att motsatsen måtte ske, och att styrelsen ville upphjälpa de sjunkande krafterna. Icke blir vårt samfunds kristliga utveckling bättre genom att indraga missionsverksamheten. Utan att vi hafva tre arbetare i Utah, lider arbetet på alla sidor. Att här gå i detalj är onödigt, men om vi blott skola hafva missionsmöte, är tre dubbelt så mycket som två. Äfven då det gäller att indrifva missionsmedel, är saken enahanda. Vore det blott en här ute, torde han få gå tomhändt. Ju flera arbetare, ju mera intresse. Därför, måtte vi få en arbetare till i Ogden!

Då nu tiderna äro hårda och våra kyrkliga finanser så ansatta, har jag undrat, om vi i Utah ej kunde göra försök med litet mindre underhåll. Man kan ju invända, att det skulle göra det svårt att få någon mer arbetare på mindre lön, och någon sanning ligger väl däri. Men jag tror, att den, som har ett för denna mission rätt sinne, ser mindre på lönen, blott den någorlunda räcker. För min del vill jag gärna inskränka hvad jag kan, ifall styrelsen finner det visligt. Jag vill ock uttala den bestämda tanken, att missionsstyrelsens ordförande borde besöka detta fält minst en gång om året. Detta skulle säkert ha sin betydelse både för arbetet här och för intresset hos styrelsen. Man kan nog skrifva skildringar och rapporter, men då rapporter komma från alla delar af synoden, försvinna våra. Och blott därför vore personlig bekantskap af stort värde för vår mycket ömtåliga, men kostsamma mission.

Då nu ett synodalmöte tillstundar, som kanske kommer att

beröra denna verksamhet — hvem vet hur —, må vi dock rädda våra samveten från de olyckligas blod, hvilka bo på vår kyrkas utmarker! För dessas rop är ej Herrens öra lomhördt. Han hör ock alla, som bedja: "Tillkomme ditt rike", och hans hand är ej för kort eller för sen att hjälpa och bära.

Med ödmjuk högaktning tecknar eder ringe tjänare i Herren, A. GUNBERG."

Provo City, Utah, den 23 april 1897.

Oaktadt detta och många enträgna försök och upprop från styrelsens sida, stod det ej till att få några nya arbetare, och följden blef, att de tvenne pastorer, som befunno sig där ute, snart blefvo öfverarbetade och tvingades att inskränka sin verksamhet till färre platser eller ock att resignera. Sålunda hade Åslev försökt att jämte Salt Lake City uppehålla verksamheten i Ogden och andra platser. Men då det blef omöjligt för honom att där fortsätta, så blef styrelsen nödsakad att förflytta pastor Gunberg från Provo till Ogden 1901; men därigenom blef hans hittills innehafda fält vakant och mycket tillbakasatt.

I Salt Lake City hade pastor Åslev sina händer fulla, och det motstånd, som hans "Zions-stjärna" mötte, blef ju längre desto värre. Han blottade mormonismens gräsliga villfarelser och uselheter. Mormonerna sökte på alla sätt att trakassera honom och den lilla lutherska församlingen, såsom bland annat att med borgerlig lag hindra dem från klockringning vid gudstjänsterna. Andra vedersakare till verksamheten fattades icke heller, och dessa hade många saker att klaga på missionären. Styrelsen ansåg, att synodens president borde resa dit ut och taga reda på förhållandena, hvilket han gjorde på eftervintern 1898. Dr Svärd fann, att pastor Åslev icke var skyldig till de anklagelser, som riktades emot honom. Dock var splittringen och eländet stort på platsen till följd af sådana, som syntes hafva gjort till sin uppgift att göra lifvet bittert för hvarje pastor, som sändes dit. Han fann dock, att verksamheten hade en ljus sida, då det i samma rapport, från hvilken det föregående är ett sammandrag, heter: "Församlingsverksamheten har dock fortgått; ordet har predikats och sakramenten hafva förvaltats, barnen hafva blifvit undervisade och Herren har skänkt sin välsignelse till arbetet. Några hafva blifvit lossade ur mormonismens nesliga bojor äfven detta år och funnit den frihet som är i Kristus."

Af denna skildring kan man någorlunda fatta, huru egendomligt och hårdarbetadt detta missionsfält har varit, och hvarför så få hafva känt sig tilltalade af missionsstyrelsens kallelser att upptaga arbete på detsamma. Det har icke varit af feghet, som man skytt detta fält, utan mera af en medveten öfvertygelse, att man saknade de egenskaper, som fordrades af en missionär, som med framgång skulle kunna upptaga verksamhet därstädes. I verkligheten betraktade man i början mormonmissionen i Utah såsom hednamission, ja, till och med värre än en hednamission, och såsom man vet, äro icke alla Guds ords tjänare passande eller skickliga att utgå till hedningarna. Emellertid, sedan pastorerna P. Peterson och A. Gunberg började att besöka de svenska nybyggena i södra delen af Idaho, där folket i öfvervägande mån voro nominella lutheraner, så började äfven Utah-missionen att betraktas såsom en hemmission.

En ny förändring inträdde med året 1902.

Pastor Åslev, som till den 1 april 1902 förestått verksamheten i Salt Lake City, nedlade då sitt arbete därstädes och efterträddes af pastor Emanuel Rydberg, biträdd af studeranden O. A. Elmquist, som det året prästvigdes. I Ogden och kringliggande platser hade pastor Gunberg fortsatt sitt arbete, biträdd därvid af diakonissan Hulda Hultquist; men nu, efter ett 7-årigt träget arbete, nödgades äfven han att sluta. Hans efterträdare på Ogden-fältet blef pastor O. A. Elmquist, hvilken nu såsom ordinerad präst självständigt upptog arbetet därstädes.

Således kunde styrelsen efter dessa många år icke finna mera än två missionärer att sätta på detta vidsträckta fält vid den tid, då utsikterna ännu voro mera ljusa. Dessa män, pastorerna Rydberg och Elmquist, voro nya på fältet och begåfvade med en brinnande nitälskan för sitt arbete, och det var ett under, att de kunde utsträcka sin verksamhet så långt och hinna med så mycket som de gjorde. Under året 1903 pågick en väldig politisk strid såväl inom Utah som i hela landet. Reed Smoot, som Utah-folket hade valt att representera dem i Förenta staternas senat, var en polygamist, tvärt emot den öfverenskommelse, som ömsesidigt gillats, innan Utah blef upptaget som stat i unionen. Laglydiga medborgare i Utah och i hela landet fordrade nu, att senaten skulle utstöta honom och

ej tillåta honom att bekläda en senators ämbete. I detta syfte var det som synoden i likhet med många andra religiösa samfund beslöt att sända en allvarlig protest till Förenta staternas senat, hvilket äfven skedde. Den lyder som följer:

"Whereas, The hierarchy known as the Church of Jesus Christ of Latter-day Saints persists in the active encouragement and practice of the crime of polygamy in disregard of its own pledges and oaths to the contrary, in contempt of the ethical convictions of the American people, and in defiance of the laws and constitution of the state of Utah and the United States; and

Whereas, This hierarchy has recently, January 20, 1903, through the Utah legislature, secured the election to the United States senate of a high ecclesiastic, one of its chief authorities, the apostle Reed Smoot, in direct violation of its pledges to the nation to refrain from interference with the affairs of state; and

Whereas, This apostle, Reed Smoot, is a direct representative of polygamy, born of its system, and in cordial sympathy with it as a divine institution, revealed as a law of primary obligation and made mandatory by the most solemn sanction, and encourages its practice by his personal influence as an apostle; and

Whereas, in thus doing, the senator-apostle aids and abets criminals, menaces the American people, is unfaithful to the laws and the constitution of the United States, pays his first allegiance to the first presidency and apostolate to which he belongs, and is a reproach to the honor and dignity of the American Senate; therefore,

Resolved, That this Synod most respectfully but earnestly calls upon the people of the United States to use their utmost endeavor to secure the expulsion of apostle Reed Smoot from the halls of the national senate, and urges the senate itself and each member thereof to exhaust all legal means to this end, and in accordance with the provisions of the federal constitution.

This Synod also calls upon the people and congress of the United States in both houses, and each member of each house, to employ and exhaust all legal means to secure such an amendment to the federal constitution as shall define legal marriage as monogamic and make polygamy under every guise and practice a crime against the United States, punishable by adequate

penalties, including disfranchisement and disqualification to vote or hold office in the United States, or in any state or territory under the jurisdiction of the United States.

Be it further resolved,

That the above memorial be transmitted to the United States Senate through the Honorable A. J. Hopkins, United States Senator from Illinois."

Ett slags process företogs visserligen emot Reed Smoot i Förenta staternas senat; men det visade sig, att majoriteten af dess medlemmar icke voro villiga att utrösta honom, och han sitter ännu med oförminskad heder och ära kvar såsom medlem i senaten. Detta är blott ett af de många sorgliga exemplen, som förekommit i vårt lands högsta lagstiftningssalar, när frågan gäller sedlighet, politisk vinst och penningar.

Emellertid är mormonismen icke död, ej heller har den gjorts oskadlig genom att Utah blifvit upphöjdt till stat. De ledande männen inom mormondömet hafva nog förstått att lämpa sig efter de nya förhållanden, som inträdt med den politiska förändringen. De äro förmögna, väl organiserade och förstå sig ganska väl på att begagna sin makt för sina ändamål.

Vår mission fortsattes under Rydbergs och Elmquists ledning i samma riktning som förr. Deras särskilda fält voro för vidsträckta. De hade haft nog arbete, om det varit minst tvenne missionärer på hvardera fältet, och Rydberg hade dessutom den af Åslev påbörjade traktat-tidningen att fortsätta. Följden blef den vanliga; deras krafter stodo ej ut någon längre tid, och deras rop på medhjälpare bringade ingen hjälp.

Någon liten tids hjälp blef det dock, då pastor Charles Pehrson af styrelsen kallades för Bingham Canyon, Ogden och Park City och som på samma kallelse ordinerades 1905 i Stanton, Iowa; men han stannade där blott en kort tid. Han förflyttades till Provo, Eureka och Santaquin-fältet, men i oktober 1906 afsade han sig tjänsten, och från den tiden blef verksamheten i Utah fördelad mellan pastorerna Rydberg och Elmquist.

I oktober 1908 nedlade pastor Elmquist sin tjänst efter ett fyra-årigt ansträngande arbete. Det bästa styrelsen kunde göra för Ogden-fältet var att söka uppehålla verksamheten genom tillfälliga krafter. Sålunda verkade pastor O. J. Siljeström och en studerande D. A. Leonard där någon liten tid och gjorde hvad de kunde under omständigheterna.

Ändtligen lyckades styrelsen att finna en teologie studerande vid namn J. E. Barrington, som den kunde kalla för Ogden-fältet, och som på denna kallelse blef ordinerad 1909 i Red Wing, Minn.; men vid samma tid resignerade pastor Rydberg från Salt Lake City och hela Provo-fältet. Till hans efterträdare i Salt Lake City blef pastor Erik Floreen kallad, och har han sedan den 1 november 1909 varit stationerad därstädes. I sin rapport yttrar styrelsen sig sålunda: "Med sin praktiska duglighet är han nog den rätte mannen på detta fält. Af rapporter synes, att församlingsarbetet är i full gång med söndagsskola, Luther League, Dorkas-förening, syförening, missionsförening, o. s. v. Pastor Floreen besöker också Ophir, Garfield, Eureka och, då tillfälle gifves, också Provo."

Rörande Ogden-fältet fäller styrelsen följande omdöme: "Pastor J. E. Barrington har sedan september förlidet år betjänat pastoratet Ogden, Park City, Bingham Canyon, och synes arbetet där bli allt mera ordnadt och systematiseradt. Predikningarna hållas omväxlande på svenska och engelska."

I rapporten för året 1910—11 heter det: "Församlingen i Salt Lake City förestås fortfarande af pastor E. Floreen, hvilken också tillser Ogden och närliggande platser, sedan pastor J. E. Barrington förliden sommar flyttade till Boise, Idaho." Pastor Floreen stod nu således alldeles ensam på fältet i Utah, hvilket var en märklig företeelse efter så mycket arbete och så mycken omkostnad och bekymmer, som där hade nedlagts. Det blir därför intressant att höra, huru han själf uppfattar och beskrifver ställningen därute vid denna tid. Han skrifver:

"Sedan jag erhöll uppdraget att äfven tillse Ogden-pastoratet, har jag åt hvarje plats ägnat så mycken tid, som omständigheterna tillåtit. I Salt Lake City ha hållits aftonsångsgudstjänster regelbundet hvarje söndag, i Ogden två högmässogudstjänster i månaden samt i Bingham Canyon och Park City hvardera en i månaden. På det sistnämnda stället har jag därjämte gjort ett veckobesök i månaden. Eureka, Ophir, Garfield, Riverton och Provo ha hvardera erhållit ett veckobesök i månaden liksom förr.

Zions-församlingen i Salt Lake City har ej i nämnvärd grad förökats. Under förlidet år intogos och konfirmerades tillsammans 15 personer (kommunikanter), men däremot ha 8 afgått genom utflyttning och dödsfall. För närvarande bosätta sig högst få af våra lutherska landsmän i staden, till stor del därför, att det är ondt om arbetsförtjänst, under det pri-

serna på nästan allting äro oskäligt höga. Äfven tjänsteflickor stanna sällan någon längre tid, fastän de kunde ha lika god utkomst här som annorstädes.

Sedan i höstas ha gudstjänsterna varit tämligen väl besökta, nattvardsbordet däremot icke. Hvad man helst af allt önskar se — kraftigare andliga lifsyttringar — låter vänta på sig.

I fråga om ekonomiska uppoffringar kan man i förhållande till församlingsmedlemmarnas antal och tillgångar knappast klaga öfver lättja och njugghet. En svårighet är, att bortåt hälften af familjerna blott med svårighet kunna få debet och kredit att gå ihop, huru sparsamt de än lefva. Under förlidet år och början af det innevarande ha åtskilliga reparationer verkställts å kyrkan, och en kort tid sedan ombesörjde syföreningen pastorshusets målning utvändigt, något som var af nöden, om det ej skulle förfalla. I sammanhang härmed repararerades äfven husets veranda och takrännor.

Församlingen i Ogden står i fråga om kommunikantantal på ungefär samma punkt som förlidet år. Jag tror emellertid, att en tillökning där kunde vinnas, om en präst bodde på platsen, som uppsökte inflyttande icke mormonska landsmän, af hvilka det för närvarande tros vara flera i Ogden än i Salt Lake City. Den engelska verksamhet, som pastor Barrington började, borde fortsättas, om ungdomen skall kunna behållas.

I Park City vore verksamheten hoppingifvande, om ej så många af vårt folk beredde sig på att flytta härifrån. Äfven här behöfdes engelsk verksamhet. 35 à 40 svensk-finska familjer bo för närvarande på platsen.

I Bingham Canyon ser det betänkligt ut. Staden har namn för att vara ett af de mest ogudaktiga bland västerns gruf-samhällen och gör nog skäl därför. Man har sagt mig, att de unga männen bemöda sig om att hålla hvarandra borta från kyrkan. Ett halft dussin personer är i genomsnitt den åhörareskara man har, fastän det gifves mer än 60 familjer och inackorderingsställen och inga medtäflare på det kyrkliga området. Ännu vilja de ha dop, vigslar och begrafningar utförda af en luthersk pastor, fastän det är svårt att inse, hvad gagn det kan medföra.

Predikoplatsen Ophir, ett grufläger, blir nog aldrig något annat än en sådan. Vi ha där ett tjogtal svenska familjer, af hvilka några gärna höra Guds ord samt bidraga efter förmåga till utgifterna.

Garfield, som ligger 15 mil i väster från Salt Lake City, har

möjligen kyrklig framtid för sig. För närvarande bo där sju lutherskt sinnade svenska familjer, af hvilka två tillhöra Zions-församlingen härstädes. Det är troligt, att flera erhålla stadig sysselsättning vid de närliggande "ore-mills" och smältverket, hvarför jag anser, att man bör taga vara på fältet.

I det 17 mil i söder från Salt Lake City liggande Riverton, ett jordbrukssamhälle, bo fyra och i Provo fem svensk-finska familjer, och möjligt är, att flera flytta dit. I Provo ha vi dessutom ännu familjen N. L. Lundberg kvar. Goshen-Warm Creek, som ligga på östra sluttningen af East Tintic Mountains, ett stycke väster från Santaquin, arta sig äfven att bli ett svensk-finskt jordbrukssamhälle. Ännu har jag ej börjat resa dit, emedan jag anser det ovisligt att lägga mera arbete till det jag har.

Jag har lagt märke till att finnarna äro mera tillgängliga för kyrklig verksamhet, så snart de bosatt sig på landet, än fallet är i städerna. Men ännu ha ej nog många bosatt sig tillsammans vare sig här eller där för att få landtförsamlingar till stånd. I början af denna vecka gjorde jag en undersökningsresa till Newhouse, Frisco och Millford i Utahs sydvästra del. På hvardera stället bor högst ett tiotal af svensk-finnar, hvadan någon verksamhet ibland dem ej kan komma i fråga.

Gud gifve, att skörden blir rikligare, än såningstiden synes lofva."

SYNODENS GEMENSAMMA MISSIONSFÄLT.

Detta utgöres för närvarande af följande distrikt och enskilda församlingar:

1. *Inter-Mountain-distriktet.* Allt sedan pastorerna Peterson och Gunberg började besöka de svenska nybyggena i Snake River-dalen, södra Idaho, och församlingar så småningom därstädes bildades, blef det vanligt att betrakta dem såsom delar af Utah-fältet, och på den vägen var det som detta fält kom åter igen att räknas till synodens hemmission, och man gaf åt båda dessa fält ett nytt namn, nämligen *Inter-Mountain Mission District.*

Snake River, som har sin upprinnelse i nordvästra Wyoming, flyter först i nordvästlig riktning och gör sedan en stor

krök åt söder, men flyter sedan åt norr och nordväst till något öfver den 46 breddgraden. Den bildar en mycket stor dal, hvilken gifver en särskild karaktär åt hela södra och västra delarna af staten Idaho. Jordmånen i denna dal utgöres för det mesta af förvittrad lava och fordrar konstgjord bevattning, om den skall frambringa någon växtlighet, men med vatten gifver den rika skördar.

I de södra delarna af staten, som gränsar intill Utah, bosatte sig tidigt en stor mängd mormoner, och i dessa trakter äro de ännu talrika. Svenska lutheraner började inflytta till denna dal och sporadiskt bosätta sig på olika platser omkring början af 1880-talet.

Pastor P. Peterson var den förste utaf våra missionärer, som började göra missionsresor i dessa trakter, och han fann redan i Pocatello många svenskar och icke så få lutheraner. Kort före jul 1897 gjorde pastor A. Gunberg en två veckors missionsresa till Pocatello, Boise, Basalt och Idaho Falls, och i april året därpå organiserade han på den sistnämnda platsen en församling med 51 medlemmar, af hvilka 31 voro kommunikanter. Likaledes organiserades några dagar därefter i Basalt, 15 mil söder om Idaho Falls, en församling med 46 medlemmar, af hvilka 26 voro kommunikanter. Förmodligen är detta samma plats som nu heter Shelley. Dessa voro de två första församlingar, som organiserades på synodens missionsfält i Idaho, om hvilka platser det heter, "att svenskarnas antal skall vara stort på dessa platser", och att "inflyttningen där ock stadigt pågår".

Utom dessa två har synoden fem andra församlingar i Snake River-dalen, nämligen Emanuel i Payette, Immanuel i Blackfoot, församlingen i Burley, Immanuel i Boise, hufvudstaden, samt Bethel i Firth.

De pastorer, som arbetat i Idaho såsom missionärer, äro: J. E. Shipp från 1900 till 1902 i Idaho Falls, m. fl. platser; C. E. Bengtson från 1903 till 1907 i Idaho Falls, m. fl.; A. H. Franzen från 1906 till 1910 i Boise, m. fl.; Luther Strömquist från 1909 i Idaho Falls, m. fl.; C. E. Gustafson, blott en kort tid under året 1909 i Burley och Twin Falls; J. E. Barrington från 1910 i Boise, m. fl.; J. W. Nyvall från 1912 i Idaho Falls, m. fl.

Enligt synodens senaste statistiska rapport för året 1911—1912 hade Inter-Mountain-distriktet 12 församlingar, 11 kyrkor, 5 pastorsboställen, tillsammans värda $69,000. Kommuni-

kanternas antal gick till 310 och medlemmarnas till 501, som betjänades af 4 pastorer. Totalsumman af expenser för året uppgick till $4,723.14.

I detta distrikt hafva några gemensamma möten förekommit sedan några år tillbaka, dels i Utah och dels i Idaho; men de stora afstånden mellan församlingarna lägga väsentliga hinder i vägen för pastorerna att oftare komma tillsammans. Med flera permanenta arbetare på detta fält har man skäl att vänta en större framgång.

2. *Montana-distriktet.* Först på senare tider började några svenskar att bosätta sig i denna stat, som icke är mindre än cirka 500 mil i öster och väster och omkring 275 mil bred samt innehåller 146,080 kvadratmil. Montana är, såsom dess namn innebär, ett bergland, genomskuret af de olika bergskedjorna af The Rocky Mountains. Dess hufvudfloder äro Missouri och Yellowstone på östra sidan af nämnda bergskedja, och på västra sidan upprinna åtskilliga floder, som äro grenar af Columbia-floden. Dess naturliga resurser äro skogar, olika slags grufvor, fruktbara dalar och betesmarker. Det dröjde länge, innan några järnvägar byggdes genom detta bergland, men sedan Northern Pacific och The Great Northern järnvägarna fullbordades, började en stor inflyttning till staten.

I statens hufvudstad, Helena, som var ett rikt guldgrufvefält, hade de första svenskarna slagit sig ned redan under rebellkriget och de närmaste åren därefter.

Författaren var troligtvis den förste utaf synodens predikanter, som gjorde ett besök i Montana i ändamål att uppsöka och predika Guds ord för landsmännen. Detta skedde strax efter påsk 1882. Northern Pacific-järnvägen höll då på att byggas genom Montana, och den var färdig så långt som till Fort Keogh, ett litet stycke ofvanför Miles City. Mr Peter Johnson, järnvägsbyggaren, som då hade sitt hem i Bismarck, N. D., och hans broder, John Johnson, lågo där uppe med ett arbetslag af 30 svenskar, och där stannade jag en hel vecka i deras "camp" och predikade hvarje kväll. Predikstolen utgjordes af en tom mjöltunna, öfverdragen med en buffelhud, som om natten gjorde god tjänst i den "bunk", hvari jag låg. De flesta utaf arbetarna syntes vara glada att höra Guds ord, och detta berodde nog därpå, att deras förmän voro kristliga personer och hade skaffat sådana arbetare, som voro lika sinnade med dem själfva. Här var naturligtvis icke meningen att göra någonting permanent för en församling, men något

SMOKY HILL-DALENS I KANSAS SISTA "DUGOUT."

INTERIÖR AF EN "DUGOUT."

VASA, MINN., FÖRSTA KYRKA.

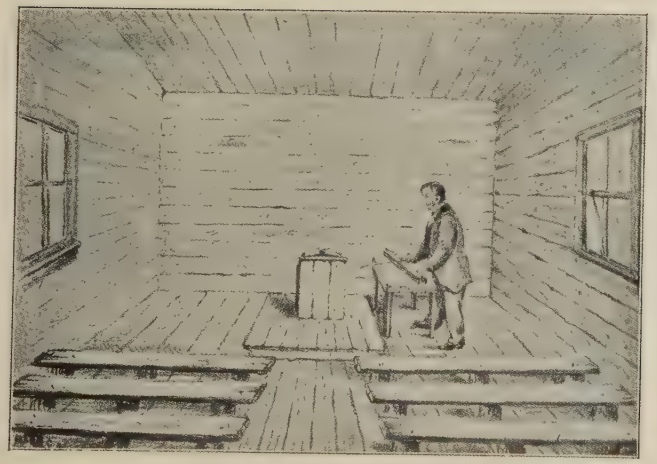

INTERIÖR AF DEN FÖRSTA KYRKAN I VASA.

DR NORELIUS' FÖRSTA HUS I VASA.

gjordes likväl för att befrämja kristendomen ibland järnvägsarbetare, ty en liten insamling af penningar gjordes, och ett utvaldt bibliotek förskaffades för att följa med järnvägsarbetarna upp efter linien af järnvägen, efterhand som den byggdes.

Sommaren 1885, då pastor Peter Carlson återvände från synodalmötet i Rockford, Ill., till sitt missionsfält på västkusten, stannade han i Helena och predikade för de svenskar, som då funnos där bosatta. Han nämner, att ett par dussin svenskar voro samlade vid de gudstjänster han höll.

I början af 1890-talet började synoden få underrättelser, att svenskar i större och mindre antal funnos på flera ställen i det dåvarande stora territoriet Montana, och styrelsen blef gång på gång uppmanad att kalla och sända en pastor dit ut. Styrelsen gjorde nog sitt bästa att finna en man, som kände det såsom sin plikt att gå ut i denna vildmark och predika evangelium; men det dröjde till 1895, innan den kunde rapportera till synoden, att den ändtligen funnit en sådan i pastor Augustus G. Olsson, hvilken redan då hade varit där ute en tid och gjort sig något bekant med landsmännens ställning. Han ansåg, att utsikterna för vår kyrkas verksamhet i Montana voro ganska goda, och att folket i allmänhet var tillgifvet vår lutherska bekännelse. De platser, som blefvo hufvudstationer för hans verksamhet, voro hufvudstaden, Helena, samt gruvstaden Butte.

I nästa års rapport (1896) uttalade styrelsen det omdömet, att Montana var "ett af synodens mest förhoppningsfulla missionsfält". En svensk ev. luthersk församling hade organiserats i Helena den 30 november 1895 med 64 kommunikanter och inalles 115 medlemmar. I Butte hade i februari 1896 stiftats en "kyrkoförening" af öfver 50 medlemmar, som lofvat gifva $25 i månaden för en predikants aflönande. Denna förening var ett förberedande steg för en luthersk församlings organisation. På det att detta mål så mycket snarare måtte vinnas, hade styrelsen kallat studeranden A. G. Anderson att för en tid af tre månader uppehålla verksamheten på platsen. Efter all mänsklig beräkning skulle det ha varit ytterst välgörande, om verksamheten utan afbrott kunnat fortsättas, såsom den hade börjat; men så blef det icke. Äfven på detta fält skulle samma erfarenhet göras: först en god, lofvande början, sedan ett afbrott af längre eller kortare tid, men som i alla händelser hade ett menligt inflytande på verksamheten.

Pastor Olsson hade mot sin vilja sett sig tvungen att flytta redan 1896, hvarför styrelsen i sin berättelse till synoden 1897 uttalar sin klagan på följande sätt: "På detta förhoppningsfulla missionsfält har styrelsen mötts af ett svårt missöde, i det att pastor Augustus G. Olsson redan förliden augusti månad fann sig föranlåten att resignera från sin befattning såsom missionspastor i Helena. Detta steg tog pastor Olsson till följd af enskilda förhållanden, som enligt hans egen tanke icke tillåto honom stå kvar på platsen. Styrelsen har sedan dess sju gånger kallat pastorer till Helena och sex gånger fått mottaga nekande svar. Den sist kallade var teol. studeranden C. E. Frisk, hvilken antog kallelsen för att börja arbetet efter sin ordination vid detta möte.

"I Butte verkade studeranden A. G. Anderson med trohet och flit från 1 april till 1 oktober förlidet år. Han kallades äfven i början af detta år till Helena. Han afgaf nekande svar, emedan han ämnade fortsätta sina studier ännu ett år. Kort därefter fick han dock utbyta arbetet och striden här nere mot hvilan och friden där uppe, såsom vi tro och hoppas.

"Studeranden W. E. Olson har sedan förliden oktober månad fortsatt arbetet i Butte och Anaconda.

"Till följd af pastor Augustus G. Olssons hastiga och oförmodade flyttning från Helena blef det nödvändigt, att synodens president gjorde en resa till Montana för att se till fältet. Denna resa företogs på senhösten, och fann presidenten, att folket var villigt att understödja verksamheten och angeläget att få pastor anställd ibland sig."

År 1898 finner man pastor C. E. Frisk ännu kvar i Helena, hvarvid styrelsen yttrar: "Det afbrott, som skedde genom den föregående pastorns afflyttning, hvarigenom en längre vakans uppstod, verkade hämmande på den eljest mycket lofvande verksamheten. Gud har dock välsignat det trogna arbete, som pastor Frisk nedlagt, så att vi nu i Helena äga en skön och hoppfull Herrens plantering."

I Butte och den närliggande staden Anaconda hade studeranden W. E. Olson verkat hela året, men hade nu begärt sitt afsked. Styrelsen hade gifvit uppdrag åt presidenten att kalla en missionär för dessa platser, och han kallade S. M. kandidaten A. E. Gustafson, hvilken antog kallelsen.

I sin årsberättelse 1899 underrättade styrelsen synoden, att församlingen i Helena hade åtagit sig ansvaret för verksamhetens vidmakthållande, att den hade gjort förberedelser till

kyrkobygge och att pastor A. E. Gustafson i Butte betjänade de närliggande platserna Anaconda och Missoula, hvilka platser hade insändt begäran att få en pastor stationerad där och lofvat bidraga med ungefär halfva lönen. Men styrelsen vågade dock ej nu bifalla deras begäran, hvarför de kallat en studerande, och hade styrelsen lofvat lämna ett litet månatligt bidrag till hans underhåll.

I styrelsens rapport för 1900 berättades, att enligt synodens föregående år fattade beslut hade ett särskildt missionsdistrikt för Montana upprättats med pastor C. E. Frisk såsom ordförande och pastor A. E. Gustafson som sekreterare, och att de viktigaste platserna fortfarande voro Helena, Butte och Anaconda. Vidare berättades, att pastor F. utsträckte sin verksamhet till flera platser, omfattande ett mycket vidsträckt fält, och att han under föregående år biträddes af studeranden A. R. Shelander. Likaledes omnämndes, att pastor Gustafson hade varit biträdd af studeranden A. J. Carlson, som verkade i Anaconda, Missoula, Hamilton och andra platser. Redan hösten förut hade pastor Gustafson inlämnat sin resignation som pastor i Butte, hvarför styrelsen hade uppdragit åt församlingen därstädes samt åt missionsdistriktets ämbetsmän och synodens president att, om så behöfdes, kalla pastor till denna viktiga plats. Flera kallelser hade utfärdats, men utan framgång. Gustafson hade dock fortsatt sin verksamhet, men senaste pingstdag höll han sin afskedspredikan och hade sedan rest därifrån. Pastor Frisk var således nu ensam pastor på Montanas missionsfält. Det hade dock lyckats att, för någon tid under sommarferierna, engagera tvenne teologie studerande, nämligen Olof Wallin och A. S. Johnson, hvilka vid rapportens afgifvande voro på fältet.

Om verksamheten i Montana skrifver pastor Frisk: "Vår verksamhet i staten har vidmakthållits, äfven sedan studerandena Carlson och Shelander lämnade oss, men det är också allt. Det fordras ofta lika mycket, för att icke säga mera, arbete och omsorg att upprätthålla det, som kommit till stånd, än att upprätta detsamma. Pastor Gustafson har haft vård om Butte och Anaconda, under det att jag skött Helena, Marysville, Livingston, Chestnut, Bozeman, E. Helena, Missoula och Hamilton... Vår egentliga sträfvan i yttre måtto här i Helena är att få egen kyrka... Om vi kunde erhålla ett lån från "Church Extension Society" eller privat person i östern mot 4 till 6 procents ränta, så skulle vi köpa den passavantska tom-

ten och bygga kyrka därpå genast. Verkan af ett sådant företag skulle blifva ganska uppmuntrande och hälsosam för vår verksamhet, icke blott i staden, utan i hela staten. Ännu hafva vi svenska lutheraner icke någon kyrka i staten... Mig veterligt finnes icke en enda engelsk luthersk församling i Montana ... Om vi nu hade egen kyrka, skulle vi äfven kunna betjäna dessa våra engelsk-talande trosbröder därigenom, att jag regelbundet en gång i månaden eller oftare predikade på engelska. Åtskilliga amerikaner hafva bedt mig predika på engelska, hvilket under närvarande omständigheter icke kan ske utan skada för vår svenska lutherska verksamhet... Allting är smått uti kyrkliga ärenden hos alla folk och samfund i Montana."

Från 1901 lämnas följande utdrag ur styrelsens rapport: "Efter tre års tjänst på fältet i Montana afgick pastor C. E. Frisk därifrån förliden sommar. Redan på hösten kallade därför styrelsens ordförande studeranden A. R. Shelander att såsom tillfällig missionär betjäna församlingen i Helena. Han har verkat där till nu på våren, då styrelsen kallade studeranden C. O. Lundquist att öfvertaga arbetet där och på närliggande platser. Hr Lundquist har redan begifvit sig dit och är nu i verksamhet. Pastor L. A. Hocanzon, som eljest verkar i Butte, har gjort tvenne besök i Helena, sedan pastor Frisk flyttade därifrån. I sin rapport skrifver han: 'Jag har haft nattvardsgång där, intagit medlemmar och döpt 7 barn'. Det är mycket illa, att det ej ännu varit möjligt anställa stadigvarande pastor där. En stor del af missionsarbetet går ur våra händer därigenom. Det är den hoppfullaste framtidsplatsen för vår mission i staten, ty där trifves folket och har framtid för sig."

I Butte hade församling stiftats, och studeranden A. S. Hamilton verkade där hela sommaren 1900. Han lyckades samla $800 bland svenskarna för kyrkobygge. Presidenten kallade tidigt i augusti månad pastor L. A. Hocanzon att betjäna församlingen, och under hans ledning byggdes hösten 1900 en liten ändamålsenlig kyrka, hvilket icke så litet bidragit till missionens fortsatta framgång. Pastor Hocanzon rapporterar som följer: "Jag har regelbundet hållit tvenne gudstjänster här hvarje söndag och tidtals hållit en veckogudstjänst under fastan. På söndagskvällarna, då högmässogudstjänst här hålles, är det mycket folk, så att kyrkan stundom är fylld till trängsel. Guds ord höres med vördnad och i stillhet. Herrens

heliga nattvard åtnjutes af blott ett fåtal. Barnens dop försummas. Söndagsskolan besökes af omkring 30 barn och skötes väl af 5 lärare. Söndagsskolan är allt hvad som kan göras ännu för barnens kristendomsuppfostran, men jag ämnar försöka hafva skola en dag i veckan, sedan den allmänna skolan slutat. Kvinnoföreningen och ungdomsföreningen hålla möten i kyrkan turvis hvarannan tisdag. De arbeta ihärdigt för församlingens framgång.

"Sju kommunikanter och en del barn hafva förenat sig med församlingen, hvilka äro till mycken hjälp i arbetet. Några stora framsteg kunna icke väntas på ett sådant fält som här, där så många och svåra frestelser förekomma, hvilka hindra våra bemödanden. Särskildt må nämnas det sabbatsohelgande arbetet. Allt bergsbruk bedrifves lika på söndagar som andra dagar, och så med allt annat arbete. Det är en stor Guds nåd, att det är som det är."

Om Anaconda säges det, att sedan studeranden Olof Wallin lämnat platsen, hade verksamheten där legat nere. "Där äro likväl många svenskar, hvilka påverkas dels af den allmänna otron och dels af främmande samfund."

För öfrigt hade pastor Hocanzon besökt Missoula och Hamilton. Äfven Great Falls hade han besökt, hvarest ett stort antal af våra landsmän bo, och där missionsverksamhet vore behöflig. Såsom en allmän öfversikt af missionsfältet i Montana heter det i rapporten: "I staten Montana bo minst 20,000 svenskar. De flesta äro förskingrade, och många sakna intresse för kyrklig verksamhet. En stor mängd är alldeles oåtkomlig för vår mission. Ganska många skulle dock kunna vinnas för Guds rike med ökade arbetskrafter på det stora fältet därute."

Af styrelsens rapport 1902 finner man, att pastor L. A. Hocanzon fortfor att arbeta i Butte, Anaconda, Hamilton och Helena, men till allas ledsnad resignerade han i juni samma år.

Vid synodalårets början var studeranden A. R. Shelander stationerad i Helena, men flyttade snart och efterträddes af studeranden C. O. Lundquist, "som med kraft och skicklighet skötte verksamheten både där och i East Helena". I oktober 1901 upptog pastor P. A. Fair verksamheten i Helena, East Helena och Great Falls m. fl. platser, till hvilka han blifvit kallad. St. Johns-församlingen ägde vid, eller icke långt efter hans ditkomst inemot 100 medlemmar och hade redan skaffat sig tomt för kyrka. Från denna tid har pastor Fair troget

arbetat med lugn och tålamod och därunder lyckats uppföra en bastant kyrka af tegel äfvensom prästboställe utan någon större skuldsättning. Man ser här ett exempel på hvad det fortsatta lugna arbetet kan uträtta på missionsfältet. I Anaconda låg arbetet nere ett helt år; men sedan oktober hade studeranden E. J. Sanders åter upptagit detsamma och hade glädjen att i nov. 1902 kunna stifta Zions ev. luth. församling därstädes med 94 kommunikanter. Den hade ock med $308 kunnat bidraga till predikantens lön.

Sedan november 1902 hade pastor J. E. Shipp varit stationerad i Butte och verkat med framgång, och under synodalåret, som slutade med juni 1903, hade studerandena E. J. Sanders och S. P. Holmberg verkat i Anaconda samt växelvis med pastor Shipp besökt Hamilton, Missoula, Livingston, Bozeman m. fl. platser.

I Great Falls och omkringliggande platser trodde styrelsen, att flera tusen svenskar vistades eller ock delvis bodde därstädes; men upp till 1903 års synodalmöte hade den icke lyckats att finna någon missionär för det fältet. Det enda, som är nytt i 1904 års rapport, är att pastor Herman Lind antagit styrelsens kallelse till Anaconda-fältet och var i full verksamhet.

I 1905 års rapport heter det: "Montana blir ett allt betydelsefullare missionsfält för oss på grund af den stora gruvindustrien. — Under året har församlingen i Helena fullbordat sitt kyrkobygge, hvilket är i det närmaste skuldfritt. I Anaconda har pastor Herman Lind verkat med stor framgång. Under hans ledning har församlingen byggt en kyrka. — I Missoula har församling stiftats under året och betjänats af stud. Harald Johnson, och till denna plats har nu styrelsen kallat S. M. kandidaten A. P. G. Anderson såsom pastor".

I midten af november 1904 afgick pastor Shipp från sin tjänst i Butte, och pastor J. W. Nyvall, som hade kallats till hans efterträdare, ankom dit den 1 januari 1905. Studeranden C. T. Carlson hade kallats till missionspastor i Great Falls efter erhållen ordination. Till slut säger styrelsen: "Utsikterna äro gynnsamma för vår verksamhet i staten, och mycket kan nu göras för vår kyrkas uppbyggande därstädes".

I rapporten för 1906 upplyste styrelsen, att församlingen i Helena nu räknade 68 kommunikanter och 32 barn. Församlingen i Butte räknade 84 kommunikanter och 51 barn, och kyrkan därstädes värderades till $5,000. Församlingen hade bidra-

git med icke mindre än $540 till pastorslön under det flydda året, och här verkade pastor J. W. Nyvall med märkbar framgång. Han besökte ock åtskilliga nya predikoplatser, såsom Williamsburg, Silver Bow, Park, Basin och Elk Park. Zionsförsamlingen i Anaconda räknade nu icke mindre än 110 kommunikanter och 91 barn och var således vår största missionsförsamling i Montana. Församlingen ägde både kyrka och prästhus, värda tillsammans $8,400.

Pastor A. P. G. Anderson tillträdde verksamheten i Missoula den föregående sommaren. Församlingen därstädes ägde kyrkotomt, värderad till $1,080, och höll på med kyrkobygge. Kommunikantantalet var 79 och hela medlemsantalet 125. Pastor Anderson besökte äfven Bonner, Hamilton och Lathrop regelmässigt, samt tillfälligtsvis Wallace och Mullan i norra Idaho. Efter erhållen ordination vid föregående synodalmöte upptog pastor C. T. Carlson verksamhet i Great Falls där han sedan arbetade med framgång. Församling stiftades därstädes hösten samma år och räknade nu omkring 100 kommunikanter och lika många barn. Kyrkotomt hade inköpts, värderad till $1,000. Förutom Great Falls hade pastor Carlson äfven besökt Belt, Boxelder och Neihart.

Montana-distriktet bestod alltså 1906 af fem församlingar med ett medlemsantal af 831 kommunikanter och barn samt därtill omkring 15 predikoplatser. Distriktets pastorer hade ordentligt organiserat sitt distrikt och höllo missionsmöten regelbundet.

Från 1907 års rapport finner man, att verksamheten fortskred i allmänhet med framgång, men det säges, att det största hindret för kyrklig verksamhet i Montana var det allmänt gängse söndagsarbetet. Pastor Herman Lind hade resignerat och flyttat till Seattle. Pastor A. P. G. Anderson, som föreståtт verksamheten i Missoula sedan sommaren 1905, hade äfven resignerat och rest som missionär till Porto Rico. Till hans efterträdare hade S. M. kandidaten A. V. Anderson kallats. Under året hade församlingen byggt kyrka och bidragit med $240 till pastors lön.

I Great Falls började pastor C. T. Carlson missionsarbete på sommaren 1905. Församling stiftades redan samma år och kyrkobygge hade påbörjats.

I nästa års rapport förekommer ingenting nytt utom det, att pastor C. W. Vetell blifvit kallad till församlingen i Anaconda, och att han började arbetet därstädes i oktober månad 1907.

I nästa års rapport heter det: "Verksamheten inom detta distrikt har utan afbrott bedrifvits af de fem missionärer, som där äro anställda. Rapporterna därifrån äro i trots af de många svårigheter, som omgifva verksamheten, i stort sedt uppmuntrande". Ur en af rapporterna får man en inblick i de hinder, mot hvilka missionen måste kämpa: "På grund af missbruket af Herrens dag har söndagen till stor del förlorat sin helgade karaktär för både hem och församling. Sällan kunna familjens medlemmar följas åt till gudstjänst, och, hvad värre är, många ha härigenom så förslöats, att de föga eller intet fråga efter Gud och hans församling. Vid sidan af detta har man krogens förbannelse, krogen är aldrig stängd — den är öppen 24 timmar om dagen och sju dagar i veckan. De billiga teatrarna äro icke det minsta hindret — till dem strömma ett nöjeslystet släkte på söndagskvällarna". Dessa svårigheter äro gemensamma för missionen i Montana.

Bland de uppmuntrande dragen i rapporterna må följande anföras: "Församlingen har samlat under året en summa, som motsvarar $23 per kommunikant".

"Det finns alltid en liten kärntrupp i hvarje församling, som troget brukar nådemedlen och för öfrigt söker främja församlingens sträfvan i rätt riktning. Verksamheten i de olika församlingerna är väl ordnad, medlemsantalet har ökats och utvecklingen i inre och yttre afseende har märkbart tilltagit. Regelmässiga missionsmöten hållas i de olika församlingarna till gemensam uppbyggelse och väckandet af missionsintresse".

Distriktets tjänstemän för 1909 voro: pastor J. W. Nyvall i Butte, president; pastor A. V. Anderson i Missoula, vice president; pastor Ch. T. Carlson i Great Falls, sekreterare; pastor C. W. Vetell i Anaconda, korresponderande sekreterare; pastor P. A. Fair i Helena, kassör.

De senaste förändringarna inom detta distrikt äro följande: I Missoula hade pastor A. V. Anderson flyttat till Columbiakonferensen och pastor C. J. Bengston från Rock Island blifvit kallad att fylla hans plats. Den senare upptog verksamheten med frimodighet och afgaf detta vittnesbörd: "Vår kyrkliga verksamhet i Missoula har framtid för sig. Det gäller nu blott att så planlägga för arbetets utveckling, att hvarje steg som tages under Guds ledning och välsignelse må varda ett steg framåt".

Ledsamt nog blef hans arbetstid kort på denna plats, eme-

dan sjuklighet nödgade honom att därifrån afflytta. Under vakansen betjänade distriktets pastorer Missoula-fältet, till dess att pastor Waldo Ekeberg antog styrelsens kallelse och flyttade dit 1912.

I Anaconda hade skett pastorsombyte, i det att pastor C. W. Vetell hade flyttat och efter en längre vakans blifvit efterträdd af pastor C. E. Franzén. Från Butte flyttade pastor J. W. Nyvall i början af 1912 efter att ha betjänat församlingen och fältet däromkring sedan 1905. För några månader lyckades styrelsen tillsammans med församlingen förmå pastor P. O. Hanson att betjäna församlingen, men sedan han flyttade, har vid början af 1913 ännu icke någon pastor antagit kallelse till detta fält.

Från Great Falls, där kyrkobygge redan hade börjats, flyttade Ch. T. Carlson i slutet af februari 1910. Under den vakans, som därigenom uppstod, hade studerandena Carl Benander och Edwin Olson uppehållit verksamheten, till dess pastor C. A. Eckström antog kallelsen dit i början af 1911.

Pastor C. E. Franzén yttrar i tidningen *Augustana* för den 27 februari 1913 följande omdöme om synodens missionsfält i Montana: "Augustana-synodens missionsfält i Montana och andra stater betecknas ofta såsom 'stenbundet', och torde ej många bestrida sanningen däraf, dock skingras molnen här och hvar och himmelens ljus lyser ned öfver vårt folk i förskingringen och leder mången till korsets fot. Ja, Guds högra hand kan allting förvandla. Detta bör sporra oss till nya ansträngningar och uppoffringar för vår gemensamma hemmission. Här gäller det för alla rättrogna att troget förvalta sitt pund till Mästarens ära och Guds rikes fromma. Under vår verksamhetstid göra vi väl uti att behjärta apostelns ord: 'Skaffen med fruktan och bäfvan, att I salige varden'."

Enligt synodens statistik för år 1911 meddela vi följande uppgifter rörande Montana missions-distrikt:

1. St. Johns församling, Helena, organiserad 1895; har kyrka af tegel och prästboställe, värda $12,000; skuld $2,017; 73 kommunikanter; hela folkmängden 112; församlingens alla utgifter för året $2,634.72. P. A. Fair pastor.

2. Emanuels, Butte, organiserad 1898; kyrka af "frame", värd $5,000; 53 kommunikanter; hela folkmängden 71; församlingens alla utgifter för året $1,000.96. J. W. Nyvall pastor.

3. Emanuel, Missoula, organiserad 1898; kyrka af "frame",

värd $6,000; 91 kommunikanter; hela folkmängden 126; alla utgifter för året $1,017.04. Waldo Ekeberg pastor.

4. Zion, Anaconda, organiserad 1902; har kyrka af tegel och boställe, värda $9,650; 116 kommunikanter; hela folkmängden 188; alla utgifter för året $719.70. C. E. Franzén pastor.

5. Bethlehem i Great Falls, organiserad 1905; kyrka af sten och tegel, värd $12,000; skuld $3,500; 118 kommunikanter; hela folkmängden 196; alla utgifter för året $3,340.97. C. A. Eckström, pastor.

DE SMÄRRE MISSIONSFÄLTEN, SOM LIGGA HÄR OCH DÄR UTOM KONFERENSERNAS GRÄNSER OCH STÅ UNDER SYNODENS VÅRD.

Dessa smärre missionsfält äro för närvarande 6 och utgöras af följande små församlinger, nämligen: Ebenezer i Pierson, Florida; Upsala i Sanford, Florida; Emanuel i Fruithurst, Alabama; Concordia i Thorsby, Alabama; Zion i Silver Hill, Alabama, och Douglas i Alaska.

Man har visserligen stort skäl att klaga öfver det förhållandet, att våra landsmän blifvit så mycket förskingrade i detta land, hvarigenom kyrklig verksamhet ibland dem blifvit så svår att utföra; men å andra sidan kan man finna något godt däri, att i många fall de kyrkligt och andligt sinnade landsmännen fått tjäna såsom välgörande saltkorn, strödda här och där emot den omgifvande förruttnelsen. I så måtto hafva Jesu ord: "I ären jordens salt", i någon mån på dem gått i fullbordan. I många fall har det händt, att genom en eller blott några få familjer, bosatta fjärran från våra svenska samhällen, en kristlig, ev. luth. församling uppstått och blifvit en ljuspunkt midt i det andliga mörker, som förut där härskade. Guds vägar äro ofta så underbara och påtagliga, att äfven de mindre öfvade och bepröfvade kristna kunna se dem.

I staten Florida hafva vi tvenne små församlingar, som äro förenade med Augustana-synoden, nämligen Ebenezer i Pierson, Volusia county, organiserad 1884, och Upsala i närheten, organiserad 1902. Början till kyrklig verksamhet på dessa platser hade sin upprinnelse genom professor A. J. Lindström,

som besökte dessa platser och dog därstädes den 25 januari 1872. Med anledning af detta dödsfall yttrade dåvarande synodalpresidenten, pastor Jonas Swensson: "Med oss såsom ett samfund synes Herren genom detta dödsfall handla rätt underligt. Hvarför Herren, under det lärare-bristen är så stor i allmänhet och vid vårt läroverk i synnerhet, hädankallade den dyre brodern, om hvilken vi syntes hafva skäl att hoppas, att han skulle i icke ringa mån hjälpa i det myckna arbetet, och detta midt i hans ungdom och nästan förr, än hans arbete ibland oss var begynt, blir en fråga, hvars fulla utredande vi måste vänta först då, när vi icke mera förstå blott endels".

Prof. Lindström var född i Ronneby, Blekinge, den 14 maj 1843, kom till Amerika 1854 och vistades i Moline i några år. Han var en af pastor O. C. T. Andréns konfirmander. Det var genom honom, som hans håg vändes åt att studera, och han var en af de ynglingar, som hade börjat sina studier i Springfield under prof. L. P. Esbjörns tid. När pastor Andrén återvände till Sverige på sommaren 1860, tog han Lindström med sig och satte honom i skola i Uppsala. Där fortsatte Lindström sina studier, till dess han hade tagit fil. doktors-graden och blifvit prästvigd den 1 juni 1870. Han återkom hit till Amerika, kallad till professor vid vårt läroverk, som då var i Paxton, och blef upptagen i synoden 1871. Alla gladdes åt den älsklige, välutrustade unge professorn, som betraktades såsom ett svar på många varma böner. Men han var dock redan långt gången i lungsot.

Under sommaren vistades han någon tid i Chisago Lake-församlingen, Minnesota, och man hoppades, att hans sjukdom i någon mån skulle öfvervinnas genom vistandet i det friska klimatet; men han blef ej bättre. Då han någon gång emellanåt fick sätta sig ned vid orgeln i kyrkan och genom tonerna utgjuta sina känslor, var det någonting särdeles hjärtgripande för dem, som voro lyckliga nog att få lyssna på de märkliga ljuden.

Fram på hösten beslöt han att resa till Florida för att öfvervintra där i dess varma klimat. Hvad som torde ha bestämt honom för att resa just till Florida och till Volusia county, var nog den omständigheten, att han hade några bekanta där från Uppsala-tiden, bland andra dr Henschen. Emellertid tog sjukdomen allt mer och mer öfverhand, och den 25 januari 1872 afsomnade han och fick där sin graf. Märkligt nog vet man knappt nu med visshet, hvar hans graf är.

Ehuru professor Lindström på grund af sin sjukdom icke kunde utföra någon missionsverksamhet, var det dock genom honom, som synoden började göra förfrågningar rörande de svenskar, som hade börjat göra Florida till sitt hem. Men det är först i synodens referat för 1885, som man får reda på att dess missionsstyrelse hade börjat med missionsverksamhet därstädes. Där heter det: "Denna stat är nu för vår synod ett öppet och viktigt missionsfält och förtjänar särskild uppmärksamhet. Där uppstår det ena svenska nybygget efter det andra. Immigrationen både från Sverige och de norra staterna är i tilltagande. Pastor A. Kinell har stiftat församling i Piersonville, den han nu betjänar. Han besöker ock med Guds ords predikan närliggande nybyggen. I Upsala är länge sedan församling stiftad, som ock har kyrkobyggnad. I synnerhet i Orange och Volusia härader finnas landsmän i betydligt antal. Alltför länge hafva de svenska nybyggena i Florida blifvit förbisedda, och om de icke skola helt förloras för vårt samfund, äro snara och kraftiga åtgärder af nöden."

Den här ofvan omnämnda församlingsorganisationen i Upsala var icke en luthersk organisation, hvilket kan ses af hvad pastor Cederstam berättar. Efter denna tid får man icke höra någon rapport från Florida på flera år. Det enda man kan finna af de statistiska uppgifterna är, att pastor Kinell hade sin adress i Emporia, Volusia Co., från 1885 till och med 1887, hvaraf man får antaga, att han predikade och förrättade prästerliga tjänster bland landsmännen därstädes.

Först i 1891 års rapport får man en mera fullständig underrättelse ifrån dessa trakter genom pastor P. A. Cederstam. Hans redogörelse är så klar och fullständig, att den här meddelas i sin helhet:

"Pastor P. A. Cederstam har på styrelsens kallelse arbetat på missionsfältet i Florida med Pierson till hufvudstation under trenne månaders tid mot en aflöning af $200.00 jämte fria resor på fältet; och har han angående denna sin verksamhet afgifvit följande redogörelse:

'Genom samtal med pastor S. P. A. Lindahl uppfattade jag min kallelse vara: att jämte Guds ords predikan söka bereda framtida kyrklig verksamhet ibland våra landsmän i Florida. Till följd af att jag i Pierson måste undervisa en liten klass af 5 barn till deras konfirmation, har icke tiden tillåtit mig att inom staten göra några längre missionsresor, hvilket jag annars hade ämnat göra. Min reseverksamhet har därför varit in-

skränkt till Volusia och Orange counties. Men efter hvad jag kunnat utröna, finnas landsmän här och där i hela staten, dock i mindre antal, från 2 till 5 familjer bosatta där och hvar. Om vi redan för tio år tillbaka hade haft en stadigvarande pastor här i Florida, så hade nog våra landsmän varit mera samlade och flera församlingar redan funnits organiserade. Nu ser det väl mörkt ut; dock tror jag, att om missionsarbetet nu kan fortsättas, inom en kort tid här skall blifva åtminstone en församling till och ett par predikoplatser och således ett stort pastorat, som snart nog kan blifva mäktigt att underhålla lärare. Men skall det äfven denna gång stanna vid blotta besök, så tror jag, hvad det kyrkliga angår, att det icke lönar sig att vidare försöka om igen. Såsom styrelsen nog finner af det hela, har verksamheten här kommit till en afgörande punkt, och då gäller det att på fullaste allvar nu fortsätta eller och för alltid gifva den hopplöst förlorad. Öfverallt, hvar jag varit, är det en allmän önskan och bön bland våra landsmän, att Augustanasynoden ville på allvar upptaga missionsverksamhet i Florida. Och jag försäkrar, att ingenstädes kan en missionär blifva emottagen med större och innerligare kärlek, än jag blifvit här på alla de platser jag besökt.

"Församlingen i Pierson är känd för åtminstone ett par af styrelsens medlemmar. Det är en kär församling. Hon har en mycket älsklig och framåtskridande söndagsskola, och har det varit mig ett verkligt nöje att få vara med den och se och bevittna det intresse, som både lärare och barn taga i densamma. Vännernas hopp här om församlingens framtid var nog ganska svagt, då jag kom hit; men de synas ha repat mod och blifvit upplifvade till nytt hopp. Församlingen är icke stor, och i följd af motgångar är väl en del ännu i mindre goda omständigheter; men välsignar Herren deras arbete, så kommer det icke att dröja många år, innan de äro oberoende och kunna underhålla egen lärare. De äro villiga att uppoffra allt hvad de kunna för att få en lärare hit till Florida. Här äro äfven några, som ännu stå utom församlingen, men upptages här stadig verksamhet, så komma nog några af dem att förena sig med henne. Jag har predikat här 10 söndagsförmiddagar och hållit nattvardsgång 2 gånger. Dessutom har jag hållit 17 sammankomster, dels på söndagsförmiddagarna och dels en aftongudstjänst i midten af hvarje vecka. 5 barn ha blifvit konfirmerade och 2 barn döpta. I församlingen ha intagits 5 personer, och 1 par ha blifvit sammanvigda. Gudstjänsterna

och sammankomsterna hafva varit flitigt besökta, och ordet har med synnerlig uppmärksamhet och stillhet afhörts.

"I De Land, county-säte i Volusia co., 20 mil från Pierson, äro äfven många landsmän, som äro oss mycket tillgifna. Jag har besökt dem 2 gånger och hållit nattvardsgång där. Detta bör blifva en predikoplats.

"Upsala, i Orange co., beläget en 45 mil söder ifrån Pierson, är både det äldsta och största svenska nybygge i Florida. Det är 20 år sedan de första svenskarna kommo hit. Det säges ha varit en tummelplats i flera afseenden. Någon församling har här icke varit bildad. Väl byggdes för 14 à 15 år sedan en kyrka, som dock aldrig blifvit fullt färdig; det senaste året hafva de dock reparerat upp den både in- och utvändigt. General Sanford skänkte 2½ acres, allt afsedt för kyrkoplan och begrafningsplats. På denna egendom lärer fastebrefvet vara ställdt till "a Swedish Church", utan någon bestämmelse med hänsyn till samfund. Några tillfälliga besök af våra pastorer hafva gjorts här, nämligen af P. Erikson, A. Kinell, T. O. Linell och L. G. Abrahamson. Men flera andliga äfventyrare hafva också försökt missionera här. De 6 sista åren har en mr Sundell, f. d. baptistpräst i Maine, varit bosatt här och predikat för folket och, såsom han själf sade, icke verkat för någon viss bekännelse, utan tillhört de s. k. "fria". Förliden höst begynte en amerikansk presbyterianmissionär att verka här och bildade först en söndagsskola, sedan organiserade han församling; ofvannämnde Sundell utsågs till lärare ibland dem. Söndagsskolan hålles på engelska språket och besökes af nästan alla barn och yngre i settlementet. Men det är endast en mindre del af landsmännen, som förenat sig med denna församling; antalet sades vara 20 à 25. De besökas 1 à 2 gånger i månaden af en i närheten boende amerikansk presbyterianpräst; några i grannskapet boende amerikaner tillhöra äfven församlingen. De, som förenat sig med församlingen, sade sig ha gjort det, icke för lärans skull, utan emedan de i 18 års tid förgäfves väntat, att där skulle blifva en luthersk församling, och de trodde, att Augustana-synoden icke mera tänkte på att sända någon lärare hit. Andra ville, att jag likväl skulle stifta församling nu; men af förhandenvarande förhållanden syntes det mig vara bäst att icke nu stifta församling, utan vänta därmed, tills stadigvarande lärare kommer hit. Likväl ansåg jag mig böra göra något, på det jag måtte veta, hvad underrättelse jag skulle kunna meddela missionsstyrelsen.

Jag lämnade däför vid mitt andra besök en lista och bad dem öfverväga saken och, om de funne för godt, skrifva på densamma till nästa gång jag komme dit. Vid mitt sista besök erhöll jag listan tillika med påskrifter. Ingen af dem, som ingått i den nya församlingen, har skrifvit på listan; men enligt yttranden af ett par af dem torde nog några komma tillbaka, om vi nämligen få lärare hit. Resultatet kommer mycket att bero af den lärares förfarande, som kommer hit, samt på Guds välsignelse i och med ordet. Min grundsats har i sådana fall varit att taga ställningen, sådan den förefinnes, och göra det bästa, man under omständigheterna kan. Jag anser äfven och vill tillstyrka, att blifvande lärare bör göra denna plats till sin hufvudstation och bo här åtminstone till att begynna med; ty skall något kunna uträttas här, måste det ske snart och med allvar och kraft. Jag instämmer äfven i några yttranden här, att om detta försök blir om intet och ingen lärare kommer, det då är fruktlöst att försöka om igen. Min mening är ock, att amerikaner komma snart att äfven taga kyrkoegendomen ifrån svenskarna, därest icke något göres för att få en församling till stånd härstädes. Jag har gjort 3 besök här och hvarje gång stannat en veckas tid. Jag har hållit 3 söndagsgudstjänster och 9 andra sammankomster, döpt 4 barn och förrättat en nattvardsgång. Gudstjänsterna och sammankomsterna hafva allmänt varit väl besökta af stilla och uppmärksamma åhörare. Den nya församlingens medlemmar tillika med deras pastor hafva bevistat våra gudstjänster. Hela folkmängden i Upsala-settlementet är 117 svenskar.

"I Forest City i Orange co., beläget 12 á 14 mil från Upsala, äro ganska många landsmän; men här äro de mera vidt strödda ibland andra nationer. Några af de äldre nybyggarna ansågos vara välbärgade. Här har jag varit 3 gånger, en söndag och 2 veckobesök. Denna plats bör, åtminstone till att begynna med, blifva en predikoplats, och om Gud får verka med sitt ord, så kan äfven här snart blifva en liten församling, som med tiden tillsammans med Upsala lätt bör kunna underhålla egen lärare. Och för att kunna utröna deras önskan lät jag äfven här en lista cirkulera, och erhöll jag den tillbaka med påskrifter. Flera järnvägar gå igenom detta så väl som Upsala-settlementet. Upsala och Forest City utgöra järnvägsstationer, och är det därför ganska lätt att färdas emellan båda platserna.

"Så har jag äfven gjort ett besök i Oakland, Orange co., en 15 á 20 mil från Forest City. Här äro blott ett par svenska familjer för närvarande bosatta. Detta är en vacker plats vid den vackra och största insjön i Florida, Apopka*. Här döpte jag ett barn till Josef Henschen, som bor här.

"Äfven har jag gjort 2 besök i Oviedo, eller Lake Jessup, som det fordom kallades, beläget 17 mil från Sanford i sydostlig riktning. Här var det som dr W. Henschen först bosatte sig, och där vår prof. A. J. Lindström slutade sina dagar. För närvarande äro här blott 6 à 8 familjer kvar af våra landsmän. De äro mycket angliserade till språk och seder, och hafva de flesta förenat sig med amerikanska församlingar på platsen. Jag höll här 2 sammankomster, och de sade, att de skulle vara glada att få ett och annat besök af blifvande lärare, och de betala nog reseomkostnaderna. Jag sökte taga reda på prof. Lindströms graf och hade 6 män som gräfde, där hans stofthydda skulle blifvit jordad. Vi arbetade en hel förmiddag, men lyckades icke finna minsta spår af hans kvarlefvor.

"Jag har på alla platser jag besökt tyckt mig finna några, som bekänt sig hafva lifvet igenom tron på Guds Son; andra sucka under sina synder efter hjälpen från Sion. Att ogudaktighet, världskärlek och andra synder äfven finnas här, bör ju icke vara öfverraskande för oss. Men i allmänhet har bland folket visat sig tillgänglighet för Guds ord och angelägenhet att hafva det ibland sig. Kanske jag kunde bäst med Davids ord återgifva den allmänna sinnesstämningen: "Ack, att hjälpen af Sion öfver Israel komme och Herren sitt fångna folk förlossade, så skulle Jakob glad vara och Israel fröjda sig." 45 särskilda gånger har jag offentligen framburit Guds ord här i Florida. Blott en önskan och bön vill jag ännu en gång frambära till ärade missionsstyrelsen, så väl å mina egna som å landsmännens vägnar, att styrelsen måtte göra hvad den kan för anställande af en missionär i Florida, och det med allra första möjliga. Vid min afresa från Pierson den 21 dennes följde mig många, både barn och äldre, till stationen för att säga sitt sista farväl, och med hjärtliga handtryckningar och tårfyllda ögon bådo de mig hälsa styrelsen och tacka för mitt besök samt bedja den, så snart ske kan, sända dem en lärare igen.

Rock Island, Ill., den 28 april 1891."

---

* Detta är ett misstag; Lake Okeschobee är den största. E. N.

RANDIGA BACKAR.

En kant af prärien utmed Minnesota-floden.

SKRIKKÄRRAN.

De första åkdonen i Vasa. Hjulen bestodo af ekekubbar, genom hvilka man borrat hål och däri insatt grofva träaxlar, alldeles som bilden visar. Som man hade ondt om smörja i den första tiden, gåfvo dessa kärror vanligtvis ett jämmerligt ljud, då man körde med dem. Häraf fingo de namnet "skrikkärror".

Till pastor Cederstams efterträdare blef pastor G. O. Gustafson i Varna, Ill., kallad för ett år, räknadt från och med följande september månad, mot en lön i ett för allt af $800.

I rapporten för 1892 heter det: "I september månad förlidet år började pastor G. O. Gustafson sitt missionsarbete bland landsmännen i Florida. Han har arbetat i Pierson, Upsala, Forest City och De Land. Angående verksamheten i Florida säger pastor Gustafson uti sin till styrelsen sist inlämnade rapport följande: "Synoden har här ett tacksamt arbetsfält, som för närvarande lofvar godt för framtiden. Hvarhelst jag varit att förkunna det glada budskapet, att Jesus kommit i världen att frälsa syndare, har jag funnit tillmötesgående vänner och aldrig saknat uppmärksamma åhörare. Jag vill därför särskildt anbefalla denna verksamhet bland vårt folk till trogen hågkomst både vid uppoffringar för missionens heliga sak och i bön till honom, som lofvat sända arbetare i den myckna säden. I Pierson, där jag varit bosatt, har visserligen existerat en församling ganska länge, men hon har aldrig varit organiserad enligt statens lagar. Så snart jag af handlingarna lärde känna detta, företog jag en reorganisation och fick församlingen inkorporerad. Sedan måste nya köpebref på egendomen utverkas, och detta var förenadt med både bekymmer och arbete. I dessa dagar har församlingen påbörjat sitt kyrkobygge, och om några veckor tror jag kyrkan blir så pass färdig, att vi kunna hålla våra gudstjänster där. Det är en lust att se, med hvilken endräkt medlemmarna börjat arbetet." I Upsala stiftades af pastor Gustafson den 12 januari en församling, och omkring 30 personer förenade sig med densamma.

Arbetet i Florida har varit hoppingifvande, och var det därför för styrelsen något nedslående, att pastor Gustafson nödgades afsäga sig arbetet därstädes.

Till pastor Gustafsons efterträdare kallade styrelsen pastor J. A. Axelson, hvilken började sitt arbete i midten af december månad 1892. Han besökte samma platser, som föregående pastorer hade besökt, och han kunde rapportera, att folket i Florida kände sig tacksamt för hvad som blifvit gjordt och hade lofvat att efter förmåga bidraga till missionärens lön. Han fortfor med sin verksamhet där nere tills om våren 1895. Orsaken till hans afflyttning vid den tiden synes hafva varit den svåra frost, som inträffade i december 1894 och hvilken försatte folket i ekonomiskt betryck och oförmåga att bidraga

till missionens underhållande. Detta var en svår pröfning, men som dock var öfvergående. Emellertid hade den den verkan, att styrelsen ansåg sig tvungen att öfverlämna missionen i Florida åt New York-konferensen på grund af brist på medel att underhålla den. Detta skedde vid synodalmötet 1896, som var ett hårdt år för missionsverksamheten inom Augustana-synoden. Styrelsen utlåter sig på detta klagande sätt i den rapport, som den då afgaf: "Såväl styrelsen som missionsarbetarna hafva hela året fått dragas med stora bekymmer och hindrande svårigheter till följd af otillräckliga medel i kassan. Kan icke denna pinsamma brist på något sätt afhjälpas, så är det omöjligt att fortsätta den gemensamma missionen. Hade icke Kvinnornas missionsförening förskotterat styrelsen större summor, hade den icke kunnat hålla ut med arbetet. Konferenserna synas hvar för sig vara så upptagna med sin egen särskilda konferensmission, att hvarken medel eller intresse räcka till för det gemensamma."

Från denna tid till 1906 spörjes ingenting i synodens referat om Florida-fältet, det vill säga, under den tid detta fält räknades tillhöra New York-konferensen. Denna konferens kunde naturligtvis icke göra mer än att utsända en och annan respredikant. Sistnämnda år hade fältet återigen öfvertagits af synodens allmänna missionsstyrelse, hvilken i sin rapport nämner följande: "Äfven i de aflägsna sydstaterna, Florida och Alabama, bedrifver vår synod sin mission. Pastor A. J. Stenwall har under året tjänat såsom missionspastor på fältet i Florida. Sedan förliden höst har han varit bosatt i Pierson. Här hafva vi både prästhus och kyrka. Egendomen värderas till $5,000. Ebenezer-församlingen därstädes organiserades 1884. Hon räknar nu 42 kommunikanter och 20 barn. Vi hafva äfven församling och kyrka i Upsala, Orange co., Florida. Församlingen stiftades 1892 och räknar nu endast 11 kommunikanter. Kyrkan värderas till $1,000. Pastor Stenwall har äfven besökt Miami, DeLand, Forest City, Haile och Titusville. Detta fält har under året bidragit till pastorslön med en summa af $313.50."

Pastor Stenwall fortsatte sin verksamhet tills i maj 1907, då han flyttade, hvarigenom en vakans uppstod till oktober samma år, då pastor E. J. Werner, som styrelsen hade kallat, anlände och åter upptog arbetet. Sedan dess har han med trohet och framgång skött verksamheten därstädes. Jämte församlingarna Pierson och Upsala besöker han också Hallan-

dale samt åtskilliga predikoplatser, såsom Forest City, De Land och flera, och står han ännu fortfarande kvar på detta fält.

Alabama.

I denna stat har synoden bedrifvit hemmission ända sedan före 1895, och i dess senaste statistiska tabell säges, att trenne församlingar äro förenade med synoden, nämligen Emanuelsförsamlingen i Fruithurst, Concordia-församlingen i Thorsby och Zion i Silver Hill med ett kommunikantantal tillsammans af 66 själar. Dessa små samhällen äro frukten af privata spekulationer och synas ej hafva någon framtid för sig, men då de som bosatt sig där nere känt sin brist på andlig och kyrklig vård och vändt sig till synoden, så har man sökt att göra hvad man kunnat för dem. De pastorer, som betjänat Alabamafältet, hafva varit J. E. Hedberg, H. F. H. Hartelius och J. J. Richard. De hafva bott i Thorsby, den största församlingen, och därifrån besökt olika platser inom staten.

Alaska.

I 1900 års rapport till synoden säger missionsstyrelsen: "Det macedoniska ropet har flera gånger under året kommit till styrelsen från det aflägsna Alaska. Vid sitt möte den 7 december beslöt styrelsen att hänskjuta frågan om missions upptagande i Alaska till synodens afgörande, och vid ett senare möte beslöts att sända dr S. P. A. Lindahl på en missions- och undersökningsresa till Alaska för att utröna ställningen bland vårt folk på olika platser därstädes. Styrelsen utfäste sig att betala hans resekostnader samt att löna hans vikarie vid Augustanas redaktion. Dr Lindahl antog kallelsen och afreste från Rock Island den 1 juni. Han är således nu stadd på sin resa."

I missionsstyrelsens rapport för 1901 heter det:

"Vid återkomsten därifrån lämnade dr Lindahl utförliga underrättelser om sin resa i Alaska. Han besökte Douglas, Skagway, Dawson, gruffältet vid Bonanza Creek samt den berömda grufstaden Nome. I Douglas, Skagway, och på Bonanza-fältet höllos gudstjänster och bönemöten. I Nome befanns ställningen sådan, att intet missionsarbete för tillfället kunde uträttas. Bland den mängd af människor, som där

sökte guld, funnos åtskilliga landsmän, hvilka tillhörde våra församlingar i staterna, men ingen var här bofast. Folket strömfvade omkring 'utan att veta den ena dagen, hvar de skulle slå sig ned den andra.' I Dawson befunnos utsikterna för permanent svensk missionsverksamhet ej ljusa, men en engelsk luthersk pastor skulle där finna ett viktigt fält bland lutheranerna från olika länder. I Douglas bodde ett stort antal, flera hundra svenskar, och bland dessa voro såväl familjer som ungkarlar, hvilka längtade efter tillfälle att samlas omkring Guds ord. Dr Lindahl ansåg, att en permanent missionär borde anställas för denna plats med Juneau och Skagway som bistationer. I enlighet med denna rekommendation bemyndigade styrelsen i december synodens president att kalla studerande S. P. Holmberg att upptaga missionsverksamhet på denna plats. Studerande Holmberg anlände till Douglas kort före jul och verkar där ännu. På söndagskvällarna hålles gudstjänsten i en "hall", som hyrts för detta ändamål. Söndagsskola och veckogudstjänster hållas i den engelska kongregationalistkyrkans lokal. En orgel har inköpts, och synodens bokhandel har godhetsfullt skänkt sångböcker, testamenten och tidningar. Inkomsterna betäcka utgifterna för lokalerna. Ett litet antal svenskar besöka gudstjänsterna regelbundet. Missionären har äfven besökt Juneau. Något kyrkobygge i Douglas torde ej ännu kunna vidtagas, då stadens största grufbolag står i begrepp att flytta till ett område, som ligger utom den gamla stadens gränser. Studerande Holmberg uttrycker en önskan, att någon af synodens pastorer under denna sommar kunde besöka detta aflägsna fält. Permanent missionspastor har styrelsen ej ännu lyckats anställa här."

Då studerande Holmberg nödgades återvända i september 1901 för att fortsätta sina studier vid Augustana College, blef pastor J. N. Sundquist kallad till Alaska och anlände till platsen redan den 20 augusti, litet innan Holmberg lämnade platsen, och fortsatte arbetet därstädes för någon tid. Missionen hade haft ett godt stöd i ingeniör A. Forsberg, hvilken var en alumnus af Augustana College, en man med goda kunskaper och en oskrymtad gudsfruktan. Det var han, som egentligen började vår mission i Alaska, men nu hade han dött genom en grufolycka till allas sorg och saknad.

En kort tid efter synodalmötet 1902 inkommo sorgliga anklagelser mot pastor J. N. Sundquist, som då var stationerad som missionär i Alaska. Synodens president sände då pastor

M. L. Larson från Seattle till Douglas Island för att undersöka förhållandena. Han fann ställningen sådan, att han enligt sitt uppdrag tillfälligt suspenderade pastor Sundquist från ämbetet. Detta skedde i augusti månad 1902. För att uppehålla verksamheten därstädes kallades och sändes kateket J. A. Levine till platsen, och då han syntes lyckas förträffligt, beslöt styrelsen att kalla honom till pastor för Douglas Island. Han hade byggt kyrka under året — till större delen med egna händer —, hvilken var i det närmaste betald. Han prästvigdes vid synodalmötet i Lindsborg, Kansas, 1904. Rörande sitt arbete rapporterade han 1906, att gudstjänster hade regelmässigt hållits, och att barn och ungdom undervisats både i söndagsskola och konfirmationsklasser. Kyrkan hade till det närmaste blifvit fullbordad och kostade i kontanta penningar $2,363, och hela egendomen värderades till omkring $4,000. Denna kyrka är den enda lutherska kyrkan i Alaska och den nordligaste i hela Amerika. Ännu hade ingen församling organiserats, men han hoppades snart kunna förverkliga detta syfte. I följd af svag hälsa nödgades han resignera 1907, sedan han i nära fyra år hade betjänat platsen. I sin resignation skrifver han bland annat: Icke mindre än 13 familjer af vårt folk och därtill en stor skara af unga män och en del flickor hafva flyttat härifrån. Dock tror jag icke, att missionsstyrelsen därför bör lämna fältet, ty denna utpost bland synodens missionsplatser är ju utan tvifvel för framtiden af stor betydelse för vår lutherska mission. Det är blott en tidsfråga, äfven om verksamheten nu måste genomgå en kris.

Verksamheten kom nu att ligga nere för en tid, men styrelsen lyckades att engagera pastor C. E. Frisk för ett par månader att fortsätta arbetet. På hösten 1907 kallade styrelsen kandidat Hjalmar Warmanen från Calumet, Mich., till missionspastor för detta fält, och på denna kallelse blef han ordinerad i Chicago 1908. Från denna tid och till närvarande dag fortsätter han sitt arbete i Douglas med stort tålamod och predikar ofta på tre olika språk, svenska, finska och engelska. Han har lyckats bilda en församling, fastän under många svårigheter.

Det är genom denna hemmissionsverksamhet, som Augustana-synoden har tillväxt både i yttre och inre afseende, och emedan denna verksamhet har varit, är och måste blifva dess huf-

vudgärning, har jag mera omständligt beskrifvit densamma. Men detta gäller blott om synodens allmänna mission; lägger man härtill hvarje särskild konferens' hemmission, så blir det i sanning ett ganska stort verk.

ANDRA AFDELNINGEN.

Om Augustana-synodens utvecklingsstadier.

DESS första stadium kan räknas från 1860 till 1870. Under denna tid var T. N. Hasselquist president. Han valdes, när synoden stiftades, och tjänade till dess möte 1870, eller i tio år. — Utan tvifvel hade han då blifvit omvald; men han hade på våren företagit sin resa till Sverige och kunde således ej vara närvarande vid mötet. Vi hafva redan i det föregående hört om orsaken, hvarför han företog denna resa, nämligen för att, om möjligt, uppsöka flera lärare-krafter för vår synod, hvaruti han också åtminstone till någon del lyckades. Han var under sin tjänstetid uti sina bästa kraftsdagar, utrustad med god hälsa och mer än vanligt goda själsegenskaper, hade ett godt lynne och kunde finna sig i alla lägen, som en from kristen kan komma uti. Redan vid sin ankomst från Sverige 1852 hade han fått syn på hufvudsakerna uti vår kristna tro och trodde Guds ord enfaldigt såsom ett barn utan rationalistiska inblandningar. Med åren blef han allt mer och mer en stark lutheran i bekännelsen. Det är dock nu egentligen fråga om Hasselquist såsom synodalpresident. Enligt den ursprungliga konstitutionen, som hade gällande kraft under hela hans tjänstetid, skulle presidenten i synnerhet äga "fasthet i den sanna, lutherska tron, gudsfruktan, ålder, lärdom och omdömesförmåga". Dessa egenskaper kan man säga, att han hade. Utan att vara schartauan var han dock fast i den sanna lutherska tron och blef det allt mera med åren. Hans gudsfruktan var mera af den evangeliska färgen. Han var 44 år, då han valdes till president, och han var till ålder kommen i sin kristendom, hvarom han hade många vittnesbörd från sin ämbetstid i Sverige. Han ägde vanlig prästbildning från universitetet i Lund, hade ett präktigt läshufvud, var i all sin tid en flitig student och hade ett vaket öga för utvecklingen på de olika områdena. Han hade ock i allmänhet en god omdömesförmåga; men i vissa afseenden var han nå-

got för svag. Han hyste nämligen godt förtroende för alla sina medmänniskor och hade svårt för att tro, att människor funnos, som ville och kunde vara så elaka som de voro, innan han af en bitter erfarenhet fick lära känna dem. Misstänksam var han icke, och i allmänhet var det icke svårt att komma öfverens med honom.

Konstitutionen stadgade vidare: "Presidentens plikter skola vara: Att föra ordet vid alla synodens och ministerii sammankomster; att vid hvarje möte hålla en synodalpredikan och tillika med ställets pastor förordna dem, som skola predika under mötet." Vidare skulle han "vid början af hvarje årssammankomst afgifva en årsberättelse om alla ämbetsgöromål, som han förrättat, samt om andra viktiga tilldragelser, som under det förflutna året kunna hafva inträffat inom kyrkan. Han må ock till öfvervägande rekommendera hvarje ämne eller åtgärd, som han anser nödig eller tjänlig till att befordra Guds sak."

Till presidentens rättigheter hörde "att deltaga uti alla öfverläggningar och att votera öfver alla frågor likasom de öfriga medlemmarna, och då rösterna utfalla lika mot lika, tillhör afgörandet honom." Han skulle tillsätta alla kommittéer, som icke annorlunda tillsattes. Vidare skulle han vaka öfver att hvarje ämne tillbörligen öfvervägdes, innan beslut fattades. Han skulle ock tydligen upprepa hvarje förslag, innan synoden tog omröstning.

Rörande hans plikter och rättigheter förordnades vidare: "Det är också en högst viktig del af hans ämbete att vägleda och råda synodens medlemmar i hänseende till deras pastorala åligganden och, där han finner så nödigt, att uppmana dem till trohet och heligt lefverne samt att så mycket som möjligt besöka de församlingar, som tillhöra denna synod; undersöka deras timliga och andliga behof; gifva hvarje nödigt råd i afseende på god ordning, förande af ordentliga kyrkoböcker, fattigvården, ungdomens undervisning, spridandet af goda och renläriga böcker och andliga tidningar ibland folket, m. m. Vid hvarje sådan visitation skall han också förhöra ungdomen i katekesen." Dessa plikter voro icke små. Presidenten måste vara en god ordförande, och därför måste han vara en någorlunda god kännare af parlamentarisk ordning. Det är otroligt, huru stor betydelse denna sak har. Denna konst kan man bättre här, än det allmänna folket och prästerna kunde den i det gamla landet. När man tänker på sockenstämmorna

i den gamla tiden i vårt hemland, är det för oss en gåta, huru man där någonsin kunde komma till rätta med vare sig kyrkliga eller borgerliga affärer.

Att föra ordet var icke i dr Hasselquists smak. Det var nog hans svagaste sida såsom synodalpresident. Han hade en stor afsky för dessa exakta, torra parlamentariska regler, och han syntes betrakta dem såsom olidliga band på den fria anden. Han hade svårt för att kunna reda sig med sådana brushufvuden, som ständigt vilja hoppa öfver skaklorna och äro så fulla med talmust, att de oupphörligt vilja hålla på att tala.

Den ännu viktigare delen af hans plikter såsom president, nämligen att vaka öfver hjorden, d. v. s. att visitera församlingarna, råda, vägleda och förmana dess pastorer, förrätta kyrkoinvigningar, viga och installera präster, hafva akt på hvad som försiggick inom församlingarna och därom till synoden inberätta vid synodens årliga möten, därtill ägde han en synnerligen god förmåga.

De nio årsberättelserna, som vi hafva af honom i synodens protokoller, jämte 2 rapporter till extra möten, äro, jämförda med hans efterträdares berättelser, ganska korta, men dock innehållsrika. De visa, att han med ett djupt faderligt intresse och ömhet följde med allt hvad som tilldrog sig inom församlingarna. Under hans tjänstetid gällde den stadgan, att hvarje pastor skulle insända direkt till presidenten en någorlunda fullständig parochialrapport. Likaledes ålades presidenten att visitera församlingarna, så många som han hann med under året. I sin första rapport (1861) nämner han, att han hade visiterat icke mindre än 24 församlingar. Med anledning däraf tillägger han: "Öfverallt mottogs jag med glädje och förtroende, och den öfvertygelsen stadgades hos mig allt mera, att sådana besök af synodens president skola hafva ett välgörande inflytande på vårt samfund i det hela, uppbyggande, ordnande och sammanhållande, och vore önskligt, att med dessa visitationer kunde fortsättas, till och med i ännu vidsträcktare mån än det varit mig möjligt.... På mina resor har jag hållit öfver 100 predikningar och andliga tal."

På samma gång som han hade sina presidentplikter att sköta, var han pastor för en församling, och redan 1863 blef han kallad till föreståndare för synodens skolanstalt i Paxton samt redaktör för tidningen Augustana. Detta blef för mycket för en man, och han klagade högljudt däröfver; men synoden ville icke befria honom från någon af dessa tjänster.

AUGUSTANA-SYNODENS FÖRSTA UTVECKLINGS-STADIUM, 1860—70.

Augustana-synodens skola fick sin tillvaro 1860. Enligt synodens beslut detta år, "att Augustana-synoden skall upprätta och underhålla ett teologiskt seminarium, hvilket för närvarande förlägges i staden Chicago, Ill., och kallas Augustana Seminarium" tog denna skola sin början den 1 sept. 1860 med L. P. Esbjörn till föreståndare och hufvudlärare. Den hade ingen egen lokal, utan fick på Guds och människors barmhärtighet bedrifva sin verksamhet först i Immanuels-församlingens lilla skolhus på Superior-gatan och sedan i den norska församlingens kyrkas undervåning på Franklin-gatan. Lärjungaantalet af svenska och norska elever var 21.

I sin första årsberättelse skrifver president Hasselquist följande rörande vår skola: "Vårt seminarium har kunnat oafbrutet fortsätta sin verksamhet med ett antal studerande, större än vid många andra mer än tio-åriga anstalter af samma art; och oaktadt nära nog alla studenterna måst underhållas på den kristliga kärlekens bekostnad, hafva de influtna gåfvorna varit så rikliga, att vid årets slut alls ingen skuld hvilar på vårt uppfostringssällskap."

Dett var början till synodens skola. Utsikterna voro visserligen icke ljusa, hvad dess fortgång och framtid beträffade; men pastorer och församlingar voro lifvade af en stark förtröstan på Herren, att han skulle vattna och vårda den lilla planteringen så, att den skulle växa och blifva till den största välsignelse för vår svenska lutherska kyrka i detta land. Men hjälp och uppmuntran behöfdes i denna kritiska tid, och skyndsam hjälp var af nöden; men hvarifrån skulle den komma? Man kan icke annorlunda förklara det än som en Guds särskilda ledning, att synoden redan på sitt första möte kom att fatta sådana beslut, som skulle bereda en utväg för att erhålla hjälp i nödens stund. Den kommitté, som hade skolsaken om hand, hade bland annat insett nödvändigheten af att få tillräckliga fonder för skolan och säger därför i sin rapport till synoden: "Tiderna äro ännu hårda; likväl är kommittéen af den öfvertygelsen, att någonting kan och bör göras i och för detta ändamål, i synnerhet genom att sända en agent öfver till Sverige såväl som till de östra staterna. I betraktande häraf vill kommittéen föreslå, att direktionen för vårt läroverk får i uppdrag

af synoden att taga hand om denna sak, försöka att samla medel på alla tillbörliga sätt både här i landet och annorstädes, tillsätta agenter och bestämma deras lön, samt också draga försorg om vår professors underhåll och till synoden vid dess nästa möte inrapportera sina åtgöranden." Detta förslag antogs af synoden, och direktionen gick så snart som möjligt i befattning med att verkställa förslaget.

I sin årsberättelse för 1861 kunde presidenten med tillfredsställelse säga: "Beslutet att sända ett ombud till vår moderkyrka i Sverige för att väcka hennes deltagande för vår sak, som ju tillika bör vara hennes, synes uppenbarligen vara ledt, både hvad val af ombud, tid och andra omständigheter beträffar, af honom, som låtit kalla sig församlingens hufvud." Och sedan nämner han, att pastor O. C. T. Andrén, som blifvit af skolstyrelsen vald till ombud till Sverige, hade rönt ett mycket vänligt mottagande och redan erhållit betydliga sammanskott såväl i penningar som böcker för skolan. "Och vi kunna säga oss häraf ännu hafva sett blott början."

Pastor O. C. T. Andrén var född 1824 i Malmö, hade fullbordat sina studier vid Lunds universitet och blifvit prästvigd, innan han kom till Amerika. Hit till landet kom han 1856 och blef strax pastor för den tillväxande sv. luth. församlingen i Moline, Ill., hvilken församling han betjänade i fyra år eller till augusti 1860, då han såsom synodens ombud sändes till Sverige. Sitt uppdrag där uträttade han visligt och berömvärdt; men af omständigheter, som han ej kunde betvinga, stannade han kvar i Sverige och blef snart kyrkoherde i den stora församlingen Asarum, Blekinge, där han slutade sin lefnadsbana 1870. Andrén var af en djupt anlagd natur, hade en gedigen teologisk bildning, såg klart in i det praktiska kyrkliga lifvet och var besjälad på samma gång med en allvarlig fromhet och ett helgadt väsende. Stor var den förlust, som synoden gjorde, när han återvände till Sverige; men vår förlust var den svenska kyrkans vinning. Han fortfor också att i allt hvad han kunde verka för Augustana-synodens räkning, så länge han lefde.

Samma år (1861) kunde presidenten berätta, att fil. dr A. R. Cervin hade beslutat att antaga den kallelse, synoden hade sändt honom, och han var nu den sjätte prästen i ordningen, som kom från kyrkan i Sverige för att hjälpa till att uppbygga den sv. luth. kyrkan i Amerika, ett arbete som han fick vara med om ända till sin död.

Under den första tio-års-perioden, som är att betrakta såsom en grundläggningstid, voro hemmissionen, den högre skolverksamheten och skriftspridningen de ämnen, som egentligen och hufvudsakligen utgjorde föremålen för synodens verksamhet. Samma ämnen hafva ock under alla de följande åren kräft dess synnerliga uppmärksamhet.

De händelser, som under denna period inträffade och voro af större betydelse för samfundet, voro: a) professor L. P. Esbjörns afflyttning från Amerika till Sverige; b) skolans flyttning från Chicago till Paxton; c) inbördeskriget i Förenta staterna; d) skilsmässan mellan svenskar och norrmän; e) Augustana-synodens förening med The Ev. Luth. General Council of North America.

Rörande Esbjörn kunde mycket läggas till hvad som är sagdt om honom i I Bandet af detta arbete, men det må här vara nog att säga, att Augustana-synoden kommer alltid att med tack till Gud minnas honom som den första svenska lutherska prästen, hvilken kom hit och började den kyrkliga verksamhet, som hade till resultat uppkomsten af vår synod. Han var den förste mänsklige grundläggaren, och vi kände alla, då han lämnade oss, att ett stort tomrum hade uppstått, ty en verklig fader i Kristus hade sagt oss sitt farväl. Hans inflytande på synodens, i synnerhet dess konfessionella, ståndpunkt måste man erkänna, och detta med tacksamhet till Gud, som begagnade honom såsom sitt redskap. Hvarje amerikansk lutheran, som passerar förbi Östra Wåhla kyrkogård, glömmer säkerligen icke bort att för en stund betrakta det monument, som utmärker den gode mannens och trogne lärarens graf. Hvile han i frid!

Synodens skola,

Augustana seminarium, flyttades från Chicago till Paxton, Ill., på sensommaren 1863. Detta var något som man kunde vänta, om man dömde efter de tankar, som uttalades redan på synodens organisationsmöte. Följande förslag blef då antaget: "Då det är att hoppas, att inköp af jord och åkerbruk för seminariets räkning ej blott skulle vara den bästa säkerhet för de insamlade penningarna, utan äfven i andra fall blifva af stor fördel för inrättningen, därför beslutas, att direktionen får i uppdrag att uppgöra förslag beträffande denna sak och framlägga detsamma för synoden."

Redan vid synodalmötet 1861 rapporterade direktionen, att

den hade sett sig omkring för att finna passande land och plats för skolan såväl i Oconto co., Wis., som i Butler och Grundy cos. i Iowa, men att den icke blifvit riktigt tillfredsställd med någondera af dessa platser. Under 1862 hade direktionen fått inbjudning från Illinois Central R. R.-kompaniets president att bese dess land, hvilken inbjudning antogs, och resultatet af undersökningen blef följande: "Land af bästa beskaffenhet finnes nästan öfverallt i öfverflöd till 7 à 8 dollars per acre, allt efter dess läge närmare eller fjärmare från station. Betalningsvillkoren äro 6 procents ränta å köpesumman i fyra år.... Landet får icke af statslegislaturen beläggas med någon skatt, åtminstone till 1867.... För vår skola erbjuder oss kompaniet följande onekligen goda fördelar: fem tusen acres land till $6 per acre.... $1 på hvarje acre land af 20,000 acres, som säljes på vår rekommendation; samt 50c på hvarje acre af ytterligare 40,000 acres; dessa förmåner endast såvida skolan förlägges vid någon station på kompaniets väg."

Direktionen rekommenderade, att synoden skulle antaga detta anbud, och att skolan helst borde förläggas till Paxton, och trodde, att en större koloni därstädes skulle uppstå. Synoden antog denna rapport och rekommendation och öfverlämnade åt direktionen att verkställa hela planen.

Mot detta beslut opponerade sig mer eller mindre pastorerna och församlingarna inom Minnesota-konferensen. De ansågo, att Paxton låg alltför mycket på sidan af de redan existerande svenska kolonierna, och att det skulle blifva svårt att leda den svenska immigrationen åt det hållet. De måste dock gifva vika för öfvermakten; men det dröjde icke länge, förrän deras uppfattning visade sig fullkomligt riktig.

Med skolans flyttning från Chicago till Paxton blef ock dr Hasselquists flyttning från Galesburg till samma plats nödvändig, emedan styrelsen, så snart den hade nödgats emottaga Esbjörns resignation, också hade funnit det nödvändigt att kalla honom till skolans föreståndare pro tempore. Redan förut under sommaren 1863 hade Hasselquist afsagt sig pastoratet i Galesburg och med en hel hop kyrkomedlemmar från dessa trakter flyttat till Paxton och organiserat en församling därstädes för att från början utgöra ett starkt stöd för skolan på den nya platsen.

En annan märklig tilldragelse, som inträffade under denna tid och som hade en stor betydelse för hela landet såväl som för Augustana-synoden, var Inbördeskriget.

Inbördeskriget.

Att republikens fäder, som i självständighetsförklaringen frimodigt uttalade den grundsatsen, att alla människor äro skapade till samma fri- och rättigheter, på samma gång behöllo negerslafveriet såsom en laglig inrättning, hörer till de underbara förblindelser, hvartill egennyttan kan leda människor. Det synes, som att hvar och en med sundt förnuft skulle från början hafva insett omöjligheten att i längden hålla en samfundskropp tillsamman, som var byggd på en förening af frihet och slafveri, men det dröjde länge, innan denna motsägelse blef en brännande fråga. Frågan om slafveriet hade hvilat i tio år, sedan den s. k. Missouri-kompromissen antogs 1821, men då började anti-slafveri-föreningar att uppstå, ledda af Arthur Tappan, William Lloyd Garrison, Wendell Phillips och andra abolitionister, hvarigenom en ganska allmän opinion uppstod i de norra staterna emot slafveriet. Från och med 1840 började oppositionsmän vid presidentval att utnämnas såsom kandidater, hvilka termin efter termin fingo allt flera röster. Detta uppväckte slafstaternas farhågor och hat mot fristaterna, och de gjorde bruk af alla utvägar för att försvara och stärka sin kära inrättning. Genom John Browns anfall på Harpers Ferry 1859 och genom det s. k. "Dred Scott" utslaget af den Högsta domstolen bragtes striden till glödhetta, och det behöfdes icke mer än Abraham Lincolns val till Förenta staternas president, förrän kriget skulle utbryta i ljusa lågor.

Att våra landsmän från "frihetens stamort på jorden" skulle af full öfvertygelse och med ifver ställa sig på fristaternas sida och våga lif och blod för den sanna frihetens sak, det var hvad man kunde vänta; men huru många, är icke så lätt att afgöra. Hela antalet frivilliga, af president Lincoln utkallade, uppgifves olika från 2,666,000 till öfver 3,000,000. I mönsterrullorna finnas ju också de svenske krigarnas namn, men då många utan tvifvel hafva inmönstrats under andra än deras svenska namn, så kan man icke af de allmänna rullorna få riktigt reda på deras antal. Lättare torde det bli att få reda på huru många som gingo ut i kriget från de svenska lutherska församlingarna, hvilka existerade från 1861, genom att undersöka de gamla kyrkoböckerna. De voro icke få. Såsom exempel kan anföras förhållandet i kolonien och försam-

lingen i Vasa, Minnesota. Då kriget började, hade Vasa township omkring 200 invånare, och dessa voro nästan uteslutande svenskar och de fleste medlemmar af den lutherska församlingen. Från detta lilla samhälle utgingo 62 man i armén. Till att börja med hade hvarje town rättighet att leja soldater för att fylla sin andel, och man betalade såsom "bonus" till hvar och en som sålunda lejdes $250 à $300; men efter någon tid togs denna rättighet bort, och hvar och en, på hvilken lotten föll, måste själf gå ut. Till sist blef det blott gamla gubbar och unga gossar kvar att taga vara på hemmen. Om man nu antager, att från de öfriga svenska kolonierna och församlingarna i Minnesota, Illinois, Iowa, m. fl. platser utgingo proportionsvis lika många som från Vasa, så uppgingo soldaterna från de svenska lutherska församlingarna till ett antal af flera tusen man. Af dessa stupade många på slagfältet, många, sårade och sjuka, dogo på de temporära sjukhusen, och andra försmäktade i rebellernas usla fängelsehålor.

Ett särskildt svårt förhållande uppkom på staten Minnesotas västra gräns, emedan Sioux-indianerna gjorde uppror och anföllo de nya koloniernas utposter, dödade så många de kunde ertappa, brände deras hus och bortdrefvo deras boskap. Många af våra svenska och norska nybyggen blefvo förstörda, hvarvid folket måste rädda sig genom en hastig flykt, men många, i synnerhet kvinnor och barn, blefvo tillfångatagna och förda på västra sidan af Minnesota-floden. Detta indianuppror började i augusti månad 1862 genom anfall af åtskilliga hopar af indianer från Yellow Medicine-reservationen, hvilken låg på västra sidan af Minnesotas floddal. Vildarna utbredde sig i norr till norra ändan af Kandiyohi county och i söder in i Nicollet county. Hela befolkningen på denna gränssträcka var på flyende fot, ända till dess ledarna för upproret blifvit tillfångatagna och de öfriga drifna ut ur staten. En synnerlig Guds skickelse var det, att Minnesotas Tredje Regemente, som vid ett slag i Tennessee blifvit tillfångataget af söderns rebeller, hellre än att marschera till det illa beryktade fängelset i Andersonville, gaf sin paroll att ej mera upptaga vapen mot dem och därför måste sändas hem till Minnesota. Hit kom regementet i rätt tid att taga upp vapen emot de upproriska indianerna.

Under dessa förhållanden kan man lätt föreställa sig, hvilken oro och hvilket bekymmer rådde i sinnena. Man tänkte och talade jämt om sina släktingar och vänner, som lågo ute i

fält mot fienden, och väntade med ångest att få spörja resultatet af hvarje drabbning: hvilka som kommo undan med lifvet och hvilka hade stupat; man väntade med ängslan på nästa utskrifning. I Minnesota fruktade man för indianernas angrepp och öfverrumplingar. Där och hvar uppkastades förskansningar, och vakt hölls natt och dag.

De ord, som dr Hasselquist uttalade i sin andra årsberättelse vid synodalmötet i Vasa 1862, voro därför särdeles lämpliga. Bland annat sade han: "Det blodiga och ohyggliga inbördes kriget, som blifvit af den missnöjda och oroliga människoanden bragt öfver detta förut så länge fredliga land, kan ej annat än återverka i hög grad, såväl till godo som ondo, på de olika kyrkosamfunden, allt efter som de betrakta det: det sinne, hvarmed de mottaga denna stränga tuktan och straff, och det allvar, som alltid håller den ovanskliga kronan och eviga ron högt öfver alla förmåner, segrar och makt på jorden. Faran är stor att låta sinnet så upptagas af 'örlig och rykte af örlig', så nedtryckas af den hotande framtiden eller upphöjas af de ljusa utsikterna, att själen och Kristi rikes angelägenheter förlora i vikt och träda tillbaka för frågor af underordnad betydelse, huru betydelsefulla för tiden de än må vara. Huru vi med våra församlingar hittills bestått i detta prof, kommer väl att till någon del visa sig af de underrättelser, som från olika håll under detta synodalmöte skola lämnas, såväl som af synodens egna förhandlingar."

En ytterligare underrättelse om kriget och dess verkningar under krigsåren från 1861 till 1865, särskildt inom Minnesotakonferensen, får man i ett tal, som undertecknad höll vid konferensens 25-års fest den 3 november 1883 i Chisago Lake, i hvilket det heter: "Kriget öfvade på våra församlingar ett stort inflytande i många afseenden och förökade i betydlig mån svårigheterna för vår hemmission, icke blott därigenom att missionsbidragen förminskades till följd af de tillbörliga anspråk, som ställdes på oss att bispringa de sjuka, sårade och fångna i fält, utan ock därigenom att våra predikoplatser förökades, i det att pastorerna måste göra hvad de kunde för att tillse soldatlägren. Till råga på eländet utbröt då indianupproret 1862, hvarigenom flere af våra församlingar ödelades, andra skadades och den allmänna välgörenheten togs i strängt anspråk. Den bullersamma krigstiden var ej heller ägnad att öppna sinnena för Guds ord och missionen; men den förmådde dock icke afbryta vår verksamhet och ännu mindre

"Asagård", dr Hasselquists hem i Paxton.
"Niflhem", dr Cervins bostad i Paxton.
"Ragnarök", bostad för studerande i Paxton.

DE GAMLA LÄROVERKSBYGGNADERNA I PAXTON:

"Valhalla", "Skärselden" och "Muspelheim", såsom de benämndes af de studerande.

att döda den. Ett sant uttryck af huru den kristliga känslan berördes af förhållandena under denna tid finna vi i höstmötets protokoll för 1862, i hvilket dåvarande sekreteraren, br. J. Person, sammanfattar pastorernas berättelser om tillståndet inom deras verkningskretsar i följande ord:

"Berättelserna visa, 1) att det stora inbördeskrig, som nu pågår inom landet, har bortkallat många af våra församlingsmedlemmar, så att äfven våra församlingar därvid kommit i en svår ställning för sina andliga behof. I betydlig grad sakna de tillfälle till nådemedlens bruk. Kriget har hittills haft och kommer säkert fortfarande att hafva ett skadligt inflytande på kristendomens framgång. Folkets sinne är beständigt uppfylldt med oro och med tankarna på kriget, huru det föres och hvad ända det skall taga. Herren synes ej heller nu vara i stormen, men vi hoppas och bedja, att han vill komma i den stilla susande vinden efteråt. Herren slår, men människorna synas blifva allt hårdare. Han talar med svärd och landsplåga, men de vilja icke höra. Vi vänta dock, att han skall låta ett nådeligt regn falla till de hårda hjärtanas uppmjukande;

2) att de vilda indianernas uppror och grymma framfart i denna stat har alldeles förstört br Jacksons församlingar på västra gränserna. Så många af folket där, som icke blefvo vildarnas rof, måste bortflytta. För samma orsak har församlingen i Scandian Grove förlorat sin lärare, hvilken till följd af dessa oroligheter ansåg sig böra flytta till Illinois... Af denna förödelse har uppstått mycken nöd, som fordrar våra församlingars deltagande och uppoffrande bidrag, som eljest kunnat användas på annat sätt."

Vid Augustana-syondens sjätte årsmöte strax efter det blodiga krigets slut yttrade dr Hasselquist i sin årsberättelse: "Skåda vi tillbaka på det år, som flytt, och de händelser därunder timat, finna vi mångfaldiga orsaker till tacksamhet emot den himmelske Fadern, till uppmuntran och fröjd, likasom vi ej heller sakna så få anledningar till förödmjukelse och allvar. Redan det lyckliga slutet på det långvariga och bedröfliga inbördes kriget måste väcka en allmän glädje, äfven därför att vi nu kunna hoppas snart få återse många landsmän och församlingsmedlemmar, som vågat sitt lif för landets och vår fred. På det närmaste sammanhängande med denna glädje är väl sorgen öfver mordet på landets valde styresman, den allmänt vördade, verkligen store Abraham Lincoln; men äfven

detta slag hoppas vi Herren vänder till det bästa. Emellertid har Herren härmed erinrat oss om vår skyldighet att bedja för öfverheten, äfvensom för bevarandet af de styrandes lif."

Genom inbördes kriget skedde en stor förändring i Amerika på alla områden. I allmänhet fick man en vidsträcktare och djupare, för att icke säga en rent af ny idé om den mänskliga friheten. Från den tiden har man kommit allt mer och mer att inse och praktisera hvad allmän folkstyrelse vill säga, ehuru oligarkien långt ifrån är död ännu. Af denna förändring kunde man vänta mycket, om endast Guds ord finge råda och leda; i annat fall måste den till slut urarta till den "röda republiken". Många tecken synas tyvärr tyda på att det går åt det hållet.

På det ekonomiska området har Amerika gjort oerhörda framsteg sedan inbördes kriget. Före den tiden låg landet såsom i en allmän dvala. Kommunikationerna, jordbruket, handeln och manufakturerna voro stadda i sin primitiva början. Hemmen voro små utan några andra bekvämligheter än att vara små, enkla krypin, där man redde sig godt för sig själf på hvad man själf kunde åstadkomma med egna händers verk, och där man i lugn kunde drömma bort sin tid i en värld för sig själf. Skolorna voro tilltagna efter små mönster, äfven de bästa och högsta; men märkvärdigt nog befrämjade de, bättre än i våra dagar, självstudium hos sådana personer, som verkligen kunde och borde studera.

Dessa borgerliga förändringar, som kriget framkallade, måste nödvändigt hafva ett stort inflytande på det andliga och kyrkliga tillståndet i landet. Vi hafva redan påpekat den mörka sidan af dess resultat för våra svensk-lutherska församlingar i Amerika; men man måste också erkänna, att det hade många goda följder med sig. Redan i yttre kyrkligt afseende finner man, att ett nytt lif och en stor företagsamhet uppspirade efter kriget. Församlingarna tillväxte i antal och storlek; kyrkor uppbyggdes i mängd och af mycket bättre beskaffanhet än förr; lärdomsskolor började så småningom att uppstå inom de olika konferenserna, och det uppväxande släktet började allt mer och mer fråga efter skolbildning. I rent andligt afseende visade det sig efter någon tid hos många ett större begär att höra och bruka Guds ord och att befrämja hemmission bland de förskingrade landsmännen samt att på annat sätt öfva kristlig barmhärtighet. Man måste därför säga, att på samma gång som kriget var ett tuktans ris, hvilket

kändes mycket hårdt under det att det pågick, var det dock i Guds hand ett medel till att skänka vårt land mycken lekamlig och andlig välsignelse. Den stora frågan är: hafva vi såsom ett folk låtit tukta oss till bättring?

Norrmännen och svenskarna skiljas åt och bilda två synoder.

Denna skilsmässa ägde rum 1870, då Augustana-synoden höll sitt årsmöte i Andover, Henry county, Ill., således i den äldsta svensk-lutherska församlingen. Det har redan blifvit nämndt, att dr Hasselquist då vistades i Sverige i ändamål att skaffa flera lärarekrafter för synodens vida fält. I presidentens frånvaro ålåg det synodens sekreterare, pastor Jonas Swensson, att intaga hans plats, till dess att synoden kunde hålla val af ny president.

Från Asarum i Blekinge hade dr Hasselquist insändt en innerligt kärleksfull skrifvelse till synoden, hvilken skrifvelse nu fick tjäna så långt den gick såsom hans sista årsberättelse. Däri heter det bl. a.: "Skåda vi tillbaka på dessa tio fullbordade år, så hafva vi i sanning orsak att bekänna: Herre, vi äro alltför ringa till all den barmhärtighet och den trohet, Du emot oss, dina tjänare, bevisat. Storliga hafva vi förökats... Kärleken är stark såsom döden, och får Herren allt fastare sammanbinda oss i sanningen med sin kärlek, så skola vi vara mäktiga att stå emot till och med djäfvulens listiga anlopp."

Det kan vara möjligt, att han hade någon aning om hvad som skulle inträffa vid detta möte, men han uttalade icke någon sådan tanke. Man hade dock under de senare åren märkt, att förhållandet mellan svenskar och norrmän inom synoden blifvit ett annat, än det var i början.

Ibland norrmännen funnos redan vid Augustana-synodens organisation flera lutherska samfund i Amerika, och det var endast några få pastorer och församlingar som förenade sig med svenskarna. Deras antal förökade sig dock så småningom, och föreningen mellan norskar och svenskar fortfor att vara god och broderlig. Det dröjde dock icke länge, förrän nya män från Norge förenade sig med synoden, men som icke voro riktigt tillfredsställda med den kult och de ceremonier, som voro rådande bland de gamla grundläggarna. Hvad de i synnerhet funno anmärkningsvärdt var, att den norska kyr-

kans "altarbog" icke i sin helhet begagnades, och de yrkade på att det härutinnan borde blifva en ändring, och att norska kyrko-handboken oförändrad borde brukas i församlingarna. Därigenom uppväcktes en tämligen het strid i flera af de norska församlingarna, och från flera håll vände man sig till synodens president för att få striden bilagd. Svenskarna ville icke blanda sig i denna strid, men de läto förstå, att de betraktade bruket af kyrko-handbok, prästdräkt och ceremonier såsom hörande till den kristliga friheten, på samma gång som "de ingalunda ville beprisa benägenheten att bortkasta de från fäderna ärfda kyrkobruken för nya af reformert tendens". Den häri uttalade grundsatsen antogs visserligen af hela synoden, men striden lade sig icke inom de norska församlingarna. Ändtligen hade frågan blifvit utvecklad så, att en petition framlades för synoden vid dess möte i East Union, Minn., 1868, med anhållan om att synoden skulle delas emellan svenskar och norskar, och en kommitté af sex nedsattes, alla norrmän, hvilken skulle bereda förslag till delningsakt. Denna kommitté blef icke färdig att rapportera förrän 1870.

Afskedsstunden. Hvarken i dr Hasselquists eller pastor J. Swenssons rapporter till synoden 1870 nämnes någonting om den förestående skilsmässan. Det första, där man får veta något därom, är omnämnandet i protokollet för torsdagen den 16 juni kl. ½2 e. m. med följande ord: "Den afbrutna diskussionen öfver rapporten om Synodens delning fortsattes och de öfriga punkterna antogos. Den i sin helhet antagna rapporten lyder som följer:

Kommittéen, som tillsattes för att förbereda frågan om Synodens delning får härmed vördsamt inberätta, att den har kommit öfverens om att föreslå följande punkter till Synodens antagande:

1:o Att Augustana-synoden delas i två självständiga synoder, med hvar sina ämbetsmän.

2:o Att den norska afdelningen konstituerar sig under namnet den Norsk-Danska Augustana-synoden.

3:o Att de två synoderna, den svenska och norsk-danska, skola, såsom grundade på samma rena lutherska lära och bekännelse, betrakta hvarandra såsom två syster-synoder, hvilka stå i ett kärleksfullt förhållande, ömsesidigt understödja hvarandra och sända delegater till hvarandras möten.

4:o Att den ena synoden icke upptager präster eller för-

samlingar af den andras nationalitet utan efter gemensam öfverenskommelse.

5:o Fåtaliga svenskar, norskar eller danskar, boende på en plats där den ena synoden har församling, tillrådas af den andra synoden att sluta sig till den lokala församlingen, som finnes.

Med vördnad

J. OLSON,
O. J. HATLESTAD,
AM. JOHNSON.

Reservation.

Ehuru varande kommitté-medlem kan jag icke nu underskrifva rapporten, emedan jag icke har saken klar för min öfvertygelse. A. WRIGHT.

Följande församlingar tillkännagåfvo, antingen skriftligen eller genom sina ombud, att de icke voro för Synodens delning: Församlingen i Leland, Ill.; Newburg, Minn.; Decorah, Iowa; Jefferson och Yorkville, Wis.

Norska församlingen i Chicago hade insändt följande protest:

To the Venerable Augustana Synod.

Fathers and Brethren in Christ.

Grace and Peace!

Having learned with deep regret that there is a movement on foot to divide the Augustana Synod, by withdrawal of the Norwegian congregations and ministers from said Synod for the purpose of forming a new Norwegian synod:

Now therefore, deeming such a withdrawal at this time inexpedient and derogatory to the best interests both of the several individual congregations connected with the said Augustana synod, and also to the Church at large,

We, the undersigned, in our own behalf and also in behalf of those with whom we are associated, to wit: the old Norwegian Evangelical Lutheran Church of Chicago, whose deacons and trustees we are, do hereby enter our most solemn and earnest protest against such withdrawal; hoping that the other Norwegian congregations, hitherto associated with us in connection with the said Synod, will heed this our protest, and also to exculpate ourselves from any and all participation in said movement to withdraw.

Praying for divine guidance in your deliberations and for Heaven's richest blessings upon the Church at large,

we are, in the bonds of peace, yours,

A. NELSON, IVAR LAWSON, JENS NELSON,
LEWIS IVARSON, LEWIS JOHNSON, G. HALVORSEN,
CHRIS. FREDRICKSON,

Deacons and trustees of the Norwegian Ev. Luth. Church of Chicago

I samm nhang härmed antog synoden följande resolution:

Då en d d församlingar och präster af den norska afdelningen inlagt protest emot delningen, får synoden uttala sin sorg däröfver, att det ibland dem icke blifvit full enighet i denna sak, och vänligen uppmana dem att förena sig med den blifvande Norsk-Danska Augustana-synoden.

De norska pastorerna och ombuden afträdde nu för att hålla möte för sig själfva i den gamla kyrkan.

Af föregående protokoll finner man, att de norska bröderna önskade att skiljas från svenskarna i den känslan och förhoppningen, att de bättre skulle kunna reda sig själfva, och svenskarna ville icke lägga något hinder i vägen för denna önskan, utan tillönskade dem i broderlig uppriktighet all Guds välsignelse och framgång på den väg, som de nu beträdde, med den oegennyttiga förhoppningen, att efter denna skilsmässa från svenskarna skulle en förening mellan de olika norska lutherska samfunden blifva lättare. Men i en sådan förhoppning måste de känna sig ej så litet gäckade, då de norska bröderna redan på ort och ställe, innan de ajournerade, skilde sig i tvenne föreningar, den ena och mindre med namnet "Den Norsk-Danska Augustana-synoden" och den andra med namnet "Den Norsk-Danska Lutherska Konferensen".

Efter någon tid hade man följande norska kyrkosamfund, som alla gjorde anspråk på att stå på den Heliga skrifts och den Augsburgiska bekännelsens grund, nämligen, 1) Synoden för den Norska Lutherska Kyrkan i Amerika; 2) Ellingianerna, af hvilka större delen utvecklade sig till; 3) Haugesynoden; 4) "Den Förenade Kyrkan", som bestod af elementer från alla de öfriga norsk-lutherska samfunden och som ha växt till att numera vara det starkaste och i numerärt afseende det största, samt 5) "Den Fria Norsk-Lutherska Kyrkan i Amerika", hvilket namn torde innebära något af modern revivalism.

Att mycken strid har förekommit ibland dessa olika samfund, kan icke förnekas; men säkert är, att de på alla områden af kyrklig och andlig verksamhet hafva åstadkommit underbart stora ting. Orsaken därtill torde nog till någon del ha varit inbördes rivalitet samfunden emellan, men kanske ännu mer den välkända norska driftigheten och dugligheten. Emellertid har den svenska Augustana-synodens folk med en viss beundran betraktat de norska bröderna, och de hafva stått på en broderlig fot med de olika samfunden, isynnerhet de senare åren, då man tillika märkt, att de börjat allt mer närma sig hvarandra. Upphäfvandet af föreningen emellan Sverige och Norge, 1905, synes icke inverkat något nämnvärdt på förhållandet mellan svenskar och norskar i Amerika. Många ibland de förra hafva utan tvifvel tänkt så, att en förening, som måste försvaras med vapenmakt, är icke många kronor värd, och att Oskar II handlade visligt, då han stack sitt svärd i skidan.

Augustana-synodens förening med The General Council of the Evangelical Lutheran Church in America.

Denna handling var den sista af de mera bemärkta tilldragelser, som förekommo under dr Hasselquists presidentskap.

Om man skall kunna rätt uppfatta betydelsen af denna förening och klart bedöma, om detta steg togs i blindom och var ett misstag å Augustana-synodens sida eller icke, så blir det nödvändigt att meddela en mera omfattande historik rörande den kyrkliga situationen och tidsförhållandena i detta land, särskildt vid tiden strax efter 1860. De olika lutherska församlingarna i Amerika voro independenta och hade ingen förbindelse med hvarandra ända intill 1750-talet. De första lutheranerna i Amerika kommo ifrån Holland. De voro bosatta i New York och New Jersey och utsatta för förföljelser från den reformert-holländska befolkningen och kommo aldrig till någon vidare utveckling. Efter dem kommo svenskarna och bosatte sig vid Delaware-floden, i delar af nuvarande Delaware, Pennsylvania och New Jersey, hvarest flera församlingar så småningen uppstodo. De fingo sina pastorer från den Svenska kyrkan i Sverige, med hvilken de stodo i kyrklig förbindelse, men indrogos så småningom i den engelska episkopal-kyrkan.

Därnäst komma tyskarna i betraktande. Ungefär vid midten af det 18 århundradet funnos många lutherska kolonier och församlingar, men de voro independenta ända intill 1748, då Pennsylvania-synoden organiserades, förnämligast genom Henry Melchior Muhlenberg, den lutherska kyrkans patriark i Amerika. Därnäst uppstod New York-synoden, 1786; Norra Carolina-synoden, 1803; The Joint Synod of Ohio, 1818; Maryland och Virginia-synoden, 1820, o. s. v. Dessa olika synoder, som voro oberoende af hvarandra, började känna behofvet af en sammanslutning af något slag. Vid sitt möte i Harrisburg, Pa., 1818, uttalade Pennsylvania-synoden sin öfvertygelse, att de olika lutherska synoderna i landet borde realisera denna tanke, och nedsatte därför en kommitté att bereda en utförbar plan för detta ändamål. Detta skedde, och sedan de öfriga synoderna tagit notis om förslaget, hölls ett allmänt möte i Hagerstown, Md., den 22 oktober 1820, och en allmän eller General-synod blef organiserad. Alla synoder som då existerade, utom Ohio-synoden, voro representerade genom ombud.

Vid detta möte och i General-synodens organisationsakt talades icke mycket om vare sig lära eller författning, tidens andliga skaplynne var ej moget därför. Man antog, att man var goda lutheraner, och det ville säga lika goda protestanter som andra med detta allmänna namn i landet. Visserligen funnos en mindre del präster och lekmän, som voro mera konservativt ortodoxa lutheraner, men de voro icke riktigt vakna. En del var mer eller mindre rationalistisk, men neutralt medgörlig. Den stora hopen var i sin religiösa åskådning reformert-unionistisk af den puritanska och metodistiska åskådningen.

Under märket M. V. skrifver en medarbetare i "The Lutheran Cyclopedia", sid. 193, om General-synodens allmänna grundsatser, hvilket stycke jag vill meddela på engelska språket:

"*General Principles.* The general principles which determined the form and constitution of the body were such as arose from the conditions of the Church and the objects aimed at. These were primarily not doctrinal, but practical. It was a union for counsel and work. In it the synods came together on the recognized and unquestioned fact that the synods so uniting were Evangelical Lutheran bodies. To this practical purpose of united effort in upbuilding the Church and accomplishing

its work all the powers and orders of the organization were adjusted".

Alltså, General-synodens idé och ändamål var, att den skulle utgöra en brödraförening af hela den evangelisk-lutherska kyrkan i Förenta staterna på unionistisk grund, och en förening, där General-synoden icke underordnade de olika distriktsynoderna under sitt regemente. Alla synoderna voro, såsom församlingarna, oberoende af hvarandra, men då deras ombud voro samlade till allmänna möten, kunde de gifva goda råd och broderligt komma öfverens om hvad de skulle söka att utföra.

Det är klart, att ett samfund, som hvilar på en unionistisk lärogrund, är ett svagt samfund, hvilket liknar ett hus, som bygges på sanden, och detta har General-synodens historia bevisat beträffande sig själf. Redan 1823 utträdde Pennsylvania-synoden ur föreningen med General-synoden. Hvarför? "På grund af praktiska orsaker" heter det. Åter igen förenade sig samma synod med General-synoden 1853. Hvarför? Den som skrifver detta var personligen närvarande, när detta möte hölls i Columbus, Ohio, och lyssnade uppmärksamt till de tal och ömsesidiga argumenter, som förekommo vid det tillfället, och tror sig kunna bedöma hvarför Pennsylvania-synoden utträdde ur General-synoden 1823 och kom åter tillbaka 1853. "The practical reasons", som gjorde att Pennsylvania-synoden så handlade, berodde helt enkelt på den allmänna sanningen, att tron går före gärningarna. Innan något kyrkligt arbete kan enigt utföras, så måste det finnas enighet i tron. Det var just detta som Pennsylvania-synoden fann icke vara förhållandet, och därför separerade den som den gjorde. Men hvarför återkom den 1853 och blef åter upptagen? Jo, en märklig förändring hade börjat göra sig gällande inom General-synoden såväl som inom Pennsylvania-synoden. Inom den senare, som man kan säga stod närmare reformationens hemland och därför snarare mottog inflytande af den nyvaknande återgången till fädernas tro i Tyskland, hade man hunnit så långt, att man insisterade på antagandet af alla den lutherska kyrkans symboliska böcker. Att medgifva en sådan fordran på allvar skulle emellertid icke hafva kommit i fråga inom General-synoden, om icke en märkvärdig förändring i åskådningen hade inträffat i själfva dess center.

Gettysburg, Pa., med sitt college och sitt teologiska seminarium utgjorde utan tvifvel detta centrum. Här verkade flera af ny-lutheranismens främste män och ägde ett stort infly-

tande på 50-talet, och vid detta läroverk hade flertalet af General-synodens pastorer blifvit utbildade. Här hade man dr Samuel Simon Schmucker, själfva hufvudledaren inom General-synoden. Hans fader, J. George Schmucker, D. D., hade kommit hit till Amerika redan 1785 från Michaelstadt, Tyskland, och efter fullbordade studier blifvit prästvigd och gjort sig känd för att vara en rättsinnig luthersk pastor. Hans son, S. S. Schmucker, som föddes i Hagerstown, Md., den 28 febr. 1799, uppväxte i sin faders hus såsom ett fromt barn och en from yngling med rika anlag för studier. På dr Helmuths uppmaning kom han till Philadelphia och studerade vid statens universitet och läste teologiska ämnen privat för dr Helmuth. För att afsluta sina teologiska studier vistades han två år i Princeton, N. J., i det där belägna presbyterianska teologiska seminariet. Där var det som han blef rubbad i sin lutherska tro och fick smak för den reformerta åskådningen. När han lämnade Princeton, skall han hafva yttrat, att han hade tre "pia desideria", som lågo nära hans hjärta för hans kyrkas väl, nämligen en öfversättning af någon utmärkt luthersk dogmatik, ett teologiskt seminarium och ett college. I denna riktning började han ock verka med stor energi, och han lyckades, i sin tanke, att vinna hvad han önskade.

Då Pennsylvania-synoden utträdde ur General-synoden, hotades den senare med upplösning; men då synes det ha varit S. S. Schmucker, som räddade situationen genom sin unionism och genom att befrämja bruket af det engelska språket. Så snart han hade fått det teologiska seminariet till stånd, blef han vald till dess förste teologie professor, i hvilken tjänst han fortfor i nära 40 år. Under denna tid hade omkring 400 unga män blifvit af honom undervisade och beredda för predikoämbetet. Dessutom var han en flitig författare på det kyrkliga och teologiska området och utöfvade därigenom ett stort inflytande.

Men oaktadt allt detta, och oaktadt flera lärda män stodo vid hans sida och mer eller mindre delade med honom hans nylutherska åsikter och verksamt sökte befrämja dem, arbetade den ortodoxa lutherska åskådningen sig fram och vann allt större terräng. Märkvärdigt nog var det deras egna söner, som ställde sig i spetsen och med stor framgång vunno segrar för den gamla lutherska tron och dess praxis.

Däribland kan i första rummet nämnas Charles Porterfield Krauth, D. D., LL. D., son till Charles Philip Krauth, D. D.,

född i Martinsburg, Va., den 17 mars 1823. Hans fader var en lärd pastor och professor och tjänade såsom den första presidenten för Pennsylvania College i Gettysburg ifrån 1834 till 1850. Sedan tjänade han i elfva år såsom professor i det teologiska seminariet därstädes, och dessutom ägnade han mycken tid åt andligt och kyrkligt skriftställeri. Han var en from, lugn och vis man och ville icke gärna strida om olika teologiska meningar. Men det oaktadt drogs han allt mer och mer fram genom sin begåfvade, briljante son, hvilken genom en verklig, teologisk omvändelse blef inom det engelska språkområdet ledaren i första rummet för den märkvärdiga återgången till fädernas tro och bekännelse. För honom var det icke blott en hufvudets, utan lika mycket en hjärtats omvändelse. Efter att hafva varit pastor på flera ställen blef han redaktör för den betydelsefulla tidningen "The Lutheran" i Philadelphia, hvilken i hans hand blef det starkaste vapnet i striden mot den principlösa "American Lutheranism", hvilken på den tiden behärskade den engelsk-lutherska kyrkan i detta land. Då det lutherska teologiska seminariet i Philadelphia grundades, blef han vald till Norton professor i dogmatik, och med honom kan man säga att den konservativa lutheranismen blef införd inom det engelska språkområdet. Hans "The Conservative Reformation and its Theology" bär vittne om hans såväl djupa och vidsträckta teologiska vetande som om hans snille och stränga logik. 1868 blef han utnämnd till professor i "Mental and Moral Philosophy" i staten Pennsylvanias universitet, och från 1873 hade han äfven "vice provost"-tjänsten därstädes. Att höra honom i en debatt med en värdig motståndare utgjorde en mental festlighet utan like.

Näst honom kan man nämna Beale Melanchthon Schmucker, D. D. Han var en son till S. S. Schmucker, född i Gettysburg, Pa., den 26 augusti 1827, och där fick han sin uppfostran i både college och seminariet under sin faders uppsikt och ledning. Det oaktadt blef han en af de förnämsta ledarna inom Pennsylvania-synoden och i General Council. Han ansågs för att vara Amerikas lärdaste liturg. General Councils såväl engelska som tyska kyrkohandboks utmärkta beskaffenhet må med all rätt tillskrifvas honom. På samma gång var han en mycket begåfvad predikant och pastor. I nästan alla grenar af kyrklig verksamhet var han påkallad att tjäna, emedan han på grund af sina kunskaper, insikter och sin goda omdömesförmåga, med lugnt och villigt sinne att tjäna, passade öfverallt.

Bland en hel hop andra, som föllo in med den ortodoxa rörelsen, och som då voro dels yngre män och dels i sin bästa mannaålder, kunna nämnas följande, nu alla döda: professor C. F. Schaeffer, dr C. W. Schaeffer, dr W. J. Mann, dr G. F. Krotel, dr J. A. Seiss, dr W. A. Passavant, pastor Gottlieb Bassler, som blef den första presidenten för General Council. De voro alla mer eller mindre framstående män och togo en liflig del i den strid, som pågick.

Å ny-lutheranernas sida var man icke heller fåfäng. Bland annat företogo sig tre af deras mest framstående män att anonymt utgifva och sprida en ny trosbekännelse, som skulle vara ett slags revision af den Augsburgiska bekännelsen, och kallades den "The Definite Synodical Platform". Detta skedde 1855. De anonyma författarna blefvo snart kända och voro inga andra än S. S. Schmucker, S. Spraecher och Benjamin Kurtz. Plattformen beskyllde Augsburgiska bekännelsen för fem villfarelser, nämligen: 1. Dess gillande af den romerskkatolska mässan. 2. Den privata bikten och absolutionen. 3. Förnekelsen af den obligatoriska plikten att hålla den kristna sabbaten. 4. Nya födelsen i dopet. 5. Kristi lekamens och blods sanna närvaro i nattvarden.

Verkan af detta försök blef det motsatta till hvad dess författare åsyftade, ty den nya bekännelsen blef nästan allmänt förkastad af de olika synoderna och påskyndade den stora separationen, som inträffade 1866, i stället för att förhindra densamma. En söndring kunde icke undvikas. Hvad som nu blef den närmaste anledningen till detta steg, var den tilldragelsen, att då man på synodalmötet i York, Pa., 1864 genomdref den olutherska Franckeanska synodens intagande i Generalsynoden, så protesterade delegationen för Pennsylvania-synoden däremot, och då dess protest icke blef påaktad, reste den sig och lämnade mötet samt rapporterade till sin egen synod vid dess nästa möte. Två år senare sände Pennsylvania-synoden återigen sin delegation till General-synodens möte i Fort Wayne, Ind., 1866, men dess president (S. Spraecher) nekade att mottaga deras betyg, förrän mötet blifvit organiseradt och dess medlemmar beslutat, antingen Pennsylvania-synodens ombud skulle mottagas eller icke. Ombuden protesterade mot presidentens afgörande, men efter trenne dagars debatt blef presidentens afgörande gilladt. Några veckor därefter höll Pennsylvania-synoden sitt möte i Lancaster, Pa., och beslöt att utträda ur General-synoden, och flera andra

synoder följde dess exempel. På samma gång beslöt konventionen i Lancaster att organisera en förening af alla sanna lutheraner i Amerika, och en kommitté nedsattes, som skulle uppsätta och utsända en broderlig inbjudning till alla lutherska synoder i landet att sammanträda för att åstadkomma organisationen af en sådan allmän förening. I december 1866 hölls ett sådant möte i Reading, Pa., och ombud funnos från följande synoder: Pennsylvania-synoden, två engelska distrikter af Joint Synod of Ohio, vidare Pittsburgh-, Michigan-, Wisconsin-, Iowa-, Canada-, New York- och den Norska synoden, äfven från Missouri-synoden hade ombud infunnit sig. Svenskarna uttryckte sin sympati genom bref, men intet ombud från Augustana-synoden var närvarande.

Dr C. P. Krauth framställde teser rörande "The Principles of Faith and Church Polity", hvilka blefvo grundligt diskuterade, och en stor enighet rörande både trosläran och författningen visade sig. Man beslöt då att hålla nästa möte i Fort Wayne, Ind., 1867 för att formligen organisera en ny allmän luthersk korporation på strängt luthersk-konfessionell grund.

Detta möte hölls den 20 november samma år, och föreningen fullbordades. Ifrån den dagen räknar "General Council of the Evangelical Lutheran Church of North America" sin officiella tillvaro.

Den del, som Augustana-synoden tog uti organisationen af General Council, visa följande aktstycken: I sin årsberättelse för 1867 till synoden säger dr Hasselquist: "Ingen af vår synod kunde närvara vid den betydelsefulla konventionen af lutherska synoder i Reading, Pa. Emellertid öfverenskoms där om grunderna för en ny General Synod, hvilka vi ej kunna annat än i allo godkänna; och som Guds kyrka bör enligt Guds ord samla sig till ett samfund, för att äfven såsom *en* kunna öfva ett så mycket mäktigare inflytande såväl inåt som utåt, blir det ett viktigt ämne för synodens öfverläggningar, om och hvilka delegater böra väljas att närvara och representera Augustana-synoden vid ett blifvande möte, då den nya Generalsynoden skall organiseras."

Med anledning af denna punkt i presidentens rapport beslöt synoden, "att tre delegater nu väljas för att representera vår synod vid den tillämnade General-synodens blifvande möte för att deltaga i organiserandet af den föreslagna General-synoden och till vår synod inberätta vid nästa årsmöte". Därpå valdes

delegationen, och bestod densamma af T. N. Hasselquist, O. J. Hatlestad och Ola Paulson.

Följande år afgåfvo ombuden till den nya General-synoden eller "The General Council of the Lutheran Church in America" följande rapport:

Till vördiga Augustana-synoden.

De ombud, som vid förlidet årsmöte utsågos och voro i stånd att bevista organisationen af "The General Council of the Lutheran Church in America" i Fort Wayne, Ind., ha härmed äran inberätta genom undertecknad.

Synodens ombud blefvo med mycken vänskap och förtroende bemötte samt upptogos från början till medlemmar af mötet och deltogo såsom sådana i alla förekommande göromål. Allmänna Conciliet bestod vid sin organisation af 11 synoder, däribland dock äfven Augustana-synoden räknades, utgörande tillsammans ett kommunikantantal af omkring 130 tusen, 1000 församlingar och 500 präster, och åsyftar att blifva föreningspunkten för alla sådana lutherska synoder i Amerika, som vidhålla vår kyrkas vördade och bibliska bekännelse, och vill därjämte vara sambandet mellan dem till inbördes uppmuntran och stärkande i sanningen samt till enig samverkan i det gemensamma arbetet. Det viktigaste göromålet, som förehades, var behandlingen af Conciliets konstitution, som innehåller såväl lärogrunden, på hvilken Conciliet vill stå, som de grundsatser för kyrkostyrelse, som Conciliet önskar öfva och se öfvade. Vi önska och hoppas, att vår synod vid detta möte må förklara sitt inträde i full förening med Allmänna Conciliet, som är alla rätte lutheraners framtida hopp, hvad angår timlig förening af Reformationens här i landet söndrade kyrka. Det är Guds förklarade vilja, att de som stå på hans Ords rena grund ej skola stå skilda från hvarandra, utan sammanfogas såsom lemmar i samma kropp, mötas och understödja hvarandra, kämpa sida vid sida, bära korset och arbetsbördan tillhopa och således så mycket vissare allting väl uträtta och beståndande blifva. Slutligen må anmärkas, att enligt beslutet, som bestämmer antalet delegater från hvarje synod inom Allmänna Conciliet, tillkommer Augustana-synoden att sända tio delegater, samt att Conciliets nästa möte är utsatt att hållas i Pittsburg, Pa., men tiden därför är lämnad i Conciliets ämbetsmäns händer att närmare bestämma.

Vördsamligen

T. N. HASSELQUIST.

Af de beslut, synoden fattade med anledning af denna rapport, finner man, att den icke i förhastande eller obetänksamt beslutade sin förening med General Council:

1:o Att, då villkoret för upptagande till full förening med "The General Council" är, att synoden formligen godkänner dess "articles of faith and church polity" och dess konstitution; men flere af denna synods medlemmar icke därpå äro beredda, emedan detta dokument icke blifvit öfversatt på våra språk, "the General Councils" konstitution med ofvannämnda articles of faith and church polity öfversättes och göres känd för våra församlingar.

2:o Att delegater nu väljas för att deltaga i Conciliets nästa möte, och att de få i uppdrag att öfversätta och ombesörja tryckningen af ofvannämnda dokumenter och meddelanden af andra nödiga upplysningar, hvilket bör ske före detta års utgång.

3:o Att saken vid nästa synod företages till slutligt afgörande.

Val af ombud till "The General Council" företogs nu, och blefvo följande valda: O. J. Hatlestad, A. Wright, Erl. Carlsson och T. G. Pearson.

Till suppleanter valdes O. Paulson, J. Amundson, J. Swensson och J. Engberg.

General Council höll sitt tredje årsmöte på hösten 1869 i den svenska lutherska Immanuels-kyrkan i Chicago. Om detta möte skref dr Hasselquist i *Rätta Hemlandet och Augustana* i december samma år bland annat följande: "Denna nya förening af synoder, som stå på den lutherska bekännelsens grund, höll sitt tredje möte i vår svenska kyrka i Chicago från den 4:de om morgonen till aftonen den 10:de november detta år. Österns synoder voro talrikt representerade och det af utmärkte män. Men alla kunna naturligtvis ej här nämnas. Ej heller kan här omtalas allt som förehades, och det är så mycket mindre af nöden, som vissa delar däraf, hvilka särskildt röra Augustana-synoden, komma enligt Conciliets beslut att fullständigare meddelas. Sessionerna voro talrikt besökta, äfven af icke-medlemmar. 'De fyra punkterna' försökte äfven detta år tillställa oro, men lyckades ej riktigt. För öfrigt rådde enighet i öfverläggningarna, som i allmänhet voro lärorika. Ehuru ett af dr Passavant väckt förslag nog hädanefter kommer mera till tals i denna tidskrift, kan jag dock ej undgå att omnämna det här. I betraktande af den stora bristen på

präster, synnerligen engelsk-talande, för den stora Västern, där den lutherska kyrkan har en sådan väldig skara af barn och så mäktiga intressen att vårda, föreslog han, att ett teologiskt seminarium skulle upprättas någonstädes, helst i Chicago, om hvilket så småningom skandinaver, tyskar och amerikaner kunde förena sig, därifrån fullständigt utbildade, äfven i engelskan fullt invigda församlingslärare kunde utgå. Detta förslag understödde dr Passavant med ett glödande tal, gående från hans varma hjärta och visserligen äfven uppvärmande andras hjärtan."

Man kan här hafva skäl att fråga, hvad som var orsaken till att Augustana-synoden icke vid ofvannämnda möte fullbordade sin fulla förening med General Council. Ombuden, åtminstone en del, voro där, och enligt ett föregående beslut hade öfversättningen af Conciliets såväl tros- och styrelsegrundsatser som konstitution blifvit verkställd och tryckt i *Augustana.*

Man bör komma ihåg, att det var i juni månad 1869 vid Augustana-synodens möte i Moline, som Hasselquist och Carlsson å ombudens till General Council vägnar afgåfvo sin rapport om General Councils möte för 1868 i Pittsburg, och de sågo då inga hinder i vägen för synodens fulla förening med General Council och föreslogo därför, att principerna för lära och författning "nu upptagas till behandling enligt synodens beslut förlidet år".

Med anledning däraf heter det: "Rapporten emottogs och antogs (?), men frågan om den fulla föreningen med Conciliet uppsköts till nästa årsmöte", d. v. s. till 1870. Men man valde en tämligen stor delegation af svenskar och norskar till General Councils möte på hösten 1869. Det var efter detta möte som Hasselquist skref, hvad som blifvit anfördt ur *Rätta Hemlandet och Augustana.*

Jag har anfört här ofvan meddelade fakta för att om möjligt ur dem kunna finna svaret på frågan: Hvad var orsaken till att det dröjde så länge, innan Augustana-synoden fattade beslutet att fullt förena sig med General Council? Det var nog mer än en orsak, som här kom i fråga.

För det första var det en berättigad *försiktighet.* Många bland dem som varit med under den tid, då vår svenska lutherska kyrka hade stått i förening med Norra Illinois-synoden, och blifvit brända genom de erfarenheter och de slitningar, som olika troslära har med sig, ville icke obetänksamt kasta sig uti nya faror. Först då, när de tydligt insågo, att General

T. N. HASSELQUIST.

JONAS SWENSSON.

ERLAND CARLSSON.

S. P. A. LINDAHL.

P. J. SWÄRD.

O. OLSSON.

ANDREW JACKSON.

P. J. SJÖBLOM.

C. A. SWENSSON.

E. A. FOGELSTRÖM.

B. M. HALLAND.

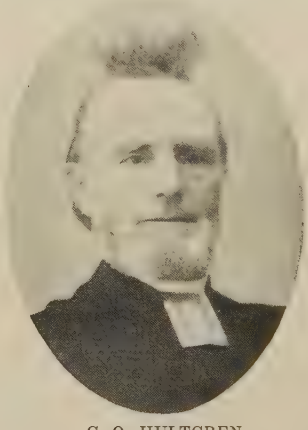

C. O. HULTGREN.

Council hade ställt sig på den konfessionella lärogrunden, voro de färdiga att förena sig med detsamma.

För det andra visade det sig, att de norska pastorer, som på de senare åren hade kommit in i Augustana-synoden, voro mer eller mindre emot en förening med General Council. Ett faktum är det ock, att Augustana-synodens förening med General Council skedde först efter det de norska bröderna hade utträdt ur densamma.

För det tredje är det icke omöjligt, att somliga fruktade, att åtskilliga svårigheter möjligen skulle uppkomma på grund af General Councils konstitution.

Och för det fjärde fruktade några redan nu, att det låg en djup plan uti dr Passavants förslag att upprätta ett allmänt teologiskt seminarium i Chicago för att hufvudsakligen tjäna de engelska intressena i den vida västern, hvarigenom alla nationella lutherska seminarier skulle blifva öfverflödiga. Att denna farhåga var mer än blott skuggrädsla, visade följande årens händelser.

Emellertid räknas Augustana-synodens fulla förbindelse med General Council från och med 1870. I det engelska referatet för nämnda årsmöte nämnes ingenting särskildt om Augustana-synodens ställning till General Council annorlunda än om andra synoder, hvilka alla betraktas såsom distriktsynoder.

De svenska ombuden rapporterade genom synodens president, pastor Jonas Swensson, om detta möte, som följer: "Till vördiga Augustana-synoden! Undertecknad tillika med fyra af de öfriga delegater, som synoden därtill utsett, öfvervoro det möte af The General Council of the Lutheran Church in America, som hölls i Lancaster, Ohio, förliden november månad. Mötet bar i det hela prägeln af kristligt allvar och trohet mot den lutherska bekännelsen. Öfverläggningarna fördes i allmänhet med lugn och grundlighet, och man tycktes också där komma till en tillfredsställande lösning af de stridsfrågor, som blifvit inkastade uti General Conciliet. Det kan likväl icke nekas, att äfven inom detta samfund finnas vissa stridigheter, hvilka i synnerhet efter mötet framträdt mera öppet i en beklagansvärd tidningsstrid och synas hafva sin hufvudsakliga grund i de olika nationaliteterna inom detsamma. Hvad utgången af denna strid kommer att blifva, är ej lätt att förutsäga; men så länge General Council vidblifver och fasthåller den lära och bekännelsegrund, på hvilken det ställt sig, och

hvilken vi icke kunna annat än erkänna vara den sanna och verkligt lutherska, vilja vi stå med detsamma och delaktiga vara uti både den strid och den välsignelse, en sann kristlig och kyrklig förening medför.

Vördsamt

JON. SWENSSON."

Man måste säga, att president Swensson, åtminstone anande, förutsåg hvad som skulle komma att utgöra General Councils starka och svaga sidor. Med full sanning säger han, att General Council står på den äkta lutherska bekännelsens grund, och så länge som det så förhåller sig, är det ett starkt samfund, och att vi icke kunna göra annat än att stå med detsamma och dela med det såväl strider som välsignelser. Men han omnämner en strid, som redan då hade visat sig, och att denna strid "synes hafva sin hufvudsakliga grund uti de olika nationaliteterna inom General Council". Här har han pekat på General Councils svaga sida.

I första rummet kan man säga, att det ej var väl betänkt att kalla de synoder, som förenade sig till detta General Council, för "distriktsynoder". Detta ställde dem uti ett subordineradt förhållande till den allmänna föreningen och gaf åt General Council en viss lagstiftande rätt för distriktsynoderna. Det är sant, att Conciliet i sin konstitution och i sitt uttalande vid mötet 1911 i Lancaster, Pa., med anledning af en hemställan af Augustana-synoden, genom E. Norelius, sökt att tydligt förklara sin ställning till distriktsynoderna, men det har dock visat sig, att Conciliet i sina praktiska funktioner har svårt för att balansera sin makt så, att den väger lika för alla de olika synoderna och nationaliteterna. Det är äfven sant, att Conciliet är villigt att göra en särskild öfverenskommelse med olika synoder i det ömtåliga förhållandet mellan sig och dem, såsom det verkligen gjort, fastän mera i tysthet, med Augustana-synoden, rörande t. ex. synodens gränser, hemmissions- och hednamissions-verksamhet, liturgi, m. m. Vi hafva icke heller i den delen någonting att klaga öfver och äro alls icke rädda för att vi skola blifva trampade på tårna. Men likväl kan det kännas något underligt att sitta i en konvention, där somliga synoder hafva öfverlämnat åt den allmänna korporationen att ombesörja sina egna särskilda funktioner, under det andra däremot, som sköta sina egna synodala angelägenheter, icke kunna vara något annat stort än blotta åskådare. General Councils konstitution pekar hän mot cen-

tralisationsidén, men är tolerant, då den ej genast kan realiseras. Man kan ej säga, att däri ligger någonting orätt i och för sig; men svårigheten är att inom de olika nationaliteterna blifva enig om centralisation eller dess motsats. På samma gång som centralisationsformen icke är så litet tilltalande, ty den framstår både såsom mera kraftig, mera ordnad och förnuftig, så får man icke förbise den stora betydelse, som ligger i de särskilda nationaliteterna med deras särskilda drag af andlig begåfning och fostran. I ett allmänt lutherskt kyrkosamfund i det fria Amerika med så många olika nationaliteter som här äro, torde man allt mera komma till insikt om att alla kyrkoförfattningar, som i någon mån komma i strid med den VII artikeln af den Augsburgiska bekännelsen, icke i längden skola lyckas.

AUGUSTANA-SYNODENS ANDRA UTVECKLINGSSTADIUM, 1870—81.

Under denna tid var pastor Jonas Swensson president från juni 1870 till hans död i december 1873 och pastor E. Norelius från juni 1874 till 1881.

För en mera omfattande lefnadsteckning öfver pastor J. Swensson hänvisas läsaren till I Bandet af detta arbete, sid. 186. Hans tid blef icke så lång, men intrycket och frukterna af hans rastlösa arbete i detta land komma ej att sakna sin betydelse inom Augustana-synoden, så länge allvarlig kristendom och sann lutherdom finnas inom densamma. Han var en begåfvad predikant och kateket, en god pastor och själasörjare samt en duglig president och ordförande. Innan han blef vald till president, var han mycket tillbakadragen i offentliga diskussioner, och det syntes nästan som att han icke tog något intresse i de öfverläggningar och debatter, som förekommo på mötena; men det verkliga förhållandet var, att ingen var en sådan uppmärksam åhörare som han och som så väl gömde i minnet allt hvad som från de olika sidorna sades. På grund däraf hade han lätt för att reda ut tankarna i en invecklad diskussion. Såsom ordförande var han strängt rättvis. Han kände väl till ordningsreglerna, och han tillämpade dem opartiskt.

Af hans hand hafva vi fyra årsberättelser, och af dem kan man märka, hvad som försiggick inom synoden, och den åskådning, som han själf hyste med afseende på de andliga och kyrkliga angelägenheterna under hans tid. För det första finna vi, att synoden i yttre afseende förökade och utvecklade sig mycket fort. År 1870, då norrmännen ännu voro förenade med synoden, utvisade den statistiska tabellen, att församlingarnas antal var 142, kommunikanternas 16,376, hela befolkningen 26,322 och prästernas 70. År 1871 hade svenskarna, ensamma, 137 församlingar med 19,355 kommunikanter och en befolkning på 33,304 samt 54 präster. För 1872 visade tabellen 162 församlingar, 23,724 kommunikanter, hela befolkningen 39,947 samt 73 präster. Och för 1873 voro siffrorna: 188; 26,891; 46,143; 83. Detta var under de år, som inflyttningen från Sverige hade börjat taga större proportioner än under de föregående åren. 83 präster för 188 församlingar vidt kringspridda i det stora landet visar, att prästbristen var rätt stor mot slutet af Swenssons tid. Ännu fortfor man att vänta på en betydlig hjälp från Sverige att fylla prästbristen. Dr Hasselquist lyckades också visserligen att finna några mera försigkomna studerande, som snart nog kunde ordineras; men det visade sig snart, att på den vägen kunde man icke på långt när fylla behofven. Man måste därför hädanefter vänta att få sina prästkandidater hufvudsakligen från synodens eget läroverk. Denna utväg har ock i alla afseenden visat sig vara den rätta och bästa vägen.

Revisionstiden.

Det är icke olämpligt eller opassande att kalla tiden under detta tidsskede för Revisionstiden, ty man började då att rätt mycket sysselsätta sig med revision af våra kyrkliga författningar. Denna företeelse bör icke i alla afseenden kallas för ett ondt tecken, utan till och med tvärtom, om saken har en god grund. Det ligger ju i själfva sakens natur, att våra ursprungliga författningar, om än aldrig så goda och lämpliga för den tid, då de tillkommo, och innehållande momenter, som aldrig borde förändras, likväl i enskilda fall behöfde förändras, då omständigheterna kräfde det. Det vore verkligen illa, om kyrkan vore så stockkonservativ, att hon gjorde saker, som höra till adiafora, till hufvudsaker, som aldrig böra förändras. Men det vore lika illa att ändra gamla författningar bara

därför, att de äro gamla, och antaga nya ting, blott därför att de äro nya.

I synodens ursprungliga konstitution räknas ock bland presidentens plikter: "Det är också en högst viktig del af hans ämbete att vägleda och råda synodens medlemmar i hänseende till deras pastorala åligganden och, när han finner så nödigt, att uppmana dem till trohet och heligt lefverne; samt att så mycket som möjligt besöka de församlingar, som tillhöra denna synod; undersöka deras timliga och andliga behof; gifva hvarje nödigt råd i afseende på god ordning, förande af ordentliga kyrkoböcker, fattigvården, ungdomens undervisning, spridandet af goda och renläriga böcker och andliga tidningar ibland folket, m. m. Vid hvarje sådan visitation skall han också höra ungdomen i katekesen." Dr Hasselquist sökte att fullgöra denna paragrafs fordran så långt möjligt, åtminstone under de första åren af sitt presidentskap. Under året 1861 visiterade han icke mindre än 24 församlingar, om hvilket ärende han yttrar sig i sin årsrapport: "Öfverallt stadgades hos mig alltmera, att sådana besök af synodens president skola hafva ett välgörande inflytande på vårt samfund i det hela, uppbyggande, ordnande och sammanhållande, etc." Efter flyttningen till Paxton, och sedan arbetet vid skolan alltmera förknappade hans tid, blefvo dessa visitationer alltmera sällsynta; men plikten stod kvar, och han kände det och beklagade sig däröfver. När J. Swensson blef president, kunde han ännu mindre fullgöra denna plikt. Synodens omfång hade nu blifvit mycket större än vid dess början. En enda man, äfven om han icke haft några andra göromål, skulle icke hunnit med att besöka alla församlingar på året. Pastor Swensson hade ett stort pastorat att betjäna, som var alltför mycket för honom, i synnerhet som han den mesta tiden hade sjukt i familjen. Han visste dock, att plikten stod där kvar, och beklagade sig ofta öfver att han icke kunde fullgöra den. Förändringar hade så småningom uppstått på synodens vida fält. Distrikter hade uppkommit, som fått namn af konferenser, en del af de synodala göromålen började allt mer att öfverflyttas på dem, och man ansåg, att ifall någon särskild visitation skulle hållas med församlingarna, så borde en sådan plikt hvila egentligen på konferensordföranden. På den vägen kom denna plikt, församlingarnas visitation, att lyftas från synodalpresidentens skuldror, när man var färdig med synodalkonstitutionens revision. Inom de flesta konferenser torde man icke vänta af sin

president, att han skall visitera församlingarna. De fleste pastorer synas hysa den tanken, att de äro de lämpligaste visitatorer och biskopar för sina egna församlingar. Det är nog sant, att många äro det; men att ett motsatt förhållande, kanske lika ofta, äger rum, därpå saknas icke exempel. Under Swenssons tid var det regel, att hvarje pastor skulle årligen insända en någorlunda fullständig parochial-rapport till synodens president; men för hvarje år under hans tjänstetid hade han orsak att klaga öfver pastorers försummelse att insända sina rapporter i rätt tid samt i många fall öfver det slarfaktiga och orediga sätt, hvarpå rapporterna voro affattade.

Bland pröfningar, som kändes inom hela synoden, var den stora branden i Chicago, hvilken inträffade på hösten 1871. Tvenne af våra församlingar, Immanuel och Gethsemane, icke blott förlorade sina med stor möda och uppoffring uppförda kyrkor, utan de allra flesta af dess familjer gjordes hemlösa och medlemmarna förskingrades i alla fyra väder Det syntes, som om dessa församlingar hade för alltid blifvit utplånade från jorden. Men underbart var det att se, huru dessa kyrkor på en jämförelsevis kort tid blefvo åter uppbyggda och de kringspridda församlingsmedlemmarna åter fylkade omkring sina nya kyrkor. Olyckan hade utan tvifvel haft det goda med sig att inom hela synoden uppväcka dess församlingar till kristligt deltagande och hjälpsamhet.

De frågor, som synoden behandlade under de få åren som Swensson tjänte som president, voro för öfrigt de vanliga, som rörde hemmissionen, samfundets skolor, barnhemmen, m. m.

Uti sin sista årsberättelse påpekar han de faror och fiender, som då voro de värsta som hotade synoden, varnar allvarligt för dem och uppmanar vårt kyrkfolk att manligt och frimodigt stå dem emot.

Bland dessa faror nämner han först *ett ogudaktigt och syndigt lefverne.* "Det synes mig", säger han, "som hade detta onda i år på många ställen gjort förfärande framsteg. Ibland de orsaker, som förnämligast medverka härtill, är en i de späda åren försummad eller förvänd uppfostran, som fördärfvar det uppväxande släktet." För det andra: *dryckenskapen.* Verksamheten för den lekamliga nykterheten måste grunda sig på Guds ord och ledas däraf, om den skall hafva framgång. För det tredje: *strid och oenighet i kyrkliga och andliga ting.* Härvid yttrar han: "På flera ställen har splittring åstadkommits genom från Sverige öfverkomna andliga äfventyrare,

som gifvit sig ut för att vara evangelii predikare, men snart befunnits vara bedragare och partimakare". Vidare heter det: "De i Sverige rådande mot hvarandra stridande andliga riktningarna måste naturligtvis äfven här mötas till kamp, i synnerhet så länge immigrationen därifrån fortgår... Så har under det gångna året en i Sverige framställd mot Guds ord stridande lära om försoningen, som i sina följder upphäfver Guds ords begrepp både om synd och försoning och gör Gud till något helt annat än den lefvande personlige Guden, sådan Guds ord framställer honom, på icke så få ställen förorsakat oro och strid." Vidare nämner han *rationalism* och *förnekelsens otro* samt de många anledningar, som föra därtill.

Rörande formen för ämnenas behandling så var det af gammalt vanligt, att presidenten själf fördelade de olika dokumenten emellan kommittéer, som han själf tillsatte, sedan han hade uppläst sin årsberättelse. Denna fördelning var alltför mycket ett hastverk för att kunna blifva tillfredsställande. Därför började man under Swenssons tid att hafva en förut tillsatt kommitté under namn af presidentens biträden, åt hvilken denna handling öfverlämnades. Detta var ett steg till synodalrådets uppkomst.

Genom pastor Swenssons död vid jultiden 1873 blef det dåvarande sekreterarens, pastor P. Sjöbloms, plikt att förvalta presidentskapet till synodens nästa sammanträde i juni 1874. Man hade ännu ingen vice president, som vid presidentens frånfälle eller afträdande kunde intaga hans plats. I hans afgifna berättelse till synoden, som sammanträdde i Rockford, Ill., säger pastor Sjöblom: "Det är med en djup känsla af sorg och saknad jag härmed i vår älskade presidents ställe afgifver en berättelse om tillståndet inom vårt samfund. Den förlust vi ledo, då Herren hädankallade vår älskade president, pastor Jonas Swensson, var stor och kändes djupt, hvarom en mängd bref från vår synods medlemmar och de nu inkomna pastoralrapporterna vittna". Han ser uti denna förlust en Herrens aga, som han låtit gå öfver synoden. Från 57 pastorer hade årsberättelser från församlingarna inkommit; men en hel hop hade försummat äfven detta år att rapportera, och med anledning däraf föreslår han, att synoden tager mått och steg för att förmå pastorerna att uppfylla sina plikter. Att döma af de inkomna rapporterna hade den kyrkliga verksamheten fortgått i vanlig ordning i allmänhet; men där och hvar hade visat sig en skriftvidrig behandling af kyrkotukten, och icke

så liten oro hade här och där uppstått genom den nya försoningsläran, som emissarier från Sverige sökt att sprida.

Såsom det viktigaste ämnet för församlingars uppkomst, förökande, vidmakthållande och inre som yttre tillväxt lägger han vikten på den kristliga barna- och ungdomsundervisningen och det med all rätt.

De tankar, han här uttalar, äro för alla tider ett ord i sinom tid. Han säger: "Äfven under detta år hafva församlingarna tillvuxit både till antal och storlek. Dock borde medlemmarnas antal hafva ökats ännu mera, när man tänker på den stora massan af dem, som stå utom våra församlingar. Då en pastor under året döpt öfver 70 barn, hvilkas föräldrar icke tillhöra någon församling, då en annan rapporterar, att af 64 döpte blott 14 voro barn af församlingens medlemmar, och då ofta mer än hälften af den konfirmerade ungdomens föräldrar icke tillhör församlingen, vittnar detta om ett förhållande, som icke borde fortfara. Kanske äro vi för mycket återhållsamma med att uppmana folk till att förena sig med våra församlingar och borde lära något af partimakares nit i detta hänseende. Då vi besinna, att de som stå utom församlingen äro mera än församlingsmedlemmar utsatta för alla lärdomsväder, som blåsa, och äro en fruktbar mark för allehanda villfarelser, så borde vi vara mera verksamma att föra dem till åtnjutande af församlingsgemenskapens skydd och välsignelse. Den erfarenheten göres öfverallt, att då en partimakare kommer på en plats, hvarest en stor mängd står utanför församlingen, gör han icke så litet oväsen, fastän församlingsmedlemmar ej så ofta öfvergå till andra samfund, just emedan han omfattas af dessa utanför stående. Därjämte befordras osedligheten ganska mycket af utanför stående, både ungdom och äldre personer, och försvåras kyrkotuktens utöfvande inom församlingen. Dessa, som ej tillhöra församlingen, tillställa sina s. k. nöjen och draga församlingens ungdom med sig. Hvarken pastor eller kyrkoråd kan säga något till de egentliga anstiftarna af oskicket, och så fortfar det. Äfven anser sig den utanför stående handla alldeles riktigt, då han ohelgar sabbaten och afhåller sig från kyrkan. Följderna af ett sådant tänke- och handlingssätt kunna icke blifva annat än bedröfliga.

"Dock må ingen tänka, att jag härmed velat säga, att man skulle intaga i församlingen alla svenskar, som bo på en plats,

utan afseende på deras tro och lefverne. Från detta bevare oss Gud nådeligen!

"Den viktiga barundervisningen i Guds ord inom våra församlingar lämnar mycket öfrigt att önska. Visserligen göra pastorerna allt hvad de kunna för att grundligt undervisa ungdomen, innan den tillåtes första gången framträda till Herrens heliga nattvard; men hvar och en, som har någon erfarenhet i detta hänseende, vet huru svårt det är att på den korta tiden af några månader bibringa sådana barn, som litet eller intet förut blifvit undervisade i Guds ord, en någorlunda redig kristendomskunskap. Några pastorer hafva försökt att läsa med nattvardsbarnen två år före konfirmationen; men detta har allestädes uppväckt missnöje på grund af den föreställning, vårt folk fört med sig från fäderneslandet, att det är skamligt 'att läsa för prästen' i tvenne år. Jag tror, att samma ändamål skulle vinnas och ej något missnöje uppväckas, utan församlingen tvärtom vara tacksam därför, om pastorn hölle lördagsskola med sådana barn, som året därpå skulle konfirmeras. Nästan i hvarje församling hålles söndagsskola, och man synes alltmer inse vikten af dessa skolor, som söka befordra väckandet och underhållandet af andligt lif hos barnen och en grundlig kunskap i katekes och biblisk historia. Men det klagas allestädes öfver brist på dugliga söndagsskollärare. Från många håll, i synnerhet från städerna, klagas öfver brist på sådana söndagsskollärare, som kunna undervisa på engelska språket. Följden däraf är, att många, både barn och ungdom, lockas till andra kyrkosamfunds söndagsskolor, hvarigenom de så småningom blifva främmande för vår kyrka och förena sig med det samfund, hvars skola de bevistat. På grund häraf har från St. Paul och Minneapolis i Minnesota uttryckts en önskan, att någon amerikansk-luthersk präst komme att verka bredvid därvarande svenska pastorer, så att barn och ungdom kunde få sin åstundan efter att lära det engelska språket tillfredsställd, utan att vara tvungna att köpa det med uppoffring af sin goda bekännelse. De ville gärna upplåta sina kyrkor och på allt sätt, som de kunde, gå honom till handa. Det hemställes till synoden, huruvida den vill gifva sina delegater till General Councils nästa möte uppdraget att framställa detta behof och fråga, om det icke kunde börja en mission i Nordvästern. Församlingsskolan är i allmänhet bristfällig till en oroväckande grad. På många ställen hålles ingen församlingsskola alls, och där den hålles, skötes den mången-

städes af studerande under deras sommarferier. Mycket gör det önskvärdt, att det måtte blifva annorlunda." Så långt hade man då kommit med den engelska frågan.

Synodalmötet i Rockford, Ill., 24 Juni—1 Juli 1874.

Till tjänstemän valdes: pastor E. Norelius president, pastor C. P. Rydholm sekreterare och herr J. H. Wistrand skattmästare. Att presidenttjänsten skulle falla på min lott, var för mig en fullkomlig öfverraskning. Så vidt jag kan erinra mig, hade ingen före valet talat till mig om saken. Många män voro närvarande, som till lefnadsåren voro äldre än jag och säkert lika skickliga som jag, om ej mycket skickligare. Jag kände dessutom en stor obenägenhet för offentliga ämbeten, som jag numera, när jag ser tillbaka, skulle kunna kalla en tafatt blygsamhet, eller rent af dumhet. Det var icke underligt, att jag höll på att tappa fattningen, när resultatet tillkännagafs, att jag var vald till synodens president; men med huru stor majoritet, hade jag ej nog sinneslugn att taga reda på. Jag kände mig som en sparf, som hade fallit ned genom skorstenen och låg i den heta eldmörjan med afbrända fjädrar. Ack, huru skall detta kunna gå? suckade jag för mig själf. Men det fick lof att gå. Gud allena skall ha äran därför!

Redan vid mötet 1874 sattes de nya krafterna på prof, då episkopalbiskopen Whitehouse från Chicago infann sig och proponerade på allvar, att Augustana-synoden borde förena sig med Episkopal-kyrkan i Amerika. Men Herren gaf mig nåd att besvara hans fråga så, att han icke vidare besvärade oss. Därom något mera på annat ställe.

Den största delen af synodens tid vid detta möte upptogs af öfverläggningar rörande skolans flyttning från Paxton till Rock Island. Flyttningsfrågan hade redan vid föregående möte blifvit villkorligt beslutad och blef nu bestämdt afgjord, då villkoren hade blifvit uppfyllda. Men tiderna voro under dessa år tämligen svåra, och man hade haft mycket bekymmersamt att reda affärerna. Emellertid hade man kommit så långt, att grundvalen och undervåningen till den första byggnaden hade blifvit uppförda, och att arbetet var under fortsättning, och man hoppades att få byggnaden "inclosed" till nästa höst.

Ordföranden i direktionen, dr Hasselquist, slutar sin rapport med dessa uppmuntrande ord: "Direktionen kan ej annat än uttrycka sin glädje öfver den om också mindre framgång

läroverket haft äfven under detta år. Intresset för dess förkofran synes vara i tilltagande, och blir blott det rätta nitet därför rätteligen tändt, så finnas inga hinder eller svårigheter, som icke måste vika åt sidan. Gud har hittills välsignat oss med allt, som varit oss af nöden, och skall efter sitt ord och löfte äfven hädanefter göra det, så att våra önskningar och planer med afseende på vårt läroverk må i hans namn gå i fullbordan. I Herren äro vi rika, starka och mäktiga."

Under E. Norelii presidentskap sammanträdde synoden sedan 1874 i Rockford, Ill.; 1875 i Vasa, Minn.; 1876 i Jamestown, N. Y.; 1877 i Burlington, Ia.; 1878 i Princeton, Ill.; 1879 i Immanuels-församlingen, Chicago, Ill.; 1880 i Des Moines, Ia.; 1881 i Lindsborg, Kansas. Vid 1874 års synodalmöte voro församlingarnas antal 211; medlemmarnas 51,492; kommunikanternas 30,127; prästernas 93. Vid 1881 års synodalmöte voro församlingarnas antal 332; medlemmarnas 74,716; kommunikanternas 41,976; prästernas 147.

Bland de ämnen, som under denna tid mest behandlades, var synodens läroverk, dess flyttning från Paxton till Rock Island, Ill., dess lärarekrafter och dess finanser, m. m. Såsom redan blifvit påpekadt, var skolans flyttning från Chicago från början icke tillfredsställande för de norra delarna af synoden. Den kom där att ligga för långt från centern af den svenska befolkningen i landet, och det var blott en tidsfråga, när en ny flyttning skulle företagas. Synoden sökte då att helt opartiskt finna ut den allmänna meningen om hvar man önskade lokalisera skolan. Kommittéer tillsattes för att utröna församlingarnas mening om saken och för att få det klart i hvilken trakt, bland de äldre svenska kolonierna, intresset för skolan var varmast såväl som där förmågan och villigheten mest framträdde för att med penningemedel understödja läroverket, och då visade det sig, att Rock Island hade företrädet framför andar platser. Det bestämdes då, att skolan skulle flyttas, så snart man fick så pass husrum, att det kunde ske. Det första nya college-huset, som nu begagnas för affärsafdelningen, matinrättningen och studentrum, "blef högtidligen invigdt den 14 oktober 1875 i närvaro af en betydlig skara människor; åtskilliga framstående medlemmar af det dagarna förut afslutade General Conciliet i Galesburg kommo äfven tillstädes och togo verksam del i högtidligheten."

Nya lärare-krafter för läroverket kallades både från Sverige och från detta land. Bland andra, som kallades från Sverige,

var dåvarande lektorn U. L. Ullman i Göteborg, n. v. biskop i Strängnäs stift, till lärare i den teol. afdelningen; men då han gaf ett nekande svar, kallades pastor O. Olsson från Kansas, hvilken ändtligen lät förmå sig att antaga kallelsen. Detta var en särdeles lyckad vinst för skolan. Prof. Olsson hade många goda egenskaper, och han verkade berömligt på hvilken plats man än satte honom. Såsom en pioniär-pastor bland nybyggarna på Kansas' prärier tog han sig alldeles förträffligt ut; men framför allt passade han bland de studerande i det teologiska seminariet, där han fritt kunde utgjuta sitt hjärta. Det fanns ett betydligt äkta andedjup hos den mannen, om ock någon gång känslan sprang bort med honom. Efter dr Hasselquists frånfälle, 1891, blef dr Olsson hans efterträdare såsom president för läroverket och tjänade troget till sin död, den 12 maj 1900.

För att erhålla ett mera allmänt intryck af ställningar och förhållanden inom synoden under denna min första termin som dess president, meddelar jag här i sin helhet en af mina årsrapporter. Den har följande lydelse:

Käre Bröder i Herren!

Med nya erfarenheter, vunna under arbete och pröfningar, samlas vi åter till ett nytt årsmöte, det 20de i ordningen. Gud, den högste, Herren Jesus Kristus, kyrkans hufvud, som gör allting väl och låter allt tjäna till vårt bästa, tillhörer allena lof, pris och ära.

Med en uppriktig bekännelse af våra synder, fel och brister i allt vårt görande och låtande få vi blanda tacksägelsen för undfången nåd och syndernas förlåtelse för vår Herres och Frälsares skull. Glada i detta medvetande och styrkta af hans kraft, kunna vi därför med förnyad trosfrimodighet gripa det verk an, som han åt oss anförtrott.

Den närvarande tidens Guds- och världsåskådning med dess förstöringsarbete, nedrifvande det gamla, som varit, utan förmåga att skapa något nytt i stället, med dess filosofiska sträfvan, som synes vara en ren negation, och med den praktiska tillämpningen af dess lära, som gestaltar sig såväl inom stat som kyrka till en ursinnig individualism, innebär visserligen stora faror och pröfningar för Kristi kyrka, men på samma gång skall den dock hafva den goda verkan att bättre än eld och svärd skilja namnkristendomen från verklig kristendom, tro och otro från hvarandra. "Det står dock fast det gamla ordet!" Ännu har det ej förlorat sin kraft att upplysa och

trösta, att sätta stål i trons arm, att värma hjärtan till kärlek, till helig nitälskan och självförsakelse, att lifva och stadfästa hoppet om sanningens och ljusets seger.

Den sanna, på djupet gående vetenskapliga forskningen inom alla vrår och vinklar af Guds skapelse, staternas och folkens erfarenheter under experimenterna med nya reformer, ja, själfva förnekelsens otro, som allt djärfvare uttalar sina påståenden, men också allt för tydligt visar sina sura frukter och sin tomhet: alla vittna med en mun, att det gamla ordet står fast och på hvarje punkt bevisar sig såsom ojäfaktig sanning. Den enda enkla bekännelsen af denna sanning står också fast gent emot alla missljud och förvridningar, som i tiden uppenbara sig. Många teologiska systemer och luftslott byggas; många stormar och lärdomsväder blåsa: "Men allt kött är såsom gräs och all människors härlighet såsom blomster på gräset; gräset är förvissnadt och blomstret är affallet; men Herrens ord förblifver evinnerligen; och det är det ord, som predikadt är bland eder."

Men fastän Guds ord står fast och är i sig självt lika kraftigt som det någonsin varit, är det likväl uppenbart och blir så ännu mer för hvarje dag, att massorna inom den gamla kristenheten affalla därifrån. Det är icke några nya upptäckter, inga nya forskningens resultat, ingen ny uppenbarelse, som undergräfva tron på Guds ord eller försvaga dess inflytande på massorna, utan det är den onda viljan allena, upprorsandan emot Gud, som är orsaken därtill. Synden, den onda viljan, är, såvida den icke gifver vika för Guds Andes öfverbevisning, så beskaffad, att den enligt sin natur måste slutligen så utveckla sig hos hvarje individ, hos hvarje folk och hvarje släkte, att ondskan tager öfverhanden. Synden i världen måste till sist föra de otrogna massorna till fullkomlig förblindelse och förhärdelse, så att de med seende ögon icke skola se och med hörande öron icke höra. Detta stora affall och dess orsaker äro i fullkomlig öfverensstämmelse med Guds ords lära och förutsägelser (2 Tess. 2). Hvad som nu för ögonen är, är därför ingenting oväntadt för de trogne, fastän det är fördoldt för alla fåvitska jungfrur. Men detta affall har till följd en allt skarpare begränsning mellan namnkristendom och verklig kristendom till sann båtnad för den senare, som därigenom bättre kan framträda i sin ursprungliga renhet och kraft samt äfven såsom Herrens menighet afskiljas från Koras, Abirams och Datans parti, innan Herrens straffdomar utbryta.

Huru skall Kristi kyrka skicka sig under denna skeptiska tid? Kristi kyrka bör och skall alltid gifva skäl för det hopp, som i henne är, skäl, som äro tillräckliga för hvarje uppriktig sanningssökare; men hon behöfver alldeles icke ängsligt frukta för sin tillvaro. Människornas otro skall icke göra Guds trohet och sanning om intet. Han skall själf försvara sin kyrka och själf utföra striden till seger. Kyrkan skall och får icke öfvergifva sin ståndpunkt i Guds ord och ställa sig på motståndarnas egen grund för att försvara sanningen. Så snart som hon gjorde detta, så skulle hon medgifva otrons premisser, och hon vore mer än till hälften fallen. Nej, för henne måste Guds ord utgöra den högste domaren, regeln och rättesnöret, och hon är på förhand förvissad om att inga vetenskaps- eller erfarenhetsrön kunna komma i någon verklig motsägelse till det gudomliga ordet Hon bör och skall värdera vetenskapens ljus högt; men hon föredrar fakta och föraktar blotta gissningar. Det bästa bevis för Guds ords sanning, som Kristi kyrka kan framställa, är att låta ordet till allt större fullhet genomtränga sig i tro och lefverne. Noa räddades icke genom att vederlägga alla möjliga inkast mot hans i den affallna världens ögon dåraktiga företag att bygga ett fartyg på torra landet, utan genom den orubbliga tron på det gudomliga ordet och genom en noggrann efterföljd af dess föreskrifter. Fånarnas hån och grin, det förblindade förnuftets hjältedater lärde han att i tålamod fördraga. Detta får äfven Kristi kyrka göra i den glada förtröstan, att "hon till sist skall segra". Alla förmedlingsförsök, all andlig sentimentalism och alla mänskliga påhitt att hjälpa Gud i hans verk föra icke från, utan ned i förnekelsens och affallets afgrund.

Under det flydda året har vårt kyrkliga arbete fortgått i samma riktning som föregående år och i det hela taget ådagalagt, som jag tror, en stadig, sund utveckling. Slitningar, söndringar och oroligheter hafva visserligen där och hvar förekommit; men de hafva varit mera enstaka och kunna ingalunda anses som gradmätare för hela samfundet. Att det öfverallt är en pågående kamp mellan ljus och mörker, sanning och villfarelse, tro och otro, köttets uppenbara gärningar och ett åt Gud helgadt lefverne, är ett mera glädjande än sorgligt tecken, ty genom sådan kamp ådagalägges, att kristendomens salt i församlingarna icke förlorat sin "sälta". Så länge som Kristi kyrka ännu är i världen, bekänner sin Herre och Mästare och icke vill veta af något annat till salighet än "Jesum Kris-

tum och honom korsfästan", så måste hon vara i kamp och strid och i mångahanda försökelser och lidanden.

Guds ords predikan och sakramentens förvaltning, för att föra syndare från mörkret till ljuset samt underhålla och utveckla det andliga lifvet, äro vår synods hufvudgärning, och till den står vår öfriga verksamhet i samma förhållande som medlen stå till målet. Så långt jag haft tillfälle att göra iakttagelser, hafva våra präster och predikanter ådagalagt trohet mot Guds ord och bekännelsen samt med de pund Herren förlänat dem ockrat till deras särskilda församlingars uppbyggelse. I de flesta fall kan man säga, att de predika hellre för mycket än för litet, hvarigenom utan tvifvel i allmänhet predikoverksamhetens kvalitet lider på grund af kvantiteten, för att icke nämna andra följder såsom frukt däraf. Ännu utgör prästbristen en stor orsak till detta förhållande; men på samma gång torde ock en af tidens sjukdomar därmed hafva att beställa, nämligen det förhållandet, att folk helst oupphörligen vilja höra, men ogärna meditera och själfva rannsaka och läsa Guds ord. Godt är det visserligen att höra; men den andliga matsmältningen är oundgängligen nödvändig för själens hälsa. I medeltal predikar hvarje präst minst tre gånger i veckan. Att ordentligen författa 3 predikningar i veckan under gynnsamma omständigheter är visserligen icke omöjligt; men att det i de allra flesta fall icke sker, därom är jag förvissad. Det är sant, att våra predikanter äro vana vid att "föra det fria ordets talan"; men den bästa färdighet i detta afseende ersätter icke den ordentliga förberedelsen. Jag har trott mig böra peka härpå igen för den utomordentliga vikt, som saken har, ty det är genom vår predikans och undervisnings gedigenhet, näst Guds välsignelse, som vårt arbete i vingården skall lyckas.

Gudstjänsternas flitiga besökande i allmänhet utgör ännu ett glädjande kännetecken på vårt svenska lutherska folk i detta land. Genom en fulltonig, ren och för det andliga lifvet närande predikan, genom öfvandet och vidmakthållandet af en god kyrkosång, och genom ett Gud värdigt utförande af de öfriga gudstjänsthandlingarna skall detta goda drag hos vårt folk bibehållas. I mina förra årsberättelser har jag omnämnt en växande bekännelsetrohet bland vårt folk och tror mig nu kunna säga, att det sist förflutna året lagt denna tillväxt mera i dagen än någonsin förr. En rensning från valdenströmska och unionistiska elementer har försiggått nästan öfverallt. I

sådana tider ligger nog frestelsen nära till hands att slå öfver i en motsatt ytterlighet; men jag tror icke, att någon med skäl skall kunna visa, att vi slagit in på ortodoxismens och formalismens afväg, därför att vi nitälska för ren lära. Vi vilja hafva ren lära för lifvets skull och sanning för den rätta andliga frihetens skull. (Joh. 8: 31, 32.) Herren har ock genom sin Ande förmedelst sanningens ord fått utföra sitt verk i många själar sitt namn och sin nåd till pris.

Kyrkotukten har mångenstädes under året öfvats med allvar. De ämnen, som föranledt densamma, hafva varit af olika beskaffenhet, såsom förnekelse af Guds ord, falsk lära och ett ogudaktigt lefverne, det hemliga sällskapsväsendet, m. m. Den ståndpunkt, synoden intagit gent emot de hemliga sällskaperna, gifver anledning till många strider, i synnerhet i städerna, där de hemliga sällskaperna mest florera; men ännu har ingenting förekommit, som kan föranleda den att intaga en annan ställning. Den är förvissad om att den har Guds ord på sin sida, och de, som stöta sig på denna ståndpunkt, stöta sig i grunden på Guds ord. Ett är visst: ingen troende kristen, som är angelägen om att se hela sanningen och som vill vandra i sanningens ljus, vill eller kan hafva sällskap med de hemliga sällskapsbröderna. Men vid behandlingen af detta så väl som andra ämnen, som kunna utgöra föremål för den kristliga tukten, behöfves visserligen varsamhet och en öm, kristlig undervisning. Man kan skada icke blott då, när man försummar och förbiser Guds ords fordringar, utan äfven då, när man drifver tuktan längre, än man har stöd för densamma i församlingens kristliga medvetande och öfvertygelse.

Den kristliga församlingsskolan hörer till ordets ämbete inom församlingen och utgör en högst viktig del däraf. Hvad jag i mina förra årsberättelser yttrat om detta ämne, därom vill jag nu återigen påminna. Behofvet af skollärare, som synes vara större än någonsin, söker man mångenstädes att fylla så godt man kan med de tillgängliga krafter, som äro att få. Något stort resultat däraf kan man icke vänta. Fara är verkligen för handen, att man dödar intresset för församlingsskolan just genom att använda omogna lärare. En särskild fackbildning är nödvändig för detta kall; men någon bildningsanstalt för detta ändamål har synoden icke ännu. Väl vore därför, om planen med Gustaf Adolfs-skolan i St. Peter snart kunde sättas i verket och ett allmännare intresse väckas för saken.

AUGUSTANA-KYRKAN I SAMALKOT, INDIEN.

Pastor A. B. Carlson, 1846—1882.

Charlotte Swensson, 1870—1908.

Pastor H. E. Isaacson, 1861—1915.

KYRKAN I BAYAMON, PORTO RICO.

DET NYA "DISPENSARY" I JUCHOW, KINA.

MISSIONSSTATIONEN I HSÜCHOW, KINA.

I sammanhang härmed är tjänligt att påpeka ett sorgligt förhållande, som omnämnes i många pastoralrapporter, det nämligen, att den uppväxande ungdomen ofta öfvergifver församlingen och all kristendom. Därtill är visserligen ungdomens vanliga lättsinne, världs-, sekt- och otrosandens förförelse mycket orsaken; men månne icke ock en stor orsak ligger uti en bristande kristendomsundervisning i barnaåren? Och skulle icke detta sorgliga förhållande ropa högt till alla våra församlingar och mana dem till upprättandet och vidmakthållandet af goda församlingsskolor? Äfven torde på samma gång få erinras, att församlingslärarens sätt att umgås med och intressera sig för ungdomen är af stor betydelse. Den ständigt pågående amerikaniseringen, i synnerhet i städerna, och den förkärlek, med hvilken ungdomen begagnar sig af det engelska språket, hafva också icke så litet att göra med denna fråga. Jag tror därför, att synoden borde taga sådana mått och steg, hvad språkfrågan angår, att behofven i detta afseende i tid kunde afhjälpas. Dröjer man här för länge, så kommer man att lida en obotlig skada.

Bidragen till våra skolor och till missionen hafva under det sista året icke varit så tillfredsställande. Såsom orsak därtill påpekas tidernas förhållande, och det måste medgifvas, att det nog ligger mycken sanning däri. Men på samma gång får man ej förbise de djupare orsakerna, som ligga till grund därför. Aposteln säger, att "då viljen är först god, så är han tacknämlig, efter den del han hafver, och icke efter det han icke hafver". Månne icke kärleken till Herren och hans oskattbara evangelium har allt för mycket blifvit tillbakaträngd af kärleken till världen? Mina bröder, det bör icke så vara; det är ett högst betänkligt tecken, emedan det i grunden tyder på liknöjdhet och förakt för Kristi evangelium.

Våra lärdomsskolor, barnhem och vår mission äro inrättningar, som med rätta böra ligga oss nära om hjärtat. De äro organer för synodens självbestånd och för utöfvandet af dess tros- och kärleksverksamhet. De hafva alla varit i full och frisk verksamhet under det flydda synodalåret i förhållande till deras tillgångar. Ännu större skulle frukterna af denna verksamhet vara, om den mera allmänt omfattades med den kristliga kärlekens omsorg och offervillighet.

Antalet elever vid våra skolor under året var i Rock Island 142 och i St. Peter 65. Med återkommande bättre tider är att hoppas, att detta antal skall betydligt ökas, och att så småning-

om behofvet af präster och skollärare skall fyllas. Då särskilda rapporter rörande läroverket i Rock Island såväl som vår missionsverksamhet komma att för synoden framläggas, behöfver jag här icke ingå på dessa ämnen. Jag hoppas, att de frågor, som må uppkomma med afseende därpå, måtte blifva behandlade med den moderliga ömhet, kärlek, sans och grundlighet, som saken kräfver.

Bland särskilda saker, som jag till synoden har att inberätta, är 1) att jag under förliden höst på uppdrag af Centralbestyrelsen besökte Indian-territoriet för att närmare utröna, hvar vi böra börja vår tilltänkta indianmission, och huru vi böra inrätta densamma. I sammanhang med denna resa besökte jag de flesta af våra församlingar inom staten Kansas. På våren detta år besökte jag en stor del af New York-konferensens församlingar. Jag har anledning tro, att dessa besök hafva haft någon nytta med sig, och att synoden och dess verksamhet därigenom blifvit bättre kända i de aflägsna landsändarna.

2) att pastorerna A. G. Skeppstedt och A. G. Setterdahl under året begärt och fått hederligt afsked för att inträda i den Svenska kyrkans tjänst, och får jag härmed på anmodan framföra deras broderliga hälsning till synoden, med hvilken de i andanom känna sig fortfarande förbundna. Må Herren rikligen välsigna dem i deras verksamhet i Herrens vingård, hvarhelst de må kallas att verka. På samma gång som vi gärna vilja unna fosterlandets kyrka alla de krafter, som den kan få härifrån, känna vi likväl i vår stora brist på dugliga arbetare med smärta den förlust vi lida, då den ene efter den andre lämnar oss.

3) att pastor M. Sandell under året icke rapporterat annorlunda än genom en tryckt redogörelse för sin verksamhet. Huruvida han önskar kvarstå inom synoden, känner jag icke, men antager att han så gör. Synoden torde behöfva uttala sin mening med afseende därpå.

4) att pastor J. G. Princell på min muntliga tillfrågan tillkännagifvit, att han icke har något att återkalla eller till synoden att anföra. Han har af Gustaf Adolfs-församlingen i New York blifvit afskedad, och har församlingen sedan ordentligen kallat präst från vår synod. Det tillkommer nu detta samfund att uttala sitt slutord med afseende på pastor Princell.

5) att pastor A. G. Linden, som förut stått i förbindelse med denna synod, har begärt att återigen blifva upptagen.

Mina ämbetshandlingar hafva för öfrigt varit många och somliga rätt bekymmersamma, men äro icke af den beskaffenhet, att de nu behöfva inberättas till synoden.

Bland de ämnen, som föreligga till behandling vid detta möte, vill jag särskildt nämna:

Förslaget till reviderad konstitution för synoden. Denna fråga har för vår allmänhet varit uppe så länge, att jag hyser den förhoppningen, att den nu må kunna afgöras. Om än närvarande förslag icke i alla delar är allt hvad man kunde önska, tror jag likväl, att det pekar i den rätta riktningen. Få känna, huru tungrodd vår närvarande organisation är till följd af vår utveckling och göromålens mångfald. Då här icke är fråga om någon förändring af bekännelse eller af författningsgrundsatser, utan helt enkelt en bättre reglering i sättet att bedrifva vår verksamhet, så förekommer det mig, att inga betänkligheter gärna kunna uppstå med afseende på antagandet af närvarande konstitutionsförslag.

Ödmjukligen tackande för edert broderliga förtroende och öfverseende med min i många afseenden bristfälliga förvaltning, gläder jag mig nu åt den hvila, som jag så mycket behöfver. "Jesus Kristus i går och i dag och han desslikes i all evighet!" Amen.

Chicago, Ill., den 19 juni 1879.

Vördsamligen

E. Norelius.

Året därpå, vid synodalmötet i Des Moines, Iowa, firades Augsburgiska bekännelsens 350-årsfest under en djupt allvarlig känsla, som vittnade om att våra svenska lutheraner i Amerika voro medvetna om denna bekännelses stora betydelse. Med anledning af presidentens påminnelse om denna viktiga historiska tilldragelse, 1530 i Augsburg, uttalade synoden sina tankar och sin öfvertygelse med följande ord: "Synoden är medveten om dessa sina stora och rika skatter och om den ihärdiga kampen för deras bibehållande, och att hon behöfver utbedja sig visdom, nit och kärlek för att i det kommande ännu mera troget i Mästarens tjänst förvalta det henne anförtrodda godset.

"Vi hoppas och tro, att den jubelfest, som under innevarande möte kommer att firas, skall först och främst hos oss själf-

va och våra barn djupare inprägla medvetandet om att vi äro medlemmar af en kyrka, som, ehuru okänd och föraktad af världen, dock bär på sin lekamen vår Herre Jesu Kristi tecken, och som främst bland alla bör utbredas öfver jorden och kalla alla folk till sitt sköte. Vår fest skall ock erinra om att Luthers och reformatorernas ande ännu lefver med och ibland oss."

Man kan med glädje säga, att en djupare och sundare uppfattning af Guds ord och den därpå grundade ev. lutherska bekännelsen hade under detta decennium utvecklat sig. De många villfarelser, med hvilka vårt svenska folk hade kommit i beröring, hade i många fall haft den verkan att drifva dem att mera studera Guds ord och pröfva andarna, om de voro af Gud.

AUGUSTANA-SYNODENS TREDJE UTVECKLINGS-STADIUM, 1881—1888.

Under dessa år var pastor Erland Carlsson, D. D., president. Han var född den 24 augusti 1822 i Elghults församling, Kronobergs län, och blef efter fullbordade studier vid universitetet i Lund prästvigd i Växiö 1849. Han kallades till predikant på Lessebo bruk, hvilken plats han innehade till 1853, då han på kallelse af svenska ev. luth. Immanuels-församlingen i Chicago reste till Amerika. I 22 år var han pastor för denna församling. Sedan var han pastor för den svenska församlingen i Andover, Ill., från 1875 till 1887, då han flyttade till Rock Island, där han blef läroverkets sysslоman och skattmästare. Med nedbruten hälsa bodde han på sin landtegendom nära Lindsborg, Kansas, i några år; men återkom sedan till Chicago, där han ibland släkt och vänner slutade sina dagar 1893. Carlsson var en handlingens man och en som frimodigt ägnade sina krafter oförtrutet i kyrkans tjänst. Ett sammandrag af hans biografi finnes i I Bandet af detta arbete, sid. 393.

Pastor E. Carlsson valdes till synodens president vid dess möte i Lindsborg, Kansas, 1881. Den delvis reviderade synodal-konstitutionen var nu sedan året förut gällande. Dess

föreskrifter för presidenten voro ej mycket förändrade från hvad de varit och som hittills blifvit bruk. I stället för skyldigheten att visitera församlingarna, hvilket nu var praktiskt omöjligt, skulle han, "så vidt görligt är, besöka de olika konferensernas möten och bistå dem i deras göromål".

Den nya konstitutionen hade gjort rum för en ny tjänsteman, nämligen "vice president", hvilket nog var behöfligt, och i stället för "presidentens biträden" hade man i den nya konstitutionen upprättat ett "synodalråd", om hvars medlemmar det heter: "Synodalrådet skall bestå af synodens president och vice president samt af en präst och en lekman från hvarje konferens, valda af de samma vid de möten, som hållas näst före synodens ordinarie sammankomst". Ordförande i synodalrådet är synodens president. Bruket har blifvit, att konferensernas presidenter utgöra den prästerliga representationen från konferenserna. Detta råd motsvarar någorlunda domkapitlen i den svenska kyrkan. Det har icke så liten makt; men dess sammansättning och de bestämda reglerna för dess verksamhet synas vara en garanti för att makten icke missbrukas.

För öfrigt fortforo under dr Carlssons tid de många revisionsförsöken af konstitutioner och stadgar, af katekes, biblisk historia, psalmbok, m. m. Samfundets kristligt lutherska karaktär och anda af den sellergrenska typen tillväxte och stadgades allt mera, och under det man bestämdt tog afstånd från den amerikanska revivalistiska sträfvan att få till stånd rena församlingar, höll man fast vid den tron, att Guds Helige Ande verkar bättring, tro och helgelse genom ordet och sakramenten, när de rätt brukas, samt att kyrkotukt i sann mening borde och kunde öfvas. Detta var den tongifvande andan inom församlingarna. Man hade en mera kyrklig åskådning af lifvet, än hvad som senare under denna period började mera oförställdt framträda. Stora massor af svenskt folk inflyttade från Sverige under dessa år, och det visade sig, att de hade en helt annan åskådning af kyrka och kyrkligt lif än de, som under de föregående åren kommit hit. Äfven började ett nytt släkte allt mer uppväxa här, som saknade undervisning och fostran i kristliga skolor, och därför kände de sig under inflytandet af det okyrkliga lifvet mera främmande i våra församlingar. Af de sju årsberättelserna, som vi hafva af dr Carlsson, berörer han dessa faktiska förhållanden, undervisande, varnande och bestraffande. Han lägger mycken vikt på

barnens och ungdomens fostran i den kristliga församlingsskolan, söndagsskolan och konfirmandundervisningen, och framför allt i hemmet.

Under hans tid firade synoden sin första 25-års-fest vid synodalmötet, som hölls vid midsommaren 1885 i Rockford, Ill. I sin årsberättelse säger han med anledning däraf: "Det var vid denna tid för 25 år sedan vår synod stiftades i närheten af denna plats, i den norska lutherska kyrkan nära Clinton, Rock county, Wis. Och då vi kasta blicken tillbaka på de flydda åren, känna vi oss manade att med patriarken Jakob utbrista: "Jag är för ringa till all den barmhärtighet och all den trohet, som du med din tjänare gjort hafver" (1 Mos. 32: 10).

"Vi böra, vi behöfva vid detta möte och denna vår 25-årsfest djupt böja oss i stoftet och botfärdigt erkänna vår mycknа synd och skuld. Ty då vi kasta blicken tillbaka, så finna vi mycken synd och otrohet, mycken brist på kärlek, självförsakelse och uppoffring att bekänna och begråta. Och bör denna skuldkänsla och det botfärdiga bekännandet af våra egna och samfundets synder blifva så mycket innerligare, så mycket djupare, som Herren oaktadt våra många synder och stora brister icke tagit sin nåd och Ande ifrån oss, utan oaktadt vår ovärdighet och myckna försummelse och otrohet likväl nådeligen och rikligen välsignat oss både såsom lärare och såsom församlingar, har förökt och välsignat våra läroanstalter och våra barmhärtighetsinrättningar. Vi hafva därför stora och rika anledningar ej blott till förödmjukelse, utan också till lof och tacksägelse."

På uppdrag höll E. Norelius ett historiskt tal vid detta möte öfver ämnet: "Guds ledande hand i vår svenska lutherska kyrkas historia i Amerika".

Under de första 25 åren hade synoden växt från 36 svenska församlingar till 428; från 3,447 kommunikanter till 59,448; och hela medlemsantalet var 102,413. Närmelsevis uppgafs, att fem millioner dollars var den summa, som dessa församlingar hade på 25 år uppoffrat för kyrkliga och kristliga ändamål. I sanning väl gjordt för fattiga immigranter.

På grund af svag hälsa vägrade dr Carlsson att mottaga återval vid mötet i Galesburg, Ill., 1888, sedan han afgifvit sin årsrapport, hvilken ock blef hans sista. De tankar, han däri uttalade rörande synodens ställning, voro å ena sidan fulla af ljusa förhoppningar och djup tacksamhet till Gud,

som så rikligen hade välsignat dess verksamhet ibland vårt svenska lutherska folk i Amerika, men å andra sidan också fulla af en faderlig varning för de hotande faror, som allt mera hade börjat visa sig. Hans ord lyda som följer: "För hvar och en, som med öppen blick följt vår synods utveckling, i synnerhet den senare tiden, te sig hotande och oroväckande moln på vår kyrkas hitintills så klara himmel; och göra vi alla väl uti att uppvakna öfver detta förhållande, medan tid och möjlighet till farans undanröjande ännu förefinnas. Visserligen stå vi ännu, Gudi lof, såsom samfund förenade på samma goda bekännelses fasta grund, men vi löpa fara att förlora den styrka och välsignelse, som kristlig enighet, brödraförtroende och brödrakärlek i så hög grad äro ägnade att befordra. Lokala och andra intressen, vår mångfaldigt utgrenade publicistiska verksamhet, ja, till och med våra många skolor med deras stora behof och höga anspråk — allt detta hotar att söndra oss inbördes, det verkar kylande på den kristliga umgängelsen, och därest förändring till ett bättre ej snart inställer sig, torde dessa antydda förhållanden komma att sönderslita de ljufva band, som hittills hållit oss tillsammans och som i det förflutna i så hög grad bidragit till främjande af vår verksamhet för Herren och hans rike."

Sedan visar han, att faran för en sådan olycklig söndring kommer från tvenne håll: "Den egentliga orsaken till nu öfverklagade förhållande synes mig vara tvåfaldig. Först och främst ligger fröet till detta sorgliga onda i den omständigheten, att vi under de mångfaldiga bestyren och det myckna nya, som oupphörligen tager vår uppmärksamhet i anspråk, alltför mycket försumma att vårda det inre tros- och kärlekslifvet i Herren, icke äro trägna att med Maria sitta vid Jesu fötter, icke äro flitiga att dricka ur den 'lefvande källan'. Den outblifliga följden af dessa yttre mångbestyr och det inre lifvets försummande blifver, att vi allt mera intagas af egenkärlek, andlig förslappning och omsider, därest ej bättring kommer emellan, inslumra i den andliga döden."...

"I andra rummet ligger orsaken till den påpekade faran för söndringar och slitningar, med ty åtföljande hinder för framgången af vår verksamhet, i våra författningar. Det är visserligen en af den lutherska kyrkans stora företräden, att den ej är bunden vid någon viss författning. I likhet med allt det sköna trifves hon i många former. Hon kan existera såsom statskyrka och såsom frikyrka. Hon kan äga episkopal lika

såväl som synodal författning. Men allt detta oaktadt kan man dock intvinga henne i en sådan författning, att hennes andliga lifsutveckling därigenom varder åtminstone hämmad, om icke rent af förstörd. Å ena sidan kan man sammanföra alltför mycket till medelpunkten, och då blifver resultatet, att lifsutvecklingen kväfves; och å andra sidan kan man låta för mycket dragas ut åt periferien, till följd hvaraf lifvet förflyktigas.

"Att vår kyrkoförfattning är alldeles för lös och obestämd, torde tämligen allmänt erkännas af dem, som hafva ett kyrkligt sinne. Många ibland oss anse synoden blott och bart såsom en rådgifvande församling och förneka följaktligen hennes lagstiftande makt och myndighet. Såsom en naturlig följd häraf menar sig snart enhvar kunna göra med synodens beslut, som han i sitt individuella godtycke finner för godt. Individualismen har alltför stort spelrum. Den enskilda församlingen kan utöfva en tyrannisk makt öfver sin lärare, och likaså läraren öfver sin församling."

Detta omdöme äger nog sin riktighet, ehuruväl man kan säga, att ingendera sidan hade utbildat sig till en fullt medveten sträng opposition emot den andra vid denna tid.

AUGUSTANA-SYNODENS FJÄRDE UTVECKLINGSSTADIUM, 1888—1899.

Vid början af denna tidsafdelning visar statistiken, att synoden utgjordes af sex konferenser, näml. Illinois, Minnesota, Iowa, Kansas, New York och Nebraska samt ett missionsdistrikt. Inom dessa funnos 545 församlingar, som hade 383 kyrkor och annan egendom, tillsammans uppgående till ett värde af $2,079,700, hvaraf $322,512 voro skulder. Kommunikanterna uppgingo till 70,244 och hela medlemsantalet till 122,559. Pastorernas antal var 268, bland hvilka dr T. N. Hasselquist, dr E. Carlsson och pastor M. F. Hokanson hade varit längst i tjänsten.

Presidenttjänsten under denna period innehades af pastor S. P. A. Lindahl och pastor J. P. Swärd, den förre från synodalmötet 1888 till 1891, således i tre år. Han var född i Kristdala, Kalmar län; studerade någon tid i pastor Ahlbergs

skola och sedan i Paxton, Ill.,vid Augustana College och Seminarium efter sin ankomst till Amerika. Efter sin prästvigning i Moline, Ill., 1869 var han i några år pastor för församlingarna i Woodhull, Galesburg och Altona, sedan han förut varit pastorsadjunkt i Immanuels-församlingen i Chicago och respredikant i den vida västern. År 1890 valdes han till redaktör för tidningen *Augustana* och fortsatte i denna egenskap till sin död 1908. Dr Lindahl var diplomat och ej lätt att komma på förtrolig fot med; men då man bättre lärt känna honom, så fann man ett rättsinnigt väsende hos honom, en barnslig förtröstan till Herren och en allvarlig omsorg om kyrkans väl efter den uppfattning han hade.

Dr Lindahl synodens president 1888—1891.

Hans tjänstetid blef icke lång, endast tre år. Orsaken därtill var, att han 1890 på mötet i Jamestown hade blifvit kallad till redaktör för tidningen *Augustana* såsom efterträdare till E. Norelius, hvilken af hälsoskäl nödgats nedlägga redaktörskapet för nämnda tidning, hvilket numera fordrade en mans hela tid.

Vi hafva af dr Lindahls hand tre årsberättelser, hvilka gifva tillkänna hvad som under hans tid rörde sig inom synoden, och huru han från sin synpunkt uppfattade och bedömde de olika företeelserna. Då han i sin första berättelse blickar tillbaka, säger han: "Tänka vi på vår synods ringa början, då våra fäder, samlade i en icke svensk församling, lade grunden till vår synodalförfattning, och jämföra den med hvad vi nu genom Guds nåd äro, hafva vi stor orsak att med psalmisten utropa: 'Herren har gjort stora ting med oss, dess äro vi glade'. — Underbart har han välsignat vår synods verksamhet och krönt den med framgång". Men han uttalar på samma gång den tanken, att just denna stora framgång och tillväxt kan blifva en "anledning till oro och bekymmer". "Den största faran för oss", menar han, "torde vara, om vi genom ett ovisligt synodalbeslut eller genom maktspråk skulle drifvas in i en tvångströja, i hvilken vår framtida utveckling skulle antingen hämmas eller missbildas". Dessa tankar voro alldeles tidsenliga, om centralisationsidén, som man där och hvar vid den tiden fruktade för, skulle taga öfverhanden, men emot den faran hade själfva naturen i Amerika och vårt svenska folks själfständiga natur uppfört ett tillräckligt värn. Sant

säger han därför: "Hvad vår synod en gång var, kan den ej blifva igen, lika litet som en husfader kan åter blifva barn. Konferenserna hafva vuxit upp och satt eget bo, och det hör synoden till att, i stället för att knota däröfver, så ordna, att de hvar för sig trifvas väl och på samma gång älska och intressera sig för densamma såsom sitt gemensamma hem".

Vidare säger han: "Lokalintressena hafva på senare tiden starkt utpräglats inom vårt samfund, och vi hvarken böra eller kunna söka att undertrycka dem. Men det gifves frågor, som stå vida öfver alla lokalintressen, och som, emedan de höja sig öfver dem, böra tjäna de samma och på samma gång sammanbinda och stärka de band, genom hvilka vi böra och kunna sammanhållas såsom en enig, stor och mäktig synod". Dessa äro sunda och praktiska författningsgrundsatser, som allt mer gjort sig gällande inom Augustana-synoden. För öfrigt visar han, att han med vaket öga gifvit akt på de vanliga faror, som öfverallt hota Kristi kyrka här på jorden. Varnande säger han: "Otron och sektväsendet verka hand i hand för att sköfla Guds församling, utplåna det kristliga medvetandet samt uppväcka split och söndring. Med sorg nödgas jag nedteckna, att den biskopliga kyrkan förnedrat sig till jämlikhet med de sekter, som uppvuxit inom den samma, och som genom sitt okristliga proselytmakeri gjort sig så sorgligt kända inom den protestantiska kristenheten. Inom New York-konferensen i synnerhet har episkopalkyrkan börjat med allvar att missionera, och försöker hon genom ytterst tvetydiga medel att draga till sig lutherska församlingar och hämma vårt missionsarbete. Att mot det blinda partinitet protestera lönar knappt mödan, men saken är dock af sådan vikt, att synoden bör offentligen uttala sig. Vår kristliga plikt kräfver detta af oss, ty att tyst åse, huru den lutherska kyrkans barn lockas in i ett främmande trossamfund, utan att uttala sig däremot, vore otrohet emot Herren och hans församling på jorden".

Med anledning af denna klagan protesterade synoden allvarligen mot den Protestantiska Episkopal-kyrkans proselytmakeri ibland de svenska lutheranerna i detta land.

År 1890 höll synoden sitt årsmöte i Jamestown, N. Y. Detta var det första synodalmöte, då man fick höra, att "medan synodens gemensamma arbete krumpit ihop, hafva de särskilda konferensernas verksamhet betydligt utvidgats". Detta förhållande var en naturlig följd af att enligt det nya konstitutionsförslaget många verksamhetsgrenar blifvit öfverläm-

nade åt konferenserna, som förut behandlades af synoden, såsom hemmission, skolor, barnhem, m. m. De fleste af dessa konferenser utgjordes af vidsträckta områden, beroende på det förhållandet, att vårt svenska folk hade bosatt sig i spridda flockar, än här, än där, utan någon tanke på att utgöra någon kyrkosocken för att i kyrkligt afseende få det bekvämligare. De hade icke mycket tänkt på detta, utan förnämligast därpå, hvarest de kunde få arbete och förtjäna sitt dagliga bröd. Man kan visserligen icke klandra dem därför, ty de allra flesta voro fattiga, och de lekamliga behofven måste först ses till godo. Frågan om hvar de permanent komme att bosätta sig, kunde först senare uppkomma, när de hade fått de första timliga behofven i någon mån tillfredsställda, och sedan de hunnit i någon måtto se sig omkring. Icke sällan gick det så till, äfven bland dem som hade något kyrkligt sinne, att de stannade kvar på den plats, dit de först kommo, åtminstone så länge de hade goda förtjänster, eller flyttade till den nästa plats, som lofvade bättre villkor. Under tiden hade de lärt sig något af landets språk och satt sig något in i härvarande förhållanden, fått bekanta och vänner bland sina infödda grannar och äfven ofta fått sina kyrkliga behof, i fall de kände några, tillfredsställda ibland dem. När det på samma gång icke fanns någon svensk luthersk kyrka eller präst, så blefvo de afvanda från fädrens tro och religion och tyckte att det var likgiltigt. Under sådana förhållanden är det klart, att man icke kände behofvet att flytta till sådana ställen, där svenska lutherska församlingar funnos. Man kände sig belåten med sina timliga förmåner, och man ställde sin kosa dit, som i det fallet lofvade mest. Följden häraf har blifvit, att vårt svenska folk är förskingradt öfver hela landet. Om fädrens kyrka med sin verksamhet skulle kunna nå sitt förskingrade folk, så fordrades ett mycket drygt, försakande och kostbart arbete af henne. Det fordrades också af henne, att hon skulle göra en vis anordning och fördelning af den kyrkliga verksamheten. Denna insikt kunde kyrkan icke vinna utan på erfarenhetens väg; men då hon hade kommit så långt, att hon kunde fördela hela landet, så vidt som möjligt, i skilda distrikt eller konferenser och uppdela det kyrkliga arbetet emellan dem, så tog hon ett mycket större steg framåt, än hon själf anade. Redan under president Lindahls tid började de goda frukterna af detta steg att visa sig, och i sina två sista årsberättelser fäster han synodens uppmärksamhet därpå; men först vid års-

mötet 1894 var den färdig att konstitutionellt fastslå grundsatsen om verksamhetens fördelning mellan synoden och konferenserna. Emellertid kunde president Lindahl i sin sista rapport säga: "Totalintrycket af vår kyrkliga verksamhet manar oss att innerligt tacka Gud. Församlingarna synas mer och mer vakna upp till medvetande om sin kallelse".

Han gaf en kort bild af den kyrkliga verksamheten, konferensvis, och visade hurudan ställningen då var. Denna framställning gjorde icke så litet till att man utan fruktan kunde öfverlåta åt konferenserna den makt, som de sedan 1894 lagligen haft. Framställningen lyder sålunda: "New York-konferensen omfattar hela östra delen af Förenta staterna. Från Maine till Florida och ända in i Ohio utsträcker den sin verksamhet. Konferensen består för närvarande af 70 församlingar med ett sammanlagdt kommunikantantal af 10,664 och 37 pastorer. Flertalet af församlingarna äro små och fattiga, hvarför de med möda kunna uppehålla verksamheten inom sig; men det oaktadt utför konferensen en lifskraftig missionsverksamhet. Ingen annan konferens har sig anförtrodt ett större och mera vidsträckt missionsfält. Ständigt uppstå nya missionsstationer, som kräfva ökade arbetskrafter och uppoffringar för att vårda. Ännu behöfver New York-konferensen kraftigt understöd för att kunna upparbeta och vårda sitt missionsfält, men kan den erhålla det? Tiden därför vore nu, då dörren är öppen och krafterna otillräckliga för att omkring Guds ord samla de förskingrade landsmännen i österns talrika fabriksstäder. Jämte sin vidsträckta missionsverksamhet underhåller konferensen sitt barnhem, hvilket hittills kräft ansträngning och uppoffring.

"Illinois-konferensen med sina 132 församlingar, 24,387 kommunikanter och 75 pastorer sträcker sig öfver staterna Illinois, Indiana, Michigan och östra delen af Wisconsin. Från början har Illinois varit medelpunkten för synodens verksamhet. Där äro dess äldsta församlingar och dess gemensamma läroverk. I missionsverksamheten har Illinois-konferensen deltagit med nit och allvar. Dess egentliga missionsfält är numera Michigan och Wisconsin samt Chicago med dess förstäder, där stadig immigrantmissionär och tillika stadsmissionär underhållas. Dessutom underhåller konferensen sitt barnhem i Andover och sjukhus i Chicago. Då synodens läroverk är förlagdt inom denna konferens, har den ej hittills ansett sig

behöfva vidare skolverksamhet, utan skänkt detsamma sitt hela och odelade intresse.

"Minnesota-konferensen är den största och därför äfven inflytelserikaste bland synodens konferenser. Dess område utgöres af staterna Minnesota, nordvästra Wisconsin, Södra och Norra Dakota, och Manitoba i Canada. För närvarande räknar den 84 pastorer och 235 församlingar, hvilkas sammanlagda kommunikantantal är 26,148. Denna konferens har på sitt vidsträckta område ett tacksamt missionsfält. Den har missionsverksamheten väl ordnad och drifver den med synnerlig kraft. Minnesota-konferensen har dessutom sin skolverksamhet i godt skick. Gustavus Adolphus College i St. Peter, nu ett sjuklassigt läroverk, har i år utsändt åtta unge män, som där genomgått fullständig college-kurs, och dessutom äro skolorna i Moorhead och Minneapolis i en ställning, som lofvar godt för framtiden. Förutom missions- och skolverksamheten underhåller konferensen sitt barnhem i Vasa.

"Iowa-konferensens verksamhet är begränsad till den stat, hvars namn den bär. Dess yttre styrka utgör 24 pastorer och 58 församlingar med 7,621 kommunikanter. På sitt inskränkta område har konferensen ännu ej saknat missionsfält, och att den väl vårdat detsamma, därom vittnar dess märkbara tillväxt. Den uppehåller sitt barnhem i Stanton, och såsom närmaste granne till Augustana College and Theological Seminary visar den sitt intresse för detsamma både i ord och handling.

"Nebraska-konferensen omfattar Nebraska och Wyoming. Märkbart har denna konferens utvecklats under de senare åren. Dess äldre församlingar hafva tillvuxit och vunnit stadga. En kraftfull och välsignelserik missionsverksamhet har bedrifvits, dels af pastorerna genom längre eller kortare missionsresor och dels genom respredikanter. Nya församlingar hafva till följd däraf uppblomstrat. Konferensen räknar 39 församlingar med 3,620 kommunikanter och 23 pastorer. Den underhåller sin skola, Luther Academy, i Wahoo, hvilkens verksamhet haft en stilla och framgångsfull utveckling.

"Inom Nebraska-konferensens område i Omaha är det som pastor E. A. Fogelström arbetar med upprättandet af sin diakonissanstalt och i sammanhang därmed med ett sjukhus. Vinner broder F. nödigt understöd och kan, som vi hoppas,

genomföra detta storartade företag, kommer det med all säkerhet att blifva till stor välsignelse för Guds församling.

"Kansas-konferensen räknar 52 församlingar, hvilka sammanlagdt hafva 4,371 kommunikanter och 28 pastorer. Området för dess verksamhet är staterna Kansas, Colorado, Texas och Missouri. Den ungdomliga liflighet och entusiasm, hvarmed bröderna i Kansas bedrifvit sin verksamhet, har varit betecknande. Församlingarnas offervillighet har därigenom tagits i anspråk på ett sätt, som stundom väckt farhågor, men de hafva offrat villigt, och så länge detta är förhållandet, blir ej gifvandet en börda, utan en nåd. Jämte sin vidsträckta missionsverksamhet underhåller konferensen sitt barnhem i Mariadahl och Bethany College.

"Pacific-konferensen är den yngsta medlemmen i synodens sjutaliga konferens-familj. Den är ock den svagaste. Vid förlidet års synodalmöte räknade den 22 församlingar med ett sammanlagdt kommunikantantal af 1,020. Under det gångna året hafva dessa siffror ändrats, men jag saknar de bestämda uppgifterna därom. Pastorernas antal är för närvarande 11.

"Församlingarna äro jämförelsevis små och fattiga. Det långa afståndet dem emellan gör det merendels omöjligt att förena sig om lärare, hvilket betydligt försvårat verksamheten. Samma orsak har i år hindrat konferensen från att kunna hålla ett lagligt möte. Det fält, denna konferens omfattar, sträcker sig längs hela västkusten från Mexico till Alaska och utgöres af staterna Kalifornien, Oregon, Washington och Idaho Territory. Med få undantag arbeta bröderna under verkliga umbäranden på detta vidsträckta fält med en förvånande kraft och ihärdighet. Nya missionsstationer upptagas, församlingar bildas och kyrkor byggas."

Under dr Lindahls sista presidentår inträffade dr T. N. Hasselquists död, den 4 februari 1891, i en ålder af 74 år, 11 månader och 2 dagar. Detta dödsfall var en gripande tilldragelse för hela synoden. "Intet dödsfall", säger Lindahl, "har känts så smärtsamt inom synoden som detta, och hela synoden står sörjande vid hans bår." Hans graf finnes på den vackra kyrkogården i Moline, Ill. Dr Hasselquists efterträdare såsom president för synodens läroverk blef dr O. Olsson.*

* En lefnadsteckning öfver T. N. Hasselquist af E. Norelius är utgifven af Augustana Book Concern i Rock Island, Ill.

Dr P. J. Svärd synodens president, 1891—1899.

Dr P. J. Svärd valdes till president Lindahls efterträdare på mötet i Chisago Lake, Minn., 1891 och tjänade till juni 1899. Han var född den 1 april 1845 i Styra församling, Linköpings län, och genomgick missionsinstitutet på Johannelund i Stockholm i afsikt att utgå som hednamissionär. Till präst vigdes han af biskopen i Linköpings stift 1869. Efter att någon tid hafva tjänstgjort som sjömanspräst i Konstantinopel blef han sänd i samma egenskap till Brooklyn, N. Y., och Baltimore, Md. Snart förenade han sig med Augustana-synoden och betjänade någon tid den svenska luth. Bethlehems-församlingen i Brooklyn, N. Y. År 1878 antog han kallelse från svenska luth. församlingen i Vasa, Minn., hvilkens herde han var till 1886. Sedan blef han pastor för första sv. luth. församlingen i St. Paul, Minn., och därefter för Immanuels-församlingen i Omaha, Nebr. År 1899 återvände han till Sverige och blef där utnämnd till kyrkoherde i Mora, Dalarne, men dog, innan han tillträdde tjänsten. Dr Svärd var en i många afseenden begåfvad man med djupt kristliga känslor. Af sin lärare, prof. W. Rudin, hade han mottagit starka intryck, både i åskådning och sätt. Han kände sig nog icke hemma här i Amerika, och därför kunde han icke i allt riktigt sammansmälta med de äkta svensk-amerikanerna. Han led ej af brist på frimodighet och redde sig utmärkt i en ärlig debatt. Förhandlingarna vid mötena ledde han till belåtenhet, och han var vördad och älskad inom samfundet.

Af hans hand hafva vi åtta årsberättelser från år 1892 till och med 1899. Dessa berättelser visa, att han med stor uppmärksamhet gaf akt på allt, som förekom inom synoden, såväl som på världshändelsernas strömningar i allmänhet, som utöfva sitt inflytande på den kristna kyrkan. Måhända skall man finna hans framställningar något öfverdrifna i vissa afseenden, målningen kan stundom visa sig för ljus och stundom för mörk; men dessa intryck fick han nog af det djupa intresse och de djupa känslor, han alltid hade för sitt ämne. Han såg tydligt Guds hand och stora välsignelse uti synodens stadiga och stora tillväxt i alla riktningar, och hans själ fylldes med lofprisande till Guds ära; men han gaf också akt på de mörka sidorna, satans arga list, och de många svaga lärjungarna, deras feghet, otacksamhet, egenkärlek och försummelser, och

han fruktade ej för att sjunga ut om dessa förhållanden, så att hvar man kunde förstå det. Upplysande om sak såväl som sätt kan följande profbit ur hans första årsberättelse tjäna. Denna berättelse afgafs vid synodalmötet i Lindsborg, Kans., 1892. Han säger: "Elfva år äro svunna, sedan vi sist voro församlade till årsmöte i denna församling. Hvilka erfarenheter hafva icke de flesta af våra församlingar och konferenser fått göra under denna tid! Alla dagar hafva icke varit ljusa och fredliga. Till mycken synd, mycket oförstånd, mycken ifver utan verklig sans och måtta hafva vi gjort oss skyldiga, och hade Herren vedergällt oss efter förtjänst, så såge allt helt annorlunda ut i denna stund; men 'barmhärtig och nådig är Herren, han träter icke till evig tid och vredgas icke evinnerligen'. I yttre afseende har synoden fördubblats sedan dess. Pastorernas antal är mer än dubbelt; medlemsantalet var då icke fullt 75,000, nu är det nära 150,000. Våra högre läroanstalter voro då två, nu äro de sex, och snart hafva vi den sjunde. Våra sammanlagda årsutgifter voro då nära $254,000, nu öfverstiga de $785,000. Då hade vi 226 kyrkobyggnader, nu hafva vi mellan 500 och 600; då hade vi ett egendomsvärde af knappast $1,000,000, nu går det öfver $3,500,000; då hade vi 91 församlingsskolor med 2,257 barn, nu hafva vi omkring 300 med 13,000 barn. För den inre missionen hade vi det året samlat icke fullt $4,000, i år belöper det sig helt visst till närmare $20,000.

"Af denna enkla jämförelse ses, att mycket arbete blifvit utfördt under tiden. Emedan våra landsmän icke bosatt sig i lika stor proportion inom de olika konferenserna, så har till följd däraf missionsarbetet blifvit på vissa håll ansträngande. New York-konferensen har under de senare åren vuxit fortast. Vårt kyrkliga arbete inom densamma är hufvudsakligen förlagdt i städerna. Landtförsamlingarna äro där mycket få. Det råder en ganska stor olikhet mellan det kyrkliga arbetet i stad och på land. I städerna är folket utsatt för allehanda frestelser, för hvilka landtfolket är betydligt skyddadt. Ser man igenom New York-konferensens protokoll för en del år, så finner man, att ordföranden klagar öfver sådana stående svårigheter, som hvarje församlings- och missions-arbete i en stad är förenadt med. I städerna florera en massa föreningar af alla möjliga färger, dels hemliga, dels öppna, såsom sjuk- och hjälp-föreningar. Hela denna moderna, men okyrkliga rörelse ställer sig hindrande i vägen för församlingsar-

Dr Norelius och biskop von Schéele i den stora processionen.

Processionen afgår till jubileumshallen söndagen den 5 juni.

Synodens stora procession.

Jubilee Hall (Exteriör).

betet. Personer, som tillhöra två, tre eller än flere olika föreningar, kunna med sin för det mesta ringa dagspenning icke bidraga något till församlingens uppehållande. Så blifva de stående utanför församlingen, bedja väl pastorn döpa deras barn och möjligen äfven konfirmera dem, men längre kommer det icke. Många tusen af våra landsmän skulle i dag vara samlade i ordnade församlingar inom vår synod, om icke dessa föreningar funnes till. Att alla dessa, som stå fåfänga på torget, äro ett lätt byte för sekter och partimakare, hvilka erbjuda dem ett slags andlig vård utan nämnvärd kostnad, är lätt insedt. Men hvad de arma människorna i verkligheten därigenom vunnit, är nog en annan fråga. Dem erbjudes ett slags godtköpsupplaga af himmel och salighet, men det förhåller sig därmed som med alla godtköpsupplagor, det är dåligt papper och eländig stil. Det varar icke länge. Och sedan äro de olyckliga människorna många gånger sämre, än de voro förut. Det, som närmast följer häraf, blir, att en del falla i uppenbar förnekelse och intala sig själfva och andra, att på grund af all den förvirring, som råder på det kyrkliga området, ingen kan blifva klok på hvad som är sant; andra förfalla i dryckenskap och söka dränka sina samvetsförebråelser däri. Att många af dessa kunna räddas för evigheten, tro vi på grund af Herren Jesu ord, att han är kommen att uppsöka och frälsa det förtappade; äfven en röfvare kunde blifva salig. Men för kyrkan och hennes missionsarbete i världen äro de till det mesta förlorade. Huru vi på ett bibliskt och praktiskt sätt skola kunna motarbeta allt detta föreningsväsen, är sannerligen en fråga, som icke är lätt besvarad. Försök hafva ju blifvit gjorda, lifassuransföreningar äro stiftade, sjukföreningar äro organiserade, hvilka vi kunna anbefalla åt vårt folk, men om de i och för sig befordrat vår kyrkliga verksamhet, är väl ett spörsmål, som ännu är obesvaradt."

Jubelåret 1893.

Augustana-synoden hade redan tio år förut, 1883, med hela den ev. lutherska kyrkan i världen firat 400-årsdagen af dr Martin Luthers födelse den 10 november. Särdeles voro högtidligheterna anslående vid synodens läroverk i Rock Island, där Luther-festen firades med stämningsfulla tal, sång och musik. Man riktigt fröjdades öfver att Gud i sin stora

kärlek hade förbarmat sig öfver den förfallna kyrkan och sändt en i alla afseenden väl utrustad reformator till hennes hjälp och förnyelse. Hela det protestantiska Amerika visade, att man hade vaknat upp och börjat förstå, hvilken stor betydelse den gamle Luther hade äfven för den Nya världen. Påfvens kyrka däremot grinade illa åt dessa högtidligheter.

Besläktad med denna jubelfest firades en ännu större sådan 1893 vid synodens möte, äfven då i Rock Island, men den hade på samma gång en större nationell betydelse för svenskarna, emedan man nu i synnerhet firade Uppsala mötes beslut för 300 år sedan, då hela Sveriges folk antog den Augsburgiska bekännelsen, hvilket skedde den 5 mars 1593, hvarvid ordföranden, domprosten och professorn Nicolaus Olai utropade: "Nu är Sverige blifvet en man, och alla hafva vi en Gud".

På samma gång som man firade denna för Svenska lutherska kyrkan i Amerika så betydelsefulla fest, hade synoden för första gången i sin historia glädjen att hälsa en af Svenska kyrkans biskopar närvarande. Rörande detta besök yttrar sig president Svärd som följer: "Den äran och glädjen vederfares oss ock att detta år få mottaga besök af en af den Svenska kyrkans mest frejdade män, nämligen biskopen öfver Visby stift, fil. och teol. doktorn och biskopen K. H. Gez. von Schéele. I Augustana-synodens namn beder jag få under känslan af vördnad och hjärtlighet hälsa herr doktorn och biskopen välkommen. I vår synods häfder kommer detta besök att icke blott antecknas såsom en tilldragelse af ovanlig art, utan säkert att blifva af historisk betydelse. Mig veterligt har aldrig någon af den Svenska kyrkans högre ämbetsmän, hvarken under emigrationen i 17:de århundradet eller i senare tid, aflagt något besök på denna sidan världshafvet. Med oblandad glädje betrakta vi detta besök såsom ett bevis på den barnsliga, men djupa enhet, som sammanbinder oss i tro och bekännelse med moderkyrkan. Hvilka välgörande frukter i inre och yttre måtto detta besök skall medföra för vårt viktiga arbete för luthersk tro och bekännelse på denna sidan Atlanten, är icke möjligt att vid detta tillfälle ens aningsvis vidröra. Lede Herren vår framtida utveckling i sin kärlek och visdom!"

Med anledning af dessa presidentens yttranden uttalade sig synoden på följande sätt: "Att vi, likasom våra fäder för 300 år sedan, äro öfvertygade om att den romersk-katolska kyrkan är en fiende till evangelium och till religiös och borgerlig frihet, men kunna dock icke gilla en samverkan med hemliga

anti-katolska föreningar i kampen mot denne fiende, utan sätta vi vår tröst allena till Guds ords vapen samt ett öppet och ärligt försvar på laglig väg af våra religiösa och borgerliga friheter."

Med afseende på biskopsbesöket yttrade sig synoden sålunda: "Att synoden gläder sig öfver det erkännande, som kommit den till del från Sveriges och Norges älskade konungs och den Svenska ev. luth. kyrkans i Sverige sida, i det att en af dess högvördige biskopar gjort oss ett kärt besök och på ett så vänligt och verksamt sätt uppmuntrat oss uti vårt arbete, och nära vi varmt det hoppet, att detta besök må i hög grad bidraga till att åstadkomma ett rätt förstånd och en tillbörlig samverkan mellan moderkyrkan i fäderneslandet och dotterkyrkan i Amerika."

Biskop von Schéeles besök vid denna jubelfest var icke ett privat sådant, utan ett officiellt. Han kom såsom ombud, utsänd af konungen, Svenska kyrkans summus episcopus, med hälsning från moderkyrkan i Sverige till dotterkyrkan i Amerika. Såsom ett bevis härpå meddelas ett utdrag ur programmet för jubeldagen ur synodens protokoll för 1893, sidd. 107—110:

"Trehundraårs-jubileum.

Fredag den 9 juni afhölls den trehundraårs-fest till minne af Uppsala mötes beslut 1593, som synodens president, dr P. J. Svärd, och läroverkets president, dr O. Olsson, vid förlidet synodalmöte fingo i uppdrag att anordna vid detta synodalmöte.

Kl. 8—9:30 f. m. utfördes musik från läroverksbyggnadens kupol af Augustana Colleges och Bethany Colleges musikkårer. Den följande festen hölls i ett särskildt uppsatt tält, rymmande 6,000 personer, kl. 10 f. m., enligt nedanstående program:

1. Musik af orkestern.
2. Koral: Sv. ps. 268, församlingen.
3. Bibelläsning (Jes. 12) och bön, dr Erl. Carlsson.
4. Koral: Sv. ps. 124: 1, 2, församlingen.
5. Biskop K. H. Gez. von Schéele öfverlämnade H. M. Konungens i Sverige fullmakt såsom Svenska kyrkans ombud till Augustana-synodens president, pastor P. J. Svärd, hvilken mottog och uppläste densamma:

"Kongl. Maj:t

vill i anledning af därom gjord framställning härigenom hafva uppdragit åt Biskopen öfver Visby stift, kommendören af Kongl. Maj:ts Nordstjärneorden, första klassen, Teologie och Filosofie Doktorn Knut Henning Gezelius von Schéele — som, enligt hvad anmäldt blifvit, dels från svenska evangeliskt-lutherska prästsällskapets i Chicago ordförande med flere svensk-amerikanska kyrkans ämbetsinnehafvare inbjudits att såsom Svenska kyrkans ombud deltaga i det trehundraårsjubileum, som innevarande år komme att af svensk-amerikanska kyrkan firas till minne af Uppsala möte, dels från presidenten för Bethany College i Lindsborg i Kansas erhållit uppmaning i enahanda riktning — att å Svenska kyrkans vägnar deltaga i förenämnda jubelfest.

Stockholms slott den 29 mars 1893.

OSCAR.

(L. S.) G. F. GILLJAM."

6. Jubeltal: "Det dyrbaraste arfvet, som vi från våra fäder mottagit: Uppsala mötes testamente, det eviga evangelium" (med anslutning till Upp. 14: 6, 7), biskop K. H. G. von Schéele, T. D., F. D.

7. Koral: Sv. ps. 124: 3, 4, församlingen.

8. Festtal: "Den svenska lutherska kyrkan i Sverige 1593 och den svenska lutherska kyrkan i Amerika 1893" (med anslutning till Ps. 84: 6), dr E. Norelius.

9. Koral: Sv. ps. 121: 5, 6, församlingen.

Ledsamt nog är jag ej i stånd att kunna meddela biskop von Schéeles utmärkta tal, som tillskyndade oss en stor glädje, emedan det grep oss alla djupt ned i våra hjärtan. Något bör dock här sägas för att i någon mån tolka de trostankar och de troskänslor, som vid detta tillfälle besjälade oss, och då har jag ej annat råd än att begagna mig af det lilla, anspråkslösa tal, som jag höll vid tillfället.

FESTTAL

vid jubelfesten i Rock Island den 9 juni 1893

AF DR E. NORELIUS.

"Saliga äro de människor, som i dig hafva sin starkhet.

Ps. 84: 6.

Trosfränder! Landsmän!

Det gifves två slags människor i denna värld. Det ena slaget har sin starkhet i Gud; det andra har sin starkhet i sig själf.

Ända sedan ängeln Mikael öppnade försvarskampanjen emot andevärldens rebeller genom att med heligt hat fråga: "Hvem är som Gud?" har hela världshistorien, och Guds rikes historia i synnerhet, hvälft sig omkring denna stora brännande hufvudfråga, i hvilken alla andra löpa tillsamman.

Då den förmätna frågan, att varda lik Gud i en annan mening än den Gud själf hade bestämt, väcktes i människovärlden, så blef följden däraf vårt släktes olyckliga fall och söndring från Guds gemenskap. Detta affall innefattar egentligen en tvåfaldig förnekelse, nämligen af Guds auktoritet och en förnekelse af Guds hjälp, eller saligheten i Guds gemenskap. Positivt åter består syndafallet uti att förklara sig själf såsom självmyndig och självtillräcklig, eller att sätta sig själf uti Guds ställe.

När Gud betygar: "Jag är Herren, din Gud: du skall inga andra gudar hafva för mig", så säger den självmyndiga människan: nej! och sätter sina afgudar, d. ä. sina egna tankefoster, således sig själf, uti Guds ställe.

När Jesus säger: Det är evigt lif att känna dig, allena sann Gud, och den du har sändt, Jesus Kristus, så frågar den självtillräckliga människan: "Hvad godt skall jag göra, att jag må få ärfva evigt lif?"

Den makt, som mest konsekvent har genomfört den filosofi, som ligger till grund för människosläktets syndafall, är påfvedömet. Ingen annan makt på jorden än den har officiellt förklarat sig hafva trädt i Guds ställe och vara i besittning af Guds myndighet och prerogativer.

På samma gång har den förvändt frälsningens väg ifrån en nådens och trons väg till en de egna gärningarnas väg.

Upptäckten af denna gräsliga villfarelse och frigörelse från detta gränslösa tyranni är hvad som fått namn af reformationen i det 16:de århundradet.

Våra fäder, som i samvetsnöden fingo syn på detta andliga vilddjur, vågade resa sig upp emot detsamma och på nytt fråga: "Hvem är som Gud?" De vågade upphöja och försvara Guds myndighet, då de frimodigt bekände, att den Heliga skrift är Guds ord och den enda tillräckliga och ofelbara regeln och rättesnöret för människans tro och gärningar, samt att den enda vägen till gemenskap med och salighet i Gud är, att Gud för Kristi skull förklarar den syndare rättfärdig, som tror på Kristus och helt förlitar sig på hans förtjänst.

Dessa stora sanningar är det, som gjort det lilla svenska fol-

ket vid polcirkeln till en stormakt inom andens, vetenskapens och kulturens värld. Hvad hade Sverige varit, och hvad hade svensken varit utan en öppen bibel, utan Gud ord och sakrament?

Var det icke bättre, att han förlorade väldet öfver Östersjön, än om han hade förlorat sin evangeliska tro och bekännelse, den fria och öppna brunnen, från hvilken strömmar af all andlig och lekamlig välsignelse flyta?

Lifvets lycka beror ej därpå, att en människa har många ägodelar; men oberäkneligt mycket beror därpå, att vi hafva en god karaktär. Hvad är en människa utan en god karaktär?

Hvad vore svensken i världen, och i synnerhet hvad vore svensken här i Amerika, utan en god karaktär? Sant — ingen regel utan undantag, och äfven ibland det svenska folket finnas, dess värre, där och hvar, odågor, äfventyrare och skälmar; men icke desto mindre är det sant, att det svenska folket i allmänhet bär ett märke på sin panna, som främlingen och alla igenkänna och förstå.

Hvarifrån har han fått detta märke; denna öppna ärlighet, trofasthet och redlighet, något som folk, fostrade under andra moraliska inflytanden, så mycket beundra, på samma gång som de betrakta detta svenska märke såsom en barnslighet?

Under den romerska kyrkans inflytande fostras inga sådana karaktärer, ej heller inom det rationalistiska kyrkolägret.

Utan ett godt och ärligt samvete kan ej finnas en god och ärlig karaktär. Men hvar finnes ett godt och ärligt samvete utan evangelium i sin renhet och sanning? Se där, mina bröder! Under evangelii inflytande är det, som den goda, ärliga svenska karaktären har blifvit bildad. Tag bort detta inflytande, denna makt öfver våra samveten, och svensken skall säkert visa sig vara ett lika godt råämne till en äkta skälm som hvilken annan som helst.

Tankarna flyga, då jag besinnar, att jag denna stund står på Mississippis strand och på det kära svenska tungomålet talar till en väldig skara af landsmän, samlade från vidt skilda delar af detta stora land, dels för att fira en jubelfest och dels för att hålla ett svenskt lutherskt kyrkomöte vid ett välordnadt, svenskt-lutherskt läroverk. Hvad betyder denna företeelse? Huru hafva dessa inrättningar och dessa nära 700 svenska lutherska församlingar, som här äro representerade, tillkommit?

Då jag för 43 år sedan såsom gosse vandrade öfver dessa

kullar, syntes intet spår till allt detta. Endast 17 år förut brukade indianhöfdingen Black Hawk hafva sitt hufvudläger med sitt folk härstädes, och från krönet af dessa kullar spejade han vidt omkring i denna vilda, men redan då yppiga nejd. Men huru har det kommit sig, att vi år 1893 såsom ett väl ordnadt, lefnadsfriskt svenskt lutherskt kyrkosamfund kunnat samlas på Mississippis strand för att rådpläga om Guds rikes angelägenheter och för att fira evangelii segrar?

Hvad är orsaken till att vi i dag med glädje och tack till Gud kunna hälsa midt ibland oss ett kärt ombud från moderkyrkan i Sverige, utsänd af vår forne konung, älskad och vördad i åminnelse, nämligen en af Svenska kyrkans högvördige biskopar, en man som har samma dyrbara tro med oss, och hvilkens hjärta lifvas af samma intressen och förhoppningar som våra egna, samt andra högaktade svenska män och kvinnor från vårt gamla fosterland?

Denna företeelse är så egendomlig, att den bestämdt kräfver en förklaring. Hvarifrån kom fröet till detta träd? Hvarifrån härstammar den svenska lutherska kyrkan i Amerika? Jag svarar utan betänkande, att närmast härleder den sig från den svenska evangeliskt lutherska kyrkan i Sverige, sådan den har existerat där sedan Uppsala möte 1593. Närmare kunna vi säga: hade evangelium icke segrat i Augsburg, i Uppsala och på Lützens fält, så hade ingen evangelii sol med religiös och borgerlig frihet kastat sina milda strålar öfver Sveas söner och döttrar.

Hvilken underbar lifskraft, hvilka omätliga verkningar ligga icke fördolda uti evangelii senapskorn! Den bekännelse, våra fäder frimodigt afgåfvo på stranden af Fyrisån för 300 år sedan, bär härliga frukter denna dag på Mississippis stränder. Hvem kunde då ens drömma därom? Sannerligen, Uppsala mötes beslut har bevisat sig vara någonting långt kraftigare än ett "torrt kalfskinn", såsom Klas Fleming ville inbilla Upplands allmoge på Distingen.

Mitt egentliga ämne denna stund skulle vara att framställa: Den svenska lutherska kyrkan i Sverige 1593, och den svenska lutherska kyrkan i Amerika 1893.

Ämnet är rikt och vidtomfattande och lämnar anledning till många betraktelser öfver Guds underbara nåd och trohet emot ett folk, som uti honom har sin starkhet. Tiden tillåter oss dock ej mer än att i stor korthet fästa uppmärksamheten på några få punkter.

Vi fråga då först: Hvad sammanhang och hvad likhet hafva dessa kyrkor med hvarandra?

De stå i samma förhållande till hvarandra som moder och dotter, både efter köttet och efter anden.

Den svenska lutherska kyrkan fick sin egentliga födelsedag genom Uppsala möte 1593, ty först på detta möte var det, som den Augsburgiska bekännelsen blef antagen i Sverige.

Då man vet, att ända från början af Olai Petri verksamhet den lutherska läran blef endräkteligen predikad i landet af reformationens lärare och vänner, att bibeln öfversattes och spriddes, att Luthers lilla katekes användes som lärobok för det meniga folket, att en psalmbok, en kyrkohandbok och till och med en kyrkoordning eller kyrkolag, allt i luthersk anda och i öfverensstämmelse med den lutherska reformationen, hade kommit till stånd och bruk; vidare då vi finna, att reformationens läror hade genomträngt snart sagdt hela folket och vunnit ett kraftigt erkännande, så frågar man med rätta, hvarför den Svenska kyrkan icke förr än vid Uppsala möte bestämdt uttalade sin lutherska karaktär genom att offentligen antaga den Augsburgiska bekännelsen. Svaret härpå ligger i den gång reformationen tog i Sverige.

Såsom vi veta, började Gustaf Vasa från och med 1523, då han valdes till konung, att taga en verksam del i reformationsverket, och snart blef han, isynnerhet hvad det yttre vidkommer, den egentlige reformatorn. Mången har tillvitat honom oädla bevekelsegrunder för de mått och steg, han tog i afseende på kyrkoförbättringen, och måhända var han icke fri från själfviska och politiska beräkningar, men de allra flesta af hans handlingar kunna lätt förklaras af tidens omständigheter och det sunda förnuftets bruk. Låtom oss icke glömma bort, att det sunda förnuftet spelade en viktig roll i det 16:de århundradets reformation, och att icke minst Luther gjorde ett väldigt bruk däraf. Hvem kan klandra Gustaf Vasa och de svenska reformatorerna för att de togo ordet "reformation" i dess egentliga betydelse, nämligen såsom en förbättring af den existerande kyrkan, och icke såsom en revolution?

Man har gärna velat se en väl anlagd listighet i Västerås-beslutet, hvilket Gustaf Vasa genomdref, och i hvilket det stadgades, "att Guds rena ord skulle predikas", och tillika i den användning, han gjorde däraf i sina reformatoriska handlingar. Han kunde ju, när han anklagades för affall ifrån den gamla kyrkans lära, vädja till det sunda förnuftet och lätt

öfvertyga folk, att ingen villfarelse kan ligga däri, att man håller sig till Guds rena ord. Ingen ville eller kunde motsäga honom härutinnan utom Hans Brask, som tyckte att det varit bättre, "att Paulus varit bränder än af hvar man känder". Icke heller han sade detta offentligen; men den mannen förstod nog i grund och botten, hvarom här var fråga.

Men hvarför skulle man antaga, att häri låg någon argan list från Gustafs sida? Hvad var reformationen i hufvudsak annat än att hålla sig till, predika, lära och rätta sig efter Guds rena ord? Genom denna sats vädjar man ju ifrån påfvens, mötenas och alla människors auktoritet i afseende på lära, lefverne, kult och författning till Guds ord såsom den ende domaren och rättesnöret.

Man anmärker dock, att därmed hade man icke ännu uttalat, huru man uppfattar Guds ords innehåll, särskildt hufvudsaken i salighetsläran.

Riktigt, men så böra vi komma ihåg, att Västerås-mötet hölls tre år, förrän den Augsburgiska bekännelsen afgafs i Augsburg.

Genom att hålla sig vid denna grundsats, arbetade de svenska reformatorerna jämförelsevis i stillhet på kyrkoförbättringen. Småningom renades läran och kulten från de villfarelser, som under århundraden hade insmugit sig i kyrkan; hvad som icke stod i uppenbar strid med Guds ord fick vara i fred, till dess man med tiden kunde sätta något bättre i stället. På detta sätt ingick det aldrig i det allmänna medvetandet, att reformationens kyrka var en ny, genom revolution tillkommen kyrka, i motsats till den gamla kyrkan, utan endast hade bortkastat insmugna villfarelser och missbruk och inrättat sig efter Guds rena ord. Jag har ansett det nödigt att peka på detta förhållande, på det att vi må desto bättre förstå andan och karaktären af den svenska kyrkoreformationen och den svenska kyrkan. Låt hvem som vill göra kapital häraf. Låt gärna den romerska kyrkan, såsom i dagarna skett, betrakta svenskarna såom ännu i dag tämligen goda katoliker. Den som vill pröfva närmare skall finna, att ingenstädes i världen har reformationens grundsatser slagit djupare rötter än just i gamla Sverige.

Men man anmärker, att det var 63 år mellan riksdagen i Augsburg och Uppsala möte; på hela denna tid hade man ännu icke i Sverige antagit den Augsburgiska bekännelsen; hvad var orsaken därtill? Orsaken låg icke däri, att det mötte något

motstånd emot den Augsburgiska bekännelsen; ingen skiljaktighet i läran uppenbarar sig i Sverige gent emot de lutherska bekännarna i Tyskland. Den enda orsaken till dröjsmålet synes hafva varit den, att det låg ingenting i tidsomständigheterna, som uppfordrade den Svenska kyrkan att bestämdt uttala sin bekännelseståndpunkt förrän under konungarna Johan III:s och Sigismunds tid. Då var tiden kommen för svenska folket att tydligt och klart bekänna sin tro, då gällde det att protestera emot den romerska kyrkans villfarelser och missbruk, mot påfvens makt och myndighet samt emot alla andra villfarelser. Då reste sig det svenska folket och förklarade sin andliga självständighet, på samma gång det förbjöd sina konungar att hädanefter leka med eller tvinga deras samveten. Detta skedde på det minnesvärda mötet i Uppsala 1593 och utgör den märkvärdiga tilldragelse i det svenska folkets historia, som vi i år fira.

Sålunda framstod den svenska kyrkan som en evangelisk, luthersk kyrka, då den bekände Guds rena ord såsom den enda tillräckliga regeln och rättesnöret för tro och lefverne, de tre äldsta symbola och den oförändrade Augsburgiska bekännelsen såom en sann, fastän kort sammanfattning af Guds ords hufvudläror.

I författningsfrågan beslöto våra fäder att fortgå på den konservativa väg, hvarpå reformationskyrkan hade slagit in från början. Mången har klandrat denna konservatism; men, medgifvom det, att just i densamma låg en behöflig motvikt å ena sidan mot regenternas caesaropapism och å den andra mot en förstörande radikalism och rabulism.

Församlingarna fingo behålla sin gamla rätt att i de flesta fall välja sina egna pastorer. Prästerskapet hade sin fria talan vid riksdagarna, och hvem kan förneka, att episkopatet blef ett medel att förhindra självrådiga regenter och regeringar att helt och hållet klafbinda kyrkan och lägga henne fullkomligt hjälplös under staten, såsom förhållandet blef i flera andra evangeliska länder.

Om den betydelse Uppsala möte hade i afseende på borgerlig frihet, skall jag nu icke säga mer än detta: det var Sveriges rikes ständer, som inför konung Sigismund försvarade denna grundsats: "Att enligt svensk rätt konungen äger styrka och hålla den lag, som allmogen med god vilja och samtycke vedertagit hafver." Hvilket förträffligt ljus kastar icke det frimo-

diga framhållandet af denna grundsats just under denna tid öfver det svenska folkets historia!

På den grundval, som lades i Uppsala 1593, har den svenska lutherska kyrkan byggt och ägt bestånd intill närvarande dag. Hon har genomgått många växlingar och känt inflytandet af tidens stormar och meningsvindar. Den döda ortodoxien och den kalla neologien hafva lämnat sina koppärr på hennes eljest fagra historiska anlete, men hon har öfverlefvat och öfvervunnit stormarna. Hennes ovänner spå henne ondt. De säga, att hon är ålderdomsbräcklig; hon har öfverlefvat sig själf; hon står i vägen för sann frihet och upplysning. Men sanningen är: hon lefver mera frisk och förhoppningsfull än någonsin. Hon är det svenska folkets bästa institution, källan till dess största välsignelse och ära.

Denna kyrka räkna vi såsom vår moder både efter köttet och efter anden. Ganska många af oss äro födda och fostrade uti hennes sköte. Vi hafva varit medlemmar af hennes olika församlingar uti olika delar af det gamla kära fäderneslandet. Vi hafva icke förgätit, hvar vår vagga stod, ej heller den helgade åker, där våra fäders ben hvila i ro. Inga intryck, som vi tagit med oss från det gamla hemmet, äro djupare än de, som vi i vår barndom fingo i Herrens gårdar, under det vi firade den sköna Herrens gudstjänst. Under det andra blekna och dö bort med åren, stå dessa outplånligt kvar i vårt minne och tala till vår känsla om ett förloradt Eden. Mången gång känner man sig frestad att förbanna emigrationen, som slitit sönder så många ömma och heliga band; men när vi besinna oss och vakna upp öfver verkligheten, så måste vi lägga handen på vår mun och tiga, ty Gud är säkerligen i denna rörelse. Småningom skola äfven vi förstå, hvarför så många af Sveas söner och döttrar hafva fått nya hem i detta stora land. Man kallar det en brödfråga — ja väl; men en brödfråga af en högre, andlig betydelse. Här är fältet fritt; hit tillströmma krafter, icke blott materiella, utan ock andliga krafter, från jordens alla länder. Här måste utkämpas en kulturkamp utan like, — här måste frågan såsom aldrig förr afgöras: Hvem är såsom Gud? Förstå vi då såsom svenska lutheraner betydelsen af det härliga arf, vi fått af vår moder? Af henne och genom henne hafva vi ju fått vår dyrbara tro och bekännelse. Det var ett rikt arf hon gaf oss, när hon gaf oss evangelii ljus. Detta ljus har lyst oss, tröstat och styrkt oss under vårt pilgrimslopp i detta främmande land, och med tanken på de dagar

som stunda, hvem kan nog uppskatta vårt evangeliskt lutherska arf! Nu, mina vänner, låtom oss besinna: om ingen luthersk kyrka funnits i Sverige, så hade ej heller någon svensk luthersk kyrka funnits i detta land. I sådant nära förhållande stå de två kyrkosamfunden till hvarandra.

Nu skulle jag önska göra en jämförelse mellan moder- och dotterkyrkan för att visa, att de i den stora hufvudsaken äro lika, men i det som räknas till bisaker något olika; men tiden är för kort för att göra detta tillfredsställande. Jag kan därför endast nämna några punkter.

Vi veta alla, huru ringa reformationskyrkans början i Sverige var; lika ringa var ock den svenska lutherska kyrkans början här i Amerika. Om jag kunde flytta mina åhörare endast 20 engelska mil från detta rum, så skulle jag visa stället, där den första svenska evangeliskt lutherska församlingen blef organiserad med endast 10 kommunikanter. Detta var på våren 1850. Endast några månader senare såg jag denna församling och dess trosstarke och oförgätlige pastor, prof. L. P. Esbjörn. Med outplånliga drag ingraverades denna bild, vårt samfunds första början, uti mitt minne. Aldrig kan jag förgäta dessa enkla, fromma själar, där de sutto på lösa bräder i lärarens lilla enkla stuga och lyssnade på honom, där han stod vid det enkla bordet och förkunnade den bättring, som är inför Gud, och den tro, som är till vår Herre Jesus Kristus. Detta var början. Men senapskornet växte och utvidgades mer och mer. Herren sände flera trogna tjänare från den gamla moderkyrkan. Konungen nekade aldrig att gifva sin tillåtelse att flytta hit åt sådana pastorer, som voro kallade och kände sig i sina samveten bundna att verka Guds verk bland de utflyttade landsmännen i Amerika. Sålunda kommo 1852 T. N. Hasselquist, 1853 E. Carlsson, 1856 O. C. T. Andrén, J. Swensson och A. R. Cervin.

Utvecklingen af och resultatet af denna lilla början se vi i någon mån för våra ögon. Här besannas åter Jesu ord: Himmelriket är som ett senapskorn, etc.

Vidare kan man sanningsenligt säga, att båda kyrkosamfunden hafva alldeles samma tro och bekännelse, hufvudsakligen samma kult. Detta är så uppenbart, att det icke behöfver bevisas.

Om man skulle tala om någon olikhet emellan de båda samfunden, så är det icke en principiell olikhet, utan en sådan som kommer genom särskilda yttre omständigheter. Dit kan man

räkna begreppen episkopat, statskyrka, frikyrka, således frågor, som röra kyrkans författning.

Såsom lutheraner äro vi ömsesidigt eniga därom, att "till Guds församlings sanna enhet är nog att vara samdräktige i evangelii lära och sakramentens förvaltning, och att det icke är af nöden, att allestädes skola vara lika människostadgar, kyrkoseder, m. m." Denna grundsats sätta vi högt som lutheraner; att öfvergifva den vore det samma som att förneka vår bekännelse. Härmed förnekas icke, att yttre enhet i författning, i kyrkoseder, är god och nyttig, när man kan hafva den med inre enhet och med kärlek.

I detta land har den lutherska kyrkan icke infört episkopatet, icke emedan man af grundsats är emot detsamma, då det såsom i Sverige står på evangeliskt luthersk grund såsom ett kyrkligt öfveruppsyningsämbete jure humano, ty i någon form behöfves likväl ett öfveruppsyningsämbete i kyrkan; icke heller kommer det däraf, att vi ej förmå att inse och uppskatta den stora nyttan af det samma under vissa villkor, utan det kommer helt enkelt däraf, hvad det svenska folket angår, att omständigheterna bjudit oss att röra oss i de enklaste former. Att det icke finnes ibland oss några fördomar eller någon afvoghet emot detta af ålder vördiga ämbete, har, tror jag, visat sig under dessa dagar, då vi haft den stora glädjen att få emottaga ett kärt besök af en af moderkyrkans vördige biskopar. Med stort förtroende och mycken uppbyggelse hafva vi lyssnat till hans lärorika och uppmuntrande ord och därunder erfarit, att bandet mellan oss och moderkyrkan är ett starkt band. Detta, menar jag, har ådagalagts bättre, än jag kan tolka det, att vi såsom kyrkosamfund icke äro fientliga emot moderkyrkans biskopliga författning. Vi äro också öfvertygade om att moderkyrkan med sin sant kristligt lutherska intelligens och åskådning icke frånkänner dotterkyrkan dess lutherska karaktär på grund af olikhet i författningsfrågor.

Om andra olikheter behöfver intet sägas.

Låt mig heldre nu till sist med några ord påpeka den betydelse, som dessa båda kyrkosamfund hafva och böra hafva för hvarandra. Moderkyrkan har på många vis varit af stor betydelse för dotterkyrkan i Amerika. Från henne hafva vi ju vår historiska utgång och våra kyrkliga inrättningar; men framför allt hafva vi från henne vårt andliga arf, vår kristligt lutherska uppfostran och åskådning.

Väl tyckte vi, att det dröjde något länge, innan hon vände sina moderliga blickar till dottern; men vi hafva ingen orsak att klaga. Hvem kan undra på att hon under många år icke kunde fatta betydelsen af den stora utvandring, som hade bortfört så många af hennes barn? Det syntes ju så hjärtlöst, då de med ifver lämnade kyrka, fädernesland och helgade minnen för att söka sin lycka i främmande land. Nu har hon dock börjat förstå, att Gud har varit och är i denna rörelse, och att det är han, som ledt och leder denna underbara folkvandring för höga och visa ändamål.

Moderkyrkan har också i materiellt afseende gjort icke så litet för oss. Hon gaf oss själfva grundplåten till detta läroverk. Biblioteket är ock delvis en gåfva af konung Karl XV, och i flera andra afseenden har hon visat oss ett kristligt tillmötesgående.

Att icke en organisk förbindelse uppstod emellan moder- och dotterkyrkan, däri kunna vi nu inse och erkänna en Guds goda och visa skickelse. En sådan förbindelse skulle utan tvifvel varit ett hinder för vår utveckling. Därpå äro de gamla svenska församlingarna vid Delaware ett talande exempel. Nöden har tvingat oss att hjälpa oss själfva under ödmjuk förtröstan på Gud, och detta har visat sig för oss hafva varit ett godt uppfostringssätt. Men vår förbindelse med moderkyrkan är af en högre och därför starkare beskaffenhet, ty vi äro bundna vid henne genom andliga band, och dessa skola hålla, sedan de yttre banden brustit.

Dotterkyrkan bör ock vara af stor betydelse för moderkyrkan i Sverige. Dottern älskar modern och försvarar hennes goda namn och rykte i den nya världen. Hon utbreder svensk kultur och gör heder åt den ärliga svenska karaktären. Hennes tro och bekännelse, hennes arbete och erfarenheter såsom frikyrka kunna ej annat än välgörande inverka på moderkyrkan i Sverige. Vår borgerliga och religiösa frihet ställer ofantliga kraf på oss. Vi känna, att vi borde nästan vara änglar för att kunna bestå i frestelserna att missbruka vår frihet; men om vi bestå, och jag hoppas att vi med Guds hjälp skola bestå, så skola vi därmed hafva löst ett problem, som är af allra största betydelse för den gamla världens evangeliska statskyrkor.

Vi äro af den öfvertygelsen, att det lutherska folket, såsom utgörande den sanna midtens kyrka, har en stor kallelse och uppgift i detta land, en kallelse att bära ett lefvande vittnesbörd om den gudomliga sanningen, att gå framåt med andliga

vapen, med sans och nykterhet, på den sanna reformationens väg; att vara den sanna vetenskapens, konstens och kulturens fanbärare, men att vara detta på ett sådant sätt, att Gud varder ärad, Kristus erkänd såsom Konungen öfver alla konungar, och att den sanna människokaraktären varder framställd utan skryt och skrymtan."

På eftermiddagen höllos flera tal, och hälsningar framfördes från olika synoder i landet. Först höll dr C. A. Swensson ett tal på engelska språket, och därefter talade professorn och teol. doktorn G. Fritschel af tyska ev. luth. Iowa-synoden på tyska, hvilket tal besvarades af biskop v. Schéele. Sedan talade doktorn och professorn från den norska synoden, L. Larson, på norska, framförande en varm hälsning från hans synod. Därefter framförde doktorn och professorn A. Spaeth en hjärtlig hälsning från The Ev. Lutheran Ministerium of Pennsylvania.

Med ett slutanförande af president Svärd och ett högstämdt festpoem af pastor Ludvig Holmes samt med slutversen af Luthers psalm: "Guds ord och löfte skall bestå", m. m. afslutades dagens jubelfröjd.

Frukterna af detta jubelmöte voro flera. För det första var det ett betydligt steg framåt i synodens yttre utveckling sedan det första jubelmötet, 1883. Den yttre utvecklingen var mycket påtaglig; äfven den högre skolbildningen hade kommit på fastare fötter och syntes tilltala vår gode gäst från fosterlandet på ett sätt, som gick öfver hans förväntan. Synoden hade från början visserligen varit medveten om sin ev. luth. bekännelse, men detta medvetande framträdde mera klart och kraftigt med och från denna tid. Dess förhållande till den Svenska kyrkan blef också klarare genom biskop v. Schéeles besök, både detta och de två senare besöken. Benämningarna "högkyrklig" och "lågkyrklig" hafva, som bättre är, icke kommit just vidare i bruk bland de svenska lutheranerna i Amerika; men den sak eller det förhållande, som de beteckna, har nog, delvis, funnits ibland dem. En mindre del af vårt kyrkligt sinnade svenska folk har känt, att något fattades inom Augustana-synoden, så länge som den icke infört den Svenska kyrkans episkopat; en annan del torde hafva rent af gladt sig öfver att episkopatet saknades; men den stora majoriteten var sansadt neutral i afseende på denna fråga. Det kan väl icke sägas, att den blifvit brännande genom de proselyt-försök, som gjorts bland våra lutherska församlingar af den ameri-

kanska episkopal-kyrkans myndigheter och där och hvar vunnit några insteg. Sådan var ställningen, då biskop v. Schéele första gången kom till Amerika såsom den svenska konungens sändebud till Augustana-synoden å Svenska kyrkans vägnar. Hans besök väckte både glädje och fruktan hos en del, men hos majoriteten en sansad tillfredsställelse. De, som haft förkärlek för biskopsämbetet, gladde sig åt biskopsbesöket, ty de hoppades att synoden därigenom skulle blifva afgjordt stämd för att införa episkopatet. De svenska episkopalprästerna och församlingarna gladde sig också öfver biskopsbesöket, ty nu, mente de, skulle det blifva klart, att vi slagit in på den rätta vägen, om vi anslutit oss till den protestantiska episkopal-kyrkan. De hade ju alltid från G. Unonii dagar åberopat sig på att den Anglikanska kyrkan är "The Church" i Amerika, precis samma kyrka som den svenska lutherska statskyrkan. Men det dröjde icke länge, förrän de kände sig besvikna i sina glada förhoppningar, då de förnummo, att biskop v. Schéele icke tänkte såsom de.

De däremot, som kände någon fruktan för att biskopsbesöket skulle komma att menligt inverka på synodens författningar och döda den enkla demokratiska andan, som upp till den tiden varit rådande, syntes blifva väl belåtna och tillfredsställda både med biskopens trosåskådning och med hans uppförande och kunde sålunda instämma med den stora allmänheten i den öfvertygelsen, att biskopsbesöket var välgörande för Augustana-synoden. Vid flera tillfällen hade biskop v. Schéele anledning att uttala sina tankar rörande episkopatet, såväl som andra ämnen, och han gjorde det utan omsvep.

Såsom bevis på synodens tillfredsställelse meddelas här den tacksamhetsskrifvelse, som officiellt antogs af synoden och öfverlämnades till herr Biskopen, tillika med hans svar:

"Till Biskopen öfver Visby stift, Sverige,

Herr Biskopen, Kommendören af Nordstjärne-orden, första klassen, Teologie och Filosofie Doktorn m. m. Knut Henning Gezelius von Schéele.

Då hans Majestät Sveriges och Norges konung behagat förordna Eders Högvördighet att såsom hans eget samt Svenska kyrkans ombud deltaga i det trehundraårs-jubileum, som innevarande år af vår svensk-amerikanska kyrka dels firats, dels firas till minne af Uppsala möte, var detta ett uppdrag af kyrkohistorisk betydelse, genom hvars åtagande, trots per-

AUGUSTANA BOOK CONCERN.

AUGUSTANA COLLEGE OCH TEOLOGISKA SEMINARIUM

sonliga uppoffringar, Eders Högvördighet förvärfvade sig rätt till den svensk-amerikanska evangelisk-lutherska kyrkans odelade erkänsla.

Men i ännu högre grad har det förtjänstfulla sätt, hvarpå Eder höga beskickning blifvit fullgjord, gjort Eder icke mindre personligen än såsom sändeman för de ömmaste och djupast liggande intressen dyrbar för vårt hjärta. De gripande hälsningar, Ni vid upprepade tillfällen till oss framburit från ett älskadt fäderneslands konung, kyrka och folk, det varma deltagande för våra svensk-amerikanska landsmäns andliga angelägenheter, som hela Edert uppträdande från första stund lagt i ofördunklad dag, de kraftiga sannings-vittnesbörd, som Eder helgade visdom aflagt inför de tusenden, hvilka under i ögonen fallande rörelse lyssnat till Edra ord, den oförtröttade beredvillighet, hvarmed Eder gränslösa välvilja ställt Eder tid och Edra genom ihållande ansträngningar hårdt anlitade krafter till vårt ständiga förfogande, det faderliga sätt, hvarpå Ni med tungt vägande råd och anvisningar, frukter af en genom omfattande världserfarenhet mognad Guds-lärdom, äfven gjort Edra värderika inlägg i vår synods praktiska öfverläggningar, detta allt har ej kunnat undgå att mäktigt tilltala hvarje sinne, som bevarat något minne af sin så väl jordiska som himmelska börd, och det har ej mindre otvifvelaktigt tillförsäkrat Edert namn ett rum i ännu ofödda släktens välsignande hågkomst. Det är vår lifliga öfvertygelse, att Edert besök i vår synod och bland vårt folk, visserligen genom omständigheter, öfver hvilka en högre än mänsklig skickelse råder, ty värr blott allt för kortvarigt och dock krönt genom så påtagliga tecken af Guds synnerliga välbehag, icke blott redan bevisat sig vara en betydelsefull insats i vårt svensk-amerikanska kyrkliga lif, utan ock genom vår gemensamme Herres välsignelse skall komma att blifva ännu mera fruktbärande för det mål, som Eder monarks nådiga vilja i förening med Eder egen hjärtedrift förelagt Eder i sammanhang med Eder hitresa, genom att i väsentlig mån bidraga till ett innerligare och fastare sammanknytande af det andens band, som med å ena sidan moderlig kärlek, å den andra dotterlig pietet sluter samman tvenne kyrkosamfund, af hvilka det yngre tagit i arf det äldres kristliga tro och tusenåriga rön.

Utbedjande oss den ynnesten att få innesluta vår jämförelsevis ringa del af Guds rikes fält i Eder förblifvande välvil-

liga åtanke, närande den förhoppning i synnerhet, att vår synods svaga bemödanden för mänsklighetens högsta uppgifter allt fort må blifva burna uti och stödda genom äfven Eder trogna förbön och nedkallande öfver Eder ett rikt mått af den kärlekens vedergällning, som ofelbart följer ett redligen utfördt värf i den himmelske Konungens tjänst, hafva vi härmed äran att hembära Eders Högvördighet det uppriktiga uttrycket af vårt samfunds lika varmt kända som allmänt förnumna tacksamhet för Edert besök i vår krets och för hvad Ni till fromma för Guds rikes sanna uppbyggelse därigenom utträttat.

Augustana College och Teologiska Seminarium, Rock Island, Illinois, den 17 juni 1893.

På den Skandinaviska Evangelisk-Lutherska Augustana-Synodens i Norra Amerika uppdrag och å dess vägnar

Eders Högvördighets
i evangelisk-luthersk tro förbundne
P. J. SVÄRD,
Pres. i Augustana-synoden.
C. M. ESBJÖRN,
Augustana-synodens sekr."

Adressen öfverlämnades till herr biskopen, hvilken mottog densamma och besvarade den med ett tal, däri han med anknyting till Mal. 4: 6 redogjorde för hvad som utgjort syfte- och önske-målet för hans besök, nämligen ett "vändande af fädernas hjärta till barnen och barnens hjärta till fäderna", en närmare förbindelse mellan den svenska och den svenskamerikanska evangelisk-lutherska kyrkan. Därefter förklarade presidenten Augustana-synodens 34:de årsmöte afslutadt "i Faderns, Sonens och den Helige Andes namn".

I afseende på förhållandet till den Svenska kyrkan, om man bortser från den nationella och naturliga släktskapssidan, alltid af icke ringa betydelse, så utgör den egentligen en samhörighet i tron. Augustana-synoden och den Svenska kyrkan hafva samma tro, och såvida som de antaga och vidblifva bibeln eller den Heliga Skrift såsom Guds ord och Augsburgiska bekännelsen och de öfriga lutherska bekännelseskrifterna såsom den rätta uppfattningen af Guds ord, så äro de en kyrka. De äro båda lemmar af den ev. lutherska kyrkan; men någon organisk förbindelse mellan de båda kyrkorna kan icke komma i fråga på grund af helt naturliga orsaker. Emellertid

vore det af mycket stor betydelse, om de båda kyrkorna kunde enas om att bruka samma liturgi, psalm- och evangeliebok samt katekes och biblisk historia, så länge som svenska språket utgör kyrkospråk här i Amerika.

Under den öfriga tiden af dr Svärds presidentskap inträffade inga mera ovanliga tilldragelser inom synoden. Endast det må nämnas, att år 1894 antogs det nya konstitutionsförslaget, hvarigenom representationen i synoden förändrades från en direkt till en indirekt. Förut sände hvarje församling direkt sin pastor och ett lekmannaombud till synodens möten, men enligt den nya konstitutionen välja konferenserna ombuden, både pastorer och lekmän, för ett visst antal kommunikanter af hvarje distrikt inom en konferens. Hittills har denna anordning visat sig någorlunda praktisk.

Året 1896 var ett bekymmersamt år, om hvilket presidenten säger: "Det gångna året har varit för oss som samfund ett i hög grad bekymmersamt år. Verksamheten har varit betydligt hämmad på alla områden på grund af brist på medel. Icke så litet af vårt gemensamma arbete har måst ligga nere, och det som uppehållits har fått lefva på svältkur. Detta är fallet inom hela vår synod. Orsakerna härtill sägas vara de hårda tiderna med arbetslöshet, låga priser och allmänt misstroende." De hårda tiderna hade sin egentliga orsak uti politiska omstöpningar i landet och icke i någon missväxt eller andra olyckor. De kristne togo emellertid dessa pröfningar såsom en faderlig tuktan från Gud.

AUGUSTANA-SYNODENS FEMTE UTVECKLINGSSTADIUM, 1899—1911.

Såsom synodalpresident för detta tidsskede är det olämpligt för mig att säga någonting vidare, då jag ännu är i lifvet. Blott det kan nämnas, att jag var på det 66:te året, när jag för andra gången blef vald till president, hade varit med i kyrkans tjänst ända sedan 1855, hade litet mera erfarenhet af lifvet och blef därför icke så mycket förskräckt som förra gången, jag blef vald till detta kall. Men det kan jag uppriktigt säga, att jag kände ingen glädje och ingen lust att tjäna,

och det var därför sant, hvad protokollet för 1899 säger, att det var "efter åtskillig tvekan, den nyvalde presidenten mottog synodens förtroende". Orsaken därtill var dels min ålder och svaga hälsa, dels det stora ansvar, jag visste detta ämbete hade med sig, och dels bristen på det nödiga självförtroende, som fordrades för att kunna uthärda med en sådan verksamhet. Hade icke många af mina ämbetsbröder allvarligen föreställt mig, att jag måste tjäna och kufva min egen vilja, så hade jag bestämdt afsagt mig synodens förtroende. Jag blyges ej för att bekänna, att det var med en djup känsla af min egen andes fattigdom och utan all ambition, som jag började denna tjänst för andra gången. Min enda tröst och hjälp var, att jag kunde tänka på och göra bruk af psalmistens ord: "Herren är när alla dem, som åkalla honom, alla dem, som med allvar åkalla honom", Ps. 145: 18. Herren hörer bön och hjälper, det är visst; men det händer nog, att han hjälper blott tum för tum. Han allena är vis och god och förstår sig på att fostra sina barn.

Under denna tid afgaf jag tolf årsberättelser, 1900—1911. Af dessa berättelser, som äro grundade på konferenspresidenternas rapporter, finner man, hurudan ställningen var, och hvad som försiggick inom synoden och dess olika verksamhetsgrenar. Då kyrkan lefver och rör sig midt uti strömdraget af världshändelserna och världsutvecklingen och ej kan undgå att taga intryck däraf, så är det nödvändigt för väktarena på Sions murar att uppmana hennes medlemmar att gifva akt på tidens tecken och vara vakna och bedja, att de icke låta sig bedragas af de många frestelser, som själafienden ställer i deras väg. Denna plikt sökte jag äfven att fullgöra, så långt som Gud gaf mig nåd att så göra.

Blickar man nu tillbaka på denna tid, så kan man säga, att Augustana-synoden med alla sina verksamhetsgrenar utvecklade sig ganska betydligt, och detta på ett normalt sätt utan ilfart eller genom konstgjorda försök. De föregående årens trägna arbete började nu allt mera visa fruktsättning och goda resultat. Följden däraf blef, som bättre var, icke tröghet och självbelåtenhet, utan tvärtom, en ökad frimodighet att gå framåt på den beprófvade vägen. När den enskilde medlemmen och samfundet hämta lärdom af sina misstag och akta sig för att begå flera, så är det vida bättre än någon brandförsäkring.

Låt mig först peka på de yttre bevisen för synodens normala

utveckling, och då ligger icke så liten betydelse uti att gifva akt på de platser, där synoden höll sina möten under denna tid. År 1900 hade synoden sitt årsmöte i Burlington, Iowa; 1901 Jamestown, N. Y.; 1902 Ishpeming, Mich.; 1903 Paxton, Illinois; 1904 Lindsborg, Kansas; 1905 Stanton, Iowa; 1906 Denver, Colorado; 1907 New Britain, Connecticut; 1908 Trefaldighets-församlingen i Chicago; 1909 Red Wing, Minnesota; 1910, Jubelmötet, Rock Island, Illinois; 1911 Duluth, Minnesota. Hälften af dessa äro äldre platser, där synoden förut hållit sina möten, och hälften äro nya. Af hela listan öfver mötesplatserna från synodens början finner man, hvar de största svenska folkcentra i Amerika äro, ty endast på sådana ställen har synoden haft sina möten. Äfven finner man, huru vidt de större svenska kolonierna hafva utsträckt sig under årens lopp. År 1906 höll synoden sitt möte längst i väster, nämligen i Denver, Colorado, 1907 längst i öster, i New Britain, Connecticut, och 1911 längst i norr, i Duluth, Minnesota.

Visserligen måste man beklaga, att vårt svenska folk i detta land har blifvit så mycket kringspridt, hvarigenom icke blott kyrklig verksamhet blifvit mycket försvårad, utan ock stora hinder lagts i vägen för svenskhetens bevarande ibland dem; men när nu detta förhållande icke kan ändras, så hafva vi stor orsak att tacka Gud, att så många församlingar likväl, som äro försedda med såväl präster som kyrkor, kommit till stånd ibland dem. En jämförelse mellan statistiken för 1900 och 1910 visar, att tillväxten under denna period visserligen icke är så stor, som man kunnat vänta; men då man känner med hvilka hinder hemmissionen och den kyrkliga verksamheten i allmänhet har att kämpa, undrar man icke på att tillväxten ej blef större. Man kan emellertid säga, att den blef uppmuntrande. Jämförelsen visar sig sålunda: År 1900 hade synoden 449 präster, 921 församlingar, 781 kyrkor, 338 boställen, $4,828,252.00 kyrkoegendom, $652,740.40 skuld, 121,446 kommunikanter, 201,100 medlemmar, $1,019,157 utgifter. År 1910 hade synoden 632 präster, 1,145 församlingar, 1,020 kyrkor, 503 pastorsboställen, $9,025,334 kyrkoegendom, $1,225,102 skuld, 172,240 kommunikanter, 261,714 medlemmar, $1,956,009 utgifter för året.

Mest otillfredsställande i 1910 års uppgift är antalet döpta och konfirmerade. Detta kan hafva sin orsak dels däri, att allt flera utanför stående upphöra med att låta döpa och kon-

firmera sina barn, och dels däri, att ett mindre antal barn födas nu än den föregående tiden.

Rörande nådemedlens förvaltning under denna tid kan jag säga, att pastorerna med få undantag fortforo att med den Guds nåd och de gåfvor, som de fått, troget och träget förvalta sina ämbeten. Under denna tid blefvo 2 afsatta; 8 nedlade sitt ämbete; en öfvergick till annan bekännelse; 24 flyttade till Sverige och ingingo där i Svenska kyrkans tjänst, och med döden afgingo ej mindre än 60 pastorer. Hela antalet döda pastorer sedan synodens början till den 29 maj 1911 är 120.

De betydelsefulla rörelser, som dels väcktes, dels mycket stärktes under denna period, såsom Kvinnornas hem- och hednamission, Luther League eller Ungdoms-rörelsen, Association of English Churches (inom Augustana-synoden) m. m., ha utöfvat ett icke ringa inflytande på det kyrkliga lifvet, såsom det nu har gestaltat sig i sina yttre former. Med en god ledning böra dessa rörelser blifva till mycken välsignelse för kyrkan och det kyrkliga lifvet.

I sammanhang härmed får jag ytterligare upplysa, att "The Association of the English Churches of the Augustana Synod" höll sitt första sammanträde i Rock Island, Ill., den 13—15 november 1908. Vid detta sammanträde voro 8 församlingar representerade af pastorer och lekmannaombud. Församlingarna, som anslutit sig till Associationen, voro inalles elfva: Grace English, Rock Island, Ill.; First English Lutheran, St. Peter, Minn.; Immanuel, Rockford, Ill.; Messiah, Chicago, Ill.; Grace, Minneapolis, Minn.; Trinity, Galesburg, Ill.; Grace, Fairport, Iowa; Messiah, Lindsborg, Kans.; Memorial, Astoria, Ore.; Gloria Dei, St. Paul, Minn.; Messiah, Minneapolis, Minn. Alla dessa hade pastorer, nämligen: I. O. Nothstein, Luther Malmberg, C. A. Wendell, G. A. Elliot, A. T. Seashore, F. O. Hanson, C. M. Olander, Ernst Pihlblad, G. E. Rydquist och C. O. Lundquist. Kommunikanternas antal i Associationen var 2,163, hela befolkningen 2,927.* Associationen står i ungefär samma förhållande till synoden som konferenserna. Klart är, att sedan engelska språket blir mera allmänt inom synoden, så behöfves ej mera denna tillfälliga organisation.

Om våra relationer med Sverige och den Svenska kyrkan hade jag vid åtskilliga tillfällen anledning att yttra mig. I

* Dessa statistiska uppgifter gälla för stiftelseåret, 1908. Enligt statistiken för 1914 voro församlingarnas antal 38, pastorernas 20, kommunikanternas 4,600 och hela befolkningens 6,507.

1901 års rapport heter det: "I Sverige har man i svenskt nationellt syfte på sista tiden vaknat upp öfver svenskarna i Amerika och börjat arbeta för svenska språkets och litteraturens vidmakthållande och fortplantande i detta land. Jag hoppas, att syftemålet med detta ädla intresse skall göra oss godt äfven i kyrkligt afseende, och vi böra såsom synod visa, att vi äro mäktiga att uppskatta värdet af denna vänliga rörelse. Augustana-synoden är det enda samfund i Amerika, som genom sina skolor, sin litterära verksamhet, sitt fasthållande af svensk-luthersk tro och genom sina gudstjänstformer har gjort någonting nämnvärdt för bevarandet af svenskt språk, svensk litteratur och svensk anda i detta land. Vi få dock akta oss för att föra våra svenska vänner eller oss själfva bakom ljuset, så att man börjar göra sig alltför stora förhoppningar. Något Sverige kunna och vilja vi icke upprätta i Amerika, vi äro och blifva allt mera med åren amerikaner. Men detta hindrar oss dock icke att rätt uppskatta vårt fädernearf och att känna oss innerligt tacksamma mot våra bröder på andra sidan hafvet för den utsträckta handen i detta syfte."

Och återigen i 1903 års rapport heter det: "Våra förbindelser med Sverige hafva under året vuxit starkare än under någon föregående tid. Därtill hafva bidragit dels den stora nöden i Norrland och dels vår läroverkspresidents, dr Gustav Andreens, besök i Sverige i början af detta år. Så snart vi fingo höra om nöden i Norden, blef upprop utfärdadt af synodens och konferensernas myndigheter till våra församlingar med uppmaning till insamling af penningehjälp, hvilken insamling inom vår synod uppgått till öfver ett hundra tusen kronor. Andra samfund, föreningar och enskilda personer, samt flera af våra amerikanska statsmyndigheter hafva ock gjort rika insamlingar för de nödlidande i norra Sverige och därigenom ådagalagt en berömvärd humanitet.

Sverige har gjort stora förluster genom utflyttningen af så många söner och döttrar; men det varma deltagande, dessa inflyttade under närvarande nödperiod hafva ådagalagt för moderlandet, visar, att de icke äro alldeles förlorade för fosterlandet.

Dr Andreen blef öfverallt i Sverige välvilligt mottagen och lyckades till en icke ringa grad att hos bildningens och kyrkans målsmän väcka intresse för den svenska kulturen i Amerika.

Det är klart, att, så länge utflyttningen från Sverige till

Amerika pågår, och så länge svenska språket brukas såsom gudstjänstspråk i våra församlingar, närmare relationer måste underhållas med vårt moderland och dess kyrka. Vi kunna i vissa afseenden icke undgå att känna inflytandet af de mått och steg, som kyrkomötet i Sverige vidtager, om vi nämligen vilja inverka på de skaror, som komma hit, förutsatt att dessa äro tillgifna svenska kyrkan.

"En svensk man, som önskar vårt bästa, och som känner till våra kyrkliga förhållanden, anser därför, att vi borde hafva ett ombud i Sverige, som kunde föra vår talan, i synnerhet under instundande kyrkomöte, där bland andra saker frågan om ny psalmbok torde förekomma. Väl vänta vi ej, att vårt ombud skulle få rösträtt vid mötet; men blefve vår talan rätt förd, skulle kyrkomötet vid afgörandet af en så viktig fråga som ny psalmobk nödgas fästa afseende vid våra svensk-amerikanska församlingars önskan. Andra frågor äro ock af betydelse för oss, emedan deras lösning kommer att inverka på våra kyrkliga förhållanden här, antingen vi vilja det eller icke."

Bland de mera beaktade tilldragelser, som under denna tioårs-period inträffade, må nämnas, att biskop von Schéele år 1901 inbjöds att besöka våra skolor och större församlingar, hvilken inbjudning han antog och infann sig här på hösten samma år. Detta besök, liksom det föregående, visade sig vara välgörande både för synoden och för honom själf.

Vidare, att skolans president, teologie och fil. doktorn Olof Olsson, med döden afgick den 12 maj 1900, lämnande ett stort tomrum efter sig. I lärdom och begåfning stod han ibland de främste i synoden. En utpräglad känslans man med poetiska och musikaliska anlag, var han på samma gång den barnsliga fromhetens tolk, som kunde på det nyktraste och enfaldigaste sätt tala trons tungomål, hvarpå hans lilla bok "Vid Korset" är ett skönt exempel. Det var en stor njutning att höra honom föreläsa öfver hvilken del af den kristna kyrkans historia som helst, men särskildt öfver reformationshistorien. Man förlät honom gärna de extravaganser, i hvilka han råkade, när han kom ibland påfvarna, gräsliga i åminnelse, eller ibland de protestantiska prelaterna med neologisk läggning, då man besinnar, att grunden därtill var den outplånliga bilden af Jesus, vägen, sanningen och lifvet, som han bar i sitt hjärta. Hans efter hans död af dottern Anna utgifna skrifter gifva oss en idé om hans personlighet. Hans efterträdare som president

för synodens allmänna läroverk i Rock Island blef fil. doktor Gustav Andreen, hvilken valdes på synodalmötet i Jamestown, N. Y., 1901, och blef han högtidligen installerad i sitt ämbete samma år.

En officiell tacksägelseskrifvelse afläts till H. M:t konung Oscar II för de många bevisen på välvilja och omsorg om oss.

Doktor L. G. Abrahamson blef sänd såsom ombud från Augustana-synoden till den Fria Ev. Luth. allmänna konferensen i Lund, Sverige, samt på samma gång såsom sändebud att hos Högvördiga Domkapitlet i Göteborg inhämta dess omdöme om kyrkoherde G. Flodens verksamhet till befrämjande af det protestantiska episkopala kyrkosamfundets proselyteringsarbete bland den svenska lutherska kyrkans barn i Amerika.

Af de rapporter, som dr Abrahamson afgaf, fick synoden det intrycket: 1:o) att den Fria Ev. Luth. konferensens sträfvan är att på Guds ords och den äkta lutherska bekännelsens grund söka förena de lutherska samfunden i hela världen till en mera kraftig samverkan för Guds rike och därför förtjänar förtroende och samverkan, så långt det kan ske, utan att man därvid förlorar sin egen identitet; 2:o) att det var med tillfredsställelse som synoden fick den underrättelsen, att domkapitlet i Göteborgs stift icke hade gifvit kyrkoherden G. Floden något uppdrag att här i Amerika ibland de lutherska församlingarna verka till förmån för den protestantiska episkopal-kyrkan. I dess svar heter det: "Efter öfverläggning beslöt domkapitlet, att G. Floden, som på därom af honom gjord ansökan åtnjutit tjänstledighet under tiden från och med den 20 april till och med den 30 juni innevarande år (1902), icke af domkapitlet erhållit något som helst uppdrag att utföra, vare sig i Amerika eller annorstädes, under tjänstledigheten."

Det var icke af skuggrädsla, som synoden ville hafva reda på denna sak. Den visste hvad herr Floden tog sig för här i Amerika under sitt domkapitels auspicier, och den visste också hvilka ledsamheter en annan prästman från samma domkapitel många år förut, rekommenderad af framstående män, hade på flera ställen inom synoden åstadkommit samt till sist tagit sin tillflykt hos påfven i Rom. Härmed kastas ingen skugga på högvördiga domkapitlet i Göteborg, som är kändt för att vara det mest kyrkligt lutherska domkapitel i Sverige; men det påpekade förhållandet visar, att inom alla kristna samfund behöfves en oaflåtlig vaksamhet.

Vid årsmötet, som hölls i Lindsborg, Kans., 1904, hade sy-

noden orsak att beklaga sin sorg och saknad med anledning af flera dödsfall, som under året hade inträffat. Särskildt kände man och beklagade förlusten af tvenne framstående skolmän, doktorerna A. O. Bersell och C. A. Swensson. Den förre hade i många år genom träget och troget arbete uppehållit glansen af det grekiska språkets studium vid Augustana College samt med outtröttlig möda ägnat sin öfriga tid åt den svenska litteraturen vid Augustana Book Concern i Rock Island.

Den senare, den äldste sonen till pastor Jonas Swensson, född i Sugar Grove, Pennsyvlania, 1857, var allmänt känd såsom en lyckad pastor och skolman. I många riktningar hade han en stor begåfning. Han var en snillrik talare, alltid slagfärdig, en energisk organisatör, vare sig som pastor, skolpresident eller såsom president (en termin, 2 år, 1893—95) för General Conciliet. Han skötte pennan med stor ledighet; men han hade för brådtom för att vara en kritisk historieskrifvare. Såsom en älskvärd sällskapsmänniska var han allmänt känd, och såsom vän var han varm och entusiastisk. Ända sedan sin ordination i Chicago 1879 på kallelse af den då lilla, fattiga församlingen i Lindsborg syntes han oupphörligt vara besjälad af den föresatsen att uppbygga församlingen till en stor för Guds rike verksam församling samt grunda ett fullständigt läroverk, en andlig vulkan, i Smoky Hill-dalen. Han lyckades ock med Guds hjälp, och han blef kvar där till sin död. Han gjorde många resor för att vinna det mål han sökte. Tvenne gånger besökte han Sverige, och här i landet var han ofta på resande fot. Det var ock under en sådan resa, som hans starka och energiska natur dukade under i Los Angeles, Cal., den 16 februari 1904.

Det var vid detta möte, som Minnesota-konferensen kom in med en formlig begäran, att synoden borde utträda ur General Conciliet. På denna begäran fattade synoden följande beslut: "Att synoden innerligt tackar Gud därför, att han skyddat densamma från inre strider och hitintills nådigt bevarat dess enhet, samt gläder sig öfver de enhetssträfvanden, som, grundade på Jesu förbön om hans sanna lärjungars enhet, kännetecknа vår tids religiösa och kyrkliga sträfvanden, åsyftande att Kristi kyrka måtte kunna ställa en mera solid front mot sina fiender och med afseende hvarpå synoden hvarken bör eller kan taga ett steg, hvarigenom icke blott denna enhetssträfvan skulle motverkas, så att trosbröder af samma lärouppfattning blefve främmande för hvarandra, utan äfven

'gruppbildningar' uppstå, hvilka kunde i sitt sköte bära farliga sprängämnen för såväl Augustana-synodens som hela den lutherska kyrkans i detta land enhet och bestånd, och bör således synodens förbindelse med General Council icke upplösas."

Om den märkliga tillväxten af vår svenska ev. lutherska kyrka i New England-staterna sedan 1868 anför jag följande utdrag ur min årsrapport för 1907: "Då vi blicka tillbaka och blicka omkring oss, så borde vi känna oss starkt manade till trohet. Se på dessa Nya Englands-stater såsom en illustration öfver sakläget nästan öfverallt i detta land. I hela Nya England fanns år 1868 blott en enda liten, svag svensk luthersk församling, nämligen Bethesda i dåvarande Campello, Mass. Den hade endast 25 kommunikanter. Året därpå hade den 37 kommunikanter med en folkmängd af 64 personer, utan kyrka, utan präst och inga utsikter att få någondera. Nu utgöra Nya Englands stater fyra af våra distrikt inom New York-konferensen med tillsammans 69 församlingar och 19,246 kommunikanter, omkring ett 40-tal präster, 60 kyrkor med ett egendomsvärde af $594,558. Detta enligt förlidet års rapport. Vi äro samlade i dag i en bland de dyrbarare och större svenska lutherska kyrkorna inom Augustana-synoden, och allt detta i det för 39 år sedan såsom omöjliga ansedda New England, jag menar omöjliga för vår svensk-lutherska verksamhet, åtminstone uti eder ringe tjänares mening, som då besökte den enda fattiga församlingen.

"Hvad har händt på dessa sista 40 åren? Immigrationen från Sverige har pågått år efter år, massor hafva kommit till Amerika, men icke alla hafva fortsatt sin resa till de västra staterna. Stora skaror, särskildt af handtverkare, hafva stannat i Nya Englands stater och gjort sig hem där och af puritanernas afkomlingar blifvit betraktade nästan som en gad ackvisition. Ibland dessa landsmän har funnits ett icke ringa antal, som varit mottagliga för luthersk kyrklig verksamhet. Andra svenska religiösa samfund hafva vissserligen också varit flitiga i sin verksamhet ibland dem, men det synes nu, som att folk mångenstädes tröttnat på de många andliga obestämdheterna och äro öppna för att höra på den gamla sanningen. Hela Nya England, puritanernas hem, har blifvit en märklig missionsmark för den lutherska kyrkan. Detta har inträffat delvis i följd af utflytting af den gamla folkstammen och inflyttning af lutherska folk från gamla världen, men också delvis till följd af de gamla invånarnas otrohet mot Guds

ord. Puritanismens ande var en gång en stark, en väldig ande, som satte sin stämpel på både stat och kyrka, ja, på själfva ogudaktigheten. Väl må man fråga: huru har denna ande blifvit svag? huru har den förlorat sin sedliga kraft? Jo, genom otrohet mot Guds ord; genom falsk filosofi, rationalism och en sedlighet, som icke har sin grund i Kristus och hans försoning. Hvilken varning för oss! Hvilken maning till trohet mot Guds ord och trohet i vår kallelse! Historien, som mångfaldigt upprepar sig själf, är en förträfflig läromästare. Likasom puritanerna fordom innehade fältet i Nya England och kunnat hafva det ännu, om de hade aktat på Guds ord och sin tids kallelse, har nu den lutherska kyrkan i allmänhet och Augustana-synoden isynnerhet en behaglig tid, ett gyllene tillfälle att utföra ett stort missionsarbete inom samma landsända. Ett mindre än 40-årigt arbete med små tillgångar och med en i många afseenden bristfällig utrustning har lämnat de mest uppmuntrande resultat".

Den ståtliga Maria-kyrkan i New Britain, där synoden detta år höll sitt sammanträde, är en bland de vackraste och dyrbaraste kyrkorna inom Augustana-synoden och vittnar särskildt för New England-svenskarna om kyrklig smak och nitälskan.

Minnesvärdt blef också detta möte till följd af det högtidliga besöket af svenska envoyén, L. F. Lagerkrantz, som framförde H. Mt. Konung Oscar II:s vänliga hälsning till synoden, hvilken per telegraf vördsamt besvarades.

Ett revideradt förslag till församlings-konstitution antogs på mötet i New Britain, i hvilket den hufvudsakliga ändringen berörde frågan om rösträtten i församlingen. Enligt det nya förslaget kunde äfven kvinnan rösta såväl som mannen. Emot denna paragraf, eller emot kvinnorösträtt egentligen, protesterade Minnesota-konferensen, hvilken hade fattat beslut, "att konferensen ej kan rekommendera förslaget åt sina församlingar till antagande, utan begär af synoden, att den tillsätter en ny kommitté, som får i uppdrag att utarbeta och framlägga ett nytt förslag, hvarigenom vi såsom hittills må kunna bevara enhet och endräkt i vårt samfund". Samma konferens hade ock nekat att upptaga i sin och synodens gemenskap församlingar, som hade antagit det reviderade förslaget till konstitution. Vid behandlingen af denna fråga, som kom vid följande årsmöte (1908), tog jag mig anledning att vördsamt fästa synodens uppmärksamhet på följande punkter, hufvud-

sakligen för att visa det förhållande, hvari synoden och konferenserna stå till hvarandra, men ock för att peka på den grund, hvarpå människostadgar, regler och ceremonier hvila, sålunda:

1:o Då konferenserna hafva uppdragit åt synoden att pröfva, förbättra och antaga förslag till förändringar af församlingarnas och konferensernas konstitutioner" (1 Kap. VIII Art., Mom. 7 af synodens konstitution), och då synoden i laga ordning har utfört detta uppdrag, så bör man icke så lättvindigt döma synodens beslut och påstå utan vidare, att det står i strid med Guds ord.

2:o. Det är icke omöjligt, att synoder, konferenser och enskilda församlingar och kristna kunna göra misstag och fara vilse i afseende på läran och författningen; men nog måste man medgifva, att det är lättare för en person, en församling och en konferens att göra misstag än för hela synoden, som utgör en representativ samling af alla våra konferenser.

3:o. Man bör dock icke sätta sig emot att ånyo upptaga frågan till diskussion; men den väg, som Minnesota-konferensen föreslår för att komma till enighet, är opraktisk.

4:o. Den enda väg, på hvilken enighet kan vinnas, är, att synoden på allvar upptager och diskuterar den lutherska kyrkans författningsprinciper, som äro fullt uttalade uti Augsburgiska bekännelsens 7 Art. Är man enig om den artikeln, så kan man icke gifva symbolisk betydelse åt sina författningar, såsom de katolska och reformerta samfunden göra. Låtom oss därför ju förr desto hellre komma därtill: "Att till Guds församlings sanna enhet är nog att vara samdräktig i evangelii lära och sakramentens förvaltning, och att det icke är af nöden, att allestädes skola vara lika människostadgar, kyrkoseder eller ceremonier af människor instiftade".

5:o. När vi i sanning erkänna denna grundsats, välgrundad som den är i Guds ord, och praktisera densamma, så skola vi såsom synod icke kunna göra vare sig rösträttsfrågan eller några andra stadgar, som icke ha sin grund i sedelagen, till villkor för förening med synoden".

Med afseende härpå uttalade synoden sin mening sålunda: "Angående det antagna reviderade förslaget till församlingskonstitution, om hvilket förslag olika konferenser haft olika meningar, förklarade synoden den af presidenten uttalade uppfattningen vara högst beaktansvärd." Emellertid tillsatte synoden en ny kommitté för att jämka ihop de olika mening-

arna, och denna kommitté inrapporterade det reviderade förslaget följande år (1909) i följande ordalag: "Angående de särskilda ändringarna har kommittéen efter allsidigt öfvervägande och allvarliga diskussioner kommit till dessa beslut af den öfvertygelsen, att de voro i öfverenstämmelse med Guds ord och skulle därför gagna och skydda vår kära kyrka i hennes verksamhet och på samma gång göra det möjligt att inom hela synoden kunna efterlefva och tillämpa dessa bestämmelser".

När man ser på själfva stridspunkten i denna långt utdragna diskussion, nämligen rösträttsfrågan, så märker man, att man ännu endast genom en otymplig kompromiss kunde komma till en viss enighet. Den ifrågavarande punkten, Art. 9, §4, kom att lyda sålunda: "Röstberättigade vid kyrkostämmor i denna församling äro alla konfirmerade manspersoner som uppnått en ålder af .... år och tillhöra församlingen samt icke äro under tilltal inför kyrkorådet för öfverträdelse af denna konstitution; dock stadgas, att vid prästval äfven kvinnliga medlemmar, som uppnått en ålder af .... år och icke äro under åtal, som ofvan, äga rösträtt".

Därefter framställdes ett förslag, att behandlingen af församlings-konstitutionsförslaget skulle uppskjutas till synodalmötet 1911, men detta förslag bordlades. Om det reviderade förslaget blef, såsom ett helt, antaget, står emellertid icke ett ord i 1909 års referat. Förmodligen tänkte man, att när förslaget punktvis blef antaget, så var det allt, som behöfdes. Emellertid fortforo petitioner från enskilda församlingar att inkomma med begäran om tillåtelse att få förändra rösträttsparagrafen så, att kvinnor blefvo likställda med de manliga medlemmerna, och så vidt synodens förhandlingar gifva vid handen, hafva dessa petitioner blifvit beviljade. Hvad som har gjort sitt till för sinnenas omstämning i denna fråga, har utan tvifvel varit det förhållandet, att borgerlig rösträtt i allt flera stater har tillerkänts kvinnorna i vårt land. Det skulle leda till många invecklingar och svårigheter, om kyrkan förbjöde hvad staten tillåter i afseende på äganderätten.

* * *

Alldenstund synoden hade blifvit inbjuden att officiellt deltaga i invigningen af Gustaf Adolfs-kapellet i Lützen, Tyskland, den 6 november 1907, uppdrog presidenten åt pastor S. G. Öhman, D. D., New Britain, Conn., att å synodens vägnar besöka och taga del i den stora fest, som firades i Lützen, hvilket uppdrag han på ett mycket tillfredsställande sätt utförde.

I den sakrika rapport, som dr Öhman afgaf till synoden 1908, säger han bland annat: "Till Lützen anlände jag den 5 november, sedan jag flyktigt besökt Berlin, Leipzig, Breitenfeld och Wittenberg, och mottogs särdeles vänligt af superintendenten (prosten) Jödicke, stadens kyrkoherde. i hvilkens hem jag vid middagsbjudning sammanträffade med andra svenska gäster, såsom ärkebiskop J. A. Ekman, svenska kyrkans primas; ecklesiastikministern Hammarskjöld, m. fl. Senare på kvällen hölls i Roter Löwes stora sal en af staden anordnad mottagningsfest, hvarvid flera svenska och tyska talare uppträdde, och då äfven undertecknad begagnade sig af erbjudet tillfälle att i ett kort fattadt tal till våra trosförvanter framföra Augustana-synodens hälsning och betyga dess djupa vördnad för Gustaf II Adolfs odödliga minne. Med glädje kunde jag bland annat påvisa, att det var just denna Sveriges störste konung och 30-åriga krigets räddande hjälte, som gaf första impulsen till bildandet af vår svensk-amerikanska koloni, hvadan vi på goda historiska grunder och med berättigad stolthet räkna oss till Gustaf II Adolfs folk. Mina enkla hälsningsord, framsagda under den fosterländska stämning, som en sådan fest naturligen framkallade, mottogos välvilligt och med lifliga bifallsyttringar.

"Kapellets högtidliga invigning ägde rum påföljande dag, den minnesrika 6 november, och förrättades af ärkebiskop Ekman, assisterad af general-superintendenten Jacobi från Magdeburg samt därjämte af prosten Jödicke i Lützen, båda från Tyska kyrkan; af riksdagsmannen och pastorn P. Pehrsson från Svenska kyrkan, af biskopen i Uleåborg från Finska kyrkan och af undertecknad från Svensk-Amerikanska kyrkan. Texten för svenske ärkebiskopens gedigna invigningstal, som hölls på svenska språket, utgjordes af Ps. 96: 7, 8: "Gifven åt Herren, I folkens släkter, gifven åt Herren ära och makt; gifven åt Herren hans namns ära, bären fram skänker och kommen i hans gårdar". Då jag af ärkebiskopen uppmanades att välja det bibelspråk, jag skulle uppläsa vid altaret, valde jag, med tanke på vår synods bekännelsefasta hållning, Ebr. 10: 23 — 25: "Låtom oss orygglig fasthålla hoppets bekännelse" etc. En elitkör af Uppsala-studentsångare förhöjde aktens gripande högtidlighet.

"Bland vittnena till invigningsakten märktes närmast altaret Sveriges d. v. kronprins, n. v. konung Gustaf V, jämte prins Eitel Friedrich från Tysklands kejsarhus samt Ekman-

ska släktingar och andra, som på grund af särskilda inträdeskort tillåtits komma in i kapellet. För öfrigt ansågs den böljande folkmassa, som nu tågat ut till kapellet å det beryktade slagfältet, uppgå till omkring 25,000 personer, af hvilka väl ett par hundra voro svenskar.

"Ärkebiskop Ekman bad mig framföra sin hjärtliga hälsning till Augustana-synoden och dess vördade president samt uttryckte sin glädje öfver att synoden vid denna betydelsefulla minneshögtid var representerad".

* * *

Relationerna med den Svenska kyrkan blefvo från denna tid allt oftare i dagen lagda på flera sätt, hvilket visade, att moderkyrkan börjat få en annan åskådning om dotterkyrkan i Amerika, än den som förut varit gängse. Sålunda t. ex. hade kyrkoadjunkten i Malmö St. Petri församling, pastor C. A. Lysander, af Svenska kyrkans myndigheter fått såsom dess stipendiat uppdraget att under sommaren 1908 företaga en studieresa i Augustana-synodens församlingar. På förfrågan blef han försäkrad om ett hjärtligt välkommen i ett sådant syfte. Pastor Lysander var närvarande på synodalmötet i Chicago 1908, och vi tyckte allmänt, att han skulle hafva blifvit en god ackvisition, om vi kunnat förmå honom att blifva en Augustana-präst. Han syntes hafva ögon fram och bak, och sådana äro just de egenskaper, som en präst behöfver ha i Amerika. En sak blott är att beklaga, att våra vänner i Sverige, som komma hit för att studera oss såsom kyrkosamfund, hafva tillmätt sig alltför kort tid för att kunna hinna med det vidtomfattande ämnet. De flesta, som komma hit för att studera vårt kyrkoväsende, ha besökt våra församlingar i de större städerna. Den korta tid, som de ha att disponera öfver, har varit en stor orsak till att de haft så brådtom; men om de tro, såsom möjligen några kunna inbilla sig, att de på den korta tiden ha lärt känna Augustana-synodens församlingar tämligen väl, så begå de ett stort misstag. Undertecknad har nu varit här i landet i 63 år, och han tror, att han icke sofvit hela denna tid, men får likväl bekänna, att det är först nu, som han börjat något litet förstå, huru det står till i Amerika i allmänhet och de svenska kolonierna och Augustana-synodens församlingar i synnerhet. Så mycket har han insett, att det är en betydlig skillnad mellan stadsförsamlingar och landtförsamlingar, emellan församlingar i norden och södern, östern och västern i detta vidsträckta land. Ja,

"Ladies' Hall." Presidentens residens. Fysiko-kemiska laboratoriet.

LÄROVERKSBYGGNADER VID AUGUSTANA COLLEGE OCH TEOLOGISKA SEMINARIUM.

Presidentens bostad.

Johnson Hall.

Biblioteket.

Hufvudbyggnaden.

GUSTAVUS ADOLPHUS COLLEGE, ST. PETER, MINN.

det är en skillnad staterna emellan och mellan folk, som kommit från de olika provinserna i Sverige, beroende på den olika fostran, som de där fått. Men likheten mellan våra Augustana-församlingar är dock så pass stor, att en landtbo, som kommer in i en stadskyrka, eller en stadsbo, som kommer in i en landtkyrka under pågående gudstjänst, märker, att det är en svensk luthersk kyrka, för så vidt modersmålet ännu begagnas. Tron och bekännelsen kan vara densamma, under det att det kyrkliga och andliga lifvet kan vara annorlunda.

Det dubbla jubelmötet.

Den stora tilldragelsen under denna administration var det stora dubbel-jubelmötet, då Augustana-synoden och Augustana College och Seminarium firade sin första femtioårs-jubelfest. Denna högtidliga fest firades i Rock Island, Illinois, vid synodens allmänna läroverk i juni månad 1910. Alldenstund Augustana Book Concern har utgifvit en ganska fullständig, illustrerad berättelse om allt som förekom på detta festliga möte under namn af "Minnen från Jubelfesten 1910", är icke nödigt att här gå in i enskildheterna vid denna fest, utan nöjer jag mig med att nämna några allmänna tankar ur mina två sista årsberättelser rörande det, som därvid förekom.

Enligt ett föregående synodalmötes beslut skulle jubelmötets medlemmar bestå af en pastor och en lekman, som hvarje församling hade rätt att välja. Alla synodalinrättningar voro representerade genom ett ombud hvardera, hvilka tillika med synodens ämbetsmän voro röstberättigade. Hela antalet af ombud var 390 präster och 310 lekmän. "Vid detta kyrkomöte närvoro dessutom följande hedersmedlemmar och gäster:

Hans högvördighet biskopen öfver Visby stift, kommendören med Stora Korset of Kongl. Maj:ts Nordstjärneorden, teol., fil. och jur. doktorn m. m. Knut Henning Gezelius von Schéele, af Kongl. Maj:t utnämnd att representera Svenska kyrkan vid detta jubelmöte.

Sekreteraren i Allmänna Svenska Prästföreningen, kyrkoherde Per Pehrsson, Göteborg, sagda förenings representant.

Sekreteraren i Evangeliska Fosterlandsstiftelsen, redaktören pastor Efraim Rang, sagda stiftelses representant.

Presidenten i General Council, teol. och jur. doktor m. m. Theo. E. Schmauk.

Teol. och jur. doktor, teol. professor m. m. Henry E. Jacobs, representerande The Evangelical Lutheran Ministerium of Pennsylvania and Adjacent States.

Presidenten i Suomi-synoden, teol. dr och professor J. K. Nikander, sagda synods representant.

Pastor Gerhard Rasmussen, den Förenade norska kyrkans representant.

Vice-presidenten i Norska Synoden, teol. dr och professor H. G. Stub, sagda synods representant.

Pastor L. Harrisville, norska Hauge-synodens representant.

Pastor och professor P. S. Vig, Danska lutherska kyrkans representant.

Presidenten i Tyska Iowa-synoden, teol. dr F. Richter, sagda synods representant.

Presidenten för Thiel College, teol. dr C. Theodore Benze, Pittsburgh-synodens representant.

Presidenten i The Chicago Synod, pastor A. H. Arbaugh, sagda synods representant.

Presidenten i The Synod of the Northwest, pastor Albert J. Reichert, sagda synods representant.

Teol. dr W. H. Blancke, the General Synod's representant."

Den första delen af programmet för festen gällde Augustana College and Seminary. Många nummer förekommo här, som icke alla kunna refereras. Följande må anföras såsom de förnämsta och visa i någon mån den uppmärksamhet, som vårt allmänna läroverk har vunnit både här i landet och utomlands:

Lecture by Prof. Henrik Schück, Rector Magnificus of the University of Uppsala, Sweden.

Greater Augustana:

"Augustana, Mater fortissima," Dr. E. Nelander.

Poem, Mr. E. W. Olson.

College Songs.

Torchlight procession.

Greetings and responses:

Address of Welcome, President G. Andreen.

Greetings:

From President Taft.

Från Uppsala och Lunds universiteter, genom professor Henrik Schück.

On behalf of the Theological Seminaries of the Lutheran Church in America, Dr. H. E. Jacobs.

On behalf of the Lutheran Colleges of America, outside of the Augustana Synod, Dr. J. A. W. Haas.

On behalf of the Colleges of Illinois, Dr. A. R. Taylor.

On behalf of the University of Illinois, Dr. E. B. Greene.

On behalf of the Western State Universities, Prof. A. A. Stomberg.

On behalf of the Colleges and Academies of the Augustana Synod, Dr. P. A. Mattson.

Från Allmänna lutherska prästsällskapet (Sverige).
" Svensk-amerikanska sällskapet (Sverige).
" Läroverksstyrelsen (Sverige).
" Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet (Sverige).
" biskoparna Ekman, Billing och Rodhe.
" biskop O. Bergqvist.
" The University of Wisconsin.
" det danska läroverket i Des Moines, Iowa.
" Susquehanna University.
" Armour Institute of Technology.
" Augsburg Seminary.
" Drake University.
" Esaias Tegnér.
" Selma Lagerlöf.
" prof. A. H. Lundström, Uppsala.
" John Esbjörn, Karlskrona.
" konsul Oscar Ekman, Stockholm.
" Herslow, Ola Anderson, Lundahl, H. E. Larson, Malmö.
" Göteborgs Handelstidning.
" prof. J. E. Berggren, Uppsala.
" prof. Oscar Montelius, Stockholm.
" K. F. Söderwall, Lund.
" dr R. F. Weidner.
" dr Wm. F. Eyster.
" prof. Ribbing, Lund.
" kyrkoherde Bernhard Bohlin, Gefle.
" C. J. A. Ericson, Florence, Italien.
" 48 andra personer och inrättningar.

Programmet för synoden började den 9 juni i det tillfälliga auditoriet på skolans mark, som med en högtidlig akt blifvit invigdt för sitt särskilda ändamål.

Följande tankar uttalades i min årsberättelse till jubelmötet 1910: "De erfarenheter vi hafva gjort, sedan Augustana-synoden organiserades, äro: 1. Att denna andliga korporation har varit den enda makt, som bland hit till Amerika inflyttade svenskar mest solidariskt vidmakthållit fädrens tro och den därpå grundade speciellt svenska kulturen och svenska språket. Om man antar, att i rundt tal 300,000 svenskar kunna räknas såsom tillhörande Augustana-synoden, antingen såsom kyrkoskrifna medlemmar eller såsom sådana, hvilka söka kyrklig betjäning inom dess församlingar, så torde summan icke vara öfverdrifven, men detta antal är likväl litet, om man jämför det med hela mängden af landsmän, som inflyttat till detta land. De flesta utaf dessa voro dock nominella lutheraner, när de lämnade fäderneslandet. Hvar äro dessa att finna nu? Några tusental tillhöra amerikanska församlingar med hvarjehanda namn och bekännelse, ännu flera tillhöra de svenska missionsvännerna, de svenska baptisterna och metodisterna samt några svenska episkopal-församlingar, men de flesta höra till intet kristligt samfund. Den allra största delen af dem, som hafva kommit hit till landet under de senaste årtiondena, voro utan tvifvel icke blott likgiltiga för den lutherska kyrkan, utan fientligt sinnade emot allt hvad kristendom heter. De enda tillfällen, vid hvilka de möjligen skulle fråga efter kyrklig betjäning, vore vid begrafningar. Men detta behof är för dem tillfredsställdt i de många hemliga sällskapen, till hvilka de flesta höra. Emellertid har Augustana-synoden icke upphört att ibland denna stora mängd af från kristendomen affallna landsmän verka både med ord och gärningar. 2. En annan erfarenhet, som vi ha gjort och som är ett faktum, är, att Augustana-synoden lyckats bättre än något annat svenskt kyrkosamfund att upprätta lärdomsskolor, som kunna täfla med amerikanska skolor i allmänhet, när man undantager de större universiteten. Missionsvännerna, metodisterna och baptisterna hafva några få skolor, af hvilka somliga stå i förbindelse med deras amerikanska trosfränders skolor. Då den svenska litterära kulturen uppväxt på luthersk basis, kan man icke vänta, att dessa skolor skulle kunna göra eller ha gjort mycket för speciellt den svenska kulturen, men detta kunna vi säga, att vår synods skolor ha gjort och fortfarande göra. 3. Att Augustana-synoden lyckats att på ett systematiskt sätt bedrifva en vidtomfattande barmhärtighetsverksamhet, därom vittna våra 8 barnhem, 8 hospital eller

sjukhus, 2 diakonissinstitut och 2 diakonisshem, 2 immigranthem, 5 hem för ålderstigna och flera i görningen. 4. Att Augustana-synoden genom sin bokhandel och förlagsverksamhet utöfvat ett ganska vidsträckt och djupgående inflytande för bibehållandet af fädernas tro och svensk odling samt för att uppehålla förbindelsen med fäderneslandet."

En af de betydelsefullaste hälsningar, som synoden mottog, var den från Svenska kyrkans samtliga biskopar. Det var icke blott för dess kristligt broderliga innehåll, som den var så betydelsefull för synoden, utan också därför, att den utgjorde ett öppet vittnesbörd om att den Svenska kyrkans biskopar stå på sann luthersk grund och icke äro besmittade af någon papistisk åskådning af episkopatet. Det är fördenskull, som deras hälsning här meddelas, emedan den på samma gång utgör för oss ett godt utslag i en gammal tvistefråga. Den lyder sålunda:

"Till Augustana-synoden!

Svenska kyrkans biskopar sända Augustana-synoden sin hjärtliga hälsning vid den stora högtid, som synoden nu firar. De känslor, med hvilka synoden blickar tillbaka på de flydda femtio åren, äro helt visst sådana som de — en gång i forntiden — patriarken Jakob inför Gud uttryckte med de orden: 'Jag är för ringa till all den nåd och all den trofasthet, som du har bevisat din tjänare; ty jag hade icke mer än min staf, då jag gick öfver denna Jordan, och nu har jag förökats till två skaror.' Det är icke blott tillväxt, hvaröfver synoden har att glädja sig, utan ännu mer är det de skatter, som hon i sin dyrbara tro själf fått förvara, och det ljus, den frid, den hjälp i lifvets möda och kamp, det hopp för evigheten, som hon genom sin förkunnelse af Kristi evangelium, sitt samlande af menigheter till Guds tillbedjan, och sin vård om människors själar samt sin undervisning, både den folkliga och den vetenskapliga, kunnat såsom Guds redskap skänka många människor inom ett allt mer utvidgadt område det halfva århundradet igenom.

Detta är glädjande icke blott för synoden själf, utan ock för oss och alla i det gamla fosterlandet, hvilka fröjdas, då Gud blifver ärad, Jesus Kristus känd och trodd och medmänniskors timliga och eviga väl främjadt. Det är för oss rik anledning till glädje och tacksamhet, att synoden, som haft sin utgångspunkt i vår svenska kyrka och som är och alltjämt

räknar sig för att vara en från denna härstammande dotterkyrka, alltfort orubbligt står fast på den gemensamma grundvalen: Jesu Kristi evangelium, fattadt i den renhet, i hvilken det trädt fram genom den lutherska reformationen.

Då Sveriges folk måste med vemod se sina söner och döttrar i stora skaror draga bort till fjärran västern i okända öden, är det en tröst, att en famn står dem öppen i ett kyrkosamfund, däri de helt kunna känna igen hvad de i barndomen lärt, och som bjuder tillflykt och vård åt deras själar. Säkerligen hafva den kärlek till det gamla fäderneslandet och den omtanke om anhöriga i hemlandet, som en stor mängd af söner och döttrar från Sverige varmt och med mycken offervillighet ådagalagt, till icke ringa del haft sin källa i den tro och gudsfruktan, som inom Augustana-synoden hos dem blifvit fostrad.

Herren Gud förläne genom Jesus Kristus och för hans skull Augustana-synoden att allt framgent stå fast på sin trygga grund, i allt större rikedom och klarhet tillägna sig sanningen, som i Jesus Kristus är uppenbarad, och utföra ett framgångsrikt verk till Guds ära och till timligt och evigt väl för mångtaliga i släkte efter släkte!

På samma gång förblifve bandet mellan synoden och det gamla hemlandets kyrka fast och bringe rik välsignelse åt det svenska folkets barn i båda landen!

J. A. Ekman,
K. H. Gez. von Schéele,
U. L. Ullman,
H. W. Tottie,
O. Bergqvist,
J. A. Eklund,
Gottfrid Billing,
E. H. Rodhe,
N. J. O. H. Lindström,
Nils Lövgren,
Hj. Danell,
Ernst Lönegren."

I 1911 års berättelse, min sista såsom synodens president, kände jag, att jag samvetsgrant kunde yttra följande omdöme om jubelmötet året förut och dess följder: "Vårt jubelmöte förlidet år i Rock Island gjorde ett djupt intryck på våra trosförvanter både här i landet och i vårt gamla fosterland. Från alla håll har man erkänt, att det var ett lyckadt möte. Alla

våra uppriktiga vänner hafva betraktat vår synods märkliga framgång såsom en stor Guds nåd, åt hvilken man kan fröjda sig. Men hvilket intryck gjorde detta stormöte på vårt eget folk och på våra öfriga landsmän? Så långt jag kunnat utröna, gjorde det i allmänhet ett mycket godt intryck. Det både väckte och stärkte gemensamhetskänslan och samfundsandan hos våra församlingar; det ådagalade, att stora ting kunna uträttas genom enighet i tro och verksamhet äfven af fattiga immigranter, och betonade sanningen af den utsagan: 'Förenade vi stå, men söndrade vi falla'. De som återvände från jubelmötet syntes vara djupt öfvertygade därom, att vår tros- och författningsplattform hade bestått profvet och förtjänade vårt varma förtroende, och stärkte i sin redan fasta föresats att fortsätta i samma riktning, som vi börjat. Utanför stående landsmän synas ock hafva fått ett godt intryck af vår synod och dess verksamhet, och många af dem ha yttrat sig med respekt och ett visst erkännande om oss.

"Den farhågan, att våra församlingar efter att hafva uppnått den mogenhet, som ett femtioårs-jubileum kan gifva, skulle nedsjunka i lättjefull hvila och overksamhet, har icke i något afseende visat sig äga någon grund. Tvärtom synes det mig, att det nu tillryggalagda synodalåret varit utmärkt för en stadig, besinningsfull verksamhet i alla riktningar. Från de olika verksamhetsgrenarna hafva vi tydliga och glädjande bevis därpå. Genom delning af Illinois-konferensen har under året en ny, lifskraftig konferens uppstått vid sydöstra ändan af Superior-sjön, och som till följd af sitt läge fått namnet Superior-konferensen. Två andra konferenser äro i görningen och stå snart färdiga att begära inträde i synoden. Flera nya missions- eller konferensdistrikt hafva ock uppkommit genom delning af de äldre distrikten, hvilket allt pekar hän på en hälsosam utveckling af den kyrkliga verksamheten.

"Men det är icke blott den extensiva verksamheten, som fortgått på ett uppmuntrande sätt. Hvad som kanske är ännu mera glädjande är, att den intensiva verksamheten har börjat att allt mera visa sig. Hit räknar jag våra diakonissanstalter, våra sjukhus och våra kvinnors nitiska verksamhet för hem- och hednamissionen samt den särskildt framträdande Inre missionen, hvilken måste hälsas som en räddande ängel, särskildt för de stora städerna. Denna verksamhet har äfven bland oss börjat taga en mera bestämd form och effektiv organisation. Såsom exempel kan påpekas 'The Chicago Lutheran

Inner Mission Society'. Tillståndet i de stora städerna, där syndaeländet är koncentreradt mer än annorstädes, fordrar en sådan missionsverksamhet. Den utgör ock det enda sätt, hvarpå man kan nå stora massor af fallna människor. I dessa tider af affall och tvifvel på Guds ord utgöra dessa räddande kärleksgärningar det starkaste och mest ojäfaktiga beviset på kristendomens sanning."

TREDJE AFDELNINGEN.

Om läran, författningen, kulten och det kristliga lifvet.

OM LÄRAN.

SÅSOM redan blifvit nämndt, var det just frågan om läran, som gaf anledning och var den egentliga orsaken till söndringen inom Norra Illinois-synoden och Augustana-synodens organisation. Den läroartikel, som då antogs och som "aldrig får förändras", lyder sålunda: "Såsom allmänt kristlig, och särskildt såsom evangelisk-luthersk, erkänner denna synod, att den Heliga skrift, såsom Guds uppenbarade ord, är den enda ofelbara regeln och rättesnöret för människors tro och lefverne; samt fasthåller och bekänner ej allenast de tre äldsta symbola (det Apostoliska, det Nicenska och det Athanasianska), utan ock den oförändrade Augsburgiska bekännelsen såsom en kort, men sann sammanfattning af kristendomens hufvudläror, förstådd i enlighet med den utveckling däraf, som de öfriga vår lutherska kyrkas symboliska böcker innehålla. Denna artikel får aldrig förändras."

Detta är samma artikel, som förekommer i konstitutionsförslaget för evangelisk-lutherska församlingar i Norra Amerika, godkändt och antaget vid den Förenade Chicago- och Mississippi-konferensens sammanträde i Chicago den 18—23 mars 1857. Ehuru det svenska lutherska folket kommit hit från olika provinser i Sverige, hvarest det stått under olika andliga lärofäders och läroriktningars inflytande, och fört med sig hit sin andliga fostran, så hafva de, som anslutit sig till Augustana-synoden, likväl med en märklig enighet fasthållit dess antagna läroartikel.

Det vore orätt att påstå, att den svenska kyrkan, äfven som statskyrka betraktad, hade afvikit ifrån den lutherska läran.

Uppsala mötes beslut af 1593 har ju haft laga betydelse hela tiden, och den lutherska läroåskådningen har proklamerats i predikningar, läro- och andaktsböcker ända fram emot neologiens tidehvarf, och upp till den tiden öfvades också en tämligen noggrann lärotukt. Äfven under neologiens mörkaste tid saknades icke sanningsvittnen inom den svenska kyrkan. Men onekligen har statskyrkoinrättningen, äfven när den är som bäst, den tendensen med sig, att läran sättes i andra rummet och däremot författningen och det kyrkliga maskineriet i det första. Hvad lärotukten angår, har det ju varit en öppen skandal, att prästerna i Sverige på senare tiden ostraffade få predika nästan hvilka villfarelser som helst, blott de iakttaga statens föreskrifter för öfrigt för kyrkan.

Vi neka icke, att statskyrkan i Guds försyn har sin uppgift i Guds rikes utveckling på jorden; men då hon har upphört att vara en faktor i folkens civilisation; då hon icke mer omhuldar eller försvarar Guds ords rena lära, utan tvärtom lärer falsk filosofi och en Guds- och världsåskådning, som strider rakt emot bibelns, då tro vi, att hon har öfverlefvat sig själf och är till hinder för Guds rike på jorden. Huru kan man vänta annat, då icke blott i riksdagen, som lagstiftar för kyrkan, sitta olika slags trosbekännare, fräcka förnekare af bibeln, och judar, utan till och med i kyrkomötet män tillåtas att sitta och lagstifta för kyrkan, ehuru de icke allenast äro likgiltiga för hennes intressen, utan rent af fientligt sinnade emot den lutherska kyrkan; men de få sitta där, emedan deras namn ännu stå kvar i kyrkoboken.

Jag har varit nödsakad att påminna om dessa saker för att kunna redogöra för förhållandet med läran inom Augustanasynoden. Då emigrationen från Sverige började på 40-talet af sista århundradet, låg den svenska kyrkan i allmänhet i en andlig dvala. Det allmänna folket lefde i sin, hvad vi nu behaga kalla, döda tro. De trodde, att präst och kyrka voro nödvändiga, att bibeln, dop, konfirmation och Herrens nattvard voro heliga ting; de läste sina böner och lärde barnen att läsa böneverser morgon och kväll. I många fall var denna tro och religion ytlig, men det var icke en förnekande otro, och att den blef en brygga för många af de hitkomna svenskarna till en djupare tro och religion, kan icke förnekas.

Men på 50-talet började allt flera komma till Amerika, som på olika orter i Sverige hade förut kommit i mer eller mindre beröring med de andliga rörelserna och tagit intryck af dem.

Vi kunna förbigå Erik-Jansonismen och Erik-Jansarna, ty de hade helt och hållet brutit sig ut ur den svenska kyrkan och stodo icke i någon som helst släktskapsförbindelse med den lutherska läran — och man torde knappt kunna peka på något fall, då en verklig jansonist har förenat sig med Augustana-synoden —, men sådana, som tagit intryck af schartauanskt anlagda lärare i södra Sverige, eller af Sellergren i Småland, af Sven Otto Hoof i Västergötland, och senare af Rosenius och den mera evangeliska riktningen, hafva utan större svårighet kunnat ena sig om Augustana-synodens läroartikel. Man kan ock sanningsenligt påstå, att allmänheten inom synoden är mer djupt medvetet luthersk i läran än allmänheten i Sverige. De äro icke traditionella lutheraner, utan de veta hvad de tro; de fordra, att den lutherska uppfattningen af Guds ord skall predikas, och de äro emot all unionism i lära och praxis. Man kan egentligen icke tala om några olika läroriktningar, och likväl ha icke så få enskilda medlemmar utträdt ur synoden för lärans skull; men om dessa kan man med Johannes säga: "Från oss hafva de utgått, men de voro ej af oss, ty hade de varit af oss, så hade de förblifvit hos oss."

De immigranter, som kommo hit i slutet af 60- och i början af 70-talet och voro i Sverige införlifvade med den ultra-nya evangelismen, den moderna revivalismen med dess förvända begrepp om församling, ämbete och nådemedel, förenade sig med Augustana-synodens församlingar, men funno snart, att de icke voro hemma där. De trodde, att synoden representerade statskyrkan i Sverige, och att den skulle lämna samma frihet för allehanda fria konventiklar och en okontrollerad lekmannaverksamhet, och att ingen lärotukt skulle öfvas. När de började komma underfund med att en sådan praxis ej kan äga rum i en frikyrka, så separerade de sig efterhand från Augustana-synoden med det intrycket, att den var sämre än själfva statskyrkan i Sverige. Dessa hyper-evangeliska människor, som till och med talade om att man kan ligga i helvetet med förlåtna synder, kastade sig med brinnande hast uti Waldenströms utlagda gärningsnot. Då Waldenström första gången besökte Amerika, var det icke så få pastorer och församlingar, som af artighet eller kanske af nyfikenhet öppnade sina kyrkodörrar för honom; men få, om någon, förnyade den artigheten vid hans nästa besök; man visste då hvad han bar i skölden.

Några andra dyningar från svenska statskyrkan kunde man

påpeka; de ha dock icke varit af den beskaffenheten, att de egentligen förnummits af allmänheten. Dit kan man räkna försöket af amerikanska episkopalkyrkan att genom Svenska kyrkans myndigheter inverka på och proselytera inom synoden. Den bekante biskop Whitehouse i Illinois infann sig på synodalmötet i Rockford 1874 och försökte med smickrande och bevekande ord att stämma synoden för en förening med den amerikanska episkopalkyrkan. Han berättade, att han hade rest i Sverige, fraterniserat med Svenska kyrkans biskopar och prelater, haft den stora förnöjelsen att meddela ärkebiskop Reuterdahl Herrens nattvard och uträttat så mycket allaredan, att riksdagens clerici medlemmar genomdrifvit beslutet, att alla pastorer i riket skulle efter ett visst formulär på engelska på baksidan af den svenska präst- och utflyttningsattesten rekommendera innehafvaren till den engelska episkopalkyrkan, ifall det icke var någon svensk luthersk församling, där han bosatte sig. Författaren, som då var president, svarade biskopen, att Augustana-synoden var en evangelisk-luthersk synod, och så länge som den fasthöll den Augsburgiska bekännelsen, var det en ren omöjlighet, att den skulle kunna förena sig med episkopalkyrkan. Svenska kyrkan är i främsta rummet en evangelisk-luthersk kyrka; men den har bibehållit episkopatet i sin författning, icke emedan den tror på den apostoliska successionen, utan för den nyttas skull, som kan ligga däri för samfundet.

Följderna af detta försök visade sig icke uti någon benägenhet för episkopalkyrkan eller för episkopatets införande i synoden; men det har dock utsatt synoden för en del förargligt proselytmakeri inom vissa delar af landet. Svenska studenter, för det mesta äfventyrare, och afdankade präster från Sverige hafva funnit ryggstöd hos den amerikanska episkopalkyrkan och, under åberopande af svenska biskopars visade välvilja för nämnda kyrka, gifvit sig sken af att vara de äkta representanterna af den svenska kyrkan, hvarigenom de förvillat en del landsmän, okunniga som de varit om verkliga förhållandet. En betydlig förändring härutinnan har ägt rum sedan biskop von Schéeles tvenne besök här i Amerika. Man fick då höra en verklig biskop från den svenska kyrkan, hvilken, bona fide, fasthåller den Augsburgiska bekännelsen, en som icke tror på den apostoliska successionen, och som icke skämmes för att kalla Augustana-synodens folk för trosbröder. Det säkra är, att om Svenska kyrkans biskopar icke vilja under-

stödja ett afskyvärdt proselytmakeri ibland de svenska lutheranerna i Amerika, så måste de vakta sig för att fraternisera med episkopaler och andra reformerta samfund.

OM FÖRFATTNINGEN.

Medan Augustana-synoden i första rummet lägger största vikten på läran, är den dock icke likgiltig i afseende på författningen. Såsom ställning och ställningsvirke för den kyrkliga verksamheten är den kyrkliga författningen icke nödvändig till salighet. Kristi kyrka kan existera med och under olika författningar; hon kan vara både statskyrka och frikyrka. Statskyrkoidéen var nog i början utan tvifvel uttrycket af en önskan, som man på ett proleptiskt sätt velat realisera, men har icke lyckats någonstädes; i bästa fall har statskyrkan blott blifvit en faktor, en kugge i statsmaskineriet, ett civilisationens medel, visserligen af stor betydelse, men som sanning har man icke kunnat bevisa, att folk kunna dragas vid håret till himmelen. Friheten att tro på och dyrka Gud efter hvarje människas samvete och öfvertygelse är icke ett prerogativ, som staten kan gifva; den kan endast garantera en sådan frihet åt sina medborgare och försvara dem i besittningen däraf.

Augustana-synodens författningar eller dess konstitution är hvarken biskoplig, prästerlig, kongregationalistisk eller independent; men den har några elementer af hvart och ett af dessa systemer. Den skulle kunna ha fasta biskopar, om den ville, ty biskopsämbetet är ju fotadt på samma grund som pastorsämbetet; men man skulle icke kunna ha en biskoplig styrelse i samma mening som den romerska eller episkopala kyrkan, nej, icke ens i samma betydelse som den episkopala metodist-kyrkan. Augustana-synoden har ett bestämdt, ordineradt prästerskap, som, när synoden är samlad, är kändt såsom dess ministerium och har bestämda uppgifter, som icke lekmännen kunna få utföra; men prästerna utgöra icke den ensamt styrande och lagstiftande makten såsom i den presbyterianska kyrkan, utan lekmännen såsom ombud från de särskilda församlingarna dela med dem makten och ha samma rösträtt som prästerna. Vidare, synoden har icke intagit den ståndpunkten, att den nekar den enskilda församlingen självstyrelse

(kongregationalstyrelse), icke heller vill den döma den församling, som ställer sig helt oberoende (independent) af andra församlingar, såsom heretisk; men den kan i detta afseende icke gilla de många samfunds-författnings-systemer, som äro i svang under namn af kongregationalistiska och independenta, ej heller kan den i detta afseende gilla den ståndpunkt, som den tyska lutherska Missouri-synoden förfäktar i detta land. Såsom förut blifvit anmärkt, betraktar icke synoden kyrkans författning såsom en salighetssak, men måste dock fasthålla, att den författning är mest öfverensstämmande med evangelii lära och med kärlekens lag, hvilken med en god ordning efter tidens och omständigheternas behof kommer den största hopen till godo.

Synodens författnings- och styrelse-system kan helst kallas det representativt synodala systemet och har mycken likhet med det borgerliga republikanska styrelse-sättet i Amerika. Detta system hvilar på följande grunder: 1) alla kristna äro bröder och hafva samma fri- och rättigheter, men därpå får man icke ensamt grunda något ämbete i församlingen; 2) den kristliga kärleken fordrar, att ingen får självfvilligt kora sig till diakon, kyrkovärd, skollärare, organist, pastor, eller ombud för eller representant af församlingen, eller å egna vägnar företaga något, utan han måste blifva korad och vald af församlingen; 3) det som är det mest praktiska och nyttiga måste väljas framför det opraktiska och mindre nyttiga. En omedelbar styrelseform, eller att hela massan styrer direkt, kan man visserligen grunda på det allmänna broderskapet, men hela massans styrelse är icke allenast mycket opraktisk, utan också utsatt för stora svårigheter och faror. Massmöten äro ofta de bästa tillfällen för demagoger att leda folk på villostigar, och dessutom äro de för tungrodda och ohandterliga för rådplägande, lagstiftande och exekutiva ändamål.

Augustana-synoden har antagit och följt det representativa systemet alltigenom. I den lokala församlingen hafva alla röstägande medlemmar samma talan och rösträtt, och majoriteten afgör alla frågor, som kunna bli föremål för öfverläggning och beslut.

Augustana-synodens Församlings-konstitution.

I.

Vår församlingskonstitution har en historia. Den har icke blifvit färdiggjord på teoretisk väg och sedan anbefalld församlingarna till åtlydnad, utan den har uppväxt inom församlingarna såsom ett uttryck af deras samfundssinne. Då de svenska lutheranerna kommit till Amerika och fått de första lekamliga behofven tillfredsställda och de andliga behofven gjorde sig gällande, så uppstod frågan: huru skola vi få en präst, som predikar Guds ord för oss och förvaltar sakramenten? De blefvo då öfverens om att kalla präst, om ock endast att göra ett besök. När man nu fick präst, uppkom frågan: huru skall han underhållas, eller huru skall han ersättas? Om det gällde ett och annat besök, då kunde man ju göra en tillfällig insamling i hopen, men skulle man underhålla en stadigvarande lärare, så kunde icke detta ske på annat sätt, än att man utrönte, hvilka som ville vara med därom. Det vill med andra ord säga: man måste bilda en församling. Men hvad slags församling skulle det blifva? Svaret därpå berodde på hvilken trosbekännelse man hade. Skulle det vara en luthersk församling, så måste medlemmarna hafva den lutherska bekännelsen. I annat fall kunde de icke draga öfverens. Såsom lutheraner förbundo de sig med hvarandra till den lutherska bekännelsen, och de fordrade, att deras präst skulle vara af samma bekännelse, och att han skulle förvalta sitt ämbete någorlunda i samma riktning och med samma ceremonier, som man var van vid ifrån moderkyrkan i Sverige. Förhållandet mellan präst och församling hvilade helt och hållet på ömsesidigt förtroende och frivillig öfverenskommelse. Ingen människas myndighet, hvarken andlig eller lekamlig, stod öfver dem. De hade sin fulla frihet att ordna sig själfva och styra sig själfva.

Detta var den enkla och naturliga vägen, på hvilken det lutherska kyrkoväsendet bland svenskarna uppkom och utvecklade sig i Amerika. Man frågade hvarken efter biskoplig ordination för prästen eller biskoplig styrelse, ej heller bestämde man något närmare om församlingsmedlemmarnas kvalifikationer. Man fordrade blott, att prästen skulle predika Guds ord, döpa och konfirmera barnen och utdela Herrens nattvard och för öfrigt någorlunda följa den ordning och sed,

som man var van vid från Sverige, samt att medlemmarna skulle vara sams och betala till prästens underhåll. Nu är att märka, att denna naturliga ordning endast på ett ställe hann komma till stånd, nämligen i New Sweden, Iowa; på andra ställen blef denna ordning redan från början något annorlunda. I våra äldsta församlingar i Illinois — Andover, Moline och Galesburg — kom prästen på samma gång som folket, och han kom kommissionerad af "the American Board of Home Missions", af hvilken han delvis hade sitt understöd. I sin kommission hade han det fastställdt, att han skulle bilda församlingar endast af "troende", d. v. s. af sådana, som enligt reformert åskådning hade blifvit omvända. Den första af våra präster i dessa församlingar sökte att samvetsgrant rätta sig efter denna fordran; men i hans rapporter till styrelsen kan man märka, att hans lutherska åskådning har svårt för att harmoniera med den reformerta. Sålunda rapporterade han nattvardsbarnen, som han konfirmerat, hela klassen, såsom omvända och troende, och det kunde han visserligen göra från luthersk, men svårligen från kongregationalistisk ståndpunkt.

På detta sätt inkom i dessa församlingars organisation ett reformert element från början, ehuru principen aldrig någonsin kunde genomföras. Emellertid hade denna fråga väckt uppmärksamheten på den kvalifikation, medlemmar af lutherska församlingar böra hafva, och sedan Galesburg och Chicago fått egna pastorer, diskuterades den mycket allvarsamt. Man började därför snart bilda församlingar och däri upptaga till medlemmar alla sådana, som voro döpta, bekände att den Heliga skrift är Guds ord, den enda regeln och rättesnöret för tro och lefverne, och att Augsburgiska bekännelsen och Luthers Lilla katekes utgöra en riktig sammanfattning af Guds ord, samt lofvade med Guds hjälp att ställa sig Guds ord och den lutherska bekännelsen till efterrättelse. Man kom sålunda småningom in på den grundsatsen, att den kristna församlingen icke blott utgör summan af de troende på en plats, utan i synnerhet är en frälsningsanstalt, i hvilken alla upptagas, hvilka lofva att låta Herren fostra sig genom bruket af nådemedlen. Men därvid tänkte man alldeles icke på någon folkkyrka, där situationen är ungefär densamma som i en statskyrka. Nej, man lade vikt på det förhållandet, att de, som beviljades medlemskap i församlingen, skulle frivilligt lofva att på det sätt, som Guds ord lärer, söka sin frälsning och låta

BETHANY COLLEGE, LINDSBORG, KANSAS

LANDSKAP, NÄRA LINDSBORG, KANS.

sig fostras till sanna medlemmar af Guds rike. Den, som i synnerhet redan 1853 gaf form åt denna åskådning, var utan tvifvel pastor Erland Carlsson. Lärjunge af Sellergren och en man som förenade lutherdom med varm kristendom utan några ytterligheter, varande en nitisk organisatör, fick han Immanuels-församlingen i Chicago snart i det skick, att hon med afseende på organisation, kult och författning ovillkorligen blef en mönster-församling för alla öfriga svenska lutherska församlingar i Amerika. Det är icke öfverdrifvet att säga, att det var inom denna församling, som vår församlingskonstitution praktiserades, innan den blef nedskrifven på papperet.

Från och med det viktiga konferensmötet i Chicago i jan. 1854 förekommo vid nästan hvarje möte nya rön och beslut rörande församlingsförfattningen. Föreningen med Norra Illinois-synoden hade ock åtminstone den positiva nyttan med sig, att våra svenskar fingo en klarare inblick uti amerikansk luthersk kyrkostyrelse så väl som organisation af församlingar och deras lagenliga förhållande till staten (se i synnerhet Chicago- och Mississippi-konf:s protokoll öfver mötet i Waverly den 3 okt. 1855); men vid denna tid hade man icke insett nyttan, för att icke säga nödvändigheten af att hafva en gemensam konstitution för alla våra församlingar. Först på mötet i Galesburg i okt. 1856 hade man fullt vaknat upp öfver denna sak. I protokollet för det mötet heter det: "Nu uppstod en diskussion om nödvändigheten af en församlingskonstitution för våra församlingar i detta land, och sedan man tämligen allmänt uttalat sina åsikter i ämnet, kom man till följande beslut:

"Beslutadt, att bröderna L. P. Esbjörn, Erland Carlsson, O. C. T. Andrén och E. Norelius utgöra en kommitté, som skall uppgöra förslag till en församlingskonstitution, och skall detta förslag framläggas för konferensen vid dess nästa sammanträde."

Vid nästa möte, som hölls i Moline i jan. 1857, var kommittéen af vissa orsaker icke färdig med något förslag, och bland dessa var, att den "icke erhållit utlofvade afskrifter af de inom vissa af våra församlingar redan antagna konstitutioner". Men på mötet i Chicago i mars 1857 framlade kommittéen sitt förslag. Öfver sitt arbete afgaf den följande rapport, som visar, att förslaget icke var något hastverk:

"Den vid Mississippi-konferensens sammankomst uti Gales-

burg den 1 okt. 1856 tillsatta kommittéen för utarbetandet af ett förslag till församlingskonstitution får härmed i ödmjukhet framlämna sitt arbete. Kommittéen har vid detsamma sökt att gå tillväga med all den omtänksamhet den förmått och rådfrågat icke mindre än sex särskilda gällande konstitutioner för lutherska församlingar af särskilda skiftningar i läroåsikter.

"Hvarje punkt i detta förslag har blifvit noga betraktad från alla sidor, icke endast af oss, utan ock af de mest erfarna lärare inom konferensen, hvilkas råd vi inhämtat och samvetsgrant öfvervägt. Vi drista därför hoppas, att konferensen skall i det hufvudsakligaste antaga och till församlingarna allvarligt rekommendera detta förslag att af dem antagas, utan att däri söka anbringa förändringar, som äro mera ägnade att tillfredsställa enskilda tycken och önskningar än visligen gagna Guds rike och församling. Det är endast därigenom att kommittéen handlat i denna anda, som den kunnat komma till en lycklig och, som den hoppas, gagnelig utgång af sitt arbete, och det är dess innerliga öfvertygelse, att konferensen och församlingarna endast sålunda kunna få en konstitution, som främjar deras andliga utveckling och i sin mån bidrager till deras eviga välfärd, det Herren för Jesu Kristi, vår Frälsares, skull nådeligen gifve."

Konferensen upptog förslaget och gick igenom det punkt för punkt samt använde därpå två och en half dagar.

Förslaget, sådant det antogs, innehåller efter en kort inledning 10 artiklar. I inledningen angifves motivet för en luthersk församling att hafva en bestämd konstitution, nämligen: "Då enligt Guds ord (1 Kor. 14: 40; Kol. 2: 5) allting i Kristi kyrka bör ordentligen tillgå." Äfven uppfattas antagandet af konstitutionen såsom en förpliktelse inför Gud och inför hvarandra inbördes att ställa sig densamma till efterrättelse.

Den första artikeln handlar om församlingens Namn,
Den andra om Läran,
Den tredje om Lärare,
Den fjärde om Kyrkoföreståndare, Deacons och Trustees,
Den femte om Kyrkoråd,
Den sjätte om Församlingsmedlemmar,
Den sjunde om Sockenstämmor,
Den åttonde om Val,
Den nionde om Egendomsrätt,

Den tionde är Slutartikel.

Den längsta öfverläggningen rörde den andra artikeln, om läran, icke emedan olika åsikter rådde i afseende på läran, utan med afseende på själfva uttryckssättet. Man hade ju redan gjort bekantskap med General-synodens "mainly correct" såsom ett omdöme om Augsburgiska bekännelsen, och man hade fört väldiga strider därom inom Norra Illinois-synoden. Man var därför angelägen om att träffa det rätta uttrycket, då vi skulle definiera vår ställning till bekännelsen. I mitt förslag heter det så: "den oförändrade Augsburgiska bekännelsen, såsom den tolkas i de öfriga af vår lutherska kyrkas symboliska böcker." Detta förslag, som gick ut på att förebygga alla andra tolkningar af Augsburgiska konfessionen, försvarades af Esbjörn i det yttersta, men blef dock utbytt emot de ordalag, som vi nu hafva. Orden efter Augsburgiska bekännelsen: "såsom en kort, men sann sammanfattning af kristendomens hufvudläror", härleda sig ursprungligen från Erland Carlsson och den konstitution, som församlingen i Chicago hade antagit. Hvad som därpå följer: "förstådd i enlighet med den utveckling däraf, som de öfriga vår lutherska kyrkas symboliska böcker innehålla", härleder sig från Hasselquist. Skillnaden emellan mitt och hans förslag bestod däri, att i det första fästades afseende på själfva tolkningen af Augsburgiska bekännelsen, i det senare på utvecklingen af densamma; men då båda vädjade till "vår lutherska kyrkas öfriga symboliska böcker", så blef skillnaden icke så stor. (För vidare upplysning rörande denna diskussion hänvisar jag till Esbjörns bref i 4:de häftet af Tidskrift, 1 årg.)

Förslaget, sådant det antogs af konferensen i Chicago 1857, trycktes af Hasselquist i Galesburg samma år och hälsades med glädje af församlingarna samt blef af alla i behörig ordning antaget. Frukterna däraf hafva visat, att det blef till oberäkneligt gagn, icke blott för den enskilda församlingen, utan ock för hela samfundet. Där det förut var oreda och ovisshet och många stridigheter, blef det ordning, reda och lugn.

I praktiken syntes konstitutionen lämpa sig väl, och under många år hörde man icke af några röster, som begärde några förändringar. 1868 hade dr Hasselquist i sin rapport som president till synoden fästat dennas uppmärksamhet på det förhållandet, att de, som här i Amerika kallade sig för puritaner, och som visat sig mycket stränga i sina sedliga begrepp,

nu alldeles slagit om och blifvit mycket förvärldsligade, i det de "ifrigt förordat teatrar, dans och kortspel m. m. såsom något, hvilket skall helgas och nyttiggöras för kristligt lif". Han varnade i kraftiga ordalag emot sådant världsväsende och uppmanade till att utan fruktan öfva kyrkotukt emot detsamma. Med anledning häraf fattade synoden följande beslut: "Då det öfverhandtagande världsväsendet oförskräckt nog söker att vinna kyrklig sanktion och till och med hos vissa samfund tyckes lyckas, därför beslutadt, att vi såsom ett kyrkosamfund förklara kortspel, dans, teater-föreställningar, frimurare- och därmed besläktade sällskaper och mera af dylik art såsom stridande emot Guds ord och en allvarlig kristendom, och att synoden uppmanar sina pastorer att med Guds ords svärd allvarligen kämpa mot dessa försök att förlika Kristus med Belial."

Sedan uppmärksamheten blifvit väckt härpå, fann man allt mer, att frågan om de hemliga sällskapen trängde på och kräfde en lösning. Ingenting var nämndt om de hemliga sällskapen i församlingskonstitutionen. Frågan blef nu: huru skall man betrakta medlemmar af hemliga sällskap? Kan man upptaga sådana till församlingsmedlemmar? Kan en församlingsmedlem, som förenar sig med ett hemligt sällskap, stå kvar i församlingen? Dessa frågor voro icke direkt besvarade i konstitutionen, och därför blef man öfvertygad om att på grund af denna fråga, men också för mindre betydande frågors skull, en revision af konstitutionen var behöflig. 1869 nedsattes en kommitté för att revidera både församlings- och synodalkonstitutionen, och bestod densamma af Erland Carlsson, O. J. Hatlestad, P. Colseth och A. Klove. 1870 på synodalmötet i Andover inlämnade de svenska medlemmarna af kommittéen (synodens norska medlemmar hade redan afskilt sig från de svenska) sin rapport, som delvis lyder sålunda:

"Kommittéen för reviderande af församlings- och synodalkonstitutionen får härmed inberätta: Då vi, lärare och folk, kommo till detta land, voro vi föga bekanta med huru en frikyrka skulle organiseras. Efter mycken öfverläggning, under många böner och rådplägningar uppgjordes förslagen till församlings- och synodalkonstitutionen. Det förra antogs vid ett förenadt möte af Chicago- och Mississippi-konferenserna den 18—20 mars 1857.

"Professor L. P. Esbjörn, Paul Andersen och en af undertecknade utgjorde den kommitté, som fått detta viktiga upp-

drag sig anförtrodt. Icke mindre än nio olika förslag till församlingskonstitution togos i öfvervägande och jämfördes. Det af konferensen antagna förslaget har varit af oberäkneligt gagn och välsignelse för våra församlingar, och utan detsamma skulle det varit fullkomligt virrvarr bland våra nybildade församlingar, hvad bekännelse, författning och kyrklig ordning beträffar." — — —

I ofvanstående berättelse förekomma ett par oväsentliga fel. Paul Andersen var icke ursprungligen med i den kommitté, som uppsatte förslaget till församlingskonstitution; han tjänte möjligen som rådgifvande medlem vid något tillfälle, då kommittéen hade sina sammanträden i Chicago före konferensens möte. Så vidt jag vet, rådfrågades icke mer än 6 olika konstitutionsförslag, hvilket ock står i protokollet för ofvannämnda möte. 6 och 9, då de brukas såsom siffror, kunna ju lätt förväxlas.

Rörande själfva den grund, på hvilken våra författningar äro byggda, heter det vidare i denna rapport: "De grundsatser, som ledt oss vid våra författningars uppgörande, hafva varit: 1:o) att se till, att icke hela eller alltför mycken makt i det kyrkliga lägges i händerna på några få, hvarigenom de enskilda församlingarnas och medlemmarnas kristliga frihet och friska lifsutveckling hämmas eller lider; men ock att det må blifva en god kyrklig ordning och styrelse, på det att icke godtycke och individualism må upplösa det hela; 2:o) att vidblifva kyrkans historiska utveckling och icke genom många förändringar eller nya bruk och ordningar väcka oro och strid inom församlingarna. En mångårig erfarenhet har dock lärt oss, att det är något i våra ordningar, som behöfver förändras och om möjligt förbättras; men äfven härvidlag böra vi iaktta en kristlig konservatism och ej gå radikalt tillväga, eljest torde mera skada än gagn åstadkommas och det förbättrade snart behöfva förbättras.

"Vi taga oss friheten framlägga såsom ledning det af pastor E. Norelius i *Augustana* offentliggjorda förslaget till revidering af församlingskonstitutionen."

Vidare gjordes några förändringar åren 1878, 1879, 1887 och 1894. De flesta af dessa äro oväsentliga och afvika icke mycket från det ursprungliga förslaget. Likaledes hafva enskilda församlingar tidt och ofta gjort oväsentliga förändringar i det till konstitution antagna förslaget samt sökt och erhållit synodens sanktion med afseende därpå. Den enda

väsentliga förändring, som blifvit gjord i konstitutionsförslaget, rörer frågan om de hemliga sällskapen. Då förslaget uppsattes 1857, fanns bland våra svenska lutheraner ingen sådan fråga, och man tänkte icke alls på saken. Emellertid kom man under årens lopp i beröring med hemliga sällskapsmedlemmar, och man fick anledning att öfverväga, huruvida sådana kunde tillåtas att upptagas till eller stå såsom medlemmar i en evangeliskt luthersk församling. Då man fann, att det amerikanska frimureriet och det hemliga sällskapsväsendet i en af de viktigaste punkter afviker från det svenska frimureriet, nämligen däri, att det svenska frimureriet förpliktar sig att försvara och upprätthålla kristendomen, det amerikanska däremot icke blott ignorerar, utan till och med utesluter densamma och positivt förbjuder den — förbjuder nämnandet af Jesu Kristi namn i sin kult och sedelära; och då man vidare fann, att tendensen i allmänhet af de hemliga sällskapens verksamhet uppenbarade sig såsom antagonistisk i dess förhållande till kyrkan, så fann man sig befogad att i församlingskonstitutionen förklara sig i opposition emot de hemliga sällskapen. Hvad man menar med hemliga sällskap, mot hvilka man förklarar sig, därom uttalade synoden sig i St. Peter 1894 sålunda: "Hemliga sällskap äro sådana, som äro edsvurna, hafva religiösa ceremonier, men förneka kristendomens hufvudsanningar, särskildt treenigheten och Kristi person och verk."

Hvad som särskildt vid den tiden gjorde frågan brännande var det förhållandet, att General Council hade synbarligen ställt sig på ett sådant sätt mot hemliga sällskapsmedlemmar, som många inom Augustana-synoden icke kunde gilla, och i sin ifriga opposition yrkade på en skilsmässa med detsamma, om det icke intog en annan ställning. Själfva synodalpresidenten syntes gynna denna mening i sin årsrapport för det året; men mera moderata meningar gjorde sig gällande, då man mera besinningsfullt kom att öfverväga saken. Man fann, att andra synoder i General Council hade handlat ungefär som Augustana-synoden med afseende på hemliga sällskapsmedlemmar. Man var medveten om att man hade sådana medlemmar i sina församlingar; men så länge de voro stilla och icke gjorde någon affär af sig, så bannlyste man dem icke, utan hoppades, att de under Guds ords inflytande skulle få ett annat sinne; men kanske det största felet var och är ännu, att man icke gjorde sig något besvär med att omvända

sådana medlemmar. Augustana-synoden vågar nog icke att berömma sig i den delen.

Den senaste förändringen som företogs med församlingskonstitutionen skedde på synodalmötet i New Britain 1907, där församlingsmedlemmarnas kvalifikationer bestämdes på följande sätt: "Skulle den bedröfliga omständigheten inträffa, att någon af församlingens medlemmar öfvergifver, förtyder eller öppet motstår församlingens heliga tro och lära eller förfaller i ett ogudaktigt lefverne, såsom dryckenskap, sköraktighet, svordom, hvilodagens ohelgande, trätgirighet, ondskefullt förtal, inträder i hemliga eller uppenbara otrosföreningar eller företager annat, som länder till allmän förargelse och Guds församling till bedröfvelse, skall det vara kyrkorådets plikt att utöfva nödig kyrkotukt (Matt. 18: 15—18; 1 Kor. 5; Ef. 5: 11, 12)."

Äfven en annan förändring gjordes därstädes, i det att det bestämdes: "Röstberättigade vid kyrkostämmor i denna församling äro alla konfirmerade personer, som uppnått en ålder af.....år och tillhöra församlingen samt icke äro under tilltal inför kyrkorådet för öfverträdelse af denna konstitution." Denna bestämmelse gör det möjligt för en församling att förläna kvinnorna full rösträtt, om majoriteten fordrar det.

En församlings kyrkostyrelse inom Augustana-synoden består af flera eller färre af församlingen valda diakoner och kyrkovärdar med pastorn till ordförande, då församlingen icke är vakant. Dessa två klasser af tjänstemän hafva hvar sina skilda förtroendeuppdrag att uppfylla i församlingen. Diakonerna eller, som de här kallas, deacons hafva egentligen de mera andliga och sedliga uppgifterna att taga vara på, och man väntar af dem en mera utbildad kristlig karaktär; kyrkovärdarna, eller trustees, taga vara på församlingens yttre angelägenheter, hålla dess egendom i förvar och redogöra inför församlingen för inkomster och utgifter m. m., och därför söker man för en sådan tjänst välja välaktade och pålitliga män.

Dessa äro de hufvudsakliga punkterna i historien om vår församlingskonstitution. Man finner i hela denna historia, att konstitutionen, sådan den lyder i denna dag, är allt igenom en växt och icke blott en teoretisk skapelse. Den har uppväxt på erfarenhetens väg i skötet af våra svenska ev. lutherska församlingar i Amerika såsom ett uttryck af deras lutherska

åskådning. Detta får man icke glömma bort, då frågan om revision kommer upp.

I nästa rum får jag påpeka med några ord, hvilken ställning vår församlingskonstitution intager till vår kyrkliga författningsbyggnad och till den lutherska kyrkans trosbekännelse.

Vår församlingskonstitution gör visserligen hvarje församling till en afslutad organisation för sig, ty hvarje sann kristlig församling har ordet, sakramenten, ämbetet och all andlig och kyrklig makt och har konstitutionell rättighet att styra sig själf; men den ställer icke församlingen på independent grund såsom de ultra-reformerta samfunden. Den gifver församlingen frihet att välja sin egen pastor och sina egna kyrkotjänare, bestämma deras löner och afskeda dem, när den finner orsak därtill. Den gifver församlingen ensam rätt att beställa om sin egendom, o. s. v. Men på samma gång gifver den församlingen full representationsrätt och ställer den i nära organisk förbindelse med samfundet eller synoden. Då synoden icke har mera makt, än hvad som församlingarna öfverlämna åt densamma i och genom sin konstitution, så är klart, att församlingskonstitutionen utgör själfva grunden i vårt författningsväsende. Synoden har alltid erkänt, att den primära kyrkliga makten ligger hos de enskilda församlingarna, och då den gör anspråk på lagstiftande makt, så grundar den detta anspråk på det uppdrag, den fått af församlingarna.

Vår församlingskonstitutions ställning till vår lutherska kyrkas bekännelse är sådan, att den inför borgerlig lag binder våra församlingar till de tre äldsta symbola och Augsburgiska bekännelsen, förstådd icke huru som helst, utan i enlighet med den utveckling däraf, som de öfriga vår lutherska kyrkas symboliska böcker innehålla. Denna artikel är oföränderlig. Man kan därför icke förändra denna läroartikel i minsta mån; man kan icke göra gällande någon troslära, praxis, kult eller författning, som står i strid med denna troslära, och likväl mena sig kunna behålla sin egendom. Man kan lätt föreställa sig, hvilket uppslag till strider och processer det skulle gifva, om någon församling skulle företaga sig att göra en förändring i sin konstitution med afseende på läran. Man tänke därvid på artikeln om egendomsrätt: "I händelse af församlingens söndring, det Gud nådeligen afvände, skall församlingens fasta och lösa egendom evärdligen tillhöra dem, som vidblifva denna konstitution och den synod, som församlingen näst före söndringen tillhörde." Men är då församlingskonsti-

tutionen detsamma som en trosbekännelse, eller måste den likställas med Augsburgiska bekännelsen? Därpå får jag svara: Kyrkans författning är icke detsamma som kyrkans trosbekännelse. Kyrkan kan visserligen lefva med en författning, som icke motsvarar hennes troslära, men därför går det icke an att påstå, att hon trifves och lefver lika väl under en dålig som under en god författning. Är kyrkan fri från mänskligt tvång, så att hon kan gifva sig själf en författning, som motsvarar hennes tro, så blir författningen en praktisk tillämpning af hennes tro, en tillämpning, som visar, huru hon skall lefva och verka i samfundsgemenskap, och som ställer henne under statens beskydd.

För en mera fullständig utredning af Augustana-synodens författningar beder jag att få hänvisa läsaren till prof. C. E. Lindbergs, D. D., välskrifna artikel i ämnet i "Minneskrift" för Augustana-synodens jubelmöte 1910.

OM KULTEN.

Rörande gudstjänstordningen har man sedan synodens organisation i det väsentliga följt den svenska kyrkans kyrkohandbok såväl som dess kyrkoceremonier. Yttre förhållanden och särskilda omständigheter, som här förekomma, göra dock åtskilliga förändringar nödvändiga.

Tiden för gudstjänsterna gestalta sig något olika för församlingar i städer och för dem, som befinna sig på landet. Ottesången, egentligen julottan, ty någon annan ottesång torde sällan förekomma, firas såväl i städerna som på landet, då riklig upplysning förekommer. På landet sammanslår man ottesången och högmässan, men i städerna skiljer man dem vanligtvis åt. I städerna firar man söndagligen aftonsång på kvällen, men mera sällan sker det på landet. Annandagar och vissa andra helgdagar, som firas i Sverige, har man nästan lagt bort att fira här. Under fastlagstiden har man gudstjänst tämligen allmänt hvarje fredag eller någon annan dag på eftermiddagen eller kvällen. Bibelförklaringar förekomma i städerna på någon kväll i veckan, och där och hvar på landet; men de besökas sparsamt. Prästerna predika öfver de i Sverige föreskrifna och äfven här antagna texterna ganska all-

mänt. Skriftetal hållas i förening med högmässan så, att de komma att utgöra en del däraf. Barndopen förekomma numera sällan i kyrkan, utan ske i hemmen. Barnakvinnors kyrkotagning har kommit ur bruk. Konfirmationsundervisning och konfirmation vidmakthållas i församlingarna mera allmänt, än man kunde vänta under de många frestelser, som här locka både unga och gamla att afstå från detta bruk. Öfvertygelsen om konfirmationens nödvändighet har hittills varit af stor betydelse för församlingarnas vidmakthållande. Husförhören förekomma nu icke mera. Herrens nattvard firas i samma ordning som i Sverige ungefär hvarannan, i mindre församlingar hvar tredje månad. Uppskrifning till nattvardsgång är vanlig, och i städernas större församlingar brukas nattvardskort.

Brudvigslar förekomma mera sällan i kyrkan, utan ske i hemmen. Icke så få amerikanska bruk visa sig vid brudvigslar och bröllop, bland hvilka en del äro mindre lämpliga. Vid begrafningar vill man gärna ha prästen med i sorgehuset, där ett lämpligt stycke Guds ord läses, bön förrättas och en eller några verser sjungas. I kyrkan förekomma sång, både allmän och kör- och solosång, vidare predikan, personalier och likbeskådning. På landet sker ofta jordfästningen i kyrkan, men i städerna på grafgården. På en del ställen sker begrafningen mera kort och enkelt, men i städerna är tendensen att förlänga och mångfaldiga ceremonierna. Högeligen att beklaga är det, att den så kallade likbeskådningen kommit så allmänt i bruk. Det är en sed, som på inga grunder kan rekommenderas, och väl vore det, om staten helt och hållet kunde förbjuda den.

Barn- och ungdomsfester förekomma rätt ofta med öfvervägande religiöst program. I synnerhet äro barnfesterna vid julen mycket populära. Kyrkorna äro då väl prydda och upplysta och julgranarna fint utstyrda. Äpplen, konfekt m. m. utdelas vid alla julfester, och i somliga församlingar lägger man därtill granna kort samt små passande böcker m. m.

Kyrkosången behöfde nog förbättras, men torde icke vara olik den, som man får höra mångenstädes i Sverige. Den svenska psalmboken, reviderad af Thomander och Wieselgren, brukas i alla församlingar vid den allmänna gudstjänsten. I aftonsången, vid missions- och bönemöten samt vid veckopredikningar brukas mångenstädes "Hemlandssånger".

I många kyrkor, i synnerhet i städerna, har man låtit sig

ledas af reformerta församlingar att införa solosång, hvilken i de svenska kyrkorna förekommer efter trons läsande. Sedan sjunges omedelbart predikstols-psalmen eller versen. Detta är naturligtvis oliturgiskt. Dessutom begagna sig pretentiösa sångare och sångerskor af tillfället att hufvudsakligen annonsera sig själfva till ringa andakt och uppbyggelse för församlingen.

Kyrkornas arkitektur och utstyrsel äro ock af icke ringa betydelse för andakten och den kristliga känslan i en församling. Att våra svenska nybyggare skulle uppföra små, enkla och billiga kyrkor under deras tidigare historia, det var hvad man kunde vänta; men att de skulle göra dem så utstuderadt fula och obekväma i alla hänseenden, däröfver må man förvåna sig. Men äfven i Sverige, därifrån våra nybyggare kommo, kan man få se rysligt fula och smaklösa kyrkor. Där är det dock mera ett omvändt förhållande, ty de äldsta kyrkorna äro vanligtvis uppförda i en sinnet tilltalande kyrklig stil, men de som uppfördes senare, till exempel under Gustaf III:s tid, äro så ytterst platta som själfva neologien. Jag tänker nu på skillnaden mellan till exempel Jomkil och Åkerby kyrkor i Uppland. Våra nybyggare kommo från olika socknar i Sverige, och många hade icke sett annat än fula kyrkor och hade följaktligen aldrig haft någon kyrklig smak. Andra hade helt andra erfarenheter och känslor; men fattigdomen var för stor att bygga mera prydliga kyrkor, och därför var det nödvändigt att göra kompromisser och bygga så primitivt som möjligt. Hvad som kanske bidrog mer än någonting annat till kyrkornas prosaiska och fula utseende var, att man hade de amerikanska samfunden rundt omkring sig och såg ej annat än fula och prosaiska kyrkor.

Ännu var den puritanska andan bland de reformerta samfunden så stark, att kyrkobyggnadsstilen var helt och hållet behärskad af denna anda, och den fordrade, att den kristna församlingens kyrka skulle vara en aflång fyrkant, liknande en stor "sko-box", med aflångt fyrkantiga fönster och flatt innertak. Vid bakväggen skulle det vara en liten upphöjning tvärs öfver huset, och på den ställdes predikstolen ett par fot ofvan "plattformen", liknande en "saloon-bar", öppen i båda ändar, med några trappsteg upp och nog långt från väggen, att en bänk kunde få rum där. Då flera predikanter voro närvarande, skulle alla sitta på bänken i predikstolen. Ofta hade man ingen läktare och ingen musik. Detta var puritanismens

kyrkliga arkitektur, och svenskarna togo härvidlag seden, dit de kommo, och lyckades sålunda att frambringa riktiga missfoster till kyrkor. De kände dock, att det var någonting som fattades, och de började smyga sig till att göra altarringar samt anbringa ett slags altarbord framför predikodisken, men det dröjde länge, innan de byggde torn på sina kyrkor, och innan de vågade sätta korset på tornet. De kunde ju bli ansedda som katoliker!

Den äldsta kyrkan, som likväl icke uppfördes af den svenska församlingen, utan inköptes af norskarna, var Immanuelskyrkan på Superior-gatan i Chicago, där "Emergency Hospital" nu står, och daterar sig från 1848. De två näst äldsta kyrkorna, nämligen den i Andover och den i Moline, datera sig från 1851. Därefter komma kyrkorna i Galesburg 1853, Geneva, Ill., och Hessel Valley, Pa., 1854; Rockford och Princeton, Ill., Chisago Lake, Red Wing, East Union och Vasa, Minn., alla från 1856.

Efter kriget, sedan man hunnit repa sig något, började en ny tid för kyrkoarkitekturen i hela landet. En täflan uppstod nu att bygga kostbara och stilbrokiga kyrkor, hvarigenom man slog öfver till motsatt sida i detta afseende. Från den tiden börjar man finna många svenska kyrkor, som visa en mera kyrklig smak i sin arkitektur och väl ordnade och prydda interiörer.

OM DET KRISTLIGA LIFVET.

Det kristliga lifvet är naturligtvis det svåraste ämne att behandla i en kyrkohistorisk uppsats. Det är icke nog med att se till det yttre lefvernet och dess olika former, i hvilka lifvet framträder och gestaltar sig, utan man måste ock gifva akt på själfva källan, hvarifrån alla lifsgärningar flyta. Det är ej nog med att se på trädets frukter, man måste ock taga själfva trädets art och natur i betraktande. Är trädet godt, så blir frukten god, ty sanningen står fast: "Af frukten känner man trädet". Men hvad är lif, och hvad är kristligt lif, och huru framträder det kristliga lifvet i våra svenska församlingar?

Genom intet filosofiskt resonemang kan man förklara hvad

lifvet är; men Guds ord säger oss, att det är en fläkt af Gud, i sin högsta grad inblåst i människan, hvarigenom hon är vorden en lefvande själ. Men detta naturliga lif är icke ännu detsamma som kristligt lif. Kristligt lif är det lif, som en människa äger af och i förening med Kristus. Denna gemenskap, detta lif är förmedladt af den Helige Ande förmedelst vissa medel, som vi kalla nådemedel, och hvilka äro ordet och sakramenten. Det kallas därför andligt lif och kan befinna sig på olika utvecklingsstadier. I sin början är det ett omedvetet lif, såsom förhållandet är med det naturliga lifvet, men efter hand blir det ett medvetet lif och igenkännes däraf, att "Guds Ande vittnar med vår ande, att vi äro Guds barn". Detta lif kallas ock troslif, emedan de, som hafva kristligt lif, hafva det genom tron på Kristus, såsom det heter: "Den som Sonen hafver, han hafver lifvet".

Kristus har upprättat en frälsningsanstalt på jorden för att frälsa syndare. Denna anstalt är ingen annan än hans kyrka och församling, som enligt den apostoliska tron kallas och är de heligas samfund. Denna frälsningsanstalt finnes öfverallt, där Guds ord så rent och klart läres och de heliga sakramenten så förvaltas, att syndare kunna komma till tron på Jesus och för hans förtjänsts skull bekomma syndernas förlåtelse. Utom denna kyrka, som vi tro existera, verkar icke den Helige Ande, men inom densamma verkar han förmedelst lag och evangelium, bättring och tro på Jesus. Den som tror på Jesus såsom sin Frälsare, han börjar ock att vandra i hans efterföljelse.

Då evangelium är Guds kraft till frälsning för dem som tro, så frågas, hvilka frukter har evangelium i ord och sakrament burit i de svenska lutherska församlingarna under de förflutna femtio åren? Vi få ej stanna vid fromma önskningar och fromt känslospjunk, utan vi fråga efter i hvad mån vårt svenska kyrkfolk har utfört Jesu kärleksbud i verk och gärningar. Jesu första och största kärleksbud är, att hans kyrka skall förkunna hans lära eller missionera. Detta kristliga lifstecken har Augustana-synodens folk verkligen visat sig äga. Dess arbete under ett halft sekel har varit ett stort missionsarbete, dels såsom hemmission och dels såsom hednamission, hvilket arbete är i stadigt fortgående, hvarom mera på ett annat ställe.

Jesu andra stora bud är, att hans kristna skola vara barmhärtiga, såsom den himmelske Fadern är barmhärtig. Äfven här tror jag, att goda frukter kunna påvisas. Utom mycken

enskild hjälpsamhet, som i det dagliga lifvet förekommit och vid särskilda tillfällen af mera allmän nöd, både här och i det gamla fäderneslandet, ådagalagts, ha våra församlingar visat ett glädjande deltagande. Men af större betydelse är dock, hvad samfundet såsom kyrkosamfund har uträttat och uträttar genom sina barmhärtighetsinrättningar.

Ett sant ordspråk säger: "De bästa kristna äro de bästa medborgare". Änskönt kristendom och medborgerliga dygder icke kunna sättas i stället för hvarandra, är det likväl säkert, att en sann kristen visar sig vara en samvetsgrann och laglydig medborgare, och därför är det ock som vi måste se på det medborgerliga lifvet, då vi vilja rätt bedöma det kristliga lifvet.

Här tror jag, att vi i allmänhet kunna säga, att vi hafva goda medborgare uti våra svenska lutherska församlingar. Folket lefver i god grannsämja med hvarandra, och mycket sällan märker man, att de processa med hvarandra. Smärre oförrätter uppgöras helst inför församlingens kyrkoråd eller inför den borgerliga fredsdomaren. Skatter och utskylder till "town, county and state" utgöras utan undanflykter. Äktenskapsskilsmässor hafva hittills varit jämförelsevis få, ehuru de ofta förekomma ibland andra nationaliteter och åstadkomma där stort elände i familjelifvet. Lösaktigheten könen emellan i de svenska församlingarna och oäkta barns födelse äro saker, som mera sällan framträda i ljuset. Röfveri, tjufveri och mord höra till undantagen i de svenska kolonierna. Det borgerliga lifvet, i synnerhet i de mera försigkomna kolonierna, är i allmänhet tilltalande. Boningshusen äro väl inrättade, snygga, ofta väl prydda med mer eller mindre artistiska taflor, försedda ofta med rätt goda bibliotek af både svensk och engelsk litteratur och med svenska och engelska dag- eller veckotidningar på senare år, sedan "rural mail delivery system" infördes. Likaledes äro hemmen ofta försedda med musikinstrumenter, såsom kammarorglar, pianon och andra instrument. Telefon finnes i nästan hvarje hus och är ett numera oumbärligt kommunikationsmedel mellan hemmen, och hvad landsbygden angår, utgör den en stor hjälp emot ensligheten och gör det möjligt att uppehålla sällskapslifvets glädje.

Publika skolor finnas öfverallt, fast skolvägen på landet ofta är tämligen lång, men barnen sändas allmänt i skolorna och fostras till amerikanska medborgare. Ehuru de svenska lu-

therska församlingarna ganska väl inse hvad som brister hos dessa skolor, äfven när de äro som bäst, så tro de dock, att de med godt samvete kunna begagna sig utaf dem, och laga att barnen måtte få del af det goda, som de möjligen kunna meddela; men de söka dock att fylla hvad som fattas på andra vägar, hvilket ofta, tyvärr, stannar vid blotta fromma önskningar.

Vårt svenska folk har på grund af fattigdom, när de först kommo hit, nödgats att taga hvilket grofarbete som helst, och de hafva såsom dagsverkare visat sig såsom goda och pålitliga arbetare; men de stanna icke längre än som behöfs på denna ståndpunkt, utan de hafva sökt så fort som möjligt att blifva sina egna, dels såsom jordbrukare och dels såsom fabriksarbetare, när de hafva funnit mera fasta och lönande platser. Såsom sin egen lefver svensken bättre än många andra nationaliteter. Arbetsam och rättrådig har han, i allmänhet taget, ett trefligt hem och har sin goda bärgning; men mera sällan blir han mycket rik och ännu mindre millionär. Det vore orätt att säga, att Amerika-svenskarna äro mera begifna på dryckenskap än andra nationaliteter; men deras motståndskraft torde vara svagare på denna punkt än på andra. I våra lutherska församlingar söker man på allt sätt att befrämja nykterhet, och detta arbete har också blifvit krönt med framgång, om man än icke ännu kommit dit man vill.

Man hör ofta, att svenskar anklaga sig själfva inbördes för afundsjuka, och det slår icke fel, att afund finnes ibland dem; men om man undersöker saken, så torde man komma att inse, att denna synd är mycket utbredd ibland alla folk, och att det behöfves mycken nåd af Gud för att öfvervinna densamma.

Ett motsatt drag till den så mycket omtalade svenska afundsjukan finner man icke så sällan hos vårt svenska folk, och det är en alldeles för långt utsträckt godtrogenhet, eller lättrogenhet. Det synes, som om alla slags andliga och världsliga äfventyrare och allehanda agenter för alla slags piller och pulver kunde finna en lönande "job" med att bortprata både hufvud och penningar för våra "oskyldiga" svenskar och norskar. Men hellre det, än om de visade en motsatt karaktär. Dock allra bäst att vara verkligt vakna. I allmänhet finner man, att Guds ords predikan och den andliga vård, som uppehållas i våra församlingar, utöfva ett stort inflytande på vårt folk, icke blott till väckande och uppbyggande af en kristlig folkkaraktär i allmänhet och till befrämjande af ett sundt tros-

lif, utan ock till uppbyggande och underhållande af många kristliga institutioner både inom och utom synoden. Följande läroverk och välgörenhetsinrättningar voro i verksamhet vid jubelåret 1910:

A. Läroverk.

Upp till och med 1908, eller på 48 år, hade 10 högre lärdomsskolor hunnit bildas inom Augustana-synoden. Den äldsta af dessa är Augustana College och Seminarium, hvilket läroverk äges och kontrolleras direkt af synoden. Det är ock det största och bäst utrustade och håller på att växa ut till ett universitet. Det har följande afdelningar, som jag återger på engelska: Theological Seminary, Collegiate, Academic, Preparatory, Conservatory of Music, School of Art, School of Elocution, Business College. Vid jubelfesten 1910 hade det 42 lärare och 555 studerande.

De öfriga 9 skolorna äro upprättade och underhållna af de olika konferenserna, och de 4 första äro mer eller mindre fullständiga Colleges, nämligen:

Gustavus Adolphus College i St. Peter, Minnesota, börjadt 1862 af Minnesota-konferensen. Hade vid jubelmötet 25 lärare och 333 studerande.

Bethany College i Lindsborg, Kansas, börjadt 1881 af Kansas-konferensen. Hade 48 lärare och 886 studerande.

Luther College i Wahoo, Nebraska, börjadt 1883 af Nebraska-konferensen. Lärarnas antal 15 och 310 studerande.

Upsala College i Kenilworth, New Jersey, börjadt 1893 af New York-konferensen. Lärarnas antal 11 och 163 studerande.

Northwestern College i Fergus Falls, Minnesota, börjadt 1900 af en förening. Lärarnas antal 8 och 140 studerande.

Minnesota College i Minneapolis, Minnesota, börjadt af Minnesota-konferensen. Har 22 lärare och 465 studerande.

Trinity College i Round Rock, Texas, börjadt 1904 af Austin- och El Campo-distrikten af Kansas-konferensen. Lärarnas antal 7 och 84 studerande.

Coeur d'Alene College i Coeur d'Alene, Idaho, börjadt 1907 af Columbia-konferensen. Lärarnas antal 10 och 124 studerande.

North Star College i Warren, Minnesota, börjadt 1908 af en förening. Lärarna 7 och 175 studerande.

Alla dessa skolor hafva växt upp ur den första och äldsta i

LUTHER COLLEGE, WAHOO, NEBR.

UPSALA COLLEGE, KENILWORTH, N. J.

NORTHWESTERN COLLEGE, FERGUS FALLS, MINN.

MINNESOTA COLLEGE, MINNEAPOLIS, MINN.

Rock Island, Ill. Huru den har växt upp såväl som huru de andra hafva uppväxt utur densamma, har dr G. A. Andreen, presidenten för Augustana College och Seminarium, ganska fullständigt beskrifvit i "Minnesskrift" för jubelåret, och är det icke nödvändigt för mig att söka göra det bättre, äfven om jag kunde göra det; men jag skall endast något litet vidröra själfva upprinnelsen till vår synods skolväsende och göra några få reflexioner därvid.

Man måste säga, att det fordrades icke ringa intresse och icke liten uppoffring för att på 48 år upprätta tio högre lärdomsskolor, under det man på samma tid har kunnat upprätta så många andra institutioner med sant kristlig filantropi till mål; men detta har Augustana-synoden verkligen gjort. Hvad har varit den egentliga driffjädern därtill? Så vidt jag känner till saken, så var prästbristen orsaken till att vi kommo att tänka på och arbeta för upprättandet af en egen skola i ändamål att uppfostra präster för våra församlingar. Såsom en ung studiosus kom jag på senhösten 1850 till Amerika med afsikt att fortsätta mina studier och bereda mig för predikoämbetet bland mina landsmän. Obekant med de kyrkliga förhållandena här i landet, med dess sekter och partier, vände jag mig först till den svenske metodistpastorn och missionären Olof Hedström i New York och frågade, om han kunde ge mig anvisning på någon skola, där jag kunde fortsätta mina studier för att bereda mig för predikoämbetet. Han svarade mig, att jag behöfde inga vidare studier, jag behöfde blott bli omvänd och få den Helige Ande, det var all den beredelse som jag behöfde, tyckte han. Med det svaret var jag dock icke belåten. När jag kom till Chicago, frågade jag pastor G. Unonius, episkopalpräst för en därvarande svensk församling, hvad anvisning han kunde gifva mig. Jo, han gaf mig rådet att resa till Nashota, Wis., till ett episkopal-seminarium, där han själf hade studerat och sedan blifvit prästvigd af biskop Kemper. Han mente, att detta var den enda rätta vägen. Detta råd vågade jag icke antaga, utan fortsatte min väg till pastor L. P. Esbjörn i Andover. Hos honom fick jag reda på huru den kyrkliga ställningen var här i landet. Han stod där ensam svensk luthersk präst för några få och fattiga flockar svenska lutheraner, som ännu icke blifvit uppslukade af Erik Jansarna, metodister och episkopaler, och han behöfde flera medhjälpare för att kunna betjäna de förskingrade själarna. "Vi måste ha flera präster för att kunna taga vara på detta folk", sade

han; men han ville icke göra mig till präst, där jag gick och stod, utan vidare, ej heller skulle jag ha gått in på ett sådant förslag, om han hade gjort det. I stället reste han med mig, så fort han kunde, den långa vägen via Rock Island, St. Louis, Cairo och Cincinnati till Columbus, Ohio, och insatte mig på en luthersk skola, Capital University, för att fullborda mina studier därstädes och sedan komma tillbaka och hjälpa till med det andliga arbetet ibland svenskarna i Illinois, eller västern, som det då hette. Men detta blef en lång omväg och en lång väntan. Vi korresponderade fortfarande, men jag såg icke Esbjörn igen förrän 1854. Då hade han ändtligen fått två ämbetsbröder till hjälp från Sverige, nämligen pastorerna T. N. Hasselquist, 1852, och Erland Carlsson, 1853, men inflyttningen från Sverige hade ständigt ökats, så att prästbristen var lika stor och ändå mycket större. Emellertid hade flera ynglingar där och hvar blifvit funna, som kunde blifva fostrade för prästämbetet, om man kunde finna någon lämplig anstalt, där de kunde få sin utbildning. Här voro flera omständigheter att taga i betraktande. För det första var det af största vikt, att våra prästämnen skulle komma till en luthersk skola, om hvilken man kunde vara förvissad, att där lärdes i öfverensstämmelse med Guds ord och den lutherska bekännelsen, för det andra, att en svensk professor måste vara förenad med en sådan skola, på det att eleverna skulle kunna lära sig att bruka svenska språket rätt, och för det tredje, att man kunde få understöd tillräckligt för att löna en sådan lärare.

Härmed har jag kommit till den punkt i dr G. Andreens artikel i "Minnesskrift", sidan 157, som behöfver litet närmare förklaras för att kunna rätt förstås. Punkten lyder så: "Då Mississippi-konferensen sammanträdde i Andover i december 1854, beslöts, 'att vi och våra församlingar sända våra studerande till Illinois State University, Springfield, Illinois'. Dock skulle pastor Esbjörn, som en af trusteerna för detta läroverk, enskildt meddela teologie professorn därstädes dr S. W. Harkey konferensens enträgna begäran, att 'de måtte för all del och i alla stycken uppfostras uti den rena lutherska läran'. Äfvenså beslöts att uppmana församlingarna 'att åtminstone en gång hvarje år upptaga en kollekt till Norra Illinois-synodens Uppfostringssällskap för fattiga studerandes bistånd'."

Det synes af detta beslut, som fattades i december 1854, att det hade rådt olika meningar rörande den anstalt, dit man

borde sända sina prästämnen, och så var verkligen förhållandet. Frågan var, om man skulle välja Columbus eller Springfield.

Min vistelse vid läroverket i Columbus kunde väl icke vara af någon vidare betydelse för frågans lösning; men så mycket gjorde den omständigheten, att man hade bra mycket mera kännedom om Columbus än om Springfield. Skolan på den förra platsen var äldre och stod under rättrogna lutheraners kontroll. Den i Springfield var nyss börjad, och man kände icke de mäns konfessionella ståndpunkt, som hade att råda öfver densamma; men det dröjde ej många år, förrän de visade sig som utpräglade nylutheraner.

Vidare hade det vid den tiden kunnat betyda något, att Capital University hade genom dess president, Rev. W. M. Reynolds, D. D., af vår frejdade landsmaninna Jenny Lind erhållit $1500 såsom en grundplåt till en svensk professur vid Capital University, hvarvid han begagnade mitt vistande vid skolan såsom bevis på att han ej talade i vädret, då han inför henne framställde behofvet af en svensk professur vid skolan. Detta skedde redan 1852, då Jenny Lind gaf en af sina konserter i Columbus. Vid konferensmötet i Andover, Ill., i december 1854 visste våra svenska pastorer om att fröken Lind hade gifvit ofvannämnda grundplåt till ett svenskt professorat vid Capital University. Man kan därför fråga: hvad var då orsaken, hvarför de på ofvannämnda möte gingo Columbus förbi och passerade beslutet, "att vi och våra församlingar sända våra studerande till Illinois State University, Springfield, Illinois"? Jag tror mig kunna upplysa därom. Tidigare på hösten, då jag återvände till skolan i Columbus från mina ferier i Minnesota, sammanträffade jag i Andover med pastor L. P. Esbjörn och meddelade honom de färska underrättelser, jag hade fått från Columbus, nämligen att dr Reynolds hade så skickat sig, att han nödgades resignera från skolans presidentämbete och hade flyttat därifrån, oförmögen att redogöra för de kassor, som han haft om händer. Däribland var ock grundplåten till den svenska professuren. Det var denna underrättelse, som jag tror utgjorde orsaken till konferensbeslutet i Andover. Den märkvärdiga och ledsamma omständigheten är, att samme man, samme dr Reynolds, kordes till president för Illinois State University, var där, redan innan Esbjörn kom dit 1858 såsom professor att fylla den skandinaviska professuren, och blef den första orsaken till den

senares resignation i början af 1860 och till Augustana-synodens organisation.

Ofvanstående torde vara mindre bekant, och jag har därför berättat det, emedan det kastar något ljus öfver begynnelsen af vårt skolväsende i detta land.

Emellertid har det gått ibland oss såsom i vårt gamla fädernesland och i alla andra land, där folk skola omvändas, fostras och bevaras i kristendomen: de första skolorna blifva prästskolor, eller skolor för att utbilda unga män till präster. Här kanske blifva de första kurserna icke så vidlyftiga; man måste nöja sig med det allra nödvändigaste, då behofvet af lärare för folket är stort. Men man står icke länge på denna punkt, utan vetandets fält vidgas ständigt, allt efter som tid och omständigheter medgifva och kräfva det. Sålunda har det gått med vårt skolväsende, och våra skolor kunna nu meddela undervisning i alla olika grenar af vetande, som tjäna till nytta för hvem som helst och icke blott för präster. Men det är en väsentlig skillnad mellan våra skolor och statens och andra religionslösa skolor, i det att våra skolor undervisa i den kristna religionen och tolerera icke en antikristlig Guds- och världsåskådning.

Att våra skolor för öfrigt skola inrätta sig någorlunda på samma sätt som landets skolor i allmänhet och använda det engelska språket, skolseder och later såsom öfverallt, är något som man icke kan hjälpa, ej heller vore det hälsosamt att söka åstadkomma någon ändring i detta afseende. Men intet hindrar lärarna och vederbörande styrelsemedlemmar att ingjuta kristendomens salt och anda uti skollifvets väsende och former, om de vilja göra allvar därmed.

* * *

Vid tanken på synodens många högre skolor nödgas man erkänna, att det svenska lutherska folket i vårt land icke varit så intresseradt för den kristliga församlingsskolan, som det varit för den högre skolverksamheten. Härvidlag hafva de icke följt de tyska lutheranernas föredöme, hvilka i första rummet ifra för den kristliga församlingsskolan. De senare resonera så, som de alltid gjort sedan Luthers dagar, att den kristliga barnaundervisningen är så grundläggande, att man den förutan icke kan vänta hafva några kristligt lutherska församlingar, som skola äga bestånd, ej heller skall man i längden kunna uppehålla några verkligt lutherska högskolor. Därför är det som de uppfostra skickliga skollärare i skol-

lärare-seminarier, och hvarje församling, som möjligen kan, har jämte sin pastor också en fast skollärare med bestämd lön och boställe. Där församlingen icke är mäktig nog att hålla sig med både präst och skollärare, så får prästen tjäna i båda egenskaperna.

De svenska lutherska församlingarna däremot hafva tagit de engelska lutherska och reformerta församlingarna till sitt föredöme och låta sig nöja med söndagsskola och måhända några veckors församlingsskola, som hålles af studenter från våra högskolor. Söndagsskola hålles tämligen allmänt i församlingarna, i synnerhet i stadsförsamlingarna, mer eller mindre systematiskt af mer eller mindre skickliga och lämpliga lärare och lärarinnor; men man kan icke säga, att den undervisning, barnen få i söndagsskolan, är så grundlig och väl anlagd, som de svenska barnen få i den allmänna folkskolan i Sverige, ehuru visst icke att förkasta.

Den undervisning, barnen få i den s. k. församlingsskolan, som hålles af studenter, består hufvudsakligen i att något litet inöfva barnen i svenska språket och att genomgå så mycket man hinner af katekesen och bibliska historien. Man kan visserligen säga, att denna undervisning icke är förgäfves, utan tvärtom i många fall uträttar mycket godt; men den är icke tillfyllestgörande. Flera orsaker kunna nämnas, som ligga i vägen för församlingsskolan: för det första äro våra studenter från våra högskolor, äfven om de äro mycket goda såsom sådana, icke utbildade till barnskollärare, och de ämna icke heller ägna sig åt skollärarkallet; för det andra är tiden alldeles för kort för att kunna hinna med något grundligt, och för det tredje kunna våra församlingar i allmänhet icke fullt inse nödvändigheten af den kristliga religionsskolan för barn, och därför anse de den såsom ett onödigt påhäng. De resonera som så, att barnen få en allmän bildning eller ett nödvändigt mått af världsliga kunskaper i den allmänna eller publika skolan, och hvad som behöfves af kristendomskunskap böra de kunna få i söndagsskolan och när de gå och läsa för prästen. I följd af denna åskådning har intresset för den kristliga församlingsskolan blifvit mindre år efter år, såsom de pastorala rapporterna nogsamt visa. Beklagande uttalanden häröfver vid synodal- och konferensmöten ha icke utöfvat någon effektiv verkan. Detta är visserligen ett ondt tidens tecken, som icke bådar något godt för synodens fortfarande bestånd.

B. Välgörenhetsinrättningar.

För bättre öfversikts skull kunna dessa sammanföras, som följer:

Barnhemmen.

Dessa voro 8, nämligen:

1. Orphans' Home, Vasa, Minn., grundadt 1865. Tillhör Minnesota-konferensen. Barnens antal 73, betjäningen 14. Löpande utgifter $7,065, egendomsvärde $27,595.

2. Swedish Lutheran Orphans' Home, Andover, Henry Co., Ill., grundadt 1867. Barnens antal 65, betjäningen 17. Löpande utgifter $23,185, egendomsvärde $80,532. Tillhör Illinois-konferensen.

3. Swedish Lutheran Orphans' Home, Mariadahl, Pottowatomie Co., Kans., grundadt 1880. Barnens antal 36, betjäningen 13. Löpande utgifter $2,700, egendomsvärde $50,000. Tillhör Kansas-konferensen.

4. Sw. Ev. Lutheran Orphans' Home, Stanton, Iowa, grundadt 1881. Barnens antal 38, betjäningen 12. Löpande utgifter $5,972, egendomsvärdet $51,961. Tillhör Iowa-konferensen.

5. Gustavus Adolphus Orphans' Home, Jamestown, N. Y., grundadt 1885. Barnens antal 66, betjäningen 27. Löpande utgifter $6,835, egendomsvärdet $45,919. Tillhör New York-konferensen.

6. Sw. Ev. Luth. Orphans' Home and Industrial School, Joliet, Ill., grundadt 1891. Barnens antal 101, betjäningen 23. Löpande utgifter $12,608, egendomsvärdet $38,600. Tillhör Illinois-konferensen.

7. Bethlehem Children's Home of the Deaconess Institute, Omaha, Neb., grundadt 1901. Barnens antal 21, betjäningen 2. Löpande utgifter $1,848. Tillhör Augustana-synoden.

8. The Luth. Orphans' Home, Avon, Mass., grundadt 1906. Barnens antal 32, betjäningen 14. Löpande utgifter $4,797, egendomsvärde $15,000. Tillhör New England-konferensen.

Hospitalen eller lasaretten voro:

1. Bethesda Hospital, St. Paul, Minn., grundadt 1880. Betalande patienter 935, betjäningen 81, löpande utgifter $19,322, egendomsvärde $143,000. Tillhör Minnesota-konferensen.

2. Augustana Hospital, Chicago, Ill., grundadt 1882. Pa-

tienter 2,116, betjäning 162, tillhör Illinois-konferensen. Löpande utgifter $104,895, egendomsvärde $296,000.

3. Immanuel Hospital, Omaha, Neb., grundadt 1890. 786 patienter, betjäningen 61, löpande utgifter $25,840, egendomsvärde $172,400.* Tillhör Augustana-synoden.

Diakoniss-inrättningar.

1. Immanuel Deaconess Institute, Omaha, Neb., grundadt 1890, tillhör Augustana-synoden.

2. Bethesda Deaconess Home, St. Paul, Minn., grundadt 1902, tillhör Minnesota-konferensen.

Ålderdomshem.

1. Nazareth, Omaha, Nebr., grundadt 1903, tillhör Augustana-synoden.

2. Bethesda ålderdomshem, Chisago City, Minn., grundadt 1904, tillhör Minnesota-konferensen.

3. Home for the Aged, Madrid, Iowa, grundadt 1906, tillhör Iowa-konferensen.

4. Salem Home for the Aged, Joliet, Ill., grundadt 1905, tillhör Illinois-konferensen.

5. Svenska Augustana-hemmet för ålderstigna, Brooklyn, N. Y., grundadt 1908 af New York-konferensen.

6. Augustana Home for the Aged, Chicago, Ill., grundadt 1911, tillhör Illinois-konferensen.

Immigranthem.

1. Immigrant Home, New York, 5 Water st., tillhör Augustana-synoden.

2. The Immigrant and Sailors' Home, Boston, Mass., tillhör Augustana-synoden.

The Ministerial Aid Fund of the Augustana Synod, grundad 1868.

Inner Mission and Central Home, Chicago, Ill., grundadt 1906, tillhör Illinois-konferensen.

Barnhemsverksamheten.

Den gren af allmän kristlig välgörenhet, som först upptogs inom synoden, omfattade de värnlösa barnen. Detta var också helt naturligt. Under våra landsmäns tidigare immigrationsår var det intet föremål, som grep dem så väldigt och hjärt-

* 1913 års statistik. I denna summa inbegripes egendomsvärdet af alla de inrättningar, som kontrolleras af styrelsen för synodens diak.-anstalt.

rörande, som de gråtande, hungrande, döende föräldralösa barnen på gator och gränder, där de drogo fram. De tidigare åren på 50-talet voro i synnerhet barnamördande år, då tusentals svenska och andra barn dödades och funno sina grafvar utmed immigrantvägarna, där dessa dödståg gingo fram öfver vatten och land. Särskildt voro åren 1853 och 1854, då koleran grasserade, mer än vanligt på 50-talet dödsbringande år både för barn och äldre. Då var det icke sällsynt att möta föräldrar, som hade förlorat alla eller flera af sina barn, och barn, som hade förlorat sina föräldrar och som tröstlöst gråtande stodo på New Yorks, Buffalos, Chicagos och flera andra städers gator och gatuhörn, ute i den kalla världen. Aldrig kan jag förgäta de syner, jag såg på hösten 1853, då immigranttågen kommo in till Chicago och man begynte att plocka ut massor af kolera-döda, äldre och barn, lassa kropparna på fraktkärror och köra bort dem, under det de som ännu lefde storgräto och jämrade sig. Ej heller glömmer jag lätt sommaren 1854, då man kunde få se de stora Mississippi-båtarna, som fraktade uppför Mississippi skaror af immigranter, bland hvilka koleran rasade, allt som oftast stanna, aflasta och nedgräfva de döda kropparna, men emedan detta gjordes i stor hast, så hände det, att både hundar och vargar grofvo upp liken, hvarigenom sjukdomen ännu mer spriddes. På hösten 1854 såg man ej mycken trafik på gatorna i Chicago, men man såg många som körde koleralik på fraktkärror, och en förfärlig mängd sådana lik gräfdes ned där Lincoln Park nu är.

I LaFayette, Ind., fick jag reda på att en hel hop föräldralösa barn efter utdöda svenska immigranter hade blifvit spridda åt alla håll bland olika slags nationaliteter. Stadens fattigvård var glad, att folk kom och tog barnen ur deras händer, så att de blefvo af med dem.

Med sådana erfarenheter var det icke underligt, att barnhemsfrågan kom tidigt upp i våra församlingar, ehuru det dröjde bra länge, innan man kunde börja upprätta barnhem.

Vid den tiden lefde och verkade den välbekante Rev. W. A. Passavant, D. D., i Pittsburg, Pa. Denne man kom tidigt i relationer med de skandinaviska folken, som immigrerat till detta land, och har på flera sätt gjort sig förtjänt af deras vördnad och tacksamhet. Ett kort sammandrag af hans historia må därför vara på sin plats just här, där frågan är om kristlig, kyrklig verksamhet.

Passavant var af fransk-huguenot härkomst och var född

i Zelienople, Butler Co., Pa., den 9 oktober 1821. Hans föräldrar, särskildt modern, voro ett fromt folk, som fostrade sina barn i Herrens fruktan. Willian Alfred artade sig väl. Efter fullbordade studier i Canonsburg och i teologiska seminariet i Gettysburg, Pa., blef han prästvigd och tjänte någon tid såsom pastor i Baltimore och i Pittsburg. Hans håg var dock från början vänd åt hemmissionen och särskildt åt den inre missionsverksamhetens olika grenar, hvilken verksamhet han tidigt började befrämja både skriftligen och muntligen. Såsom ombud till den Evangeliska Alliansens möte i London 1845 gjorde han sig noga underrättad om särskilda barmhärtighetsinrättningar både i England och i Tyskland, hvilket hade till resultat, att han upprättade ett sjukhus i Pittsburg 1849 och, vid samma tid, ett barnhem i Rochester, Pa. Genom samverkan med den välbekante pastor Fliedner i Kaiserswerth fick han en gren af den protestantiska diakonissföreningen i K. öfverförd till Amerika genom öfverflyttning hit af åtskilliga utbildade diakonissor. Dessa voro de första diakonissor i Amerika. Fastän denna form af kyrklig tjänst är nu allmänt erkänd och använd, mötte den från flera håll icke så litet motstånd bland åtskilliga protestantiska samfund, på grund af att den liknade romersk katolicism (!). Emellertid upprättade han sjukhus på flera ställen i landet, såsom i Milwaukee, Wis., Chicago och Jacksonville, Ill., samt barnhem i Mount Vernon, N. Y., och Germantown, Pa. Han utgaf under flera år tidningen "The Missionary", och då den förenades med "The Lutheran", förblef han medarbetare i densamma. Sedermera utgaf han "The Workman". Genom dessa tidningar gjorde han mycket för att befrämja en sant kristlig och i kyrkligt luthersk anda verksam Hem- och Inre mission. Tidigt kom han i beröring med skandinaviska immigranter och upptog deras värnlösa barn i sina barnhem. Han gjorde vidsträckta resor i de västra staterna, samlade de spridda lutherska nybyggarna uti församlingar och hjälpte dem att få präster, kyrkor och skolor. Han var med vid General Conciliets organisation och var den egentlige grundläggaren af det teologiska seminariet i Chicago, m. m. Han var en sympatisk personlighet, som tog ett lifligt intresse uti alla nödlidandes och behöfvandes ställning och sökte att hjälpa hvar han kunde.

Denne man gjorde icke så litet för att inom Augustana-synoden uppväcka och befrämja intresset för barnhemssaken, diakoniss- och sjukhusverksamheten. Före Augustana-syno-

dens organisation gjorde våra små fattiga församlingar hvad de kunde för att understödja dr Passavants barmhärtighetsinrättningar i Pittsburg och Zelienople; men efter 1860 började församlingarna på att planlägga om att själfva grundlägga sådana inrättningar i sin egen midt. Vid synodalmötet 1863 i Chicago vidtogos de första åtgärderna af synoden för ett barnhems upprättande, och då dr Passavant var personligen närvarande såsom rådgifvande medlem, så rättade man sig mycket efter hans anvisningar i denna fråga. Resultatet af hela öfverläggningen lyder sålunda: "Alldenstund pastor Passavant var närvarande, och då hans välgörenhetsinrättningar äro af stor vikt icke blott i allmänhet, utan hafva varit och torde komma att blifva det ännu mer för oss såsom skandinaver särskildt; därför beslöts att gifva pastor Passavant tillfälle att för synoden framställa behofvet och betydelsen af de välgörenhetsinrättningar, för hvilka han står i spetsen.

Pastor Passavant framställde därefter i ett ganska deltagelseväckande och hjärtgripande tal förutnämnda inrättningars betydelse och närvarande ställning, hvarvid han synnerligen fästade sig vid inrättningarna för föräldralösa barn. I anledning häraf fattades följande beslut:

1:o Att synoden med synnerlig förnöjsamhet och hjärtligt deltagande hört pastor Passavants framställning och därför påminner sina medlemmar om det vid förra årsmötet fattade beslutet om årliga kollekters upptagande för The Orphans' Home and Farm-school.

2:o Då pastor Passavant lofvat anlägga och taga vård om en Orphan Farm School vid Paxton, därest våra församlingar inköpa 120 acres land för detta ändamål; därför beslutadt, att en kommitté af fem tillsättes för att samla subskriptioner för och föranstalta om inköp af land för en Orphan Farm School vid Paxton.

3:o Denna kommitté består af T. N. Hasselquist, Erland Carlsson, E. J. P. Peterson, P. L. Hawkinson och John Amundsen.

4:o Att denna kommitté börjar med att samla subskriptioner bland synodens medlemmar vid detta möte".

Följande år (1864) vid synodens möte i Rockford, Ill., var Passavant åter närvarande och förnyade sin "framställning om den lutherska kyrkans kallelse att draga försorg om de sjuka, de fattiga samt de värnlösa barnen och gaf i afseende på det föreslagna barnhemmet i Paxton goda råd". Med an-

ledning däraf beslöts, att den tillsatta barnhemskommittéen skulle göra allvarliga ansträngningar att realisera beslutet att köpa land för barnhemmet. Året därpå kunde också kommittéen inberätta, att 160 acres blifvit inköpta till ett pris af $22 per acre, utgörande en summa af $3,520, hvaraf den största delen hade inkommit genom frivilliga bidrag. Beslut fattades ock nu, "att barnhemmets egendom förblifver i seminarii-direktionens händer; men bestyrandet om det öfriga må öfverlämnas åt The Deaconess Institute i Pittsburg, Pa., och att barnhemskommittéens ordförande brefväxlar med dr Passavant för detta ändamål, samt att kommittéen berättigas att göra förberedelser till barnhemmets iverksättande".

På synodalmötet i Decorah (1866) fick man endast veta, att kassören hade $520.28 i kassan, att början var gjord att få landet inhägnadt och odladt, och att kommittéen önskade så snart som möjligt se ett hus uppfördt på landet.

Men vid 1867 års synod i Swedona, Ill, det forna Berlin, fick man veta följande: ...."Då barnhemmet ej ännu blifvit satt i verket i Paxton och således ej kan anses bundet där, och då det måste anses som en förmån, att barnhemmet får sin plats inom ett större settlement af landsmän, så beläget, att det omgifves af till vår synod hörande församlingar, därför beslutadt:

1:o. Att barnhemskommittéen berättigas att utse någon för barnhemmet passande farm kring Andover eller Berlin; och om den finner någon passande lägenhet, som kan köpas, på bästa sätt uppgöra köpet.

2:o Att kommittéen berättigas att sälja det i Paxton för detta ändamål köpta land, så snart förstnämnda köp blifvit uppgjordt.

3:o. Att barnhemmet, om möjligt, sättes i verket i höst, samt att kommittéen berättigas att intill nästa årsmöte anställa föreståndare för detsamma."

Barnhemskommitté tillsattes nu, bestående af J. Swensson, A. Andreen, Erl. Carlsson, A. W. Dahlsten, Gustaf Larson i Berlin och Gustaf Johnson i Altona.

Till kassör valdes J. Swensson.

Hvad var orsaken till den tröghet, som visade sig vid försöket att upprätta ett barnhem i Paxton? Ja, hvad var orsaken till dessa flyttningstankar, som syntes så lätt vinna gehör i synoden? Ser man på de materiella förmånerna, som Paxtontrakten, särskildt för framtiden, kunde bjuda på, så hade den

få medtäflare. Där var den bästa, värderikaste jordmån, där voro redan då goda kommunikationer, och den trakten är för närvarande ännu bättre utrustad i den vägen. Läget i dess närhet till afsättningsorter är så ypperligt som man kan vänta. Då man blott tänker på huru oerhördt priset på land har ökat sig däromkring från 1864 till den närvarande tiden, från $22 per acre till omkring mellan $200 och $300 (det senare vet jag icke visst, men skulle ej förundra mig, om det snart besannas) — ja, då kan man förstå, att Paxton-trakten icke var opopulär på grund af brist på naturliga förmåner. Nej, orsaken var en annan. Man började finna ut sanningen af hvad många redan hade tänkt och sagt, att Paxton med alla sina naturliga förmåner icke låg centralt till för Augustana-synodens kyrkliga institutioner.

Under hela tiden sedan frågan väcktes att upprätta ett barnhem, hade man icke tänkt annat, än att ett enda barnhem var tillräckligt för hela synoden, och hade detta blifvit upprättadt på en central plats, så torde det nog hafva dröjt en längre tid, innan man börjat upprätta flera. Emellertid var det icke blott Illinois-konferensen, som samlade medel till landets inköp i Paxton, utan äfven församlingarna i Minnesota, Wisconsin och Iowa bidrogo därtill, hvad de kunde. Då det nu blef beslutadt, att barnhemmet icke skulle upprättas i Paxton, utan landet där säljas och en ny plats inköpas nära Andovers kyrka, så skedde detta under den förståelsen, att barnhemmet på den nya platsen skulle vara hela synodens egendom och icke ensamt Illinois-konferensens. Att det icke så blef, torde icke vara allmänt bekant, och det kan därför icke skada att redogöra för det verkliga förloppet af denna sak.

Pastor V. Setterdahl har mycket förtjänstfullt skrifvit i "Minnesskrift" för jubelåret om barnhemsverksamheten inom Augustana-synoden, och för en mera fullständig beskrifning på saken i sin helhet hänvisar jag läsaren till hans artikel. Det är blott en fråga däri, som jag önskar litet närmare belysa. I synodens statistik för jubelåret heter det rörande synodens välgörande inrättningar, att The Orphans' home i Vasa, som tillhör Minnesota-konferensen, grundades 1865, men i sin artikel i "Minnesskrift" säger pastor Setterdahl, att barnhemmet i Andover, som tillhör Illinois-konferensen, är vår synods äldsta barnhem, och dock säges såväl i statistiken som i hans beskrifning, att detta barnhem började sin verksamhet 1867. Huru kan det förhålla sig med dessa olika uppgifter? Det

enda sätt, på hvilket de kunna förlikas, är att berätta den enkla historiska sanningen. Då är det sant, att man allra först började göra förberedelser för hemmet, som det var meningen att bygga i Paxton och som sedermera uppbyggdes i Andover. Man hade icke så liten egendom och hade gjort icke så få förberedelser, och i detta afseende var detta hem det äldsta af våra barnhem; men man hade inga barn, och således hade man vid detta hem icke börjat någon egentlig barnhemsverksamhet. Först i mars månad 1868 mottog man på hemmet 3 föräldralösa gossar, och till föreståndare för detsamma utnämnde man den för sin duglighet allmänt erkände S. P. Lindell och hans hustru. Däremot hade Minnesota-konferensens barnhem tillkommit på ett motsatt sätt. Inga förberedelser hade blifvit gjorda, och inga beslut hade konferensen fattat med afseende på ett barnhem. Följande lilla historik, hämtad ur min "Vasa Illustrata" af 1905, lämnar nödig upplysning om början af Minnesota-konferensens barnhem, som med afseende på själfva barnhemsverksamheten var det första inom synoden. "På hösten 1865, då undertecknad gjorde ett besök i St. Paul, blef jag underrättad om att en dalfamilj, Mikola Erik Erikson och hans hustru, nyligen hade kommit från Sverige, och att båda hade dött och lämnat fyra barn efter sig i utblottadt och värnlöst tillstånd. Tillfrågad, om jag visste någon råd för dessa barn, var det liksom en röst sade mig: tag dem med dig hem. Och jag tog dem hem till Red Wing, där jag då bodde. Följande söndag tog jag barnen med till gudstjänsten, som vi då höllo på "court-huset", emedan vi höllo på att bygga vår andra kyrka i Red Wing, och omtalade för församlingen, huru jag funnit dessa barn, och att det var påtagligt, att de behöfde vård, kläder och föda. Församlingen var genast färdig att uppbära en kollekt för detta ändamål. Nästa steg var att finna en vårdarinna för barnen samt husrum. Det senare fann man i grundvåningen under kyrkan i Vasa, och den förra fann man i mrs Brita Nilson, som allmänt kallades "Moster Brita", en from kvinna, som uppehöll sig i Stockholm, Wis., där hon brukade hålla småbarnsskola. I sin lefnadsteckning, som står att läsa i "Korsbaneret" för 1891, lämnar hon följande underrättelse om själfva början af vårt barnhem: "År 1865 skref pastor E Norelius till mig och bad mig komma till Vasa och taga vård om några värnlösa barn. Pastor Norelius var nämligen betänkt på att upprätta ett hem för sådana barn. Jag kom då i villrådighet, emedan jag ogärna lämnade barnen

i Stockholm. Folket därstädes önskade äfven, att jag kvarstannade. Jag vände mig till Gud i bön om anvisning, hvad jag skulle göra, och blef bönhörd. Jag erhöll den vissheten att icke göra Herren motstånd, då han anförtrodde mig den tjänsten att vårda små värnlösa barn. I Herrens namn antog jag kallelsen och flyttade till Vasa. Barnhemmet tillhörde då icke konferensen. Fattigt var det, ja, många gånger verklig brist på både kläder och föda. Vi fingo dock lära oss att förtrösta på Gud och hans löften och bedja honom beveka människohjärtan till medlidande och hjälpsamhet. Både jag och barnen fingo lära oss att helt anförtro oss åt Guds faderliga omsorg. Jag minns särskildt en gång, midt i vintern, att både mjölet och brödet var slut, och ingen utsikt fanns, hvar vi skulle få något. Då sade jag till barnen: 'Nu fån I allt bedja Gud flitigt, att han sänder oss mjöl, eljest få vi ut med påsen'. De föllo på knä många gånger den dagen och bådo, att Gud ville höra deras bön och hjälpa dem, och hvarje gång de uppstego ifrån bönen, sjöngo de, så att jag måste småle åt dem. Aftonen kom, och så hade vi blott en kaka bröd kvar. Barnen gingo till sängs och somnade ifrån alla bekymmer. Jag satt uppe och lagade deras kläder. Klockan nära elfva knackade det på dörren, och en man ropade: 'Låt upp, så skolen I få en säck mjöl, ty jag tänker, att I ären utan mjöl'. Jag öppnade, och mjölet tömdes i tunnan, som blef nästan full. Då barnen om morgonen kommo upp, fingo de se, att mjöltunnan var full, hvarvid de utropade: 'Gud har varit här och gifvit oss mjöl'. Detta trodde de så visst, att deras ögon strålade af glädje. Sådana prof på Guds bönhörande nåd fingo vi flera gånger röna.

"Sådan var början till barnhemmet; det är nu 40 år sedan den tiden, men på den vägen, på trons, bönens och Guds bönhörande nåds väg, har barnhemmet under hela tiden fortgått och är hvad det är intill denna dag."

Först efter 11 år, eller 1876, öfverlämnades hemmet, som nu ägde 10 acres jord och ett litet hus samt en liten skara barn, åt Minnesota-konferensen, hvilken mottog detsamma såsom sin egen inrättning.

Detta är historien om våra två äldsta barnhems tillkomst. Den kristliga kärleken, den ömmande omsorgen om de värnlösa barnen har frambragt och uppehållit dem, och den trofaste Herden, Herren Jesus, har rikligen välsignat denna gren af kristlig välgörenhet. Och det är samma kärlek, som fram-

bringat och uppehållit de öfriga sex barnhemmen inom vår synod; men hvart och ett af dem har sin egen märkvärdiga historia, som på ett särskildt sätt ådagalägger Guds styrande och ledande hand och hans ömma kärlek till de små värnlösa barnen.

Sjukhusverksamheten.

Innan kristendomens ljus tändes i världen, funnos inga sjukhus eller några andra inrättningar, som hade sin grund i sann mänsklig barmhärtighet. Jesus kom hit med det sanna ljuset och med den sanna kärleken och barmhärtigheten. Han predikade evangelium om riket, han förbarmade sig öfver de sjuka och han gjorde dem helbrägda. Hans apostlar och sändebud gjorde sammaledes, och dessa två hufvudstycken, tro och kärlek, inpräglades hos deras efterföljare. Ingen kan vara en sann kristen utan tro och utan kärlek. Utan tron, d. v. s. den kristna tron, kan ingen täckas Gud; men utan kärlek är tron död. De kärleksgärningar, som gå framför alla andra gärningar, äro barmhärtighetens. "Varen barmhärtige, såsom eder Fader är barmhärtig." De första kristna församlingarna funno snart, att det var icke nog med den enskilda och privata barmhärtighetens utöfning. Sjukdom, fattigdom och nöd voro öfverallt så öfverväldigande, att barmhärtighetsverksamheten måste ordnas för att kunna uträtta så mycket som möjligt. Men apostlarna hunno icke med allt. De hade kallelsen och uppdraget att predika, bedja, undervisa och betjäna de sjuka och nödställda, men huru skulle de kunna hinna med allt? Den stora kristna hopen såg också, att det gick icke an att hafva det på detta lösa vis, ty det blef blott oreda och ledsamheter utaf. Därför var man strax med om apostlarnas förslag att dela på arbetet och upprätta ett nytt ämbete, nämligen en tjänst, en diakoni. Sju män valdes af församlingen, och man hade dem fram för apostlarna, som invigde dem till deras ämbete genom händers påläggning och bön. Detta exempel visar oss: 1) att allting bör gå ordentligt till i Guds församling — det säger oss redan det sunda förnuftet; och 2) att när den kristna församlingen verkligen behöfver ett nytt ämbete, så har man frihet att besluta därom och välja innehafvaren eller innehafvarna däraf, alldeles som det gick till enligt Apg. 6.

Vi finna ock, att den kristna församlingen snart behöfde icke endast män, utan också kvinnor för att fylla denna tjänst.

Jesus hade ofta sagt till sina lärjungar: Vaken och bedjen, att I icke fallen i frestelse. Men när de kristna försummade att göra detta, föllo de i hvarjehanda frestelser. Sålunda uppkom munkväsendet. I stället för diakoner och diakonissor fick man munkar, nunnor och kloster, hvarigenom de sjuka och hjälpbehöfvande icke blefvo betjänade.

Sålunda fortgick det inom den förfallna kyrkan. "Först 300 år efter reformationen, eller på 1830-talet återupplifvades denna tjänst genom den numera öfver hela den kristna världen kände doktor Theodor Fliedner i Kaiserswerth, Tyskland", säger pastor P. M. Lindberg, föreståndaren för The Immanuel Deaconess Institute and Immanuel Hospital i Omaha, hvilken har lämnat oss en ganska intressant och omfattande artikel i "Minnesskrift" för jubelåret både om diakoniss- och sjukhusverksamheten inom synoden. Till denna artikel är det mig nöje att hänvisa den benägne läsaren, och jag behöfver icke här mer än att där och hvar sätta ett nota bene.

Af det här ofvan meddelade utdraget af statistiken såväl som de af pastor P. M. Lindberg meddelade underrättelser finna vi, att Minnesota-konferensen var den första, som fick sin sjukhus- eller hospitalsverksamhet ordnad redan 1880. De första 10 åren var en tid af försök i flera riktningar att finna ut, hvilken väg var den bästa för att vinna hvad man önskade; men det tog tid, försök och många bekymmer, innan man fann den bästa vägen. 1891 blef den nuvarande föreståndaren, pastor C. A. Hultkrans,* kallad till denna plats. Det har alltid sagts, att det har alltid i verkligheten bevisat sig vara sant, att det går bäst, när den rätte mannen kommer på den rätta platsen, och det är intet smicker, då jag vågar säga och säger det med fullaste allvar, att Gud har särskildt utrustat honom för att med välsignelse kunna verka såsom Minnesota-konferensens hospitalsföreståndare. På en sådan plats fordras en man med ett godt praktiskt förstånd, med lugn förenadt med energi och bestämdhet, samt att han med intresse lefver och verkar för sitt lifsmål. Dessa jämte en barnslig förtröstan till Gud äro bland de erforderliga egenskaperna för en hospitalsföreståndare. Och dessa egenskaper har den nuvarande föreståndaren i ingen ringa grad ådagalagt. Det andra hospitalet efter åldern är Augustana Hospital i Chicago, tillhörande Illinois-konferensen och enligt statistiken grundadt år 1882; men en-

* Pastor C. A. Hultkrans afled den 21 oktober 1915.

TRINITY COLLEGE, ROUND ROCK, TEXAS.

COEUR D'ALENE COLLEGE, COEUR D'ALENE, IDAHO.

NORTH STAR COLLEGE, WARREN, MINN.

BARNHEMMET I VASA, MINN.

ligt Lindberg är det "det äldsta och största sjukhuset inom Augustana-synoden". Detta påstående förklarar han på följande sätt: "Redan så tidigt som omkring 1860 började teol. doktor Erland Carlsson ett hem för sjuka och fattiga immigranter i Chicago. Senare sammanslogs detta med dr Passavants sjukhem, hvilket dock förstördes i den stora branden 1871, men blef senare återuppbyggdt och är nu kändt under namn af 'Dr. Passavant's Memorial Hispital'.

"År 1880 började dr O. Olsson, sedan han återvändt från sin resa i Europa, att återupplifva intresset för upprättandet af en svensk luthersk barmhärtighetsanstalt i Chicago. Hans framställning rönte lifligt deltagande bland kyrkfolket såväl inom som utom staden. Till honom anslöto sig pastorerna L. G. Abrahamson, M. C. Ranseen, C. A. Evald, G. Peters, H. O. Lindeblad, C. P. Rydholm och C. B. L. Boman samt hrr P. Colseth, C. P. Holmberg, J. Erlander och andra. Kvinnoföreningarna i Chicago upptogo saken på allvar, och af dessa var föreningen inom Immanuels-församlingen med fru Emmy Evald i spetsen den första som handlade genom att anslå en donation på $70 för ändamålet. Snart var intresset så allmänt, att saken gjordes till en konferensangelägenhet."

Det var först den 13 februari 1882 som institutionen blef inkorporerad, och därefter räknas dess ålder. Af det namn, som institutionen då fick, "The Augustana Hospital and Deaconess Institute", märker man, att meningen var att i förening med sjukhuset upprätta en diakonissanstalt, "men", säger Lindberg, "sjukhusverksamheten utvecklades så hastigt, att diakonissarbete i förening därmed ännu synes hafva blifvit en omöjlighet". Däremot har en "Training School for Nurses" varit förenad med sjukhuset ända sedan 1894, och 1908 hade 157 sjuksköterskor genomgått en fullständig kurs och blifvit utexaminerade.

Detta sjukhus har utvecklat sig på ett storartadt sätt. "Vid 1908 års slut hade inrättningen från sin början vårdat närmare 25,000 patienter....Egendomsvärdet uppskattas till omkring $300,000....Det är ett af Chicagos förnämsta sjukhus och åtnjuter rykte och anseende öfver hela landet....Ett storartadt arbete utföres fritt och utan betalning vid Augustana Hospital", och detsamma kan sägas om de två öfriga af synodens hospitaler. "Den nuvarande föreståndaren är dr M. Wahlstrom, förut president för Gustavus Adolphus College, och han har innehaft befattningen sedan 1904. Föreståndaren är jäm-

väl anstaltens pastor och ägnar sig uteslutande åt befrämjande af dess andliga och materiella intressen".

Det tredje sjukhuset inom synoden är Immanuel Hospital, beläget i Omaha, Nebraska, och står omedelbart under synodens domvärjo. Rörande dess historia säger pastor P. M. Lindberg: "Detta sjukhus' historia är sammanväfd med diakonissanstaltens och delvis framställd i sammanhang därmed.

"Grundläggaren är pastor E. A. Fogelström. Sjukhuset, som utgjorde en flygel af en tillämnad större byggnadskomplex, blef färdigt för bruk i december 1890. Det kostade omkring $30,-000 och hade rum för 25 eller 30 patienter. Förberedelser för denna verksamhet hade pågått under åtskilliga år förut. Så stiftades 1887 'The Evangelical Immanuel Association for Works of Mercy' och inkorporerades i januari 1889. Det var till större delen rika och ansedda amerikanska protestanter, som med pastor Fogelström deltogo i denna organisation. Tre svenska lutheraner, hrr S. V. Gustafson, Gunnar A. Lindquest och J. F. Helin, voro också med. Organisationen, som afsåg att motarbeta det romersk-katolska inflytande, som vid den tiden i Omaha var så godt som allena härskande på sjukhusverksamhetens område, skulle vara osekterisk, dock så, att superintendenten och de redan då tilltänkta diakonissorna skulle vara lutheraner. År 1892 organiserades därför 'The Immanuel Deaconess Association' såsom en stricte luthersk förening. År 1899 öfvertog denna förening på legal väg äganderätten till sjukhuset, hvarefter den förra organisationen följande år upplöste sig. Efter flera års förberedelse öfvertogs Immanuel Hospital af Augustana-synoden, då synoden på mötet i Paxton, Ill., 1903 öfvertog diakonissanstalten i sin helhet. År 1904 tillbyggdes sjukhuset, så att utrymme beredes för 55 patienter".

Pastor Fogelström var föreståndare till slutet af år 1905, då han, nedbruten, måste söka hvila i södern. Styrelsen satte pastor F. N. Swanberg till t. f. föreståndare, och han kvarstod i denna egenskap till nyåret 1907, då den nuvarande föreståndaren, pastor P. M. Lindberg, tillträdde befattningen.

Utom dessa tre nämnda hospital äro flera andra i görningen inom de olika konferenserna, såsom t. ex. i Des Moines, Iowa, Portland, Oregon, Kansas City, Mo., m. fl. Äfven finnas flera independenta hospital, som icke stå i någon förbindelse med den svenska lutherska kyrkan, men som likväl stå i ett vänligt förhållande till henne både genom sin allmänna borgerliga

egenskap såväl som genom sina direktionsmedlemmar, af hvilka många kunna vara till bekännelsen lutheraner.

I afseende på de sjukas behandling i vår tid kunde vara mycket att säga; men jag måste inskränka mig till blott några få tankar. I fråga om de sjukas behandling så måste man säga, att en mycket stor förändring till det bättre har inträffat sedan en 50 à 60 år tillbaka. Få läkare fanns det då att tillgå, och de som funnos voro i allmänhet klent utrustade för att med framgång kunna bota de sjuka, med ett ord, de voro i allmänhet mycket okunniga i sin profession. De vandrade omkring i husen hos de sjuka och kände på deras pulsar, men de fleste bland dem hade troligen aldrig studerat någon anatomi; de hade med sig sina skinnpåsar med stora kvantiteter af quinine och calomel och administrerade dem i form af hästkurer, och kanske hade de aldrig hört talas om materia medica. Lycklig den som icke var sjuk, och på den tiden var man icke heller så ofta sjuk som i vår tid, och det kom sig troligtvis däraf, att man lefde, åt och klädde sig enklare och naturligare än i vår tid. Men den tidens läkare voro till all lycka inga kirurger; de tyckte ej om att skära sönder människorna, och de senare skulle troligen hafva förlorat vettet, om man hade lagt dem på operationsbordet och börjat skära i deras kroppar. Utan tvifvel hade äfven då en förståndig operation i många fall kunnat haft goda följder med sig. Emellertid, det bästa man visste i operationsväg var åderlåtning.

I vår tid ha vi många kunniga läkare, som man kan vända sig till med förtroende. Och det är intet dåligt tecken, att människor vilja hafva sina patienter på sjukhusen. Där är man på alla sätt bättre utrustad för att behandla alla slags sjukdomar och utföra nödvändiga operationer. Hvad man kan ha att anmärka däremot är, att det mångenstädes har gått till öfverdrift med bruket af knifven, hvilket kunniga läkare påstå. Ja, det har blifvit liksom på modet att använda knifven för alla möjliga sjukdomar. Det finnes ock samvetslösa läkare, som icke äro emot att bruka knifven, ty däri ligger icke så litet penningar. Vår tids kommersialism förstår sig mycket lätt på att göra många märkvärdiga bolag och föreningar, och dit höra äfven komplotter mellan hospitalsföreståndare och samvetslösa läkare. Ledsamt nog får man göra den erfarenheten, att den nyare tiden med alla sina förbättringar och framsteg i många riktningar visst icke är fri från missbruk och inblandning af mycket ondt.

Diakonissverksamheten.

Diakoniss- och sjuksköterskekallet ligga hvarandra nära på en punkt, ja, så nära, att på denna punkt sjuksköterskans tjänst kan fylla diakonissans, om den förra är en troende kristen. Men de två kallen äro dock hvarandra helt olika, äfven om den yttre gärningen är densamma. Diakonissan är fostrad icke blott för att vårda sjuka, utan för många andra tjänster i församlingen. Sjuksköterskan däremot är fostrad endast för sjukskötsel. Diakonissan uträttar icke sin tjänst för penningar eller för lön, utan hon har sitt underhåll af diakonissanstalten eller hemmet, och hon hör till detta hem och står under dess öfverinseende, så länge som hon är diakonissa. Sjuksköterskan är självständig och arbetar för hvem hon vill för ren förtjänst. Denna olikhet i kall och ställning förstod man icke till att börja med, och därför tänkte man, att man kunde använda antingen sjuksköterskor eller diakonissor på hospitalen, men man fann, att det icke gick an att få båda systemen att arbeta väl tillsammans. Två af de hospital, som stå i förening med Augustana-synoden, använda endast diakonissor för de sjukas vård. The Immanuel Deaconess Institute i Omaha, Nebraska, står direkt under Augustana-synodens domvärjo och har en ganska intressant historia, hvilkens början pastor P. M. Lindberg tecknar med följande ord i "Minnesskrift": "Grundläggaren af denna anstalt är den inom hela samfundet kände pastor E. A. Fogelström. Såsom pastor för Immanuels-församlingen i Omaha sände han år 1887 en af församlingens unga kvinnor, Bothilda Svenson, till den tyska lutherska diakonissanstalten i Philadelphia och därifrån till Stockholm att utbildas för diakonisskallet. Hon blef således den första för vår synod invigda diakonissan. Året därpå sändes ytterligare fyra unga kvinnor till Philadelphia i samma afsikt, och 1889 afsade sig pastor Fogelström församlingsvården för att helt ägna sig åt diakonissverksamheten. Den 20 dec. 1890 öppnades Immanuel Hospital, och sjukvården omhändertogs från början af diakonissor. Sådana fostrades sedermera vid anstalten, som under någon tid var känd under namnet Immanuel Hospital and Deaconess Institute, men längre fram kallades helt enkelt Immanuel Deaconess Institute. Anstalten omfattar nu utom moderhuset och sjukhuset äfven ett barnhem och ett hem för invalider och ålderstigna.

"Nästan otaliga voro de hinder, som ställde sig i vägen för upprättandet af en diakonissanstalt bland svenskarna i Ame-

rika. Men de öfvervunnos, det ena efter det andra, under mycken bön och ihärdigt arbete. Tillgången på unga kvinnor, som ville ägna sig åt denna verksamhet, var aldrig stor, men de, som kommo och förblefvo i kallet, bildade en stamtrupp af självuppoffrande Herrens tjänarinnor med erfarenhet i Andens skola, och därför kunde Herren i nåd välsigna gärningen och göra verket bestående. Värderik hjälp erhölls ock från andra äldre anstalter, särskildt Philadelphia och Stockholm. Den första husmodern, diakonissan Bothilda Svenson, hade såsom redan nämnts erhållit sin utbildning vid dessa anstalter. Under trenne år sköttes lärosysterbefattningen af diakonissan Anna Hammer från Stockholm, och i åtta års tid var diakonissan Märta Söderbaum, likaledes från Stockholm, anstaltens husmoder. Ett kraftigt inlägg har gjorts af dessa systrar i ordnandet och stadgandet af anstaltens inre förhållanden.

"Med outtröttligt nit och okuflig energi arbetade pastor Fogelström i närmare 20 års tid på anstaltens grundläggning, tills han själf nedbröts af det ansträngande arbetet. Dessförinnan hade han dock lyckats föra verksamheten därhän, att anstalten år 1901 upptagits i Kaiserswerth-förbundet, och att diakonissföreningen, som i början ägde och kontrollerade anstalten, öfverlämnat densamma åt Augustana-synoden, hvilken vid årsmötet i Paxton, Ill., 1903 upptog den i full organisk förbindelse med sin egen kyrkliga verksamhet".

Pastor P. M. Lindberg, förut professor vid Augustana College i Rock Island, valdes till institutionens föreståndare på synodalmötet i Denver, Col., 1906 såsom pastor Fogelströms efterträdare, hvilken dock kvarstod såsom director emeritus till sin död. I den senares lifsgärning har man ett nytt bevis på att Gud alltid finner sitt redskap, när han vill utföra något särskildt verk till sin församlings fromma. Diakonissverksamheten hörer till den intensiva missionen för Guds rike. En sådan mission var af behofvet påkallad inom Augustana-synoden. Vi hade vår hemmission och hade länge haft en sådan verksamhet, hvarigenom våra skingrade landsmän blifvit så småningen samlade till en skara af kristliga, lutherska församlingar; men de olika åkerfälten behöfde blifva allt mera bearbetade, och anmaningen hördes: "Plöjen på nytt och sån icke ibland törnet". En inre mission behöfdes. Då finner Gud denne E. A. Fogelström, född och uppväxt i Gryt, i Östgötaskären, tumlande omkring på de vilda hafven, förer honom

till Amerika och på sina underbara vägar bringar honom till andlig sans och gör honom till en evangelii tjänare. Han blef prästvigd i Burlington, Iowa, 1877 på kallelse af Bethlehems sv. ev. luth. församling i Brooklyn, N. Y. Under de år han vistades där, och ännu mera sedan han flyttade till Omaha, voro hans sinne och hjärta starkt uppfyllda med tankar på grundandet af en diakonissanstalt, och han fick ingen ro, förr än han hade nått målet; men de hinder, som lågo i vägen, voro mycket stora och svåra att öfvervinna. Emellertid blefvo hans nerver totalt nedbrutna, och i detta tillstånd fick han sluta sina dagar. Men det verk, som han fick vara ett medel att åstadkomma, lefver och blomstrar till mycken välsignelse för många. Så besynnerligt handlar Gud, men allt skall lända till det bästa för dem som älska honom.

Bethesda Deaconess Home i St. Paul, Minnesota. Detta är det lagliga namnet på det andra diakonisshemmet inom Augustana-synoden. Det växte upp ur det där redan varande Bethesda-hospitalet. Både hospital och diakonisshem voro frukter af institutionens i Omaha verksamhet. Till att börja med tänkte direktionen för Bethesda Hospital, att man skulle kunna reda sig med sjuksköterskor, och man upprättade en egen skola för att uppfostra sådana; men resultatet blef icke tillfredsställande. Man vände sig därför till Omaha och fick därifrån en del systrar, som för någon tid skötte sjukvården vid Bethesda. Hemmet i Omaha räknar hospitalet i St. Paul såsom sin första station, och en tid voro ända till 6 systrar stationerade därstädes. Men emedan man icke kunde få nog många systrar från anstalten i Omaha, uppkom tanken på att upprätta en egen diakonissanstalt i St. Paul. Denna tanke mognade allt mer, och 1902 fattade Minnesota-konferensen beslutet att upprätta en egen diakonissanstalt. Till dess föreståndare kallades pastor C. A. Hultkrans, som redan innehade föreståndareskapet för Bethesda Hospital. Den förut i berättelsen om Omaha-anstalten omnämnda Bothilda Svenson, som hade fått sin utbildning i Philadelphia och i Stockholm, blef också den första husmodern för anstalten i St. Paul och föreståndarinna för sjukhuset. Vid hennes återvändande till sitt moderhus blef en af den unga anstaltens profsystrar utsedd till husmoder, näml. den begåfvade Eleonora Slättengren, invigd till diakonissa 1907. Pastor A. F. Almer är anstaltens biträdande föreståndare. År 1908 intogs Bethesda

Deaconess Home i de Amerikanska Lutherska Diakonissanstalternas Konferens.

"Anstalten räknar nu 9 invigda diakonissor, 10 profsystrar och 5 diakonisselever. Dess arbetsfält äro Bethesda Hospital i St. Paul, anstaltens ålderdomshem nära Chisago City, Minnesota, och missionsfältet i Kina." (Minnesskrift.)

ÅLDERDOMSHEMMEN.

Vid jubelåret 1910 funnos 5 ålderdomshem. De hafva alla blifvit upprättade på den senare tiden eller sedan 1903. Pastor C. A. Hultkrans har i "Minneskrift" en läsvärd artikel om dem, hvars första paragraf jag beder att få intaga för att sedan få tillfälle att yttra några tankar om detta högst viktiga ämne. "Ålderdomshemmen utgöra den senaste utvecklingen af den kristna kärleksverksamheten inom Augustana-synoden. Vårt folk kom till Amerika i allmänhet ungt och starkt, och behofvet af ålderdomshem gjorde sig i början ej så mycket gällande, men efter att under ett halfsekel hafva brutit mark i detta nya hemland, har ålder och orkeslöshet upphunnit många. Bland dessa nu ålderstigna banbrytare finnes ett ständigt växande antal, som på grund af olika omständigheter behöfver samfundets kärlek och vård för att ej behöfva tillbringa lifvets sena aftonstund i ensamhet och nöd eller bland främmande folk i statsinrättningar eller på katolska institutioner. Ålderdomshemmen kunna ej träda i stället för statens fattighus eller "poor farms", men nog böra de befria vårt samfunds gamla män och kvinnor från att tillbringa sin lefnads afton på dessa nödhem. De flesta gamla bland vårt folk ha en liten sparpenning, men de behöfva någon, som förvaltar deras tillhörighet och skänker dem vård och kärlek. Det kunna de kristna ålderdomshemmen göra. En och annan äfven i våra församlingar finner sig, då arbetskraften är slut, ej blott hemlös, utan äfven medellös. För dessa böra ålderdomshemmen vara en tillflykt. Många gamla finnas, som äro rikligt försedda med timliga medel; dessa skola se till, att ålderdomshemmen ej behöfva lida brist, utan kunna öfva barmhärtighet mot fattiga gamla, som äro i behof däraf.

"Meningen med ålderdomshemmen är ej att fritaga barn och anförvanter från att vårda sina gamla föräldrar och släktingar, där sådant kan ske, men det gifves så många fall, där inga barn eller släktingar finnas, som kunna eller vilja taga vara på de gamla, hvilka dock äro i behof af tillsyn och hjälp.

"Dessa säregna fall, i hvilka samfundet behöfver ingripa, äro tillräckligt många för att kräfva större ålderdomshem i hvarje konferens. Den redan vunna erfarenheten i denna verksamhet visar, att många gamla sutto och väntade, att samfundet skulle göra något för dem, och hälsade med glädje den dag, då de fingo flytta in i varma hem, som den kristliga kärleken uppfört åt dem, och hvarest de skulle få hvad de behöfde intill sin död. Ett mera tacksamt fält kan heller icke den kristliga kärleken upptaga."

Ja, hvad skall man göra med de gamle? Hafva Augustanaförsamlingarna eller de enskilda föreningarna inom vår synod gifvit ett tillräckligt svar på denna fråga genom ålderdomshemmens upprättande, eller finns det någon bättre väg? Denna fråga har varit en kinkig fråga, ända sedan synden kom in i världen. Icke ens den vältalige, vise Cicero har tillfredsställande besvarat denna fråga i sin afhandling *De senectute.* Dr Oslers förslag är för radikalt, ty han ville återvända till den gamla rama hedendomen, som gjorde bruk af sina ättestupor för att blifva befriad från de förargliga gamle. I Guds ord hafva vi, som vilja vara kristna, en tillräcklig undervisning och ett tillräckligt svar på denna fråga, om vi blott vilja lyssna därpå och följa detsamma; men det stora felet är, att vi hafva så svårt för att låta Guds ord gälla i alla stycken och i alla frågor. Nog veta vi, huru det fjärde budet lyder, och vi veta också, hvad hedra fader och moder betyder. Men huru få, äfven förståndiga, kristliga barn vörda, tjäna, lyda, älska och hafva sina föräldrar för ögonen i den fulla bemärkelsen, som det fjärde budet menar? Barnens synder emot detta bud blifva icke förlåtna genom att inlösa föräldrarna på ett ålderdomshem, så att man slipper att ha något besvär med dem. Å andra sidan kan det icke nekas, att föräldrar finnas, som äro mycket svåra, kinkiga och oresonliga. Under sådana omständigheter kan det synas, som om en skilsmässa vore bättre än kif och strid, och inför världens ögon kan det synas, som om de gamles inflyttning på ett ålderdomshem vore att rekommendera. Men den rätta vägen, som Gud i sitt ord utstakar, är att barn och föräldrar skola lägga bort sina synder emot hvarandra, ångra och bekänna dem och bedja Gud om syndernas förlåtelse för Kristi skull och sedan lefva såsom kristna människor. Med detta har jag icke velat säga något emot ålderdomshemmen, utan mera emot det missbruk, som man icke så sällan gör af desamma för att dölja en af vår tids svåra

synder. För de gamle, som icke hafva några barn, som de kunna hylla sig till, eller sådana barn, som icke kunna taga vård om sina föräldrar, äro ålderdomshemmen sköna tillflyktsorter, som våra kristna församlingar göra en stor kärleksgärning uti att uppbygga och underhålla. Att så många redan blifvit upprättade — och flera äro i görningen — är ett glädjande tidens tecken. Det är sant, att inom hvarje county finnes ett eller flera fattighus; men äfven där det går någorlunda hyggligt och rätt till, så är det en stor skillnad emellan ett borgerligt fattighus och ett kristligt ålderdomshem. I det förra behöfva icke föreståndaren och betjäningen vara kristna människor, och för fattighjonens andliga väl är icke annorlunda sörjdt, än att där är frihet för hvilken lära som helst att fritt förkunnas, eller också att något Guds ord ej behöfver förkunnas. I våra ålderdomshem är sörjdt för andlig uppfostran och själaföda genom Guds ords och nattvardens bruk enligt vår ev. luth. bekännelse såväl som genom kristlig tukt och ordning.

De olika slagen af ordnad missionsverksamhet.

De olika slags grenar af missionsverksamhet, som hafva bedrifvits inom synoden, vittna om tillvaron af andligt lif inom densamma, vare sig att vi tala om hemmission, immigrantmission, hednamission eller inre mission. Sådan verksamhet, om den skall uppkomma, bestå och lefva ett sundt och friskt lif, förutsätter tillvaron af andliga lifsintressen och lefvande tro på honom, som säger: "Jag lefver, I skolen ock lefva". Dessa olika verksamhetsgrenar stå också i logiskt sammanhang med hvarandra. Synodens första, största lifsverksamhet, d. v. s. villkoret för dess existens, var och är fortfarande hemmissionen. Efter synodens organisationshistoria kommer också följdriktigt berättelsen om dess hemmission. Alla våra församlingar hafva uppkommit genom denna verksamhet, d. v. s. genom att samla så många af våra lutherska landsmän som frivilligt velat sluta sig tillsammans i ev. luth. församlingar. För att företaga en sådan verksamhet förutsättes icke blott tron på bibeln, att den är Guds sannfärdiga ord, utan också att den ev. luth. uppfattningen af Guds ord i dess bekännelseskrifter är den rätta. Allt hvad som bidragit och bidrager till upprättandet af ev. luth. församlingar här i detta land med sin religionsfrihet hör till vår hemmissionsverksamhet.

För en sakkunnig behandling af detta ämne hänvisas läsaren till dr P. J. Brodines artikel i "Minnesskrift" för jubelmötet.

Den missionsverksamhet, som ligger närmast hemmissionen, är immigrantmissionen. Denna är mest ordnad i New York och Boston, och detta därför, att de flesta svenska immigranter landstiga på dessa två platser. Med denna verksamhet åsyftar man att i all vänlighet möta landsmännen och erbjuda dem, som det önska, upplysningar, råd och hjälp. Denna verksamhet är icke något proselytmakeri. De flesta immigranter från Sverige äro åtminstone nominella lutheraner. De kunna naturligtvis, för allt hvad vi veta om dem, vara mycket dåliga lutheraner och kristna; ifall de i detta land önska tillhöra en ev. luth. församling, så kunna vi gifva dem de upplysningar, som de behöfva. Vi kunna tala tröstens ord till de bedröfvade och råda och bistå dem med den timliga hjälp, hvaraf de äro i behof. Genom denna verksamhet har mången immigrant haft orsak att tacka Gud, att han här mött landsmän och trosbröder, som visat både andligt och lekamligt intresse för honom. Både i New York och Boston finnas lutherska immigranthem, som ha varit till mycken välsignelse för mången immigrant. (Se vidare dr G. Nelsenius' artikel i "Minnesskrift" öfver ämnet.)

I nästa rummet kommer hednamissionen i god följd. Det vore alldeles i strid med det andliga lifvets och den sanna trons natur, om det folk, som har Guds rena ord och som smakat och sett huru ljuflig Herren är, skulle slå sig till ro och icke hafva någon tanke på, något medlidande med de många människor, som sitta i dödens och mörkrets skugga rundt omkring i världen. Tidigt började man att samla medel för hednamissionen och gjorde hvad man kunde för att understödja sådana missionssällskap, som man något kände till.

Sedan synoden kom i gemenskap med General Council, började man att sända personliga krafter för missionsfältet i Indien, där nu en blomstrande mission bland Telugu-folket finnes i och omkring Rajahmundry. Sedan krafterna blifvit starkare och missionssinnet växt till, öppnades en särskild hednamission, som tillhör Augustana-synoden, i Kina, och som oaktadt alla oroligheter i det folkrika landet har haft en lofvande framgång. Äfven på ön Porto Rico i Västindien har General Council en framgångsrik mission, i hvilken mission alla arbetarna äro svenskar.

På samma gång som intresset för hednamissionen har till-

växt och man allt mer och mer har kommit att inse det nära sammanhanget emellan hednamissionen och hemkyrkan, så har den frågan uppstått: kan man vänta något varmt intresse för hednamissionen, om kyrkan här hemma icke har något varmt intresse för sin egen frälsning, utan tvärtom blir liknöjd både med afseende på tron och lefvernet? Man har då insett, att en annan gren af missionsverksamhet varit behöflig, och äfven den har börjat allt mer att organisera sig, nämligen den inre missionen. I de stora städerna, där ett större antal af svenskar bo och uppehålla sig, har man sedan en längre tid tillbaka öfvat stadsmission i någon form, hvarigenom mycket godt blifvit uträttadt, men det har allt mer och mer visat sig, att denna verksamhet behöfver hafva en fast och väl planlagd organisation. En sådan förening inom Illinois-konferensen har man nu i Chicago under namn af Lutherska Inre Missionsföreningen i Chicago. Den har sitt hufvudkontor i 1346 N. La Salle street. En omfattande stadsmission bedrifves genom följande verksamhetsgrenar: 1. Hjälp- och arbetsbyrå; 2. Räddningsmission; 3. Barnkrubba; 4. Gatu- och krog-mission; 5. Fängelsemission; 6. Hospitalsmission; 7. Hospits; 8. Immigrantmission. En månatlig tidning utgifves under namn af *Stadsmissionären.* En superintendent står i spetsen för föreningen. Konferensen understödjer verksamheten genom anslående af penningebidrag. I dessa affallets tider är en sådan verksamhet till stor hjälp för kyrkan, särskildt i de stora städerna, där ondskans makter hafva koncentrerat sig. Det är ock att hoppas, att på alla de ställen, där i någon form en inre mission har börjats, den må växa och allt mera ordnas, så att den må alltmera utföra det verk, som är så högeligen af behofvet påkalladt.

Ungdomsföreningar.

I de flesta af synodens församlingar finnas numera ungdomsföreningar, hvilken företeelse måste betraktas såsom ett lifstecken bland våra församlingar. Idéen till sådana föreningar hade man icke fått från Sverige, ej heller från den lutherska kyrkan i Amerika, som var här före Augustanasynoden, utan från de reformerta samfunden. Icke heller bland de senare hade ungdomsfrågan blifvit på allvar väckt förrän mellan 1880 och 1890. Från denna tid daterar sig de stora ungdomsföreningarna "Christian Endeavor" och "Ep-

worth League", som hafva tillväxt förvånansvärdt fort. På sex år efter dess organisation förökade sig Epworth League, som är mera uteslutande en metodistisk ungdomsförening, ända till 1,250,000 medlemmar. Det syntes med ens blifva uppenbart bland de kristna samfunden, att man hade en länge förbisedd, men väldig kraft för kyrkan och kristlig verksamhet uti ungdomen, och man skyndade sig att göra bruk af densamma genom att organisera de strödda, oordnade ungdomsföreningar, som redan funnos, uti större förbund med bestämda stadgar och regler.

Ungefär vid samma tid uppstod denna ungdomsrörelse inom lutherska kyrkan. De första mått och steg, som togos för organiserandet af ett Luther-förbund, "Luther League", tillskrifvas "Jung Männer Verein" af den tyska St. Peter-kyrkan i New York i april 1887. Denna plantering tog rot och har utbredt sig till de flesta delar af den lutherska kyrkan i landet.

Då denna fråga kom upp i synoden, var man villrådig om hvad man skulle svara på densamma. Det var ju en ny fråga. Uppfostrad i en statskyrka, var man icke van att gifva åt ungdomen så stora friheter, som här var fråga om. De mera fromt konservativa tyckte ock, att den bibliska åskådningen och andan inom den ortodoxa, lutherska kyrkan icke gynnade den självständighet, som man fruktade låg i denna ungdomsrörelse. Men man ställde sig icke på tvären emot ungdomsrörelsen i den form, som den nu tagit, utan ville bida tiden och gifva akt på huru den komme att vända sig. Emellertid visade det sig, att de unge till att börja med icke visste hvad de egentligen ville, eller hvad de skulle sätta som sin uppgift, och flerstädes torde de icke ännu ha den saken klar för sig, men förståndiga pastorer och ledare hafva verkat därhän, och den åskådningen hyses ganska allmänt, att Luther-förbunden måste vara trogna mot kyrkan och dess bekännelse, verka för hennes intressen och undfly all unionism.

De unga se ej ogärna, att församlingens pastor tjänar som ordförande och hjälper dem med råd och dåd; men en förståndig pastor fordrar icke, att han nödvändigt måste tjäna som ordförande, eller att hans mening i villkorliga ting måste gälla. De unga hafva visat sig kunna göra stora ting i församlingen, där man möter dem med kärlek och förtroende.

Understödskassan.

Hvad menas med Understödskassan, och hvem är det, som skall få understöd? Numera aflidne pastor O. W. Ferm har en artikel i "Minnesskrift" om detta ämne, och däri säger han, att "Augustana-synoden har en understödskassa, som ock kallas 'The Ministerial Aid Fund of the Augustana Synod', och som utgör en synodalinrättning, nästan lika gammal som synoden. Men oaktadt dess ålder är det väl ingen verksamhet, som är så litet känd, och ingen som haft så få vänner och gynnare." Det där låter mycket ledsamt. Då måste väl kassan vara klen eller eljest stå på dåliga fötter, eller ock så illa organiserad, att ändamålet med densamma icke kan vinnas. Med tacksamhet veta vi dock alla, att pastor S. A. Lindholm, den närvarande kassören, har skrifvit mycket för att förklara förhållandet med Understödskassan, och han har sett saken både från kristlig, ekonomisk och filosofisk synpunkt, så att man nu synes kommit mera på det klara. Kanske några ord ifrån historisk synpunkt icke heller vore ur vägen.

När man gifver akt på hvad som blifvit förhandladt i detta ämne, så finner man, att man från början icke haft samma mening rörande ändamålet med denna kassa. De olika namn, som denna kassa burit, äro redan tillräckliga bevis för att man icke hade samma mening om samma sak. Pastor Ferm säger, att det första uppslaget till denna kassa gafs af dåvarande presidenten dr T. N. Hasselquist, som i sin årsrapport till synoden 1865 i Princeton, Ill., med anledning af pastor J. P. C. Boréns död, det första dödsfall som timat bland synodens pastorer, hvarvid den hädangångne lämnade änka och barn efter sig, såg i detta dödsfall en påminnelse om att synoden borde göra nödiga anstalter för att understödja fattiga prästänkor. Med afseende därpå vill jag anföra pastor Ferms egna ord: "Synoden beaktade presidentens ord och utsåg en kommitté, hvilken skulle taga ärendet i öfvervägande och till ett kommande synodalmöte framlägga förslag till stadgar för en pensionskassas stiftande och reglering; men som alltför ofta varit händelsen, uppsköt kommittéen sitt arbete och gjorde intet vidare till saken under det synodalåret. Det var först på mötet 1867, som kommittéen inkom med ett förslag, och som mått och steg togos i detta syfte. Sagda år kan därför sägas vara Augustana-synodens understödskassas egentliga

stiftelseår, då först såg hon dagens ljus, då först började hon beträda sin smala och ofta törnbeströdda stig."

I detta anförande kallar pastor F. kassan först "pensionskassa", och sedan kallar han den "Augustana-synodens understödskassa". I synodens protokoller för 1866, '67, '68 heter den "synodens prästänkekassa". Således skulle den icke vara någon "pensionskassa" utan en "understödskassa". De båda begreppen äro olika. Hvilketdera omfattade synoden?

År 1868 antog synoden stadgar för denna kassa. Låtom oss läsa dem. De stå i synodens protokoll för 1868, sid. 18.

"STADGAR FÖR FÖRVALTNINGEN AF AUGUSTANA-SYNODENS PRÄSTÄNKEKASSA.

1. För att underhålla behöfvande prästänkor inom Augustana-synoden skall synoden hafva en kassa under namn af Augustna-synodens prästänkekassa.

2. Till denna kassa betalar hvarje präst årligen vid synodens möte 1 (en) procent af sin ordinarie lön till kassören; därjämte upptages i hvarje till synoden hörande församling årligen en kollekt till denna kassa, hvilken före eller vid synodens årsmöte inlämnas till kassören.

3. Synoden väljer vid hvarje årsmöte en kommitté bestående af fem, som har att förvalta denna kassa. Kommittéen väljer sin ordförande och kassör.

4. Kommittéen skall:

1:o En gång hvarje år i offentliga tidningar påminna om kollekters upptagande till prästänkekassan.

2:o Undersöka hvilka prästänkor behöfva understöd.

3:o Efter bästa bepröfvande meddela understöd åt de änkor, hvilkas skriftliga begäran därom är åtföljd af tillfredsställande intyg om det verkliga behofvet af hjälp.

4:o Hvarje år till synoden afgifva berättelse om sin verksamhet.

5:o Vara en för alla och alla för en inför synoden ansvariga för kassans medel och förvaltningen af densamma.

6:o Om testamenteringar eller inkomster på annan väg än den ofvan angifna skulle tillfalla kassan, så uppbäre och förvalte den dem efter testators eller donators bestämmelse, ifall sådan finnes, i annat fall i likhet med kassans öfriga medel och vare synoden ansvarig för förvaltningen.

5. Kassören skall emottaga alla inkomster, föra ordentliga räkenskaper öfver inkomster och utgifter och framlägga dem

vid synodens årsmöte i förening med kommittéens årsberättelse. Han skall vid kassaförvaltningen i allo rätta sig efter synodens och kommittéens närmare bestämmelse".

Enligt dessa stadgar skulle denna kassa vara en pensionskassa för behöfvande prästänkor. Sedermera hafva stadgarna blifvit så förändrade, att äfven nödställda präster och professorer och deras änkor skola kunna få hjälp ur kassan, sedan styrelsen undersökt hvilka behöfva understöd, då de efter bästa bepröfvande må sådant meddela. Detta sätt att gå tillväga ansåg en del icke vara fullt lämpligt, och det kändes svårt nog för den mera finkänsliga behöfvande. En del yrkade på att det enda rätta och praktiska sättet vore, att kassan blefve ett slags lifförsäkringskassa, och att den präst eller professor, som utgjorde sina bestämda utskylder till kassan, också skulle efter bestämda regler erhålla en viss summa för sina efterlefvande. Emellertid har kassan förblifvit, icke blott en prästernas sak, utan ock en församlingarnas sak så tillvida, som att alla församlingar påfordras att erlägga en cent pr kommunikant vid hvarje präst eller professors dödsfall. En del pastorer och professorer i våra skolor hafva icke förenat sig med understödskassan, och möjligen är det det oklara rörande ändamålet med densamma, som är orsaken till att de så handla.

Då jag uppehållit mig vid hufvudfrågan för att om möjligt klargöra hvad den s. k. understödskassan är, så har jag icke inlåtit mig på att redogöra för de många förändringar och tillägg, som stadgarna undergått; men alla dessa förändringar visa, att ändamålet med kassan icke varit klart, utan att man försökt att förena två olika saker, som i praktiken icke kunna förenas. Att göra barmhärtighet, att understödja och pensionera en viss klass af fattiga och sjuka, är en god sak — och här sättas inga gränser för den fria kärleken; men den hjälpen får icke tagas ur en lifförsäkringskassa, som tillkommit genom medlemmarnas bestämda bidrag för ett bestämdt ändamål, nämligen för prästänkor — icke för prästänkor i allmänhet, utan änkor efter sådana medlemmar, som insatt sina sparpenningar i kassan.

Oaktadt man har hindrat sig själf på detta område genom oriktiga principer och därpå byggda stadgar, har dock denna inrättning uträttat icke så litet. Många hafva därför haft orsak att tacka och välsigna Gud. Pastor Ferms slutord gifva oss en god anledning att instämma i denna tacksägelse.

Hans ord lyda som följer: "För dem, som önska veta hvad godt understödskassan gör, må följande siffror anföras. Sedan de nya stadgarna antogos i Galesburg 1898, eller under perioden 1899—1908, har kassan utbetalt i årsunderstöd och assessment till ålderstigna och sjuka pastorer samt änkor och barn cirka $18,600 och under sista synodalåret $5,200. I grundfonden fanns $20,473.23 sistlidne juli. De nu gällande stadgarna synas innehålla hvad man önskar. Ändringar och tillägg behöfva ju göras tid efter annan, efter som behofvet kräfver. De understödsberättigade ha fått hvad dem enligt stadgarna tillkommit; intet klagomål har försports, utan har man varit nöjd och belåten, glad och tacksam för den hjälp, man fått mottaga, och välsignar understödskassans verksamhet."

Huru man lefde och dog i banbrytaretiden.

Såsom ett tillägg till föregående historik kan det vara af intresse att veta något om huru man lefde och dog i den s. k. banbrytaretiden, innan man hade hört talas om några vare sig prästänkekassor, understödskassor, pensionskassor eller lifförsäkringskassor. Då var det väl rysligt fattigt på den tiden, och hvad lefde ni af? frågar man. Ja, visst var det fattigt. Många födoämnen voro väl så dyra då som nu. Men man fick göra som ordspråket lyder, "rätta munnen efter matsäcken". Och hvad skulle man kläda sig med, och huru? Frågan gällde icke första eller sista modet, utan hvad skulle man använda för att skyla sin arma kropp med? Den enda modejournalen, man hade att gå efter, kallades "nöden har ingen lag", men äfven då gick det icke an för en kristen människa att säga, om man stal, att det skedde på "den tiden, då det icke var någon synd att stjäla."

I den första nybyggartiden hade prästerna, för att tala om dem, vissa förmåner, som de icke hafva i den närvarande tiden. Sålunda var t. ex. den allmänna fattigdomen bland folket mera en fördel än ett hinder för deras verksamhet, åtminstone var detta förhållandet ute på landet. Om en präst skulle komma nu till en af våra välbärgade församlingar, gående till fots, bärande sin slitna "carpetbag" i handen, klädd mången gång icke stort bättre än mången "tramp" nu för tiden och nöjd med att ligga på golfvet, ifall det fanns golf i kojan, i en vrå, helst, om möjligt, i en vrå fri från vägglöss, glad och tacksam att få dela med det kära folket det rykande rotamoset i träfatet,

BARNHEMMET I JOLIET, ILL.

BARNHEMMET I ANDOVER, ILL.

BARNHEMMET I STANTON, IOWA.

BARNHEMMET I MARIADAHL, KANS.

m. m., m. m., ja, om en präst så utstyrd nu skulle komma till våra välbärgade och fina farmare, skulle han med möda få komma in och låna hus öfver natten, och mycket mindre skulle han få uppträda i deras kyrkor och hålla en predikan. Ingen, som icke kände honom personligen, skulle taga honom för en präst, och man skulle icke tro hvad han sade. Men af sådana svårigheter hade vi ej ondt i banbrytaretiden. Alla voro i samma fattiga belägenhet, och därför stötte man sig icke på att prästen var fattig och kom och gick såsom en annan människa. Nu går det gärna efter ordspråket, "såsom man är klädd, blir man hädd", men i banbrytaretiden var det icke så med afseende på prästerna, om de kommo såsom Herrens tjänare och i helig enfald och med allvar förkunnade Guds rena ord. Då var det en härlig syn att se, med hvilken glädje vårt kära folk, som hade haft någon andlig fostran, innan de kommo hit, samlades för att höra Guds ord, för att få sina små älsklingar döpta och för att blifva delaktiga af den heliga nattvarden. Det var detsamma, om det var vinter eller sommar, höst eller vår, ur eller skur, söndag eller veckodag, så kommo de med glädje tillsammans. Undantag funnos visserligen, nämligen på sådana ställen som voro bebodda af folk från sådana orter i Sverige, där kyrklig och andlig fostran varit mycket svag. Emellertid måste man säga, att den tidens allmänna fattigdom var en förmån, som våra pastorer nu icke hafva.

En annan förmån, som både präster och annat folk hade under den första nybyggaretiden, var lättheten att få sig ett stycke land och ett eget hem. Icke så få af de tidigare prästerna skulle icke hafva kunnat uppehålla sig, om de icke haft den utvägen att komma i besittning af ett stycke land och söka få sin bärgning till stor del däraf. De nybildade församlingarna kunde icke med bästa vilja gifva sin pastor en sådan lön, hvarpå han kunde lefva. Några af oss fingo en liten hjälp, så länge vi stodo såsom medlemmar af Norra Illinois-synoden, från General-synodens missionskassa; men när vi utträdde 1860 och organiserade Augustana-synoden, blef naturligtvis denna lilla hjälp tagen ifrån oss. Hade det då icke funnits tillfälle att komma åt ett stycke land, så hade flera utaf oss varit tvungna att nedlägga sitt ämbete. I de nyare staterna, såsom Minnesota, Iowa, Wisconsin, Nebraska, Kansas, m. fl., fanns då mycket regeringsland, som kunde erhållas genom så kallad preemption. Hvar och en som hade tagit ut sitt första papper för att bli medborgare i Förenta staterna kunde på landkontoret

begära få lagligt fastebref på ända till 160 acres land, mot villkor att han gjorde sitt hem på detsamma, byggde sig ett litet hus eller "claim shanty", som man kallade det, odlade upp en liten bit af landet, och sedan efter en viss tid, vanligen ett år, betalade $1.25 pr acre eller $200 för 160 acres. Köpet afslöts på landkontoret, där man på bestämd tid infann sig med sina vittnen, som svuro på att nybyggaren och farmaren, in spe, hade fullgjort allt hvad lagen kräfde. Nu var det alltid svårt för en fattig präst att kunna skaffa de $200 till att betala landet med; men det var nästan alltid lätt att få sälja halfva landet till bemedlade nykomlingar, och på de 80 acres, som man hade kvar, kunde man godt göra sin bärgning. Så länge som församlingarna voro oförmögna att löna sina pastorer, hörde man icke något klander öfver att präster skaffade sig land; men när församlingarna kommo i bättre omständigheter, så tyckte man, att de borde gifva sina pastorer så pass mycket, att de måtte kunna lefva utan bekymmer för sitt timliga uppehälle. Man började ock att klandra de pastorer, som skaffade sig land och egna hem, man passerade resolutioner, att präster ej böra befatta sig med näringshandel, o. s. v. Äfven mente man, att präster icke böra befatta sig med kolonisationsfrågor. Långt ifrån att man kan eller bör misskänna det berättigade uti motivet, som låg och ligger under dessa tankar, måste man dock vid närmare eftertanke inse det ytliga och trångbröstade, som ligger uti en sådan uppfattning. Ty för det första så bryter nöden all lag. Att detta ostraffadt kan ske, har vår Frälsare visat, när han uttalar sig om Davids handling, då han åt skådebröden, hvilka endast prästerna hade lof att äta. Våra präster syndade icke heller, när de skaffade sig en landbit och sökte därmed att få för sig och sina familjer det underhåll, som de under omständigheterna ej på annat sätt kunde få.

För det andra är det icke orätt för en präst eller hvem som helst att i nödfall bruka land, ty land kan under alla omständigheter brukas, om man brukar det rätt, till Guds ära och människors bästa. Ett exempel är här på sin plats. Under föregående rubrik nämner pastor Ferm om huru frågan om en understödskassa allra först uppkom, nämligen genom dr Hasselquist, i hans årsrapport 1865 med anledning af pastor Boréns frånfälle. Eftersom pastor Borén var den första af Augustana-synodens präster, som med döden afgick, så anför er jag hela paragrafen. Sedan H. omnämnt skolornas såväl som synodens öfriga verksamhetsgrenar såsom framgångsful-

la, säger han: "Däremot påminna vi oss, att ett rum ibland församlingslärarna inom synoden är nu för alltid tomt, i det vår käre broder, pastor J. P. Carlsson Borén, fått sluta sitt jordiska arbete. Då vi ihågkomma de mångahanda pröfningar och lidanden, han under sina sista lefnadsår haft att genomgå, göra vi oss det vissa hopp, att Herren renat guldet, fejat denne Levi-son och hemfört honom såsom moget hvete i sin himmelska lada. Vi äro icke för många; hvem som härnäst skall saknas i vår krets, veta vi ej. Det som skett manar oss att vara flitiga i vårt verk, medan dagen är, och hålla våra lampor brinnande, att brudgummen ej må finna oss sömniga, utan i full verksamhet, beredda att möta honom, när han kommer. Jag förmodar, att synoden, i anledning af detta första dödsfall ibland oss under vår synodala tillvaro, vill fatta sådana beslut, som vår broders ständiga frånvaro föranleder. Denna händelse framställer dock en af de mörka sidorna, som häfta vid vårt kyrkosamfund. Under det de flesta pastorerna ej erhålla större löner, än som åtgå till deras anständiga bärgning, och kanske icke öfverallt ens så mycket, hvaröfver ej är att undra, när man besinnar församlingarnas ungdom och medlemmarnas fåtal, måste dock icke lärarna, om de hafva familjer att försörja, se med sorg den stund nalkas, då de, som ligga dem om hjärtat, blifva lämnade utan hem, utan underhåll, ett föremål för den allmänna barmhärtigheten, och barnen skingrade i alla väder? Vi måste i tid taga de mått och steg, som denna allvarsamma sak kräfver."

Pastor Borén lämnade efter sig hustru och tre barn, och det skulle hafva blifvit svårt för denna familj att uppehålla sig, om han icke tagit sig land och uppfört ett litet hus å detsamma, innan han dog. Redan 1862 organiserade han en liten församling i Town of Goodhue med namnet Svithiod, bestående af 16 kommunikanter, alla nyligen bosatta därstädes. De kunde nätt och jämnt reda sig själfva och kunde följaktligen icke åstadkomma någon prästlön. Borén beslöt dock att stanna hos dem, och alldenstund där fanns icke så litet regeringsland, så lade han in "claim" på 160 acres, uppsatte ett "claim shanty", insatte en del af sina böcker och sina saker där, men nu var han olyckligtvis en rökare, och huru han rökte, så fattade hans "shanty" eld och allt uppgick i rök. Som han emellertid var en lugn, godmodig västgöte, gaf han icke saken förlorad, utan gick till en annan backsnedd af sitt land och gräfde ut en håla i backen (dug-out) och byggde ett shanty öfver hålan. Detta

skedde, medan han var ungkarl. Sedan gifte han sig och bodde med sin hustru i källarhålan om vintern, men om sommaren kröpo de upp och bodde i "shantiet". Den lilla församlingen hade ock i början sin kyrkolokal i detta efter årstiderna lämpligt inrättade hus. Emellertid lyckades B. att få några acres af sitt land uppodlade, som han besådde med hvete, och började så få litet inkomster af detsamma. Efter ett par år fick han kallelse från församlingen i Stockholm, Wis., och denna kallelse ansåg han sig böra antaga. Hans arbetsdag blef ej lång på den nya platsen. Han sjuknade i galopperande lungsot och dog i mars 1865. Mörkt syntes det nu i sanning för den stackars hustrun och barnen. Alla beklagade den sörjande familjens ställning; men nu blef landet, som han hade skaffat sig, en god hjälp för den efterlämnade familjen. Efter utredningen af boet, som undertecknad utförde, blef det omkring $1,400 i behåll, sedan alla skulder hade blifvit betalda. Detta var en större summa, än någon prästänka får ur understödskassan i vår tid.

Samma goda resultat kunde i flera fall uppvisas ibland de banbrytande pastorerna på landet. Så mycket åtminstone kan man säga, att deras församlingsbor icke uttröttades genom prästens ständiga tiggande för sin egen existens, utan tvärtom, när de sågo sin pastor ärligt arbeta på sin jordtorfva för att kunna stanna och tjäna dem såsom deras själasörjare, så var det icke ovanligt, att de kommo frivilligt och hjälpte honom taga några spadtag. På denna väg uppstod ett ömsesidigt beroende mellan pastorn och hans församlingsbor, något som var af stort värde för båda parterna; prästen fick bättre lära känna farmaren, och farmaren fick bättre lära känna prästen. Präster finnas, som hafva ett mycket oriktigt begrepp om farmarens ställning, om hans arbete, om hans besvärligheter och pröfningar. Man tror, att han åker på guldmoln genom lifvet och har blott goda dagar och små bekymmer, då likväl det sanna förhållandet är just det motsatta. Likaså har jag hört att farmare finnas, som inbilla sig, att prästerna äro en klass människor, som taga lifvet lätt; som likt fåglarna icke behöfva så eller skörda eller inbärga i lador, utan bara öppna munnen och pungen, så få de allt hvad de behöfva och mycket mer än de hafva förtjänt. Sådana ömsesidiga omdömen komma dels af ren elakhet och gudlöshet, ty världen är full af synd, och djäfvulen är ännu lös, och dels af okunnighet eller bristande kunskap om hvarandra och hvarandras lefnadsförhållanden. Bor

en landtpräst ute på landet ibland sitt landtfolk och besöker sitt folk och ser efter huru de ha det, och i synnerhet om han har något pröfvat på hvad det kostar att föda sig i sitt anletes svett, så kan man vara säker på att han fäller ett mera rättvist omdöme om farmaren. Tvärtom, om farmaren går flitigt i kyrkan och gifver akt på prästens predikan och hvad han för öfrigt gör och icke gör, så skall han småningom finna, om han är en renlärig, rättskaffens luthersk präst eller icke; om han sköter sitt ämbete med flit och samvetsgrannhet eller icke; om han nedlägger arbete på sina predikningar eller skakar dem ur rockärmen; om han uppriktigt söker att fullgöra de kraf, som Guds ord och församlingens konstitution ställa på honom. Ja, då får en rättsinnig farmare och hvilken annan som helst se, att prästkallet icke är en ett latmanskall.

Emellertid, så långt man vet, så har det icke visat sig vara skadligt, att pastorer hafva haft en landbit och eget hem och bott tillsammans med församlingsmedlemmarna ute på landet. Tvärtom synes det ha haft nytta med sig i flera afseenden. Man kan frestas att tro, att denna egna-hems-fråga har något att göra med den så ofta förekommande prästflyttningen. Månne en landtpräst skulle känna sig så lätt frestad att flytta, om han hade ett eget hem? Utan tvifvel finnes det fall, då en präst kan hafva fullt skäl att flytta, och då en flyttning kan vara ömsesidigt välgörande; men i de flesta fall äro de tätt förekommande flyttningarna olyckliga både för församlingen och prästen. I synodens senaste statistik uppgifvas församlingarna till 1,167 och deras prästboställen till 524 och prästernas till 646. Däribland inräknas sådana präster, som icke betjäna någon församling. Det är därför icke så långt ifrån ett boställe till hvarje präst. Många af dessa boställen äro inga fattigstugor heller; somliga uppgå i värde till öfver $7,000. Majoriteten äro dock ej så dyrbara, men ungefärligen jämförliga med allmänhetens hus. Och här kan man säga: "lagom är bäst". Emellertid är det en stor förmån, att det finnes prästboställen i församlingarna, så att prästerna icke behöfva flytta af den orsaken, att de icke hafva någonstädes att bo. Men de många flyttningarna nu för tiden hafva nog hvarjehanda andra orsaker, hvaribland den djupaste är den ytliga uppfattning, man har om den kallelse man fick, och på hvilken man ordinerades till präst. Här är ej platsen att hålla någon föreläsning i pastoralteologi; men ämnet ligger inom historiens område, ty det har blifvit mycket på modet för präs-

ter att flytta, och kyrkans sanna vänner sörja mycket däröfver.

Medan jag är på detta kapitel om huru våra banbrytare lefde och dogo, kan jag nämna, att de flesta af dem kommo i besittning af egna hem, och jag tror icke, att någon af dem fördenskull försummade sina plikter emot de församlingar, hvilkas herdar de voro.

Om skriftspridningen och förlagsverksamheten.

I första bandet af detta arbete vidrördes något om första begynnelsen till denna verksamhet. Däraf finner man, att redan medan församlingarna stodo i förbindelse med Norra Illinois-synoden, hade dr Hasselquist i Galesburg, Ill., börjat utgifva tidningen *Hemlandet* år 1855, och undertecknad tidningen *Minnesota-Posten* 1857. Dessa båda tidningar hade samma syftemål, de sökte att tjäna landsmännen i både kyrkligt och borgerligt afseende. Från deras tryckerier började så småningom utgifvas trycksaker af olika slag, hvarigenom tanken på en tryckförening började väckas. Huru en sådan förening verkligen kom till stånd och var i verksamhet, när Augustana-synoden organiserades, är tämligen omständligt berättadt i I bandet sid. 861. Stadgar antogos och beslut fattades, att de båda tidningarna *Hemlandet* och *Minnesota-Posten* skulle förenas till en tidning, som skulle bära den äldres namn, och att Postens redaktör skulle blifva de förenade tidningarnas redaktör, samt att dess utgifningsort skulle bli Chicago från och med nyåret 1859. Där skulle också naturligtvis Tryckföreningen hafva sitt hufvudsäte. Huru tryckföreningen utvecklade sin verksamhet både genom tidningen och en sig alltmer tillväxande bokhandel och förlagsverksamhet, det har blifvit i detalj ganska väl beskrifvet af pastorerna O. V. Holmgrain och C. J. Bengston i "Minnesskrift". Men eftersom undertecknad har varit med något litet i denna verksamhet från dess början, så skall jag bedja att få säga något om vissa episoder, som inträffat i denna verksamhet, hvilket möjligen kan tjäna till upplysning i vissa frågor. Man har frågat, af hvad orsak jag började utgifva *Minnesota-Posten* med samma program som *Hemlandet,* som då visserligen kunde anses såsom tillräckligt för den lilla publik, som då var att påräkna. Till svar på denna fråga får jag meddela ett utdrag ur min "T. N. Hasselquists lefnadsteckning", sid. 63, där det heter: "Men Hasselquist hade ock andra afsikter med sin resa utom de nu nämnda.

Det var just vid denna tid (1857), som jag höll på att göra förberedelser för att utgifva den första svenska tidningen i Minnesota, nämligen *Minnesota-Posten*. Att han just icke fröjdade sig öfver detta företag, var ej att undra på. Redan den 1 juli skref han: "Du har ej sagt mig, om jag skulle nämna något om din påtänkta nya tidning, och har jag ej vetat, huru jag skulle göra; jag vill gärna göra hvad jag kan för den, ehuru jag fruktat och fruktar ännu, att den kommer att bringa dig och mig pekuniär förlust." I *Hemlandet* rekommenderar han den visserligen; men man kan nästan läsa mellan raderna, att han ansåg *Minnesota-Posten* som en ovälkommen gäst. Grunden till denna obenägenhet var icke blott fruktan för pekuniär förlust, ej heller ett trångbröstadt öfversitteri, hvilket han året förut med afseende på den *Svenska Republikanen*, Bishop Hillarnes organ, med herr Cronsiö som redaktör, hade vederlagt. Nej, hans bevekelsegrunder voro nog ädlare, om han än i vissa afseenden lät sina önskningar föra sig för långt. Hasselquist var en centralisationens man, hvilket skall på alla områden blifva allt mera uppenbart under fortsättningen af detta arbete. Han förordade *en* synod, *ett* högre läroverk, *en* tidning, *en* centralstyrelse och så mycket som möjligt de svenska lutherska församlingarnas sammandragning i geografiskt afseende. Denna plan är mycket god, om där blott är ett godt förstånd emellan centern och periferien; i annat fall visar sig planen outförbar. Jag erkänner gärna, att det var till en stor del ungdomligt oförstånd, som gjorde, att jag började en tidning i Minnesota med samma program som *Hemlandets;* men det skedde också delvis till följd af den gamla striden mellan centern och periferien, och jag behöfver icke erinra om att Minnesota då låg på periferien. Äfven erkänner jag, att jag tagit initiativet till många andra saker, som stått i strid med den åskådning, doktor H. och många med honom hyllade, icke därför att jag ogillade grunddragen af centralisationsidéen, utan därför att man gjorde den för trång. I Illinois var man på den tiden emot utflyttning till Minnesota; man var emot att hafva en konferens i Minnesota; man afrådde från att hafva en högskola i Minnesota, och naturligtvis var man emot idéen att hafva en tidning i Minnesota. Denna åskådning delade Hasselquist i viss mån, ehuru hans ljusa förstånd ofta kom i strid med densamma."

Dessutom kan jag till min ursäkt nämna, att tiderna strax före rebellkriget voro sådana, som ställde allmänheten inom

hvarje stat liksom på utkik, nervöst spörjande, hvad som komma skulle. Vi hade då inga järnvägar, som ställde oss här i Minnesota i förbindelse med den öfriga världen, och Mississippi var stängd i flera månader under vintern med is; men telegrafen hade vi, och genom tidningar kunde folket få del af dagens nyheter. Tryckföreningen kom till sitt slut, då tidningen *Gamla och Nya Hemlandet* såldes 1872 till herrar Enander och Boman för $10,000 och bokhandeln 1874 till Engberg, Holmberg och Lindell för $17,000. Man har undrat, hvarför synoden gick in på att på detta sätt göra slut på tryckföreningen, alldenstund den synbarligen icke var i en sådan penningebelägenhet, att den var därtill nödd och tvungen. Mitt svar på denna fråga, som pastor Holmgrain anför i "Minnesskrift" var utan tvifvel hufvudorsaken till denna handling; men därtill kan ock läggas den omständigheten, att Tryckföreningen gick i skuld år efter år efter Chicago-branden, och de, som drefvo på försäljningen af tidningen och bokhandeln, mente nog allvarligt, äfven om de voro något kortsynta, då de trodde att det icke betalade sig att behålla inrättningar, som icke buro sig i pekuniärt afseende.

Att en ny inrättning under namn af Augustana Book Concern, efter de erfarenheter man hade gjort, kunde uppkomma och blifva af den stora betydelse för synoden, som den verkligen visat sig vara, därför hafva vi näst Gud att tacka de män, som troget och träget arbetat för densamma från början till närvarande tid.

FJÄRDE AFDELNINGEN.

OM AUGUSTANA-SYNODENS KONFERENSER.

AUGUSTANA-SYNODEN är indelad i vissa områden, som kallas konferenser, och dessa innesluta inom sina gränser större delen af Förenta staterna, eller de delar af landet, där svenskar i någon betydligare mängd äro bosatta eller vistas. Vid jubelmötet 1910 voro de till antalet åtta; men sedan den tiden till och med 1914 hafva fyra nya konferenser uppstått, så att antalet nu är tolf. De två äldsta och största voro organiserade och i verksamhet före Augustana-synodens organisation, men de öfriga hafva uppstått sedan den tiden.

Det ursprungliga ändamålet med konferenserna var att gifva församlingarna tillfälle till mera riklig uppbyggelse, då prästerna inom konferensens gränser mera ofta kunde samlas för att hålla predikningar och diskussioner öfver andliga ämnen äfvensom för att katekisera barnen och ungdomen samt för att befrämja missionssakens angelägenheter. I denna riktning höll det på att gå i flera år, men i samma mån som synoden växte, lades allt flera saker och göromål i konferensernas händer, till dess år 1894 en ny ordning och uppgift för dem inträdde. Det var då som en förändring i afseende på församlingarnas representation antogs. Hittills hade församlingarna haft direkt representation vid synodens möten; nu skulle de blott hafva direkt representation i konferensens möten, och konferensen skulle välja sina representanter till synoden. På samma gång gjordes konferenserna nära på till självständiga synoder med undantag af att ordinera präster och upprätta teologiska seminarier, och så kunde man ännu fortfarande vädja från konferensens afgörande till synoden, utom det att man har flera kyrkliga institutioner och grenar af kyrklig verksamhet tillsammans med synoden. För denna förändring funnos flera orsaker, såsom de långa färderna, de dyra mötena, de tungrodda förhandlingsprogrammen, m. m. Men

däremot blefvo konferensernas sammankomster mera affärsmöten än andliga uppbyggelsemöten, såsom de förut varit. Dock blef denna förlust afhjälpt därigenom, att konferenserna uppdelades i flera bestämda distrikter under namn af "missionsdistrikter", hvilkas sammankomster hafva bibehållit egenskapen af att vara uppbyggelsemöten. På det hela måste man erkänna, att ordningen och författningen i deras nuvarande skick äro så praktiska, som man under omständigheterna kan vänta. Dock får man icke vänta, att, alldenstund stadgarna och programmen äro lika i de särskilda konferenserna, någon särskild historia för hvarje konferens blir öfverflödig; ty det är just här, på de individuella församlingarnas och konferensernas områden, som vår historia i stort icke blott har sin rot, utan äfven fortfarande har sin källa. Ehuru tron och bekännelsen kunna vara lika öfverallt, så gifves det dock mycket, som inverkar på det andliga och kyrkliga lifvets former, seder och bruk och som öfverallt åstadkommer i ögonen fallande olikheter. Dessa tillfälliga olikheter få icke söndra kristna, och i synnerhet icke lutherska kristna, från hvarandra, då de för öfrigt äro eniga i tron och bekännelsen. I vårt gamla hemland inverkade den borgerliga regeringsformen, såsom vi veta, icke så litet på den kyrkliga författningen och det kyrkliga lifvet. Där åter den borgerliga regeringsformen är republikansk-demokratisk, där blir också kyrkoförfattningen mer eller mindre demokratisk eller tenderar ständigt däråt. Detta ligger liksom i luften här i Amerika och sätter sin prägel på den kyrkliga författningen och sederna öfverallt, till och med, mer eller mindre, på den romersk-katolska kyrkan, oaktadt hon söker att hålla sitt folk i den blinda tron på påfven i Rom. Men det är så mycket annat, som inverkar på ett folks seder och bruk både i religiöst och borgerligt förhållande, såsom den natur i hvilken man bor, de nationaliteter man lefver tillsammans med såsom grannar och medborgare, huru och hvar man bor, på landet eller i staden, de kommunikationer man har, de skolor i hvilka barnen och ungdomen fostras, m. m. Allt detta och mycket annat utöfvar ett stort inflytande på oss människor, och därför är det af icke ringa betydelse för vårt andliga och kyrkliga lif, hvar vi bo.

I. Illinois-konferensen.

Rörande uppkomsten af denna konferens hänvisar jag till I bandet, sidan 816 och följande. Man ser däraf, att från och med 1852 var dess namn Mississippi-konferensen af Norra Illinois-synoden och omfattade då alla de få svenska församlingarna, som voro organiserade och betjänades af pastorerna L. P. Esbjörn och T. N. Hasselquist samt prästkandidaterna M. F. Håkanson och C. J. Valentin, hvilka två hade venia att predika och förvalta sakramenten. Alltså omfattade denna konferens församlingarna i Andover, Galesburg, Moline, Ill., och New Sweden, Iowa, med flera predikoplatser. Den höll sitt första möte i januari 1853 i Moline. Sedan höll den sina möten någon tid tillsammans med Chicago- och Minnesota-konferenserna, hvilka möten då fingo namn af "den Förenade Skandinaviska Konferensen". Chicago-konferensen bestod i början af norska församlingar och präster, men efter 1853 också af svenska församlingar och pastorer i och omkring Chicago.

I och med uppkomsten af Augustana-synoden förenades alla svenska församlingar och pastorer i staterna Illinois och Iowa till en enda konferens. Församlingarna i Iowa blefvo efter någon liten tid afskilda och organiserades till en egen konferens; men i stället blef Illinois-konferensens gränser mycket utvidgade, i det de kommo att omfatta norra delen af Indiana, hela Michigan och östra delen af staten Wisconsin. Dessa gränser äro ännu de samma, med undantag af de norra delarna af Wisconsin och Michigan, hvilka nu tillhöra den nya Superior-konferensen.

Denna konferens upptager sålunda ett landområde, som helt innesluter sjön Michigan, och på grund af sitt centrala läge, sina många och rika naturliga resurser och goda kommunikationsleder, både till lands och vatten, är nog denna trakt att räkna såsom en af de förnämsta i hela Förenta staterna. Den är mycket passande för jordbruk, boskapsskötsel, fabriksrörelse och handel. Klimatet är efter landets uppodling ganska godt, fastän icke det mest passande för nordbor. Inom detta område har man Amerikas hastigast tillväxande stad, Chicago, som 1837 fick stadsprivilegier med 4,200 innevånare och 1912 hade uppnått en folkmängd på 2,326,283 med godt om rum för många millioner mer. Det var inom dessa gränser, som svens-

kar började slå ned sina bopålar i början af 1840-talet, förnämligast i Henry county, Illinois, och enligt vanligt godt människoförstånd gjorde de därmed intet misstag. Omkring början af 50-talet kommo de i större mängd. Ännu fanns icke så litet regeringsland, som kunde åtkommas för $1.25 pr acre, och annat land såldes äfven mycket billigt. Då nu jordvärdet börjar att stå i omkring $300 pr acre, kan man lätt inse, hvilka förändringar som försiggått på 60 år. Såsom fattiga banbrytare och i kampen med en karg natur äro människor städse mera ödmjuka, försakande och förnöjda med Gud och sina bördor, än när man börjar känna sig litet förmögen och tycker sig hafva råd att lefva litet bättre, än man gjort förr. Mellan en föregående tid af hårdt arbete och stora försakelser och en närvarande tid af välmåga kan man se en betydlig olikhet inom alla våra konferenser, i synnerhet i fråga om religionen och de ting, som röra Guds rike. När man tager i betraktande de erfarenheter, som våra hit till detta land inflyttade svenskar fått göra, så måste man förundra sig öfver att det finns några traditioner kvar af den kristliga och kyrkliga fostran, som de hade från hembygden; men denna tradition har dock varit stark nog att gifva upphof till icke mindre än omkring 1200 församlingar i Norra Amerika.

Illinois-konferensen är vår äldsta konferens, och dess äldsta pastorer och ledare voro L. P. Esbjörn, T. N. Hasselquist, Erland Carlsson, Jonas Swensson och O. C. T. Andrén. De voro alla utbildade vid de svenska universiteten, antingen i Uppsala eller Lund, prästvigda enligt Svenska kyrkans ritus och hade tjänstgjort någon tid i dess församlingar, innan de kommo till Amerika. Jag hade glädjen att känna alla dessa män personligen, och jag hade varit här före dem, utom Esbjörn, som kom hit året före mig, och om man nu frågar mig, om jag märkte någonting hos dem, som tydde på att de ämnade upprätta någonting likt en statskyrka eller ställa det så, att man fick ett prästerskap, som var fördeladt i kyrkoherdar och adjunkter, så måste jag säga, att jag aldrig märkte några sådana tankar hos dem. Ej heller förnam jag någonsin, att de satte något särskildt märke på Illinois-konferensens församlingar, vare sig i afseende på läran eller författningen, till skillnad från de andra konferenserna. Härmed förnekas icke, att olika bruk och seder ha uppkommit och kunna uppkomma af olika tillfälliga orsaker på olika ställen.

Illinois-konferensen är delad i 10 missionsdistrikt. Dessa

ha icke uppkommit på en gång, utan efterhand som behofvet har kräft det. De kallas "missionsdistrikt", emedan de växt ut från de gamla missionsmötena, som före 1894 höllos mera obestämdt, utan afseende på några bestämda gränser. Sedan den tiden hafva distrikten fått bestämda gränser och mera bestämda stadgar, som göra dem till organ för den kyrkliga administrationen, under det distriktsmötena bibehålla den gamla karaktären att vara missions- och uppbyggelsemöten. Såvida det låter sig göra, lagar man så, att hvarje församling i distriktet får ett missionsmöte hvarje år, och att missionssaken i synnerhet framhålles.

Dessa distrikt äro: 1. *Rock Island-distriktet,* utgörande 22 församlingar med tillsammans 5,577 kommunikanter och en folkmängd af 7,939.* Två af dessa, nämligen den i Andover och den i Moline äro de äldsta församlingarna inom hela synoden, ty båda organiserades redan 1850. De öfriga äro: Swedona, Geneseo, New Windsor, First, Rock Island, Grace, Rock Island, Zion, Rock Island, Aledo, New Bedford, Cambridge, Port Byron, Prophetstown, Bethesda, Morrison, Ophiem, Emanuel, Moline, Salem, Moline, Sherrard, Trinity, Moline, alla i Illinois, samt Davenport och Ziegler Memorial, Fairport, Iowa. Alla hafva kyrkor utom Trinity, Moline, och de flesta hafva egna pastorsboställen. Med afseende på församlingen i Andover får den anmärkningen göras, att den hade 339 kommunikanter år 1860, 951 kommunikanter 1873, 1000 kommunikanter 1880, men endast 562 år 1912. Denna tillbakagång har troligen mer än en orsak. Församlingen var från början en landtförsamling och omfattade till att börja med ett betydligt landområde. Undan för undan delades detta område i nya församlingar, och då städerna efter kriget rundt omkring begynte uppblomstra, flyttade många dit, och denna tendens har allt fortfarande decimerat landtförsamlingarna. En annan orsak torde också vara att söka i den omständigheten, att de förmögnare hafva alltjämt utvidgat sina farmer och därigenom undanträngt småfarmarna. Emellertid har kommunikantantalet i den nämnda församlingen från 1880-talet reducerats till ungefär hälften.

Den gamla församlingen i Moline är den största inom distriktet och hade, år 1912, 1122 kommunikanter. Dess kyrkoegendom var också den värdefullaste, nämligen $59,890. Utur

* 1 jan. 1913.

den gamla församlingen hafva växt tre andra församlingar, Salem, Emanuel och Trinity, hvarförutom de tre församlingarna i Rock Island hafva utgått från Molines gamla församling.

Städerna Rock Island och Moline hafva sedan kriget fullkomligt växt tillsammans, men äro ej förenade under en stadsstyrelse. På Iowa-sidan af Mississippi ligger staden Davenport, som räknar sin tillvaro ända från 1836 och är förenad med Rock Island och Moline genom en väldig stålbro, som kostar $1,000,000. Dessa tre städer, sålunda sammanbundna, kallas ofta i dagligt tal "The Tri-cities". En utmärkt vacker, långsträckt ö i floden mellan de tre städerna, innehållande 960 acres, tillhör Förenta staternas regering, hvilken där ständigt är sysselsatt med att uppbygga en af sina mest centrala arsenaler och betydligaste vapenfabriker.

För oss svenska lutheraner har denna "Tripolis" genom Guds skickelse blifvit af stor betydelse, ty det var här och i det närbelägna Andover, som de första immigranterna i midten af det förra århundradet slogo sig ned, och hvarest de första församlingarna organiserades af den första svenska lutherska prästen, som vid samma tid kom till detta land; det var här som den oförgätlige pastor O. C. T. Andrén från och med 1856 fick fortsätta det viktiga kyrkliga grundläggningsarbetet, på ett sätt som icke behöfde göras om, och ehuru hans tid här blef kort, lämnade han dock sådana spår efter sig, som allt sedan varit till välsignelse. Det var här, som Augustana College and Seminary ändtligen fick sitt fasta hem. Tänk, om den käre pastor O. C. T. Andrén hade vetat detta, innan han i augusti 1860 lämnade Moline och Rock Island för att resa till Sverige i ändamål att samla medel för detta vårt läroverk! Stor hade då hans glädje blifvit, men han fick aldrig veta det, ty han dog redan 1870 i Asarum, Sverige, 5 år innan läroverket flyttades till Rock Island.

Många landsmän hafva under åren slagit ned sina bopålar i dessa städer och där funnit sin goda jordiska utkomst. Gud har haft dem i åtanke och välsignat dem med andliga och jordiska förmåner, som icke kommit andra platser till del. När vi tänka på det trägna arbete, som där pågått inom församlingarna, inom vår skola, inom litteraturen och pressen m. m., och få bevittna frukterna däraf, kunna vi tydligen förnimma, att Gud har gjort detta distrikt till en särskild centralpunkt för vår kyrkliga verksamhet i detta land.

Äfven därom bör erinras, att inom detta distrikt, nämligen i Andover, Henry county, är ett af våra äldsta och förmögnaste barnhem beläget och är ett föremål för Illinois-konferensens omsorg och kärlek.

Af öfriga församlingar inom detta distrikt märker man Orion, det gamla "Elägrän", med 491 kommunikanter. Här har dr P. J. Brodine i många år stått troget på sin post såsom församlingens herde och har orsak att tacka Gud för dess utveckling. Icke så få ursprungliga banbrytare i dessa trakter flyttade in till Orion och lefde och dogo där, och en och annan af dem lefva ännu, såsom t. ex. några af den Westerlundska släkten från Hassela, Helsingland.

Näst i storlek komma församlingarna i New Windsor med 366 och First, Rock Island, med 300 kommunikanter. Den senast stiftade församlingen, Trinity, i Moline har endast 50 kommunikanter.

För underrättelser om dessa trakter från den äldre tiden får jag hänvisa till 1sta bandet.

De nuvarande pastorerna äro: M. J. Lauré, Andover; A. F. Bergstrom, Moline; Ulrik Ronnquist, Swedona; A. T. Lorimer, Geneseo; J. A. Hemborg, New Windsor; P. J. Brodine, Orion; Ira O. Nothstein, Grace, Rock Island; N. J. Forsberg, Zion, Rock Island; F. Swenson, Aledo; P. S. Miller, Cambridge; H. P. Ottoson, Ophiem; A. W. Kjellstrand, Davenport, Walter E. Pearson, Emanuel, Moline.

2. *Galesburg-distriktet.* Detta distrikt omfattar 18 församlingar, som ligga utefter C. B. & Q.-banan i Warren, Knox, Henry, Bureau, Stark och Peoria counties af Illinois. Den äldsta och största af dessa församlingar är den i Galesburg, som organiserades 1851 af Esbjörn och fick sin första pastor uti dr T. N. Hasselquist 1852. År 1912 hade den 1,473 kommunikanter och ett medlemskap af 1,979. Här och i hela omnejden nedlade dr Hasselquist ett mer än tioårigt arbete, från 1852 till 1863, och genom honom äro de flesta öfriga församlingarna i distriktet grundade. Själf skåning, drog han många af skåningarna från Kristianstads län under de tidigare åren till dessa trakter. Många stannade där en kortare eller längre tid, och många äro fortfarande kvar.

För jordbruk och boskapsskötsel voro dessa trakter väl ägnade, och skåningarna voro i allmänhet goda jordbrukare. Vid krigets utbrott 1861 drogo många ut för att kämpa för frihe-

tens sak, och många återvände aldrig mera. För dessa trakters tidigare historia se 1sta bandet.

Den andliga och kyrkliga atmosfär, som rådde ibland amerikanerna, då svenskarna kommo till dessa trakter, var märkbart kongregationalistisk. I Galesburg hade de redan före 1850 börjat en lärdomsskola under namn af Knox College och utöfvade icke så litet inflytande på de nykomna svenskarna, i synnerhet på det yngre släktet. Våra gamle ledare voro möjligen icke nog stränga och styfva på sig emot den insinuerande unionismen, och följden visade sig här uti åtskilliga besvärligheter och söndringar. Men under årens lopp har svenskarnas antal blifvit ganska stort, och de synas ha förstått att häfda svenskhetens bevarande, äfven sedan ett yngre släkte icke mera begagnar sig af sina fäders språk.

Kommunikantantalet i hela distriktet är 5,824 och hela folkmängden är 8,216. Alla församlingarna, utom en, hafva kyrkor, dels af tegel, dels af trä; 10 pastorsboställen finnas inom distriktet. Många af de pastorer, som tjänat dessa församlingar, hafva med döden afgått. De nuvarande pastorerna äro: F. A. Johnsson, First, Galesburg; Carl J. Bengston, Knoxville; John A. Berg, Princeton; Erland Anderson, Altona; Joseph Hultberg, Wataga; Titus A. Conrad, Monmouth; G. A. Swanburg, Woodhull; N. Nordgren, Galva; Gustaf Oberg, Henderson Grove; Joel Olsenius, Salem, Peoria; W. P. Anderson, Stronghurst; C. J. Södergren, Trinity, Galesburg.

3. *Norra Chicago-distriktet.* Detta distrikt har 14 församlingar, af hvilka en ligger i Milwaukee, Wis., en i Racine, Wis., en i Kenosha, Wis., och en i Waukegan, Ill. De öfriga ligga i norra delen af Chicago och dess förstäder. Två af dem begagna sig uteslutande af engelska språket, och de öfriga begagna sig mer eller mindre af båda språken, hvilket ock är förhållandet i församlingarna inom de öfriga distrikten i Chicago.

Norra Chicago-distriktet har inalles 3,493 kommunikanter och 5,223 medlemmar (1912), 14 kyrkor af trä och tegel, och de flesta församlingarna ha pastorsboställen. Hela egendomsvärdet är uppskattadt till $257,300. Den äldsta och största församlingen inom detta distrikt är Immanuels-församlingen, som organiserades af dr T. N. Hasselquist i januari 1853, och som i pastor Erland Carlsson från Växiö stift fick sin förste pastor i augusti månad samma år. I Första bandet finns öfver denna församling och dess förste pastor en omfattande historik, till hvilken jag får hänvisa. I flera afseenden kan man

BARNHEMMET I JAMESTOWN, N. Y.

AUGUSTANA-FÖRSAMLINGENS BARNHEM, MINNEAPOLIS, MINN.

BARNHEMMET I AVON, MASS.

BARNHEMMET I STROMSBURG, NEBR.

säga, att denna församling varit en ledande, ja, en mönsterförsamling, icke blott för de många svenska lutherska församlingarna i Chicago, utan för hela Illinois-konferensen och för synoden. Den har genomgått stora pröfningar både uti yttre och inre afseende; men den har ådagalagt ett stadigt, kristligt och kyrkligt väsende i den stora världsstaden och varit till ovärderlig välsignelse för vårt svenska folk. På en så rörlig plats som Chicago har Immanuels-församlingen under dess mer än 60-åriga tillvaro icke haft mer än tre pastorer, nämligen Erland Carlsson, C. A. Evald och Elof K. Jonson, hvilket är en särdeles vacker företeelse. I de öfriga församlingarna i detta distrikt finna vi följande pastor i verksamhet (1912): Carl E. Lundgren, Zion, Highwood; Gottfred Nelson, Trinity; C. A. Wendell, Immanuel, Evanston; T. S. Johnston, Ebenezer; P. E. Nodrgren, St. Paul, Kenosha; G. A. Elliot, Messiah, English; Martin Hess, Concordia. Ett par af dessa betjäna mer än en församling.

4. *Södra Chicago-distriktet.* Här finna vi 17 församlingar med 4,967 kommunikanter och inalles 7,011 medlemmar. Alla hafva kyrkor och de flesta pastorsboställen, hvilken egendom värderas till $316,950. Den äldsta församlingen, som organiserades 1868, är Salem. Kyrkan uppfördes då i ett tätt befolkadt svenskt samhälle; men ganska många hafva flyttat därifrån, och andra nationaliteter äro nu närmast boende intill kyrkan. Sådant inträffar ofta i storstäderna. Men församlingen hade ännu 1912 753 kommunikanter och 1,006 medlemmar. Den största församlingen inom distriktet är numera Bethel, som organiserades 1890 och har 800 kommunikanter och 1,150 medlemmar. Den minsta är Ebenezer, som 1912 hade 24 kommunikanter och 40 medlemmar. Den organiserades 1903. Den yngsta är Grace, organiserad 1909. Den hade 66 kommunikanter och 87 medlemmar. Med de dugliga män, som där arbeta, och med den tillgång på materialer, som inom detta område är att uppsöka, är det utsikter för god tillväxt i både församlingar och kommunikanter.

Pastorerna inom distriktet äro som följer: C. E. Hoffsten, Salem; G. S. Ohslund, Bethlehem; P. Martinson, Bethania; G. K. Stark, Elim; A. P. Fors, Bethel; J. N. Brandelle, Gustaf Adolf; Carl J. Johnson, Bethesda; V. Setterdahl, Siloa, Blue Island; J. A. S. Landin, Tabor; G. Fletwood, Immanuel, Chicago Heights; V. H. Hegstrom, Augustana; P. O. Bersell, Grace.

5. *Västra Chicago-distriktet.* I detta distrikt hafva vi 13 församlingar med 3,519 kommunikanter och 4,887 medlemmar. Af dessa församlingar ligga 5 inom Chicago och de öfriga i dess förstäder västerut. Den äldsta i distriktet är Gethsemane, som organiserades 1870, och den yngsta är Libanon, organiserad 1904. Alla hafva kyrkor och de flesta pastorsboställen. Egendomsvärdet beräknas till $201,500, af hvilket Zions-församlingen gör anspråk på $27,200. Dr M. C. Ranseen, som nu är pastor i Nebo-församlingen, har verkat längst inom distriktet såsom pastor och har därjämte under flera år tjänat såsom Illinois-konferensens president. Två terminer har han tjänat såsom General Councils president och såsom Augustana-synodens vice-president i flera terminer. Öfriga pastorer i distriktet äro: Alfred Nelson, vice-pastor i Gethsemane; H. Colliander, Betania, Lemont; John A. Benton, Zion, Lockport; C. A. Lindvall, Zion, Chicago; J. M. Rydman, Bethlehem, Joliet; Carl Christenson, Saron och Emmaus, La Grange; Oscar N. Olson, St. Paul samt Messias, Austin, och Augustana, Berwyn; Ernest T. Smith, Libanon, Cragin och Maywood.

Af det föregående finna vi, att dessa tre distrikt hafva tillsammans 44 församlingar, af hvilka icke mindre än 27 äro belägna inom det egentliga Chicago med tillsammans 11,979 kommunikanter och en total folkmängd af 17,111. År 1860, då synoden organiserades, hade vi endast 1 församling i Chicago med 220 kommunikanter och 40 barn. Chicagos folkmängd var då 109,206. Våra församlingars tillväxt har därför varit ganska betydlig. År 1910 hade Chicago 2,185,283 innevånare. Häraf voro 783,428 födda i utlandet och af dessa voro svenskarna 63,035, enligt census för det året. Lägger man härtill alla dem som voro födda här i landet, så finner man, att endast en mindre del af svenskarna i Chicago finnas inom den lutherska kyrkan. Räknar man härifrån dem som tillhöra andra denominationer, så finnes en stor mängd kvar, ibland hvilka kristlig mission kan och borde allt mera bedrifvas. Man måste också med glädje erkänna, att våra svenska lutheraner i Chicago och dess omgifningar bedrifva en mångfaldig och vidtomfattande kristlig verksamhet. Dit räknas det stora Augustana Hospital i Chicago, som i dr M. Wahlstrom har en duglig superintendent; det väl inrättade barnhemmet och ålderdomshemmet i Joliet under pastor A. W. Starks och hans frus superintendentskap; Augustana Home for

the Aged, Chicago, pastor G. K. Stark, superintendent; vidare en väl ordnad inre missionsverksamhet i Chicago. Inom hvarje distrikt uppehåller man här såsom i alla större städer reguliära prästsällskapsmöten, då pastorerna hafva tillfälle att skriftligen och muntligen diskutera viktiga frågor och rådgöra om de saker och ämnen, som jämt och samt framträda under den rastlösa verksamheten och kräfva lösning.

En stadspastors ställning i församlingen är ganska olika en landtpastors. För hvardera platsen fordras ett särskildt naturanlag, fostran och öfning, såvida man icke skall misslyckas. På hvilkendera platsen som helst är man utsatt för frestelser och faror. Det behöfs en särskild Guds nåd för att blifva bevarad och att under de olika omständigheterna kunna med ett godt samvete och till rätt välsignelse sköta sitt kall. Det kan icke nekas till att man märker en tendens bland stadspastorerna att gripa sig an med mycket, som i längden ej kan blifva till gagn, och bland landtpastorerna att företaga sig för litet, hvilket leder till lättja och dåsighet.

6. *Rockford-distriktet.* Detta distrikt ligger i nordväst från Chicago i den norra delen af staten Illinois, utom två församlingar, som ligga inom staten Wisconsin. 20 församlingar höra till distriktet och äro belägna i Fox- och Rock Rivers floddalar i den kanske mest leende och idylliska delen af staten Illinois. Deras namn äro: Geneva; First, Rockford; Pecatonica; De Kalb; Aurora; Salem, Sycamore; Bethlehem, Elgin; Bethany, Batavia; Kirkland, Oregon; Bethlehem, St. Charles; Emmanuel (engelsk), Rockford; Zion, Rockford; Lilylake; Zion, Belvidere; Elim, Wonewoc, Wis; Madison, Wis; Salem, Sandwich; Salem, Rockford; Bethel, Rochelle. Af dessa församlingar äro Geneva och First, Rockford, de äldsta och den senare den största med 1,447 kommunikanter och 1,958 medlemmar. Församlingen i Geneva organiserades 1853 af pastor Erland Carlsson och första församlingen i Rockford 1854 af samma pastor. De hafva alla kyrkor och pastorsboställen utom två. Pastorerna äro följande: F. A. Linder, Geneva; J. Fr. Seedoff, First, Rockford; J. Forsberg, Pecatonia; G. A. Fahlund, De Kalb; G. S. Swensson, Aurora; Albert Okerstrom, Salem, Sycamore; J. A. Engvall, Bethlehem, Elgin; Philip Thelander, Bethany, Batavia; G. Peters, Oregon; J. Mellander, Bethlehem, St. Charles; J. Wm. Johnson, Emmanuel, English, Rockford; G. E. Hemdahl, Zion, Rockford; Oscar E. Liden, Zion, Belvidere; J. A. Benander, Salem, Rockford, Ill.

Ibland dessa pastorer märka vi Gustaf Peters, som är den äldste och som arbetat längst inom detta distrikt. Han är född 1832 i Åsheda församling, Småland, ankom till Amerika 1859 på kallelse af pastor Erland Carlsson såsom hans medhjälpare i Chicago, ordinerades till präst på Augustana-synodens organisationsmöte på Jefferson Prarie, Wis., söndagen den 10 juni 1860 och blef pastor O. C. T. Andréns efterträdare i Moline, då den senare i augusti samma år reste till Sverige såsom synodens agent därstädes. I Moline stannade Peters till 1865, då han kallades och antog kallelsen till församlingen i Rockford. För den platsen syntes han vara klippt och skuren.. Pastorerna A. Andreen och A. W. Dahlsten hade någon tid förut börjat arbetet där före honom. Från och med 1865 till 1886 fortsatte han sitt lifsverk såsom pastor för den Första församlingen, som fick en stor tillväxt och nu är en af våra största församlingar. En engelsk och en svensk församling hafva bildats från den Första, och rundt omkring i norra delen af distriktet har denne trotjänare utöfvat ett stort inflytande. Efter att någon tid hafva uppehållit sig i Nebraska på missionsfältet därstädes återvände han till Rockford, där han har sitt egentliga jordiska hem. Vid jubelmötet 1910 i Rock Island var han tillika med J. Erlander, också från Rockford, närvarande såsom sällsynta kvarlefvor från synodens början. Han var då nära blind, men står ännu skrifven såsom pastor för två små församlingar, Bethel, i Rochelle, och Oregon, båda i detta distrikt. Rockford är en vackert belägen stad på båda sidor om Rock-floden. Den som såg den staden i det tidigaste 50-talet måste erkänna, att de många svenskar, som slagit ned sina bopålar där, hafva bidragit mycket till att göra staden hvad den är i denna dag, både i kyrkligt och borgerligt afseende. Här synas västgötarna blifvit lagom uppblandade med smålänningarna, och resultatet tyckes vara godt.

För öfrigt har jag i 1sta bandet af denna historia skrifvit om så väl Rockford som om Geneva och St. Charles och de församlingar, som ligga utefter Fox-floden, och får därför hänvisa läsaren till hvad där anförts. Här får jag blott upprepa hvad jag många gånger gifvit akt uppå och äfven påpekat, att våra svenska lutherska församlingar, huru anspråkslöst de än hafva börjat, icke så ofta lämna ett exempel på att de hafva upplösts och försvunnit, utan tvärtom bibehållit sig och med tiden växt ganska anmärkningsvärdt, så att de flesta af dem äro i ett blomstrande skick. Att detta beror, näst Gud,

mycket på pastorerna, är tämligen uppenbart. Kunna de rätt besvara Jesu fråga till Petrus, "Älskar du mig?" så kunna de föda lammen och vårda fåren, och då bibehållas och förökas församlingarna, i annat fall icke. Likväl inträffar det stundom, att man kan upptäcka församlingar, där ingen präst vill stanna på något villkor längre än kanske blott ett år. Där måste det vara någon viktig orsak till ett sådant förhållande, och distriktets ordförande borde göra allt hvad han kan för att få reda på orsaken härtill och se till, om icke en förändring kan åstadkommas.

7. *La Porte-distriktet.* Detta distrikt tager sitt namn af staden La Porte i norra delen af staten Indiana. I nordvästra hörnet af staten, i Lake, Porter och La Porte counties, vid södra ändan af sjön Michigan, började svenskar från Chicago att sätta sig ned under de tidigaste åren af 50-talet. Om dessa trakter och dess svenskar, om den kyrkliga verksamheten där genom pastor Erland Carlsson och A. Andreen och sedermera genom andra pastorer efter 1855; om den första kyrkan i La Porte och Baileytown, som på sin tid ofta kallades "Slab City", har jag skrifvit i 1sta bandet. Det såg tämligen ruskigt ut i dessa trakter på den tiden. Närmast sjön funnos stora sandkullar, till en del beväxta med dvärg-tall och andra buskväxter. Innanför dessa sandkullar funnos myrar och moras, där och hvar omväxlande med skog. Men innanför dessa igen, icke långt från sjön, fanns en myckenhet god jord. Emellertid kunde man icke då föreställa sig, att i dessa trakter skulle uppväxa ett helt distrikt af 14 församlingar, alla försedda med kyrkor, utom en, och alla med pastoralvård. Men denna trakt ligger nära Chicago, som ständigt håller på att utbreda sig åt detta håll. Många som hafva arbetat sig trötta i den stora staden hafva så småningom flyttat ut åt landet och skaffat sig egna hem, och därpå hafva de icke förlorat. Fältet har allt mera vidgat sig, och nu finna vi där följande pastorer och församlingar: August Johnson, La Porte; Erik H. Carlson, Augsburg, Porter; G. Lundahl, Augustana, Hobart; F. A. Bonander, Trinity, Elkhart; J. B. Bennett, Bethlehem, Chesterton; C. G. Erickson, Gloria Dei, South Bend; J. E. Nystrom, Zion, Michigan City. Bland alla församlingarna är den i La Porte störst och Genesareth-församlingen i Indiana Harbor minst. Värdet af kyrkegendomen uppgår till $113,650. Hela kommunikantantalet är 1,992 och medlemsantalet 2,959. Distrik-

tets expenser för året 1912 för alla kyrkliga ändamål var $17,619.75.

8. *Paxton-distriktet.* Staden Paxton har gifvit namnet åt detta distrikt. Då Augustana-synoden förlade sin skola till denna plats, var det meningen och förhoppningen, att en hel mängd af församlingar skulle uppstå rundt omkring denna lilla stad, och att den tillika med trakten på den vida prärien skulle uppväxa till ett starkt, folkrikt, svenskt samhälle och ett kyrkligt sådant. Tanken var utan tvifvel god, och man kunde tycka, att den utan några särskilda omständigheter skulle kunnat realiseras. Om det hade funnits en större mängd förståndiga och fromma skåningar, eller folk som icke varit rädda för att bosätta sig på den rama slätten, eller om det funnits en större mängd landsmän, som varit i besittning af stora penningsummor och kunnat anse det såsom en god spekulation att nedlägga dem i jordegendom och hjälpt mindre bemedlade landsmän att på goda villkor blifva själfägande hemmansägare och goda kyrkomedlemmar och gjort detta af oegennytig, svensk luthersk patriotism, ja, då tycka vi planen skulle varit ganska utförbar, och vi tycka äfven möjligen, att Gud själf skulle hafva velat haft det så. Men nu är det för det första icke säkert, att Gud gillar alla våra fromma planer, utan han är visare än vi och vet hvad som är det bästa för oss, och därför drar han ofta ett streck öfver våra beräkningar. För öfrigt funnos icke de förutsättningar, som vi behöfde för vår storartade plan att kolonisera Paxton-trakten: för det första fanns det icke nog många skåningar i landet på den tiden; för det andra fanns det icke nog många penningemän bland vårt folk, som med framåtskådande blickar för kyrkans och skolans väl voro villiga att sätta sina händer till plogen; och för det tredje, något som var och är det viktigaste af allt, när det gäller att kolonisera det svenska folket i detta land: man får icke gå långt söder om 40 gr. nordl. bredd, om man skall få hufvudsvärmen att följa med. Om vi börja vid Atlantiska hafvet och följa den 40 breddgraden till Stilla hafvet, så är det icke svårt att se, att vi hafva den stora massan af svenskar, som bygga och bo i N. Amerika, norr om denna linje. Instinkten drager dem oemotståndligt mot Norden, och det var egentligen detta förhållande, som var orsaken till att den storartadt tilltänkta planen med Paxtons kolonisering icke lyckades, såsom vi hade tänkt. Och likväl skedde ingen olycka, utan tvärtom få vi tro, att enligt Guds plan så

lyckades det väl. Vi hafva en hel krans af lefnadsfriska, svenska lutherska församlingar, som ha Paxton till medelpunkt, och får Herren bevara dem i den rena läran och i den sanna lefvande tron, så skola dessa 16 församlingar med sina 3,323 medlemmar, om världen står, växa till en stor folkmängd i centern af sydöstra Illinois på gränsen till Indiana.

Den äldsta församlingen i detta distrikt är den i Attica, Indiana, som reorganiserades 1858 af pastor A. Andreen (se I Bandet, sid. 505) och den yngsta, Immanuel, Kinsman, Ill., organiserad 1905. De flesta äga kyrkor och boställen. Pastorerna äro för närvarande: A. J. Berghult, Attica, Indiana; M. Frykman, Neoga, Sibley, Gibson och Danville, Illinois; A. P. Westerberg, Paxton och Farmersville, Ill; D. A. Löfgren, Varna, Ill; J. I. Bergstrand, Bloomington, Ill; E. W. Magnusson, Rankin och Sion, Clarence, Ill; A. S. Hamilton, Sion, Streator, och Betania, Wenona, Ill; S. N. Elvin, Ansgarii, Utica, och Granville, Ill.

9. *Grand Rapids-distriktet.* Detta distrikt ligger helt och hållet inom staten Michigan och är uppkalladt efter staden Grand Rapids, som ligger ungefär 30 mil österut från sjön Michigan. Omkring 16 mil från denna stad längre österut, i Town of Sparta, Kent County, började svenskar på det tidiga femtio-talet att bosätta sig. I september 1859 besökte pastor Erland Carlsson för första gången denna trakt. Därom säger han: "Närmast Grand Rapids är landet ej blott sandigt, utan äfven fullt af klapper-sten. Sedan man rest några mil, blir jordmånen bättre och omväxlar med skog, odlade öppningar, vackra höjder och dalar. Där svenskarna bo, är en ganska vacker trakt. Rik jord, godt om skog och friskt vatten....De hafva bott här i 5 à 6 år, ehuru det är något längre sedan de kommo från Sverige. De utgöra nu 9 à 10 familjer, eller omkring 50 personer inalles....De hafva haft att kämpa med mödor och försakelser, som främlingarna och nybyggarna på andra ställen fått vidkännas....Deras största saknad är, att de ej hafva någon kyrka och lärare ibland sig. Söndagen den 17 september (1859), den 13 söndagen efter Trefaldighet, var den första, på hvilken de fått samlas till gemensam gudstjänst och gå till Herrens nattvard, sedan de kommo till detta land". Af denna beskrifning får man en rätt bild såväl af landets utseende som af de svenska kolonierna i deras början i Michigan. Emedan där var godt om skog och sågverk, så var det godt om arbete för svenskar och andra nordbor, som voro kunniga

i sådant arbete, och då det var lätt att öfver sjön komma dit från Chicago, så reste många svenskar och slogo sig småningom ned där och hvar i denna af naturen gynnade stat och beredde sig goda hem genom sitt trägna arbete. Det dröjde dock i många år, innan några rättsinniga själasörjare kunde uppsöka dem, organisera församlingar och gifva dem den betjäning, som de behöfde. Detta distrikt består nu af 15 församlingar, af hvilka Mamrelund är den äldsta, men dess ålder går ej längre tillbaka än 1866, och den näst äldsta, Libanon, White Hall, organiserades först 1872. Den yngsta, Gustaf Adolph, Garfield, organiserades 1906 och har endast 32 medlemmar. Alla 15 församlingarna ha kyrkor och 8 ha prästboställen. Hela antalet kommunikanter i distriktet går till 2, 024 och medlemsantalet till 2,900.

I staden Grand Rapids har Bethlehems-församlingen 428 kommunikanter, och i Samuel i Muskegon har man 440 kommunikanter, den största inom distriktet.

Vill man se ett exempel på i hvilken förtviflad ställning en nybyggareförsamling kan komma, när den råkar ut för en oskicklig, om än välment präst, kan man läsa om en sådan, som försökte sin lycka i Michigan, i 1sta bandet af denna historia, sid. 484.

De nuvarande pastorerna i detta distrikt äro: August Beausang, Libanon, Whitehall, och Sandhem, Abronia; C. A. Petersén, Sion, Reed City, Immanuel, Big Rapids, Memorial, Borland, och Augustana, Colfax; Carl P. Edblom, Bethlehem, Grand Rapids; J. T. O. Olander, Samuel, Muskegon; August P. Säter, Zion, Bay City; G. P. Williams, Bethlehem, Detroit.

10. *Cadillac-distriktet.* De församlingar, som utgöra detta distrikt, äro 12 och hafva följande namn: Tustin, Hobart, Cadillac, Emanuel i Ludington, Emanuel i Dewings, Ansgarius i Manistee, Traverse City, Bethania i Elk Rapids, Gilbert, Gustaf Adolf i Mancelona, Bethel i Jennings och Bear Lake. De ligga alla norr om den 44 breddgraden på den södra halfön. De fyra förstnämnda organiserades 1874 och visa, att bosättningen i dessa trakter inträffade något senare än i Grand Rapids-distriktet. Jordmånen i den norra delen af halfön är icke så rik som i den södra. Landets yta är tämligen jämn. En lägre jordås genomgår hela halfön från söder till norr, där den är högst. Den går närmare den östra stranden än den västra och gör, att större delen af landet lutar åt sjön Michigan, däri de flesta och största floderna mynna ut.

Landet är rikt på skogsprodukter, på fisk och salt. Odling af vanliga fruktträd och sädesslag lyckas väl. Omgifven af de stora sjöarna på alla sidor med undantag af på den södra sidan, har denna halfö ett mera jämnt och modereradt klimat än andra stater under samma breddgrad. Svenskarnas bosättning i Michigan har gått mera sakta än på andra ställen, men den har gått stadigt. Det har kostat mycket arbete och fordrat många försakelser att röja bort skogen, bryta mark och bygga upp hem i vildmarken; men så ha ock hemmen blifvit så mycket kärare, och man har ej hört om så många flyttningar från Michigan som från många andra trakter i vårt land. Inom Michigan såsom öfverallt har det visat sig, att där vårt folk blef besökt med Guds ords predikan så tidigt som möjligt efter deras bosättning, blef det andliga och kyrkliga arbetet lättare; men där det dröjde länge, innan de blefvo besökta af våra lärare och de hade blifvit afvanda från kyrka, gudstjänst, Guds ords predikan och sakrament, så blef det andliga arbetet till och med hårdare än det jordiska arbetet för att få hus och hem.

Man måste med tack till Gud erkänna, att Illinois-konferensen har från början varit vaken öfver hemmissionsfrågan och sökt att göra allt hvad den förmått att uppsöka de förskingrade landsmännen, ordna dem till församlingar och draga försorg om att de fått lärare inom de olika delar, som ansetts tillhöra dess område, icke blott i Illinois, utan ock i Indiana, Michigan och östra delen af Wisconsin. Utrymmet tillåter mig icke att i en längre systematisk ordning redogöra för denna vår äldsta konferens' hemmissionsarbete, men jag kan likväl icke neka mig nöjet att för läsaren där och hvar ur dess protokoller gifva en inblick som kommer oss att med tacksamhet tänka på det välsignade arbete, som denna konferens uträttat. Låt mig t. ex. öppna och läsa ett stycke ur Illinois-konferensens protokoll för 1881: "Vid tanken på den höga kallelsen, det stora fältet och de många svårigheterna bäfva vi ofta tillbaka, isynnerhet under känslan af vår egen vanmakt. Men villkoret å vår sida för framgång, välsignelse och seger i arbetet och kampen för Guds rike ligger däruti, att vi känna vår egen ringhet, vanmakt och fattigdom och därför så mycket trognare blifva vid Herrens eget ord och icke neka hans namn..

"På konferensens missionsfält har arbetet gått framåt, arbetarnas antal förökats, nya församlingar stiftats och nya platser öppnats. På det största och viktigaste fältet, norra

Michigan, stod pastor Olander för ett år sedan ensam. Men redan förliden vinter och vår flyttade pastorerna Borg och Frykman till detta område, och på hösten antog pastor S. J. Österberg missionsstyrelsens kallelse såsom respredikant å de många platser, som ligga mellan Menominee och Escanaba, och hvarest finnes ett halft tjog missionsstationer, af hvilka dock Norway och Florence äro de viktigaste, och å hvilka ställen församlingar redan blifvit stiftade. Detta fält är alldeles för stort för en, hvarför här ännu behöfvas flera arbetskrafter.

"Det har ej lyckats att till missionsfältet omkring Saginaw Bay erhålla någon respredikant. Pastor A. Challman har dock på styrelsens uppdrag gjort åtskilliga besök i dessa trakter, och kolportör C. J. Johnson i Lake, Indiana, arbetade där en månads tid på hösten. I Bay City har en församling blifvit stiftad af pastor Challman, och en kyrka, 45 fot bred och 60 fot lång, är under byggnad. Den är hvad man kallar "enclosed", och hvad bättre är, den är betald, så att det ej hvilar någon skuld vare sig på lotten eller huset. I Bay City finnas många svenskar. Däremot äro där få på platserna Kawkawlin, Alabaster och Otsego Lake; men bland dessa våra landsmän visar sig en stor hunger efter Guds ord. Där finnas äfven några allvarliga, älskliga själar, som höra till Israels borgerskap och som funnit frid i såren. Dessa fröjda sig i synnerhet öfver och vilja gärna höra predikan om den korsfäste Kristus. Styrelsen har tillstyrkt församlingen i Bay City att kalla egen lärare och lofvat bidraga en del till hans lön. Skulle egen lärare icke erhållas, måste dessa platser tillgodoses med prästerliga besök. Kolportör C. J. Johnson är kallad att för en tid arbeta i dessa trakter.

Vördsamligen

ERL. CARLSSON,
Missionsstyrelsens ordf."

I 1883 års protokoll heter det: "Missionssinnet inom vår konferens har icke under det gångna året minskats. Bidragen till inre och yttre missionen, som uppgå till öfver tre tusen åtta hundra dollars, äro en försäkran om att intresset för vår missionsverksamhet är upplifvadt". [Detta var under den tid, då Superior-konferensen ännu icke hade blifvit organiserad.] "I Grand Rapids-distriktet har kolportör C. J. Johnson från Lake Station, Ind., varit af styrelsen anställd under fem månaders tid. Han har med ordets predikan verkat i Reed City,

Bonds Mill, Cadillac, Round Lake m. fl. platser. Hans verksamhet har varit till stor uppmuntran, och enligt Herrens löften skall ej välsignelsen uteblifva. Pastor H. R. Miller har enligt konferensbeslut besökt Otsego Lake, East Tawas, Oscoda med flere predikoplatser. Ehuru detta distrikt fått tillökning af lärarekrafter under det gångna året, så utvidgas dock fältet beständigt, och behofvet af predikanter blir därför icke mindre.

V. SETTERDAHL,
Missionsstyrelsens sekreterare."

I 1884 års protokoll läsa vi: "Missionsstyrelsen har under året haft åtskilliga möten och sökt på bästa sätt att tillmötesgå de stora behofven. Michigan och Wisconsin äro ännu våra viktigaste missionsfält. Pastor J. Aurelii trogna och välsignelserika verksamhet i Michigan och Wisconsin omnämndes i styrelsens rapport vid sommarkonferensen. Sedan dess har på kallelse af missionsstyrelsen pastor N. Nordgren verkat i norra Michigan under en tid af en och en half månad. På icke mindre än 17 olika platser samlade pastor Nordgren landsmännen omkring evangelii predikan. Många af svenskarna beskrefvos vara nedsjunka i dryckenskap och andlig liknöjdhet, men många andra lyssnade med begärlighet till Guds ord. Säkerligen fann mer än ett oroligt hjärta genom pastor Nordgrens vittnesbörd om den korsfäste svar på dess viktigaste fråga: "Hvad skall jag göra, att jag må blifva salig?" Blott på 5 af dessa 17 platser äro församlingar organiserade. Svenskarnas antal i dessa trakter säges vara ganska stort, och i synnerhet är det fallet i Traverse City och Manistee. På båda dessa platser borde med det snaraste en man stationeras, helst som ett lifligt begär att höra Herrens ord där yppade sig. Från dessa platser kunde de många omkringliggande missionsplatserna ock nås med Guds ords predikan...."

"Vårt missionsfält tilltager i omfång; må likaså missionssinnet i våra församlingar tilltaga. Missionsverksamheten är en följd af Guds välsignelse; men den åtföljes ock af samma Guds välsignelse. Både de som gifva och de som mottaga blifva här välsignade. Församlingen kan intet annat gifva, än hvad den själf förut mottagit af Gud, och därför kan den blott gifva i den mån den gör sig själf till godo de nådeskatter Gud har anförtrott densamma. Herren, den store öfverherden, välsigne vårt arbete och hålle sina händer skyddande och frälsande omkring oss! L. G. ABRAHAMSON.

missionsstyrelsens sekreterare."

I 1885 års protokoll heter det: "Grand Rapids missions-distrikt af Illinois-konferensen har under det förflutna året hållit sju missionsmöten. I sammanhang med mötet i Big Rapids invigdes, enligt uppdrag af konferensens ordförande, kyrkan därstädes af undertecknad, biträdd af distriktets öfriga pastorer. Utom att genom predikan uppbygga församlingarna på vår allra heligaste tro hafva vi vid mötena vinnlagt oss om att genom samtal belysa och utreda viktiga kristendomsfrågor samt att uppväcka och lifva till deltagande i Herrens stora riksangelägenhet, missionen. Huru och i hvad mån målet vunnits, skall väl ej blifva fullt kunnigt, förrän den stora Herrens dag gör allt klart. Vi kunna väl ej vänta annat, än att en del af den ädla säden skall falla på vägen och uppätas af fåglarna, en annan del på stenören och förtorkas, en tredje bland törnen och förkväfvas, samt att den fjärde och kanhända minsta delen skall falla i god jord och bära frukt. Så gick det, då den himmelske såningsmannen själf, Jesus Kristus, gick omkring här på jorden och sådde den oförgängliga säden.

"Det hade varit min önskan och mitt uppsåt att i denna rapport gifva ordföranden en öfverblick af vårt stora, alltjämt i tillväxt stadda missionsfält, men får lof att afstå därifrån, emedan jag då måste fylla hela sidor med bara namn och siffror. Det säkra är, att inom distriktet finnes en hel mängd platser, där ett större eller mindre antal af våra landsmän äro såsom får utan herde eller ock öfverlämnade åt samvetslösa partimakare, hvars bibel är det månghöfdade djuret, det egna tycket. Distriktets arbetskrafter äro allt för få och medlen allt för små att vederbörligen odla fältet. Därför hafva ock dessa självkallade pratmakare ett allt för fritt utrymme. Vi se ej någon annan utväg än att vända oss till konferensen och dess missionsstyrelse för erhållande af hjälp. En respredikant skulle vara till oberäknelig välsignelse för detta distrikt. I Cadillac, där vi hade vårt sista missionsmöte och där det finnes flera hundra af vårt folk, behöfves nödvändigt en arbetare med det allra första, därest icke alltsammans skall blifva en vildmark. Visserligen hafva vi där en liten församling, men tillståndet är beklagligen sådant, att en predikant åtminstone till en tid måste underhållas af missionen, därest han skall kunna verka med något hopp om framgång. Beslut fattades ock att på detta sätt ingå till missionsstyrelsen med begäran om att stationera en predikant i Cadillac. Därigenom kunde ju äfven där uppstå en Herrens plantering.

Det bör icke heller förtigas, att några af distriktets små fattiga församlingar, ehuru de på ett i allo berömvärdt sätt sträfva att uppehålla sina lärare, stå i fara att förlora dem på grund af bristande dagligt bröd. Då en Herrens tjänare tryckes af brödbekymmer, så är det ej så underligt, om han ser sig om på andra håll, där denna börda kan blifva aflyftad. Kunde något göras för att förekomma en sådan förminskning af arbetskrafter, så vore det visserligen ett rätt användande af missionsmedlen.

Under dessa arbetslösa tider ser det visserligen mörkt ut för missionen, men den är ju Herrens rikssak, som han visst icke skall öfvergifva. Hans högra hand kan allting förvandla. Herren föröke vår tro och lifve vår kärlek att oförtröttadt verka hans verk, så länge verkningstiden varar!

Vördsamt

A. HULT, ordf."

Dr C. A. Evald, sekreterare för Illinois-konferensens missionverksamhet, yttrade i sin årsberättelse för 1889:

"Missionsstyrelsen har vid sina åtta ordinarie sammanträden under det gångna året bedit skördens Herre om arbetare samt kallat den ena arbetaren efter den andre att utgå på det öfvermogna fältet, hvarifrån vi, om och om igen, försport det macedoniska ropet: "Kom hit öfver och hjälp oss"! men gemenligen förgäfves. Såsom konferens hafva vi sannerligen ett stort missionsfält, men få arbetare å detsamma.... Vi tro, att arbetet och uppoffringarna för missionen i allmänhet ådagalägga, icke allenast hvad tidsuret är slaget, utan ock själfva lifsvärmegraden hos de särskilda kyrkosamfunden, församlingarna och dess enskilda medlemmar. En oförneklig växelverkan äger rum mellan tron och kärleken, mellan tagandet och gifvandet i verksamheten för Guds rikes utvidgande".

Och presidenten för Illinois-konferensen, dr M. C. Ranseen, yttrar i sin rapport för samma år: "Det tyckes, som om det under förlidit år varit svårare än någonsin tillförne att förmå pastorer att för någon längre eller kortare tid verka på missionsfältet. Och på grund häraf har det ock varit omöjligt att, enligt konferensens beslut, påbörja missionsverksamhet i sydöstra Michigan, västra Ohio och Kentucky".

De nuvarande pastorerna inom detta distrikt äro: A. Sundberg, Tustin och Emanuel, Dewings; Gustaf Bergman, Hobart, Cadillac och Gustaf Adolf, Mancelona; Carl A. Benander,

Emanuel, Ludington; Carl A. Tolin, Ansgarius, Manistee; Traverse City; Bethania, Elk Rapids och Bear Lake.

Summariska uppgifter: 1912 hade Illinois-konferensen 118 präster; 161 församlingar; 157 kyrkor; 91 pastorsboställen; $2,108,173 kyrkoegendom; $246,905 kyrkskuld; 39,175 kommunikanter; 55,784 hela medlemsantalet.

II. Minnesota-konferensen.

I 1sta bandet af denna historia finnas åtskilliga underrättelser om både Minnesota i allmänhet och om Minnesota-konferensen och dess församlingar i synnerhet, ända upp till 1890-tiden. År 1908 firade konferensen sitt 50-års jubileum, och samma år utgafs på dess uppdrag af pastor F. M. Eckman en "Minnesskrift" på 254 sidor, kvarto, som med ord och bild gifver en ganska god framställning af denna vår synods största konferens.

Minnesota kallas icke utan skäl för "svenskarnas stat", men med ännu bättre skäl kan den kallas för "skandinavernas stat". Svenskar och norskar äro ungefär lika manstarka. Dessutom finnas icke så få danskar och isländare här och där. Ett stort antal finnar finnas ock, som endels äro af svensk nationalitet. Om skandinaverna vore politiskt eniga, så skulle de kunna innehafva hela Minnesotas statsstyrelse. Emellertid vill det icke säga så litet, att de redan haft 4 skandinaver, en norsk och tre svenskar, på guvernörsstolen och ganska många representanter i Förenta staternas kongress i Washington. Flera counties äro befolkade öfvervägande af svenskar och norskar och andra skandinaver och kunna, om de vilja, välja alla county-ämbetsmännen.

Med lika stor rätt kan Minnesota kallas för "lutheranernas stat". Här äro åter skandinaverna starkast, men med de tyska, finska, och engelsk-talande lutheranerna äro de manstarkare än alla de andra denominationerna tillsammans. Man kan säga, att större delen af landtbefolkningen är luthersk, antingen verkligt eller nominellt. I städerna äro de också representerade; men där äro katolikerna och de reformerta samfunden talrikare. Äfven äro de religionslösa där mest starka.

I fysiskt afseende kan man indela Minnesota dels i slätt- eller prärie-land och dels i skogland. Södra delen och en god del af Red River-dalen äro prärie-land med lika god jordmån som i Iowa. Den norra och nordöstra delen däremot är skog-

land med bättre eller sämre jordmån, och i norra och nordöstra delen af staten finnas ovanligt rika järngrufvor. I denna del af staten finnas snart sagdt oräkneliga sjöar, större och mindre, med en rikedom på många sorters fisk. En mängd af "tamarack swamps" eller torfmossar och hömader finnas, hvilka kunna utdikas och bli förmånliga hö- och åkerfält. I skoglandet odlas mycken potatis. Majs växer långt i norr och alla vanliga slag af småsäd. Mejeri-industrien synes blomstra i dessa skogstrakter och vittnar om god tillgång på foderämnen, till och med alfalfa synes växa utmärkt.

Klimatet är hälsosamt, och villkoren därför äro i allmänhet allestädes till finnandes. Vinter och sommar äro ungefär lika långa, näml. 6 månader. Vintern är ofta ganska kall, men snöfallet är olika. Sommaren är särdeles skön. Jag tror, att i ingen del af hela landet är sommartiden så härlig och full af trefnad som i Minnesota. Men arbetskräfvande är visserligen sommaren, ty det är så mycket, som skall uträttas på de 6 månaderna. Regnfallet är i allmänhet tillräckligt för att frambringa goda skördar och göra jordbruket lönande.

Minnesota har goda kommunikationer både till lands och vatten. Järnvägar genomkorsa redan alla mera befolkade delar af staten, och flera äro ständigt under byggnad. Mississippi, som har sin upprinnelse inom staten, har från de franska upptäcktsresandenas tid i det 17 århundradet varit den vattenled, som förenat Minnesota med den öfriga världen. Men Lake Superior, som sträcker sin arm in åt Minnesota i dess nordöstra hörn, har under senare delen af det senaste århundradet blifvit af mycket större betydelse för Minnesotas sjöfart och världshandel än Mississippi, isynnerhet sedan den senare blifvit förenad med den förra genom flera järnbanor. I följd af dessa goda kommunikationer hafva tre större städer uppväxt, St. Paul och Minneapolis vid öfre Mississippi och Duluth vid Lake Superior.

Minnesota har en ganska stor skolfond för den allmänna skolan och för högskolorna och ett väl utrustadt stats-universitet. Den allmänna intelligensen kan sägas vara god, men den religionslösa eller, rättare sagdt, frånvaron af den bibliskt-kristliga fostran i statens skolor har en tendens att gifva en ensidig, ja, rent af falsk åskådning af Gud och världen. Denna tendens är ju allmän i hela vårt land, men motverkas i mer och mindre mån af de positivt kristna samfunden. I de stater, där protestanterna och isynnerhet där lutheranerna

äro talrika, finner man ock mera kristlig intelligens och kristlig moral.

Med föregående anmärkningar rörande Minnesota har jag velat peka på den naturliga och materiella atmosfär, i hvilken så många af våra svenskar lefva. Denna natur och dessa förhållanden utöfva intet ringa inflytande på dem i religiöst och sedligt afseende. De hafva redan gjort det och skola allt mera göra det.

Innan jag öfvergår till de särskilda distrikt, i hvilka konferensen är indelad, bör jag nämna några ord om dess gränser. Då konferensen organiserades i Chisago Lake i oktober 1858, utgjordes den af två ordinerade pastorer, P. A. Cederstam, (som ej var närvarande på mötet, ty han hade nyligen flyttat från Chisago Lake till Scandian Grove och St. Peter, men han och hans församling räknades dock såsom tillhörande konferensen), och E. Norelius från församlingarna i Goodhue county, samt tre prästkandidater, näml. P. Beckman, också från Goodhue co., J. P. C. Borén, Norelii medhjälpare i Goodhue co., samt Peter Carlson från Carver co. Alla tre hade fullmakt af Norra Illinois-synoden att utöfva predikoämbetet till nästa synodalmöte. Utom dessa 5 predikanter voro följande församlingsombud närvarande: Håkan Swedberg från församlingen i Chisago Lake; Daniel Nilson från Marine; Frans C. Björklund från Rusheba och Ole Paulson från Carver. Alla dessa församlingar lågo inom staten Minnesotas gränser, och därför fick konferensen namnet "Minnesota-konferensen", hvartill lades "af den Ev. Luth. synoden af N. Illinois". Efter skilsmässan 1860 och organiserandet af Augustana-synoden förändrades namnet till "Minnesota-konferensen af Augustana-synoden". Efter några år började församlingar på västra gränsen af staten Wisconsin att förena sig med Minnesota-konferensen. Sedan utsträckte konferensen sina gränser till både södra och norra Dakota-staterna och till Canada, där den utöfvade missions-verksamhet från Kenora och Port Arthur i öster ända till Calgary och Wetaskiwin i Alberta. År 1912 började gränserna på att indragas, då "Red River-konferensen" bildades i nordvästra hörnet af Minnesota. Hvarför N. Dakota icke anslöt sig till denna nya konferens, hör nog till hemligheterna. 1913 bildades en ny konferens af hela Canada-missionsdistriktet med konferensens goda minne och en betydlig penninghjälp. Minnesota-konferensen har visat sig vara stor nog ändå och kan möjligen ännu

BARNHEMMET I DULUTH, MINN.

BARNHEMMET I OMAHA, NEBR.

AUGUSTANA HOSPITAL, CHICAGO, ILL.

BETHESDA HOSPITAL, ST. PAUL, MINN.

mera indraga sina gränser utan att lida men däraf. Det har också visat sig, att mindre konferenser arbeta nästan bättre än de stora. Så mycket om gränsernas historia. Jag öfvergår härnäst till de särskilda distrikten.

1. *Chisago-distriktet* har 11 församlingar, nämligen: 1) Chisago Lake eller, som förs. nu kallas, Center City; 2) Elim, Scandia; 3) Taylors' Falls; 4) Stillwater; 5) Marine Mills; 6) Chisago City; 7) Immanuel, Almelund; 8) Forest Lake; 9) White Bear; 10) Afton; 11) Bethesda, So. Stillwater. De två första äro de äldsta inom distriktet och inom hela Minnesota-konferensen. 1, 3, 6, 7, äro belägna inom Chisago county; 2, 4, 5, 8, 10, 11 ligga inom Washington co. Endast White Bear ligger i Ramsey co. Alla hafva kyrkor, åtta hafva boställen, och värdet af kyrkoegendomen uppgår till $188,778. Kommunikantantalet är 5,272 och hela medlemsantalet 7,729. Prästerna voro, 1912, följande: F. M. Eckman, J. T. Kjellgren, C. J. Edman, C. E. Benson, J. A. Levine, C. E. Slätt, G. A. Stenborg, N. A. Almer, Johannes Lundquist. Dessa församlingars alla utgifter för kyrkliga och välgörande ändamål uppgingo, 1912, till $36,097.50.

De största församlingarna inom detta distrikt äro Chisago Lake, eller Center City, med 1,238 kommunikanter, Elim, Scandia, med 843, Stillwater med 738, Chisago City med 642 och Almelund med 576 kommunikanter. I Lindstrom, en köping på omkring 700 invånare, finnes ingen svensk luthersk församling. Det ligger så nära Center City, att man har ansett, att de som vilja betjäna sig af kyrkan kunna gå dit. Men där är en engelsk luthersk församling med engelsk pastor, som tillhör "The Ev. Luth. Synod of the Northwest". Medlemmarna äro nästan uteslutande svenskar. En svensk metodistförsamling finnes ock i Lindstrom. Det synes nästan såsom ett misstag, att man icke har organiserat en sv. luth. församling på denna plats. Några missionsvänner och baptister finnas inom detta distrikt, men inga större församlingar. Omkring de lutherska kyrkorna i Center City (som också utgör sätet för county-styrelsen), Chisago City, Elim, Almelund hafva små köpingar uppväxt och hålla på att uppväxa. Taylors' Falls är en liten gammal stad från territorietiden, belägen i en romantiskt vild trakt vid St. Croix-flodens fall och forsar. Strax invid staden har man en s. k. "Inter-national park", eftersom den ligger på gränsen mellan Minnesota och Wisconsin. Den-

na lilla stad har järnvägs-förbindelse (the Northern Pacific) med St. Paul och besökes om somrarna af många turister. Sv. luth. församlingen där har en vacker kyrka och prästgård och består af 350 kommunikanter (1912). Forest Lake är en annan liten turiststad, som ligger vid hufvudbanan i Washington co., likaså White Bear, som är en större turiststad vid sjön af samma namn, endast 16 mil från St. Paul. Stillwater är den största staden inom detta distrikt och en bland de äldsta i staten, fordom mest känd för dess vidsträckta timmeraffärer, och länge och mest känd såsom sätet för statens fängelse. Svensk luthersk församling organiserades 1871 och hade (1912) 738 kommunikanter och en kyrkoegendom värd $37,500. Dess nuvarande pastor är ock fängelsepredikant. Afton och So. Stillwater äro små städer, som ligga söder om Stillwater efter Milwaukee-banan och utgöra ett pastorat tillsammans med White Bear. Inom detta distrikt, i närheten af Chisago Citys kyrka på stranden af Green Lake, ligger konferensens ålderdomshem, Bethesda, grundadt 1904 af pastor C. A. Hultkrans, hvilken ock är sedan den tiden dess superintendent.*

2. *Apple River-distriktet* består af 17 församlingar, de flesta inom St. Croix och Polk counties, Wisconsin. Dessa voro enligt 1912 års statistik Bethesda, Sand Lake; Fristad, Centuria; Zion, Bone Lake; Balsam, Apple River; Range, Polk county; Cumberland; Ebenezer, Paskin; Piteå, McKinley; Immanuel, Rice Lake; Bethlehem, Hayward; Salem, Shell Lake; Star Prarie; Man Valley; New Richmond; Sions, Hudson; Ebenezer, Amery; Immanuel, Clayton.

Den äldsta församlingen i distriktet är Star Prarie, hvilken organiserades år 1870, och därnäst komma Bethesda, Sand Lake och Balsam Lake, hvilka organiserades 1872. Alla de öfriga äro organiserade sedan 1886. Folket i detta distrikt är öfvervägande från Kronobergs län, liksom i Chisago-distriktet, och mångenstädes hafva de flyttat dit från Minnesota-sidan.

Församlingen i Sand Lake är den största; den räknade (1912) 408 kommunikanter, och hela folkmängden var 623. Därnäst kommer Balsam Lake med 241 kommunikanter och sedan Cumberland med 229. Af de öfriga gick ej någon upp

* Pastor Hultkrans afled den 21 okt. 1915.

till 200-talet. Alla församlingarna hafva kyrkor utom två, och 6 hafva boställen. Egendomsvärdet i hela distriktet uppskattades till $84,742. Distriktets pastorer voro 6: Carl J. Collin, som betjänade 3 församlingar; A. J. Malmquist 2; A. G. Hammarberg, 3; A. J. Elmer, 3; Einar Rendahl, 4; och M. Th. Andrén, 2.

Då man tar i betraktande, att församlingarna i detta distrikt äro i allmänhet små och jämförelsevis unga, så måste man medgifva, att bidragen till alla kyrkliga och välgörande ändamål för 1912 voro ingen ringa uppoffring, ity att summan uppgick till $19,343.34. Af denna summa användes $15,185.49 för församlingarnas egna behof.

Den yttre naturen i dessa trakter liknar Minnesota-sidans bra mycket. Polk county har mycken likhet med Chisago county, och södra delen af St. Croix county är mera lik Washington county, Minn. Landet är i allmänhet väl ägnadt för åkerbruk och boskapsskötsel. Skogen och sjöarna ha kommit väl till pass för den mindre bemedlade nybyggaren. Allmänna skolor, landsvägar, mejerier och handelsbutiker finnas mer eller mindre öfverallt och bli med åren allt flera. Priset på land har stigit betydligt under de senare åren och blir allt högre, ju tätare befolkningen blir.

3. *St. Paul-distriktet* bär namn af stadens hufvudstad och har 15 församlingar; alla utom tre ligga i staden St. Paul och dess förstäder. De äro: Första, St. Paul; Gustaf Adolf, St. Paul; Emanuel, St. Paul; Bethesda, So. St. Paul; Zion, St. Paul; Augustana, W. St. Paul; Gloria Dei (Eng.), St. Paul; Clara, St. Paul; Salem, St. Paul; Arlington Hills (Eng.), St. Paul; Hastings, Minn.; Bethania, North Oaks, Minn.; Bethesda Deaconess, St. Paul; Immanuel, Eau Claire, Wis.; Libanon, Levis, Wis. Enligt 1912 års statistik voro prästerna i detta distrikt: L. A. Johnston, Carl J. Carlson, M. Le Vander, J. E. Erikson, J. A. Frost, P. N. Sjögren, A. Norén, John G. Hultkrans, Nels Lundgren, L. A. Hocanzon, C. A. Hultkrans, Julius Lorimer. Hela summan för alla kyrkliga och välgörande ändamål uppgick i detta distrikt för meranämnda år till $40,104.71. Alla församlingarna hafva kyrkor utom två. Fyra hafva pastorsboställen. Kyrkoegendomen uppskattades till $159,260, och därpå hvilade en skuld af $15,611.

Den Första ev. luth. församlingen i St. Paul är moderförsamling till alla de andra sv. luth. församlingarna i och omkring St. Paul. Den var i många år den enda svenska luth.

församling i St. Paul, eller ifrån dess organisation 1854 i maj af pastor Erland Carlsson till 1889, då Gustaf Adolfs-församlingen på Arlington Hill organiserades. I 1sta bandet af denna historia äro församlingens uppkomst och utveckling till hösten 1861 tämligen omständligt beskrifna. Då undertecknad var dess första på platsen boende pastor, kunde beskrifningen blifva mycket längre, ty vi lefde då i de ringa och små tingens dagar, då mycket förekom, som nu har ett starkt tycke af det komiska eller tragiska; men jag får gå det förbi. Emellertid, det stora inbördeskriget var då i full gång, alla sinnen, både goda och onda, voro försatta i ytterlig spänning, och våra små fattiga svenska församlingar, som lågo mera i stråket, såsom St. Paul t. ex., fingo djupa känningar däraf. Det dröjde nu i tio år, eller från 1861 till 1871, innan församlingen fick en egen pastor. Under denna tid besökte en del af konferensens pastorer församlingen, och ehuru denna tjänst var otillräcklig, uträttade man därmed så mycket, att församlingen uppehölls och äfven fick en liten träkyrka uppförd genom konferensens hjälp. 1871 antog pastor Jonas Auslund församlingens kallelse och var dess pastor till 1877. Pastor Auslund var en begåfvad predikant och själasörjare, som med kraft, reda och värma förkunnade evangelium. Man kan säga, att han satte en viss prägel på denna församling, som den i någon mån allt sedan bibehållit. Han efterträddes, efter att hafva antagit kallelse till Augustana-församlingen i Minneapolis, af pastor A. P. Montén, hvilken betjänade församlingen till 1886. Under hans tid uppfördes den nuvarande stora tegelkyrkan. Sedan har församlingen haft såsom lärare pastorerna dr P. J. Svärd, dr L. A. Johnston, pastor Peter Peterson och åter dr L. A. Johnston, synodens nuvarande president.

Den till åren äldste pastorn i detta distrikt är L. A. Hocanzon, som är pastor för församlingen i Bethania, North Oaks, men bor i St. Paul, och hvilkens tid är mest upptagen med stadsmission. Han har fått en särskild nådegåfva att verka bland fattiga, sjuka, bortkomna och affälliga landsmän och emigranter i den stora staden och har däri lyckats väl. Han har för öfrigt betjänat Emanuels och flera andra församlingar inom distriktet.

Gustaf Adolfs-församlingen, som organiserades 1889, har alltsedan betjänats af pastor C. J. Carlson, "som i alla väder stått säkert vid församlingens roder och styrt det hela med stor skicklighet." Tvenne församlingar, nämligen Gloria Dei

med 137 kommunikanter och den på Arlington Hill med 105 kommunikanter, bruka uteslutande det engelska språket vid sina gudstjänster, och är P. N. Sjögren pastor för den förra och Nels Lundgren för den senare af dessa församlingar. Rörande Immanuel-församlingen i Eau Claire, Wis., och Libanon, Levis, Wis., med tillsammans 330 kommunikanter må erinras, att de hafva ursprungligen tillhört Goodhue-distriktet, men för några år sedan förenade de sig med St. Paul-distriktet på grund af bättre kommunikantioner.

På annat ställe har blifvit omnämndt, att St. Paul är sätet för Minnesota-konferensens barmhärtighetsinrättningar, och att pastor C. A. Hultkrans är deras föreståndare. Han är ock pastor för Bethesda Deaconess-församlingen, som 1912 hade 25 kommunikanter.* Hela kommunikantantalet i detta distrikt uppgifves till 3,471 och hela medlemsantalet till 4,712.

4. *Minneapolis-distriktet.* Under många år utgjorde Minneapolis och St. Paul ett distrikt, men då församlingarnas antal ökades, beslöt konferensen att för bekvämlighetens skull indela dem i två distrikter. Minneapolis-distriktet utgöres nu af icke mindre än 21 församlingar. Af dessa äro 12 belägna inom stadsgränserna. De bära följande namn: Augustana, Minneapolis; Bethlehem, Minneapolis; Emanuel, Minneapolis; St. Pauli, Minneapolis; Ebenezer, Minneapolis; Zion, Minneapolis; Salem, Minneapolis; Grace (Eng.), Minneapolis; Messiah (Eng.), Minneapolis; Bethany, Minneapolis; Gethsemane, Hopkins; Zion, Anoka; Ham Lake; Saron, Big Lake; Silver Creek; Monticello; Livonia, Zimmerman; Emanuel, Princeton; Saron, Greenbush; Saron, Minneapolis; Libanon, Minneapolis.

Den äldsta församlingen är "Augustana", som organiserades 1866, och den yngsta är Libanon, som organiserades 1911. Alla församlingarna hafva kyrkor. Endast 5 hafva boställen. Värdet af kyrkoegendomen är $272,769. Skulderna äro $25,843.

Den kyrkliga verksamheten började senare i Minneapolis än i St. Paul, och detta emedan Minneapolis var en mycket yngre stad än St. Paul. På östra sidan af Mississippi vid själfva fallen hade sedan gammalt ett litet franskt nybygge vid namn St. Anthony existerat, men fransmännen hade tidigt uppblandat sig med indianerna, så att nybygget urartade till

* Se noten å sidan 322.

en indiansk by i stället för ett civiliseradt samhälle. På västra sidan om floden, där Minnesotas nuvarande största stad befinner sig, hade först 1849, samma år som Minnesota blef organiseradt till ett självständigt territorium, Minneapolis — det "skyfärgade vattnets stad" — fått sina första nybyggare. Icke förrän 1867 blef staden inkorporerad, och 1872 blef den förenad med St. Anthony. Det dröjde länge, innan några svenskar började bosätta sig i denna stad. I 1sta bandet af denna historia finnas åtskilliga notiser om den första andliga verksamheten ibland de få svenskar, som började bosätta sig där mot slutet af 50-talet och början af 60-talet, genom pastor Peter Carlson. Under min respredikantstid 1860 och '61 besökte jag platsen några gånger. Först 1866 organiserades den första svenska lutherska församlingen, som är känd under namnet "Augustana", hvilken församling upptogs i synoden året därpå. Den hade endast 12 kommunikanter till att börja med, och utsikterna för dess fortsatta tillvaro voro i flera år rätt mörka. Ur detta senapskorn har ett stort träd uppväxt, som blifvit till en stark moderförsamling för alla de svenska lutherska församlingarna i Minneapolis, som tillhöra Augustana-synoden. Församlingens gamla kyrka och prästhus stodo vid Washington ave. på den högsta punkten på söder och var lätt igenkännlig. Denna egendom såldes till General Councils engelska mission, och kyrkan flyttades till närheten af stadens gamla "courthouse" och torde ännu finnas kvar. Ny kyrka byggdes af tegel 1883 på en lämpligare plats och är värderad till $45,000. Under tidens lopp har församlingen ej behöft att ofta ombyta lärare. Om man förbigår försöket med Sjöquist, har församlingen haft följande pastorer: C. A. Evald från 1872 till 1875, Jonas Auslund 1877—78, J. Ternstedt 1878—87, dr C. J. Petri 1888, som ända sedan har förblifvit kvar på sin post. Församlingen hade då 675 kommunikanter, nu har den 1,120 och en folkmängd på 1,678 själar. Församlingen har en missionshydda i närheten af kyrkan och utöfvar genom densamma en lifaktig inre mission.

Näst i styrka och folkmängd kommer St. Pauli-församlingen med 800 kommunikanter och 1,053 medlemmar. Egendomsvärdet är $50,000. Sedan pastor Stone kunde använda sin tid mera uteslutande åt vården af denna församling, har dess tillväxt i alla afseenden varit särdeles tillfredsställande. Näst i styrka och hastig tillväxt är Emanuels-församlingen på nordöstra sidan, hvarest O. A. Elmquist för herdestafven. Försam-

lingen har en stor kyrka, som med lott är värderad till $52,000. Bethlehems-församlingen på norr stiftades af pastor C. A. Evald redan 1874. Där arbetade någon tid den nu nyligen med döden afgångne, mycket sörjde pastor A. J. Enstam, samt efter honom en längre tid pastor J. G. Hultkrans. Pastor Edw. Schuch är dess nuvarande herde, och verksamheten synes gå framåt. Församlingen räknar nu 300 kommunikanter, och hela folkmängden är 550. Den äger en bastant kyrka af tegel, som med tomt värderas till $25,000.

Ebenezer har 276 kommunikanter, Zion 387, och Salem 205. Dessa äro yngre församlingar, ligga mera åt utkanterna och hafva sina kyrkor, där stadens svenska befolkning har mera koncentrerat sig, så att det är goda utsikter, att de skola växa och förkofra sig. Pastorerna O. A. Nelson, Henry P. Johnson och August Samuelson äro de respektiva pastorerna i dessa församlingar. Två af detta distrikts församlingar äro i afseende på språket fullständigt engelska, fastän medlemmarna äro nästan uteslutande svenskar eller afkomlingar af svenskar. De äro Grace och Messiah. Den förra, som kom till stånd förnämligast genom dr Telleens bemödanden och konsul C. A. Smiths liberalitet, har sin kyrka på söder vid det s. k. "Seven Corners". Den senare har sin kyrka, ursprungligen en engelsk metodistkyrka, icke långt från Augustana-kyrkan. Pastor Olof Lundgren var en kort tid pastor för den förra, och Carl O. Lundquist är fortfarande pastor för den senare. Det torde ej dröja länge, förrän många af våra svenska församlingar måste antaga engelskan till gudstjänstspråk, om de skola kunna bevara sin existens. Mycken visdom och tålamod fordras vid denna öfvergång. Bethany och Saron äro två små nyligen bildade församlingar, som torde hafva framtid för sig. Den förra betjänas af pastor E. A. Lindgren, som ock betjänar Libanon, och den senare är belägen i sydöstra Minneapolis och står i förbindelse med Minnesota College. Gethsemane-församlingen i Hopkins, en järnvägsstad omkring 16 mil från Minneapolis, organiserades redan 1890 och har utgjort ett slags prebende för våra prästkandidater, som fortsatt sina studier vid statens universitet. Pastor Henry P. Johnson har nu själavården i denna församling tillika med Zions-församlingen. Vi komma härnäst till en grupp af små församlingar, som ligga norrut efter Mississippi. Jag ber att med pastor J. G. Hultkrans' ord i konferensens "Minnesskrift" få omnämna dem såsom följer: "Sions-församlingen i Anoka, stif-

tad 1870, har ett medlemsantal af omkring 50 och en kyrkoegendom värd omkring $3,000. Pastor J. D. Nelsenius betjänade församlingen under några år, sedan betjänade pastor A. F. Tornell den tillsammans med flera andra församlingar i många år, och sedan 1906 har den betjänats af dess nuvarande lärare, pastor J. E. Erlander. Svenskarnas antal är ej stort i Anoka, och detta är nog orsaken till församlingens ringa tillväxt.

Svenska evangelisk-lutherska församlingen i Ham Lake stiftades 1872, och är dess kommunikantantal något öfver 100. Den äger kyrka och prästhus, värda omkring $4,000. Denna församling har, som antydts, betjänats tillsammans med den i Anoka, af samma pastorer, och äger nu som alltid en trogen och nitisk lärare i pastor Erlander.

Silver Creek-församlingen stiftades 1890, har 65 kommunikanter och äger en utmärkt kyrka, värderad till $1,800. Dess pastor är A. F. Tornell.

Monticello-församlingen stiftades 1893, dess kommunikantantal är 19 och den äger en liten kyrka värd $800. Dess pastor är A. F. Tornell.

Sarons-församlingen, Big Lake, stiftades 1892. Den har 59 kommunikanter och äger kyrka, värd $1,400. A. F. Tornell är dess pastor.

Livonia-församlingen, Zimmerman, stiftades 1900, har 19 kommunikanter och äger en liten kyrka, värderad till $200.

Emanuels-församlingen i Princeton, stiftad 1904, har 20 kommunikanter och äger en kyrka, värd något öfver $2,000, men mer än hälften är ännu skuld.

Saron-församlingen, Mille Lacs county, stiftades 1900, har 27 kommunikanter och äger kyrka värd $1,000.

De tre sistnämnda små församlingarna utgöra ett pastorat. Pastoratet har betjänats dels af f. d. studerande Grönberg, dels af pastor J. E. Carlson. Pastor C. O. Olander har tjänat som vice pastor en tid. För närvarande betjänas pastoratet af pastor Aug. Lundquist.

Svenska lutherska församlingan i Hastings stiftades 1871, har 58 kommunikanter och en kyrka värd $1,200. Dess pastor är L. A. Hocanzon. Den tillhörde till för ett par år sedan Goodhue-distriktet."

Pastor A. F. Tornell är nu för några år sedan död. Pastor J. N. Almquist är pastor för Saron, Big Lake, Silver Creek

och Monticello. Livonia, Emanuel, Princeton och Saron, Greenbush, äro vakanta.

I detta distrikt förekommer samma namn på flera församlingar, såsom Emanuel, Sion och Zion, Saron på tre olika församlingar. Sådant vållar villervalla och borde icke förekomma.

Det är mycket möjligt, att den svenska folkmängden i Minneapolis uppgår till 70 tusen och kanhända mer — den har blifvit olika uppgifven; men säkert är, att Minneapolis är ett stort missionsfält för den lutherska kyrkan. Många andra religiösa samfund finnas ock i denna stad, men många landsmän stå utanför alla samfund och kunna möjligen återbördas åt deras fäders kyrka genom den kristliga kärlekens bemödanden.

Minnesota College.

Denna skola ligger inom Minneapolis-distriktet i sydöstra delen af staden, i närheten af Mississippi-floden och Minnesotas statsuniversitet, på en vacker plats. Den grundades 1904 af Minnesota-konferensen, som äger och kontrollerar densamma. Dr Josua Larson var de tre första åren skolans president, men 1907 kallades dr Frank Nelson från Kansas, och han har alltsedan tjänat med stor framgång. Skolans direktörer äro 9, och lärarnas antal är 24. År 1912 hade förberedelseskolan följande afdelningar: Academic, Normal, Model School, Expression, Swedish-English, Music, Art, Commercial, Shorthand and Typewriting. Elevantalet var då 507. I biblioteket funnos 2,600 volymer; i muséet funnos samlingar af förhistoriska reliker från Afrika och dessutom "specimens of Natural History." I laboratoriet funnos fysiska, kemiska och elektriska apparater. De löpande utgifterna voro $18,-586.31. Egendomsvärdet uppskattades till $102,277, och skulden uppgafs till $37,637. Dessa uppgifter äro tagna ur synodens statistiska tabeller för 1912 och äro minst sagdt mycket uppmuntrande.

5. *Goodhue-distriktet.* Goodhue county, inom hvilket de flesta af distriktets församlingar ligga, hörer till de äldre, mera bebyggda delarna af Minnesota. I norr och öster gränsande till Mississippi-floden, var detta county tillgängligare än många andra delar af staten. På en sträcka af ungefär 10 mil närmast floden utgöres det af ett mycket brutet landskap med raviner och "bluffs". Dessa "bluffs" äro jämnhöga med

prärielandet, som ligger innanför, och på 10 mils afstånd från floden är ungefär 600 fot ofvanför dess vattenyta. Mesta delen af landet utgöres af vågformiga prärier, men utmed vattendragen och i ravinerna var det ursprungligen icke så litet skog. Från nordväst till sydost går en lägre ås genom hela countiet och bildar genom sina grusbackar och enskilda klippformationer en behaglig omväxling i landskapets utseende. Jordmånen är i allmänhet god och består af mer eller mindre stark lera. Townshipet, Goodhue, är landsbekant för sin utmärkta kruklera, hvilken i Red Wing fabriceras till hvarjehanda stenkärl, afloppsrör m. m. Goodhue har fått sitt namn af en tidningsman som hette James Goodhue och som i St. Paul redan 1849 var den första att utgifva en allmän tidning i nordvästern. Tidningens namn har bibehållit sig i "Saint Paul Pioneer Press".

Rörande Goodhue county i allmänhet finnes åtskilligt i min bok "Vasa Illustrata",* som jag icke här behöfver upprepa. Vill blott här nämna, att den skandinaviska befolkningen är ganska manstark i detta county. Norrmännen innehafva en stor del af landet i södra halfvan af countiet och svenskarna en god del af den norra halfvan. I Red Wing vid Mississippi, "county seat" för detta county, torde svenskar och norskar vara jämnstarka till antalet, men de senare torde utöfva ett större inflytande.

"De allra första svenskarna", säger pastor J. J. Frodeen i konferensens "Minnesskrift", "anlände till dessa trakter på hösten 1853; men den egentliga bosättningen kan dock ej sägas hafva ägt rum förrän sommaren 1854. De ursprungliga nybyggarna å Minnesota-sidan kommo från Skåne och Småland, medan de som först bosatte sig på Wisconsin-sidan kommo från Värmland. Småningom blef emellertid här som annorstädes en blandning af folk från Sveriges olika provinser. I landtförsamlingarna har dock den ursprungliga folkstocken mera bibehållits, hvilken omständighet haft sin betydelse för det kyrkliga tillståndet."

Goodhue-distriktet har 17 församlingar, af hvilka de största äro Vasa med 750 kommunikanter, Red Wing med 587 och Cannon Falls med 580. De två första organiserades i september 1855 af mig, som också var den förste svenske lutherske prästen på hela detta fält. I 1sta bandet af detta arbete har

* Utgifven 1905, då församlingen i Vasa firade sin 50 års-fest.

jag försökt att teckna den första nybyggaretiden så opartiskt, som jag kunnat, och i konferensens "Minnesskrift" har man mera i detalj meddelat oss distriktets historia ända till 1908. I synodens statistik för 1912 uppgifvas alla de 17 församlingar, som tillhöra distriktet, hafva kyrkor och 9 prästboställen, hvilkas kyrkliga egendomsvärde uppgick till $164,650, hvarpå hvilade en skuld af $862. Kommunikanternas antal uppgafs till 3,888 och hela medlemsantalet till 5,435. Pastorernas antal var 9, nämligen: Bernhard Modin i Vasa; E. Norelius, Zion, Goodhue; Emil G. Chinlund, Red Wing; C. E. Odell, Welch, Cannon River och Prairie Island; John A. Norlin, Spring Garden; P. A. Mattson, St. Ansgars, Cannon Falls; J. O. Nelson, Lake City; L. A. Edman, Christdala och Hoflanda; S. D. Hawkins, Säbylund och Little Plum, Wisconsin; A. F. Nelson, Swea och Tabor, Wis.; Minneiska och Millville voro vakanta.

Minnesota-konferensens barnhem ligger inom detta distrikt, i närheten af sv. luth. församlingens kyrka i Vasa. Egendomsvärdet med land och hus, redskaper m. m. går nog nu betydligt upp öfver $30,000, såsom det angifves i 1912 års statistik. Denna barmhärtighetsanstalt har haft sina pröfningar och besvärligheter, men den har lefvat och förkofrat sig och burit sina goda frukter både för konferensen och för det distrikt, inom hvilket den ligger.

För öfrigt är intet annat att nämna om detta distrikt, än att folket i allmänhet är välbärgadt, kyrkligt, fredligt och tålmodigt. Det yngre släktet talar allmänt engelska, ehuru de flesta förstå och kunna tala svenska. Gudstjänster hållas i Red Wing och Cannon Falls emellanåt på engelska, men svenskan är äfven där hufvudspråket.

6. *St. Peter-distriktet* har sitt namn af staden St. Peter, men har ej från början haft det namnet. Pastor L. P. Bergström har lämnat en god redogörelse för uppkomsten och utvecklingen af detta distrikt i konferensens "Minnesskrift", som jag beder att här få använda. "När Minnesota-konferensen vuxit så, att den hade 10 präster inom sitt område, beslöt den på ett möte i St. Paul, år 1870, att indela konferensen i fyra så kallade "missionsdistrikt". Dessa distrikt voro: St. Paul-, Chisago-, Pacific- och Minnesota Valley-distrikten. Hvarje distrikt skulle hålla "ett möte i månaden för gemensam uppbyggelse och för upplifvandet af intresset för missionssaken", som det heter i protokollet från sagda möte.

"Till Minnesota Valley-distriktet skulle höra de församling-

ar, som funnos utefter Minnesota-floden. Dessa församlinglingar voro: St. Peter, Scandian Grove, East Union, West Union, Vista och New Sweden. Men år 1890 hade detta distrikt tillvuxit, så att det sträckte sig ända ut till Dakota i väster och till Iowa i söder samt räknade trettiofyra församlingar inom sitt område. Då beslöts på konferensmötet i Red Wing att dela distriktet i två delar. Så uppstodo Norra och Södra Minnesota Valley-distrikten. Gränsen drogs vid det tillfället mellan St. Peter och Mankato, men efter några år, då flera pastorer inflyttat till det södra distriktet, lades Mankato till det norra distriktet. Emedan distriktets medlemmar ansågo, att "Norra Minnesota Valley-distriktet" var ett mycket långt namn samt föga betecknande, emedan ingen "valley" med det namnet är känd häromkring, så beslöts vid konferensmötet 1908 att ändra namnet till "St. Peter-distriktet". Detta ansågs passande, dels därför att St. Peter-församlingen är den äldsta inom distriktet, dels ock på grund af att platsen är bekant öfver hela konferensen, för att icke säga öfver hela landet, såsom varande platsen för "Gustavus Adolphus College", konferensens läroverk, härden för kristlig tro och bildning. Emedan läroverket har sin egen plats i denna minnesskrift, tillåtes ej att här göra vidare meddelanden därom.

"Bland de gamla banbrytarna, som verkat inom detta distrikt, må nämnas pastorerna P. A. Cederstam, Jon Person, Andrew Jackson, P. Carlson och C. M. Rydén. De tre förstnämnda hafva redan fått ingå i hvilan och mottaga lönen för trogen tjänst. De båda senare lefva ännu ibland oss, när detta skrifves, och hafva uppnått den höga åldern af 85 år.* Bland lekmän, som inom distriktet tagit aktiv del i verksamheten, kunde, om utrymmet medgåfve, nämnas många. Bland de första banbrytarna börja lederna glesna. Andrew Thorson från Scandian Grove, känd såsom den där genom sin subskription i St. Peter och omnejd bestämde platsen för konferensens läroverk, afled i januari 1908, och flere af hans medarbetare hafva sedan dess nedlagt vandringsstafven.

"Fyra församlingar inom distriktet, nämligen Scandian Grove, East Union, West Union och Vista, fira i år 50 årsfester och St. Peter-församlingen firade redan förliden höst sin halfsekelsfest.

"St. Peter-distriktet har, när detta skrifves, tjugutvå för-

* Pastor P. Carlson dog den 13 aug. 1909 närmare 87 år gammal, och C. M. Ryden den 17 sept. 1914 nära 91 år.

samlingar och tolf pastorer, samt ett pastorat vakant." Så långt L. P. B.

Detta skrefs 1908. Sedan dess hafva åtskilliga förändringar förekommit. Enligt statistiken för 1912, som jag följer, var det då ännu 22 församlingar inom detta distrikt, nämligen:

1. Första Svenska, St. Peter, organiserad af dr Hasselquist 1857. Kommunikanternas antal 571, folkmängd 775. Pastor E. J. Nyström.
2. Scandian Grove, organiserad 1858. Kommunikantantal 283, folkmängd 442. Pastor J. Fremling.
3. East Union, organiserad 1858, kommunikanternas antal 384, folkmängd 521. Pastor S. G. Swenson.
4. West Union, organiserad 1858, kommunikantantal 294, folkmängd 514. Pastor G. E. Lindsten.
5. Vista, Waseca co., organiserad 1858, kommunikanternas antal 134, folkmängd 199, pastor C. J. Rosenquist.
6. Bernadotte, organiserad 1866, kommunikantantal 553, folkmängd 837. Pastor C. B. L. Boman.
7. Belgrade, organiserad 1871, kommunikanternas antal 56, folkmängd 74. Pastor O. J. Arthur.
8. Clear Lake, organiserad 1873, kommunikantantal 193, folkmängd 290. Pastor Jno. E. Hedberg.
9. Swede Home, organiserad 1876, kommunikantantal 195, folkmängd 224. Pastor C. E. Sholander.
10. Le Sueur, organiserad 1883, kommunikantantal 47, folkmängd 69. Pastor E. J. Nyström.
11. Winthrop, organiserad 1884, kommunikantantal 424, folkmängd 602. Pastor A. F. Lundquist.
12. Providence Valley, organiserad 1884, kommunikantantal 371, folkmängd 588, pastor Nils W. Swenson.
13. Waseca, organiserad 1885, kommunikantantal 24, folkmängd 36. Pastor C. J. Rosenquist.
14. Immanuel, Mankato, organiserad 1887, kommunikantantal 330, folkmängd 410. Pastor O. J. Arthur.
15. Fridhem, Yellow Medicine co., organiserad 1889, kommunikantantal 75, folkmängd 126. Pastor C. E. Sholander.
16. Salem, Carver, organiserad 1891, kommunikantantal 115, folkmängd 138. Pastor S. G. Swenson.
17. First English, St. Peter, organiserad 1892, kommunikantantal 340, folkmängd 475. Pastor L. Malmberg.

18. Mansfield, organiserad 1893, kommunikantantal 81, folkmängd 132. Pastor C. J. Rosenquist.

19. Lafayette, organiserad 1897, kommunikanternas antal 229, folkmängden 320. Pastor S. A. Lindholm.

20. Gibbon, organiserad 1899, kommunikantantal 82, folkmängd 132. Pastor C. A. Lindahl.

21. Ebenezer, Clarkfield, organiserad 1899, kommunikantantal 76, folkmängd 151. Pastor C. E. Sholander.

22. Belview, organiserad 1911, kommunikantantal 53, folkmängd 106. Pastor C. A. Lindahl.

Dessa församlingar hade tillsammans kyrkoegendom värderad till $210,297, och skulden däråa gick till $5,118. Kommunikanterna voro 4,810 och hela befolkningen 7,158.

Det svenska folket inom distriktet är en blandning från olika provinser i Sverige, men i vissa församlingar är den ena provinsen mera representerad än den andra. I Carver co. t. ex. äro västgötarna starkast; i Waseca co. äro smålänningarna från Jönköpings län de starkaste, och i Scandian Grove voro skåningarna, åtminstone i början, talrikast; men i Mankato såväl som i St. Peter har blandningsprocessen varit i full gång de senare åren. I Mansfield voro de första nybyggarna blekingbor. Där har man ock det sällsynta exemplet, att en man (Nils Johnson) ensam uppbygger och bekostar en kyrka för en blifvande församling.

Då Minnesota-konferensens äldsta och mest fullständiga kristliga högre läroverk, Gustavus Adolphus College, ligger inom detta distrikt, är det klart, att församlingarna haft och måste fortfarande ha stora uppoffringar för detsamma. De hafva också haft och ha stora förmåner, både andliga och världsliga, af denna skola. Konferensen har sannerligen orsak att tacka Gud för den kristliga bildningens ljus, som utgått från denna andliga fyrbåk i allmänhet, men särskildt för de många evangelii tjänare, som från densamma utgått till alla delar af vårt land. Själfva dess läge på det höga krönet, från hvilket man blickar vida omkring, gifver en väldig inspiration åt hvar och en, som har någon tro på och känsla för sann kristlig lutherdom och äkta svenskhet. Gud har sannerligen välsignat det lilla, oansenliga senapskornet. Hans vare äran för allt!

7. *Cokato-distriktet.* Hvarför detta distrikt kom att kallas Cokato, torde bero på att Cokato-församlingen ligger midt emellan den östra och västra änden af distriktet, annars

är Götaholm den äldsta församlingen, organiserad 1858, och Moores Prairie den största. Distriktet har 14 församlingar (1912), belägna utefter Great Northern-järnvägen i Hennepin och Wright counties, med undantag af den äldsta, som ligger i Carver county.

Församlingarna äro följande: 1. Götaholm, organiserad 1858, kommunikantantal 430, folkmängd 640. Pastor John A. Wagner.

2. Lyndale, organiserad 1897, kommunikanternas antal 60, hela folkmängden 79. Pastor J. A. Wagner.

3. Götalund, organiserad 1875. Kommunikantantal 68, folkmängd 85. Pastor John A. Wagner.

4. Carlslund, organiserad 1886, kommunikanternas antal 156, folkmängd 242. Pastor E. S. Ternberg.

5. Swedesburg, organiserad 1873, kommunikantantal 133, folkmängd 171. Pastor E. S. Ternberg.

6. Moores Prairie, organiserad 1866, kommunikantantal 635, folkmängd 899. Pastor S. Johnson.

7. Cokato, organiserad 1870, kommunikantantal 400, folkmängd 588. Pastor C. A. Barr.

8. North Crow River, organiserad 1870, kommunikantantal 245, folkmängd 366. Pastor A. Melin.

9. French Lake, organiserad 1898, kommunikantantal 98, folkmängd 130. Pastor A. Melin.

10. Gethsemane, Dassel, organiserad 1873, kommunikantantal 290, folkmängd 424. Pastor J. V. Söderman.

11. Swan Lake, organiserad 1873, kommunikantantal 70, folkmängd 112. Pastor J. V. Söderman.

12. Nylunda, organiserad 1876, kommunikantantal 45, folkmängd 64. Pastor Alex Sand.

13. Hermon, organiserad 1881, kommunikantantal 112, folkmängd 154. Pastor Alex Sand.

14. St. John, organiserad 1886, kommunikanantal 88, folkmängd 168. Pastor Alex Sand.

Distriktet ligger till hela sitt omfång inom storskogen. Denna skog sträcker sig från nordost till sydväst och slutar med en spets vid den tvära krökning, Minnesota-floden gör ofvanför Mankato. Från Minneapolis till Dassel räknade man dess bredd till 75 mil, och så sent som 1860—61 var hela sträckan en tät löfskog utom en liten stripa i västra delen af Wright co., som redan då kallades Moores Prairie, till minne af den förste nybyggaren där i hela trakten, en amerikan. Jordmå-

nen är god och rik för det mesta i dessa trakter, dock icke så litet omväxlande, men det tar mycket arbete och möda att röja bort skogen och bereda jorden till åker. Detta är dock hvad våra svenskar, finnar och tyskar ha gjort i mycket stor utsträckning under de senaste 50 åren.

Såsom man kan se af I bandet, sid. 707 ff., var pastor P. Carlson den förste, som började det andliga och kyrkliga arbetet i Götaholm och trakterna däromkring. Hvad som där säges om f. d. svenske riksdagsmannen Olof Anderson från Värmland fick äfven jag erfara. Hade man haft många sådana män i våra nybyggen, hade det icke blifvit så svårt att påbörja arbetet och få församlingar i gång, som det vanligen blef. Det ursprungliga nybygget låg omkring en liten sjö, Swede Lake kallad, några mil från den nuvarande staden Watertown. Där hade församlingen ett litet stockhus, som man brukade till kyrka. Då församlingen byggde kyrka, bestämdes det, att den skulle byggas i Watertown, och där uppfördes 1890 en präktig kyrka af trä och tegel. Den förste pastorn, som bodde på platsen, var J. S. Nilson. Han kom dit 1866 och stannade till 1874. Med tiden blef denna församling förenad med Götalund och Lyndale till ett pastorat. Götalund är eljest kändt under namnet Maple Plain, ett litet stationssamhälle i Hennepin co., mellan hvilket och sjön Minnetonka kyrkan ligger. Ett litet stycke väster om denna ligger den lilla församlingen Lyndale. Inom detta pastorat hafva efter J. S. Nilson följande pastorer verkat: J. Alm, J. S. Ryding, L. J. Lundquist, P. E. Berg, A. Gunberg och J. A. Wagner. Den sistnämnde betjänar ännu pastoratet.

Carlslund och Swedesburg utgöra ett pastorat. Den förra församlingen har sin kyrka två mil söder om staden Buffalo, och Swedesburg har sin kyrka i staden.

Följande pastorer hafva betjänat detta pastorat: J. S. Nilson, E. Norsén, P. A. Venner, A. J. Rydén, E. Rehner, C. E. Cesander. Den nuvarande pastorn är E. S. Ternberg.

Moores Prairie-församlingen stiftades 1866. Den ligger i sydvästra hörnet af Wright co. i town of Stockholm. Kyrkan ligger ungefär 3 mil i sydväst från Cokato. Då jag i januari 1861 första gången besökte Moores Prairie, funnos icke några svenskar i dessa trakter och inga andra heller med undantag af mr Moore och hans familj, hvilken bodde vid bäcken litet söder om nuvarande staden Cokato på den lilla öppningen i skogen, som kallades Prairie och, med anledning af hans namn,

IMMANUEL HOSPITAL, OMAHA, NEBR.

SVENSKA LUTHERSKA HOSPITALET I KANSAS CITY, MO.

EMANUEL HOSPITAL, PORTLAND, ORE.

LUTHERAN HOSPITAL, MOLINE, ILL.

Moores Prairie. Gränserna för detta område voro tämligen obestämda och vidtomfattande, till dess landet blef mera bebyggdt och gränslinierna blefvo mera exakta. Mellan 1861 och 1866 var allenast fem år, men det senare årtalet organiserades en svensk evangelisk luthersk församling på Moores Prairie med 106 kommunikanter. Däraf kan man förstå, att svenskarnas inflyttning till dessa trakter måste hafva tagit en stark fart på statens västra gränser efter indian-kriget 1862, sedan vildarna hade blifvit bortdrifna. Många, som före den tiden i flera år hade bott på prärierna väster om skogen, började då att draga sig tillbaka till skogsbygden, som man dittills hade gått förbi. De första svenskarna, som började bosätta sig i Moores Prairie, kommo från Carver co. eller andra platser bortom settlementen därstädes. Den allmänna farvägen för att komma till den vida nordvästern, innan järnvägar byggdes, gick genom Carver mot Glencoe till, och sedan följde man gränsen mellan skogen och prärien, så långt man ville gå. Pastor Andrew Jackson, som vid den tiden förestod konferensens skola i East Union, var väl bekant från flera år tillbaka med den stora nordvästern och kunde gifva folk besked om land och sjöar, skogar och prärier, och huru man skulle komma dit. En stor mängd från Värmlands finnskogar letade sig väg till Moores Prairie. Folket från Olof Trätäljas land voro icke rädda för nordvästerns skogar, och ej heller de som kommo från andra skogstrakter i Sverige. Här i Wright co. ha de bevisat, hvad yxan och plogen kunna göra. Tio af de församlingar, som ligga i detta präktiga skogland, har en folkmängd af ej mindre än 4,122, som höra till det svenska luth. kyrkfolket; dock finnes det många bebyggare, som icke höra till den sv. luth. kyrkan. Och dessutom finnes ett stort nybygge i närheten af Cokato af finnar, som räkna sig höra till den lutherska kyrkan, fastän de äro hihuliter.

Den pastor, som först hade församlingsvården i Moores Prairie, var pastor J. S. Nilson. Efter honom kom J. G. Lagerström, hvilken jag installerade såsom pastor 1869. Man hade då ett simpelt stockhus till kyrka, ofvanför där det stora bostället nu står. Sedan kom P. A. Cederstam 1875 och stannade där till och med 1881. Under hans tid hände en påskdag något rätt underligt. Jag var hos Cederstam på besök, och han hade bedt mig att predika i högmässan i hans ställe. När gudstjänsten började, var himmelen klar och solen sken med sin fulla kraft, men mot slutet af gudstjänsten började

det att mörkna, och när vi kommo in i prästgården, strax invid kyrkan, blef det fullkomligt mörkt såsom den mörka natten. Ljus måste tändas för att kunna spisa middag. Kreaturen och hönsen gingo till hvila. Ingen vind eller åska märktes, allt var så förunderligt stilla. Mot kvällen kom solen fram, och allt blef såsom vanligt. Somliga sågo någonting öfvernaturligt i denna företeelse, men det troliga är, att luften var fylld med stoft, som någon stark vind förut upprört och som nu seglade fram öfver det ställe, där vi voro, hvarigenom solen alldeles förmörkades under några timmar. Företeelsen gjorde dock på det naturliga sinnet ett djupt intryck och gaf oss en vink om huru det kommer att kännas, när Jesu ord i Matt. 24: 29 gå i fullbordan. — Öfriga pastorer, som betjänat församlingen, äro Gustaf Peterson, C. B. L. Boman och Swan Johnson, hvilken senare ännu står kvar.

Cokato är en liten liflig stad, som ligger vid Great Northern järnvägen. Den fanns ej till 1869. År 1870 organiserades där en sv. luth. församling, som upptogs i synoden samma år. Denna församling var, såsom flera andra i trakten, en utväxt ur Moores Prairie-församlingen. Den har redan hunnit med att bygga den tredje kyrkan, som är uppförd af tegel och är mycket kostbarare och skönare än sina föregångare, särskildt den första, som stod på ett mindre lämpligt ställe. Om den och om den förste pastorns installation kan man läsa en episod i dr C. A. Evalds biografi, sid. 30. Den gifver oss en tämligen god tidsbild. Det är betydlig skillnad emellan förr och nu i Cokato! De pastorer, som betjänat denna församling, äro: Fredrik Peterson, L. A. Hocanzon, J. A. Levine, J. B. Bennet, samt C. A. Barr från början af 1908.

North Crow River och *French Lake* utgöra ett pastorat. Både i yttre förkofring och kyrklig tillväxt likna de mycket de öfriga församlingarna i detta distrikt. Hela folkmängden i pastoratet är omkring 500. Följande pastorer hafva betjänat pastoratet: Fredrik Peterson, L. A. Hocanzon, J. A. Levine, E. Norsén, J. A. Elmér och A. Melin, dess nuvarande pastor.

Gethsemane-församlingen i Dassel ligger vid västra gränsen af distriktet, men vid östra gränsen af Meeker co. Pastor J. G. Lagerström organiserade denna församling, som till att börja med utgjordes af 7 familjer. 1912 utgjorde kommunikantantalet 290 och folkmängden 424. Den första kyrkan byggdes 2 mil söder om staden på ett olämpligt ställe. Den

andra kyrkan byggdes i staden och begagnades till 1886, "då den såldes och en stor vacker kyrka byggdes, som utvändigt är beklädd med tegel och är försedd med en utmärkt ringklocka och en präktig piporgel." (Konf. "Minnesskrift"). Följande pastorer ha betjänat församlingen: J. G. Lagerström, P. A. Cederstam, L. A. Hocanzon, J. S. Ryding, J. Alm, J. W. Lundgren och J.V. Söderman,* församlingens nuvarande herde.

Swan Lake, en liten församling på 70 kommunikanter, som organiserades 1873, har kyrka och land till ett värde af $1,500 och utgör annex till församlingen i Dassel.

Församlingarna *Nylunda* med 45, *Hermon* med 112 och *St. John* med 88 kommunikanter utgöra ett pastorat. De hafva alla kyrkor och hufvudförsamlingen boställe. Denna trakt har en god kommunikation med tvillingstäderna förmedelst "Soo"-banan, som stryker igenom centern af Wright co. från nordväst till sydost. Pastorerna, som betjänat detta pastorat, äro J. S. Nilson, B. O. Berg, J. A. Elmér, O. Wallin och Alex Sand.

8. *Willmar-distriktet* ligger väster om storskogen och når från östra gränsen af Meeker co. på båda sidor om Great Nothern-järnvägen ända till staden Morris i Stevens county. De flesta församlingarna ligga inom Kandiyohi co. Hela denna trakt hör till de vackrare i staten Minnesota. Där är en behaglig omväxling af prärier, sjöar och skogslundar. En jordås eller "ridge" löper igenom norra delen af Kandiyohi co., hvilken kommer ifrån Ottertail co., sträcker sig i sydostlig riktning genom Douglas och norra delen af Kandiyohi counties och bär på olika platser namn af "Leaf Mountain", "Rocky Mountain", m. fl. namn, och som med de många större och smärre sjöarna på båda sidor och mellan dess olika grenar gör på sinnet ett behagligt intryck af idyllisk skönhet. Jordmånen är af både bättre och sämre beskaffenhet, men öfverallt god nog för att gifva en god ersättning för det arbete och den möda, som nedlägges på densamma. Hela denna trakt är tätt befolkad af skandinaver, och i kyrkligt afseende är majoriteten lutheraner. Omkring Benson och i västra delen af distriktet är ett stort settlement af romerska katoliker af irländsk nation. Distriktet har ej mindre än 22 församlingar, som äro fördelade i 9 pastorat. Den äldsta församlingen, Libanon, New London, organiserades 1866, och den yngsta, Martin Luther i Manannah, 1898. Pastor J. O. Lundberg säger

* Död den 13 maj 1915.

i konferensens "Minnesskrift": "Redan så tidigt som 1856 började vårt svenska folk invandra till dessa trakter. Den första sv. ev. luth. pastor, som besökte svenskarna i Meeker och Kandiyohi counties, var pastor P. Carlson, som på försommaren 1859 gjorde en undersökningsresa till hvad man då kallade världens ände." Pastor A. Jackson och dr E. Norelius gjorde missionsresor i de olika nybyggena 1861—62. På våren 1869 flyttade pastor P. Beckman från Spring Garden till Tripolis, och samma år bosatte sig pastor J. P. Lundblad vid Nest Lake, Kandiyohi co. Någon distriktsorganisation omnämnes ej förrän den 16—18 juli 1873, då ett missionsmöte hölls i Mamrelund och Nest Lake-pastoratet af Norra Pacific-distriktet. Närvarande vid detta möte voro pastorerna P. Beckman, J. P. Lundblad, J. S. Nilson och Fr. Peterson samt kateket L. Johnson och stud. P. Dillner. Frånvarande voro pastorerna J. G. Lagerström och A. Wahlin. Den 11 september 1873 hölls möte af Norra Pacific-distriktet i Oscars Lake och Wennersborg, och något år senare i New Prairie och Strömbeck. Af detta framgår, att Norra Pacific-distriktet omfattade från början nuvarande Cokato, Willmar, Alexandria och Big Stone-distrikten. Willmar-distriktet är ett af de yngre inom konferensen, ehuru det, såsom ofvan blifvit visadt, har ganska gamla anor. Efter att ha fått konferensens medgifvande organiserades Willmar-distriktet i Svea den 19 mars 1907. Härmed var det minnesrika Pacific-distriktet upplöst med dess 50-åriga historia bakom sig, som vittnar om de strider som kämpats och segrar som vunnits på kyrkans område."

I 1sta bandet af denna historia, sid. 757, finner man bref af sedermera välbekante dr Andrew Jackson, som lämnat underrättelse om de första svenskar, som bosatte sig vid Nest Lake i trakten af nuvarande New London, och likaledes i sammanhang därmed bref från Ola Månson, som slutade sitt mödosamma lif i Vasa, Goodhue co., Minnesota. Af dessa skrifvelser finner man, att de första nybyggarna väster om storskogen och inom detta distrikt kommo från två olika håll och bosatte sig på två olika ställen omkring 30 mil ifrån hvarandra, nämligen det ena sällskapet vid Nest Lake i Kandiyohi co. och det andra vid nuvarande Grove City och i trakten mellan sistnämnda plats och nuvarande Litchfield i Meeker co. Efter de bästa forskningar jag kunnat göra finner jag, att de som bosatte sig i Nest Lake voro hufvudsakligen från Jerfsö socken, Helsingland, och hade kommit öfver till Amerika somma-

ren 1850 med briggen Marie, kapten Åsander från Gefle, tillika med andra immigranter från Ljusdal och andra Helsingsocknar. Från New York reste de den vanliga immigrantvägen upp genom landet. I Manitowoc, Wis., skildes sällskapet åt. Ljusdals-boarna reste till Chicago och därifrån till Andover, troligen emedan en del voro besläktade med pastor L. P. Esbjörn, men Jerfsö-boarna reste till Waupaca, Wis., och bodde där i flera år. Rörande denna plats skref Andrew Jackson i tidningen Hemlandet i april 1859: "Svenska nybygget i Waupaca och Portage counties, Wis., har på senare tiden blifvit betydligen förminskadt och kommer efter allt utseende att framdeles blifva ännu mindre. Vid förlidet års början voro här 22 familjer; men 9 af dessa sålde sina farmer och reste under loppet af året till Minnesota, där de ämnade nedsätta sig i de natursköna och fruktbara trakterna väster om Forest City och Green Lake, omkring 100 mil väster om St. Paul; och af dem som äro kvar äro de flesta sinnade att begifva sig härifrån, så snart de kunna. Det är ungefär 8 år sedan svenskarna först började bosätta sig häromkring." (Hemlandet för 1859).

Jag skall icke här inlåta mig på pastor Jacksons föregående historia. Vill blott nämna, att han var gymnasist från Göteborg och hade kommit i sällskap någonstädes med dessa immigranter, som drogo af till Waupaca, Wis., och som gjorde sällskap med dem som drogo därifrån till Minnesota och bosatte sig vid Nest Lake. Detta måste ha skett efter det han skref brefvet i april 1859, ty fram på sommaren, i augusti, hade pastor P. Carlson sammanträffat med honom på sin missionsresa, som han gjorde till nybyggena i Meeker och Kandiyohi counties. De ledande familjerna, som hade satt sig ned i Nest Lake-trakten, eller i närheten af nuvarande New London, voro familjerna Thompson, Erik Person, Per Larson, Erik Olson "Hias" m. fl. Dessa voro banbrytarna i New London-trakten. I sydväst från Nest Lake, närmare till nuvarande Willmar, vid Eagle Lake, hade en del familjer från Västergötland och andra trakter bosatt sig och grundat ett särskildt nybygge. En del norskar hade också kommit dit och bodde om hvarandra med svenskarna.

Af Ola Månsons skrifvelse i "Hemlandet" af den 2 mars 1859 finner man, att han bodde vid nuvarande Grove City, som ursprungligen kallades Swede Grove. Där bodde ock P. J. Lund, en familj som förr bodde vid Lillsjön i Chisago Lake-

kolonien, samt en Nils Velander. Ola Månson var ifrån Färlöfs församling, Kristianstads län, och från samma håll i Skåne voro flera andra familjer, som utgjorde de första nybyggarna i Meeker co.

Då jag såsom konferensens respredikant i januari månad 1861 för första gången besökte dessa trakter, kom jag via Hutchinson och Greenleaf, och först i närheten af hvar Litchfield blef byggdt fann jag en del skåningar och en och annan smålänning, bland hvilka jag predikade under tämligen så motiga omständigheter. En del af skåningarna voro baptister och ville gärna disputera, och så var det mycket snö, så att det var svårt att samla de kringspridda familjerna. En del voro dock glada, att de fingo tillfälle att vara med på en gammaldags svensk gudstjänst, som inneslöt både syndabekännelsen och tron.

Sedan kom jag därifrån till Swede Grove och predikade där hos N. Velander och P. J. Lund och på återresan hos Ola Månson. Där funnos väl icke många flera familjer mer än de 10, som O. Månson hade skrifvit om redan 1859. Medan jag var där, kom ock en metodistpredikant dit, som hette Peter Johnson, tror jag, och var angelägen att få predika för folket. Eftersom det icke var mycket att byta på och en del tyckte synd om honom, om han icke skulle få tillfälle att predika, syntes det icke vara någon annan råd än att göra ett slags kompromiss och låta honom tala, efter det jag hade talat en stund. Sålunda höllo vi på att under ett par dagar turvis tala till folket. Men jag sökte att ställa det så, att vårt talande blef mera ett vänligt samtal öfver vissa bibeltexter, och på det sättet kunde vårt talande lända till någon upplysning och ledning. Under den första nybyggaretiden, då folket på många ställen var såsom lössläppta får utan herde och nödgades lyssna än till den ene och än till den andre af olika andliga röster, fick man vara försiktig och visligt gå till väga med dem, om man skulle kunna lugna dem och leda dem på den rätta vägen. Ifrån Swede Grove fortsatte jag min resa med min blinda häst genom den djupa snön upp mot Green Lake, som är en tämligen stor sjö, och sedan till Nest Lake, där jag fann de förut omtalade Jerfsö-boarna, predikade för dem några gånger och tog sedan en tur upp åt Lake Andrew och Norway Lake-hållet, där några svenska och norska familjer funnos. Återresan blef mycket svår, emedan jag råkade ut för svåra snöstormar ute på prärierna; men genom Guds

nådiga hjälp kom jag dock lyckligt hem till St. Paul efter 5 veckors tid.

Efter hemkomsten skref jag till studerande A. Jackson, som allt sedan föregående höstermins början läste på prästexamen i vårt teologiska seminarium, då förlagdt i Chicago, och meddelade honom underrättelse huru det stod till med de kära nybyggarna, som bodde därute vid hvad man då kallade "världens ände". Han hade ju varit därute bland dessa människor och delat med dem både ljuft och ledt, hade vunnit deras förtroende och kände en inre Guds maning att gå ut till dem såsom deras själasörjare, så snart synoden fann honom vara mogen därför. Här är nu platsen för hans bref i sin helhet. Det kastar mycket ljus öfver den andliga ställningen inom detta distrikt före indianupproret:

"Chicago den 16 febr. 1861.

Käre och älskade Broder i Christo Jesu!

Nåd och frid!

Med glädje finner jag af brefvet, dateradt den 24 januari, att vännerna i Västern hafva fått besök af broder N., och att tillståndet därute är så godt som man af omständigheterna kunde vänta, om icke bättre. Då jag förliden sommar fick bref ifrån pastor Hasselquist, med begäran att jag skulle begifva mig till Chicago att studera, förekom det mig tämligen svårt att lämna trakten därute, i synnerhet de öfra församlingarna, hvarest voro åtskilliga om hvilka jag har skäl att hoppas, det trons lif blifvit upptändt hos dem; och andra syntes vara i ett slags uppvaknande tillstånd; och jag frågade mig själf: hvad skall blifva af detta af Herren påbörjade verk? Skall ovännen få komma in och förstöra det utan att finna någon af Herrens tjänare att vårda och försvara Christi hjord? Men jag har nu både genom brefvet från Dig och bref från vännerna därute blifvit lugnad och styrkt i den tron, att vår trofaste Öfverherde själf på sina egna underliga vägar hindrat och äfven framdeles vill hindra fienden ifrån att göra någon skada i de trakterna, till dess Han kan få någon af sina tjänare dit att försvara Hans dyrköpta hjord. Jag är säker på att ditt vistande ibland dem har gjort mycket godt att stärka och lifva dem; måtte Herren gifva Dig nåd och styrka att flera gånger besöka dem! Jag ser af brefvet, att Du har fått slita mycket ondt (en sak som den eller de måste vänta sig, som skola arbeta i de trakterna), men jag hoppas väl, att det ej skall af-

skräcka Dig att besöka dem flere gånger. Det är nog tröttsamt om våren och sommaren också, dock långt ifrån så som om vintern. Här är ej mycket utsikt för oss att få några utaf bröderna till Minnesota i sommar.

Dahlsten har, såsom Du väl vet, antagit kallelse till Rockford. Pastor Hasselquist har visst sina uträkningar att få Duwell anställd någonstädes här i Illinois. Och Larson har, såsom det vill synas, icke mycken håg för Minnesota; dock säga de bägge, att de äro villiga att gå dit, om det kan blifva afgjordt på nästa synod, att nöden och behofvet af själavård är större i Minnesota än annorstädes, och om synoden till följd däraf blifver af den mening, att de böra gå dit. Duwell har äfven håg för Minnesota, ty han tror, att det skulle befordra hans hälsa att vistas i Minnesotas norrländska klimat.

Hvad mig själf beträffar, så skulle det väl vara godt och önskligt för mig att få kvarstanna här ännu ett år, för att blifva grundligare förberedd för det viktiga och ansvarsfulla kall, jag ämnar beträda, men såsom Du anmärker i ditt bref, så är nöden stor därute, och såsom förhållandena nu äro i Forest City-trakterna, så anser jag, att vi ej skulle kunna försvara, om vi lämna dem längre utan själavård än som är alldeles nödvändigt (ty det synes mig, att Herren också ofta följer den regeln, som säger: 'Nöden har ingen lag'). Huru det skall gå med kallelsen därifrån, vet jag ej. P. Carlson lofvade mig, att han skulle se om den saken; men förmodligen kommer han ej att resa dit ut nu, sedan Du hälsar på dem emellanåt. Därför får väl Du vara god och föranstalta om den saken.

Vi må alla väl för närvarande; studenternas antal ökas jämt; vi äro nu 20, och vi vänta flere. Herren gynnar synbarligen vår läroanstalt; måtte den alltid blifva en plantskola för trogna Herrens tjänare. Professorn beder hälsa mycket; han skulle skrifva till Dig, men han är tämligen trött efter sina dagsarbeten, och han nödgas försumma mycket af sin korrespondens. Bröderna hälsa hjärtligt. Paulson anlände hit för några dagar sedan efter en lång och besvärlig resa. Han beder hälsa. Hälsa vännen Johanson ifrån mig.

Din tillgifne Broder i Herranom,

ANDREW JACKSON."

Indian-upproret 1862. Rebellkriget pågick nu. Regemente efter regemente af statens bästa krafter samlades och sändes ned åt landet med ångbåtar nedför Mississippi. Många svens-

ka män i sin bästa ålder och ynglingar från alla våra nybyggen hade redan i likhet med alla andra nationaliteter dragit söderut emot rebellerna, som ville förstöra unionen, då vi fingo spörja, att Sioux-indianerna på Yellow Medicine-reservationen hade gjort uppror och spridit sig ut i hopar för att röfva, bränna och mörda på statens västra gränser. Hvad var orsaken? Hade regeringens agenter gjort något nytt tjufstreck, som de ville hämnas? Sådana rykten gingo; men hvad grund de hade, är svårt att säga. Emellertid visste indianerna nog om det stora rebellkriget i södern, och de visste äfven om, att en stor del af vår krigsstyrka hade lämnat staten. Kanske det gamla hoppet hade återvaknat hos dem, att de kunde genom krig återtaga hvad de hade mistat. Hvem vet, hvad de tänkte; men nu var ett gynnsamt tillfälle att hämnas på de hvita inkräktarna. Emellertid drogo de ut i smärre grupper åt olika håll och anföllo de hvita nybyggarna ute på gränserna. Det första anfallet de gjorde i dessa trakter var i Acton, omkring 7 à 8 mil söder om Grove City, i augusti månad 1862. Troligtvis var det samma röfvaretrupp, som snart visade sig i Nest Lake-trakten eller nuvarande New London icke långt därefter. Pastor A. Jackson höll gudstjänst på en af sina predikoplatser, där en liten skara af församlingsmedlemmarna voro församlade utan att ana något ondt, då de blefvo anfallna af indianerna, hvilka sköto på folket, när de rusade ut ur huset och i förskräckelsen begåfvo sig mot sina hem. Snart visade det sig vara en allmän uppståndelse utefter hela gränsen. Indianerna visade sig än här och än där, sköto ned folk, brände husen, drefvo bort kreaturen, röfvade och plundrade. Snart hade alla nybyggarna utefter hela gränsen begifvit sig på flykten till de äldre, mera bebodda delarna af landet österut, förföljda af indianerna, som sköto på de flyende, sårade många och dödade andra. På svenska kyrkogården i New London ligga 13 lik af dem som mördades i trakten däromkring i en graf, öfver hvilken staten har rest ett större monument af järn. Pastor Jackson satte sig i spetsen för den del af folket, som rymde mot St. Cloud till; en annan del drog mot sydost, mot Carver till. Snart var hela befolkningen väster om Mississippi och norr om Minnesota-floden uppskrämd och väntade anfall af indianerna. De senare gjorde ock sina anfall tämligen vidt omkring. Så t. ex. infunno de sig i Scandian Grove, som ligger i Nicollet county, brände och mördade och drefvo bort folket. Pastor P. A. Cederstam, som då var pastor

där, höll ut i det längsta, men måste ändtligen med familjen begifva sig på flykten.

Här är ej platsen för en detaljerad beskrifning öfver detta uppror och hvad som därmed stod i sammanhang. Jag har blott nämnt några hufvuddrag däraf såsom stående i sammanhang med detta distrikts historia. Det gjorde ett stort afbrott i dessa församlingars utveckling, och det tog en längre tid, innan de på nytt kunde repa sig. Men icke blott för detta distrikt, utan för hela staten Minnesota och för vår svenska lutherska konferens var det en hälsosam tuktan. Man kan ock tydligen se Guds hand uti den hjälp, som han beredde för att hämma vildarnas framfart. — Distriktets nuvarande församlingar äro 22. De hafva alla kyrkor utom en; 10 hafva boställen. Hela distriktets församlingsegendom är värd $131,957, hvarpå hvilar en skuld af $4,925. Kommunikanternas antal är 3,109 och medlemsantalet 4,561.

Enligt 1912 års statistik utgjordes distriktet af följande pastorat och pastorer: 1. Libanon och Saron, pastor Christian Svenson; 2. Tripolis och Ebenezer, pastor B. E. Walters; 3. Atwater och Grove City, pastor G. O. Schoberg; 4. Beckville, Salem, Cosmos och Immanuel, Rosendale, pastor E. O. Chelgren; 5. Mamrelund och Bethel, Willmar, pastor G. Peterson; 6. Svea, pastor A. J. Rydén; 7. Litchfield och Östmark, pastor J. E. Linnér; 8. Benson, Bethesda, Sion och Fridhem, Murdock, pastor E. Norsén; 9. Christine och Fridsborg, pastor Alexander Peterson; Martin Luther och Betania ha vice pastorer.

Utom dessa hafva följande pastorer tjänat inom distriktet under längre eller kortare tid sedan indianupproret: norske pastorn J. H. Dahl, som i många år varit den Förenade kyrkans president; J. P. Lundahl, död för många år sedan; L. G. Almén, död; C. J. Collin; A. F. Seastrand; Erik Hedeen, död; P. Beckman, i många år och allestädes en högt värderad banbrytare, lefver ännu* nära 92 år gammal i Troy, en liten stad mellan bergen i norra Idaho; L. Johnson, död; L. J. Lundquist; J. Alm, död; E. J. Werner; S. A. Lindholm; P. Dillner, död; J. A. Frost; J. S. Ryding, död; L. A. Hocanzon; P. A. Wenner, nu i Sverige; O. Hallberg, död; B. O. Berg; A. F. Nelson; J. O. Lundberg, död; J. W. Lundgren; A. J. Elmér, död.

9. *St. Croix Valley-distriktet.* I konferensens "Minnes-

* Död den 20 januari 1915.

skrift" för 1908 finnes en välskrifven artikel rörande detta distrikt af pastor G. Wahlund, och jag beder att få använda den del däraf, som gifver en allmän öfversikt af detta fält. Så långt som jag personligen känner det, är hvad pastor W. säger träffande sant.

"St. Croix Valley missionsdistrikt bildades år 1891 af södra delen af Duluth-distriktet, och dess geografiska område omfattar Isanti, Kanabec och största delen af Pine counties tillika med västra delen af Chisago county i staten Minnesota samt Burnett och en del af Polk county i staten Wisconsin. Namnet är lånadt från den flod, St. Croix River, som flyter genom en del af dess område och bildar gränsen mellan Minnesota och Wisconsin. Ofta blir detta distrikt af oss svenskar kalladt "det heliga korsets distrikt", hvilket namn är mycket betecknande och skönt. Nämnda flod har dock icke sitt namn däraf, att de katolska missionärerna öfver dess våg planterade det heliga korset, utan för att hugfästa minnet af en fransk köpman, St. Croix, som i början af 1700-talet led skeppsbrott vid flodens utmynning i Mississippi.

"Distriktet har en talrik svensk-amerikansk befolkning och utgör en väsentlig del af Amerikas största svenska samhälle. Inbyggarna, utgörande till största delen jordbrukare, äro i allmänhet välbärgade och bo i egna komfortabla, ofta ståtliga hem. I allmänhet äga farmarna från 80 till 160 acres. I distriktet finnes utmed järnvägarna ett halft tjog småstäder med 500 till 1,500 invånare, och bland dessa utgöra våra landsmän flertalet. De svenska lutherska kyrkorna äro de ledande såväl i köpingarna som på landsorten. Inom alla ämbetsverk inneha våra landsmän de flesta och viktigaste ämbetena.

"St. Croix Valley-distriktet är rikt på sjöar, floder och bäckar och kan berömma sig af en skön och romantisk, ja, ofta idyllisk natur. Skogsdungar, dalar och höjder afbryta ofta slättlandets enformighet, och detta har i stor mån bidragit till att bilda det belåtna, godmodiga och lifliga lynne, som man finner hos befolkningen. Naturen har här, liksom annorstädes, icke haft så litet att göra vid bildandet af folkkaraktären. En jämförelse mellan städernas och landsortens befolkning rättfärdigar tydligt denna uppfattning.

"Det är nu omkring 50 år, sedan de första svenskarna letade sig fram till de vackra sjöarna och floderna i Isanti och västra delen af Chisago counties. Man kan icke tala om några svenska settlement i dessa bygder förrän 5 à 10 år senare. Våra

landsmän, som först anlände till dessa trakter, kommo från nybyggena vid Chisago Lake och hade där vant sig vid nybyggarelifvet i Amerika. De hade äfven deltagit i kyrklig verksamhet och medförde sålunda några erfarenheter från såväl det andliga som det timliga banbrytarelifvet. Trakten omkring Cambridge i Isanti county intogs först af några svenskar, och i midten af 60-talet började inflyttningen till Fish Lake och Spring Lake. Svenska lutherska kyrkans präster voro tunnsådda på den tiden, men de få som funnos voro ju alltid på vandrande fot, och därför kunde de uppsöka de förskingrade landsmännen, som träffades här och där i små grupper och ännu mindre hyddor. Dessa fridsbudbärares fötter fingo trampa indianstigarna för att komma fram. Pastorerna Cederstam, A. Lindholm, Lundblad, Lindh, Magny och Auslund voro de, som först vandrade igenom dessa trakter, förkunnade Guds ord och grundade de första församlingarna.

"De äldsta församlingarna äro i Cambridge och Fish Lake, Minn., och kunna de anses icke blott som mödrar, utan ock 'grand'-mödrar för det stora antal församlingar, som organiserats på alla sidor omkring dem. Sion-församlingen i Trade Lake kan betraktas som moder för den grupp af församlingar, som är på Wisconsin-sidan. Ännu lefva några af banbrytarna, men de börja att blifva tunnsådda; de flesta hvila i de stilla, helgade rummen, den jord de själfva utsett för kyrkogårdar.

"Några församlingar inom detta distrikt hafva haft att bekämpa vissa lärostrider. Den egentliga stridsperioden var mellan åren 1870—1880. I Isanti county, i synnerhet trakten omkring Cambridge, voro baptisterna ganska talrika, och det hörde nästan till ordningen för dagen, att en större eller mindre sammandrabbning ägde rum mellan dem och lutheranerna. Baptisterna hafva ännu rätt stora församlingar i Isanti county, men i flera år har nu rådt vapenhvila....

"Frågar man, huru de svenska provinserna äro representerade inom distriktet, så kan väl svaras, att Småland är den ledande, och näst torde Dalarne och Norrland komma. I Cambridge och trakten däromkring äro de flesta från Dalarne och Helsingland. Detsamma kan sägas om Athens, Dalbo, Brunswick, Mora och Braham. I Fish Lake, Spring Lake, Rush Lake, North Branch och Harris räkna de flesta bland de ledande sina anor från Småland och Sveriges södra provinser. I Pine county äro de svenska provinserna mera blandade med smålänningarna talrikast. I Trade Lake, Wis., finna vi en stor

del från Örebro och Falu län. I West Sweden och Grantsburg-trakten hafva smålänningarna öfvervikten. På Minnesota-sidan hafva vi inga norska settlement inom distriktet, men på Wisconsin-sidan finnas stora sådana och många norska kyrkor, i synnerhet i Grantsburg-trakten."

Enligt senaste statistik och sedan ofvanstående skrefs, har fältet blifvit deladt, och har nu detta distrikt 13 församlingar, af hvilka den i Fish Lake är äldst, organiserad 1867; den yngsta är Immanuel i Stacy, organiserad 1904. De ha alla kyrkor utom Stacy, där kyrkan förstörts genom en cyklon, och 8 ha boställen. Hela värdet af kyrkoegendom i distriktet går till $78,650, hvarpå hvilar en skuld af endast $1,205. Distriktets kommunikantantal uppgår till 2,282 och hela medlemsantalet till 3,335. Församlingarna äro grupperade uti följande pastorat, och deras närvarande pastorer äro: 1. Fish Lake, P. A. Pihlgren; 2. Rush Lake, J. A. Johnson; 3. Spring Lake, E. Schöld; 4. Sion, Trade Lake, Wis., och West Sweden, Wis., P. E. Bergström; 5. Ansgarii, North Sweden och Grantsburg, Wis., Svante Udden; 6. Rush City, Minn., Pine Grove, Minn., Eric N. Hedeen; 7. North Branch, Minn., A. G. Hammarberg; 8. Harris, Minn., J. E. Chester; 9. Stacy, vakant.

Andra pastorer än de nu nämnda, som på olika tider verkat inom distriktet, äro: Jonas Auslund, död; N. J. Brink, död; J. Fremling; E. G. Thegerstrom, nu i Sverige; A. F. Tornell, död; J. A. Levine; Fredrik Peterson, död; A. Jackson, död, begrafven i Rush Lakes kyrkogård; G. Wahlund; G. Peterson; E. J. Werner; C. A. Stenholm; J. E. Linner; Alexis Andreen; A. Hult, död; J. E. Carlson; O. Olson (norsk); A. Melin; N. Sture; Aug. Nelson; J. A. Lund, nu i Sverige; A. Nordfält, nu i Sverige; J. P. Mattson, död; Alexander Peterson; Mathias Peterson; N. A. Almer; C. W. Andeer, nu i Sverige.

10. *Cambridge-distriktet.* Cambridge är "county seat" i Isanti county, och af denna lilla stad har distriktet fått sitt namn, sedan det ursprungliga St. Croix-distriktet blef deladt. Fem af församlingarna ligga inom Isanti county och några inom Kanabec och Pine counties. Great Northern-järnvägen stryker igenom hela distriktet mellan Tvilling-städerna och Duluth, så att man har goda kommunikationer.

I det föregående har pastor G. Wahlund lämnat en allmän beskrifning öfver denna trakt, så att icke mycket behöfver vidare sägas om dess natur och resurser eller om dess befolkning och dess kyrkliga förhållanden. Endast några personliga

intryck från längre eller kortare tid tillbaka skall jag i korthet berätta.

Första gången jag besökte Isanti co. var i början af 60-talet. De första nybyggarna hade kommit dit från Chisago co., och snart började en del komma dit direkt från Sverige. De voro från Helsingland, Medelpad och Dalarne. De flesta voro till bekännelsen baptister. Man hade ännu icke hunnit att något vidare uppodla landet, utan det var buskar och mer och mindre skog öfverallt. Folket bodde i små primitiva stockhus i stor fattigdom, men de syntes ha goda framtidsförhoppningar. Vägar funnos egentligen icke, men med oxar, om man hade några, kunde man ju köra nästan öfverallt. De flesta af nybyggarna bodde omkring där stationen Isanti nu är. I Cambridge hade ock början till bosättning blifvit gjord, och folket i den delen af nybygget bestod mera af lutherska familjer. Pastor Hedengran började tidigt att besöka både Fish Lake och Cambridge, och redan 1864 blef en luthersk församling organiserad på den senare platsen. För att uppehålla verksamheten blef studeranden, sedermera pastor Jonas Magny anställd att hålla skola och predika där, och äfven hans broder Israel Magnuson uppehöll verksamheten någon tid. Den senare skref till mig den 19 juni 1867, och jag anför ett litet utdrag ur hans bref för att gifva läsaren en inblick i det kyrkliga tillståndet i Cambridge på den tiden. Han säger: "Jag trifves godt i Cambridge, bättre än jag väntade. Den 4de juni började skolan härstädes med 12 barn, nu äro här 16 som besöka skolan. Här är svårt för många, som verkligen ville besöka skolan, men kunna icke för olägenheters och fattigdoms skull. Jag har därför ställt till två skolor, en här och en på ett afstånd af 8 à 10 mil härifrån, som jag besöker lördagar och söndagar. Jag tror dock, att det kommer att bli flera barn i denna skolan, sedan öfversvämningen af Rum-floden slutar. Hittills ha de ej kunnat komma öfver från västsidan för vattnets skull....

"De hafva ock börjat kyrkobyggnad här, men de frukta för att de ej kunna fullborda den i sommar af brist på medel. En del äro så fattiga, att de kunna med möda få sitt uppehälle öfver sommaren. För sådana är det svårt att sända sina barn i skolan och att göra något vidare för andra ändamål....Jag är allt för klen att fylla den plats jag har. Jag är allt för opassande här, och det behöfdes en mycket kraftigare man här...."

Här är ett annat brefutdrag, som passar väl i detta sammanhang. Pastor A. Jackson, som var föreståndare för konferensens skola i East Union, skrifver den 20 aug., 1867: "Jag är just hemkommen från en tur åt Cambridge och Fish Lake och får hälsa Dig från Israel Magnusson, vår missionär i de trakterna. Han arbetar flitigt med sin skola och har genom sin nitälskan lyckats att få ihop ett halft tjog barn. Det var icke lätt för honom att få en svensk skola i gång, men han är just rätta mannen att bryta sig igenom....I Cambridge beslutade de att kalla präst och att i första rummet vända sig till Jonas Magny, om han kan blifva färdig till nästa synod och vill antaga kallelsen".

I december månad samma år, då det redan var full vinter och mycken snö, gjorde jag ett nytt besök i Cambridge och reste med häst och släde den långa vägen från Goodhue co. Genom skogen i sydöstra delen af Isanti co. var det särdeles svårt att komma fram. Den förkofran denna koloni hade gjort sedan mitt sista besök var visserligen icke stor; något litet hade det gått framåt; men ännu var fattigdomen stor, och folket syntes missmodigt. Man kunde tänka, att folket led af tröghet, eller att brist på kommunikationer var orsaken till deras fattigdom, men själfva naturen syntes föga lofvande, och man kunde misstänka, att själfva jordmånen var klen och mager. Sådana intryck fick man då af denna koloni. Vid senare besök började man få andra och ljusare intryck af densamma.

Mitt senaste besök i Cambridge, vid församlingens 50 årsfest vid pingsttiden 1914, beredde mig dock en fullständig öfverraskning. Jag visste knappt, om jag skulle våga tro mina egna ögon. Jag hade kommit från Chisago Lake med automobil via North Branch, Harris och Fish Lake på präktiga vägar — tänk, med automobil på präktiga vägar genom dessa trakter, som hade inpräglat sin bild i min hjärna sedan nära 50 år tillbaka såsom en verklig "vargabygd"....Det var såsom jag hade vaknat upp ur en stygg dröm, när jag passerade dessa många trefliga hem, den välskötta jorden, de frodiga majsfälten och de många välfödda boskapshjordarna. När man kommer österifrån och befinner sig några mil från Cambridge, så befinner man sig på ett vidt, öppet fält, icke mycket kuperadt, skog och buskar äro bortröjda, men ordnade lundar af tillväxande skog stå här och där. I bakgrunden har man en räcka af små sjöar och vattendrag, och framför sig

har man stora åkerfält. Så börjar staden att skymta fram; strax i norra änden af densamma reser sig den svenska lutherska kyrkans tornspira högt öfver skogslundarna, de större och högre byggnaderna i staden träda allt klarare fram för blicken, och så kommer det starkt pustande ståtliga järnvägståget och kilar fram mot norden. Staden är i tillväxt, har många rätt bastanta hus och breda gator, som äro önskvärdt rena. Den utgör ett centrum för potatismarknaden i Minnesota.

Femtioårs-festen firades med fröjd och glädje i den rätt rymliga kyrkan. Två af församlingens forna herdar voro närvarande, nämligen Engdahl och Bergin. Den förre höll skriftetalet, och den senare predikade. Engdahl hade varit församlingens pastor i 13 år, Bergin i 8 år och J. H. Nelson, församlingens nuvarande lärare, i 9 år. Man höll på i två dagar att blicka tillbaka och blicka framåt, man åt gemensamma mål på kyrkvallen två gånger om dagen, och där var mat i stort öfverflöd. Intresset hos folket aftog icke, utan räckte till mötets slut. Det är ett märkvärdigt, ja, älskligt drag, som man finner hos dessa norrlänningar och dalkarlar. De äro så rättframma, och de synas verkligen mena hvad de säga. Ordentligt skall det vara. Detta utvisar både kyrkan och prästgården, en af de dyrbaraste och bäst inrättade inom hela synoden. När det var slut på festen, gaf jag akt på att både män och kvinnor stannade, togo ner tältet, buro bort bord och de lösa bräder som tjänat till bänkar, fyllde igen hålen efter posterna och räfsade marken, så att allt skulle se ordentligt ut. Det var också en oväntad syn att bland de många skjutsarna, som samlades till festen, finna så många automobiler. Naturligtvis voro många närvarande från de andra församlingarna i distriktet; men jag menar, att allt detta vittnar om stora förändringar i folkets yttre lefnadsvillkor, som nu voro helt andra än de varit under nybyggaretiden.

Om man nu frågar: hvad kan anses vara orsaken till våra landsmäns välbärgade tillstånd i allmänhet i dessa trakter, så tror jag, att man tryggt kan säga, att dessa orsaker äro tvenne, nämligen goda kommunikationer och kristlig fostran. Sedan järnvägar blifvit byggda genom dessa skogstrakter, blef det en vändning i nybyggarnas ekonomiska tillstånd. Potatis och mejeriprodukter äro tunga varor, som man ej med vinst kan forsla 30 à 50 mil. När järnbanorna kommo i närheten, blef det ett väldigt omslag, och ännu mera ha kyrkan

BETHESDA DEACONESS HOME, ST. PAUL, MINN.

IOWA LUTHERAN HOSPITAL, DES MOINES, IOWA.

DIAKONISSHUSET VID ANSTALTEN I OMAHA, NEBR.

NAZARETH-HEMMET, OMAHA, NEBR.

och den kristliga uppfostran gjort och komma att fortfarande göra för våra svenska koloniers välstånd, så i världsligt som andligt afseende.

Kanabec co. med omgifningar kunde gärna kallas Nya Dalarne. Mora är dess "county-seat" och påminner om det gamla Mora vid Siljans strand. Braham och Dalbo vid norra gränsen af Isanti co. äro tillväxande kolonier och församlingar. Den lilla trefliga staden Hinckley i Pine co. vid korsningen af Great Northern och Northern Pacific järnvägarna är ett under. 1894 på hösten blef den totalt uppbränd i den stora brand, som då rasade fram i Pine co. En eller möjligen två dagar efter branden reste jag med tåget från Duluth genom platsen, och jag kunde ej upptäcka ett enda hus kvarstående i staden Hinckley; men jag såg lass af stekta människokroppar, lastade på veddrögar. I och omkring Hinckley samlade man efter branden ihop liken, och mer än 400 ligga begrafna på den svenska kyrkogården i en graf. Det var en hemsk syn. Aldrig trodde jag, att denna plats skulle åter uppbyggas, men likväl dröjde det icke länge, förrän en liten stad, bättre än den förra, stod där, och den förskingrade lutherska församlingen samlades åter.

I detta nuvarande distrikt äro 12 församlingar, af hvilka den äldsta och största är Cambridge, organiserad 1864, och de två yngsta, Elim och Vilstad, organiserades 1900. Alla hafva kyrkor, och 4 boställen, tillsammans värda $61,900. Hela kommunikantantalet är 1,376, och befolkningen 2,404. De utgöra följande pastorat: 1. Cambridge, nu vakant (1914). 2, Salem, Dalbo, Siloa och Maple Ridge, pastor John Albin Johnson; 3. Athens och Bradford, pastor Aug. Lundquist; 4. Rice Lake, eller numera Braham, pastor C. S. Renius; 5. Mora och Brunswick, m. fl., pastor Oscar Ebb; 6. Hinckley, Dell Grove, Elim, Vilstad, pastor G. Peterson.

11. *St. James-distriktet,* som bär namn af största staden inom dess gränser, St. James, har med afseende på namn och gränser genomgått flera förändringar. Pastor L. E. Sjölinder säger därom i konferensens Minnesskrift, 1908: "Det område, som utgör detta distrikt, var från början en del af det ursprungliga Minnesota Valley-distriktet. Genom delning af detta, hvarigenom först sydöstra Dakota- och sedan Big Stone-distrikten frånskildes och återstoden år 1890 delades i tvenne distrikt, har det fått sin nuvarande begränsning. Det omfattar sydvästra delen af Minnesota söder om Minnesota-floden

och dess gren Yellow Medicine-floden och väster om Blue Earth-floden och har församlingar i följande counties: Brown, Watonwan, Martin, Jackson, Nobles, Cottonwood, Murray, Redwood, Lyon och Lincoln."

Sedan ofvanstående skrefs (1908), har konferensen gifvit det ett nytt namn, St. James. Pastor Sjölinder har med sakkännedom och reda gifvit oss en så förträfflig berättelse om den kyrkliga verksamheten från början inom detta distrikt, att jag visserligen icke kan förbättra den, och därför beder jag om lof att få använda den, åtminstone delvis. Han säger: "Den svenska kyrkliga verksamheten inom detta område började omkring år 1870. Vid den tiden hade rätt många svenskar slagit sig ned i denna del af staten, och svenska nybyggen hade uppstått här och där utöfver de vidsträckta prärierna. Behofvet af kyrklig organisation synes ock från början hafva gjort sig gällande hos nybyggarna. De pastorer, hvilka då besökte fältet, bland hvilka må nämnas de banbrytande fäderna P. Carlson, A. Jackson, John Pehrson, C. M. Rydén, L. A. Hocanzon, M. Sandell och andra, funno här en lämplig jordmån äfven för kyrklig plantering. År 1870, den 5 augusti, stiftades den första svenska lutherska församlingen inom detta område af pastor P. Carlson med ett 50-tal medlemmar i det svenska nybygget norr om St. James i Watonwan county, hvilken församling antog namnet Sveadahl. Två år senare uppförde den en kyrka för en kostnad af $601.93. En ny församling stiftades af nybyggets västra del den 8 oktober 1873, vid hvilket tillfälle pastorerna P. Carlson och A. Jackson tjänstgjorde, den förre såsom ordförande och den senare såsom sekreterare. Den nybildade församlingen benämndes West Sveadahl, medan moderförsamlingen antog namnet East Sveadahl. Samma år den 30 oktober stiftades af pastor L. A. Hocanzon längre i väster och norr inom Brown county vid nuvarande Comfrey församlingen Little Cottonwood. Dessa församlingar betjänades i början af olika pastorer, men från år 1876 till 1880 var pastor H. P. Quist deras lärare. Under hans tid inträffade, att de båda Sveadahl-församlingarnas kyrkor år 1879 förstördes af en storm, hvarför nya kyrkor måste uppföras samma år i båda församlingarna.

"I sydvästra delen af Watonwan county stiftades den 2 december 1871 församlingen Kansas Lake med 37 röstberättigade medlemmar af pastor M. Sandell vid hans andra besök på fältet. Han blef församlingens förste pastor. År 1873

uppfördes där kyrka. Sedermera öfvertog pastor H. P. Quist vården äfven öfver denna församling.

"Samtidigt uppstodo i distriktets västligare del kyrkliga organisationer. Så stiftades den 1 november 1872 i sydvästra delen af Redwood county af pastor P. Carlson en församling, Plum Creek, och året därpå (1873), af pastor L. A. Hocanzon, en i norra delen af Murray county i Skandia-nybygget, med namnet Sillerud. Den förra af dessa församlingar omorganiserades den 25 september 1878 af pastorerna J. G. Lagerstrom och H. P. Quist och antog namnet Walnut Grove. Samma år uppfördes i Silleruds församling kyrka; i Walnut Grove skedde detta 1884.

"Äfven i sydvästra delen af distriktet började vid samma tid kyrkligt arbete. I Worthington, i Nobles county, tillkom redan något efter 1870 en kyrkoorganisation, ehuru den snart sönderrefs af sekterna. Men år 1876, den 4 maj, stiftades där af pastor L. A. Hocanzon den nuvarande församlingen. Den betjänades första året af studeranden, sedermera pastor J. H. Randahl, hvilken ock efter sin ordination antog kallelsen till dess pastor under tvenne år, 1879—81. År 1884 uppfördes kyrka i staden. I södra delen af Murray county stiftades af pastor C. M. Rydén den 16 augusti 1878 församlingen Lime Lake, hvilken under de första åren betjänades genom besök af pastorerna John Pehrson och C. M. Rydén....

"År 1880 öfvertog pastor P. J. Eckman omedelbart efter sin ordination herdekallet i East och West Sveadahl, Kansas Lake och Little Cottonwood-församlingarna. Under en mångårig tjänst i detta vidsträckta pastorat arbetade han med osviklig trohet och nit, och har han under kampen med de svårigheter, som arbetet i början hade med sig, inlagt en stor förtjänst i dessa församlingars framgångsrika utveckling. År 1883 uppfördes under hans ledning en ny kyrka — den tredje i ordningen — i East Sveadahls församling. I St. James, hvarest han först under fyra år bedrifvit missionsverksamhet, stiftade han den 30 april 1884 församling. I nordvästra delen af Martin county stiftade han 1887 församlingen Triumph. Öfver Wadstena församling i Cottonwood county, hvilken samma år stiftades af pastor B. S. Nyström, öfvertog han senare (1890) vården. Den sistnämnda uppförde år 1892 kyrka."

En församling på Blooming Prairie i Martin county, som hade tillhört den norska Augustana-synoden, begärde och fick inträde i vår synod 1881, blef förenad med församlingarna i

Worthington och Lime Lake till ett pastorat och kallade pastor S. C. Franzén till sin själasörjare. Under hans tid lades ännu ett par församlingar till detta pastorat, näml. Lund i Nobles och Gustaf Adolf i Jackson county. Han efterträddes 1890 i Worthington och Lakefield af pastor S. Anderson och i Blooming Prairie och Triumph af pastor O. H. Ardahl.

I Silleruds och Walnut Groves församlingar verkade pastor A. P. Säter från 1885 till 1889. Han stiftade församlingarna Betania i Murray county, Elim i Lincoln county och Herlunda i Lyon county och förenade dem med sitt pastorat. Men efter hans afflyttning blefvo Sillerud, Betania och Lime Lake församlingarna ett pastorat och C. G. Norström deras pastor, hvilken redan 1892 plötsligt och oväntadt hädankallades till den eviga hvilan. Därefter betjänades Sillerud och Elim församlingarna af pastor L. G. Almén. Walnut Grove och Tracy församlingarna fingo efter ett par års vakans pastor B. S. Nyström till lärare 1891. Betania, Lime Lake och Dundee församlingarna blefvo 1892 ett pastorat, och J. Franzén blef dess pastor till 1895, då C. J. A. Holmgren efterträdde honom. Den senare betjänade därjämte Walnut Grove och Tracy församlingarna, således 5 församlingar, till 1899.

West Sveadahl och Little Cottonwood församlingarna blefvo år 1887 ett pastorat, och pastor A. E. Ericson tillträdde herdeämbetet. Han efterträddes 1895 af sin broder, pastor K. J. Erkander, hvilken tjänade till 1905, död 1909 i East Orange, N. J. Hans efterträdare blef pastor Carl Kraft till 1910. Den nuvarande pastorn är C. W. Samuelson.

I East Sveadahl och St. James-pastoratet tillträddes herdeämbetet år 1891 af pastor L. J. Fihn. I St. James brann den nybyggda kyrkan ned vid jultiden, men en ny, ännu bättre kyrka uppfördes följande år. I East Sveadahl har man redan hunnit med (1904) att bygga den fjärde kyrkan, som kostar omkring $10,000. Pastor Fihn efterträddes 1905 af pastor A. T. Lundholm, som är pastoratets nuvarande herde. I sin historik öfver distriktet och detta pastorat skrifver pastor Sjölinder: "Bland dem, som inom East Sveadahls församling från dess första tid förtjäna en tacksam hågkomst, äro makarna Johan O. Beck och hans hustru Maja Stina, hvilkas hem under nybyggarelifvets besvärligheter var en allmän tillflyktsort. Hos dem gästade alltid de besökande predikanterna. Diakon från församlingens stiftelse, ådagalade 'far Beck' en aldrig sviktande ifver och nit för samhällets andliga vård.

De äro nu bägge ingångna i den eviga hvilan, han år 1893 och hon i början af detta år (1908). East Sveadahls församling — den äldsta inom distriktet — har föregått de öfriga med ett skönt exempel, i det den skänkt sex af sina unga män till Kristi rikes tjänst, nämligen: F. M. Eckman, J. W. Eckman, Herman Beck, N. J. W. Nelson, A. F. Lundquist och Ivar Bergstrand, hvilka alla äro pastorer inom vårt samfund."

Utom de nu redan nämnda pastorerna, som betjänat församlingar inom detta distrikt, äro: dr P. Sjöblom och pastor J. W. Eckman i Blooming Prairie, numera Dunell-pastoratet; pastorerna E. M. Erikson, Carl O. Swan och J. E. Shipp i Worthington; pastorerna P. E. Fredlund, A. Melin och L. E. Sjölinder i Walnut Grove och Tracy. Pastor Ardahl innehar för närvarande herdeämbetet i Sillerud och Balaton.

East Chain Lake-pastoratet ligger mera för sig självt i sydöstra hörnet af distriktet och af Martin co. Här stiftades församling 1886 af pastor S. Anderson under nästan omöjliga utsikter för kyrklig verksamhet; men Gud har visat äfven här, att hans ord icke skall komma fåfängt tillbaka. År 1891 byggdes kyrka, och församlingen fick sin betjäning de första åren genom pastorerna O. A. Landell och P. Almgren från Iowa-konferensen. Sedan blef A. Road pastor efter 1901. Hela distriktet omfattar 19 församlingar; alla hafva kyrkor och åtta hafva boställen; kyrkoegendomen är uppskattad till $127,040. Kommunikantantalet är 2,682 och medlemsantalet 4,224.

12. *Sioux Falls-distriktet* kallades ursprungligen Sydöstra Dakota-distriktet; men i statistiken (1912) kallas det Sioux Falls-distriktet. I verkligheten omfattar det hela staten Södra Dakota. Det förra namnet häntyder på hvar de första svenskarna bosatte sig, och det senare på den närvarande centern eller hufvudorten för distriktet, hvilken är den blomstrande staden Sioux Falls. Staten Södra Dakota har många naturliga förmåner. Missouri-floden flyter in i staten midt emellan dess östra och västra gränser, stryker sedan i sydostlig riktning och flyter ut vid statens sydöstra hörn. Den upptager alla andra vattendrag i hela staten både från östra och västra sidan, så att hela staten ligger i dess flodområde. I sydvästra hörnet ligga Black Hills, som utgöra den högsta delen af staten. Dessa "hills" sträcka sig in i staten Wyoming och betäcka en yta inalles af 6,000 kvadratmil, och den högsta af dem är 7,000 fot hög öfver hafvet. I dessa "hills" finnas rika guldgrufvor, som

nu ha bearbetats i många år. Där finnas ock icke så få svenskar, bland hvilka man har försökt att missionera. Landet för öfrigt består af högländta prärier med mångenstädes god jordmån. Klimatet är godt och hälsosamt. Landet öster om Missouri-floden är allaredan tämligen väl bebyggdt, och rätt många betydande städer och affärspunkter med goda kommunikationer finnas i östra delen af staten och i Black Hills. Det som hittills varit ett hinder för denna stats snabbare utveckling har varit bristen på nederbörd, och nederbörd i rätt tid. Det är mera egentligen väster om Missouri-floden, som landet ofta lider af en långvarig torka. Man påstår dock, att på många ställen underjordiska vattentillgångar finnas, och då kan man hoppas, att utvägar komma att träffas för att göra dem tillgängliga för konstbevattning.

Ur pastor F. E. Sards historik öfver detta distrikt ber jag att få lämna några uppgifter i sammandrag: Svenskar hade slagit sig ned i sydöstra hörnet af territoriet redan 1867. En norsk pastor, J. Nessa, som då stod i förening med svenska Augustana-synoden, betjänade dessa svenskar vid sidan af sin egen församling. År 1869 besökte pastor S. G. Larson från Omaha dessa svenskar. Således var han den första svenska lutherska präst, som började det kyrkliga arbetet inom denna landsända. Det följande året organiserades den första svenska församlingen, Ahlsborg i Clay co., och följande år organiserade pastor S. P. A. Lindahl Dahlsborgs-församlingen i samma county. De upptogos båda i synoden 1871, och C. L. Beckström står i statistiken såsom bådas pastor. (Uppgiften "1873" hos S. är därför icke riktig). Han var den förste svenske lutherske pastor som var bosatt i S. Dakota. Han besökte äfven de svenskar, som sedan 1868 bott i Union co. Union Creek-församlingen organiserades 1874. Dessa tre församlingar voro också de första, som byggde sig kyrkor. Beckström slutade sin verksamhet 1877, och sedan var ingen pastor bosatt där på länge, men församlingarna fingo besök dels från Minnesota och dels från Iowa. Bland dessa voro Hocanzon, Quist, Siljeström, Pihlgren och andra. En studerande Vretlöf, sänd af Missionsstyrelsen, arbetade där en tid och gjorde hvad han kunde. Först 1878 kom pastor S. A. Lindholm till Dahlsborgs-pastoratet och betjänade det i många år. De pastorer, som sedan varit där bosatta, äro: C. J. Carlson, E. W. Ståhlberg, C. O. Swenson, A. M. Broleen, B. N. Glim samt C. H. Nelson. För närvarande är J. H. Ford pastor för

de fyra församlingarna i Union co., Ahlsborg, Dahlsborg, Union Creek och Nathanael.

I Beaver Valley-pastoratet, där C. A. Larson nu är pastor, hade pastor J. H. Randahl uträttat mycket arbete. Han förenade därmed både Benton och Sioux Falls och bosatte sig där 1881. Kyrka byggdes på den senare platsen 1883 och ett par år senare i Benton.

Följande pastorer hafva fortsatt verksamheten i dessa tvenne församlingar: G. A. Ekeberg, J. Franzén, G. E. Lindsten, F. E. Sard och den nuvarande pastorn Carl Elof Cesander.

Församlingen Salem, McCook co., stiftades 1882 och byggde en stor kyrka 1891. De pastorer, som betjänat denna församling som herdar, äro: A Sundberg, J. A. Forslund och A. G. Ander sedan 1908.

Beaver Valley-församlingen i Minnehaha co. organiserades 1876, förmodligen af pastor J. H. Randahl. Han var emellertid dess förste pastor. Hans efterträdare blef pastor A. Sundberg från 1886 till 1894. Dr Carl Elofson, som hade uppväxt i församlingen och i några år varit professor vid Augustana teologiska seminarium i Rock Island, blef hans efterträdare och slutade där sina dagar. Efter honom kommo J. N. Sundquist till 1898 och sedan J. H. Ford samt C. A. Larson, som är dess nuvarande pastor. Fyra små församlingar i nästa grupp utgöra ett pastorat, ehuru tämligen långt skilda från hvarandra, ty två ligga i Davison co. och två i Charles Mix co. De äro Nyhem och Bethlehem i Davison co., och Platte Valley och Fridhem i Charles Mix co. Svenskarna, som satte sig ned i dessa trakter, hade sin kyrkliga betjäning till att börja med af norska lutherska pastorer, som tidigare hade upptagit verksamhet här, såsom på flera ställen i Södra Dakota, hvilket måste tacksamt erkännas. De svenska pastorer, som verkat inom detta distrikt, äro: J. H. Randahl, H. P. Quist, C. J. Peel, A. Sundberg, C. J. Carlson, K. J. Bring och A. G. Olson, dess nuvarande pastor.

Clara-församlingen i Erwin, Kingsbury co., och Sion i Carthage utgöra tillsammans ett pastorat, och C. A. Carlsted är dess nuvarande pastor. Det var här som den välbekante, pålitlige L. G. Almén slutade sina dagar.

I nordvästra hörnet af staten har verksamhet påbörjats, och några små församlingar äro organiserade, för hvilka B. N. Glim står såsom pastor. Denna trakt har nu fått bättre kommunikationer genom den fullbordade Milwaukee, St. Paul-

järnvägen till västkusten. Blefve det säkrare med nederbörden, torde många landsmän slå sig ned i dessa trakter. På flera andra ställen i staten hafva mindre kolonier och församlingar uppstått, men hvad framgång de kunna få, är osäkert. I Black Hills besökte pastor J. H. Randahl landsmännen så tidigt som 1883. Sedan stationerade Missionsstyrelsen pastor S. L. Wilson där, och under hans tid organiserades församlingar i Lead och Black Hawk. S. G. Swenson blef hans efterträdare. Efter honom arbetade pastor Swan Johnson någon tid därute och stiftade Betel-församlingen i Terraville. För närvarande äro de små församlingarna i Black Hills vakanta.

I hela distriktet har man således 23 församlingar, 17 kyrkor, 9 boställen; kyrkoegendom till ett värde af $87,550 med en skuld af $3,050; 1,652 kommunikanter och 2,435 medlemmar samt sju pastorer: J. H. Ford, C. A. Larson, Carl Elof Cesander, A. G. Ander, A. G. Olson, C. A. Carlsted och B. N. Glim.

13. *Big Stone-distriktet* består af 21 församlingar, nämligen: i Minnesota: Ebenezer, Sacred Heart; Strömbäck, Montevideo; Elim, Clinton; Zion, Ortonville; Emanuel, Odessa; Siloa, Barry; Olivia; Svedlanda, Renville co.; Hector; Preston Lake; Gustaf Adolf, Wheaton; Immanuels, Traverse co.; i So. Dakota: Tabor, Strandburg; White Rock; Salem, Milbank; Augustana, Groton; Höglanda, Langford; Walla, Roberts co.; Bethania, Roberts co.; St. Joseph, Roberts co.; Augustana, Webster.

Man märker, att ungefär hälften af dessa församlingar ligger på östra eller Minnesota-sidan och hälften på västra eller S. Dakota-sidan af den långsträckta Big Stone Lake, af hvilken county'et och distriktet fått sitt namn. Själfva sjön torde vara öfver 20 mil lång och har nog fått sitt namn af de stora stenar, som finnas vid dess stränder. Icke så särdeles långt tillbaka i tiden kunde man med båt färdas från Big Stone Lake till Lake Traverse. Den förra sänder sitt öfverloppsvatten till Mexikanska viken söder ut och den senare sitt genom Red River of the North norrut till Hudson Bay. Det land, som omgifver Big Stone Lake, är ett härligt prärieland med behagliga omväxlingar af natur-scenerier.

Pastor A. Engdahl, som vistats längst af våra pastorer inom detta distrikt och så väl känner till dess historia, skrifver i konferensens "Minnesskrift" följande, som jag ber att få här anföra: "Efter det indianupproret på 1860-talet var slut och

frid och lugn åter hade inträdt, började vårt svenska folk flytta ut till den vilda, men bördiga västern för att där bygga och bo. Dessa nybyggare voro i allmänhet ganska fattiga på lekamliga ägodelar, ty de allra flesta kommo med två tomma händer, som man säger; men de ägde mod, arbetslust och ihärdighet. De hade ock fått ett arf med sig från det gamla kära fäderneslandet i höga Norden, som ej var så lätt att glömma eller förslösa, i synnerhet under nybyggarelifvets och fattigdomens dagar, och det var en sann kristendomskunskap. Denna kunskap var hos många af dessa nybyggare icke blott en hufvudets, utan hjärtats sanna och lefvande erfarenhet af Skriftens sanningsinnehåll. Detta visades däri, att de icke kunde vara belåtna, blott de fingo ett jordiskt hem, utan de behöfde äfven ett andligt hem med nådemedlens förvaltning ibland sig. Det gamla macedoniska ropet: "Kom hitöfver och hjälp oss!" hördes och höres ännu från nybyggen, där ordets predikan och sakramenternas förvaltning saknas bland vårt folk. De gamla banbrytarna, få som de voro, hörsammade dessa kallelser och nödrop, så långt möjligt var. Men det var ingen lätt sak att företaga långa missionsresor på den tiden, då inga järnvägar och inga andra vägar, eller broar öfver bäckar och floder, funnos. Den första missionsresa till dessa trakter af någon svensk luthersk pastor var nog den, som dr E. Norelius och pastor P. Carlson från Carver företogo på sommaren 1876, ända upp till Big Stone Lake. De färdades i en vagn, öfvertäckt med tältväf; där bodde, åto och sofvo de, ja, vagnen var bokstafligen deras hem under hela resan. De gamla nybyggarna, som ännu lefva, tala ofta med rörelse och glädje om detta kära prästbesök. Sedan kom en norsk pastor, Ole Olson, som brukade säga, att han ångrade, att han ej blef svensk, då svenskar och norskar skildes åt på synodalmötet i Andover, Ill., 1870. Han försökte stifta s. k. skandinaviska församlingar här, men det misslyckades helt och hållet, som det har gjort på andra ställen, där sådana försök blifvit gjorda. Svenskarnas antal ökades, och behofvet af svenska församlingar och lärare blef allt större. Från Pacific-distriktet började nu pastorerna P. Beckman, L. G. Almén, L. J. Lundquist, J. O. Lundberg, S. J. Kronberg och A. G. Lindén från Minnesota Valley att besöka dessa trakter. Pastor A. G. Lindén stiftade Sardis- (numera Elim) församlingen i Big Stone county 1881. Pastor L. G. Almén stiftade församlingarna i Milbank och Strandburg, Grant county, S. D., 1883, och L. J.

Lundquist i Groton, Brown county, S. D., 1884. På vintern 1885 kallades pastor A. Engdahl från Cambridge, Isanti co., Minn., till detta missionsfält. Han antog kallelsen, flyttade på våren 1885 och bosatte sig i Milbank, S. D., emedan det var mest i centern af fältet. Församlingar stiftades snart i Ortonville, Big Stone county, Minn., och i Marshall county, S. D. Han fick således inom kort ett pastorat af sex församlingar: 2 i Minnesota och 4 i South Dakota. Det var ingen lätt sak att få tiden att räcka till att besöka alla dessa församlingar, men de voro ganska snälla och läto sig nöja med hvardagsbesök, och därigenom blef det en möjlighet att uppehålla regelbundna gudstjänster på alla ställen, utom då snöstormar blockerade vägen, så att ingen kunde komma fram, som hände emellanåt de första åren. Det understöd, konferensen beviljade detta missionsfält de två första åren, behöfde den aldrig betala, emedan det samlades på fältet. Allt understöd från konferensen som detta fält erhållit var en liten hjälp till aflöning af ett par studerande, som arbetade här såsom pastorsbiträden sommaren 1888—89. Däremot har ej så litet influtit från detta fält till samfundets olika verksamhetsgrenar. Gud skall hafva äran för allt, ty honom förutan kunna vi intet göra. Som detta missionsfält låg aflägset från redan organiserade missionsdistrikt, kunde det icke gärna förena sig med något af dem, utan stod i flera år för sig självt. Pastorn besökte någon gång Pacific-distriktets möten, och detta distrikt höll ock möte häruppe, men det var alldeles för långt att resa."

Enligt beslut af konferensen 1888 delades Minnesota Valley-distriktet, och den del däraf, som dittills icke hade fått sitt namn och sina gränser bestämda, skulle kallas Big Stone-distriktet och bestod, att börja med, af de församlingar, som då betjänades af A. P. Säter, A. Engdahl, A. G. Lindén och B. F. Bengtson. Nya församlingar tillades sedan och pastoraten delades, så att distriktet nu utgöres af 21 församlingar med följande pastorer: H. O. Hemming med 3 församlingar; A. Engdahl med 3 förs.; L. J. Lundquist med 1 förs.; A. Bengtson med 1 förs.; G. Kallberg med 2 förs.; J. W. Lundgren med 1 förs.; A. P. Montén med 2 förs.; C. E. Shaleen med 3 förs.; J. A. Johanson med 3 församlingar. Utom de pastorer, som redan blifvit nämnda, hafva följande pastorer längre eller kortare tid verkat inom detta distrikt: J. O. Cavallin i 4 år i Ortonville-pastoratet; E. Schöld, K. G. Wm. Dahl, C. A. Carl-

son och A. A. Nelson, hvilka två sistnämnda snart dogo; H. S. Chilgren, J. H. Nelson och O. J. Nelson.

Enligt statistiken för 1913 finnas inom detta distrikt 19 kyrkor, 8 boställen, den kyrkliga egendomens värde uppgår till $115,250, skulden, $2,613; kommunikantantalet är 1,971 och medlemmarna 3,207.

14. *Duluth-distriktet,* beläget vid västra ändan af Superiorsjön, består af 33 församlingar, hvilket är ett större antal än i något annat distrikt inom hela konferensen. Såväl gränserna som distriktets namn hafva flera gånger förändrats enligt utvecklingslagen, hvilket visar, att en hälsosam tillväxt har fortgått från den första ringa början 1870. Upp till 1887 tillhörde det St. Paul-distriktet. Det året delades St. Paul-distriktet i 3 distrikt, St. Paul, Chisago och Duluth. Men som det senare distriktet skulle omfatta icke allenast de församlingar, som lågo närmast sjön Superior, utan äfven en del af det nuvarande Chisago-distriktet, hela St. Croix- och Mississippidistrikten, så var det ännu för stort i omfång, och därför delades det återigen i två delar, hvaraf den norra nu kallades Lake Superior-distriktet. Detta skedde i oktober 1888. Dess gränser omfattade följande counties: Carlton, St. Louis, Aitkin, Lake och Cook counties i Minnesota samt Douglas, Bayfield och Ashland counties i Wisconsin. Detta namn och dessa gränser hade distriktet ända till jubelåret 1910, men sedan har konferensen gjort ännu en delning och kallar alla församlingar på Minnesota-sidan "Duluth-distriktet", och alla som ligga på Wisconsin-sidan "Lake Superior-distriktet", det förra med 33 och det senare med 12 församlingar.

För att nu nämna något om den yttre naturen i denna landsända, låtom oss komma ihåg, att det stora inländska hafvet, Superior-sjön, gifvit hela området dess säregna prägel. Den stora vattenmassan utöfvar ett mäktigt inflytande på klimatet. Vårarna äro sena; det tar en lång tid för solen att smälta ismassorna och uppvärma vattnet. Icke gärna förrän i början af juni månad känner man någon sommarvärme. Vattenmassan, hvars temperatur ej i likhet med luftens är utsatt för hastiga omväxlingar, afkyler de brännande värmevågorna, som komma ifrån söder. Vår- och höstdag-jämningarna äro merendels stormiga på Lake Superior. På hösten får man igen den värme och den behagliga temperatur, som man på våren har saknat. När vattnet i sjön under sommaren blifvit uppvärmdt, behåller det sin värmegrad långt in på hösten.

Detta förklarar, hvarför man kan få se potatisen blomma vid Lake Superiors stränder långt efter det potatis och trädgårdsväxter nedfrusit 200 mil längre i söder. Växtligheten i närheten af sjön, eller så långt som sjöluften sträcker sig, är ock märkvärdig och gör, att det betalar sig att odla den oländiga och steniga marken. Landet är öfverallt ursprungligen ett skogsland, som kräfver styft arbete och möda att uppodla; men det betalar sig.

Såsom kommunikationsled mellan Minnesota och andra stater och den öfriga världen är Lake Superior af ännu större betydelse. Detta kan man förstå, då man vet, att Förenta staternas sjöfart på våra inländska sjöar är af mycket större omfång och värde än dess sjöfart på alla jordens länder för öfrigt. Om världen står, kommer nog den tiden, då Europas stora handelsfartyg icke behöfva aflossa i de atlantiska hamnarna eller i Quebec, utan de kunna fortsätta hela vägen till Minnesota och lossa i Duluths och Superiors hamn. Detta är af stor betydelse icke blott för denna landsända och den inre nordvästern, utan läget är sådant, att en vattenväg kan öppnas utan större svårigheter från Duluth och Superior via Bois Brule- och St. Croix-floderna till Mississippi, och därifrån har man ju en öppen väg till Mexikanska viken och genom Panamakanalen till Stilla hafvet. Väl kan man anse detta blott som fantasibilder, men man har redan börjat göra dessa bilder till verklighet. Jag har nämnt denna sak för att visa den stora betydelse, den har för denna landsända, som ligger vid västra ändan af Lake Superior. Men ännu mer har jag gjort det för vår kyrkliga verksamhets skull bland våra landsmän, som där bo och bygga. Hvad jag på synodens möte i Duluth 1911 yttrade i min årsrapport om denna landsända vågar jag att här upprepa: "Augustana-synoden, som har börjat sitt andra halfsekel, samlas i dag i den höga norden, längre i norr än någon gång förr. Detta vittnar därom, att synoden har många vänner i dessa trakter. För 50 år sedan fanns vid denna vik af den stora Superior-sjön knappt någon tillstymmelse till stad, men en och annan landsman fanns här dock, hvilken tidigt satte sig i förbindelse med vår kyrkliga verksamhet. Nu finnas här icke mindre än fyra svenska församlingar, hvarjämte i närliggande Superior och rundt omkring i dessa skogar, mossar, malmfält och fjäll finnes ett helt distrikt af församlingar, entusiastiska vänner och medlemmar af Augustana-synoden, hvilka fröjda sig däröfver, att detta årsmöte hålles häruppe.

Icke mindre än 100,000 landsmän lära finnas inom detta distrikt."

Om utrymmet tilläte det, skulle jag nu helst i sin helhet införa den goda beskrifning, som pastor J. D. Nelsenius har gjort öfver detta distrikt i konferensens "Minnesskrift", men nu måste jag nöja mig med att anföra ett och annat däraf. Blickande öfver det dåvarande Lake Superior-distriktet säger han: "Lake Superior-distriktet har tre hjärtan i en och samma kropp, och detta torde vara orsaken till att det haft en sådan underbar utveckling. Såsom blodet utströmmar i hela kroppen genom hjärtats verksamhet, likaså har den kyrkliga verksamheten inom distriktet utgått från trenne hufvudplatser: Duluth, Superior och Ashland. Vi vilja således börja med att tala om hjärtat inom Minnesota-delen." Denna del är just hvad man nu menar med Duluth-distriktet. Hvad han skrifver om detta distrikts hjärta, d. ä. staden Duluth, måste jag införa i sin helhet: "Redan på sextio-talet fanns det svenskar i Duluth, men först 1868—69 började de anlända i större mängd. År 1869 anlände en skara emigranter direkt från Sverige, och ibland dem voro åtskilliga med kristligt sinne och djupa behof af kyrklig verksamhet. Bland dessa må särskildt nämnas familjerna A. P. Krantz, Carl Nelson, Nels Hall, P. Hanson och Brynteson. Den första lutherska präst, som besökte dessa trakter, var P. A. Cederstam. Han kom till Duluth på sommaren 1870 och samlade svenskarna därstädes omkring Guds ord. Redan den 6 november samma år påbörjades församlingsorganisation, då första paragrafen af Augustanasynodens förslag till församlingskonstitution antogs, men organisationen fullbordades dock icke förrän den 21 mars 1871. 101 kommunikanter tecknade då sina namn såsom medlemmar. Af dessa är endast en kvar i församlingen, nämligen P. Hanson.

"Pastor Cederstam fortfor att besöka platsen och hade som medhjälpare en kateket M. Egbom samt teol. stud. E. N. Jörlander, hvilken senare blef kallad till missionspastor för fältet i och omkring Duluth. Pastor Jörlander anlände på sommaren 1872, men på grund af sjukdom måste han redan året därpå draga sig därifrån och reste någon tid därefter till Sverige. Sedan tillbragte pastor A. Engdahl sex månader där, 1873—74. Den första kyrkan byggdes 1872. På sommaren 1874 anlände den andra permanente läraren, pastor N. J. Brink, men äfven han stannade där endast ett och ett halft år, hvarefter för-

samlingen var vakant, till dess den tredje permanente läraren anlände, nämligen pastor C. J. Collin, hvilken tillträdde församlingen strax efter sin ordination 1882. Med pastor Collins ankomst inträdde den kyrkliga verksamheten i ett nytt skede. Men pastor Collin inskränkte icke sin verksamhet endast till Duluth, utan utsträckte den ända till sex counties. Han var outtröttlig i att uppsöka våra landsmän i städer, byar och skogar och samla dem omkring Guds ord och ordna dem i församlingar. Han stiftade icke mindre än elfva sådana, och under hans ledning byggdes fem kyrkor samt prästbostället i Duluth. Pastor Collin verkade på detta fält i tolf år till stor välsignelse, och såväl församlingen i Duluth som hela distriktet kände djupt förlusten vid hans flyttning.

"På försommaren 1894 anlände församlingens fjärde lärare, pastor J. A. Krantz. Åtskilliga år förut hade församlingen på grund af en kommittés taktlösa handlingar kommit i en stor skuld, och det gällde nu att antingen göra konkurs eller betala sina skulder. Möte efter möte hölls för att rådgöra om hvad man skulle göra, och genom pastorns och andras kraftiga inlägg beslöt församlingen sig för att betala hvarje cent af sin skuld. Vid trettio-års-festen den 21 mars 1901, som ock blef jubelfest, kunde pastorn inberätta, att skulden var tillfullo betald och församlingens ära räddad. Hon hade då med $14,000 måst igenlösa sin gamla egendom, som några år förut var skuldfri, utan att ha någon valuta därför. Denna tid var säkerligen den mest kritiska i församlingens historia. Såväl pastor som församling fingo lära sig att både arbeta, uppoffra och försaka. Men äfven nu fortsatte hon med att missionera utom sin verksamhetskrets, i det att hennes pastor använde en stor del af sin tid på Mesaba gruffält, utan ersättning vare sig af konferensen eller från fältet. Pastor Krantz afsade sig församlingen 1902 efter att hafva tjänat henne något öfver åtta år och antog Elims-församlingens, i samma stad, kallelse.

"Sedan 1903 har pastor C. Solomonson varit församlingens herde. Under denna tid har hon sålt sin gamla egendom och uppfört ny kyrka samt pastorsboställe å Sixth Avenue E. och Third st., för en kostnad af $31,000. Församlingen i Arnold, hvilken stiftades af pastor Solomonson 1904 och hvars kyrka byggdes 1905, är annex till Första församlingen i Duluth. Detta pastorat räknar nu 321 kommunikanter, och egendomen värderas till $32,800.

"Betania-pastoratet. Betania-församlingen i Duluth är en

utgrening från den Första församlingen i samma stad och organiserades af pastor Collin 1889. Samma år byggde hon sin första kyrka å 20 avenue W. Denna församlings första lokaliserade lärare blef pastor C. O. Cassel, hvilken öfvertog församlingsvården strax efter sin prästvigning 1890 och verkade där till sin död den 18 december 1898. Genom hans trogna och trägna arbete växte församlingen till i både inre och yttre styrka. Under den tiden byggdes det första pastorshuset, kyrkan tillbyggdes och piporgel insattes.

"Dr A. F. Elmquist kallades nu att upptaga den trogne och älsklige Cassels mantel. Han antog kallelsen, flyttade dit på sommaren 1899 och betjänade församlingen tillika med församlingen i Alborn till 1904. Dr Elmquist var af många en gärna hörd predikant, och genom sin stora förmåga som talare tillvann han sig många vänner. Under hans tid byggde församlingen sin nuvarande nya kyrka. Sedan i slutet af 1906 har pastor C. G. Olson varit församlingens tredje stationerade lärare. Församlingen i Alborn är annex till Betania-församlingen. Kommunikanternas antal i detta pastorat är 596, och egendomen värderas till $31,550.

"Elims- och Midway-pastoraten. Under pastor Brinks verksamhet i Duluth stiftades församling i Midway 1874, där en del svenskar hade slagit sig ned i urskogen. Bland dem som voro med vid denna församlings stiftelse må nämnas familjerna John Berg, Daniel Peterson, Pehr Gullbranson samt bröderna Ola, Anders och Johannes Gullbranson. En af de verksammaste familjerna i denna församling är L. P. Thorbergs. Kyrkan byggdes 1889. Församlingen var på den tiden annex till Första församlingen i Duluth.

"Elims-församlingen i West Duluth stiftades af pastor Collin 1890, och kyrkan byggdes 1894 under pastor L. A. Hocanzons ledning. Bland verksamma medlemmar i denna församling må nämnas Sven Olson, C. A. Johnson, C. F. Wedin, C. Anderson, E. Paulson, N. C. Bilsey, m. fl. Följande pastorer ha betjänat församlingen: L. A. Hocanzon, A. F. Elmquist, Chr. Svenson, och dess nuvarande lärare, pastor J. A. Krantz, har betjänat pastoratet sedan den senare delen af 1902. Pastor Krantz har ock samtidigt betjänat den svensk-finska församlingen på platsen samt andra församlingar inom distriktet. Under Chr. Svensons korta tid byggdes prästhuset, och under Krantz' tid har församlingen byggt kapellvåning till samt re-

noverat kyrkan. Pastoratet har nu ett kommunikantantal af 313; egendomsvärdet är $19,000."

Utom Duluth finnas följande pastorat inom distriktet: Tower-Soudan och Ely-pastoratet. Detta pastorat ligger i norra delen af St. Louis county. Tower är en liten stad och Soudan en grufplats. Båda ligga vid den märkvärdiga Vermillion-sjön och äro nu kända under namnen Betel-församlingen i Soudan och Immanuels-församlingen i Tower. Järnmalm upptäcktes i dessa trakter 1883, och denna omständighet lockade äfven många svenskar dit. Förmodligen var det genom pastor Collin, som kyrklig verksamhet började. Han stiftade en församling 1886, och kyrka byggdes 1887. Ely är ett annat grufsamhälle, som ligger vid en annan mindre sjö nordost från Soudan. Den nuvarande församlingen i Ely stiftades af pastor J. D. Nelsenius. I grufsamhällen är det icke lätt att få ordnade församlingar till stånd. Detta har man ock fått erfara inom detta på utkanten i vildmarkerna belägna pastorat. Följande pastorer hafva under längre eller kortare tid verkat inom detta pastorat: E. G. Thegerström, G. Peterson, N. Ohslund, J. Truedson. Tillfälligtvis hafva äfven studerande, kateketer och pastorer utom de nämnda besökt pastoratet. Dessa platser hafva järnvägskommunikationer med Two Harbors och Duluth. Immanuel i Two Harbors ligger i Lake county, strax norr om den 47 nordliga breddgraden vid Superior-sjön. Där är en god hamn, och väldiga malmdockor finnas. Därifrån utskeppas stora kvantiteter af järnmalm och skogsprodukter. Här bo en hel hop norrländska svenskar. Många hafva sin sysselsättning med att "trimma" malmbåtarna, och därpå måste de vara beredda söndag och måndag, natt och dag, och springa ned till hamnen, när signal blåses. Men arbetet räcker kanske ej mer än några timmar hvarje gång.

Här stiftades en svensk luthersk församling af pastor Collin 1889, och man byggde kyrka tillsammans med de norska trosförvanterna. År 1895 sålde svenskarna sin andel i kyrkan och uppförde en egen kyrka. Pastorerna G. Peterson, N. Ohslund och A. F. Wicklund hafva betjänat denna församling. Den senare var den förste på platsen boende läraren. Han flyttade för flera år sedan till Sverige och synes trifvas inom den Svenska kyrkan, ehuru han är född och fostrad i detta land. Sedan i oktober 1902 är J. D. Nelsenius pastor i Two Harbors. Gud har underbart uppehållit denne sin tjänare under dessa många år, så att han oaktadt de många sjukdomarna och andra

BETHESDA ÅLDERDOMSHEM, CHISAGO CITY, MINN.

BETHESDA INVALIDHEM, ST. PAUL, MINN.

ÅLDERDOMSHEMMET I MADRID, IOWA.

ÅLDERDOMSHEMMET I JOLIET, ILL.

pröfningar, som han fått genomgå, likväl kunnat stå kvar på sin post.

Mesaba Range. Så kallas gruffälten, som ligga ungefär i centern af St. Louis county och sträcka sig västerut mot Itasca countys gräns. Den första järngrufvan, som upptäcktes 1891, fick namnet Biwabik. Sedan upptäcktes på många andra ställen på denna "range" eller ås järnmalm, och byar och städer sprungo upp såsom svampar ur jorden, bland hvilka man kan nämna Virginia, Hibbing, Eveleth, Chisholm, m. fl. Den första svenska lutherska pastorn, som besökte dessa trakter, var G. Peterson. Han besökte Biwabik 1893. År 1894 organiserade pastor L. A. Hocanzon församling därstädes. Samma år organiserade han församling i Virginia, som byggde kyrka 1895. Undertecknad har i lifligt minne denna kyrka från just den söndag, då hyfvelspånorna sopades ut ur kyrkan, så att vi kunde samlas där till högmässa. Till att börja med fingo dessa trakter nöja sig med predikobesök nu och då af pastorer och studerande, men först sedan pastor P. O. Hanson blef stationerad på detta fält, "fick verksamheten sin egentliga början". Detta var den 10 februari 1899. Till att börja med besökte han 11 platser i tur och ordning. Redan samma år blef pastorsboställe byggdt i Virginia och kyrkor uppfördes i Hibbing och Eveleth. Verksamheten utvecklades så, att ett nytt pastorat redan 1902 kunde bildas af Hibbing, Grand Rapids och Chisholm. Den förste pastorn i det nya pastoratet blef J. Truedson, som arbetade därstädes troget i fem år. Frukterna af dessa pastorers rastlösa verksamhet visade sig uti den märkliga utveckling, som förekom på Mesaba-fältet. Sålunda finner man, att Grand Rapids-församlingen skilde sig från Hibbing-pastoratet 1905, och ett nytt sådant bildades af Grand Rapids, Feeley och Bovey. De pastorer, som tjänat i de olika pastoraten på Mesaba-fältet utom de redan nämnda, äro A. Okerström, M. Martenson, Mathias Peterson och L. W. Gullström.

Vi öfvergå till Carlton och Cloquet-pastoratet. Dessa församlingar, som ligga vid St. Louis-floden i Carlton county ungefär 20 à 25 mil väster om Duluth, stiftades också af pastor Collin redan 1886. Pastor J. B. Bennett var deras första lärare. Han betjänade dem åren 1888 och 1889, och därunder byggdes kyrkor i de båda församlingarna. Hans efterträdare hafva varit: J. S. Ryding, L. A. Hocanzon, J. A. Swenson, J. A. Gustafson och C. O. Swenson. År 1906 skilde församlingarna sig åt för att få hvar sin pastor. Pastor C. O. Swenson

har alltsedan blifvit kvar i Cloquet, men de senaste underrättelserna därifrån meddela, att han ligger för döden efter ett svårt slaganfall.*

Carlton-församlingen, som nu är pastorat tillsammans med Atkinson och Mahtowa, kallade "banbrytaren, pastor J. Magny till sin pastor". Det blef också det sista pastoratet, som han skulle betjäna, innan han fick sluta sin arbetsdag. Han dog af kräfta i magen den 1 juni 1910 och ligger begrafven i Center City-församlingens kyrkogård. Mer än de fleste fick pastor Magny vara med i den kyrkliga verksamheten inom denna konferens. Gud hade gifvit honom en särskild gåfva att ordna nybyggarna till ordentliga församlingar samt hjälpa dem att bygga kyrkor och boställen, m. m.

Ännu ett pastorat hafva vi inom detta distrikt, nämligen Moose Lake-pastoratet. Detta består af Moose Lake, Blomskog, Swede Park och Barnum. Pastor Brink var den som stiftade församling i Moose Lake 1882, men den fick ingen framgång. Mer än 20 år därefter lyckades dock pastor E. Norsén att få en församling till stånd där. Efter flera växlingar och besvärligheter ordnades detta fält till ett pastorat 1898, och J. Truedson blef den första på platsen boende pastorn. Sedan blef E. Norsén hans efterträdare och stannade där ett par år. Sedan 1904 har detta pastorat betjänats af pastor C. E. Gustafson, till dess han efterträddes af pastor L. J. Sundquist. Flera andra små nya församlingar, som den senaste tiden blifvit organiserade, finnas där och hvar, men de flesta torde vara förenade med de redan uppräknade pastoraten. Enligt konferensens senaste statistik (1914) är nu E. J. Peterson pastor i Carlton-pastoratet, Hugo Thorene i Virginia-pastoratet, J. B. A. Idström i Hibbing-pastoratet, samt P. O. Hanson i Trinity, Duluth, och Bethania, International Falls, Minn.

Dessa 33 församlingar ha 28 kyrkor och 11 boställen; kyrkoegendom värderad till $175,661; skuld $7,259; 3,208 kommunikanter och inalles 4,669 medlemmar.

15. *Lake Superior-distriktet.* Församlingarnas antal i detta distrikt är 12, alla i Wisconsin. Såsom man genast märker, så har detta distrikt fått namn af den stora sjö, vid hvars stränder det ligger, men på samma gång af det ena "hjärtat", som pastor Nelsenius omtalar, näml. staden Superior. Denna

* Död den 5 augusti 1914.

stad har ett utmärkt godt läge. Marken, på hvilken den är byggd, är jämn och har ett godt utrymme. Från Duluth är den skild genom St. Louis-floden och den smala viken, i hvilken denna utmynnar; men på samma gång är den förenad med Duluth genom smala landtungor, som gå nästan öfver viken, och flera järnbryggor, hvaribland den förnämsta är en väldig hiss, som förenar landtungan Minnesota Point med Superior och insläpper de största fartyg i hamnen. Med ett ord: Superior artar sig till att bli en stor stad och i föreningen med Duluth en manufakturplats af första rangen.

Om de första svenskarna i Superior säger pastor Nelsenius: "Redan 1853 hade svenskar funnit väg till denna del af världen, hvilken då kallades 'världens ände'. Hvad som föranledde dem att så tidigt bosätta sig där, är svårt att säga. Att icke alla voro lycksökare, kan ses däraf, att några utaf dem brukade samlas på söndagarna i hemmen till gudstjänst, då någon föreläste ur Luthers postilla. Då pastor Cederstam på sommaren 1870 besökte Duluth, uppsökte han ock landsmännen i Superior, och 1871 stiftade han den första svenska lutherska församlingen därstädes, bestående af följande personer: John Person med hustru, Elias Magnuson med hustru, Lars Linneroth med hustru, A. Lundquist med hustru, P. Benson med hustru, Carl Söderlund med hustru och Nelson med hustru. John Peterson hade redan vid denna tid bott i Superior i 17 år. Af dessa 14, som började den kyrkliga verksamheten i Superior, äro 5 ännu kvar i lifvet." Detta skrefs 1908, hvarför troligen flera af denna återstod nu äro borta. I Förenta staternas kongress sitter en man med namnet Lennroth från denna del af Wisconsin och som skall vara af svensk härkomst. Det kan ju vara möjligt, att han härstammar från ofvannämnde Lars Linneroth, som torde i någon bemärkelse peka tillbaka på den väldige botpredikanten, komminister Lars Linderot i Tölö. När pastor E. N. Jörlander 1872 kom till Duluth, besökte han på samma gång Superior och vårdade den svaga plantan. Sedan fick församlingen tillsyn af pastorerna Engdahl, Brink och Collin, tills pastor A. P. Montén anlände 1888. I början af samma år, men innan Montén kommit dit, hade pastor Collin stiftat församling i West Superior, och nu enligt Nelsenius' berättelse heter det: "Af den gamla och den nyligen organiserade Pilgrims-församlingen hade pastor Montén blifvit kallad". Man får icke klart för sig, hvad som blef af den gamla församlingen, som Cederstam organiserade 1871; men

antagligt är, att den gick upp i den ofvannämnda förenade församlingen. I den senaste statistiska tabellen finnes emellertid i detta distrikt ingen församling, som organiserades 1871.

För att få en inblick uti de svårigheter, som denna församling hade i början af sin tillvaro, samt för att visa huru pastor Montén lyckades öfvervinna dessa och föra församlingen framåt, vill jag återigen anföra pastor Nelsenii vittnesbörd: "När staden West Superior grundades, fick herr Linneroth löfte om två väl belägna tomter för en blifvande svensk-luthersk kyrka där, men genom list och bedrägeri togo missionsvännerna dessa tomter från lutheranerna och byggde på dem en kyrka med tillhjälp af både amerikaner och de svenska lutheranerna, med den förståelsen, att det skulle blifva en svensk-luthersk sådan, och det väckte icke så litet förvåning, då pastor Collin i stadens engelska tidningar blottade missionsvännernas list. Sådan var den kyrkliga ställningen ibland vårt folk i West Superior, då pastor Montén 1888 kom dit. Han höll sin första predikan för 35 personer i stadens enda skolhus, där ock församlingen sedermera höll sina gudstjänster, tills hon hade glädjen att få flytta in under eget tak. För att visa, huru långt partisinnet kan gå, må nämnas, att påtryck gjordes hos skolstyrelsen att stänga skolhuset för Pilgrims-församlingens gudstjänster. Men då lät pastor Montén presidenten för skolstyrelsen, hvars vän Montén redan blifvit, förstå, att han ämnade fortfara med sina gudstjänster där, och han (presidenten) sade: 'I will be surprised', och han förblef 'surprised', tills församlingen flyttade in i sin egen kyrka.

"Pilgrims-församlingen köpte sex tomter vid nordöstra hörnet af sjätte gatan och Weeks avenue, och strax påbörjades kyrkobygge. Jag skulle kunna säga mycket om pastor Monténs mångsidiga och trogna arbete till våra landsmäns väl, men utrymmet i denna historik tillåter det icke. Det vill jag dock säga, att hvad pastor Collin var för fältet i Minnesotadelen, blef pastor Montén för Superior och trakten däromkring.... Han stiftade församlingarna i South Superior, East End, Billings Park, Bennet, Poplar, Atkinson och Mahtowa samt byggde Pilgrims-församlingens första kyrka och prästhus och kyrkorna i East End, Poplar, South Superior, Atkinson och Mahtowa. Pastor Montén verkade på detta fält i tio år."

Sedan Montén afflyttade, har Pilgrims-församlingen och

hennes annex Salem i South Superior betjänats af pastorerna J. E. Linnér, J. V. Söderman och Theo. Ekblad. I Bethlehemförsamlingen eller det s. k. Billings Park-pastoratet, som undergått flera förändringar, var pastor G. O. Schoberg den som gjorde grundläggningsarbetet. Efter honom kom P. A. Carlson, och J. B. A. Idström blef hans efterträdare. Dess nuvarande pastor är O. H. Nelson, som ock är pastor i Sion, Superior. Det s. k. Poplar-pastoratet skilde sig 1907 från Billings Park-pastoratet och organiserades till ett pastorat med församlingarna Immanuel i Bennet, Lake Nebagamon, South Range, Wis., och Oak Lake, Minn. Pastor Idström var den som gjorde det grundläggande arbetet där; men huru det nu är ställdt med pastoralvården, är ej klart.

Vi komma nu med ledning af pastor Nelsenii historik till "distriktets tredje hjärta". Därmed förstår han Sarons-församlingen i Ashland, Wis.

År 1872 kommo de första svenskarna till Ashland, och de voro Fredrik Peterson, direkt från Lena, Västergötland, och mr och mrs Matts Mattson från Vasa, Minnesota. Omkring 1876 hade pastor J. J. Frodeen blifvit ombedd af familjen Mattson att komma dit och döpa deras tvenne barn, och han blef sålunda den förste af synodens präster, som började kyrklig verksamhet därstädes. Han var vid den tiden pastor i Chisago Lake-församlingen. Sedan besöktes platsen af pastorerna A. Anderson, J. Magny, C. O. Olander och C. J. Maxell. Redan 1882 gjordes försök till församlingsorganisation, men först den 14 december 1885 kunde pastor Spångberg stifta församling med 17 medlemmar. Samma år byggdes kyrka. Flera af dess medlemmar intresserade sig mycket för församlingen och gjorde det möjligt att så snart få egen lärare bosatt på platsen. Den 15 december 1886, då pastor J. D. Nelsenius stationerades där, ingick församlingen i ett nytt skede. Han stod kvar på sin post i 16 år. Denne anderike och verksamme Herrens tjänare hann med, ehuru ofta nedtryckt af sjukdom, att besöka icke mindre än 17 predikoplatser utom sin församling, belägna i 8 counties och två stater. Församlingar organiserades, kyrkor och boställen uppfördes, så att på detta fält Minnesota-konferensen har 9 församlingar, 9 kyrkor och 3 prästboställen såsom frukter af hans arbete. Hans värdige efterträdare blef pastor C. A. Carlsted. Under hans tid uppförde församlingen ett godt prästboställe, och kommunikantantalet ökade sig till 315. Den nuvarande pastorn är P. M. Esping.

Washburn-pastoratet. Detta pastorat utgöres af 4 församlingar, Emanuel i Washburn, Bayfield, Trinity i Birch Lake och Bethesda i Ashland. I Bayfield stiftades församling af studerande J. A. Brodén. I Washburn stiftades församling 1887, förmodligen af Nelsenius. De båda församlingarna förenades till ett pastorat 1893, och året därpå blef E. Gullander dess första pastor, men han stannade där blott en kort tid. Sedan kom en tid af förvirring genom en viss predikant vid namn Cramborg, som kanske icke mente så illa, men som ville vara oberoende af all kyrklig ordning. Församlingarna voro nära att upplösas, men så kom pastor C. J. Beckman dit och blef den andre bofaste läraren för pastoratet. Efter hans flyttning uppstod en längre vakans, då åtskilliga studerande betjänade församlingarna. År 1906 lades församlingen Trinity i Birch Lake till pastoratet, som kallade J. Franzén till sin pastor. Han stannade där blott ett år. Statistiken för 1909 uppgifver Gustaf Oberg såsom pastor, och för 1910 står F. E. W. Kastman såsom pastor. Möjligen voro de blott vice-pastorer. Den nuvarande pastorn i detta pastorat är A. Road, hvilken bor i Washburn, Wis.

Port Wing ligger vid sjön Superior i Bayfield county, Wis., och herr T. N. Okerstrom är stadens driftige grundläggare. Pastor Nelsenius började äfven här den kyrkliga verksamheten, och 1895 stiftades församling af pastor J. A. Levine och kyrka byggdes 1896. "Sin förste lärare erhöll församlingen i den gamle banbrytaren pastor Håkan Olson, 1901, som verkade där till sin död 1904. Bland dem, som på denna plats uppoffrat mycket för vår kyrkliga verksamhet, må nämnas stadens grundläggare, herr T. N. Okerstrom, i hvars hem den första gudstjänsten hölls. Församlingens andre lärare blef pastorn, medicine doktorn Albert Okerstrom, hvilken öfvertog församlingsvården strax efter sin prästvigning 1905 och verkade där till 1907."

Enligt statistiken för 1908 stod pastor C. A. Carlsted skrifven som pastor för Port Wing; förmodligen var han vice pastor. År 1909 kom E. J. Nordén dit och är ännu dess pastor.

Summarisk uppgift för hela distriktet: 12 församlingar, den äldsta organiserades 1885, den yngsta 1908. Alla hafva kyrkor utom en. Boställen 6, kyrkoegendomens värde $70,261, skuld $8,200. Antal kommunikanter 1,230, medlemmar 1,969. Alla utgifter för kyrkliga ändamål för år 1913 $16,127.53.

16. *North Dakota-distriktet.* Detta distrikt omfattar, så-

som ock namnet antyder, hela staten Norra Dakota och har 22 församlingar, af hvilka den äldsta, i hufvudstaden, Bismarck, organiserades år 1883, och den yngsta, Augustana i Underwood, organiserades 1913. Den största, Augustana i Sheyenne, har 2 kyrkor, 149 kommunikanter och 301 medlemmar, och den minsta, Bethania i Glenburn, har endast 17 kommunikanter. Ingen af de öfriga har 100 kommunikanter. Detta vittnar om huru kringspridd den svenska befolkningen är i denna stat. Alla detta distrikts församlingar ligga på östra sidan af Missouri-floden. N. Dakota är en prärie-stat; urtidens skogar ligga nedbäddade under jorden i form af "lignite" kol, där de icke ha brunnit upp, och utgöra nu för nybyggarna deras bästa bränsle. Genom denna Guds försyn har landet blifvit beboeligt, hvilket eljest varit nästan omöjligt.

I konferensens "Minnesskrift" har pastor J. O. Cavallin lämnat oss en historik öfver Fargo-distriktet. Sedan den tiden hafva viktiga förändringar ägt rum. En ny konferens har nämligen blifvit organiserad, Red River Valley-konferensen, som uppslukade hela nordvästra delen af staten Minnesota och den gamla Minnesota-konferensen. Därigenom afskildes Fargo-distriktets Minnesota-del, som nu räknas till den nya konferensen. Men hvarför Red River Valley-konferensen icke på samma gång inkorporerade med sig själf hela Norra Dakota, har varit för mig en hemlighet. Man kan dock vänta, att Norra Dakota snart nog kan blifva en egen konferens, och då blir allting naturligt. Emellertid är det blott N. Dakota-delen af det gamla distriktet, som nu kommer i fråga.

I konferensens senaste statistik (1913) utgöra församlingarna 22 och förekomma där i följande ordning med deras pastorer: 1. Bismarck, pastor E. F. Alfson; 2. Hofva, Finley, J. E. Liljedahl; 3. White Stone Hill, J. Edor Larson; 4. Nebo, Valley City, J. E. Liljedahl; 5. Maria, Braddock, E. F. Alfson; 6. Sunne, Wilton, J. O. Cavallin, vice pastor; 7. Vasa, Litchville, J. E. Liljedahl; 8. Augustana, Sheyenne, med två kyrkor, Nels P. Tuleen; 9. Clara, Maddock, Nels P. Tuleen; 10. Sion, Souris, med två kyrkor, C. O. Gulleen; 11. Tolley, C. O. Gulleen; 12. Elmdale, J. B. Sörenson; 13. Salem, Oakes, J. Edor Larson; 14. Elim, Bergen, O. W. Ohlson; 15. Bethania, Lignite, J. B. Sörenson; 16. Minot, O. W. Ohlson; 17. Bethel, Malcolm, E. O. Valberg; 18. Birka, Basto, E. O. Valberg; 19. Antler, C. O. Gulleen; 20. Bethania, Glenburn, O. W. Ohlson; 21. Gustaf

Adolf, Gwinner, J. Edor Larson; 22. Augustana, Underwood, E. O. Valberg.

Den första underrättelsen om hvar den kyrkliga verksamheten inom detta distrikt började, och af hvem början gjordes, finnes i "Utdrag ur protokollet vid höstmötet i Red Wing den 7—18 oktober 1879", som är tryckt i förening med Minnesotakonferensens protokoll för mötet 1880. Där heter det: "Redogörelse för de uppdrag kommittéen fick vid sista möte (1878). I afsikt att undersöka, hvilka anstalter böra vidtagas för en missions upprättande i Fargo, Moorhead och kringliggande trakter, blef pastor A. P. Montén sänd dit ut. Han har därom rapporterat. Med anledning af rapporten beslutadt, att verkställande kommittéen får i uppdrag a) att kalla en missionspastor för en längre, obestämd tid, och skall han hafva sin hufvudstation i Fargo och verka därstädes samt på kringliggande platser i Red River-dalen; b) att tillgodose dessa platser med andlig vård, till dess att föregående beslut kan utföras." Då enligt synodens protokoll för 1878 församlingen i Maple Cheyenne i Dakota territory sagda år upptogs i synoden, så måste den hafva organiserats detta år eller året förut, 1877, och detta måste ha skett af pastor A. P. Montén i sammanhang med hans resa. Alltså måste Maple Cheyenne, som ligger i Red River-dalen omkring 13 mil från Fargo, vara den första plats, där kyrklig verksamhet började bland våra landsmän i Norra Dakota och detta genom pastor Montén. Flera år senare blef han också denna församlings pastor under någon tid.

På konferensens möte i St. Paul 1880 underrättade missionskommittéen konferensen om att den försökt att kalla en missionspastor för Red River-dalen, men icke lyckats. Med anledning däraf beslutades, att "Alexandria-distriktet uppmanas att, då det i maj håller missionsmöte, besöka Moorhead och Fargo med Guds ords predikan, och att konferensen består halfva resekostnaden". På samma gång beslöts, "att pastor A. F. Tornell nu kallas att under 3 månaders tid verka i Red River-dalen och i synnerhet i Moorhead och Fargo, samt att hans lön blir $60 i månaden och ersättning för reseomkostnaderna". På höstmötet samma år i oktober rapporterade missionskommittéen: "Enligt konferensens beslut har pastor A. F. Tornell verkat i Moorhead och Fargo och omkringliggande platser under 7 veckor och har därom rapporterat, att en svensk luthersk församling stiftades i Fargo under hans vis-

telse där. En skrifvelse har inkommit från församlingarna i Fargo och Cheyenne med begäran, att verkställande kommittéen skulle kalla pastor J. O. Cavallin och anställa honom därstädes. Därpå afgaf kommittéen följande svar:

1. Konferensen har hittills följt den praxis att ej kalla lärare för en plats, där ordentligt organiserad församling förefinnes, och denna praxis anser kommittéen sig ej böra frångå.

2. Kommittéen uppmanar därför församlingarna att själfva kalla lärare och bestämma hans lön samt, om så fordras, af konferensen begära en viss summa till lärares aflöning.

En annan skrifvelse hade inkommit från nämnda församlingar, hvari upplystes, att de kallat pastor Cavallin till lärare. I samma skrifvelse begärdes understöd till lärarelön samt förklarades, att församlingarna vore villiga att låta honom verka på andra platser, som icke egentligen hörde till hans verkningsfält.

Med anledning häraf fattade konferensen följande beslut:

1. Att konferensen under den förutsättning, att församlingen i Moorhead är densamma som församlingen i Fargo, bidrager med $450 till pastor Cavallins lön för första året, med villkor att han använder en tredjedel af tiden i missionens tjänst.

2. Att pastor Cavallin uppbär kollekt under sina missionsresor och inlämnar räkning därpå tillsammans med rapport om sin verksamhet till konferensens ordförande, samt att hans reseutgifter betalas ur konferensens kassa.

Af protokollet för konferensens juni-möte 1881 finner man, att Cavallin redan hade flyttat till Moorhead och var i full verksamhet i Red River-dalen, både närmast omkring där han bodde samt norrut nedefter dalen, men att han funnit, att mera kunde uträttas, om fältet delades, hvarför han beder presidenten, A. Jackson, att få inskränka sin verksamhet hufvudsakligen till Moorhead och Fargo samt Cheyenne. Konferensen ingick på denna begäran och beslöt att kalla en respredikant för norra delen af Red River-dalen, och att Cavallin skulle ägna sin tid åt Moorhead, Fargo och Cheyenne.

Från denna tid har pastor Cavallin haft sin mesta verksamhet inom Norra Dakota. Försöket att upprätta en academy i Moorhead lyckades visserligen icke, men det var icke Cavallins skuld. Tiden var troligen icke ännu kommen för detta företag; men annars om man tänker efter, huru den kyrkliga

verksamheten har gestaltat sig, så kan man tycka att där, just där, var rätta platsen för den nya konferensens skola.

Cavallin stannade såsom pastor för Moorhead- och Maple Cheyenne-församlingarna ända till 1890, då han flyttade till pastoratet i Ortonville, Big Stone county, Minn. År 1894 antog han kallelse till Camden Place i N. Minneapolis och stannade där till 1901, då han antog kallelse till Braham-pastoratet, omfattande församlingarna Rice Lake och Brunswick, och där stannade han till 1906, då han återigen kallades till Moorhead. Sedan dess har han mesta tiden varit anställd i hemmissionens tjänst i Norra Dakota och därvid användt sina bästa krafter att besöka de spridda flockarna af vårt svenska lutherska folk, stifta församlingar och hjälpa dem att erhålla pastorer, m. m. Med ett ord, han är en af de få gamla banbrytarna, som ännu äro kvar, och med ett lefvande intresse och vishet ägnar han sin tid åt det kyrkliga grundläggningsarbetet. Inom distriktet finnas 19 kyrkor och 6 pastorsboställen. Egendomsvärdet går till $88,240; skulden till 8,810. Kommunikanter äro 1,105 och hela folkmängden 2,096. Alla expenser för kyrkliga ändamål för året 1913 belöpte sig till $31,025.65.

17. *Mississippi-distriktet* har 20 församlingar, spridda öfver flera counties, såsom MilleLacs, Aitkin, Crow Wing och Morrison, rundt omkring den stora insjön MilleLacs. Mer än halfva vidden af denna sjö och hela norra delen af MilleLacs county var länge en förbjuden mark för hvita folks bosättning, emedan denna trakt utgjorde en reservation för Chippewa-indianerna. Det var en lycka för svenskarna, att indianarna dröjde så länge kvar, ty därigenom blef landet förvaradt till den tid, då svenskarna hade lägligast att bosätta sig i dessa trakter. Ännu är det visserligen tämligen långt emellan kolonierna och församlingarna, men det är att hoppas, att en god början är gjord till en sidoutvidgning af det stora svenska samhälle, som blifvit omnämndt i Chisago, Isanti, Kennebec och Pine counties.

Enligt senaste statistik öfver Minnesota-konferensens församlingar, näml. den för 1913, uppgifves Clara-församlingen i Brainerd vara organiserad 1882, och Gethsemane i Upsala, Becker county, säges vara organiserad 1880. Dessa två församlingar äro nog de äldsta inom distriktet, men årtalen för deras organisation äro oriktiga och torde icke kunna skyllas på tryckfel. Enligt synodens protokoll organiserades församlingen i Upsala 1872 och Clara i Brainerd 1873. I Minnesota-

konferensens protokoll för år 1882 står, att församlingen i Upsala organiserades 1871 och den i Brainerd 1872. I senare protokoller står återigen annorlunda, men synodens tabeller äro nog mest pålitliga i detta fall.

Rörande början till den kyrkliga verksamheten inom detta distrikt skrifver pastor E. H. Sandén i konferensens "Minnesskrift": "Mississippi-distriktet kom till stånd vid Minnesota-konferensens möte i Minneapolis, Minn., den 9—15 februari 1897 genom följande beslut (se 1897 års referat, sid. 59): 'Med anledning af att Lake Superior-distriktet icke kan taga vara på missionsfältet i Aitkin county, beslutades, att ett nytt missionsdistrikt bildas, bestående af Aitkin county, Brainerd med omkringliggande platser, Little Falls med omkringliggande platser, St. Cloud med omkringlinggande platser, Milaca med omkringliggande platser. Det nya distriktets namn skall vara Mississippi-distriktet.' I sammanhang härmed beslutades äfven, att pastor J. A. Johnson i Brainerd skulle kalla det nybildade distriktet till dess första möte. Före detta distrikts upprättande tillhörde församlingarna i Brainerd, St. Cloud, Little Falls och Darling St. Paul-distriktet; församlingarna i Milaca och Bock St. Croix Valley-distriktet; Balsamlund-församlingen i Aldrich tillhörde Alexandria-distriktet; och församlingarna i Aitkin county tillhörde, som vi förut antydt, Lake Superior-distriktet. Endast tre pastorer funnos inom det nya distriktet vid dess bildande, och dessa voro J. A. Johnson i Brainerd, J. A. Johansson i St. Cloud och J. Truedson i Little Falls. De höllo sitt första missionsmöte i St. Cloud, Minn., den 29—30 mars 1897... Förutom dem, som vi redan nämnt, hafva äfven de följande längre eller kortare tid verkat här: pastorerna J. Alb. Johnson, J. E. Hedberg och J. S. Ryding, som i tur och ordning betjänat församlingen i Upsala; pastorerna J. Truedson, P. E. Fredlund, M. Martinson och E. J. Nordén likaså församlingen i Little Falls; E. Hedeen och A. Dahlberg församlingen i Milaca; A. Mattson och J. E. Oslund församlingen i Brainerd, samt Fr. Peterson församlingarna i Aitkin county."

Pastor Sandén omnämner, att missionsarbetet inom detta distrikt har haft sina särskilda besvärligheter, därigenom att detta fält legat öppet för alla kyrkliga sektmakare, att vår lutherska kyrkas arbetskrafter varit för otillräckliga för att såsom sig bort kunna möta sekterna och otrospartiet. Men han säger på samma gång, att fältet icke är hopplöst, och att

en god ändring till det bättre redan visat sig. "Det ser förhoppningsfullt ut äfven inom Mississippi-distriktet", säger han.

Församlingarnas antal är 20, och deras namn med deras pastorer voro enligt 1913 års statistik som följer: 1. Clara, Brainerd, Elof G. Carlson; 2. First Sw. Ev. Lutheran, Pine River, Elof G. Carlson; 3. Salem, St. Cloud, G. A. Östergren; 4. Gustaf Adolf, Ronneby, G. A. Östergren; 5. Bethel, Little Falls, Elof Peterson; 6. Salem, Milo, G. L. Dagnér; 7. Sion, Milaca, G. L. Dagnér; 8. Immanuel, Bock, G. L. Dagnér; 9. Gethsemane, Upsala, Mathias Peterson; 10. Maria, Aitkin, J. A. Gustafson; 11. Bethlehem, Aitkin co., J. A. Gustafson; 12. St. Paul, Aitkin, J. A. Gustafson; 13. First Sw., Deerwood, S. Hjalmar Swanson; 14. Zion, Belle Prairie, Elof Peterson; 15. Immanuel, Darling, Elof Peterson; 16. Immanuel, Opstead, M. Peterson, vice pastor; 17. Zion, Isle, M. Peterson, vice pastor; 18. Saron, Swanville, M. Peterson, vice pastor; 19. Emanuel, Crosby, S. Hjalmar Swanson; 20. Dalnäs, Cuyuna, S. Hjalmar Swanson.

18 af församlingarna hafva kyrkor; 7 hafva boställen; kyrkoegendomens värde $69,816; kommunikantantalet 1,619; folkmängd 2,726. Summan af alla utgifter för kyrkliga ändamål för året 1913 gick till $22,265.55.

III. Iowa-konferensen.

Iowa-konferensen af Augustana-synoden är till omfånget ibland de mindre af synodens konferenser, men till åldern den tredje i ordningen, organiserad 1868. Men låt oss nu till att börja med säga något om själfva staten Iowa, inom hvilken dess flesta församlingar äro belägna. Namnet är indianskt, lär betyda "det sköna landet" och tillhörde ursprungligen en flod, Iowa-floden, som har sin upprinnelse i Hancock county och utmynnar i Mississippi 35 mil ofvanför Burlington. Staten ligger emellan de två stora floderna Mississippi och Missouri och gränsar i norr mot Minnesota, i öster mot Wisconsin och Illinois, i söder mot Missouri och i väster mot Nebraska samt är belägen emellan 40 gr. 20 m. och 43 gr. 30 min. nordlig bredd och emellan 90 gr. 12 min och 96 gr. 53 min. västlig longitud. Den är 208 mil i norr och söder och 300 mil från öster till väster och innehåller en areal af 55,045 kvadratmil eller 35,228,800 acres. Iowa är mera fullständigt än någon

annan af staterna i Unionen en åkerbruksstat. Landets yta är våglik, omväxlande med skog och prärier. Den är väl bevattnad med större och mindre floder och bäckar, af hvilka de flesta rinna i sydostlig riktning och mynna ut i Mississippi. Af dessa är Des Moines-floden den största. Icke så få, men mindre och kortare, rinna i sydvästlig riktning och falla ut i Missouri-floden. Jordmånen anses vara den yppersta i Förenta staterna och mest lämplig för alla de vanliga slagen af åkerbruksprodukter, men i synnerhet för majs äfvensom för vanliga trädgårdssaker. Löskol finnas på flera ställen, och rika blygrufvor, som länge varit bearbetade, finnas omkring Dubuque, och många andra mineralier på olika ställen. Klimatet är välpassande för åkerbruk och boskapsskötsel, och Iowa anses vara bland de hälsosammaste delarna af vårt land. Den förste hvite nybyggaren, som kom från Canada och var af fransk härkomst, hette Julian Dubuque och nedsatte sig 1788 vid den plats, som nu bär hans namn. År 1846 blef Iowa upptaget såsom stat i Unionen. Året förut och samma år kommo de första svenska nybyggarna till staten och slogo sig ned 42 mil väster om den uppblomstrande staden Burlington. Om detta och andra tidiga nybyggen och de första lutherska församlingarnas uppkomst i Iowa har jag redan meddelat en tämligen utförlig berättelse i I bandet af detta arbete (se sid. 87 och ff.).

Före Augustana-synodens organisation 1860 hade 5 församlingar blifvit stiftade och ägde bestånd. Dessa församlingar äro efter åldern New Sweden, Jefferson county, organiserad 1848; Bergholm, Wapello county, organiserad 1856; Messias, Burlington, 1859; St. Johns, Madrid, 1859, och Stratford 1859. Af dessa finnas endast tre i statistiska tabellen för 1860, nämligen New Sweden, Swede Point (troligen detsamma som Stratford, äfven kalladt Hooks Point), och Webster county. Den enda representanten från Iowa vid synodens organisation var pastor M. F. Håkanson, hvilkens adress då var Swede Point, Boone county, Iowa.

Såsom redan är nämndt, utgick den svenska bosättningen från Burlington vid Mississippi till Skunk River eller Bush Creek i Jefferson county, där det Casselska sällskapet satte sig ned i och omkring det nuvarande New Sweden. Därifrån sträckte sig den svenska bosättningen uppefter Des Moines-floden i nordvästlig riktning emot Ft. Dodge till. Detta var före järnvägarnas ankomst. Sedan blef hufvudriktningen för

den svenska bosättningen rätt västerut från Burlington på båda sidor af Burlington & Quincy-banan genom den sydliga delen af staten, i hvars sydvästra hörn det stora Halland-settlementet så småningom uppstod.

Vid synodens andra möte, som ägde rum i Galesburg 1861, voro följande ombud från Iowa närvarande: pastor M. F. Håkanson från Swede Point och lekmannaombuden M. Munter från New Sweden och Peter Anderson från Bergholm, hvilken församling vid detta möte upptogs i synoden, och pastor S. G. Larson från Burlington. Larson blef vid detta möte ordinerad på kallelse af församlingen i Burlington. Under detta möte upptogos tvenne församlingar i Iowa, nämligen Åby, Alamakee county, och, såsom redan är nämndt, Bergholm, Wapello county. Tvenne kyrkor hade under synodalåret blifvit invigda, nämligen en i New Sweden och en i Burlington. Följande år, 1862, voro endast 3 ombud från Iowa närvarande, nämligen pastor S. G. Larson och A. G. Nyberg från Burlington, och M. Munter från New Sweden och Bergholm.

Gå vi nu litet längre fram, såsom t. ex. till 1870, så finna vi följande ombud från Iowa-konferensen närvarande: pastor Håkan Olson från Swedesburg och lekmannaombudet O. Stephenson, pastor B. M. Halland och C. O. Strid från Burlington, Iowa., pastor J. E. Rehnström från Glendale, ett namn som numera synes vara försvunnet. Således tre präster; men utom Stephenson och Strid voro följande lekmannaombud närvarande: A. Wahlen, förmodligen sedermera pastor A. Wahlin från Mendon, Ia., Johannes Carlson från West Plain, Ia.; N. Nordgren, förmodligen sedermera pastor N. Nordgren, från Chariton; C. J. Damström, sedermera pastor Damström, från Swede Valley, samt Ch. Wallin från Bucklin, Mo.

Följande år, 1871, då synoden höll sitt möte i Chisago Lake, Minn., hade en större delegation af präster från Iowa infunnit sig, nämligen ej blott de förutvarande M. F. Hokanson, H. Olson, B. M. Halland och J. E. Rehnström, hvilka nu för många år sedan äro döda, utan ock tre nya, som vid detta möte ordinerades, hvilka voro C. P. Rydholm för Burlington; O. J. Siljeström för Swede Point och M. C. Ranseen för West Dayton, Iowa. Den enda lekmannadelegaten från konferensen var A. Kindvall från Burlington. Om vi räkna församlingarna, som hade blifvit organiserade t. o. m. 1870, och börja med New Sweden, som organiserades redan 1848, så finna vi att de voro 17 och hafva nu följande namn, hvilka icke upp-

räknas efter åldern, utan efter den statistiska tabellen: 1. Messias, Burlington; 2. Swedesburg, Henry co.; 3. Immanuel, Mediapolis; 4. Mamrelund, Stanton; 5. Fremont, Page co.; 6. Bethesda, Page co.; 7. St. Johns, Madrid; 8. Stratford; 9. Mc Gregor, Clayton co.; 10. Dayton; 11. Swede Valley, Boone co.; 12. First, Des Moines; 13. First, Fort Dodge; 14. New Sweden, Lockridge; 15. Bergholm, Munterville; 16. First Lutheran, Chariton; 17. Bethlehem, Bucklin, Mo.

Inom staten Iowa ha vi ett nytt exempel på att där vårt svenska folk icke nedsätter sig i större kolonier, utan sprides litet här och litet där, är det mycket svårare att få församlingar till stånd och utveckla dem till någon mera varaktig styrka. Ingen insåg detta mera tydligt än pastor B. M. Halland i Burlington. Han gjorde sig underrättad om den rika tillgången på billigt och godt land, som ännu fanns i större mängd i sydvästra delen af Iowa. Burlington och Quincy-järnvägsbolaget höll nu på att bygga sin bana genom statens södra counties och till Missouri-floden, där det hade genom regeringens godvillighet kommit i besittning af stora sträckor af land och kunde för godt pris afyttra delar däraf till sådana jordbrukare, som ville slå sig ned, bebygga och uppodla landet. Här blef nu ett godt tillfälle för pastor Halland att väcka svenskarnas i Iowa och andra trakter uppmärksamhet på det goda anbudet, men icke det allenast, utan han uppgjorde kontrakt med kompaniet att för vissa priser och på vissa villkor hålla landet till svenskarnas förmån inom vissa gränser och på viss tid. På detta sätt kunde han åstadkomma, att omkring nuvarande Stanton såsom en medelpunkt tämligen snart en ganska ansenlig svensk koloni uppstod, som är känd under namnet Halland-settlementet. Men Halland gjorde mycket mer, än hvad nu blifvit nämndt. Han flyttade ut till Stanton och ledde landaffärerna och koloniens både världsliga och kyrkliga angelägenheter med sådan vislighet och oegennytta, att han så småningom vann allmänhetens fulla förtroende. Såsom frukt af hans insiktsfulla och tålmodiga arbete har man nu i dessa trakter ett helt missionsdistrikt af välbärgade jordbrukare och affärsmän. Landet, som erhölls för omkring 6 à 7 dollars per acre, kan i denna dag ej köpas billigare än omkring $150 per acre och stiger ännu fortfarande i värde. Hufvudsakligen genom hans bemödanden blef också ett barnhem upprättadt i närheten af Stanton, och äger nu detta hem en ansenlig och värderik jordegendom med goda byggnader

och lösören. Den insiktsfulle, oegennyttige och samfundsvänlige mannen dog i Stanton den 17 augusti 1902 och har sitt hvilorum i byns vackra kyrkogård. Han var född den 15 oktober 1837 i Drengsered, Halland, kom till Amerika 1857, studerade i Paxton och prästvigdes i Rockford, Ill., den 19 juni 1864.

I mån af kommunikationernas förbättrande genom tillkomsten af allt flera järnvägar uppstodo allt flera samlade nybyggen öfverallt i staten, och nya församlingar organiserades. Detta hade återigen den verkan, att församlingarna i Iowa kände behofvet af att bli en själfständig konferens. Ända sedan Norra Illinois-synodens dagar hade de få församlingarna i Iowa tillhört Mississippi-konferensen, och dit räknades då alla de svenska församlingar, som lågo på båda sidor af Mississippi. Då Augustana-synoden stiftades, gjordes inga ändringar i konferensernas namn eller gränser, utan de förblefvo i detta afseende såsom de varit, näml. Chicago-, Mississippi- och Minnesota-konferenserna. Af orsak som ofvan är nämndt inkom Mississippi-konferensen till synodalmötet 1868 med följande begäran: att konferensen måtte delas i östra och västra Mississippi-konferensen, "den förra utgörande den del af konferensens område, som ligger öster om Mississippifloden, och den senare omfattande den väster om samma flod belägna delen". Denna begäran beviljades och bekräftades af synoden. Huru snart den nya konferensen bortlade det långa namnet "Västra Mississippi" och upptog det nu brukliga, kan jag icke bestämma, emedan jag saknar protokollerna från dess första själfständighetstid. Sedan 1894 blef den i likhet med andra konferenser ännu mera själfständig, än den förut hade varit. Den har hela tiden varit samfundsvänlig och trogen i sina plikter mot synoden. Emedan den icke ligger långt från Rock Island och hela synodens allmäna läroverk, har den visligt nog icke upprättat någon egen lärdomsskola. En tid försökte den att få ett fruntimmers-seminarium i gång, men af protokollet för 1882 synes det, som om allmänt intresse för saken saknades. En uppbyggelsetidning, Betania, utgafs en tid för konferensens räkning och redigerades af dr N. Forsander med mycken gedigenhet och reda. Skada blott, att den icke kunde fortsättas.

Utom konferensens barnhem i Stanton har konferensen upprättat ett ålderdomshem i Madrid, Iowa, och ett modernt hospital eller sjukhus i Des Moines. Dessa inrättningar äro

AUGUSTANA-HEMMET I CHICAGO, ILL.

ÅLDERDOMSHEMMET I LINDSBORG, KANS.

IMMIGRANT-HEMMET I NEW YORK.

AUGUSTANA-HEMMET I BROOKLYN, N. Y.

kostbara och vittna om konferensens intresse och stora uppoffringar. Den har ock en ganska verksam Kvinno-förening för Hem- och Hedna-Missionen.

Tvenne af de närvarande teologie professorerna vid synodens teologiska seminarium i Rock Island hafva varit pastorer inom Iowa-konferensen, näml. N. Forsander, D. D. , som nu snart har fullbordat 25 år vid seminariet, och som förut var pastor i Bethesda, Page co., Ia., samt C. J. Södergren, förut pastor i Messias-församlingen i Burlington, Iowa. Den senare har äfven tjänat i flera år såsom Iowa-konferensens president.

Om de nuvarande distrikten.

1. Burlington-distriktet. Detta distrikt har 9 församlingar, som alla hafva kyrkor, och 7 boställen. Kommunikanterna äro 1,673 och hela medlemsantalet 2,264; bidrog med $18,698.-66 för alla kyrkliga ändamål för året 1913. Den största församlingen är Messias-församlingen i Burlington, som har 616 kommunikanter.

2. Stanton-distriktet har 12 församlingar, som alla utom en hafva kyrkor, 10 boställen, kyrkoegendom värderad till $145,-000; 2,642 kommunikanter och 3,878 medlemmar. Distriktet har utbetalt för 1913 $32,317.85 för alla kyrkliga ändamål. Stanton är den största församlingen med 909 kommunikanter.

3. Des Moines-distriktet har 17 församlingar, 16 kyrkor och 12 boställen; kyrkoegendomens värde $231,950; 2,889 kommunikanter, 4,021 medlemmar; utgifter för senaste året $44,-281.55. Största församlingen inom distriktet är First, Des Moines, med 611 kommunikanter.

4. Sioux City-distriktet har 11 församlingar, 9 kyrkor och 6 boställen; hela egendomen värderad till $106,900; 1,518 kommunikanter och 2,211 medlemmar. Årsafgiften 1913 för alla kyrkliga ändamål var $23,261.38. Största församlingen inom distriktet är Augustana, Sioux City, med 678 kommunikanter.

5. Algona-distriktet. Detta distrikt har 10 församlingar med 9 kyrkor och 5 pastorsboställen värderade till $78,400; 1,049 kommunikanter och 2,160 medlemmar. För alla kyrkliga ändamål utbetalades 1913 $15,945.29. Ljunghed, i Albert City, är den största församlingen och har 339 kommunikanter.

6. Ft. Dodge-distriktet. Detta distrikt har 9 församlingar. Alla hafva kyrkor och 7 ha prästboställen. Kyrkoegendomsvärdet belöper sig till $76,285. Kommunikantantalet är 1,551

och medlemsantalet 2,100. Utgifterna för alla kyrkliga ändamål för senaste året voro $21,638.11. Största församlingen inom distriktet är Gowrie med 491 kommunikanter.

7. Ottumwa-distriktet. Detta distrikt har 13 församlingar med 12 kyrkor och 8 boställen, värda $80,275. Kommunikanterna äro 1,492 och medlemmarna 2,100. Sista årets afgift för alla kyrkliga ändamål gick till $16,453.78. Svenska Ev. Luth. församlingen i Ottumwa är den största inom distriktet och har 512 kommunikanter.

Konferensens statistik för 1913 visar följande slutsummor:

Församlingar 81, af hvilka 62 hade pastorer och 19 voro vakanta. Präster 44; kyrkor 75; boställen 55; kyrkoegendomens värde $818,500; skulder $72,973; kommunikanter 12,804; medlemsantal 18,211; barn döpta inom församlingarna 329, utom församlingen 223. Konfirmerade 406; inflyttade på attest 355, och på bekännelse 131. Utflyttade 471 kommunikanter och 157 barn; med döden afgångne 159 kommunikanter och 35 barn; utstrukna 279; ingångna äktenskap inom församlingarna 96, utom församlingarna 93; pastorerna hafva förrättat 123 begrafningar utom församlingen. Församlingsskola har hållits i 285 veckor af 45 lärare med 1,416 barn. Söndagsskola har hållits af 627 lärare med 4,631 barn.

Dessa uppgifter ådagalägga, att en väl ordnad och ihärdig kyrklig verksamhet pågått under dessa många åren, och att resultatet däraf är så godt man kan vänta. Mycket återstår väl ännu att uträtta på detta fält, men en god grund är nu lagd, och genom ett fortsatt troget och träget arbete af pastorer och församlingar kan man ha skäl att vänta ännu bättre resultat för framtiden.

IV. New York-konferensen.

Under denna benämning inneslöt man ursprungligen alla Nya England-staterna, New York, New Jersey, Pennsylvania, Ohio och hela sträckan söderut med obestämda gränser, med ett ord, hela Atlantiska kustlandet med tillägg af staten Ohio, där likväl blott den nordligaste delen kommer i fråga. Detta stora konferensområde har sedan 1912 varit deladt i två konferenser, nämligen i New England-konferensen, omfattande alla New England-staterna, och i hvad som var kvar af det ursprungliga området och som bibehåller det gamla namnet.

I naturligt afseende är det en stor skillnad mellan den At-

lantiska landsändan och Mississippi-dalen. Gränsen mellan de tvenne landområdena utgöres af den Appalachiska bergsträckan, som tager sin början vid St. Lawrence-floden nordväst om staten Maine och sträcker sig med flera parallela bergsryggar i sydvästlig riktning till ungefär midten af staten Alabama. Klimatet är olika, landytan mycket olika, jordmånen likaså. Den Atlantiska landsträckan är naturligen ett skogland, har inga prärier, men har däremot många smärre och korta strömmar med en mängd vattenfall. När man därtill lägger den rika tillgången på järn, stenkol och petroleum, så finner man, hvad detta land af naturen är ämnadt till, nämligen till ett mångsidigt manufakturland. Och när man vidare besinnar, att detta land ligger vid eller icke långt ifrån världshafvet med sina många goda hamnar med ty åtföljande stora städer och sjöfart, så kan man sluta sig till att manufakturdrift, handel och sjöfart är det element, hvari yankee-folket trifves, om man icke rent ut kan säga, att människor där födas och fostras till ockrare. Därmed menas nu intet ondt; men det finnes två slag bland det folket, såsom förhållandet är bland alla folk.

Det dröjde länge, innan det uppstod några mera betydande svenska kolonier inom denna del af landet. Då Augustana-synoden organiserades 1860, så fanns det icke mer än två svenska lutherska församlingar inom de nuvarande gränserna för New York-konferensen, nämligen Hessel Valley, Pa., där församling säges vara organiserad 1854, och i Jamestown, N. Y., organiserad 1857. Så står det i Augustana-synodens första protokoll; men intetdera af årtalen för deras organisation är riktigt. Detta har af pastor Julius Lincoln i Jamestown, N. Y., i hans "Minnesalbum öfver Första Lutherska Församlingen i Jamestown, N. Y." blifvit fastslaget. Han säger, sid. 14: "Men ett ännu mera talande bevis för att 1856 är stiftelseåret, är den första kyrkoboken, upplagd af pastor Swensson själf, välvilligt ställd till vårt förfogande af änkefru Carl Swensson i Lindsborg, Kansas. På titelbladet läses: 'Förteckning på medlemmarna af den svenska Evangeliska Lutherska församlingen i Sugar Grove, Warren Co., Pa., samt de som i trakten deromkring förenat sig om samme evangel. lutherske lärare, börjad den 26 juli 1856'." Pastor Lincoln anför ännu flera bevis för att detta är det rätta årtalet för de båda församlingarnas organisation, och på samma gång förklarar han, huru en församling kom att utgöra två, då han säger: "Af alla

dessa ojäfaktiga bevis tvingas vi till den slutsatsen, att en gemensam församling stiftades för svenskarna i dessa landsändar, och att på grund af afståndet emellan Jamestown och Chandlers Valley man ifrån första början ansåg dem som särskilda församlingar med samma stiftelsedag, den 26 juli 1856, och med samme pastor."

Men man kan hafva skäl att fråga, huru det kom sig, att årtalet 1854 för Hessel Valley-församlingens organisation uppkom? Jag tror mig nu kunna lämna svaret på den frågan. I Första bandet af denna historia, sidan 163 och ff., om man härmed jämför Norra Illinois-synodens protokoller från och med året 1853 till 1855, finner man, tror jag, den äskade upplysningen. Min uppgift på sidan 164, att pastor Hasselquist redan på sommaren 1853 skulle hafva besökt Sugar Grove och Jamestown, måste jag nu ändra på följande grunder: pastor Hasselquist hade på vintern och våren detta år erhållit ett par bref från B. G. P. Bergenlund, en viss studerande och predikant, hvilken vid nyårstiden kommit från Sverige och uppehöll sig i Sugar Grove och Jamestown. Innehållet i dessa bref omnämnes i 1sta bandet af min historia, sid. 164, jämte åtskilliga upplysningar om brefskrifvaren. Man ser, att Bergenlund af Hasselquist begärt att få veta villkoren för att blifva luthersk präst i Amerika. Därpå hade pastor Hasselquist svarat. Nu står det i ofvannämnda protokoll för 1853, då Norra Illinois-synoden höll sitt möte i Galesburg, där Hasselquist då var pastor, följande rapport, som jag meddelar på engelska språket: "Report on the Swed. Luth. Church in Warren Co., Pa. The Committee on the application of the Swedish Luth. Church in Sugar Grove, Warren Co., Pa., would beg leave to report:

That said Church makes application to be received into connection with this Synod; that an objection may be urged against their reception on the grounds of their lying within the territorial limits of another Synod, and their great distance from ours, — but that, in this case, such objections are set aside by the fact that this Church consists entirely of Swedish newcomers, who would be but little benefited by a union with an exclusively English or German Synod in Pennsylvania, not being able to understand their languages. On the contrary, there is every reason to hope that a union with this Synod, to which all the other Swedish Lutheran Congregations in the U. S. belong, might, by the blessing of God, be a great benefit to this Church and its minister. Your committee therefore

recommends the reception of this Church until it can derive the same benefits by joining one of the neighboring Lutheran Synods.

Respectfully submitted,

L. P. ESBJÖRN,
GEO. I. DONMEYER,
T. N. HASSELQUIST,
Committee."

I listan på närvarande licenciater vid mötet står ock B. G. P. Bergenlund med den anmärkningen: "Admitted this session." Af dessa fakta drager jag den slutsatsen, att då Bergenlund af Hasselquists svar på hans fråga hade förstått, att han måste hafva något slags kallelse från en församling för att erhålla license, så hade han troligen skaffat sig en sådan genom något slags möte, som fått namn af församling. Emellertid blef församlingen intagen. På sid. 19 förekommer bland Ministerii-förhandlingarna rörande Bergenlund följande:

"Report of the Examining Committee. The Examining Committee begs leave respectfully to report, That they have examined Mr. B. G. P. Bergenlund, an applicant for license, in Dogmatical Theology, Church History, Biblical Exegesis, Latin, Greek and German languages, and found him possessed of acceptable attainments in these branches, and would recommend that he receive license for one year.

Respectfully submitted,

L. P. ESBJÖRN,
GEO. I. DONMEYER,
T. N. HASSELQUIST,
Committee."

Eget nog förekommer icke hans namn i Parochial-listan för det året, ej heller församlingens.

I protokollet för 1854 finner man, att Bergenlund var frånvarande från mötet i La Salle, Ill., i september; att anklagelse från församlingen i Sugar Grove, Pa., emot honom hade blifvit insänd till synodens president; att en kommitté blef tillsatt att undersöka saken och inkom med betänkande rörande densamma; att betänkandet blef, att pastor Hasselquist rekommenderades att på uppdrag af synodens president resa till Sugar Grove och på ort och ställe hålla en undersökning och sedan rapportera till synodens president; att den senare be-

fullmäktigades att antingen förnya eller fråntaga Bergenlund hans license, allt eftersom undersökningen utföll. I det årets Parochial-lista står Bergenlunds namn såsom pastor för 2 församlingar, 2 predikoplatser och 60 kommunikanter.

Pastor och professor S. W. Harkey, D. D., valdes till president, och bland sina ämbetshandlingar för synodalåret uppläste han följande på mötet i Waverley, Ill., i början af oktober 1855: "My official acts as your President during the past year have been as follows: On the 24th of October, 1854, I received a letter from Bro. L. P. Esbjörn, desiring me to forward to Bro. Hasselquist an authorization according to the action of Synod to go to Sugar Grove, Warren Co., Pennsylvania, to investigate the difficulties existing between the pastor, Rev. B. G. P. Bergenlund, and some members of the Swedish Ev. Luth. church at said place. I sent Bro. Hasselquist a certificate of his appointment by Synod. At the meeting of the Mississippi conference, at Chicago, in April last, Bro. Hasselquist told me that he had visited Sugar Grove and held something of an investigation in regard to the charges preferred against Mr. Bergenlund, but could come to no definite result — consequently made no written report to me, and I did not feel called upon to take any further action in the case, as by the resolution of the Synod the Brother's License was renewed until, upon the report of Bro. Hasselquist, the President should either withdraw or renew the same. Soon after the meeting of said Conference, I learned by letter from Bro. Esbjörn, that Mr. Bergenlund had given up the congregation at Sugar Grove, and wished to take charge of Churches in this State, near to Bro. Esbjörn. At the request of Bro. Esbjörn, I sent Bro. Bergenlund a renewal of his license, until the present meeting of this Synod. I think the Synod owes it to itself and the parties concerned, to have this matter more thoroughly investigated, and I hope it will be done before the Ministerium when the subject of the renewal of the brother's License is considered. The congregation at Sugar Grove, as far as I am informed, is now vacant."

Häraf finner man, att det var sent på hösten 1854, som Hasselquist besökte Sugar Grove och Jamestown, och icke 1853. Bergenlund hade lämnat fältet, och församlingen eller församlingarna voro vakanta. Det har varit nödvändigt att dröja så länge omkring detta ämne för att kunna riktigt bestämma tiden, när den kyrkliga verksamheten först började i denna

konferens, och hvilket pastorat är äldst inom densamma. Detta pastorat blef ock länge det enda lutherska inom New York-konferensens gränser, antingen man beräknar dem efter de gamla eller de nya. Den näst äldsta församlingen, Gustaf Adolfs i New York City, uppgifver sin organisation till 1865, och den därnäst, i Campello, Mass., till 1867. En del församlingar kommo till stånd på 1870-talet, men de flesta äro organiserade sedan 1880. Orsaken till detta förhållande, som jag redan förut pekat på, var, att de tidigare immigrantskarorna voro af jordbruksklassen, och de strömmade västerut till Mississippi-dalen, där land var billigt och särdeles lämpligt för jordbruk och boskapsskötsel. De reste därför förbi Östern, som var mera lämplig för handtverksklassen. Före det stora kriget 1861—65 var heller icke manufakturverksamheten särdeles liflig, men efter kriget blef det helt annorlunda, och handtverkare i alla yrken blefvo lifligt efterfrågade. Från och med denna tid började svenska handtverkare att komma öfver till Amerika i större mängd, och för dem voro Österns stater mest lämpliga såsom boningsplatser. Således kunde det icke blifva fråga om kyrklig verksamhet på allvar, förrän det fanns något folk att verka ibland. Men äfven en annan omständighet måste man taga i betraktande, när man frågar efter orsaken till att det dröjde längre i östern att få några församlingar till stånd, nämligen prästbristen. Från Sverige var det knappast möjligt att få någon präst, och i synodens läroverk kunde man ännu ej utbilda nog många för att fylla de stora behofven i Västern, men när detta kunde ske och New York-konferensen fick sin egen skola, så skedde så småningom en stor förändring till det bättre. Ja, enligt dess senaste statistik (1914) finner man, att man har proportionsvis lika många pastorer där som i de äldre konferenserna.

Detta må nu räknas som en inledning till beskrifningen öfver New York-konferensen.

OM DEN FÖRSTA LUTHERSKA KYRKLIGA VERKSAMHETEN INOM DEN NUVARANDE NEW YORK-KONFERENSENS GRÄNSER.

Innan den svenska lutherska kyrkan började någon fast ordnad verksamhet inom New York-konferensens område, hade amerikanska metodist-espiskopal-kyrkan anställt en svensk missionär i New York vid namn Olof Hedstrom. Därom har jag i Första bandet tillräckligt ordat. Det var med stor ledsnad, som några af vår kyrkas tidigaste pastorer och andra

fingo erfara detta. Då pastor L. P. Esbjörn 1849 landade i New York, fanns ingen tillstymmelse till någon svensk luthersk verksamhet där. Året därpå fann jag det likadant. 1851 på sommaren var Esbjörn åter i New York, och jag antar, men är ej säker därpå, att han höll en eller annan predikan för några svenskar. 1852 landade pastor Hasselquist i New York, men jag hörde honom aldrig nämna, att han höll någon predikan vid det tillfället. Därtill saknades tid för den som var stadd på sin immigrantresa. En god del af sommaren 1853 vistades jag i New York och omkringliggande platser i New Jersey och Pennsylvania, men ingenstädes träffade jag på någon svensk luthersk verksamhet. År 1854 besökte pastor Hasselquist som hastigast återigen såväl Sugar Grove och Jamestown som New York, och det är nog säkert, att han då predikade också i New York. Det synes hafva varit under detta besök, som han blef bekant med en man vid namn G. P. Pehrson från Hasselquists egen hemtrakt i Sverige, som hade börjat med att sprida uppbyggelseböcker och samla folk till uppbyggelsemöten (se I bandet, sid. 770), men denna verksamhet lämnade icke vidare resultat. Ställningen inom Sugar Grove och Jamestown på gränsen mellan staterna New York och Pennsylvania, som är det första landtsettlementet inom konferensen, hafva vi redan i någon mån sett. Bergenlunds verksamhet slutade med oreda och anklagelse emot honom. Han lämnade platsen, troligtvis på våren 1854.

Den förste egentlige pastorn för detta pastorat blef Jonas Swensson, som med hustru anlände dit från Sverige 1856. Han var då 28 år gammal och såg stark och duktig ut. Af hans dagbok kan man se, att han fann lifvet i en svensk koloni och församling i Amerika högst besvärligt och ledsamt. Det var mycket i hans förflutna lif, som han behöfde förglömma, och han mötte här mycket och mångahanda, som han behöfde lära. Med tålamod och Skriftens tröst blef det bättre.

Då pastor Swensson med sin hustru anlände via Dunkirk med "stage" till Jamestown, hade man så anordnat det, att han fick taga in hos den svenske metodistprästen i Jamestown, Jonas Bredberg; och det gick nog för sig, ty Bredberg hade själf under flera år varit präst i Sverige. Förmodligen har jag redan någonstädes omtalat något om denne mans historia. Här vill jag blott nämna, att jag hade blifvit bekant med denne prästman i New Yorks stad redan på sensommaren 1853. Bredberg kom då resande eller rymmande från Sverige och

kom att bo i samma lägenhet, där jag bodde. Han erkände aldrig, att han hade varit präst i Sverige, men af flera omständigheter anade jag, att han varit präst, och dessa aningar bekräftades sedan af folk, som kände honom från Sverige. Han hade varit komminister i Skara stift, men hade rymt till Amerika för oredligheter såsom förmyndare för en prästänka, m. m. Såsom sällskapsmänniska var han icke otreflig. För sitt uppehälle behöfde han någon sysselsättning och vände sig i det ärendet till metodistpastorn O. Hedstrom på Bethelskeppet och fick hos honom litet att göra med öfversättning af några metodistskrifter till svenska språket, hvarvid han var tacksam, när jag stundom kunde hjälpa honom med språket. Emellertid insåg pastor Hedström, att Bredberg skulle kunna användas i metodistkyrkans tjänst, men för detta ändamål behöfde han blifva omvänd, och däri hade nog H. rätt. B. genomgick ock ett slags omvändelseprocess, men så långt jag hade tillfälle att se, kunde jag aldrig märka, att B. i det minsta blifvit förändrad i sin åskådning eller sitt sinnelag; men han var en mästare till att kunna ackommodera sig efter omständigheterna. Emellertid blef han efter någon tid metodistpräst, och det var i denna egenskap som han sändes till Jamestown, N. Y. Där var det, som pastor Jonas Swensson blef bekant med honom.

När en bättre marknad erbjöds, hade B. inga skrupler öfver att begagna sig af tillfället och göra en liten religionsförändring, hvilket är allmänt kändt.

Så länge J. Swensson var pastor i detta pastorat, bodde han i Sugar Grove, eller Hessel Valley, eller Chandlers Valley, som denna plats vid olika tillfällen kallades, och pastorsbostället var en liten stock-hydda. På hösten besökte han Norra Illinois-synodens möte i Dixon, Ill., och blef där tillika med pastor O. C. T. Andrén upptagen såsom medlem af densamma. Det var här i Sugar Grove som hans renommerade son Carl Aron Swensson föddes 1857. För en mera omfattande lefnadsteckning öfver pastor Jonas Swensson får jag hänvisa till 1sta bandet, sid. 186 ff. Pastor Swensson stannade i detta pastorat till början af september 1858, då han på en enträgen kallelse flyttade till Andover, Ill., där han fick göra sin lifsgärning och tidigt sluta sitt verksamma lif vid julen 1873. Efter Swenssons afflyttning blef pastoratet Sugar Grove och Jamestown vakant till på sommaren 1860, då det i pastor John Pehrson fick sin andra pastor. Under vakanstiden, då jag i maj 1859

besökte dessa platser, såg det icke mycket lofvande ut. I Jamestown var det bättre än i Sugar Grove. Folket hade fått något litet smak på kyrklig ordning, men nu hade deras älskade pastor flyttat ifrån dem. Flera fromma själar beklagade med tårar sin stora förlust. Nu voro de öfvergifna, tyckte de, och lämnade åt sitt öde. Partimakare af flera slag hade uppträdt ibland dem och sökte att värfva anhängare. Bland andra nämndes en besynnerlig människa från Finland vid namn Fredric Hyrén, men i Jamestown och trakten allmänt känd under namn af "Mösseprästen". Han behöll ständigt sin mössa på hufvudet, natt och dag, då han predikade och då han spisade. Han sade, att han tillhörde den Helige Andes kyrka. I tidningen *Hemlandet* för den 1 juni 1859 lämnade jag en närmare beskrifning öfver mannen, såsom han då var känd bland landsmännen i och omkring Jamestown.

Huru pastor John Pehrson blef pastor i detta pastorat, får jag korteligen nämna. Pehrson var en af prof. L. P. Esbjörns elever i Springfield, Ill., ända till vårterminens slut 1859. Han blef då sänd till Sugar Grove och Jamestown af Mississippikonferensen, och sedan han hade fått interims-license af synodens president, förestod han pastoratet. Vid Augustana-synodens organisationsmöte i juni 1860 blef han prästvigd. I protokollet för detta möte, sid. 9, finna vi en kommittérapport, som har följande lydelse: "Det dokument, som blifvit öfverlämnadt åt kommittéen, är en skrifvelse från Sugar Grove, Pa., undertecknad af A. P. Hjelm, C. M. Johnson och J. Lans, i hvilken synoden ombedes att sända lärare till församlingen, och får kommittén föreslå, att sistl. gårdag ordinerade Br. John Pehrson med snaraste dit afgår för att fortsätta den prästerliga verksamheten, som han till församlingens tillfredsställelse redan en längre tid utöfvat." Det är möjligt, att Pehrson bringade denna skrifvelse med sig till synoden från församlingen i Sugar Grove, och då Ministerium icke nämner någon annan kallelse, måste den hafva ansett nämnda skrifvelse såsom liktydig med en kallelse. Prästbristen var stor, och man fick icke vara alltför noga i de dagarna. Han stannade kvar på sin post i två år på den ringa lönen af $300 om året. Han predikade i Anders Nohrborgs stil med mycken reda; han trampade vedermödans väg, de 14 milen till fots mellan Jamestown, där han bodde, och Sugar Grove, men han var med all sin försakelse mindre praktisk i amerikansk bemärkelse, och så flyttade han. I Första bandet finnes en lefnadsteck-

ning öfver honom. Han dog i St. Peter, Minn., den 22 maj 1901.

Vi hafva nu sökt att komma den kyrkliga verksamheten på spåren i den västra delen af konferensen ända upp till Augustana-synodens början och funnit, att den har burit kännemärket enligt Jesu ord, att det förhåller sig med Guds rike såsom med senapskornet. Ur den lilla början, Sugar Grove och Jamestown, har den svenska lutherska kyrkan vuxit under många besvärligheter, under försakelser, mödor, tårar och många böner till en stor konferens, ja, till två konferenser med två barnhem, en högskola, ett ålderdomshem, m. m., men hvad som är mest underbart är, att den konferensåret 1913 räknade 123 församlingar, af hvilka 107 betjänades af 52 pastorer, och ändå är här ännu godt om rum för tillväxt och förökning åt alla håll. För att nu närmare lära känna de olika delarna af konferensen vilja vi upptaga de särskilda distrikten i den ordning, som konferensen har uppställt dem. New York-konferensen organiserades 1870.

1. *Philadelphia-distriktet.* Här äro vi på gammal svensk mark. När vi vandra bland grafstenarna på gamla svenska Gloria Dei's kyrkogård och läsa namnen på Nya Sveriges fäder, skär det oss i hjärtat, när vi tänka på att svenska lutheraner förnekas att hålla en äkta svensk luthersk gudstjänst i Gloria Dei-kyrkan, såvida icke den tjänstgörande prästen kan svära på att han är smord med den apostoliska successionssmörjelsen i rätt nedstigande led från påfven. Men vi svälja förtreten och tacka Gud, att evangelium är Guds kraft till salighet, och att vi icke behöfva något samband eller stöd af dessa våra motståndare för att vinna en fast fot i Philadelphia och dess närhet.

Detta distrikt har nu 5 församlingar, af hvilka 2 ligga inom Philadelphias gränser och 3 på andra ställen. Trinity-församlingen i Wilkes-Barre, Pa., är den äldsta i detta distrikt, organiserad 1874, och den är ock den största, ty den har 253 kommunikanter och 350 medlemmar. Denna plats är county seat för Luzerne county på östra sidan om Susquehanna-flodens östra gren, omkring 100 mil i nordväst från Philadelphia. Staden, som grundades 1772, har ett förmånligt läge midt i centern af anthracitekol-distriktet och har en mängd af mångahanda slags manufakturverk, hvadan den gifver arbete och bröd åt en mängd människor. Där äro ock alla europeiska nationaliteters arbetare representerade. Det har ej varit en

lätt sak att få en svensk luthersk församling till stånd på en sådan plats, men här har man dock fått se hvad evangelium kan uträtta.

Salem i Sugar Notch, samma county, organiserades 1876, har (1914) 57 kommunikanter och utgör pastorat tillsammans med Wilkes-Barres församling. Dess nuvarande pastor är Carl H. Rask. Dr C. E. Lindberg, då bosatt i Philadelphia, var en af de tidigaste arbetarna i denna trakt. Han stod som detta pastorats pastor 1876, och Gustaf Anderson var från 1902 i flera år pastor för denna församling.

Zions-församlingen i Philadelphia organiserades 1874 enligt konferensens senaste statistiska tabell, men i synodens protokoller finnes ingenting om denna församling från och med 1874 till 1878, då dess namn finnes infördt i församlingslängden för New York-konferensen, men utan organisationsåret. År 1878 uppgifves kommunikantantalet till 145 och C. E. Lindberg som dess pastor. Dess nuvarande pastor är A. E. Ericsson, och kommunikanternas antal är 118.

Gustaf Adolfs-församlingen i Philadelphia organiserades 1897 och har nu ett kommunikantantal af 125. Dess pastor är C. A. Bergendoff, som också är vice pastor för St. Olofs församling i Baltimore. Denna lilla församling är egentligen en sjömansmission och betjänades såsom sådan af dr P. J. Svärd, hvilken blef ditsänd af Ev. Fosterlands-Stiftelsen i Sverige.

Detta distrikt har enligt senaste uppgifter en folkmängd af 1,012 personer, af hvilka 600 äro kommunikanter. Alla 5 församlingarna hafva kyrkor, och två hafva boställen. Egendomsvärdet skattas till $73,000, och skulden går till $16,550. Pastorerna inom distriktet äro 3.

2. *Jamestown-distriktet* har 13 församlingar enligt 1913 års konferensstastistik, hvaribland First Lutheran, Jamestown, är organiserad 1856, och de två yngsta, Ellery och Trinity, äro organiserade 1910. Alla 13 församlingarna ligga inom staten New York i dess nordvästra hörn, som begränsas af sjöarna Erie och Ontario. De flesta af dem ligga i Chautauqua county, där man har den vackra Chautauqua-sjön, hvilken sträcker sig från nordväst till sydost. I dess sydöstra ända har man den på svenskar manstarka staden Jamestown, och i dess nordvästra ända Mayville. Den väl bekanta föreläsningsinrättningen, Chautauqua, började vid och har sitt namn af denna sjö och sitt egentliga hemvist där. Af det föregående hafva

vi redan sett den svenska kolonisationens i och omkring Jamestown första ringa början på 50-talet och de svårigheter man mötte, när den kyrkliga verksamheten tog sin början. Nu är Jamestown en stor, tillväxande fabriksstad. Den svenska nationaliteten och det svenska politiska och kyrkliga inflytandet äro öfvervägande både i staden och county'et. Den gamla svenska församlingen, som nu kallas The First Lutheran Church, är den största lutherska församling inom Augustanasynoden och räknar icke mindre än 1,841 kommunikanter och en folkmängd på 2,301 personer. Den har ock den dyrbaraste och största kyrka inom synoden. Dess kyrkoegendom värderas till $152,745. Strax i närheten har en annan svensk luthersk församling uppväxt med namnet Immanuel, organiserad 1887, som redan har 1,179 kommunikanter och hela befolkningen 2,264 med kyrkoegendom till ett värde af $56,000. De öfriga församlingarna i distriktet äro i allmänhet små, endast 4 utom de två ofvannämnda ha ett kommunikantantal af öfver 100 personer, nämligen: Mayville 142; Salem, Brocton, 153; Trinity, Buffalo, 166; Bethlehem, Falconer, 198. De öfriga äro små och organiserade under de senare åren, men alla hafva kyrkor och pastorer utom en. Deras namn med pastorer äro: First Lutheran, Jamestown, Julius Lincoln; Mayville, Eric Boman; Salem, Brocton, Carl A. Stenholm; Zion, Frewsburg, Emil F. Bergren; Trinity, Buffalo, A. J. Okerblom; Immanuel, Jamestown, Felix V. Hanson; Bethlehem, Falconer, Emil F. Bergren; Zion, Dunkirk, C. A. Stenholm; Bethania, Niagara Falls, A. J. Okerblom; Bethania, Busti, J. A. Rinell; Bethel, Ashville, J. A. Rinell; Trinity, Rochester, vakant; Ellery, Eric Boman. Kyrkor och boställen äro värderade till $277,570. Skulden på kyrkoegendomen i hela distriktet uppgår till $53,228. Kommunikanterna äro 3,951. Hela folkmängden är 6,504. Hela utgiftssumman för kyrkliga ändamål var år 1913 $59,954.98.

"Gud är den som växten gifver". Utan Guds omsorg, ledning och välsignelse kunna inga församlingar bestå och förökas, och gifver man akt på den sv. luth. kyrkans verksamhet särskildt inom detta distrikt, så måste man erkänna, att Gud har välsignat den ringa början med en underbar tillväxt. Men på samma gång finna vi, att han begagnar sig af personliga redskap för utförandet af sitt nåderika verk. Pastor Jonas Swensson fick i synnerhet vara med om att på ett visligt sätt lägga grunden för den kristliga och kyrkliga verk-

samheten i dessa trakter, på samma gång som han fick lära mycket för sin egen del om huru en pastor bäst kan uträtta sin verksamhet i detta land. När han lämnade detta fält, såg det verkligen mörkt och hopplöst ut, och synoden kände icke litet bekymmer och oro för den späda plantan, som här hade börjat växa. Men Gud visste råd; han hade utsett den man, som man kan säga var både klippt och skuren för denna trakt och för det folk, som hade slagit ned sina bopålar härstädes, och för den tid som då var. En biografisk teckning öfver pastor Hultgren finnes i "Minnes-Album" för Första församlingen i Jamestown, N. Y., med anledning af 50 års-festen 1907, författad af dr L. G. Abrahamson, som på ett särdeles passande sätt låter oss blicka in i Guds underbara ledning och omsorg om sin kyrka i allmänhet och i vården om de särskilda församlingarna i synnerhet. Efter att hafva omnämnt och redogjort för Hultgrens tid i Sverige, där han föddes i Hvena församling, Kalmar län, 1832, huru han kom till Amerika vid 21 års ålder, bosatte sig i Andover, köpte sig där 160 acres utmärkt godt land och snart kom i goda ekonomiska omständigheter, omtalar han, huru Guds förekommande och beredande nåd började kraftigt verka på hans hjärta. L. P. Esbjörn var då pastor för den unga församlingen i Andover, och af hans predikningar och umgänge fick han goda intryck. Dessa intryck fördjupades ännu mer, när pastor J. Swensson kom till Andover. Dr A. berättar, att en kort tid efter Swenssons ankomst till Andover uppvaktades han af den unge Hultgren, som erbjöd honom sin tjänst såsom dräng med villkor, att han under pastorns ledning fick idka studier, så mycket som tiden tillät. Tillfredsställande öfverenskommelse ingicks, och så började Hultgren att dela sin tid mellan skötandet af de sysslor, som förekommo i prästgården, och med att idka studier. Allt gick bra, och redan följande år sålde Hultgren sin farm och lät matrikulera sig vid läroverket i Springfield, där prof. Esbjörn, hans forne pastor, var föreståndare för skolans svenska afdelning.

Dr A. berättar vidare: "Redan år 1863 besökte Hultgren såsom studerande de vakanta vordna församlingarna i Jamestown och Chandlers Valley. Han erhöll kallelse därifrån, och efter erhållen ordination i juni 1864 anträdde han genast resan till sitt blifvande arbetsfält. Han var då närmare 32 år gammal och hade god hälsa och en arbetsförmåga, som nästan syntes vara obegränsad. Sin inträdespredikan höll han i

Jamestown den 9:de söndagen efter trefaldighet 1864. Han måste dock hafva predikat där äfven söndagen förut, ty framför oss på bordet ligger hans utkast öfver predikan, som han höll den söndagen. Hans ämne var: "Hvarpå man kan igenkänna, om en profet är sann eller falsk".

Pastor Hultgren började sin verksamhet i sitt pastorat under gynnsamma omständigheter. Han omfattades från början med kärlek af sitt folk, och denna kärlek behöll han under sin långa verksamhetstid i församlingen. Församlingen fattade, att hon i sin pastor hade, icke blott en predikant, utan en pålitlig vän, som var värdig hennes fulla förtroende, och det så i början uppväxta ömsesidiga förtroendet rubbades icke i någon väsentlig mån i trots af uppstående och i hög grad pröfvande omständigheter, som kunde hafva varit ägnade att rubba det.

Och alla de stora kropps- och själskrafter, hvarmed pastor Hultgren var utrustad, togos i anspråk på hans stora arbetsfält. Förutom församlingen i Jamestown betjänade han under 8 år församlingen i Chandlers Valley, och den som färdats öfver den långa och backiga vägen mellan dessa platser vet, hvad det innebar för pastor Hultgren att vara pastor i båda dessa församlingar. Men dessa båda församlingar utgjorde icke hela hans arbetsfält. Nej, hvarhelst svenskar slogo sig ned däromkring, dit kom ock Hultgren för att samla dem omkring Guds ord. Och öfverallt var han gärna sedd och hörd.

Men pastor Hultgrens största uppgift var dock att uppbygga församlingen i Jamestown, och däruti insatte han sina bästa och mesta krafter. Då han ankom till Jamestown, var församlingen mycket liten, och då han 31 år därefter afsade sig församlingen, var hon icke blott den största församlingen i New York-konferensen, utan en af de största i synoden".

Den 9 april 1901 fick pastor Hultgren sluta sitt verksamma lif i en ålder af 68 år.

Hans efterträdare blef den nuvarande pastorn i Första förs. i Jamestown, den allmänt bekante och i så många riktningar verksamme Julius Lincoln. Om honom skrifver pastor John Johnson följande välförtjänta omdöme: "Den 17 juni 1896 anlände han till Jamestown för att upptaga arbetet på sitt nya och betydelsefulla verksamhetsfält. Här var ett jättearbete att utföra i en af synodens största församlingar. Kyrkan, ej till hälften färdig, var skuldsatt på cirka $35,000. Icke underligt, om församlingen, för hvilken pastorn var helt

obekant, undrade hvad denne yngling skulle kunna uträtta här. Men att hon ej behöfver känna sig ångerköpt, visar den förkofran, som på alla områden har rönts. Kyrkobygget, som på grund af brist på medel hade upphört, var snart ånyo i full gång, och stora penningsummor insamlades af pastor Lincoln, så att icke endast bygget fortsattes, utan äfven skulden blef reducerad. Åhörareantalet vid gudstjänsterna blef större och större, och medlemsantalet ökades, så att vi nu, elfva år efter pastor Lincolns ankomst, finna församlingen i det allra bästa skick".

Många andra pastorer hafva varit verksamma inom detta distrikt och genom Guds välsignelse vunnit önskvärda resultat.

Inom Jamestowns stadsgräns ligger New York-konferensens barnhem, Gustavus Adolphus, som grundades 1885, och har haft till mångårig föreståndare herr John S. Swensson, en son till den första pastorn i Jamestown-församlingen, och hans hustru, fru Swensson. Denna inrättning har varit väl omhuldad icke blott af församlingen, där den befinner sig, utan af hela distriktet och konferensen. Dess värde uppskattas nu till öfver $43,000, och där vårdas 75 barn.

3. *Pittsburg-distriktet* upptager staden Pittsburg, Pa., och dess omnejd och har 9 församlingar; två äro organiserade 1872, fyra mot slutet af 80-talet och tre på början af 1900-talet. Den största församlingen, med mer än 400 kommunikanter, är Betel i Braddock, ett stycke öster om Pittsburg vid Monongahela-floden.

I distriktet äro (1914) 6 pastorer, och då ingen församling uppgifves såsom vakant eller betjänad af vice pastor, har man här egentligen 6 pastorat. I Westby, Irwin, Pa., är Carl A. Clemens pastor. Församlingen daterar sig från 1872, upptogs i synoden 1873 och fick sin första pastor i G. A. Ekeberg 1876, har en kyrka af tegel samt prästboställe och räknar nu 170 kommunikanter.

Gustaf Adolfs-församlingen i staden Pittsburg är af samma ålder, men kallades Zions-församlingen till år 1886, då den omorganiserades. Den svenska befolkningen, som år 1873 förnämligast bodde i Pittsburgs "South-side", hade nämligen förskingrats och bodde nu flera mil därifrån i den stora staden. År 1886 hade den 100 kommunikanter, men ingen pastor. 1888 sades den hafva 140 kommunikanter, men var ännu vakant. Följande år var Martin J. Englund dess pastor. Bland andra, som ha betjänat församlingen såsom pastorer, är Philip

AUGUSTANA CENTRAL HOME, CHICAGO, ILL.

IMMIGRANT-HEMMET I BOSTON, MASS.

AUGUSTANA-HEMMET FÖR UNGA KVINNOR, CHICAGO, ILL.

IMMANUEL-FÖRSAMLINGENS HEM FÖR UNGA KVINNOR, CHICAGO, ILL.

Andreen. Församlingen har en kyrka af sten och pastorsboställe, värda $45,868. Kommunikanterna uppgå till 275. Den nuvarande pastorn är C. O. Thunberg.

Tabor i McKeesport, Pa. organiserades 1887. Denna församlings namn finnes både i synodens och konferensens tabeller för det året och särskildt i den senares förhandlingar. Af dessa förhandlingar visar sig, att den nu hemförlofvade dr G. Nelsenius hade vid tiden för denna församlings stiftelse såsom missionspastor utfört mycket fruktbärande arbete i dessa trakter. I sin årsrapport för 1888 säger presidenten dr C. E. Lindberg: "Konferensens västra missionsdistrikt är stort och vidtomfattande. Pastor G. Nelsenius fortsatte sin välsignelserika verksamhet i Pittsburg och trakten däromkring, tills den i kallelsen bestämda tiden var ute. Hans arbete där krönte s med stor framgång. Den 5 juni lades hörnstenen till kyrkan i Pittsburg, och hon invigdes den 6 november. I McKeesport, Pa., stiftades en församling den 26 januari 1887. Den 31 juli lades hörnstenen till församlingens kyrka. Missionsarbetet i Braddock fortsattes. Den 23 mars 1887 stiftades en församling därstädes, och den 20 nov. lades hörnstenen till församlingens kyrka. Pastor Nelsenius anser, att McKeesport blir den viktigaste platsen på detta missionsfält". Följande år begärde konferensen af synoden ett anslag af $300 till hjälp för missionsverksamheten i detta distrikt, och denna begäran beviljades. (Se synodens prot. för 1889, sid. 53). Tabor har kyrka och boställe värderade till $17,000. Kommunikantantalet är 301, och dess nuvarande pastor är J. A. Bernhard.

Bethel i Braddock. Denna församling, som ligger ungefär midt emellan Pittsburg och McKeesport vid Monongahelafloden, organiserades 1887 och har kyrka och boställe värda omkring $50,000. Kommunikantantalet är 416, det största inom distriktet. Under de första åren var förhållandet med denna församling såsom med de flesta inom detta distrikt, att den fick åtnöja sig med de besök, som respredikanterna, af konferensen kallade, kunde gifva dem. Omkring 1890 och '91 var pastor E. F. Alfson anställd som respredikant på det vidsträckta fältet. Den nuvarande pastorn för denna församling är Morten Parson.

Salem i Greensburg. Greensburg är county seat och ligger ungefär i midten af Westmoreland co., Pa. Där organiserades 1887 en sv. luth. församling med 41 kommunikanter. För året

1888 står S. Udden såsom dess pastor. För närvarande äger den en kyrka af tegel och boställe, värda $25,000, samt har 196 kommunikanter. Dess nuvarande pastor är Oscar Montan.

Zion, Duquesne, Pa.; Gethsemane, Munhall, Pa.; Bethlehem, Wilson, Pa. Den förstnämnda organiserades 1889 och har kyrka af tegel, plats för boställe samt 123 kommunikanter. De två senare organiserades 1904 och ha nu respektive 49 och 44 kommunikanter. De utgöra alla tre ett pastorat, för hvilket Victor A. Lindeblad är pastor.

För Augustana, Scottdale, Pa., finnas inga uppgifter.

Summarisk uppgift för hela distriktet: 9 församlingar; 6 kyrkor och 6 pastorsboställen, värda $164,368; 1,554 kommunikanter; hela folkmängden 2,571; totalsumman af utgifter för alla kyrkliga ändamål för 1913 $17,114.06.

4. *Warren-distriktet.* Den äldsta församlingen, Hessel Valley (förs:ns namn) i Chandlers Valley (platsens namn), uppgifves i konferensens statistik organiserad 1854. Detta är efter den gamla traditionen, att församlingen blef organiserad af Bergenlund, men vi hafva sett, hvarför detta är oegentligt, utan mera korrekt måste årtalet 1856 vara. Emellertid så var det dock ett slags början till församling, då Jonas Swensson kom dit från Sverige. Man ansåg det i alla fall så, äfven om organisationen icke var riktig. Den yngsta, Zion, i Oil City, organiserades 1907. I detta distrikt, som utsträcker sig öfver flera counties, finnas blott 3 pastorer, nämligen John A. Carlström, som är pastor eller såsom pastor betjänar Hessel Valley, Berea i Freehold och Saron i Youngsville, Pa. Pastor Carl Jacobson betjänar Scandinavia, Warren, Emanuel, Titusville, St. Paul, Pittsfield, Salem, Tidioute, och Zion, Oil City, alla i Pennsylvania. Pastor A. S. Pearson betjänar Maria, Ludlow, Bethania, Sheffield, Brookston och Clarendon, Pa.

Summarisk uppgift för hela distriktet: 13 församlingar, 12 kyrkor och 6 boställen, värda $96,370; kommunikantantalet 1,836; hela folkmängden 2,707. Hela utgiftssumman för kyrkliga ändamål för 1913, $12,729.26.

Då det näst äldsta sv. luth. nybygget i Förenta staterna ligger inom detta distrikt, må det tillåtas mig att tillägga ännu några ord rörande dess historia. Det äldsta sv. luth. nybygget är New Sweden, i Jefferson co., Iowa, såsom vi redan sett. De som grundade detsamma kommo från Kisa socken i Östergötland, och i 1sta bandet har jag gjort reda för huru Amerika-

febern uppkom just i dessa trakter af Sverige. De som började nybygget i Sugar Grove voro också från Kisa och trakten däromkring. Germund Johnson och hans hustru Karin var den första svenska familj, som på ett egendomligt sätt kom att bygga och bo i Chandlers Valley. Sedan omnämnes Fredrik Johnson och hans bröder från Hessleby socken af Jönköpings län bland de tidigaste bebyggarna af denna dal, och detta är nog orsaken hvarför församlingen har fått namn af Hessel Valley. Platsens namn är Chandlers Valley, en liten by med postkontor, ett par butiker, o. s. v., men den gamla kyrkan och de ursprungliga nybyggarehusen lågo mellan nämnda by och Sugar Grove. År 1857 kom en del af dessa ursprungliga nybyggare flyttandes till Vasa, Minnesota, däribland Germund Johnson och hans familj, Sven Peter Peterson och familj, Abraham Swenson och hustru, också från Kisa, och den senares måg Anders Peter Johnson från Hessleby, John Sundell med familj från Sunds församling, Östergötland, m. fl. Hvad som förmådde dessa att flytta hit till Vasa, var förmodligen den omständigheten, att här bodde en familj, Erik Anderson från Sunds församling, en svåger till J. Sundell, hvilken bodde här förut och hade kommit hit från Sugar Grove-trakten. Erik Anderson lefver ännu,* men de andra omnämnda äro döda. En del voro metodister, när de kommo hit, och förenade sig med metodistförsamlingen. Gamle Germunds och hans hustrus graf ligger helt nära intill där jag nu sitter och skrifver, endast en 40 acres-lott skiljer huset från grafplatsen. Underliga äro de många omflyttningar och sammanlänkningar, vår nybyggare-historia har att uppvisa! Pastorn för Hessel Valley-församlingen hade pröfvat på att vara präst både i Sverige och i Amerika, och han sade mig en gång tillfälligtvis: "Det ser ut, som om våra landtförsamlingar komma så småningom att gå ut", och så nämnde han, att i hans församling fanns nästan ingen ungdom. De allra flesta medlemmarna voro öfver 65 år gamla. Hvart tar ungdomen vägen? Jo, den går till städerna. Detta är ett bekymmersamt ämne icke blott i Chandlers Valley och i New York-konferensen, utan man känner det mer eller mindre i alla våra konferenser.

Två af våra mest kända och välaktade män inom Augustanasynoden äro födda i hvar sin liten nybyggarestuga helt nära hvarandra i Chandlers Valley, näml. dr Carl Aaron Swens-

* Nu död.

son och dr L. A. Johnston. Den förre slutade sin trägna lifsgärning så tidigt som 1904; den serare är Augustana-synodens nuvarande president och pastor för den Första sv. luth. församlingen i St. Paul, Minnesota.

5. *Williamsport-distriktet* har sitt namn af staden Williamsport, county seat i Lycoming co., Pa., och ligger vid västra grenen af Susquehanna-floden. 21 församlingar räknas till detta distrikt, och alla ligga i Pennsylvania utom en, Bethania i Elmira, som ligger nära gränsen inom staten New York. Två äro vakanta, nämligen Tabor, Gazzam, Pa., och Gethsemane i Glen Richey, Pa. Eftersom prästernas antal är sex, så kan man för närvarande räkna sex pastorat inom detta distrikt. Pastor J. A. Brodén betjänar Libanon i Antrim, Pa., och Siloa i Morris Run, Pa. Pastor J. G. Danielson betjänar Gethsemane i Arnot, Pa., Bethania, Elmira, N. Y., och Nazareth i Landrus, Pa. Pastor C. J. Youngberg betjänar Bethel i Houtzdale, Pa., Nebo i Grassflat, Pa., Augustana i Allport, Pa., Libanon i Winburn, Pa., Emanuel i West Clymer, Pa., och Gustaf Adolf i Lanse, Pa. Pastor J. P. Regner betjänar St. John i Renovo, Pa., och Zion i Bitumen, Pa. Pastor C. E. Holmer betjänar Salem i Williamsport, Pa., och Gustaf Adolf i Jersey Shore, Pa. Pastor Carl W. Vetell betjänar Bethania i Hastings, Pa., Hebron i Patton, Pa., Gustaf Adolf i Windber, Pa., och Gustaf Adolf i Altoona, Pa. De äldsta församlingarna i distriktet äro organiserade 1879 och den yngsta 1909. De hafva alla kyrkor utom en, och 10 hafva boställen eller början till boställen. Det ekonomiska tillståndet är bättre, än man kunnat vänta, då man besinnar, att fattiga emigranter måste bero helt och hållet i dessa trakter på hälsa och krafter att sköta tillgängligt dagsarbete. Kyrkoegendomen går emellertid upp till $82,646. Kommunikanterna räknas till 2,164 och hela folkmängden till 3,458. Hela utgiftssumman för kyrkliga ändamål året 1913 går till $17,367.01.

6. *Cleveland-distriktet* har 7 församlingar, en del utmed Erie-sjöns strand, andra litet längre inåt landet i staterna Ohio och Pennsylvania. Det kallas Cleveland-distriktet efter den största staden på sjön Eries strand. Den äldsta församlingen organiserades 1881 och den yngsta 1896. Alla hafva kyrkor utom en, och 5 hafva prästboställen. Kyrkoegendomen värderas till $125,200. Kommunikantantalet är 1600 och hela antalet medlemmar är 2600. Pastorerna äro fyra, på hvilka församlingarna äro fördelade sålunda: pastor Otto O.

Oleen betjänar Kapernaum i Ashtabula, Ohio; pastor Göran E. Forsberg betjänar Bethania i Erie, Pa.; pastor Emil E. T. Anderson betjänar 3 församlingar, nämligen Bethlehem i Cleveland, Ohio, Bethania i Akron, Ohio, och Zion i South Euclid, Ohio; pastor Emil Westlund betjänar två församlingar, nämligen Bethel, Youngstown, Ohio, och Zion, New Castle, Pa.

7. *Wilcox-distriktet* ligger emellan Warren- och Williamsport-distrikten, hufvudsakligen i McKean county, Pa. Blott två af de 17 församlingarna ligga i staten New York, alla de öfriga i Pennsylvania. Den äldsta är Kanesholm, som organiserades 1870, och den yngsta är The First Lutheran i Johnsonburgh, Pa., som organiserades 1911, men den största är Tabor i Kane, Pa. Alla utom de två yngsta hafva kyrkor, och 9 hafva pastorsboställen. Pastorerna äro för närvarande 9 och betjäna följande pastorat: L. P. Ahlquist, D. D., som är den äldste af dem, betjänar tre församlingar, Kanesholm, Nazareth i Wilcox, där han bor, och Elim i Anita. L. H. Beck, Ph. D., D. D., New York-konferensens nuvarande president, betjänar Tabor i Kane. Pastor A. C. Rylander betjänar Bethlehem i Ridgway och First Lutheran i Johannesburgh. Pastor G. S. Larson betjänar Gethsemane i Port Allegany och St. Paul i Galeton. Adolf A. Wilfrid är pastor för Nebo i Mt. Jewett. Adolf Anderson är pastor för Libanon i Du Bois, Pa. Anton Linder är pastor för Immanuel i Bradford, Pa. Oscar Oström är pastor för Maria i Dagus Mines, Pa., och för Zion i Shamut, Pa. Pastor Lars W. Gullström betjänar Ansgarius i Smethport, Bethania i Olean, N. Y., och Bethel i Portville, N. Y. Det kyrkliga egendomsvärdet i distriktet uppgår till $159,687. Kommunikantantalet är 3,233 och medlemsantalet är 5,173. Summa utgifter för alla kyrkliga ändamål för året var $35,300.43.

Vi hafva nu som hastigast blickat igenom den västra delen af New York-konferensen, men resultatet däraf har blifvit föga mer än några statistiska meddelanden, som dock upplysa oss om hvar våra församlingar äro belägna, om pastoralvårdens utsträckning, om det ekonomiska tillståndet, om det kyrkliga intresset bland våra landsmän, m. m., och därvid hafva vi funnit, att man har orsak att tacka Gud för hvad det är, men på samma gång får man göra den sorgliga erfarenheten, att på många ställen stå stora hopar utan all kyrklig förbindelse, och man kan icke vänta något annat, då man finner, att sådana landsmän voro afgjordt fientliga mot den kristna kyrkan, då

de kommo hit, och hafva förblifvit sådana. Många finnas dock, som stå och väga emellan den kristna kyrkan och den civiliserade världen, men kunna möjligen vinnas genom den hemmissionsverksamhet, som öfvas på de olika fälten af vår synod. Detta arbete fordrar mycken försakelse, stort tålamod och ihärdighet. Man får ej förakta den ringa början, de små församlingarna och de små villkoren. Det är i sanning en stor orsak att tacka Gud, då vi finna, att så många unga män och kvinnor hafva förnekat sig själfva och ägnat sig åt kyrkans tjänst, som fallet är, oaktadt en hel värld har stått öppen för dem och erbjudit dem mycket bättre timliga och ekonomiska villkor, än som kyrkan kunnat bjuda dem.

Mycket mera hade kunnat och bort sägas om denna trakt i flera afseenden, men tid och omständigheter förbjuda det, hvarför vi nu måste flytta oss österut till storstads-atmosfären. Till vår glädje skola vi finna, att Gud bor äfven där, och att hans rike har hållit på dessa senare 50 åren att tränga sig fram bland våra där boende många landsmän.

8. *New York City-distriktet* räknar 19 församlingar, af hvilka Gustaf Adolfs-förs. i New York City, som organiserades 1865, är den äldsta och Gustaf Adolf i Richmond Hill, organiserad 1909, är den yngsta. I 1sta bandet af detta arbete, sid. 770, finner man en kort redogörelse för den kyrkliga verksamheten i staden New York före Gustaf Adolfs-församlingens stiftelse. Redan 1858 vid ett konferensmöte den 6—9 december i Chicago "gjordes konferensen (nämligen Mississippi-konferensen) uppmärksam på New York och Boston, i hvilka städer ett stort antal af landsmän funnos, för hvilkas kyrkliga angelägenheter man borde hafva omsorg".

År 1859 sändes studerande S. G. Larson till New York, och han vistades där flera månader. I ett bref som publicerades i "Hemlandet" nr. 7., den 15 februari, omtalar han ställningen därnere och yrkar starkt på att man måtte stationera en luthersk pastor på denna viktiga plats. Detta var före Augustana-synodens organisation. I sin årsberättelse till synoden 1862 säger presidenten, dr Hasselquist: "Under en ganska vidsträckt resa sistlidne maj månad besökte jag äfven New York för att se, om någon utsikt förefanns till upprättande af församling därstädes i förening med vår synod. Ehuru jag sammanträffade med endast få landsmän, erhöll jag dock af dessa såväl som af de lutherska prästerna i staden så många upplysningar och uppmuntringar, att jag kände mig fullt förvissad

om att det är tid för oss att gripa saken an, och hoppas jag, synoden vill taga detta ämne i allvarligt öfvervägande."

Med anledning af presidentens andragande fattade synoden följande beslut: "Att synodens ämbetsmän utgöra en kommitté för att draga försorg om anskaffande af själavård för landsmännen i New York och för detta ändamål utfärda kallelse till pastor O. C. T. Andrén att verka såsom själasörjare i New York; samt att å synodens vägnar hembära dess tacksägelse till Fosterlands-Stiftelsen i Stockholm för det lofvade bidraget till svensk pastors underhållande i New York."

På synodalmötet 1864 i Rockford, Ill., rapporterade hemmissionskommittéen följande: "För en församlings upprättande i New York har ingenting kunnat göras. Denna angelägna sak bör icke öfvergifvas, så mycket mindre som utflyttningen från Sverige troligen kommer att mycket förökas. Vi måste bedja Herren, att han ville utse någon passande person i fäderneslandet och böja hans sinne till att åtaga sig den viktiga befattningen. Fosterlands-Stiftelsen håller ännu öppet rum i sin Missionstidning för gåfvor till "Missionen i New York", ehuru obetydligt inkommer, utan tvifvel af det skäl, att ingen mission finnes där, m. m."

Ehuru det ingenting säges därom i rapporten, måste kommittéen fått nekande svar från pastor O. C. T. Andrén, hvilken den utan tvifvel hade kallat till New York. Med anledning af den afgifna rapporten upprepade synoden det beslutet, att kommittéen skulle "söka skaffa en passande man för New York."

Nästa synodalmöte, 1865, i Princeton, Ill., hade kommittéen kommit så långt, att den beslutat kalla pastor A. Andreen till missionspastor i New York, och synoden jakade därtill. I sin årsrapport till synoden 1866 vid dess möte i närheten af Decorah, Iowa, hade president Hasselquist glädjen att meddela följande underrättelse: "Ej mer än ett år är gånget, sedan synoden beslutade i Herrens namn sända en missionär till New York, och nu är icke allenast en församling, Gustaf Adolfs, därstädes stiftad, utan den nya församlingen har ock gått i författning om att köpa sig en kyrka af betydligt värde. Är icke detta mer, än någon af oss kunde hoppas? Näst Herrens välsignande hand öfver vårt arbete hafva vi för denna framgång att tacka, jämte våra missionärers flit, de nitiska och uppoffrande medlemmarna af församlingen och särskildt de högaktade män, som blifvit ställda i spetsen för detta företag. Emellertid behöfver församlingen både lekamligt och andligt

understöd, det jag är säker på synoden äfven skall af alla krafter skänka henne."

I sammanhang härmed meddelas ock den del af Hemmissions-kommittéens åtgöranden, som handla om missionen i New York och fullständiga hvad presidenten omnämner: "Kommittéens bemödande har i synnerhet gått ut på att, enligt synodens vid sista årsmöte gifna föreskrift, begynna och fortsätta missionsarbetet bland skandinaverna i New York. Arbetet begyntes sistliden augusti månad genom pastorerna A. Andreen och Erland Carlsson och har från slutet af förra året fortsatts genom pastor Duwell, som ännu befinner sig i New York. Kommittéen trodde, att det var nödvändigt anmoda pastor Erland Carlsson medfölja pastor Andreen till New York och bistå honom i början af det viktiga verket och hjälpa honom att ordna förhållandena. Såsom synoden redan känner, är församling stiftad, och har den redan köpt en vacker kyrka och ansträngt sig till det yttersta att afbetala en del af köpesumman, men understöd behöfver den för att kunna bestå. Den åstundar hafva sin egen pastor, och enligt underrättelse därifrån lär val hållits sistlidne söndag. Detta steg var utan tvifvel nödvändigt för församlingens välfärd, men skall det kunna fullföljas, måste synoden räcka den en hjälpsam hand till åstadkommande af en någorlunda tillräcklig lön. För närvarande är hemmissions-kommittéen ur stånd därtill, såsom dess räkenskaper visa. Kommittéen behöfver ej framlägga de bevekande skälen till fyllande af närvarande behof, öfvertygad som den är om synodens innerliga deltagande för Gustaf Adolfsförsamlingen."

Synoden godkände dessa åtgöranden. Så kom året 1867 med sin glädje och sedan sorg i afseende på missionen i New York. Synoden sammanträdde den 13 juni detta år i Berlin, Mercer co., Ill. På pastorernas namnlista förekommer ock namnet K. Karleen med den anmärkningen: "tillhörande kyrkan i Sverige; men under kongl. permission arbetande i Augustanasynoden." Han tillhörde Göteborgs stift och hade blifvit rekommenderad hit af kända prästmän i Sverige, som voro våra trofasta vänner, och därför blef K. mycket vänligt och broderligt mottagen. Men han ville icke ingå i synoden, och hans predikan och beteende för öfrigt förekommo oss icke så litet besynnerliga. Vi voro kanhända af samma åsikt som hofpredikanten Krummacher i Berlin, hvilken brukade säga: "Amerika har en strutsmage och kan smälta hvad som helst", och i flera

fall hade vi sett, att det kunde gå den vägen, men Karleen var för hårdsmält.

Nu vill jag låta dr Hasselquist såsom ordförande i missionskommittéen i sin rapport till synoden framställa de glada utsikterna, såsom de ännu visade sig vid synodalmötet i Berlin, nuvarande Swedona. Han säger: "Missionskommittéen har härmed äran om sin verksamhet under året berätta:

"Det hufvudsakligaste göromålet har varit att understödja Gustaf Adolfs-församlingen i New York. Till följd af synodens sistlidne år fattade beslut har pastor Andreen i tvenne terminer skött församlingen i New York med flit och trohet i ungefär 5 månaders tid. På det församlingen dock vid pastor Andreens hemresa på hösten 1866 ej skulle blifva utan något biträde, sändes dit studeranden J. Lagerström, som ännu uppehåller sig där och noga och samvetsgrant användt tiden på att uppsöka och besöka landsmännen i den stora staden, hvarest troligen ännu många finnas, som icke veta, att en svensk luthersk kyrka och församling finnes där. På våren har Lagerström dessutom haft händerna fulla af göromål för emigranter och deras vänner i västern. Undertecknad gjorde ock ett besök i New York sistlidne sommar och stannade där öfver tre söndagar, på den sista af hvilka den vackra, just då med en skänkt orgel försedda kyrkan invigdes. Likaledes har pastor Peters på sin resa till fäderneslandet denna vår på kommittéens uppdrag under en månads tid förkunnat ordet i Gustaf Adolfs-församlingen och annars verkat hvad han förmått till församlingens bästa. Församlingen har känt sig tacksam för den omsorg synoden visat om henne; dock längtar hon efter att hålla stadigvarande pastor och tror sitt bestånd och framgång till betydlig del bero därpå. Då nu pastor Karleen på kallelse hitkommit och förklarat sig villig åtaga sig Gustaf Adolfs-församlingen, är det att hoppas, att hennes önskan skall åtminstone för längre tid blifva uppfylld."

Men 1868 inträffade det sorgliga, och i presidentens årsberättelse heter det så här: "Det är eder alla bekant, att Gustaf Adolfs-församlingen i New York förklarat sin förbindelse med Augustana-synoden upplöst och sin konstitution afskaffad, hvartill den förmenat sig äga lagligt skäl i den omständigheten, att vid den senares antagande ett efter New Yorks lagar tillräckligt antal medlemmar ej lära varit närvarande. Såsom skäl till detta steg med hänseende till synoden uppgafs det stora afståndet från synodens egentliga verksamhetsfält och

svårigheten att meddela sig med densamma i fall af behof; men den egentliga orsaken var dock uppenbarligen den ovishet och egenmäktighet, hvarmed pastor K. Karleen gått tillväga för att få införd den ordning, han ansåg såsom den rätta, hvarigenom han icke blott väckt ovilja mot sig, utan äfven mot synoden och särskildt dess president, hvars instruktion han emot sanningen, möjligen af missförstånd, påstod sig följa. Ehuru församlingen i sitt beslut förfor emot vanlig kyrklig ordning och utan att erkänna den förbindelse, hvari hon står till synoden, är jag öfvertygad om att synoden skall glädja sig, om det arbete och den betydliga kostnad, som synoden användt i New York, kan i framtiden bära rika frukter för våra landsmän i den stora världsstaden. Rörande pastor Karleen anser jag det nödigt tillägga, att han icke blott i New York, utan äfven under sina resor sedermera i västern visat sig såsom en motståndare till vårt samfund och motarbetar oss hemligen och uppenbarligen, så att synoden svårligen kan vidare betjäna sig af honom, utan till och med kan nödgas varna församlingarna för hans planer."

Med anledning af denna berättelse fattade synoden detta enhälliga beslut: "Beslutadt, att synoden förklarar sin hjärtliga ledsnad öfver det steg, Gustaf Adolfs-församlingen i New York tagit, då den förklarat sin förbindelse med Augustanasynoden upplöst, och ehuru den icke kan gilla de därför uppgifna skälen och dessutom anser, att den bör kunna vänta ett tacksammare erkännande af den omsorg, synoden haft om våra landsmäns i New York andliga väl, och de uppoffringar den därför gjort, vill synoden dock icke lägga hela skulden på församlingen, utan äfven och det till en stor del på pastor Karleens ovisliga förhållande.

"Då pastor Karleen icke allenast i New York, utan äfven annorstädes icke blott visat sig otjänlig att arbeta ibland oss, utan till och med söker motarbeta oss, därför beslutadt, att synoden förklarar all förbindelse med honom upplöst och dessutom nödgas varna sina församlingar för hans planer."

Sedan är det berättadt, att Karleen reste till påfven i Rom, afsvor den ev. lutherska läran och blef katolsk präst samt återvände till Sverige och uppehöll sig, åtminstone en tid, i den gamla klosterstaden Vadstena. Allt detta är ju en ledsam historia; men Gud kan dock vända sådana ledsamheter till något godt.

Nästa gång man hörde något om verksamheten i New York

och särskildt om Gustaf Adolfs-församlingen, var vid synodalmötet i Andover, Ill., 1870. Till presidenten Jonas Swensson hade ankommit "ett bref från A. Waetter, pastor vid Gustaf Adolfs-församlingen i New York, hvari han uttrycker sitt hjärtliga och broderliga deltagande med synoden uti dess arbete i vingården bland de förskingrade landsmännen i västern. Vidare underrättar han, att domprosten, doktor C. A. Torén möjligen kommer att besöka New York i september vid Evangeliska Alliansens möte därstädes och uttrycker den önskan, att synoden måtte inbjuda honom att resa inåt landet och besöka några af de svensk-lutherska församlingarna." Detta bref upplästes inför synoden, som bland annat fattade det beslutet, "att det gläder synoden att höra från pastor Waetter, och att det skulle ännu mera gladt oss att se honom närvarande vid detta möte och att hafva fått höra något om hans viktiga verksamhet i New York, för hvars framgång synoden känt och känner ett stort intresse. Synoden tillönskar pastor A. Waetter och hans församling mycken nåd och välsignelse."

En kommitté tillsattes ock för att inbjuda domprosten C. A. Torén att komma till västern, ifall han besökte New York, hvarom man icke hörde något mera.

Här framställer sig naturligt nog den frågan, hvem Waetter var och huru han hade kommit att blifva pastor för Gustaf Adolfs-församlingen i New York.

Därom säges ingenting i vår synods protokoller för 1870 och '71. I det senare står dock på sidan 10, att "pastor A. Waetter från New York var närvarande och upptogs som rådgifvande medlem vid detta möte." Detta var i Chisago Lake, eller nuvarande Center City. Han höll en god predikan vid ett tillfälle och behandlades hjärtligt och broderligt. Icke heller sades ett ord till nackdel för Gustaf Adolfs-församlingen i New York City. Pastor A. Waetter var präst i den svenska kyrkan i Sverige, förmodligen tillhörande Strängnäs stift. Han syntes hafva Fosterlands-stiftelsens förtroende och användes till någon del i dess tjänst. Sedan Gustaf Adolfs-församlingen hade vändt synoden ryggen, hade den på någons rekommendation kallat pastor A. Waetter till sin pastor, och den kallelsen hade han antagit, antingen permanent eller tillfälligt. Därom upplyste han oss icke, då han var närvarande i Chisago Lake.

Jag vet icke, när han återvände till Sverige, men länge dröjde han icke här. I Sverige blef han omsider kyrkoherde i Askersund och uppgifves vara död för flera år sedan.

Från den tid Waetter lämnade Gustaf Adolfs-församlingen till 1879 finnas inga officiella uppgifter på hvem som betjänade den såsom pastor. Förmodligen finnes något därom antecknadt i församlingens protokoller, men man kan antaga, att pastor J. G. Princell fyllde denna plats. Från och med 1873 till dess han i Princeton 1878 blef afsatt från predikoämbetet i Augustana-synoden, hade han sin adress i New York, och det är kändt, att han under någon tid betjänade församlingen. Vid slutet af denna tid hade äfven andra af synodens pastorer börjat att betjäna denna församling, såsom dr P. J. Swärd och pastor E. A. Fogelström från Brooklyn. Äfven undertecknad gjorde ett besök där tidigt på våren 1879 och, om jag minns rätt, ledde sockenstämman, som hölls för att kalla pastor, då valet enhälligt föll på pastor C. E. Lindberg, då i Philadelphia. Intet missförstånd yppade sig då med afseende på synoden, utan alla syntes vara angelägna om att få en rättrogen pastor ifrån densamma.

År 1879 finna vi Gustaf Adolfs-församlingen åter i synodens statistiska församlingslista med C. E. Lindberg såsom dess pastor. Den nye pastorn blef snart omfattad med stort förtroende och vänskap, och det blef nytt lif i alla grenar af den kyrkliga verksamheten. Man fick höra Guds ord rent och klart predikadt, och man fick erfara att församlingen blef styrd efter ev. lutherska grundsatser. Stor blef sorgen och saknaden, då han år 1890 afsade sig församlingen för att antaga kallelsen till teologie professor i Augustana-synodens teologiska seminarium i Rock Island, där han ännu verkar med oförminskade krafter till välsignelse för hela synoden.

Pastor M. Stolpe blef hans värdige efterträdare i Gustaf Adolfs-församlingen. Han synes höra till de präster, som hafva egenskapen att aldrig predika ut sig eller att tröska på gammal halm.

Emellertid utvisar nu historien, att hvad Jamestown-Sugar Grove-pastoratet varit för västra delen af New York-konferensen, det har Gustaf Adolfs-församlingen varit för den östra delen, i synnerhet sedan den tiden då församlingen återknöt sin förbindelse med synoden. I grannstaden Brooklyn, som numera är en del af världsstaden New York, började svenskar i större skaror tidigt på 70-talet att bosätta sig. Sjömansmissionären pastor P. J. Swärd hade af Fosterlands-stiftelsen blifvit förordnad att flytta från Konstantinopel till Amerika och att ägna sin tjänst åt svenska sjömännen i New York och

andra atlantiska hamnar söder om New York. Han kom hitöfver 1873 och bosatte sig i Brooklyn. I förening med sjömansmissionen öppnades för honom ett stort fält bland de i Brooklyn bosatta landsmännen, för hvilka han började predika. Följden blef, att en församling med namnet Bethlehem blef organiserad 1874, och Swärd blef dess förste pastor. Han förenade sig snart med Augustana-synoden tillika med sin församling, hvilken han betjänade i omkring tre år, då han flyttade till Baltimore, Md., för att mera särskildt ägna sig åt sjömansmissionen. Hans efterträdare i Brooklyn blef pastor E. A. Fogelström, som stannade där till 1879, då han flyttade till Omaha, Nebr., och pastor A. Rodell blef hans efterträdare. Han stannade där till 1892, då han flyttade till Rock Island och blef biträdande redaktör för tidningen "Augustana". Från 1893 och till närvarande tid (1914) har Fritz Jacobson innehaft pastorsämbetet i Bethlehem-församlingen i Brooklyn.

Dessa två församlingar, Gustaf Adolfs i New York City och Bethlehem i Brooklyn, äro, ehuru med nära 10 års skillnad i åldern, hvarandra tämligen lika med afseende på folkmängd, egendomsvärde och i kyrklig betydelse. Gustaf Adolf har enligt senaste uppgift 1,080 kommunikanter och ett medlemsantal af 1,374; Bethlehem har 906 kommunikanter och ett medlemsantal på 1,493. Båda hafva präktiga kyrkor och goda boställen, den förra till ett värde af $172,000 och den senare till ett värde af $143,100. Den förra har en skuld på $14,000 och den senare på $35,500. Alla kyrkliga utgifter för året 1913 voro $14,551.96 för den förra och $12,587.95 för den senare.

Hvad själfva läget för dessa kyrkor beträffar, så är det så väl träffadt som kan väntas. I de stora världsstäderna synes det som människorna ständigt vore på flyttande fot, och man kan ej med fördel flytta kyrkan, när folket flyttar åt andra stadsdelar; men är kyrkan så belägen, att kommunikationerna äro goda, så hittar nog folket till sin kyrka. Förändringar kunna visserligen inträffa, så att man rent af blir tvungen att flytta kyrkan, men till dess gör man bäst att bli kvar där man är.

I andligt och kyrkligt afseende hafva dessa två församlingar varit af stor betydelse för våra landsmän, icke blott i storstaden New York, utan i hela östra delen af New York-konferensen. Om man undantager en del af den första tiden i Gustaf Adolfs-församlingen, så hafva båda församlingarna haft goda, renläriga och tjänstvilliga pastorer, som icke blott med ord,

utan med sanna kärleksgärningar hafva stått färdiga att betjäna landsmännen och andra utan att blåsa i basun för sig, utan skräfvel och proselytmakeri.

Utur dessa två församlingar såsom ur en frisk rot har hela New York City-distriktet växt. Herren har rikligen välsignat växten; men han har ock fordrat ett träget och allvarsamt arbete af sina tjänare, både pastorer och andra.

Hela distriktet räknar icke mindre än 19 församlingar, de flesta liggande inom staden New Yorks gränser och dess förstäder samt på Long Island. Enligt konferensstatistiken för 1913 hade 13 församlingar kyrkor och 7 hade boställen. Hela värdet af kyrkoegendomen gick till $482,350, och skulden var $123,920. Kommunikantantalet räknades till 3,546 och hela medlemsantalet till 5,117. Hela utgiftssumman för 1913 gick till $47,456.

Endast 5 pastorer betjänade dessa 19 församlingar, nämligen pastor M. Stolpe Gustaf Adolfs-församlingen; pastor Fritz Jacobson Bethlehems-församlingen i Brooklyn; pastor John Eastlund St. Paul och Immanuel, Brooklyn; pastor John Johnson betjänade 8 församlingar, nämligen Zion i Ossining, Emanuel i Pleasantville, Emanuel i Mt. Vernon, Salem i Long Island City, Trinity i White Plains, Trefaldighet i Corona, Messiah i New York City, Bernadotte i Edenwald. Pastor Gustaf Anderson betjänade 5 församlingar, nämligen Harlem; Zion, Brooklyn; Tabor, Brooklyn; Salem, Brooklyn; Gustaf Adolf i Richmond Hill; och två voro vakanta, nämligen Zion i New Rochelle och Saron i Brooklyn.

Inom detta distrikt äro förlagda "Immigrant Home, New York, 5 Water street", tillhörande Augustana-synoden, och "Svenska Augustana-hemmet för ålderstigna i Brooklyn, N. Y.", tillhörande New York- och New England-konferenserna, och naturligen hafva de i främsta rummet påkallat de närmast boende församlingarna för både penninghjälp och kristligt deltagande.

9. *New Jersey-distriktet.* 19 församlingar höra till detta distrikt, och alla, utom en, ligga inom staten New Jersey. De äro alla jämförelsevis nya församlingar, ty den äldsta organiserades 1889 och den yngsta 1910. Nio pastorer betjäna dessa församlingar i följande fördelning: pastor A. B. Lilja betjänar Treenighets-församlingen i Dover; Alfred Östlund Gustaf Vasa-församlingen i Arlington och Emanuel i Newark; F. A. Alford, Ebenezer, Jersey City, Libanon i West New York

och Bethesda i Englewood; Karl J. Peel betjänar Ansgarii-församlingen i Passaic och Zion i Paterson; J. C. Westlund betjänar Tabor i East Orange och Salem i Summit; Abel Ahlquist betjänar St. Erics-församlingen i Montclair, Gethsemane i Plainfield och Bartholomew i Elizabeth; P. Froeberg betjänar Trinity i Kenilworth; A. J. Östlin är pastor för Eleonora-församlingen i Bayonne och Vasa-församlingen i Port Richmond, N. Y.; Gottfrid Olson är pastor för Emanuel-församlingen i Ridgefield Park och Clara-församlingen i Bergenfield.

Den finsk-skandinaviska församlingen i Morristown är vakant. Sexton af dessa församlingar hafva kyrkor och sex hafva boställen, hvilka värderas till $145,368. Hela distriktet har $44,490 skuld på sin kyrkoegendom. Kommunikanternas antal går till 1,502 och hela folkmängden är 2,509. Hela utgiftssumman för 1913 var $24,403.

Upsala College ligger i Kenilworth inom detta distrikt och äges och kontrolleras af både New York- och New Englandkonferenserna. Pastor Peter Froeberg är skolans skicklige president, efterträdare till den energiske, tålamodsrike förste presidenten, dr L. H. Beck, som redan 1893 kallades till denna post. Början blef svår, och man måste börja med små villkor. Heder åt den man, som icke gaf saken förlorad, utan höll ut, till dess skolan kunde gifva en tämligen fullständig collegekurs. New York-konferensen har redan fått skörda goda frukter af sin skola, men ännu flera äro att få, om den bygger på den grund som är lagd.

Upsala College ligger endast 12 engelska mil från New York, är lätt tillgängligt för hela konferensen och har ett vackert, hälsosamt läge.

OM KONFERENSENS PRESIDENTER.

New York-konferensens presidenter hafva, mig veterligt, icke varit flera än 5 under en tid af närmare ett halft sekel. Detta bevisar, att de hafva blifvit valda med god omsorg, och att de hafva varit män, som skött sina plikter väl, annars hade de icke så ofta blifvit omvalda. Den förste var dr C. E. Lindberg, som tjänade från 1879 till 1889. Dr L. P. Ahlquist var dess andra president och pastor i Portland, Conn. Han valdes 1889 och blef sedan omvald omkring fem gånger. Den tredje presidenten var dr G. Nelsenius, hvilken längst har innehaft tjänsten. Han är ock den ende af alla 5, som med döden afgått. Dr Fritz Jacobson var den fjärde presidenten, hvilken

tjänade från och med 1909 till 1913, och från den tiden tjänar dr L. H. Beck, hvilken på samma gång är pastor i Kanesholm, Pa. Genom sina årsrapporter både till konferensen och synoden hafva dessa förtroendemän visat, att de haft sina ögon öppna öfver Guds rikes tillstånd i världen i allmänhet, men särskildt öfver den del däraf, som omfattas af deras egen konferens och synod. Vill historieskrifvaren hafva reda på tillståndet i våra församlingar inom New York-konferensen från början och i dess utveckling, så finner han en sådan redogörelse i dessa mäns årsrapporter.

V. Kansas-konferensen.

Denna konferens har fått sitt namn af staten Kansas, och staten har fått namnet af en indian-stam, som af gammalt haft sitt hufvudstamhåll vid nuvarande Kansas-floden, en biflod till Missouri-floden. Statens binamn är "The Central State", hvarmed man vill uttrycka, att Kansas ligger i centern af Förenta staterna. Det ligger mellan den 37 och 40 graden nordlig bredd och mellan 94 gr. 40 min. och 102 gr. västlig longitud; har en längd af 408 och en bredd af 208 mil. Hela dess ytinnehåll är 81,318 eng. kv. mil. Statens höjd öfver hafvet är 750 fot vid den östra ändan, och 3,500 fot vid den västra. Kansas äger en mängd floder och bäckar, men inga sjöar. I östra delen af staten utgöres landet af prärier omväxlande med icke så litet skog utmed vattendragen. I den västra delen består det mest af upphöjda prärier, eller platåer, där man lider mer eller mindre brist på nederbörd. Jordmånen är god öfverallt och gifver rika skördar, när man får regn i tid. Klimatet är moderat och vintern icke lång, men stundom kan det bli rätt kallt och om sommaren rätt varmt, men på det hela är klimatet hälsosamt.

Kansas intogs i Förenta staternas stats-förbund 1861 under Buchanans presidentskap efter mycket bråk och blodigt motstånd med anledning af slafverifrågan. Det var under dessa strider och svårigheter, som de första svenska nybyggarna kommo till Kansas och bildade ett nybygge i nuvarande Mariadahl vid Big Blue River i Pottawattomie co. Därom har jag nämnt något i 1sta bandet sid. 768 och refererar för öfrigt till dr Alfred Bergins förtjänstfulla skrift om Lindsborg och andra delar af Kansas.

AUGUSTANA-FÖRSAMLINGENS MISSIONSHYDDA, MINNEAPOLIS, MINN.

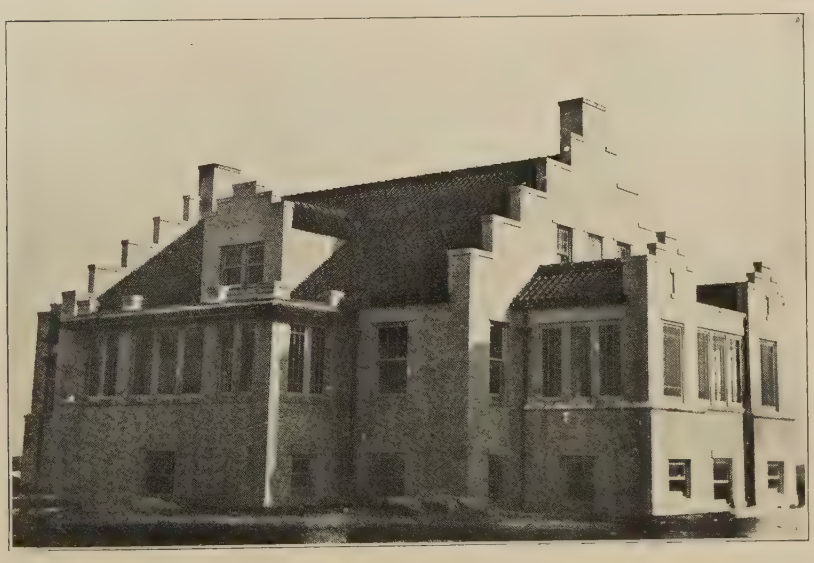

BETHPHAGE I AXTELL, NEBR.

P. Dillner, 1844—1882. J. G. V. Carlson, 1855—1883. J. Vender, 1847—1882.
H. Reck, 1829—1881. Wm. Kopp, 1820—1869. C. J. Malmberg, 1833—1885.
P. Erickson, 1835—1876. A. J. Lindström, 1843—1872. A. G. Skeppstedt, 1850—1880.
J. Auslund, 1843—1878. J. M. Nelson, 1838—1877. N. Nordling, 1842—1886.

AFLIDNA PASTORER.

Den första svenska bosättningen i McPherson och Saline counties började något senare. Några strödda familjer från olika trakter i Sverige kommo dit och slogo sig ned därstädes under rebellkriget, men den egentliga koloniseringen i dessa counties började på allvar något senare. Otroliga svårigheter hade dessa första nybyggare att genomgå, och man undrar nu blott, huru det var möjligt för dem att kunna komma igenom desamma. Den kulturbild, som nu framstår för oss i den svenska kolonien i staten Kansas' center, är icke så litet egen och underbar, när vi stanna och litet närmare betrakta den. Vi fråga först: hvilka elementer hafva varit verksamma för att åstadkomma denna bild? Därpå kunna vi möjligen hitta på att svara rätt, om vi säga, att tre ting ha gjort det mesta, näml. 1) landets natur; 2) folket eller nybyggarna; och 3) dr Carl A. Swensson. Den natur, i hvilken människor lefva, inverkar betydligt på deras lifsåskådning och temperament. En solig, glad natur bidrager ej så litet att göra folk glada och godmodiga, då däremot en dyster natur verkar motsatsen. Kansas har godt om solskensdagar och ett klimat, som har sitt hem midt emellan nordens och söderns klimat, men också kanhända därför är icke så litet nyckfullt. När man reser genom Kansas, kan man ej undgå att märka, att folket i allmänhet synes vara gladare där än deras grannar i norr och söder. De ha lätt för att skratta och kunna roa sig med småsaker. De äro mycket folkliga i god mening, vänliga och uppoffrande. När det faller dem in och entusiasmen för någonting blifvit väckt, kunna de företaga sig nästan hvad som helst, så t. ex. finna vi en äkta Kansas-typ i John Brown, om hvilken man ännu med förtjusning sjunger, att, medan "his body is mouldering in the grave, his soul goes marching on". Detta i allmänhet om folklynnet i Kansas. Men hvad angår det svenska folket, som bygger och bor i Kansas' "center", så behöfvas en del historiska upplysningar för att få en mera rätt uppfattning af detsamma. Det är icke nog med att säga, att de äro svenskar, hvilket de visserligen äro; de äro en särskild art af svenskar i Svensk-Amerika. Ej heller är det nog att säga, att detta folk är helt enkelt en del af Olof Trätäljas folk, som blifvit amerikaniseradt därute på västerns slätter. Väl är det sant, att det är ett starkt element af värmländskt ursprung, som ingått i den nuvarande folkstocken, och kanske ännu mer af den egendomliga värmländska andan; men det var mycket förträffligt folk från andra Sveriges provinser i

denna trakt, redan innan värmlänningarna kommo, och som nu hafva blifvit uppblandade med dem.

Rörande Lindsborgs-koloniens historia kan jag endast i korta drag anföra något af hvad dr Bergin i sin skrift i detalj meddelar. Omkring år 1866 vistades en del driftiga yngre män i Chicago, som kommo öfverens att bilda ett "landtsbruks-kompani". De två ledande männen i detta företag synas ha varit S. A. Lindell, född i Barkeryd, Småland, och John Ferm, född och uppväxt på Storfors bruk i Värmland. Magnus Carlson och J. G. Bergsten m. fl. nämnas ock bland de ursprungliga medlemmarna i bolaget. Bolaget kom till stånd, stadgar eller regler för dess verksamhet antogos och något senare utverkade man sig "Charter of the First Swedish Agricultural Company of McPherson County, prepared and adopted in pursuance of an act of the Legislature of Kansas, the 29th day of February, A. D. 1868". Tjänstemännen som först valdes voro J. Ferm, ordförande; J. G. Bergsten, vice ordf; S. P. Lindgren, sekreterare och skattmästare; S. A. Lindell, korresponderande sekr; A. P. Linde och J. O. Lindh, direktörer.

De som undertecknade "chartern" voro: Peter Colseth, J. O. Lindh, Carl A. Carlson, N. Johnson, John Ferm, Andrew Peter Monten, S. Samuelson, August P. Brandt, John G. Bergsten, J. H. Johnson, Andrew M. Olson.

När man läser igenom dessa regler, som kompaniet hade uppsatt sig till efterrättelse, är det icke rätt klart, hvad det egentliga syftemålet var, ty å ena sidan låter det, som syftet helt enkelt var en affär, hvarpå man kunde tjäna penningar, men å andra sidan synes det, som om man ville upprätta en eller flera kolonier för svenska lutherska kristna och för blifvande församlingar. Den 2dra punkten i stadgarna lyder sålunda: "Hvar och en, som upptages som medlem i detta kompani, skall vara kristligt sinnad, den evangeliskt lutherska läran tillgifven, vara arbetsam och nitisk samt vinnlägga sig om kompaniets förkofran och utveckling". Hvarje medlem skulle insätta en viss summa i bolaget. Efter 5 år skulle den gemensamma egendomen fördelas. Till att börja med visste man icke, hvar man skulle köpa land. "Enda orsaken, hvarför man valde Kansas, var den, att här fanns det billigaste landet, och man trodde, att om blott folk började att flytta hit, så skulle nog Gud gifva regn". Vidare heter det: "Man bestämde sig då för Kansas, redan innan man sett landet, och uppdrag gafs åt S. G. Larson, S. P. Lindgren och D. Lindahl,

en farmare från Indiana, att köpa land i kompaniets namn. Dessa reste hit ut, och man kontrakterade för 16,000 acres, men fick endast 13,160, och köpesumman var $29,629.84. Landet köptes af The Kansas Pacific Railroad Company i Lawrence och var beläget i södra delen af Saline och norra delen af McPherson counties, ett stycke 9 mil i norr och söder, och 6 mil i öster och väster". Vidare heter det: "Då landkompaniplanerna började att antaga definitiv form, skref Ferm till Sverige och synnerligen då till de troende och kom så att brefväxla med John Johnson i Backa och folkskolläraren i Filipstad C. R. Carlson. Dessa båda kommo sedan att påverka andra och voro medlen, hvarigenom pastor Olof Olsson och hans sällskap vände sin håg och sina steg till Smoky Hill River-dalen i det då okända och fruktade Kansas".

Men innan pastor Olsson och hans sällskap kommo, 1869, hade många nybyggare ankommit till dessa trakter, dels från Illinois och andra stater och dels direkt från olika trakter i Sverige.

Huru Lindsborg uppkom.

Landbolaget hade äfven börjat med ett handelsbolag, först i Salina, och sedan man därefter beslutat utlägga en stad mera i medelpunkten af kolonien, flyttades handeln dit. "Den 20 februari 1869", heter det, "beslöts, att settlementets namn skulle blifva Lindsburg. Uppslaget till detta namn fick man från bolagsmännen Lind, Lindgren och Lindahl". Statslotter eller tomter utlades, och vederbörande styresmän uppmuntrade alla medlemmar i kompaniet att bygga ett hus hvar i den blifvande staden. Det var samma år (1869), som man väntade pastor O. Olsson från Värmland, hvarigenom flera beslut af bolagets styrelse få sin förklaring. Redan den 30 april beslöts, att "bolagets förman bör 'bräcka' två dagar med ett 'team' för pastor Olsson". Sedan Olsson var kommen, passerades på hösten samma år följande resolutioner af bolagets styrelse: "Angående den begärda kyrkogården beslutades, att de kunde begrafva sina döda på någon plats, som de finna för godt att utvisa, vi tänka oss f. n. v. vid Smoky Hill". En annan resolution något senare lyder sålunda: "Den kyrka, som är byggd å bolagets land, hvilken Ferm omtalar, understödes af bolaget så tillvida, att det önskar dem, som tillhöra densamma, att de måtte hafva framgång och bringa välsignelse omkring sig, samt att hvar och en bolagsmedlem uppmanas

att bidraga med hvad densamma och förmår". (Det sista 'och' i denna sats är väl ett "och" för mycket).

I juni 1870 antogs en resolution för att uppmuntra bebyggandet af Lindsburg af följande lydelse: "Att ett hundra stadslotter bortskänkas; att hvar och en, som bygger ett hus eller planterar 40 träd efter gatan, erhåller en fri lott". Detta löfte synes ej haft någon vidare verkan, ty den 3 febr. 1871 fattade man följande beslut: "Att alldenstund det synes som så få personer komma att blifva bosatta i Lindsburg, upphäfves beslutet af den 9 dec. angående årsmötets hållande och direktionens förflyttning till Lindsburg".

Af det anförda märker man, att redan vid början af 1871 ugglorna i mossen voro flera och rätt tydliga; men hvad som egentligen förorsakade Åkerbruksbolagets upplösning 1877, får man reda på genom att gifva akt på ännu några af bolagets fattade resolutioner från och med 1872. I protokollet för d. 14 dec. 1872 heter det: "Äfven bref från J. Ferm upplästes, där han frågar kompaniet, om det icke vill gifva de 160 acres, som skänkts af R. R. Co. till Landtsbrukskompaniet för skol- och kyrkändamål, till den lutherska församlingen, som är bildad i Lindsborg. Efter att ha granskat frågan föreslogs, att den norra halfvan af nordöstra kvarten sektion 17 McPherson Co., öfverlåtes till evärdlig egendom för församlingen, förutsatt, att kyrkan bygges på den lott i staden som för ändamålet är utlagd, hvilken antogs". (Språket hörer till originalet).

Den 15 febr. 1873. "Uti bref från John Ferm upplystes, att församlingen i Lindsborg icke är belåten med de 80 acres land kompaniet skänkte till densamma, de önska hafva hela 160 acrena och säger till och med, att de kan taga dem, men direktionen gör därpå intet afseende, utan håller den sig vid hvad som därom redan blifvit beslutadt". (40 acres af kyrko- och skollandet hade redan utlagts till stadslotter, och de återstående 40 acres gifvas senare till Missions-församlingen).

Den 9 okt. 1874. "En petition inlämnades från medlemmar i Lindsborg med 21 underskrifter med begäran, att alldenstund kompaniet skänkt till Bethania-församlingen 80 acres af det så kallade kyrk- och skollandet, det nu ville skänka de återstående 40 acres till Missionsvännerna, eller med andra ord: För byggandet af ett Missions-hus. Petitionen beviljades med det villkor, att Missions-huset bygges på landet eller i staden".

Den 4 jan. 1877. "Antagit att, emedan misshälligheter uppstått i Lindsborg, därför att några bref från C. Carlson blif-

vit upplästa på allmänt möte och någon af medlemmarna skrifvit till personer i Lindsborg om dess innehåll, törhända något obetänkt; att vid nästa allmänna mötet upptages en half timme för att framlägga saken för Herren, och bedja, att Han återupprättar den inbördes kärleken och förtroendet medlemmar emellan, och uppmanas medlemmarna där att möta samma afton, eller den 15 dennes för att bedja om samma sak".

Den 28 mars 1877. "På grund af att medlemmarna i Lindsborg fattat ett beslut om dividendens delning emot ett beslut fattadt af allmänna mötet i Chicago den 14 april 1871, och alldenstund de hota med process, om beslutet icke blifver så som de beslutadt, och då det här likaså hotas med process, om icke dividenden delas enligt förut fattat beslut, och då detta kompani bildats på kristliga grunder, beslutas enligt Pauli 1, Ef. 6 kap. att tillsätta en domstol af fem, som väljas på följande sätt: Två väljas af hvardera parten, dessa två välja andra två, hvilka draga lott om hvilkendera skall blifva domare. Den vinnande blir domare och den andre utgår. Alla dessa väljas inom kompaniet".

"Den plan som framlagts af mötet i Lindsborg angående bolagets upplösning anses opraktiskt, ja, olagligt, nämligen att bilda små kompanier, hvarför beslutas att J. O. Lindh får i uppdrag att tillskrifva agenten, att han åter kallar ett möte i Lindsborg för att öfverväga, om de icke kunna utfinna ett lämpligare sätt för dess upplösning, samt att säga dem om bolagets öfriga beslut och tankar om sakerna, så snart svar anländer kallas möte".

Den 19 maj 1877. "Föreslogs och antogs enhälligt, att bolagets gemensamma egendom skall fördelas lika på alla ursprungliga medlemmar eller hvarje full aktie i öfverensstämmelse med förslaget från Kansas".

Den 16 juni 1877. "Beslutades, att kompaniet från och med denna dag upplöses och alla böcker och handlingar öfverlämnas till ofvan nämnda utredningskommitté. Den består af herrar E. Olson, J. O. Sundström, M. Magnuson, C. Carlson och A. P. Brandt". (Språket i likhet med originalet).

Så ändade landtbolagets egendomliga historia. Hr J. O. Lindh var sekreterare nästan hela tiden, och John Ferm och Colseth tjänade som ordförande. Alla möten började och slutades med bön.

Redan den 21 februari 1871 hölls den i konstitutionen bestämda auktionen på landet. P. Colseth var auktionist, och

vederbörlig kommitté hade förut värderat landet. Summan, för hvilken landet såldes, var $75,165.50. Detta gjorde på sätt och vis slut på landkompaniets välde öfver settlementet, fastän dess i Chicago boende styrelse fortsatte att hålla möten och besluta ända till år 1877.

Af det härofvan anförda finner man, att medlemmarna af Åkerbruksbolaget voro i allmänhet af kristligt, allvarligt tänkesätt och till bekännelsen lutheraner. Deras afsikt var nog att verka för uppbyggandet af ett kristligt lutherskt samhälle med allvarliga seder. De voro utan tvifvel välmenta, men deras sedliga uppfattning gjorde icke så litet intrång på den kristligt-personliga friheten och lutade därför något åt puritanism eller lagisk pietism. Att tillämpa denna princip på en i och för sig tillåtlig och god världslig affär skadar både kristendomen och affären. Hade medlemmarna fortfarit att hafva samma kristendomsåskådning, så är det troligt, att bolaget hade lefvat längre; men man märker på dess historia, att en bestämd trosförändring hade inträffat sedan 1866, då det organiserades. De flesta af dem voro vid dess början medlemmar af Immanuels-församlingen i Chicago, under den tid då dr Erland Carlsson var dess pastor. Både i Sverige och här i Amerika var det väl bekant, att bland de väckta, allvarligt sinnade själarna funnos de som voro af en mera lagisk och en mera evangelisk riktning. På vissa håll gingo dessa riktningar till ytterligheter och bildade partier; men öfverallt där man läste Guds ord och tog bättre reda på de gamla bekännelse-skrifterna, uppstod och stadfästes allt mera en sant konservativ kristlig åskådning. Inom Augustana-synoden har denna smältnings- och reningsprocess allt ifrån dess början till Guds pris pågått, hvaröfver vi hafva stor orsak att tacka Gud.

I Sverige stodo Rosenius och flera andra i spetsen för den evangeliska riktningen, men tvärtemot hans åskådning uppkom ett parti, som ifrade för ett hyper-evangelium, som gick ända därhän, att man skulle kunna ligga i helvetet med förlåtna synder. Snart kom det därhän, att man trodde Guds kärlek vara så stor, att ingen försoning för våra synder behöfde ske genom en frälsare, som led och dog i vårt ställe till våra synders förlåtelse och för vår rättfärdighet. Sådana predikanter och trosförvanter började komma hitöfver till Amerika de första åren på 70-talet, och det var just denna lära, som söndrade Åkerbruksbolaget och dess påbörjade verk

i Kansas. Ännu 1866 hade man här i landet icke fått kännedom om det nya evangelium, som förnekar Kristi försoningsverk i syndares ställe. Man väntade med visshet, att pastor Olsson skulle komma med ett stort sällskap från Värmland, och man visste, att han var en ifrig botpredikant, men ock en väldig förkunnare af det glada evangelium, och man fröjdade sig åt hans ankomst.

Pastor O. Olsson och Lindsborgs-kolonien.

En välskrifven historik öfver Olssons tid i Sverige af pastor C. J. Nyvall finnes i "Korsbaneret" för 1901 och är af dr Bergin införd i hans "Skrift" om Lindsborg, hvarför jag antager, att Olssons tidigare historia är väl bekant, åtminstone inom Augustana-synoden. Jag skall därför blott berätta något litet om mina tre första sammanträffanden med honom och de intryck jag fick, hvarför jag nu tror mig kunna bedöma hans betydelse för Lindsborgs-kolonien. Den första gången jag sammanträffade med Olsson var i juni månad 1868 vid Fosterlands-stiftelsens möte i Stockholm. Af Karlskoga-bor och till och med af hans släktingar i min församling i Minnesota hade jag hört åtskilligt om honom förut. I Chicago på min resa till Sverige sporde jag äfven, att hans vänner både där och i Kansas skulle hafva kallat honom såsom lärare och hoppades, att han skulle lyssna till deras kallelse. En dag under det nämnda mötet i Stockholm färdades man till Johannelund. Dr Rudin var då föreståndare för missionsskolan, och jag hörde honom hålla en predikan i skolans kapell, och sedan höllos flera tal i parken utanför skolan, då jag hade tillfälle att höra flera, hvilkas namn jag kände, men med hvilka jag ej var personligen bekant. Bland andra som talade var P. J. Swärd, hvilken då stod färdig att lämna skolan. Äfven jag blef påkallad att säga några ord, men var så dålig, att jag knappt kunde göra mig hörd. Efter en mycket tarflig middag hos dr Rudin och hans fru — ett tillfälle, som hjälpte mig att blicka in i dessa älskvärda kristnas hjärtan — återvände jag till staden på en af de där små båtarna, som äro så vanliga på Stockholms vattenvägar. Ibland de återvändande på båten var ett ungt par, som jag blef bekant med, och som råkade till att vara pastor O. Olsson och hans fru. De voro nygifta och glada. Jag hälsade honom från hans vänner i Amerika, talade till honom om hans kallelse dit och uppmuntrade honom till dess antagande. Han sade icke mycket, och jag tyckte, att

han såg på mig med misstankar, och det undrade jag icke på. Jag hade under resan haft en stark lungblödning — en sjukdom som jag haft mer eller mindre sedan våren 1858 — och såg mager och jämmerlig ut. Jag kommer icke ihåg, att han ställde en enda fråga till mig eller visade, att han hade något intresse för Amerika. Måhända tänkte han så mycket mera. Emellertid stod han midt i båten och började vagga den, så att den var nära att ta in vatten. Hans hustru blef allvarligt skrämd och började ropa till honom, att han skulle låta bli, men han syntes icke bry sig om hennes rop, utan fortsatte, liksom drömmande, att vagga båten. Jag sade ingenting, utan ville hoppas det bästa, men jag tänkte: "du är mig en besynnerlig fyr, kommer du till Amerika, så får du allt behandla din hustru annorlunda".

Jag tror det var följande dag, då jag åter sammanträffade med Olsson på Hotel Foenix i staden, där man på ett sällskapligt sätt kom tillsammans och språkade och äfven fick något till bästa i matväg. Det var ett godt tillfälle att få göra personlig bekantskap med besökare af Fosterlands-stiftelsens möte från olika delar af landet. Pastor Olsson syntes vara bland de yngsta prästerna — han prästvigdes 1863 — och förhöll sig mycket ödmjuk och tillbakadragen. Jag kände mig innerligt dragen till honom. Han såg så menlös och uppriktig ut och visade sig mera öppen och tillgänglig än dagen förut. Emellertid kände jag mig manad att göra allt hvad jag kunde för att väcka hans sinne för Amerika, ty jag trodde, att han skulle komma att göra mera nytta där än i Sverige. Dock kunde jag icke förstå, att han kände sig vidare påverkad af mitt tal, och jag tror ej, att han fattade något verkligt förtroende för mig.

Nästa gång jag sammanträffade med Olsson var i Moline, Ill., vid Augustana-synodens möte därstädes 1869. I de dagarna hade han just anländt från Sverige med en stor skara af sina personliga vänner och beundrare från Värmland, och de voro på väg till Kansas. Mötet hölls i den gamla lilla kyrkan, och ehuru församlingarna, båda de svenska och de norska, voro väl representerade, gjorde det nog icke något storartadt intryck på de nykomna från Sverige, hvarken med afseende på antal af besökare eller på entusiastiska predikningar och föredrag. Olsson var ej vidare förtjust i den svenska statskyrkan, men så mycket mer i den fria andliga verksamheten både af präster och lekmän, och han visste måhända icke, hvad

han skulle tänka om Augustana-synoden. Han hade naturligtvis redan i Sverige hört hvarjehanda om synoden och dess kyrkliga karaktär. Om han var närvarande, då dr Hasselquist uppläste sin årsrapport, kan jag icke säga; men troligtvis fick han spörja under vistelsen i Moline, att H. ibland annat hade uttalat följande ord: "Det som jag förlidet år framhöll som farligt och förstörande för all församlingsordning, tukt och välfärd, nämligen själfkallade andliga talares inträngande i församlingarna, har väl under året burit frukt där och hvar i partier och söndringar till själars fördärf, dock icke i så hög grad som man kunnat frukta. Dylika arbetare hafva redan på flera ställen förlorat förtroende och drifvit församlingar att till sitt skydd förbjuda nästan all lekmannaverksamhet förmedelst Guds ords förkunnande. Härmed kan man dock råka in på en annan ytterlighet, som ej heller är utan sin fara. Mina tankar i denna fråga uttalade jag i min ämbetsberättelse sistlidet år; årets erfarenhet har icke gifvit mig anledning att ändra dem; snarare är jag mera förvissad om deras sanning, och hoppas jag, att de blifva öfvervägda och antagna".

Af sådana tänkesätt, så rätt fram uttalade, kunde Olsson knappt veta hvad han skulle tänka om Augustana-synoden. Emellertid tror jag, att han icke kunde ha något att anmärka mot det sätt, på hvilket han blef bemött af pastorer och andra i Moline. Han höll på anmodan en predikan en gång, då hela synoden var samlad, öfver den 23 Davids psalm af allmänt, godt kristligt innehåll; men det märktes nog, att han var försiktig med sina uttryck. Han reste därifrån direkt till Kansas och satte sig ner såsom så många andra i sin nybyggarestuga, och det tog ej lång tid för honom att få göra bekantskap med den amerikanska friheten, då det gäller att hålla kropp och själ tillsammans. Då hans talrika sällskap anlände, fick kolonien sålunda en stor förökelse. Här blef nu mycket och mångahanda som skulle ordnas, och bland ett sådant starkt kristligt folkelement, som här fanns, blef det i främsta rummet fråga om att organisera och ordna en kristlig församling. Att en sådan församling skulle blifva en luthersk församling, därom kan man vara viss; något annat tänkte visserligen icke pastor Olsson, ej heller den stora majoriteten af folket i den trakten. Men om denna församling skulle förena sig med Augustana-synoden, det var icke så säkert. År 1869, samma år som Olsson kom till Lindsborg-kolonien, bildades emellertid

Bethania-församlingen i Lindsborg, och Olsson blef dess förste pastor. Man kan icke gärna låta bli att se Guds särskilda ledning däri, att pastor O. tillika med sin församling följande år förenade sig med synoden. Jag beder om tillåtelse att här få införa ett stycke af dr A. Bergins "Skrift", som så tydligt pekar på detta förhållande. Det heter under rubriken "Galesburgs-landbolaget": "Dr A. W. Dahlsten är en af Kansas-konferensens fäder. Hela sin verksamhetstid nära nog har han tillbringat inom denna del af vår kyrka. Det var i hans församling i Galesburg, Ill., som det så kallade Galesburg-landbolaget uppstod. Och orsaken till dess uppkomst var den stora invandringen af landsmän till denna stad och den därpå följande arbetsbristen. Dr Dahlsten utlyste ett möte för alla, som önskade vara med i ett landbolag, och emellan tre och fyra hundra manspersoner infunno sig. Man beslöt att tillsätta en kommitté, som skulle uppsöka land i Missouri, Kansas eller Nebraska. Dahlsten var en af denna kommitté. Den reste hitut hösten 1868. Det var då den andra lutherska predikan hölls i dalen. Pastor Dahlsten predikade i närheten af nuvarande Lindsborg, nere vid floden under ett stort träd, i hvars topp under hela gudstjänsten en vild kalkontupp utförde sin musik. Då sista psalmen sjöngs, flög han bort.

"Då kommittéen kom hem och hade med sig järnvägskompaniets agent, fick hvar och en köpa och vara ansvarig för sitt land, och kommittéen upplöstes. Inflyttningen hit började strax, och redan i september 1869 blef pastor Dahlsten af synodens president och på kolonisternas begäran hitsänd för att ordna den kyrkliga verksamheten. Han kom hit, organiserade församlingarna i Fremont och Salemsborg och blef kallad till pastor för båda. I november samma år flyttade han hit ut".

Vidare heter det: "På sommaren 1868 började man i Galesburg tänka på utflyttning. Möten höllos i kyrkan, där A. W. Dahlsten var pastor, och resultatet blef, att man beslöt sig för att grunda en koloni i Kansas. Ordförande för bolaget blef Olof Thorstenberg, och J. P. Strömquist var sekreterare. En kommitté valdes för att bese och utvälja passande land. Pastor Dahlsten, Olof Thorstenberg och Gustaf Johnson valdes till undersökningskommitté. Då de begåfvo sig på resan, träffade de en liknande kommitté, utsänd från Swedona, Ill., som bestod af John Rodell och William Johnson.

"Dessa kommittéer förenade sig och tingade på 22 sektioner i Saline och McPherson counties med det vilkor, att hvarje

medlem, som köpte, fick kontrakt på sitt land. Den trakt, som sålunda köptes, sträckte sig från fem mil söder om Salina till tre mil väster om Marquette".

Detta land kom således på norra och västra samt södra sidorna att omgifva Chicago-bolagets land. Det öfriga landet, vare sig homestead- eller järnvägsland, blef upptaget af svenskar, och en stor koloni uppstod i Saline och McPherson counties. I den Dahlstenska kolonien voro många äldre nybyggare från Galesburg, Andover och Swedona, män sådana som John Rodell, kateketen Carl Johan Brodine, J. P. Strömquist, O. och John Thorstenberg, Gustaf Johnson m. fl. från olika trakter i Sverige, män som ifrån början hade varit med i Augustana-synoden och dess verksamhet och voro införlifvade med dess läroåskådning och församlingsordning. Det var helt naturligt, att de i det nya hemmet skulle vara angelägna att ordna sig på samma sätt, som de hade varit vana att hafva det från Illinois. Af det föregående finna vi, att det var genom pastor Dahlsten och hans kolonister från Illinois, som pastor Olsson efter sin ankomst till Kansas fick göra sin första bekantskap med Augustana-synodens folk i Amerika och på ett lefvande, praktiskt sätt erfara, huru den lutherska frikyrkan tog sig ut i frihetens land. Det var dock icke så lätt för honom att med ens öfvervinna de fördomar, som hållit på att insmyga sig hos honom rörande Augustana-synoden. Emellertid organiserade han församling i Lindsborg samma år som han kom dit (1869), och 1870 infann han sig på synodens möte i Andover, Illinois, och förenade sig med densamma. Det enda, som säges därom i synodens protokoll för det året, lyder sålunda: "Pastor O. Olsson från Kansas hade inlämnat ansökan om upptagande i synoden, och blef denna enhälligt beviljad. Pastor Olsson underskref synodens läroartiklar och hälsades välkommen bland synodens prästerliga medlemmar".

Om schismen i Lindsborg.

Få församlingar torde hafva organiserats i Amerika, som haft ett så starkt kristligt element som församlingen i Lindsborg. Det öfvervägande antalet af dess första medlemmar synas ha varit vakna kristna af den mera öfvervägande evangeliska riktningen, och de voro pastor Olssons vänner, för att ej säga beundrare.

Allting gick väl till att börja med, såsom ofta är förhållandet i de fattiga nybyggaretiderna. Olsson var en god predi-

kant och folktalare, och hvad han sade kom från hjärtat; dessutom var han god sångare och kristlig entusiast. Här hade han tillfälle att gå barfota, om han ville, i en enkel linnerock med tvifvelaktiga färger och med en hatt på hufvudet, genom hvilkens söndriga tak hårtestarna stodo i vädret, och sålunda utstyrd vandra omkring och predika evangelium för de fattiga i torfhusen. Om nu allt detta är bokstafligen sant, såsom jag hört det berättas, kan jag ej gå i borgen för, men många af våra präster hafva fått göra sådana erfarenheter och mycket svårare ändå. Säkert är dock, att pastor Olsson var klippt och skuren för nybyggarelifvet och drog sig aldrig undan för försakelser och själf-uppoffringar, när det gällde Guds rikes angelägenheter. Emellertid syntes allt lofvande i Lindsborg och för hela denna stora koloni, som höll på att växa och gifva lysande utsikter för framtiden. "Tänk, hvad dessa kristliga församlingar, när de komma sig litet för, skola kunna verka för hem- och hednamissionen, för barnhem och andra barmhärtighetsinrättningar! Tänk, hvad en kristlig skola här skall kunna uträtta för vetenskaper och kristlig bildning, för de sköna konsterna, för sång och musik." Man tänkte sådana tankar; man talade därom, och denna åskådning spreds utomkring åt andra församlingar i Kansas. Man hade liksom en aning om hvad som komma skulle.

Men detta var en alltför skön bild att lämnas i fred och få växa oantastad. Den gamla ormen, satan, tål ingen kristlig enighet, inga goda föresatser, inga goda förhoppningar och intet lefvande intresse för Guds rikes sak. Därför är det som han ställer till med oenighet mellan de kristna, i synnerhet med afseende på själfva kristendomens hufvudläror. Så skedde det här i Lindsborg och på många andra ställen. I början af 70-talet kom en hel hop med predikanter från Sverige, som foro omkring och predikade den gamla hedniska villfarelsen, som förenkar Kristi försoningsdöd i syndares ställe och, följaktligen, rättfärdiggörelsen af tron på grund af Kristi lidande, död och uppståndelse. Denna lära var det, som söndrade den älskliga församlingen i Lindsborg och för någon tid satte den tillbaka, men som Gud ske lof icke kunde förstöra den. Det var en pröfnings- och rensningstid, och det redskap, Gud behagade använda till församlingens räddning, var pastor O. Olsson. Det var ock vid denna tid, som han fick nåd att skrifva den lilla boken "Vid korset", som varit till välsignelse för många själar.

Jag vill afsluta min skildring af pastor Olssons tid i Lindsborg och Kansas med en af hans rapporter, som han afgaf såsom Kansas-konferensens ordförande till synodens Central- eller Missionsbestyrelse vid synodalmötet i Jamestown, N. Y., 1876:

"Till Vördiga Augustana-synodens Central-bestyrelse!

" 'Genom ära och smälek, genom ondt rykte och godt rykte; såsom bedragare och dock sannfärdige; såsom okände och dock kände; såsom de där dö, och se, vi lefva; såsom näpste och dock icke dräpne; såsom bedröfvade och dock alltid glade; såsom fattige och dock många rika görande; såsom intet hafvande och dock allting ägande.' 2 Kor. 6: 8—10.

"Ja, så får, till Herrens pris, Kansas-konferensen, den ringaste bland synodens konferenser, utbrista med afseende på sin missionsverksamhet. Det synes, som skulle våra små församlingar mera än öfriga församlingar inom synoden vara utsatta för det slags mission, hvars högsta ära och fröjd det är att åstadkomma parti och därigenom sönderslita Kristi klena hjord. Vi hafva sett de allra märkligaste bevis på denna partimissions arbete, sedan vi begynte vår verksamhet inom Kansas-konferensens område. Sedan vi genom Guds nåd under många mödor och försakelser hunnit hopsamla med ordet små församlingar, då var det tid för partimissionen att begynna. Då sällade sig äfven många välmenande kristna till denna partimission, ty namnet 'mission' lät så vackert. Att parti var hufvudsaken i denna mission, ville man ej se. 'Naturligtvis', tänkte många, 'jag kan icke vara någon kristen, om jag icke hatar och hånar präster, försmädar Augustana-synoden och hjälper af alla krafter att sönderslita dessa församlingar; om jag talar sanning eller lögn, det betyder ingenting, blott jag kan friskt och hurtigt döma alla Augustana-synodens präster såsom döda hundar och alla dess församlingsmedlemmar såsom världsmänniskor. Om jag hörer någon inom Augustana-synodens församlingar vara bekymrad om sin själs frälsning eller vara sådan, att det icke vill gå riktigt lätt att döma honom till döden, så måste jag friskt däran och rifva från honom allt förtroende för Augustana-synoden, dess präster och lära, ty domen öfver synoden och dess lära är den första och viktigaste delen af evangelii predikan, den han måste höra. Vill det ändå ej hjälpa, måste jag finna på någon

ful berättelse om någon präst samt håna och gyckla af alla krafter.'

"Se här en bild ur själfva lifvet och verkligheten. Se där den partimission, som bedrifves med sådan ifver inom vårt område. Men det nämnda är icke det svåraste af denna partimissions verksamhet. Denna partimission har företagit sig att i skrifter och tal öppet och offentligt håna och begabba den sanningen, att en fattig syndare får och behöfver söka skydd, sköld och försvar hos Kristus, i hans blodiga förtjänst, fullkomliga uppfyllande af lagen och bittra död i vårt ställe, mot Guds rättfärdiga lags anklagelse, dom, förbannelse och fördömelse. När man betänker denna partimissions raseri, den ogudaktiga världen i öfrigt samt satans arga list och våld, dessutom vår egen intenhet, då må man se, hvilka svårigheter den lilla svaga Kansas-konferensens mission har att kämpa med. Och dock, här äro vi, 'såsom bedröfvade och dock alltid glade', 'Herren har gjort stora ting med oss, dess äro vi glade.' Tänk, att i dessa yttersta tider, då så mången under vildt hån kastar ifrån sig den gamla sanningen om den korsfäste Kristi död i vårt ställe, att i dessa tider få behålla den gamla bepröfvade sanningen och känna sig omfattad desto starkare af den korsfästes frälsarearmar, att få krypa närmare under Kristi rättfärdighets och förtjänsts vingar, är icke detta stora ting, som Herren gör med oss?

"Vår missionsverksamhet har, utom verksamheten med ordet i de församlingar vi förestå, hufvudsakligen bestått i besök, dem pastorer och lekmän gjort i bestämda trakter af vårt område. A. W. Dahlsten har besökt Salina, Lincoln county, Enterprise och Davis Creek. O. Olsson: Enterprise, Davis Creek samt dessutom gjort en resa till Swedesburg och församlingen vid Clay Center och Republican-dalen. S. G. Larson har besökt en del platser, men jag saknar uppgift på hvilka de äro. S. J. Österberg: Bucklin, Connor Station, Jasper och Clay counties, Osborn, Mo., Lawrence och Ottawa samt församlingarna vid Humboldt. J. Seleen har fyra församlingar vidt spridda. C. V. Vestling: Carbondale, 110 Creek, Davis Creek samt Ottawa. L. P. Ahlquist: Lincoln och York co. J. S. Benzon: Plattsmouth, Elkhorn och Edinsburg.

"Dessutom har kateketen Sandén gjort en månads missionsresa i Republican-dalen detta år, hvarjämte han besökt Davis Creek och Enterprise. Lekmannen C. J. Brodine har ock, utom sin verksamhet i församlingarna i trakten af Salina, besökt

Enterprise, Junction City och Davis Creek. Förliden sommar gjorde ock pastorerna Österberg och Vestling en missionsresa uppefter Republican-dalen. Med stor sorg och saknad sågo vi pastor O. Chilleen, tvungen af sjukdom, lämna sin mödosamma verkningskrets bland oss. Genom kallelser och bref hafva många försök gjorts att få lärare i hans ställe. Hittills hafva alla bemödanden i det afseendet varit utan frukt och verkan. Äfven pastor T. O. Linell lämnade oss helt oförmodadt. Hopp hysa vi, att församlingen i Bucklin, som länge väntat, skall få lärare. Äfven har man försökt göra något i det afseendet för Edinsburg.

"Kateketerna A. Haaf och P. J. Sanden verka på sina förra platser under nöd och strid, men med oss alla seende upp till våra själars biskop, Jesus, efter nåd, kraft och välsignelse.

Jakobs Gud är vårt beskydd. Sela.

Vördsamt

O. Olsson, Kansas-konf:ns ordf."

Från och med detta år är Olssons verksamhet förflyttad från Kansas till Augustana College och Seminarium i Rock Island, Ill., hvarom dr Hasselquist i sin läroverksrapport vid samma möte meddelar. Han säger: "I enlighet med synodens beslut vid dess sista årsmöte kallades sistlidne sommar teol. lektor U. L. Ullman i Göteborg till teologie professor vid vår läroanstalt, men tyvärr erhölls därpå ett nekande svar. Efter denna sakens utgång kallades till samma ämbete pastor O. Olsson i Kansas, hvilken ock, ehuru först efter förnyad kallelse, omsider funnit sig föranlåten antaga densamma på ett års tid; det är dock att hoppas, att såväl hans församling skall därunder blifva försörjd som han själf finna sig så bunden vid sin nya verksamhet, att han ej kan skilja sig ifrån den. Då hans göromål blir ett af de mest maktpåliggande inom hela synoden, är uppenbart, att synoden ej kan låta honom, utan de mest tvingande omständigheter, återgå till sin hittills innehafda verkningskrets."

Om Carl Aaron Swenssons tid.

Såsom vi redan hafva sett vid frågan om hvilka elementer ha ingått uti den kulturbild, som framstår för oss i centern af Kansas-konferensen, så har det blifvit påpekadt, att själfva landet och dess natur bidragit därtill en god del, men likväl blott en del. Vi hafva vidare gjort litet bekantskap med det

folk och de svenskar, som slogo sig ner i dessa trakter, och sett huru de och deras efterkommande utfört ett storartadt odlingsarbete, hvars make man länge får leta efter. Dessa svenskar utgjorde likasom ett urval af folk från olika provinser i Sverige, med olika anlag och egenheter; men den stora majoriteten kom från Värmland och tryckte sin stämpel mer eller mindre på hela samhället. Detta samhälle fick tidigt sina andliga ledare uti pastorerna O. Olsson och A. W. Dahlsten, som uti detta frihetens land sökte att bibehålla folket vid fädernas tro och den kyrklighet, som de fört med sig såsom ett dyrbart arf från fäderneslandet, och sålunda uppbygga en evangelisk-luthersk kyrka med de nödvändiga förändringar i författningen, som de nya förhållandena i Amerika kräfde, och man måste säga, att de lyckades öfver all förväntan; men aldrig skulle denna kulturbild blifvit hvad den är, om ej ett nytt element hade tillkommit, och detta element var helt enkelt *Carl Aaron Swensson*. Hvem var denne man, och hvad var det som han egentligen gjorde för att frambringa denna kulturbild? Att fullständigt besvara dessa frågor är icke möjligt med den korta tid, jag har att disponera öfver, och med den otillräckliga kännedom om personen, som jag har; man står här inför ett psykologiskt problem, till hvars fulla lösning man behöfver flera materialer, än jag nu har. De intryck, jag fick af dr Swensson, kunna möjligen i någon mån peka åt det håll, där förklaringen ligger till det märkliga resultatet af hans verksamhet, och därför vill jag här meddela dem i korthet och utan anspråk på fullgiltighet.

Dr Carl Aaron Swensson föddes den 25 juni 1857 nära Chandlers Valley, i Sugar Grove "township", Warren county, Pennsylvania. Föräldrarna voro Jonas Swensson, pastor i Hesselvalley förs., och hans hustru Maria, född Blixt. Två år senare såg jag den lilla nybyggarestugan, icke långt ifrån den gamla kyrkan. Men då bodde icke familjen där, utan i Andover, Ill., dit pastor Swensson flyttade på hösten 1858. Carl var då blott några månader på andra året och kunde följaktligen icke ha några intryck af sitt första hem i lifvet. I den landtliga atmosfären på Illinois' prärier och i den kristliga, dogmatiskt-lutherskt korrekta åskådningen i hemmet och i kyrkan uppväxte den blifvande församlingsläraren och skolrektorn. Under hans barnaår såg jag honom icke ofta; men sedan han hade börjat gå i vår skola i Paxton, såg jag honom allt emellanåt. Särskildt kommer jag ihåg honom 1870, då

N. J. Brink, 1846—1887. J. C. B. Österholm, 1855—1887 Wm. Swenson, 1854—1888.
A. A. Swärd, 1854—1891. G. Lundberg, 1855—1888. D. Renström, 1855—1888.
J. S. Benzon, 1835—1889. S. J. Liljegren, 1837—1890. J. E. Rehnström, 1838—1890.
E. W. Ståhlberg, 1851—1890. C. A. Bäckman, 1853—1888. P. M. Sannquist, 1835—1891.

AFLIDNA PASTORER.

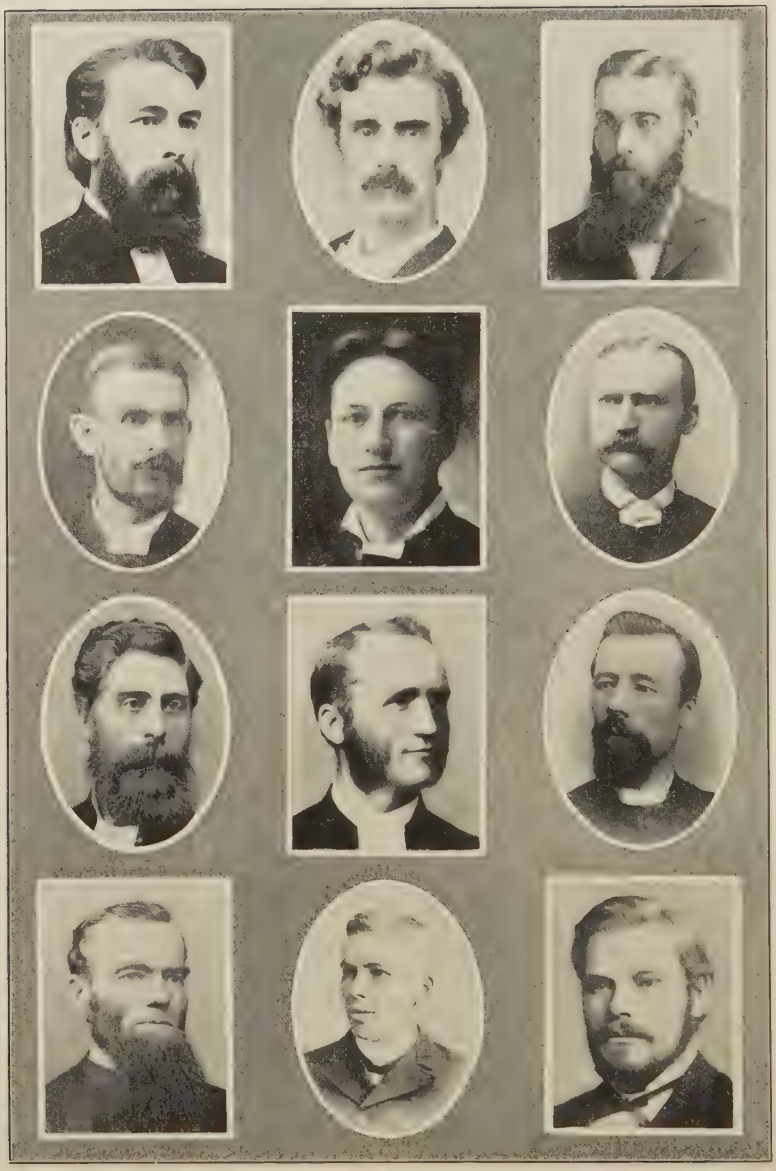

A. P. Lindström, 1849—1895. C. A. Ramstedt, 1863—1895. O. E. Mefferd, 1860—1892.
J. A. Swenson, 1858—1898. J. L. Haff, 1862—1896. O. Strand, 1855—1897.
Fr. Nibelius, 1850—1897. C. G. Norström, 1858—1892. N. G. Johnson, 1847—1897.
S. J. Österberg, 1841—1898. S. N. Beckman, 1867—1893. L. J. Sandén, 1854—1896.

AFLIDNA PASTORER.

synoden hade sitt möte i Andover. Han var då omkring 13 år, men på grund af hans storlek, förstånd och uppförande förekom han att vara flera år äldre. Han förekom mig, som hade han starka drag af både fader och moder. Till sitt utseende och själsstämning syntes han mera likna modern än fadern; men mest syntes det mig, att han liknade fadern uti att uppehålla en intressant konversation bland förtrogna vänner. Han hade ett godt läshufvud och tillhörde den första klassen, som graduerade, d. v. s. som gått igenom alla klasserna i Augustana College, 1877, då i Rock Island. Samma år fick han kallelse till pastor i Lindsborg, Kansas, men alldenstund han icke ännu studerat någon teologi, begärde och fick han anstånd med sin ordination, till dess han hade tagit sin teologiska examen. Församlingen gick gärna in på denna begäran, då den visste, att hon hade något godt att vänta. Prof. O. Olsson, som nu var teologie professor, hade fortfarande öm omsorg om församlingen och hade lofvat den att utse en god student och kandidat, som kunde bli hans efterträdare, och i C. A. Swensson trodde han sig hafva funnit en sådan.

År 1879 på synodalmötet i Immanuel-församlingen i Chicago blef Swensson ordinerad på kallelse af svenska ev. lutherska Bethania-församlingen i Lindsborg, Kansas. Följande utgjorde medlemmarna i denna ordinationsklass: M. Wahlström, C. A. Swensson, J. H. Randahl, J. P. Aurelius, J. E. Swanbom, J. E. Nyström, M. P. Odén, C. A. Johnson.

Hans installation i Bethania såsom dess pastor skedde i tillbörlig ordning af Kansas-konferensens ordförande, pastor J. Seleen, snart efter ankomsten till Lindsborg, och på denna post förblef han ända till sin död. Däruti har han gifvit åt alla unga pastorer ett godt föredöme. Det synes vara en stor benägenhet för unga pastorer att så snart som möjligt flytta från sitt första pastorat antingen för verkliga eller förmenta svårigheters skull i den tanken, att det skall gå bättre för dem på ett annat ställe. Men detta är icke allenast en orätt väg, utan ock en farlig väg. Den rätta vägen är att förblifva på sin post, om det är någon mänsklig möjlighet, och söka med allvar att arbeta sig igenom svårigheterna, hvarvid man i första rummet har att öfvervinna sig själf. Om man emellertid får kallelse till en annan plats, bör man vördsamt och kärleksfullt fråga församlingen, om den med mer än hälften af sina röstägande medlemmar vill antaga hans afsägelse. Swensson fick många förmånliga kallelser, men församlingen

ville, att han skulle stanna kvar, och han blef kvar. Han hade i allmänhet god hälsa och goda fysiska krafter och kunde uthärda mycket, som mången annan ej skulle kunnat göra. Men han använde också åt alla håll sina krafter; verksamhet, flitigt arbete var hans lust, och i det fallet gick han kanske längre, än han bort göra. Dock, därom är icke godt att döma. Man måste här handla efter det redliga samvetets öfvertygelse och med Gud.

Swensson såsom pastor. Härom gifver dr M. Wahlström i dr Bergins "Skrift" om Lindsborg följande träffande omdöme: "Såsom predikant bråddes han på sin fader, den kraftige, kärnfriske predikanten pastor Jonas Swensson. Anläggningen hos Carl var mindre djupgående, men den var praktisk. Hans framställning af Guds ord kom ned till folket ... I sitt predikosätt var han evangelisk, enkel, undervisande, praktisk... Det var hans konst att framställa sanningen så enkel, att hvar och en kunde följa med... Var han god predikant, så var han icke mindre nitisk själasörjare. Många torde ha menat, att han var präst hufvudsakligen på predikstolen. Helt oförmodadt och oombedd infann han sig vid sjuk- och dödsbäddarna... Han vinnlade sig allvarligt om konfirmandernas grundliga undervisning... I sitt umgänge med andra trosbekännare var han fördragsam; ingen polemik förekom i hans predikningar, därest ej särskild orsak gaf anledning därtill."

Swensson såsom pedagog. "På detta område inlade han stora förtjänster. Han kunde sätta lif i undervisningen, göra ämnet intressant för lärjungen samt uppväcka läs- och forskningslust hos de unga.

"Bethany College grundade han hösten 1881 och bar sedan dess tyngsta börda under dess växlande skiften. Denna unga planta slog med ens rot och sköt skott på skott. Det dröjde ej länge, innan man där hade fullt hus, många afdelningar och allehanda lärokurser. Väl har man, och det kanske med viss rättighet, kritiserat både grundläggaren och med honom hela inrättningen, att de sökt famna om alltför mycket, innan de voro mogna därför, men man måste medgifva, att han på otroligt kort tid hann uppdrifva både musik- och handelsskolan till en sällan uppnådd höjd. Detta gäller i första rummet den förstnämnda afdelningen, Han bär äran af att jämte dr O. Olsson vid våra läroverk ha fått till stånd väldiga folkkörer och att ha gjort vårt folk bekant med stora mästares

andliga tonskapelser. Messias-festerna vid Bethany äro världsberyktade. Många sade, då Swensson i ett kritiskt skede af skolarbetet, tvärt emot mångas råd, så godt som på egen hand företog sig att bygga ett auditorium, att han antingen var vriden eller åtminstone aldrig skulle gå i land därmed. Han såg längre. Just detta blef Bethanys räddning. Då Swensson började skolverksamheten, var ju denna ny för honom. Han måste leta sig fram till folkets, samhällets behof såväl som önskningar. Han ville popularisera den högre undervisningen och göra den tillgänglig för alla, som ägde anlag. Därför sökte han göra Bethany populärt uti detta ords bästa betydelse.

Såsom politisk talare. "Han förstod att gissla tidens, samhällets, individens lyten, väcka hänförelse för det svenska, amerikanska, svensk-amerikanska, nationella, kyrkliga. Såsom politisk talare genomreste han de flesta af de s. k. 'Middle States' och deltog både i de nationella och lokala politiska fejderna. Att han lät förmå sig att bli politisk 'stumpspeaker' har, och detta med rätta, klandrats såsom icke värdigt en ordets förkunnare. Vid alla möjliga festliga tillfällen sökte man försäkra sig om Swensson såsom festtalare. Han kunde hänföra, rycka sin audiens med sig. Icke sällan hörde man: 'det var det bästa jag hört'.

Såsom författare och tidningskorrespondent var han flitig. "Hans förnämsta tryckalster äro: Vid Hemmets Härd (1890), en samling af tillfällighetsuppsatser och tal; I Sverige (1891), en reseskildring, tilldragande och intressant; Förgät-Mig-Ej (1892); Åter i Sverige (1897), en samling af uppsatser, statistik och allehanda uppgifter; Jubel-album (1893) i samverkan med doktor L. G. Abrahamson; Lutheran Commentary, Galatians; Sångboken Hemåt; I Morgonstund (1903), en bok med korta betraktelser i och för husandakten. Han var medlem af synodens sångbokskommitté för nya Hemlandssångerna, likaledes medlem af kommittéen för synodens söndagsskolbok, en af organisatörerna af föreningen Ungdomens Vänner, en af de första utgifvarna af Ungdoms-Vännen och upphofvet till Augustana Book Concern; grundläggaren af Bethany Book Concern, Bethany Publishing Co., Lindsborgs-Posten, Framåt, Pedagogen, Fosterlandet. Han var tid efter annan korrespondent för Hemlandet, Augustana, Lindsborgs-Posten, Fosterlandet, Svenska Tribunen, Minnesota Stats Tidning, m. fl. Hans tidningsartiklar voro alltid tidsenliga, fängslande, lättlästa,

praktiska, på sak gående, antingen han rörde sig inom kyrkans, statens eller familjens område.

Dålig spekulant. "På affärer försökte han sig ideligen, äfvenså på landspekulationer o. d., men alltid med samma resultat — han drog det kortaste strået. Själf var han för godtrogen och godhjärtad, inte medhann han att utarbeta detaljerna, endast de allmänna grunddragen, inte heller befattade han sig med ledningen af företagen, utan lämnade detta åt andra. Belt City-spekulationen, i hvilken han med flera andra blef indragen, har skarpt klandrats från många håll. Många gånger önskade han nog, att han aldrig befattat sig därmed. Gång på gång måste han i och för sina tidningsföretag ikläda sig dryga skuldförbindelser. Det oaktadt lät han ej afskräcka sig från att ånyo kasta sig in i dessa företag med hela kraften af sin själ. Djärf var han, optimist var han, arbetskraft ägde han för två, om inte för tre. Hans korrespondens var mycket stor.

Swensson var nykterhetskämpe och en vaken medborgare. "Nykterhetsrörelsen ägde i honom den kraftigaste förkämpe och krögaren en afsvuren fiende. Rusdrycksrörelsen stämplade han såsom landets största förbannelse. Från predikstolen, katedern, talarestolen, skrifbordet förde han krig med Bacchus och hans dyrkare. Att krogen hölls på afstånd från staden Lindsborg, var till största delen Swenssons förtjänst, men hans inflytande såsom nykterhetsifrare sträckte sig till hela staten Kansas, hvilken både varit och ännu är förbudsstat.

"Såsom medborgare var han patriot i ordets fulla betydelse, republikan var han; var den nominerade kandidaten ej honom till lags, röstade och arbetade han för den kandidat, som stod såsom representant för rätt och sanning. Såsom politisk motståndare var han farlig, ty han kunde ljunga både i tal och skrift värre än själfva Olympens Zeus. Staden Lindsborg sammanväxte han med, dess intressen voro hans, dess företag understödde han med hela sin mannakraft. Han var medlem af Lindsborg Commercial Club och befordrare af Lindsborgs miliskår. Såsom människa och kristen var han enkel, flärdfri, storsint, gifmild, hjälpsam, en folkets man, som hade öra och hjärta för alla, i synnerhet de nödlidande. Han var rättvis, oegennyttig, umgängsam, vänsäll, trofast. De ovänner han hade voro näppeligen personliga sådana, utan mera på grund af de grundsatser som å båda sidor förfäktades.

Swensson såsom familjefader. "Hans familjeförhållanden

voro de lyckligaste. Den 15 september 1880 ingick han äktenskap med fröken Alma C. Lind från Moline. Detta äktenskap har välsignats med tvenne döttrar, Bertha, nu fru A. Vestling, och Annie. I hemmet var han hjärtlig, ofta uppsluppen och glad. I kretsen af sin familj trifdes han så väl. Alla höllo så mycket af honom, och han höll så mycket af dem alla. Dock torde rättvisan fordra, att vi säga, att på grund af sitt myckna arbete och sina vidsträckta resor fick han njuta mindre af familjelifvets ro och trefnad, än hvad önskligt varit. I sin ädla, vänsälla maka ägde han ett det bästa stöd."

Detta omdöme af en af hans skolkamrater, som stod honom närmare än jag, hjälper oss att inse i någon mån, hvarför dr Swensson utöfvade ett så märkligt inflytande på Lindsborgstrakten och hela Kansas-konferensen. Gud har utdelat gåfvorna mycket olika, åt den ene så och åt den andre annorlunda för ett stort och viktigt ändamål. Det är sällan man finner, att någon människa är harmoniskt utrustad med alla gåfvor, tvärtom synes det vara mera vanligt, att jämte den framstående begåfningen i många afseenden finnas stora, för att icke säga totala brister på begåfning i andra afseenden. Det djupa ändamålet med denna olikhet, som också i mycket är grunden till den andliga olikheten mellan lemmarna i Guds församling, är det, att de alla med sina särskilda gåfvor skola vara ett fullständigt helt, en kropp, som Paulus säger i 1 Kor. 12. Dr Swensson var naturligen utrustad med gåfvor att leda och styra; men han ledde icke med pock eller tvång, utan med den hänförande makt, som det personliga intresset utvecklar. Han förstod som få att väcka och underhålla en entusiastisk patriotism för kyrka och stat, för hem och skola. Hela denna entusiastiska eld antände hela folkmassan när och fjärran inom Kansas, och frukterna däraf började att visa sig på många vis. Folket i allmänhet blef icke blott mera hyfsadt uti det yttre lefnadssättet, utan började litet där och hvar tala om det intellektuella lif, som de nu lefde och som de förut saknat. Ingenting gaf sådan färg åt denna mening som just Messiassången, hvilkens skapare dr O. Olsson, C. A. Swensson och hans vänner och medhjälpare voro. Denna årligen återkommande sångfest, nu öfver 30 år gammal, är något fullkomligt enastående i musikaliskt afseende. Flera utaf världens prisade storsångerskor hafva stått undrande vid denna företeelse och sökt en förklaring öfver huru denna Messias-sång har

kunnat uppkomma långt där borta på Kansas' prosaiska prärier bland en hop enkla landtbor, som kommo dit för mindre än 50 år sedan såsom fattiga immigranter. Denna förundran kan man icke riktigt fatta, förrän man infinner sig i Lindsborgs auditorium och får se den samlade sångarskaran och orkestern på den rymliga estraden. Då man ser den stora kören af ofta mer än 600 unga män och kvinnor, de senare alla hvitklädda, resa sig upp och hör den falla in med sin väldiga körsång, ja, då är den, som inte har några strängar i sin själ, som röras och gifva en harmonisk genklang af Messias-sången, högeligen att beklaga. Annars måste man erkänna, att Messias-sången är någonting mer än skön konst. En genklang från denna Messias-sång har icke allenast förnummits öfverallt inom Kansas-konferensen, utan mer eller mindre öfverallt inom Augustana-synoden, inom dess församlingar och skolor. Obehöfligt är det dock icke att påminna, att hvarest en högre skolbildning kommer i gång och där vetenskap, konst och i synnerhet skön konst idkas, där inträder en frestelse för en kristen att sätta bildningen och njutningen af de sköna konsterna i stället för den verkliga, den enkla kristendomen. Jag undrar blott, om icke den smittan finnes redan både i Kansas och på andra ställen? Måtte Gud i tid utrota densamma!

Såsom sagdt, dr Swensson var i många afseenden en rikt begåfvad man, ja, ett verkligt snille; men det skulle vara orätt att säga, att han var lika begåfvad i andra afseenden. Så långt som hans historia visar, var han visst icke någon god finansiär. Därmed vill jag icke säga, att han var med vett och vilja oärlig. Men han var en stor optimist och en godtrogen människa. Han kunde gå till stor ytterlighet uti att öfva välgörenhet; han kunde utsätta sig för stora skulder för att befrämja en god sak i den tron, att Gud skulle alltid stå till reds att hjälpa, utan att betänka, att Gud har sina egna villkor för att hjälpa. Det är icke säkert, att Gud kommer att hjälpa oss i alla våra spekulationer, därför att vi tycka, att saken är god och måste bli till fördel för Guds rike. Huru stora svårigheter hafva icke uppkommit just därigenom, att man i sin fromma entusiasm förglömt att i detta afseende såsom i allt annat följa Guds ord! För både korporationer och enskilda gäller det att akta på apostelns ord i Rom. 13: 8: "Varen ingen något skyldiga, utom det att älska hvarandra, ty den som älskar sin nästa, han har fullbordat lagen."

De olika distrikten i Kansas-konferensen.

Denna konferens omfattar icke blott staten Kansas, utan äfven delar af Texas och Colorado och några få församlingar inom staten Missouri vid dess västra gränser. De ursprungliga gränserna för Kansas-konferensen bestämdes på synodalmötet i Andover, Ill., 1870 sålunda, att de skulle omfatta Kansas, Nebraska och Missouri. De öfriga delarna hafva kommit till sedermera. År 1886 afskildes Nebraska-delen af konferensen till en egen konferens. Detta skedde mycket tyst och stilla. Den enda offentliga underrättelse därom finner man i synodens protokoll för 1885 och 1886, där det på senare stället heter under "petitioner", sid. 61: "Från Kansas-konferensen framlades en i vederbörlig ordning affattad och framställd begäran, att de tvenne missionsdistrikten i Nebraska skulle få bilda sig till en egen konferens.

"Med anledning häraf beslutadt, a) att denna begäran beviljas; b) att till denna konferens höra staten Nebraska och territoriet Wyoming."

Genom denna delning kommo 35 församlingar med ett kommunikantantal af 4,411 att tillhöra Kansas-konferensen och 20 församlingar med ett kommunikantantal af 2,764 Nebraska-konferensen. Sådan Kansas-konferensen nu är, så är den indelad i sju särskilda distrikt i följande ordning:

1. *Mariadahl-distriktet* har 14 församlingar: Mariadahl; Gloria Dei, Waterville; Swedesburg; Walsburg; Amana, Scandia; Ada, Kackley; Zion, Brantford; Salem; Olsburg; Saron, Concordia; Gustafs, Lund; Enne, Rawlins county; Augustana, Randolph; Cleburne. Af dessa församlingar organiserades den första 1863 och den näst sista 1907. De äro belägna i Big Blue-dalen och i dess närhet. Den folkrikaste af dem är Salem med 367 kommunikanter. De hafva alla kyrkor och 9 prästboställen, deras kyrkoegendom värderas f. n. till $100,500 och deras kyrkliga utgifter gingo till $19,938 för året 1913.

Kommunikantantalet i hela distriktet belöper sig till 1,873 och hela folkmängden till 2,888. Kansas-konferensens präktiga och värderika barnhem ligger inom detta distrikt, nämligen i Mariadahl, och hyser för närvarande närmare 40 barn. Det var här och i trakten omkring Mariadahl, som den luthersk-kyrkliga verksamheten började i staten Kansas. Här var det som Johnsönerna från Horn, Östergötland, satte sig ned, och snart kommo flera af deras vänner och bekanta från Henry och Knox counties i Illinois. Såsom vi redan sett, hade

de en svår, orolig tid att genomlefva såväl flera år före som under rebellkriget, men genom Guds nådiga hjälp sträfvade de sig fram. De voro bekanta med dr Hasselquist från Illinois och hade förtroende för honom. De skrefvo därför och bådo honom, att han godhetsfullt ville hjälpa dem att ordna sina kyrkliga angelägenheter. Såsom svar på deras enträgna böner sände dr Hasselquist pastor John Johnson till dem år 1863, och han var den förste af synodens präster, som besökte landsmännen i Kansas och förkunnade Guds ord för dem. Det var vid detta tillfälle, som församlingen i Mariadahl blef organiserad, och således är denna församling den äldsta inom Kansas-konferensen. Åren 1865 och '66 besökte pastor Håkan Olson denna trakt som respredikant. Den förste bosatte pastorn var J. P. Lundblad, som stannade endast ett par år från 1867 till 1869. Därefter blef J. Seleen pastor i Mariadahlpastoratet från 1872 till 1875. Efter honom kallades Håkan Olson till pastor, och han flyttade dit från Swedesburg, Iowa, 1876. Han stannade där i flera år och nedlade mycket arbete i dessa trakter. En af våra banbrytande präster, P. A. Cederstam, verkade de senaste åren af sitt lif såsom pastor i Olsburg, där han ock slutade sina dagar och är där begrafven. Dr C. J. E. Haterius har fortsatt i många år sin svärfader H. Olsons arbete såsom pastor i Mariadahl och Augustana-pastoratet, där han ännu står på sin post. Utom honom äro de nuvarande pastorerna i distriktet följande: M. J. Lönner, J. A. Jacobson, Wm. Eldien, Aug. A. Norden, E. P. Olsson, Gustaf Nyquist och Carl E. Gustafson.

2. *Salina-distriktet* har sitt namn af Saline co., hvarinom de flesta af dess 13 församlingar ligga. Salemsborg är den äldsta af dessa församlingar och organiserades af pastor Dahlsten 1869. Det var i dessa trakter, som det s. k. Galesburg-bolaget slog sig ned och gaf upphofvet till flera församlingar. Landet är nu väl odladt och bebyggdt och gifver rika skördar. Folket är välmående och i allmänhet kyrkligt. Alla församlingarna hafva kyrkor, och 8 ha prästboställen. Kommunikationerna äro goda, och till skolan i Lindsborg har man ej långt. Det kyrkliga egendomsvärdet går till $98,400, kommunikanterna 2,049 och hela medlemsantalet till 3,045. Utgifterna för kyrkliga ändamål för senaste året (1913) uppgifvas till $19,566.84.

Sex präster betjäna distriktet, och de äro jämförelsevis ännu ganska unga. Pastor A. P. Martin har sitt pastorat långt västerut från de öfriga, där han betjänar 3 små församlingar;

fyra betjäna en församling hvar, en betjänar två, och tre församlingar äro vakanta. Pastorernas namn äro: Gustaf Erikson i Salemsborg, J. E. Liljedahl i Immanuel i Salina, A. André i Assaria, A. T. Train i Marion Hill, J. E. Barrington i Falun samt A. P. Martin i Sharon Springs.

3. *McPherson-distriktet* har 11 församlingar, de flesta belägna inom McPherson county, Kansas, med följande namn: Free Mount, Fremont; Bethania, Lindsborg; New Gottland; Garfield; New Andover; McPherson; Hebron, Burdick; Emanuel, Hutchinson; Bethel, Galva; Messiah, Lindsborg; Immanuel, Oklahoma City, Oklahoma.

Bethania i Lindsborg är den äldsta, organiserad 1869, och Immanuel i Oklahoma City den yngsta, organiserad 1912. Alla församlingarna hafva kyrkor, och 7 ha boställen till ett värde af $155,554. Kommunikanterna i distriktet uppgå till 3,004 och medlemsantalet till 4,429. Till alla kyrkliga ändamål bidrogo de det senaste året (1913) med $33,271.12.

Inom distriktet ligga Bethany College och konferensens ålderdomshem. För öfrigt är detta distrikt mest kändt inom hela konferensen. De nuvarande pastorerna äro: J. P. Aurelius, Alf. Bergin, G. A. Dorf, Victor E. Holmstedt, P. A. Malm, Erland Anderson, A. J. Borgstrom, Daniel Nyström och A. S. Segerhammar.

4. *Kansas City-distriktet* har uppkallats efter staden Kansas City, som är den största staden i den stora sydvästra delen af landet, och emedan gränslinien mellan Missouri och Kansas går midt igenom staden, så får man komma ihåg, att på den ena sidan af en viss gata heter staden Kansas City, Missouri, och på den andra sidan Kansas City, Kansas. Största bråket, som detta förhållande åstadkommer, är nog, då man har prohibition såsom lag å den ena sidan af gatan, men ej på den andra.

Äfven detta distrikt har 11 församlingar, som ligga något vidt spridda från hvarandra i östra delen af Kansas. Deras namn äro: Topeka, Kans.; Osage City, Kans.; Friends Home, Savonburg, Kans.; Bethel, Vilas, Kans.; Ottawa, Kans.; St. Mary's, Kans.; Manhattan, Kans.; First, Kansas City, Mo.; Lydia, Pittsburg, Kans.; Kansas City, Kans.; Immanuel, Kansas City, Mo.

De äro alla organiserade efter år 1870 och de flesta på 70-talet. De hafva alla kyrkor, och sex ha prästboställen. Värdet af kyrkoegendomen är $151,000. Kommunikantantalet är

1,457, och hela folkmängden är 2,113. Kansas City är centern för den kyrkliga verksamheten inom distriktet. Där ha också för det mesta funnits män, som bedrifvit en kraftfull verksamhet för Guds rike. Under de senaste åren ha församlingarna i denna stad varit mycket intresserade för att få ett lasarett till stånd, som skall tillhöra hela konferensen, och synas redan ha lyckats med företaget.

De nuvarande pastorerna äro: Geo. N. Anderson, John F. Ahlin, Frans E. Sard, F. W. Hanson, C. J. Scheleen, C. E. Bengtson, Jno. V. Carlson och Victor Spong.

5. *Austin-distriktet* och 6. *El Campo-distriktet.* Dessa tvenne aflägsna distrikt ligga inom den stora staten Texas och hafva tillsammans 15 församlingar, bland hvilka Brushy är den största. De ursprungliga svenskarna, som kommo till Texas och slogo sig ned i närheten af hufvudstaden, Austin, kommo från Tveta härad af Jönköpings län, och S. M. Swensson från Lettarp i Barkeryd var den person, som ledde dem dit. Han kom till Texas så tidigt som 1838. Svenska vice konsuln Svante Palm kom också dit tidigt, omkring 1844, och var till god ledning och hjälp för de svenska nybyggarna. Genom pastor Noyd och andra, som voro ifrån de första kolonisternas hemtrakt, fick jag de uppgifter, som meddelas i 1sta bandet, sidd. 36—38, till hvilket ställe jag hänvisar för vidare underrättelser om detta nybygge. Om den första kyrkliga verksamheten i Texas af vår synods pastorer har jag meddelat åtskilligt uti behandlingen af ämnet om vår synods hemmissionsverksamhet. Frukten däraf har blifvit 10 församlingar i Austin-distriktet, nämligen Gethsemane, Austin; Brushy; New Sweden; Hutto; Moline, Elroy; Bethlehem, Lund; Emaus, Manor; Gustaf Adolf, Ft. Worth; Emanuel, Dallas; Bethel, Avoca; och fem i El Campo-distriktet, nämligen Zion, Galveston; Philippi, El Campo; Eden, Olivia; Salem, Ganado; Elim, Kenedy. I det förra hafva alla församlingarna kyrkor, och 8 hafva boställen; kyrkoegendomen värderas till $106,980; kommunikanterna äro 1,378, och hela folkmängden är 2,248; bidragen till alla kyrkliga ändamål för senaste året går till $16,236.60. De nuvarande pastorerna äro 7, nämligen Gideon C. Olson, O. M. Bloom, A. L. Scott, Carl O. Nordell, G. A. Ekman, M. Noyd, Carl Henderson. Två församlingar äro vakanta.

I det senare distriktet äro 4 kyrkor och 4 boställen, värda $27,200. Kommunikanterna äro 318 och hela befolkningen 476.

Hela utgiftsstaten $3,379.77 för senaste året. Detta distrikt har 4 pastorer, nämligen O. E. Cassling, Theodore Seashore, C. J. Damstrom och J. A. Stamline. De pastorer som tjänat längst inom dessa två distrikt äro nog Stamline, Damström och Noyd.

Inom Austin-distriktet ligger Trinity College, nämligen i Round Rock, och grundades 1894. Dess senaste föreståndare är pastor J. A. Anderson.

Med de många förmåner Texas har synes denna stat icke hafva förmåga att draga några större skaror af våra landsmän till sina landamären. De, som hafva blifvit acklimatiserade, trifvas dock godt där nere.

7. *Colorado-distriktet* ligger, såsom namnet utvisar, i Colorado och omfattar 18 församlingar, alla belägna på östra sidan af Rocky Mountains. Om den tidigare kyrkliga verksamheten har åtskilligt blifvit nämndt i synodens hemmissionshistoria. Colorado har ju ryktet om sig att vara ett guldfält, och det var nog detta rykte, som lockade de första svenskarna till denna stat. Genom sökandet efter guld spriddes de än hit och än dit, och ryktet om guldgrufvor lockade dem. Denver blef snart en hufvudort, dit man först ställde kosan, och därifrån utgick man åt olika håll. Någon invandring i massa till Colorado skedde icke, men med åren samlades icke så få svenskar på åtskilliga ställen. Omkring 12 mil väster om Denver uppstodo tidigt ett namnkunnigt guldvaskareläger och en stad vid namn Golden, alldeles vid foten af Rocky Mountains, där en liten bergström uttömmer sig utåt slätten. Där arbetade en hel hop svenskar, och redan 1873 organiserades en liten luthersk församling. Kyrka byggdes af tegel 1875, men nu finnes ingenting kvar af denna församling utom kyrkan. Ja, så står det i den senaste statistiska uppgiften, och kyrkan värderas till $1,500.

Denver är statens hufvudstad, och en mera skön och hälsosam stad är svårt att i något land uppleta. Den ligger omkring 5,000 fot öfver hafvet på den upphöjda prärieplatån vid foten af den majestätiska bergskedjan Rocky Mountains, ungefär 12 à 15 mil från densamma. Luften är obeskrifligt klar och lätt, och man kan skåda föremål på 75 à 100 mils afstånd, såsom om de vore blott 10 mil fjärran. På de högre topparna af bergskedjan ser man snöbetäckningen midt i sommaren.

Här på denna platå har en rätt ansenlig stor stad uppväxt sedan början af 70-talet och har redan många storartade och

sköna byggnader, däribland statens kapitolium. I Denver samlades så småningom den största kolonien af svenskar i staten, och 1878 organiserades en svensk ev. luthersk församling, som bär namnet "Augustana". År 1880 blef pastor J. Telleen kallad af synodens missionsstyrelse till missionspastor i Denver, och det dröjde icke länge, förrän församlingen hade fått upp en ansenlig kyrka af tegel. Efter några år blef dr Telleen flyttad till San Francisco. Men 1884 blef G. A. Brandelle kallad att taga hans plats i Denver, och han prästvigdes på denna kallelse samma år, då synodalmötet hölls i Andover, där han ock var född. Han har alltsedan 1884 förblifvit på samma plats och betjänat samma församling. Välsignelsen däraf har man fått röna åt alla håll. I det yttre kunde man nämna, att församlingen har ökats till 542 kommunikanter och hela folkmängden till 757. Ny kyrka byggdes 1890, och hela egendomen, kyrka och boställe, är värderad till $60,000. Men den största välsignelsen af detta långa pastorat har dock varit den, att församlingen fått höra och nära sig med Guds rena ord, både lag och evangelium. Dr Brandelle har varit till stöd och hjälp för hela detta distrikt under den långa tid han varit där. Han har dessutom varit till mycken god hjälp i sin egen konferens, där han tjänat såsom president, samt i synoden såsom dess vice-president, hvilket ämbete han ännu innehar. Han har ock varit till god hjälp i synodens diakonissinstitut i Omaha, Nebr., både såsom medlem och ordförande i styrelsen. Den som sett, huru noga han hushållar med sin tid, kan något förstå, huru han hinner med allt.

Öfriga pastorer inom distriktet äro: O. M. Anderson i Bethania, Georgetown, och Zion i Idaho Springs; A. M. Broleen i Bethesda, Boulder, och Zion i Loveland; Carl Walleen i Colorado Springs; John H. Nelson i Nebo, Victor; F. O. W. Gustafson i Immanuel, Greeley, och Fridhem, Ault; Robert P. Acsell i Bethania, Denver. Sex församlingar äro vakanta, och om en saknas alla uppgifter.

En af dessa pastorer är en lifslefvande vederläggning af den läran, att en präst, när han är 50 år gammal, är icke mycket bevändt med såsom pastor i en församling. Här är en präst, som föddes den 2 november 1839 i Grafva, Värmland. Han heter Carl Walleen och kom till Amerika 1869, blef prästvigd i Galesburg i september 1872 på samma gång som C. O. Granére, J. Wikstrand, E. N. Jörlander, C. A. Evald, A. G. Skeppstedt, C. V. Vestling, J. Telleen, A. N. Sweders, J. Seleen,

N. J. Brink, A. Engdahl, A. Tornell, N. Nordgren, F. Peterson, C. J. Damström, A. Anderson och F. A. Törnquist. Sedan den tiden har han verkat på många ställen och tjänat äfven som president i Kansas-konferensen. Jag vet icke, om det var på grund af denna nya lära, eller om han tyckte att han hade gjort ungefär så mycket som han kunde, nog af, han ställde sig ett hus och hem i Lindsborg och skulle nu slå sig i ro och vänta på döden. Men så kommer ropet ifrån Colorado. I Colorado Springs invid Pike's Peak behöfdes en präst genast. Pastor Walleen glömde bort, att han var en gammal man, som borde ligga på hyllan, och begaf sig till denna förlustelseplats och grep verket an med en ung mans entusiasm. Och nu är där en liten frisk svensk luthersk församling med en treflig, nätt kyrka, och pastor Carl Walleen står där ännu och predikar.* Gud gifve honom nåd att hålla på!

Inom detta distrikt finnas 16 kyrkor och 7 prästboställen, som värderas till $132,700. Kommunikanterna uppgå till 1,463 och hela folkmängden till 2,200. Utgiftsstaten för senaste året går till $17,481.81.

Mycket mer vore att säga om hvart och ett af dessa distrikt, men både tid och utrymme saknas. Af det sagda finner man dock, att öfverallt är en god grund lagd till ev. luthersk kyrklig verksamhet, och öfverallt äro dörrar öppna för evangelii verk till trons uppväckande och stärkande i denna del af Augustana-synoden ibland det släkte af landsmän, som nu lefva och råda.

Till slut bör nämnas, att Kansas-konferensen höll sitt första möte i Lawrence, Kans., den 4—6 augusti 1870. Den bestod då af 15 församlingar. Pastor A. W. Dahlsten valdes till ordförande och pastor S. J. Österberg till sekreterare, båda för ett år. Efter Dahlsten hafva följande tjänat såsom ordförande: O. Olsson, J. Seleen, E. M. Erikson, M. Noyd, J. E. Florén, Carl Walleen, G. A. Brandelle, E. P. Olsson. (Efter uppgift af J. E. Florén.)

VI. Nebraska-konferensen.

I naturligt afseende ha Nebraska och Kansas ett stort tycke af hvarandra såsom delar af samma stora slätt, som ligger mellan Missouri-floden och Rocky Mountains, både hvad form, klimat, jordmån, växter och öfriga naturliga resurser beträf-

* Dr Walleen dog den 7 dec. 1915.

far. Man märker blott, att Nebraska ligger litet längre i norr och Kansas längre i söder, och detta gör icke så liten skillnad mellan de båda staterna med afseende både på väderlek och växtlighet.

Nebraska var ursprungligen en del af Louisiana-territoriet, som Thomas Jefferson köpte af Napoleon för en spottstyfver 1803. Sedan kom Nebraska att utgöra en del af Missouri-territoriet ända till 1854. År 1861 och 1863 blef detta område inskränkt till dess närvarande gränser, och först 1867 blef Nebraska självständig stat. Staten är omkr. 425 mil lång i öster och väster och omkring 208 mil, där den är bredast, i norr och söder, och innehåller omkr. 75,995 kvadrat-mil..

Nebraska utgör en ofantlig slätt, som höjer sig småningen från Missouri-floden till Rocky Mountains. Den östra delen af staten äger god jordmån för alla vanliga jordbruksprodukter, och den västra delen har goda betesmarkar. Klimatet är torrt och uppfriskande.

Platte-floden, som rinner genom hela staten från väster till öster och bildar en fruktbar dal på en sträcka af närmare 300 mil, utgör måhända det mest utmärkande naturliga draget för staten Nebraska. Den största och viktigaste staden i staten är Omaha vid Missouri-floden.

De första svenskar som kommo till denna stat utgjordes af svenska mormoner, som strandade i Omaha på den besvärliga, långa färden till Utah. År 1869 kunde man sammanträffa med sådant folk i denna stad, hvilka hade återvändt från Utah, uttröttade på mormonismen och grundligt besvikna i sina förhoppningar. Nu trodde de på ingenting mera, utan voro förbittrade på all religion, ja, på hela mänskligheten och voro de mest eländiga och otillgängliga människor. Småningom började andra svenskar och lutherskt sinnade landsmän att komma till Nebraska. Från de gamla svenska kolonierna i Illinois och Iowa kom folk, som började se sig omkring efter land i Nebraska eller också att slå sig på affärer och söka arbete i Omaha.

Den första officiella underrättelsen vi få om Augustana-synodens verksamhet i Nebraska finna vi i synodens protokoll för år 1869. I sin årsrapport säger missions-kommittéen, sid. 13: "Kommittéens verksamhet för den inre missionen (hemmissionen) har hufvudsakligen varit riktad på Nebraska. I betraktande af det stora antal landsmän, som redan fanns i Nebraska och alltjämt dit inströmmar, kallade kommittéen

förliden höst pastor S. G. Larson att såsom missions-pastor verka i Omaha och trakten däromkring. På denna kallelse begaf sig pastor S. G. Larson till Omaha i början af förliden oktober och har där sedermera fortsatt sin verksamhet under många försakelser, men icke utan framgång. Hans till kommittéen insända redogörelse öfver denna verksamhet medföljer denna rapport. Medlen, som influtit till hemmissionen, hafva icke varit tillräckliga till missions-pastorns underhåll, och då inga andra medel voro att tillgå, beslutade kommittéen att låna det nödvändiga ur hedna-missionens kassa. Hemmissionens kassa står därför i betydlig skuld".

Med anledning af denna rapport beslöt synoden: "Att synoden kallar pastor S. G. Larson att såsom missionspastor verka i Omaha och trakten däromkring, samt att missions-kommittéen vidare uppgör med honom om hans verksamhet och lön".

Hvem var denne pastor Larson? Sven Gustaf Larson var född i den märkvärdiga socknen Ed, som ligger i Linköpings stift och Kalmar län, den 21 januari, 1833. Han hade någon liten tid bevistat missionsskolan i Stockholm, innan han kom till Amerika 1858, och fick här omedelbart fortsätta sina studier under professor L. P. Esbjörn i Springfield, Illinois. Han blef ordinerad till präst 1861 i Galesburg på kallelse från församlingen i Burlington, Iowa. Sedan var han pastor i Knoxville, Illinois, till dess han kallades af synoden till Nebraska. Den första tiden bodde han i Omaha, och sedan flyttade han ut till Saunders county, där flera farmare-kolonier hade uppstått. Här var det, som han fick utföra sin egentliga lifsgärning såsom banbrytare för den svenska luth. kyrkan i Nebraska. Det var en försakelsens tid, som han och hans familj hade att genomgå, men han hade den tillfredsställelsen att i någon mån få se, att han icke hade lidit och försakat förgäfves. Den ena församlingen efter den andra uppstod och försågs med lärare, och en lärdomsskola uppväxte i midten af detta county och har blifvit en källa till mycken välsignelse för denna del af Augustana-synoden. Ja, han fick upplefva bildandet af en hel konferens på Nebraskas prärier, bestående för det mesta af nybildade församlingar och unga, friska lärarekrafter. Dessa pastorer vandrade i fädrens fotspår och verkade med mod och stor hängifvenhet för uppbyggandet af vårt svenska lutherska Zion på Nebraskas vida prärier med de friskt blåsande vindarna.

När denna verksamhet kom riktigt i gång, tyckte den gamle

banbrytaren, att det skulle vara intressant att se, huru det såg ut i våra församlingar på andra håll inom synoden. Han reste därför på kallelse åt de östra staterna och tillbragte några år där i församlingsarbete. Men det började att lida åt aftonen för honom, och utan tvifvel blef det förhållandet med honom, såsom det vanligtvis blir med de gamla, att när det lider åt aftonen i deras lif, känna de sig mäktigt dragna tillbaka till de stigar, som de mest hafva trampat, och till de fält, där de nedlagt sina mesta och bästa krafter och där de haft sina hetaste strider. Pastor Larson måste hafva känt detsamma, ty när han märkte, att arbetsdagen nalkades sitt slut, återvände han till sitt kära Saunders co. och afbidade sin förlossning, som inträffade i Mead den 11 nov. 1904.

Inom Nebraska-konferensen har man haft förmånen af att äga män, som varit begåfvade att verka och leda hvar och en på sitt särskilda område och likväl icke i strid emot hvarandra, utan i harmoni och enhet till hela det kyrkliga samfundets båtnad. Sålunda har pastor J. Torell, som i många år haft sitt hem i Swedesburg, Saunders co., med förkärlek ägnat sig åt missionssaken och i synnerhet åt hednamissionen.

Pastor E. A. Fogelström var själfva upphofsmannen och den ifrige befrämjaren af diakoniss-saken och grundläggaren af synodens diakonissanstalt i Omaha. Dit räkna vi ock hans värdige efterträdare, pastor P. M. Lindberg. På den högre skolbildningens område har man haft män sådana som professorarna S. M. Hill, skolpresidenten pastor O. J. Johnson, professorerna L. Bonander, J. H. Flodman, m. fl., hvilka hafva lyckats att uppbygga ett fullständigt elementarläroverk i Wahoo, som är kändt för sitt redbara arbete och sin sedliga hållning. Man kan ock peka ut många goda och kraftfulla predikanter och samfundsledare från äldre och nyare tider, hvilka med sina gåfvor och i Herrens fruktan hafva varit redskap att uppbygga Guds rike inom denna konferens' område.

Men det tog en lång tid, innan Larson fick några medhjälpare, och innan de olika kolonierna fingo några permanenta pastorer. Nebraska-församlingarna hade från början varit förenade med Kansas-konferensen ända till 1886, då Nebraska blef egen konferens. Det kan vara intressant och upplysande för den kyrkliga verksamhetens gång i Nebraska att gifva akt på hvilka de pastorer voro, som kommo till detta fält efter pastor Larson, och som jämte honom måste räknas till banbrytarna för denna konferens.

H. F. Dourén, 1860—1900.
J. P. Lundblad, 1829—1900.
A. Challman, 1841—1900.
Carl Granath, 1850—1899.
G. Berglund, 1856—1899.
Gustave Forsberg, 1870—1900.
Edwin Stenholm, 1865—1900.
M. U. Norberg, 1848—1899.
C. O. Cassel, 1857—1898.
A. Bergström, 1860—1898.
E. Anderson, 1845—1899.
Carl Elofson, 1865—1899.

AFLIDNA PASTORER.

S. G. Larson, 1833—1904.
V. Vixell, 1853—1902.
C. A. Carlson, 1861—1902.
J. Mellander, 1851—1915.
C. Walleen, 1839—1915.
J. Vibelius, 1856—1903.
F. A. Engstrand, 1867—1916.
Aug. A. Nelson, 1867—1904.
A. Wahlin, 1841—1904.
Geo. E. Youngdahl, 1861—1904.
J. W. Skans, 1852—1904.
J. S. Nelson, 1829—1904.

AFLIDNA PASTORER.

Larson började, såsom vi ha sett, år 1868 och blef följande år på nytt förordnad såsom missions-pastor i Omaha och omkringliggande platser. Den andra prästen, som sändes dit, var A. N. Sweders, hvilken ordinerades i Galesburg 1872 och stationerades i Omaha, sedan Larson flyttat till Saunders co. Sweders stannade icke länge där, och ej heller blef han länge kvar i Augustana-synoden. Den tredje prästen i Nebraska var L. P. Ahlquist, som ordinerades i Rockford 1874 och stationerades i Lincoln, hufvudstaden i Nebraska, samma år. Han lefver ännu och är verksam inom New York-konferensen. Följande pastorer, i den ordning de nämnas, hafva betjänat församlingar inom staten:

J. S. Benzon, ordinerad 1866 i Decorah, Ia., och stationerad i Omaha, död i Marathon, Ia., 1889; J. Torell, ordinerad 1877 på kallelse af församlingen i Sutton, Clay co., Nebr.; Nils Nordling, ordinerad samma år som den föregående på kallelse af församlingen i Edensburg, Nebr.; Elias Peterson, som kom till Mirage, Kearney co., Nebr., 1879, skild från synoden; E. A. Fogelström, som kom till Omaha 1879, död d. 4 okt. 1909; J. E. Swanbom, som kom till Mirage, där församlingen då var vakant, 1881; C. J. E. Haterius, hvilken blef Torells efterträdare i Sutton 1881; Jonas E. Nordling, som kom till Osceola, Polk co., Nebr., 1881, död 22 nov. 1910; J. P. Nyquist, som kom till Wahoo, Nebr., 1882, död i Chicago 1886; J. N. Alexis, ordinerad 1882 på kallelse af församlingen Bethesda i York, Nebr., död i Lincoln, Nebr., den 27 febr. 1912; M. Noyd, som kom till Wahoo, Nebr., 1883; J. F. Borg, ordinerad 1878 på kallelse af Alma-församlingen i Mead, Saunders co.; H. R. Miller, som kom till Davenport, Nebr., 1883, skild från synoden 1893; F. N. Swanberg, ordinerad 1883 på kallelse af sv. ev. luth. församlingen i Swedesburg, Saunders co., Nebr., död i Holdrege 1913; S. A. Lindholm, som kom till Mead, Saunders co., Nebr., 1884; C. H. Södergren, kom till Holdrege, Nebr., 1885, död i Chicago 1905; P. A. Edquist, ordinerad i Rockford, Ill., 1885 på kallelse af Immanuels-församlingen i Omaha till pastorsmedhjälpare; F. A. W. Bergqwist, som kom till Wakefield, Nebr. 1886, död 1911; Victor N. Thorén, som kom till Axtell 1886, död i Yakima, Wash., 21 nov. 1913.

Alla dessa pastorer hade kommit till staten Nebraska, innan församlingarna därstädes hade blifvit en egen konferens. En del hade flyttat därifrån. Pastor S. G. Larson hade flyttat till Sycamore, Ill., redan 1878, och andra hade flyttat åt andra

håll, men följande pastorer voro kvar inom konferensens gränser, då den organiserades: E. A. Fogelström, H. R. Miller, S. A. Lindholm, F. N. Swanberg, G. Peters (som måste ha kommit just vid denna tid), Jonas E. Nordling, J. N. Alexis, J. E. Swanbom, V. N. Thorén, Wm. Swenson (som också måste just ha kommit dit), C. H. Södergren, F. A. W. Bergqwist och J. Torell, summa 13. De andra hade flyttat. Församlingarna voro vid det tillfället 29; kyrkorna 23 och boställena 16, kommunikanterna 2,850 och hela folkmängden 5,451. Sedan denna tid hafva bland andra följande pastorer i längre eller kortare tid verkat inom denna konferens: P. J. Brodine, hvilken tjänade flera år som konferensens ordförande, P. J. Svärd i Omaha, som flera år var Augustana-synodens president, P. Sjöblom, J. P. Aurelius, C. E. Elving, E. S. Ternberg, A. P. Fors, P. A. Malm.

Från den nyare tiden af konferensens historia hafva många andra dugliga och verksamma män i olika grenar af den kristliga och kyrkliga verksamheten framträdt på detta sig alltjämt utvidgande fält, hvilket visar sig i sammanhang med de särskilda konferens- eller missions-distrikten.

Nebraska-konferensens distrikt.

De senaste statistiska uppgifterna, som jag haft tillfälle att se, äro från åren 1912 och 1913, och distrikten voro då sex, näml. Omaha, Wahoo, Stromsburg, Wakefield, Kearney och Cheyenne.

1. *Omaha-distriktet* har 10 församlingar, af hvilka 5 ligga inom staden Omahas område. Den äldsta församlingen inom detta distrikt och inom hela konferensen är Immanuel, som organiserades 1868 af pastor S. G. Larson och har betjänats af E. A. Fogelstrom, P. J. Swärd, A. G. Fredeen, P. M. Lindberg och den nuvarande pastorn, Adolf Hult. Augustana-synoden hade sitt sammanträde i denna församling 1896, då dr Swärd var dess president, den enda gång som synoden ännu haft sitt sammanträde i Nebraska. Omaha, som ligger vid den grumliga Missouri-floden, är i kommersiellt afseende mest känd för sina stora slakterier, men bland svenskarna inom Augustana-synoden är den mest känd såsom sätet för dess berömda diakoniss-institut med tillhörande sjukhus och andra barmhärtighetsinrättningar. Mänskligt att tala synes det, som om dess grundläggare, pastor Fogelström, genom sitt självförtärande intresse för denna inrättning i förtid slet ut

sina nerver på detta arbete, ända till dess han blef en ruin. Det var ett stort offer, han lade på barmhärtighetens altare. Hvem inser och erkänner icke nu, att Gud på sitt underbara sätt genom honom öppnade en rik källa till välsignelse för den lidande mänskligheten i den stora sydvästern i synnerhet?

Immanuels-församlingen har 536 kommunikanter och är den näst största i hela konferensen; den äger en vackert belägen kyrka och boställe, som värderas till $50,000.

Enligt tabellen kommer Oakland i Burt county näst. Denna är den största församlingen i distriktet och konferensen och har 561 kommunikanter. I denna trakt äro många välbärgade farmare. Kyrkan och bostället äro värderade till $30,000. C. F. Sandahl är församlingens pastor och sedan pastor Swanbergs död konferensens president.

Salems-församlingen i Omaha organiserades förmodligen af pastor C. E. Elving 1889. Den senare har troget alltsedan tjänat denna församling och bott i ena ändan af kyrkan ända till närvarande tid, då han afsagt sig församlingsvården och bosatt sig i Minneapolis, Minnesota, samt tjänar nu såsom ordförande för Augustana-synodens kolonisationsförening. Denna förening har stor betydelse för synodens hemmission. Pastor Elving synes arbeta med framgång på den nya bana, han beträdt.

Diakonissanstalten i Omaha har en egen församling, i hvilken föreståndaren, pastor P. M. Lindberg, är pastor. Församlingen räknar 71 kommunikanter. „

Zion i Omaha, organiserad 1902, har 150 kommunikanter och stod i flera år under pastor J. V. Carlsons trogna vård. De öfriga: Elim i Dodge co., Sinai i Fremont, Gethsemane i S. Omaha, Ebenezer i Florence och Augustana i Benson äro små, nybörjade församlingar, där pastorerna Elof Peterson och F. J. Ellman hafva troget verkat.

Summarisk uppgift för Omaha-distriktet: församlingarna äro10, kyrkorna 10, prästerna 6, boställena 6; kyrkoegendomen värderas till $152,925; kommunikanterna äro 1686, hela folkmängden 2,448; utgiftsstaten för året (1913) $17,362.03.

2. *Wahoo-distriktet* uppgifves hafva 7 församlingar, men från 2 af dem, Ekedahl i Valparaiso och Ebenezer i Raymond, finnes ingen rapport, hvadan man ej vet, om de fortfarande existera eller icke. De fem öfriga äro: Alma i Mead, Edensburg, Swedesburg, Lincoln, Nebraskas hufvudstad, och Bethlehem. Hela denna trakt utgör ett skönt och värderikt åker-

bruksland. Våra första svenska jordbrukare, som kommo från Illinois, Iowa och andra stater, gjorde ett godt val, när de slogo sig ned i dessa trakter. I kyrkligt, i intellektuellt och i ekonomiskt afseende hafva de ock gjort ett stort inlägg i staten Nebraskas odling. Man behöfver icke blygas för att vara svensk, när man reser igenom dessa trakter. Och om det skulle vattnas i munnen på en väl balanserad farmare, då han står på Luthur Colleges campus i Wahoo och från den lagom upphöjda platån i midten af Saunders county ser sig omkring i alla väderstreck, så får man icke missunna honom den förnöjelsen. Och likväl, hvad vore denna tafla värd utan kristendomens och den sanna vetenskapens ljus? Våra fattiga svenska nybyggare tänkte på Herren i fjärran land; de hade tagit sina biblar, psalmböcker och katekeser med sig, och så snart de kunde, kallade de lärare, som började predika om Herrens namn, och följden däraf blef organiserandet af ev. luth. församlingar med kyrkor och kyrkospiror, som pekade upp mot himmelen. Utur denna andliga fostran har Luther College uppväxt och bär kristendomens fana högt.

Det är dessa ljuspunkter, som förläna den sköna landskapstaflan i Saunders county den rätta färgen, och den kunde vara ännu mycket skönare, om icke farmarna hade för mycket land. Detta låter som en paradox, men det är ett faktum, att redan för flera år tillbaka har det visat sig i våra gamla, välbärgade församlingar, i synnerhet landtförsamlingar, en liten osynlig mask, i början alldeles omärkbar, men som växer till ett förfärligt mäktigt vilddjur. Denna lilla mask eller rot kallas i Guds ord girighet och är roten till allt ondt.

De 4 första af dessa församlingar organiserades 1870 och den 5:te organiserades 1883. Endast fyra pastorer finnas nu i distriktet, näml. John August Johns i Edensburg, Malmö, A. T. Seashore i Swedesburg, E. G. Knock i Lincoln, och Oscar Sandahl i Bethlehems-församlingen i Wahoo. De äro alla unga, friska arbetare. Summarisk uppgift för Wahoo-distriktet: 7 församlingar, 5 kyrkor, 5 boställen. Värdet af kyrkoegendomen $82,000; kommunikanter 1,148, folkmängd 1,613; utgiftsstaten för året (1913) $19,718.11. Pastorerna, 4.

3. *Stromsburg-distriktet* räknar 6 församlingar, hvaribland Swede Home är den största och äldsta. De äro belägna inom Polk och York counties, där de naturliga fördelarna äro ungefär de samma som för öfrigt i de östra delarna af staten. Från början hade svenskar af andra trosbekännelser bosatt sig i

dessa trakter, hvaraf det torde förklaras, hvarför icke några flera större lutherska församlingar kunnat uppstå. Goda lutherska arbetare hafva dock icke saknats, äfven innan Nebraska-konferensen fick sin självständiga tillvaro.

Alldenstund ett litet barnhem från Fogelströms dagar varit förenadt med diakonissanstalten i Omaha, så dröjde konferensen med att upprätta något eget barnhem, utan bidrog hvad den kunde för barnhemmet i Omaha. Men sedan 1909 har konferensen på allvar börjat arbeta för eget barnhems inrättande. Man bestämde, att denna inrättning skulle bli ett s. k. "Receiving Home", och att det skulle förläggas till Stromsburg, i all synnerhet som församlingen därstädes hade visat största intresset för saken och utlofvat $3,415, om hemmet förlades därstädes. Vid konferensmötet 1913 rapporterades, att hemmets byggnader till en kostnad af $7,511.90 voro uppförda, och att hemmet blifvit ändamålsenligt möbleradt och redan börjat sin verksamhet. Ordföranden i styrelsen, doktor Carl A. Hemborg i Stromsburg, säger i sin rapport: "Det har varit både ansvarsfulla och trägna bestyr, som byggnadskommittéen och den exekutiva kommittéen haft om händer under byggnadsperioden, men allt har gått väl igenom. Företaget har ock rönt uppoffring och kärlek af vårt folk, för hvilket vi känt oss uppmuntrade och tacksamma, hvadan det är med nöje som vi härmed redogöra för denna anstalts grundläggningsarbete, på samma gång som vi hysa den förhoppningen, att vårt folk vill fortfarande understödja denna plantering".

Genom upprättandet af ett eget barnhem i Stromsburg ville konferensen icke undandraga synodens barnhem i förening med diakonissanstalten i Omaha sitt understöd, utan fattade det bestämda beslutet, "att de medel, som insamlas genom våra söndagsskolor för barnhemsverksamheten, insändas till konferensens kassör att af honom fördelas mellan konferensens barnhem och synodens barnhem i Omaha så, att två tredjedelar tillfalla konferensens barnhem och en tredjedel synodens barnhem".

Statistiska uppgifter för Stromsburg-distriktets församlingar: Swede Home, den äldsta och folkrikaste församlingen, hvilkens pastor är Carl A. Swärd, har kyrka och boställe, som värderas till $16,000. Kommunikanternas antal är 244 och hela folkmängden 425. Hela utgiftsstaten för kyrkliga och välgörande ändamål för året (1913) gick till $3,144.18.

Bethesda, York co., hvars pastor är S. E. Selander, daterar sig ifrån 1874, har kyrka och boställe, värda $5,000. Kommunikanterna äro 80 och folkmängden 123. Dess hela utgiftsstat är $887.87 för året (1913).

Fridhem i Hordville, organiserad 1880, där A. G. E. Rydquist är pastor, har kyrka och boställe, värderade till $13,000. Kommunikanterna äro 119 och folkmängden 188. Alla utgifter för senaste året gå till $1,500.

Salem, i Stromsburg, organiserad 1888. I denna församling är Carl A. Hemborg, D. D., pastor. Kyrka och boställe äro uppförda till ett värde af $10,300. Kommunikanterna äro 100 och hela folkmängden 200. Utgifterna för alla kyrkliga och välgörande ändamål för senaste året (1913) gå till $1,948.61.

Concordia i Greeley äger både kyrka och pastorsboställe till ett värde af $5,000. Har 58 kommunikanter och en folkmängd af 114. Utgiftsstaten för senaste året går till $479.01. Församlingen är för närvarande vakant.

St. Paul i Osceola stiftades 1903, har både kyrka och boställe, värda $9,300. Den har 130 kommunikanter och en folkmängd på 200. Senaste årets (1913) utgiftsstat gick upp till $1,856.90. Dess pastor är N. Anton Nelson. Pastorernas i detta distrikt födelseort i Sverige är: i Småland 3, i Halland 1 och i Västergötland 1.

4. *Wakefield-distriktet* är ett stort distrikt med 11 församlingar, hvilka ligga spridda i flera counties i nordöstra delen af Nebraska, samt några i Södra Dakota. Sex af dessa församlingar, som hafva mer än ett hundratal af kommunikanter, äro Tabor i Wausa med 530, Salem i Wakefield med 398, Salem i Platte co. med 352, Concordia i Concord med 231, Zion i Newman Grove med 112. De öfriga 5 ha ett mindre kommunikantantal. Pastorerna i distriktet äro 7, näml. den på fältet gamle veteranen Anders S. Becklund, J. T. Kraft, J. P. Borg, P. Pearson, O. A. Johnson, Oscar Purn (numera afflyttad till Chicago), och J. J. Richard. Endast två församlingar rapporteras såsom vakanta, men sedan 1913 har den gamle kämpen Carl G. Olson flyttat tillbaka till sitt forna fält, eller egentligen till Genoa, från Duluth, Minn.

Många af synodens välbekanta pastorer hafva under längre eller kortare tid arbetat på detta fält, och resultatet kan man säga är mycket uppmuntrande. Församlingarna äro som sagdt 11, kyrkorna 6 och boställena 7. Värdet af kyrkoegen-

domen går till $108,000; kommunikanterna äro 2,042, hela folkmängden 3,053, och utgifterna till kyrkliga ändamål och kristlig välgörenhet för året 1913 äro $29,173.27. De flesta af församlingarna äro landtförsamlingar.

5. *Kearney-distriktet.* 14 församlingar höra till detta distrikt, äro kringspridda öfver flera counties och hafva följande namn: Saron, Saronville; Stockholm, Shickly; Gethsemane, Edgar; Bethania, Axtell; Bethel, Holdrege; Immanuel, Scandinavia; Fridhem, Funk; Falun, Norman; Nazareth, Minden; Vestlanda, Bertrand; Adullam, Phelps Co; Kearney; Maria, Hershey; Betfage, Axtell.

Den äldsta daterar sig från 1872, näml. Saron i Saronville, och den yngsta, Betfage i Axtell, från 1911.

Bethania i Axtell och Bethel i Holdrege, den förra med 462 och den senare med 360 kommunikanter, äro de största i distriktet. Äfven i dessa trakter kommo många svenska nybyggare af annan trosbekännelse att slå sig ner, hvilket blef i mer eller mindre mån ett hinder för uppkomsten af lutherska församlingar. På sådana trakter synes det gemenligen gå så, att den främmande elden måste nedbrinna, innan människorna kunna stanna och börja komma till besinning.

Kyrkorna inom detta distrikt äro 13 och pastorsboställena 8. Hela värdet af kyrkoegendomen är $120,645. Kommunikantantalet 2,232, hela folkmängden 3,158, och utgiftsstaten $30,-861.51.

Pastorerna i distriktet äro: A. P. Green, Christopher Th. Carlson, C. A. Lönnquist, Joel Olsenius, O. G. Berg, Jesper Holmquist, F. J. Ellman, K. G. Wm. Dahl. Pastor Dahl har i Axtell börjat en församling och på samma gång en inre missions-anstalt och "satt såsom sitt mål att upprätta en större anstalt för vårdandet af sinnessvaga, fallandesjuka och idioter. I samband härmed ämnar han ock upprätta en diakonanstalt". Saken synes med kärlek omfattas i vida kretsar, och 3 olika hyddor för de lidande äro allaredan uppförda och i verksamhet.

6. *Cheyenne-distriktet* ligger på västra gränsen af Nebraska och sträcker sig inåt Wyoming. Där äro 7 organiserade församlingar, om man kan kalla dem församlingar, ehuru de utgöra icke mer än predikoplatser. Hela denna trakt omfattar en del af den fordom så farliga "Amerikanska öknen". Det är ett land, som icke lämpar sig för åkerbruk, utan består af betesmarker mellan de större eller mindre sandkullarna. Där ha en

del svenskar slagit sig ned för att idka boskapsskötsel och lefva ett slags "cowboy-lif", och icke så få sägas vara tämligen förmögna. Icke alla ha förgätit Herren i främmande land, utan hafva byggt sig 4 kyrkor, som anses vara värda $10,750 . Kommunikanterna uppgifvas till 71 personer. Det finns ock en pastor i detta märkvärdiga land, hvilkens namn är John P. Samuelson, född 1869 i Rydaholm, Småland. Han kom till Amerika 1870, genomgick synodens skola i Rock Island och prästvigdes därstädes jubelåret 1910. Han bor i Chappell i Cheyenne co., Nebraska, och gör därifrån sina vidsträckta resor för att uppsöka de arma fåren med evangelii skatter. Gud välsigne den mannen!

* * *

Jag afslutar min ofullständiga teckning af Nebraska-konferensen med några utdrag ur de två senaste rapporterna af såväl den hemförlofvade, som den nuvarande konferenspresidenten. Pastor Fredrik N. Swanberg dog i Holdrege, Nebr. den 16 april 1913. Hans död kom hastigt och oförväntadt och gjorde ett djupt intryck både på konferensen och synoden. Med anledning däraf säger hans efterträdare i ordförandeämbetet, pastor C. F. Sandahl, i sin rapport af den 16 april 1914: "Vidare tänka vi på den förlust, vår konferens lidit, i det att jämnt ett år sedan i dag vår älskade president, pastor F. N. Swanberg, helt hastigt afled. Det plötsliga sorgebudet verkade nedstämmande på oss alla, helst som döden kom utan något förebådande sjukdomsfall. Broder Swanberg var en vänsäll personlighet, trofast ämbetsbroder, begåfvad predikant, öm själasörjare, stark samfundsman, kraftig konferenspresident. Under hela sin prästerliga tid, hvilken sträcker sig till en tidrymd af 30 år, och något dessförinnan såsom kateket, hade han verkat inom Nebraskas område, och han var vid sin död den ende kvarvarande pastor, som var med vid Nebraskakonferensens stiftande. Gärna skulle vi velat hafva honom ibland oss ännu i många år att med sina mognade råd och sin rika erfarenhet vara oss till hjälp och ledning, men när nu den store Öfverherden har kallat honom hem till den sabbatshvila, som står åter för Guds folk, böja vi oss ödmjukt under denna Guds skickelse. Underbara äro Herrens vägar med oss en och hvar, oftast äro de fördolda, fastän nåd och trohet teckna dem, men på ett särskildt underbart sätt ledde den käre Guden den hemförlofvade broderns lefnadsöden, och fastän vi djupt känna saknaden efter honom, kunna vi dock med allt skäl tacka Herren för den tid, vi fingo äga honom ibland oss, samt lyck-

önska honom öfver att hafva hunnit den sälla hamn, dit jordens sorg ej når. Hvile han i frid!"

Pastor Swanberg var en vaken och insiktsfull konferenspresident; han märkte de insmygande farorna, som ville inträngа i församlingarna, och hade frimodighet att nämna dem vid namn och varna för dem, men han gjorde det på ett hofsamt och dock allvarligt och kärleksfullt sätt, så att ingen hade orsak att stöta sig därpå. Några exempel härpå vill jag anföra ur hans sista rapport i lifvet, som han afgaf i Concord, Nebr., den 13 mars 1913: "Det var en tid icke så långt tillbaka i vårt samfunds historia, då det ansågs för en lycka och heder att få mottaga ett större kyrkligt möte. Vid slutet af synodal- och konferensmöten var det ofta en täflan mellan församlingarna om hvilken som skulle få den glädjen att mottaga nästa möte. Den tiden synes vara förbi. Synoden annonserar för plats till sommaren, och vår egen konferens har redan under ett par år saknat inbjudningar och måst bedja om härbärge för sina möten. Concordia-församlingen, som står i begrepp att i den närmaste framtiden bygga en ny och större kyrka, och som hade ämnat att sedan inbjuda konferensen dit, beslutade att redan nu inbjuda den husvilla konferensen till sitt kyrkliga hem. Det är därför med tacksamhet till församlingen och dess pastor, som vi samlas här i dag."

Se här ett exempel på huru allvarligt han varnade för falska läror, som äro så gängse i våra dagar: "Farliga och kraftiga villfarelser är vår tid uppfylld af, och de finna en väl beredd jordmån bland många af vårt lands protestanter och dess lösa befolkning. Den romersk-katolska kyrkan med sina villfarelser förblir sig lik, men berör oss mindre. Det är därför ett under och en stor nåd, att våra församlingar blifvit bevarade för villfarelser, och att hvarje pastor kan säga om sin församling, att den är bekännelsetrogen, så långt som den uppskattar vår sköna evangeliska bekännelse. Men råder okunnighet, så är denna med nödvändighet en frukt af likgiltigheten, ty nog läres och predikas Guds ord rent och klart ibland oss, Herren till pris. Att en och annan torde ha fallit offer för den s. k. Christian Science, en af den yttersta tidens förföriska djäflaläror, vet jag dock vara fallet. I Russells fördärfliga böcker har en och annan fått syn på det Kristus-förnekande och kristendomsupplösande i desamma, men huru mycken skada de åstadkommit bland de obefästa, vet väl endast Gud. I en berättelse säges, att dessa böcker äro mycket spridda i försam-

lingen, och att dessa fördärfliga läror dessutom hämtas från en mängd tidningar."

Men med afseende på att man med ren lära kan bedraga sig själf, hvilket är ett ord i sinom tid, säger han: "Församlingarna erhålla intyg om yttre sedlighet. Likväl står man synbarligen bäfvande inför frågan om det kristliga lifvet, "det fördolda lifvet med Kristus i Gud". Att endast Gud kan rätteligen döma därom, är sant. Att blott Herre-ropande och fromt tal icke är säkert kännetecken på andligt lif, är ock visst. Att å andra sidan det allmänna deltagandet i gudstjänsterna och den kristliga verksamheten berättigar oss att hoppas godt, kan icke heller nekas. Herren har ju ock lofvat, att hans ord icke skall återkomma fåfängt. Men kunna vi ändå vara riktigt tillfreds? Utvisar hela vårt kyrkliga lif och verksamhet, att Guds rike och hans rättfärdighet är målet för vår sträfvan? Att vi lida af världslighet och ytlighet, och att vi äro i fara att sätta kyrklighet i stället för andligt lif, kunna vi väl icke dölja för oss. All denna rastlösa sträfvan för våra många verksamhetsgrenar är måhända mångenstädes blott mekanisk och saknar lifvet såsom sin drifkraft. Beslut och resolutioner kunna icke här hjälpa oss. En sann botfärdighet och ödmjuk bön till lifvets Herre, att han sänder sin lifgifvande Heliga Ande, är hvad vi behöfva". Ett par citat i detta sammanhang: "Predikan är, tyckes mig, för församlingen nästan allt. Däröfver har jag sörjt, ty gudstjänstbesökens betydelse förringas därigenom. Och somliga låta sig fostras till dåliga kyrkobesökare, då prästen ej längre genom sin predikan förmår att skänka nyhetens behag åt kyrkobesöket". Ett annat: "Här äger ett egendomligt förhållande rum, att de, som bekänna sig såsom kristna, äro själfva smittade af en säregen känslokristendom, besmittad med hyperevangelism. Kraftigt förmanande till lif i Kristi efterföljd, till syndens afläggande, betraktas af vissa såsom stickord. Man vill må så godt".

Endast en punkt till är här rum att citera, och den rörer språkfrågan. "Språkfrågan spelar en större roll i fråga om det uppväxande släktets fostran och vårt unga folks tillvaratagande, än vi kanske varit villiga att medgifva. Detta sakläge må bero på stora försummelser, vi måste i alla fall se sakerna sådana de nu äro. Tiden är kommen, då vi i somliga af våra församlingar äro alldeles tvungna att möta krafvet på engelska språkets användande, såvida vi icke vilja göra stora

och oersättliga förluster. Detta gäller i första hand Omaha stad. Exempelvis har en engelsk luthersk församling i Omaha, tillhörande General-synoden, bland sina omkring 900 kommunikanter 240 med alldeles tydliga svenska namn. Antagligen ökas denna siffra genom många med amerikaniserade namn. Alla skandinaver medräknade, består den församlingen ungefär till hälften af skandinaver, möjligen mer. Dessa uppgifter äro tagna ur den församlingens tryckta medlemslista. En mängd af vårt folk tillhör säkert andra engelska församlinger i staden. Däraf synes, att vi redan alltför länge försummat oss med afseende på engelsk luthersk verksamhet i Omaha".

VII—VIII. California- och Columbia-konferenserna.

Dessa två konferenser hafva båda uppväxt ur en och samma föregående organisation, som kallades "Pacific-konferensen", och hafva för öfrigt så mycket gemensamt, att de kunna ställas under en rubrik. De äro båda belägna på västkusten, och den natur de lefva och verka uti har i flera afseenden någon likhet med hvarandra.

Västkusten är ett stort begrepp, ty det omfattar till sitt omfång staterna California, Oregon, Washington och delar af Idaho inom Förenta staterna samt British Columbia inom Britiska Amerika. Man anar visserligen, att Förenta staterna är ett stort land, men först då man reser från Atlantiska hafvet tvärs öfver kontinenten till Stilla hafvet, får man inse och erfara verkligheten af denna aning. Den västra hälften af vårt land är i många afseenden olika den östra halfvan. I allmänhet kan man väl säga, att Amerikas natur eller anblick är mera storartad än idyllisk; men detta intryck gör sig mera gällande i västra delen af vårt land. Där har man tusenmila sammanhängande bergsträckor med bergtoppar här och där, som äro, flera af dem, mer än 14,000 fot höga och beklädda med en evig snö. Där finnas dalar flera hundra mil långa och 40 till 80 mil breda, storartade floder och vattenfall. Där äro stora, högländta slätter och platåer och lava-fält, på hvilka ingenting vidare växer, och där finnas stora skogar af utomordentligt högväxta barrträd af olika slag, o. s. v. Där är ock ett annat klimat och andra årstider än öster om bergen; man har egentligen icke mer än två årstider, den torra och den våta, och därefter måste jordbruket och mycket annat rätta

sig. Det hör icke till det ovanliga, att man på vissa ställen på västkusten kan få bevittna en snöstorm midt i det skönaste solväder. Berget Hamilton t. ex., som ligger väl ej stort mer än 25 eng. mil från San Jose, hade en ganska ansenlig snöstorm, som jag själf såg nyåret 1886 från San Jose, där vi hade riktigt skönt och varmt solväder. Jordbäfningar äro icke ovanliga på västkusten, och den som för några få år sedan så väldigt ramponerade San Francisco känner man allmänt till. En af de gamla vulkanerna i norra Kalifornien, Lassen Peak, hvilken man ansett för alltid slocknad, har nyligen börjat igen att utspy eld och lågor. De öfriga många slocknade vulkanerna kunna möjligen göra detsamma, när Herrens tid kommer. För öfrigt kan i korthet nämnas, att alla delar af västkusten hafva sina särskilda rika resurser af guld, silfver, stenkol och andra mineralier och en rik jordmån, där man får regn eller har konstbevattning; goda tillfällen finnas för fruktodling, för skogsafverkning, för fiske, för uppfödande af kreatur, m. m.. Men det finnes ock stora ödemarker, som troligen icke blifva annat än ödemarker.

Om svenskarnas bosättning på västkusten.

Rörande detta ämne har något blifvit sagdt i det föregående vid behandligen af Augustana-synodens hemmissionsverksamhet, och jag behöfver här endast påminna om att de svenskar, som först satte sig ned i de uppväxande hamnstäderna, voro sjöfolk, isynnerhet sådana män, som icke ha något egentligt fädernesland, utan äro hemma på hafven och hafskusterna hvar som helst och förena sig, med eller utan äktenskap, med kvinnor af hvilken nation som helst. Dessa sjöbussar, som på många ställen äro föregångare till en bättre civilisation och ordnadt samfundslif, äro naturligtvis icke att förväxla med senare tiders sjöfolk och immigranter, utan utgöra en klass för sig själfva. Få af dem hafva någonsin kunnat vinnas för fädernas kyrka och religion. Men den stora guldfebern 1849 och 1850 förde icke så få svenskar till Kalifornien. En del af de svenskar, som kommo med pastor L. P. Esbjörn 1849 till Andover, Ill., reste samma år eller året därpå till Kalifornien för att gräfva guld. Äfven några andra svenskar kände jag, för det mesta unge män från Jönköpings län, som uppehöllo sig i nuvarande Brockton, Mass., och som reste vid samma tid öfver Panama-näset till Kalifornien. Dessa guldgräfvare bildade visserligen icke några svenska kolonier på västkusten,

utom en och annan som bosatte sig där, men det kan sägas, att de öppnade vägen till den aflägsna landsändan och ådagalade möjligheten att resa dit, och deras berättelser om Kaliforniens rika resurser och sköna klimat lockade icke så få ungkarlar och äfven familjer att flytta dit ut. Men det var först efter kriget och sedan en och därefter flera järnvägar blifvit byggda ut till kusten, som någon större utflyttning dit af svenskar kan sägas hafva skett.

Vi hafva redan blifvit något bekanta med det banbrytande arbetet genom särskildt pastor P. Carlson och andra, innan någon konferens kunde komma till stånd. Den äldsta församlingen på kusten är Immanuel i Portland, Oregon, hvilken organiserades 1879. Men det dröjde ännu i flera år, innan en konferens kunde organiseras.

Pacific-konferensen.

Ehuru jag flitigt sökt, har jag ej kunnat öfverkomma mer än ett enda exemplar af Pacific-konferensens referat öfver sina förhandlingar. På titelbladet står: "Referat öfver förhandlingarna vid Pacific-konferensens ordinarie möte i San Francisco, Cal., den 11—14 mars 1892". Däraf kan man förstå, att det förut hållits flera möten, och detta är hvad man finner af synodens protokoller. Så tidigt som 1884 finner man ett "Västkustens missions-distrikt". Detta distrikt hade då 9 församlingar, hvilka voro: Immanuels, Portland, Oregon; sv. ev. luth. församlingen i Astoria, Oregon; sv. ev. luth. församlingen i Cordelia, Idaho; Bethesda-församlingen i Skagit, Washington Terr.; Ebenezer, San Francisco, Cal.; Zions-församlingen, Salt Lake City, Utah; finska ev. luth. församlingen i Astoria, Oregon; Elims-församlingen i Vancouver, Washington Terr. Kyrkorna, sådana de voro, uppgifvas till 7, men i Bethesda, Skagit, var ingen kyrka, och i Salt Lake City fanns endast en tomt och ett litet boningshus, som hade blifvit inköpt för kyrkligt ändamål.

Prästerna voro: J. W. Skans i Portland, J. J. Hoikka i Astoria, P. Carlson i Cordelia och Moscow, Idaho, G. A. Anderson i Tacoma, Wash., J. Telleen i San Francisco, L. O. Lindh i Elim, Vancouver, W. T. Kommunikanterna i dessa 9 församlingar voro endast 437.

År 1885 rapporterades 15 församlingar, 8 kyrkobyggnader, 741 kommunikanter, och hela folkmängden uppgafs till 1,159 och med samma pastorer.

År 1886 rapporterades 17 församlingar med 10 kyrkor och 2 pastorsboställen till ett värde af $57,402.84, hvarpå hvilade en skuld af $25,536.29. Kommunikanterna voro 890 och hela folkmängden 1,205.

Prästlistan hade nu förändrat sig något och hade följande utseende: Skans, Peter Carlson, G. A. Anderson, J. Telleen och L. O. Lindh voro kvar på sina förra platser, men J. J. Hoikka hade flyttat. De nya pastorerna, som hade kommit på fältet voro: J. A. Krantz, Salt Lake City, Utah; F. A. Linder, San Jose, Cal; C. M. Rydén, Marshfield, Oregon.

År 1889, då synoden sammanträdde i Rock Island och Moline, Ill., inrapporterades Pacific missionsdistrikt såsom konferens. Således måste ett ordentligt organisationsmöte hållits antingen under senare delen af 1888, eller före synodalmötet 1889, eller också var förändringen från missionsdistrikt till konferens blott en namnförändring. Det senare synes mera sannolikt, när man ser på ombudslistan för 1889 från den nya konferensen. Ombuden voro: Pastorerna Skans, P. Carlson, J. Telleen, P. A. Fair för San Jose; E. Norelius för Templeton, (hvilket är ett obegripligt misstag); A. M. L. Herenius för Kingsburg; P. A. Edquist för Los Angeles; J. A. Krantz för Salt Lake City, Utah, och F. A. Linder för Ogden, Utah.

Den rapport, som då afgafs och som omfattade året 1888, visar, att det då var i den nya konferensen 22 församliingar, 12 kyrkor, 2 boställen; värdet af kyrkoegendomen $89,057; 1,020 kommunikanter och hela folkmängden 1,713. Pastorerna på fältet voro då: J. W. Skans, P. Carlson, G. A. Anderson, J. Telleen, P. A. Fair i San Jose, Cal., A. Swärd i Marshfield, Ore., A. M. LeVeau i Oakland, Cal., A. M. L. Herenius, Kingsburg, Cal., P. A. Edquist i Los Angeles, Cal., S. G. Youngert, Spokane Falls, Washington. Herenius och Youngert betjänade såsom studerande församlingarna.

Synodalpresidenten, pastor S. P. A. Lindahl, lämnar i sin årsrapport 1890 följande notis om den nya konferensen: "Pacific-konferensen är den yngsta medlemmen i synodens sjutaliga konferens-familj. Den är ock den svagaste. Vid förlidet års synodalmöte räknade den 22 församlingar med ett sammanlagdt kommunikantantal af 1,020. Under det gångna året hafva dessa siffror ändrats, men jag saknar de bestämda uppgifterna därom. Pastorernas antal är för närvarande 11. Församlingarna äro jämförelsevis små och fattiga. Det långa afståndet dem emellan gör det merendels o-

möjligt att förena sig om lärare, hvilket betydligt försvårat verksamheten. Samma orsak har i år hindrat konferensen från att kunna hålla ett lagligt möte. Det fält, denna konferens omfattar, sträcker sig längs hela västkusten från Mexico till Alaska och innefattar staterna Kalifornien, Oregon, Washington och Idaho Territory. Med få undantag arbeta bröderna under verkliga umbäranden på detta vidsträckta fält med en förvånande kraft och ihärdighet. Nya missionsstationer upptagas, församlingar bildas och kyrkor byggas. Det nödiga understöd, Pacific-konferensen med rätta väntat från de äldre konferenserna, har under året nästan uteblifvit; men det oaktadt har arbetet fortgått med märkbar välsignelse".

Samma år finner man några förändringar i pastorslistan. J. Telleen är borta och prof. C. M. Esbjörn har kommit i hans ställe i Ebenezer-församlingen i San Francisco. L. O. Lindh har kommit tillbaka till Elim med postoffice-namnet Hockinson, Washington; Erik Hedeen är i Seattle. Efter dessa förberedande underrättelser kunna vi nu öfvergå till Pacific-konferensens möte 1892 för att närmare lära känna denna vidsträckt tilltagna konferens.

Pacific-konferensens möte 1892.

Detta möte ägde rum den 11 mars 1892 i Ebenezer-församlingens kyrka i San Francisco, och voro följande församlingar representerade: Portland af pastor J. W. Skans, Tacoma af G. A. Anderson, San Francisco af C. M. Esbjörn och K. O. Ljungman, San José af P. A. Fair, Oakland af A. M. LeVeau och H. Olson, Templeton of J. A. Levin, Los Angeles af P. A. Edquist och C. Sebelius. Riverside af J. N. Brandelle, Marshfield af C. Myrén.

Af den afgående ordföranden pastor J. W. Skans' årsberättelse får man en god öfverblick af Pacific-konferensen i allmänhet vid denna tid, hvarför jag här meddelar den i sin helhet:

"Till ärade Pacific-konferensen!

Nåd och frid!

"Väl är jag arm och fattig, men Herren försörjer mig". Ps. 40:18. Dessa ord uttrycka, hur Pacific-konferensen i mer än ett afseende känner sig, då den betraktar sig i jämförelse med de andra konferenserna. Men vår stora tröst har varit, att Herren försörjer oss alla. Att vi mången gång hafva varit

bedröfvade och modfällda, då vi sett våra ringa tillgångar på män och medel för vårt stora arbetsfält, må ingen förundra sig öfver. Men vi sörja icke såsom de, hvilka icke hafva något hopp, ty vi förtrösta på Herren, att han skall gifva både män och medel för att kunna fortsätta verksamheten, hvilken i Herrens namn är börjad. Må vi i tron hålla oss till honom, vara trogna i vår kallelse och lita på hans löfte, så blir allt väl.

Som konferensen är delad i tvenne distrikt, vill jag i min berättelse framhålla dem hvar för sig.

Norra distriktet, hvilket innefattar staterna Oregon, Washington och Idaho, har hållit tvenne möten sedan konferensmötet i Seattle. Första mötet hölls i Portland i februari månad och det andra i Moscow i oktober, då vi hade glädjen att ibland oss se synodens president, past. P. J. Swärd. Båda mötena voro kära och uppbyggliga för oss.

I Moscow har pastor P. Carlson arbetat med mycken ifver och framgång i snart sex år. Församlingen, som under hans vistelse därstädes byggt kyrka, har under det gångna året gjort sig skuldfri och tänker nu på att anskaffa prästhus, tornklocka, m. m. Pastor Carlson har äfven sträckt sin verksamhet till kringliggande platser, där landsmän funnits. I Vollmer har han varit församlingen behjälplig med att bygga kyrka, på hvilken hvilar en skuld af endast $175.00 Hela kyrkoegendomen är värd $1,000.00. Detta visar ett vackert prof på uppoffring och nit inom församlingen för Herrens sak. Äfven om den lilla Cordelia-församlingen, belägen ett stycke från Moscow, har pastor Carlson haft omsorg. Det är glädjande att höra, att dessa trenne församlingar icke allenast hafva byggt sina egna kyrkor, utan att begära hjälp från annat håll, utan ock det, att pastor Carlson arbetat under många försakelser på detta fält, som nu synes hafva en lofvande framtid för sig, i det att mycket folk alltjämt inflyttar till dessa trakter. Han har med tystnad umburit och i stillhet arbetat i Herrens vingård. Han har nu afsagt sig vården af dessa ofvannämnda församlingar på grund af hög ålder och svag hälsa. På senare tiden har han med stor möda kunnat predika, och vissa söndagar har detta måst ske i sittande ställning. Må Herren stärka hans krafter, på det vi ännu en tid måtte få behålla honom ibland oss. Till pastor Carlsons efterträdare är teol. stud. C. A. Ramstedt kallad, och vår innerliga önskan är, att han må anse det i öfverensstämmelse med Guds vilja att antaga kallelsen. Han var, under skolferierna, pastor

C. H. Södergren, 1840—1905.
C. G. Widén, 1851—1907.
C. J. Beckman, 1862—1907.
A. Aaron, 1862—1907.
C. G. Nelson, 1882—1905.
A. J. Rodell, 1864—1906.
J. A. Sandell, 1870—1907.
C. A. Engstrand, 1863—1906.
C. J. Maxell, 1852—1905.
C. V. Vestling, 1845—1907.
P. Wedin, 1835—1907.
P. Almgren, 1863—1906.

AFLIDNA PASTORER.

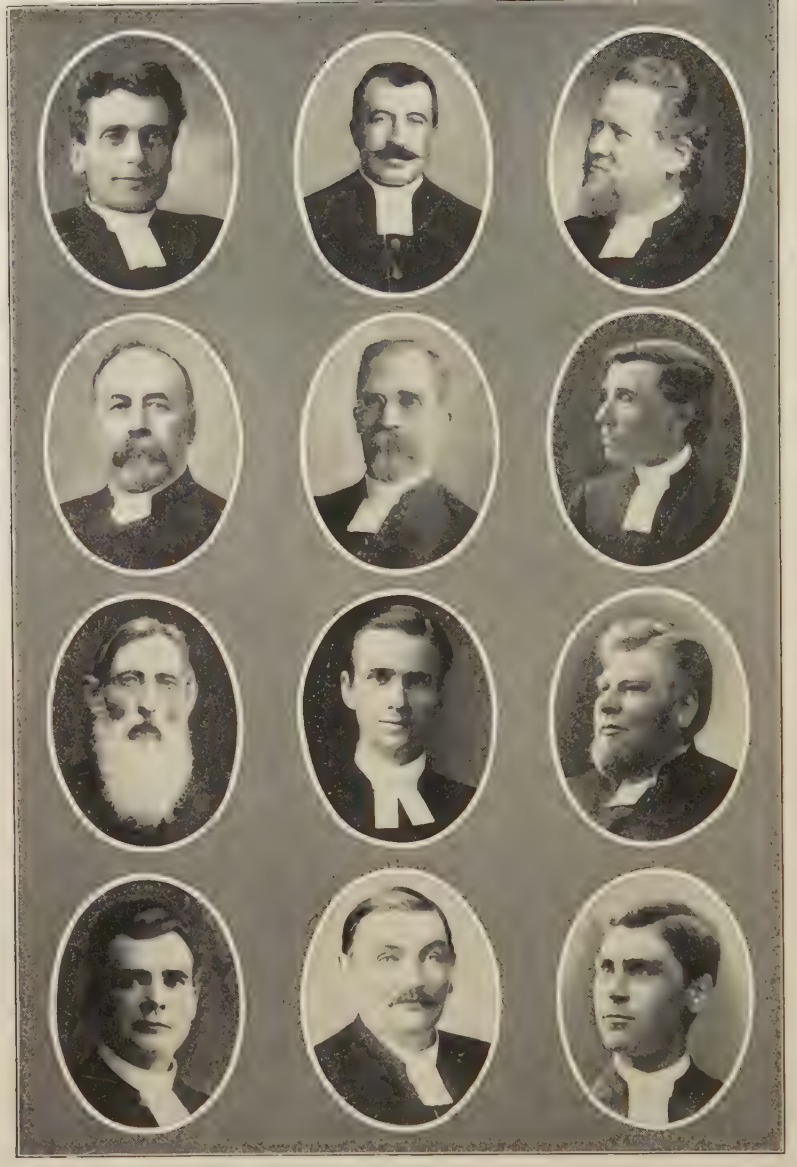

K. N. Rabenius, 1862—1909. Joseph Knanishu, 1862—1909. C. A. Evald, 1849—1909.
C. A. Hultkrans, 1859—1915. T. O. Linell, 1843—1908. J. Franzén, 1850—1908.
C. L. Bäckström, 1839—1909. E. J. Sanders, 1872—1908. J. Wikstrand, 1840—1907.
Otto Hallberg, 1859—1909. A. F. Tornell, 1844—1910. K. J. Erkander, 1854—1909.
L. O. Lindh, 1838—1910. F. A. Törnquist, 1841—1877. S. A. Sandahl, 1854—1910.

AFLIDNA PASTORER.

Carlson behjälplig med predikoverksamheten förliden sommar.

Till Spokane har pastor C. P. Rydholm antagit kallelse. Församlingen fick dock ej länge behålla honom ibland sig, emedan han enträget blifvit ombedd att i Rock Island vara behjälplig vid utgifvandet af den nya sångboken. Under hans frånvaro skötes församlingen af studerande Carl Chindblom. Församlingen, som gått stadigt framåt, ehuru det varit mycket hårda tider, har genom en tornbyggnad betydligt förskönat sin kyrka. Må församlingens herde snart återvända för att stanna hos sin hjord.

Till La Conner hafva vi ännu icke lyckats få någon lärare; många försök hafva blifvit gjorda, men utan framgång. Nu senast är teol. stud. Jos. A. Anderson kallad. Må han komma! Församlingen, som nu fått sin kyrka färdig, längtar att snart få en lärare till sig, och fastän liten, är hon dock villig att bidraga det mesta till lärarens underhåll. Må Herren snart sända henne en herde.

När pastor Erik Hedeen nedlade verksamheten i Seattle förliden vår, kallades stud. Alfred L. Scott att med Guds ords predikan uppehålla församlingsverksamheten. Han anlände följande juni månad och stannade på enträgen begäran af så väl församlingen som distriktet till årets slut. Hans arbete har varit till mycken välsignelse för församlingen. Teol. stud. Martin Larson, som nu kallats att blifva församlingens lärare, har antagit kallelsen och väntas tillträda verksamheten i nästkommande månad efter erhållen ordination. Församlingen har insändt begäran om $400.00 bidrag ur missionskassan för lärarens underhåll. Vi hafva skäl att tro, att Seattle i en snar framtid skall äga en framåtsträfvande sv. luth. församling.

I Tacoma verkar pastor G. A. Anderson med trohet och nit. Församlingen har tillväxt i yttre och inre hänseende, och arbetet, som här blifvit nedlagdt, har burit rika frukter. Pastor Anderson har besökt församlingarna i Bothell och La Conner så ofta som möjligt. Vid Sundet behöfdes stationerade tvenne arbetare till, utom den som kommer till Seattle, för att såsom sig bör taga hand om fältet, ty här finnas många af våra landsmän.

I Astoria har det sett mörkt ut, allt sedan pastor J. J. Hoikka lämnade platsen. Församlingen har minskats med hvarje år, och endast få besök ha under året kunnat gifvas den. För-

samlingen har nu sålt sin gamla kyrkoegendom och köpt en fördelaktigare kyrkotomt med ett litet boningshus uppå för $1,500.00 Äfven har den tillsammans med finska luth. församlingen kallat sin förre lärare pastor J. J. Hoikka att såsom förr betjäna dem med Guds ords predikan. Den finska församlingen har ock gått igenom hårda tider. Den har visserligen haft predikanter tidtals, men något verkligt uppbyggande af församlingen har det dock ej varit. Deras lilla kyrka blef äfven förliden höst förstörd af stormen, så att den måste nedrifvas. De ämna nu till sommaren bygga sig en ny kyrka. Vi önska och hoppas, att det är Guds vilja att uti pastor Hoikka sända dessa församlingar en trogen herde.

Hvad verksamheten i Portland beträffar, får jag blott säga, att vi hafva sträfvat framåt. Församlingen har tillväxt, såsom jag hoppas, icke blott i yttre, utan äfven i inre hänseende. Förlidet år upptog församlingen missions-verksamheten i Albina på allvar, i det att en kyrkotomt inköptes för $950.00 och ett kapell uppfördes för $339.00. Alltsammans uppgår således till $1,349.00. Så ofta det är mig möjligt, predikar jag därstädes på söndagseftermiddagarna kl. 3. Förliden sommar kallade församlingen stud. J. M. Rydman från Rock Island att under ferierna vara mig behjälplig med verksamheten i och omkring Portland. Han var mig och församlingen till mycken hjälp. Med Albina såsom hufvudstation för en missionspastor har verkställande kommittéen kallat teol. stud. C. J. Beckman. På honom faller då äfven att taga vård om Valby-församlingen i Morrow co., östra Oregon, hvilken på ett rörande sätt bedt om lärare år efter år. Må hon nu få sin önskan uppfylld. Fastän församlingen är liten, så har hon efter omständigheterna lofvat stor lön för den tid, hon får hafva lärare ibland sig. Vår innerliga önskan är, att den kallade må antaga kallelsen. Ökas nu, såsom vi hoppas, våra arbetskrafter, kunna församlingarna i Skamokawa och Mist få flera predikobesök, än de hittills fått under året.

Elim-församlingen i Clarke co., Washington, har varit vakant alltsedan förliden vår, då pastor L. O. Lindh antog kallelse att verka för tidningen Augustanas spridning. Han är nu hemkommen för att stanna en tid.

I Marshfield fortsätter kateket H. Lundgren med nit och värma verksamheten. Församlingen har kallat präst ett par gånger sedan konferensmötet i Seattle, men utan framgång. Vi äro hjärtligt glada öfver att hafva mr Lundgren därstädes.

Må Herren välsigna hans arbete. Pastor G. A. Anderson besökte församlingen förliden sommar.

En församling har nyligen blifvit stiftad af pastor G. A. Anderson, nämligen Första svenska ev. luth. församlingen i Port Angeles, Wash., hvilken vid detta möte begär att blifva upptagen i konferensen.

Pastor E. Hedeen har afflyttat till Grove City, Minn.

Norra distriktet räknar nu 17 församlingar med 5 präster och en kateket. Fem kyrkor och ett kapell äro nästan färdiga för invigning.

Södra distriktet. I Los Angeles har verksamheten under ledning af pastor P. A. Edquist gått stadigt framåt, och församlingen har förkofrat sig i både yttre och inre mening. Kyrkoskulden har förminskats. Under tiden pastor Edquist var i östern för att samla medel till skuldens betalande, förestods församlingen af stud. J. N. Brandelle. Det är svårt att vara missionär och på samma gång bära en stor skuldbörda, som så ofta nedtrycker sinnet, så att man svårligen kan igenkänna den glade budbäraren; men kastar han bördan ifrån sig, så torde hon få ligga, till dess hon slutligen krossar någon.

Församlingen i Templeton har under det flydda året gjort en stor förlust, i det att Herren i sitt allvisa råd behagade hemförlofva hennes älskade herde och lärare, pastor A. Svärd. "Herren gaf och Herren tog, välsignadt vare Herrens namn." Herr J. A. Levin, som redan under pastor Svärds sjukdom ledde gudstjänsterna, har sedermera förestått församlingen med ordets förkunnande. Med kyrkobygget hade församlingen hunnit så långt vid pastor Svärds död, att likpredikan öfver honom kunde hållas därstädes och församlingen således för första gången, men tillika den sista tillsammans med sin älskade lärare, fick samlas i den nya kyrkan. Församlingen har sedan dess firat sina gudstjänster hvarje söndag i sitt nya tempel, hvaröfver hon fröjdar sig mycket. Hon längtar efter att snart kunna få välkomna ett Herrens sändebud. Må den gode Herden själf sända dem ett troget sådant.

Församlingen i Riverside har nu fått sin kyrka färdig och önskar få den invigd tredje söndagen i denna månad. Studerande J. N. Brandelle verkar för närvarande på denna plats.

I Kingsburg har pastor A. M. L. Herenius troget arbetat till i slutet af förlidet år, då han flyttade till New York-konferensen. Den lilla församlingen, som för närvarande är i hårda ekonomiska svårigheter, har bevisat sig äga ett uppoffrande

sinne. Den håller äfven på med att bygga ett ändamålsenligt litet prästhus, som snart torde blifva färdigt. Församlingen har, sedan deras pastor lämnade dem, hvarje söndag samlats omkring Guds ord under ledning af en af diakonerna. Vi hade hjärtligt önskat, att pastor Herenius stannat kvar i sin församling eller någonstädes inom konferensen, ty här hafva vi orsak att säga, det "säden är mycken, men arbetarna äro få".

I San José verkar pastor P. A. Fair med nit och ihärdighet. Han har besökt kringliggande platser, så ofta som detta varit honom möjligt. Församlingen är nu självfunderhållande och går stadigt framåt.

I Oakland är pastor A. M. LeVeau trogen sin kallelse i med- och motgång. Fastän många hinder ligga i vägen för församlingens utveckling, tillväxer hon dock i inre och yttre mått och torde i en snar framtid med lätthet kunna sörja för sin lärares underhåll. Kyrkoskulden har under året minskats med $300.00.

I San Francisco har prof. C. M. Esbjörn ett stort och viktigt arbetsfält. Församlingen har under sin nitiske lärares ledning tillväxt i medlemsantal och inre kraft och är således i stadigt framåtskridande. Vid den länge påtänkta och omtalade sjömansmissionen, som borde för längesedan på denna plats hafva varit en verklighet, har ännu ingenting blifvit gjordt. Må den snart komma till stånd, på det Guds rike äfven härigenom må förkofras. Herren gifve oss medel, och sände han den rätte mannen för denna verksamhet.

Församlingen i Eureka har nu glädjen att hafva stadigvarande lärare, i det att pastor C. P. Edlund antagit församlingens kallelse. Vi hoppas, att församlingen nu kommer att göra framsteg i den goda riktningen. Församlingens nya kyrka har blifvit invigd af professor C. M. Esbjörn.

Södra distriktet, som räknar 8 församlingar med 6 präster, har hållit tvenne möten förlidet år, det första i Oakland i februari och det andra, ett missionsmöte, i Templeton i november månad. Inom södra distriktet äro 3 kyrkor i det närmaste färdiga för invigning.

Ofvanstående är en kort skildring af konferensens yttre sida, så att säga. Konferensens inre ställning känner Herren bäst. Så mycket kunna vi dock säga, att gudstjänsterna hafva i allmänhet varit väl besökta och sakramenten brukats med vördnad, och där själar visa hunger efter nådemedlen, där har man ock hopp, att Herren fått börja sitt verk. I de flesta

församlingar hålles söndagsskola; hvardagsskola har endast kunnat hållas i några få församlingar och endast under en kort tid, då församlingens pastor för det mesta fått intaga skollärareplatsen. I församlingarna har i allmänhet frid och endräkt varit rådande; vid många olika tillfällen hafva de visat ett uppoffrande sinne för Herrens sak och mot dem, som arbeta ibland dem. Fastän vi äro trängda på alla sidor af hemliga och uppenbara fiender, hafva vi dock i stillhet fortsatt vår verksamhet och gått framåt i Herrens namn. Fältet står nu öppet öfverallt. Må Herren gifva oss arbetare och erforderliga medel för att kunna taga vård om fältet, som sig bör. Vår säkraste framgång beror på troheten mot Herren, ett rätt bruk af nådemedlen och ett flitigt umgänge med Herren uti bönen.

Herren gifve oss ett välsignelserikt möte! Han lede oss efter sin vilja och sitt råd!

Portland, Oregon, den 5 mars 1892.

Vördsamt

JOH. W. SKANS."

Utrymmet förbjuder att meddela flera detaljerade underrättelser i den särskilda missionsrapporten från de båda missionsdistrikten; men bland "Hvarjehanda beslut" får man den underrättelsen, att en delning af konferensen bör företagas.

KONFERENSENS DELNING.

Följande beslut angifver orsaken till Pacific-konferensens snara delning, hvarigenom själfva namnet upphörde:

"Med anledning af konferensens vidsträckta fält har den öfvertygelsen alltmer gjort sig gällande, att konferensen borde delas; frågan upptogs därför till behandling, och fattades därvid följande beslut: Beslutadt, att konferensen ingår till synoden med begäran om tillåtelse att få dela sig i tvenne konferenser; att den norra skall bestå af Oregon, Washington och Idaho, och den södra skall bestå af California, Nevada och Arizona."

Ämbetsmännen, som valdes vid detta möte, voro: pastor C. M. Esbjörn, ordförande; G. A. Anderson, vice ordförande; P. A. Edquist, sekreterare; J. W. Skans, skattmästare.

Rörande nästa möte beslöts, att det skulle hållas i mars 1893, samt att dag och plats skulle bestämmas af ordföranden och vice ordföranden. Det är möjligt, att ett sådant möte hölls,

ehuru jag ej har sett något protokoll öfver detsamma; men af synodalprotokollet för 1893 ser man häntydningar, som peka på att ett sådant möte hölls. Se sid. 75, 76.

Ehuru ingenting säges om Pacific-konferensens delning, så långt jag kan förstå, äro vid samma synodalmöte både Columbia- och California-konferenserna representerade. Under rubriken "Petitioner från konferenserna" kommer en petition från "Washington-konferensen", så lydande: "Begäres: 1) att konferensen tillåtes att ändra det af synoden bestämda namnet så, att det erhåller följande lydelse: Columbia-konferensen af Skand. Ev. Luth. Augustana-synoden." California-konferensen fick behålla sitt namn vid inträdet i synoden. Här få vi nu fortsätta med en historisk öfverblick af tvilling-konferenserna, hvilka föddes, såsom vi sett, 1893.

CALIFORNIA-KONFERENSEN.

Den började med 8 församlingar, hvilkas namn voro: Ebenezer, San Francisco; Immanuel, San José; Pauli, Oakland; Bethel, Templeton; Concordia, Kingsburg; Angelica, Los Angeles; Eden, Riverside; Eureka, Eureka. Alla församlingarna hade kyrkor; boställena voro 5. Kyrkoegendomen värderades till $54,005, och skulden därpå var $11,678. Kommunikanterna voro 502 och hela folkmängden 755. Pastorerna voro 6, nämligen C. M. Esbjörn i San Francisco, A. M. L. Herenius i San José, A. M. LeVeau i Oakland, P. A. Edquist i Los Angeles, Fred. Nibelius i Riverside, L. J. Sandén i Eureka.

California-konferensens referat för år 1914 visar, att på 21 år har konferensen ungefärligen fördubblat sig. Församlingarna äro nu 16, kyrkorna 15, egendomsvärdet $213,094, skulderna $21,674, kommunikanterna 1,712, hela folkmängden 2,411, pastorerna 12.

Det måste vara några särskilda förhållanden som göra, att det myckna arbetet och de tämligen stora penningemedel, som blifvit nedlagda på detta fält, icke lämnat större resultat under en tid af 21 år. Orsakerna därtill äro flera. Först vilja vi söka inhämta hvad vi kunna af en jämförelse mellan den förste ordförandens, C. M. Esbjörns, rapport och den senaste ordförandens, P. E. Bergs, rapport. Esbjörn börjar sin rapport med att påminna om att California-konferensen för första gången, sedan de svenska evangelisk-lutherska församlingarna i California blefvo ordnade såsom egen konferens, nu var samlad till ordinarie möte. Detta var i februari 1894 i staden

San Francisco. Med sin kända noggranna forskareblick meddelar han en ingående berättelse om tillståndet inom konferensens församlingar, fotad på de pastorala berättelser, som han emottagit af de sex pastorerna. Inledningsvis säger han: "Det svunna året har i synnerlig mån varit ett både sorgens och glädjens år. Genom det hårda ekonomiska betryck, det medfört, har det varit pröfningsrikt för hela vårt land. Äfven den kyrkliga verksamheten, som ju ock tarfvar sina yttre, jordiska medel, har därigenom nästan allestädes, mänskligt sedt, lidit mer eller mindre afbräck. Äfven inom vår krets hafva dessa finansiella missförhållanden gjort sig kända både i församlingsarbetet och för oss såsom enskilda. Det tillkommer oss icke såsom en kyrklig organisation att undersöka de timliga anledningarna till dessa bedröfliga ekonomiska förhållanden. Men såsom kristne kunna vi ej underlåta att dels känna oss tacksamma därför, att den Eviges nåd, som tillflyter oss genom ord och sakrament, trots årets finansiella svårigheter ej blifvit vänd ifrån oss, utan den kyrkliga verksamheten likväl kunnat fortgå utan egentligt afbrott inom vår del af Guds rike, dels i det påpekade bekymret så väl som i alla andra bedröfvelser skönja den allvisa rättfärdighetens finger; och om vi och hela landets befolkning blott ville fatta denna hemsökelse såsom en skickelse af Guds tuktande och fostrande hand i stället för att blott desto mera förhärda hjärtat mot alla goda gåfvors gifvare, så skulle vi väl däraf kunna hämta andligt gagn.

"Å andra sidan har det gångna året för hela den svenska lutherska kyrkan, både i fäderneslandet och i Amerika, äfven varit ett välsignelsens år genom trehundraårs-minnet af Uppsala möte 1593, hvarigenom reformationen stadfästes bland vårt folk. Med anledning däraf höllos i enlighet med Pacific-konferensens uppmaning jubelfester i alla California-konferensens församlingar liksom väl i de flesta svensk-lutherska församlingarna i världen. Den amerikansk-lutherska kyrkan hade förlidet år glädjen att få välkomma ett offentligt ombud från fäderneslandets kyrka i herr doktorn och biskopen K. H. Gez. von Schéele. På inbjudning af församlingens i San Francisco kyrkoråd aflade herr biskopen under sin vistelse i Amerika, åtföljd af pastorerna L. G. Abrahamson, C. A. Swensson och G. A. Brandelle, äfven ett kort besök inom California-konferensen, därunder en stor jubelfest hölls i San Francisco torsdagen den 29 juni och en andaktsstund följande dag i Oak-

land. Säkerligen har allt detta reformationsfirande redan i sin mån blifvit till rik välsignelse genom att hos de tänkande bland vårt folk i allmänhet stärka medvetandet af den evangelisk-lutherska trons och bekännelsens betydelse. Verkningsrik torde ofvannämnda officiella beskickning från moderkyrkan i Norden med tiden komma att bevisa sig genom ett fortgående förinnerligande af den förbindelse, som därigenom knutits mellan tvenne hufvuddelar af den svensk-talande kristenheten, hvartill redan löftesrika tecken hafva visat sig; och ett glädjeämne för vårt samfund må det väl äfven få anses, att den bekännelseståndpunkt, som förlidet års kyrkomöte i Sverige intog, i det närmaste är enahanda med vår synods". Mycket har dock sedan den tiden inträffat både här och i Sverige, som man kunde önska hafva varit annorlunda.

Man kan gå förbi den stereotyperade berättelsen om "bekännelsetrohet", "vördsamt bruk af nådemedlen", om borgerlig sedlighet m. m., hvilka dygder ofta stå i skriande motsägelse till sann och lefvande kristendom. Under rubriken "Det andliga och kristliga tillståndet" yttrar han: "Det andliga och kristliga tillståndet inom stadsförsamlingarna torde, att döma af rapporterna, i klarhet och kraft tyvärr ännu ej i det hela vara jämförligt med förhållandena inom de mera mognade församlingarna i östern. Och de bilder, som rapporterna måla af det sedliga tillståndet, väl icke förnämligast inom församlingarna, utan fast mer hufvudsakligen hos den befolkning i allmänhet, med hvilken våra pastorer under sin verksamhet stå uti ständig beröring och bland hvilken vårt kyrkliga arbete bedrifves, äro allt annat än ljusa. Så här te sig några utdrag ur dessa teckningar: "Tröskandet på Herrens loge har pågått i mån af den kraft, arbetaren äger. Hvad resultatet skall blifva, får den dag utvisa, då Öfverherden har fullbordat kastningen. Ingen förbättring förspörjes med afseende på de äldre här bosatte. De vilja icke. De flesta af dem tro ej på Guds ord. De lefva för teatern, klubben, romaner, dansen. De flesta af dem äro rika och väl betryggade för detta lif, hvilket de envist omfatta med själ och kropp. Inga svåra syndafall inom församlingen ha förekommit under året, så långt mänskligt öga kan se; men många unga kvinnor, som fordom bådade godt, hafva dragit sig tillbaka. Endast domens dag kan lägga i ljuset orsaken, och min penna skall intet nedteckna af hvad min ande med säkerhet vet. Ack, om vår ungdom blifvit hemma i Sverige. Hvarför skola

de hit ut att förnedras? Många af dem hafva goda hem i Sverige, men äro nu icke de menlösa jungfrur, de fordom i hemmets helgedom voro, och dit vilja de ej mera återvända. Många af de unge männen borde icke gå lösa. De äro själamördare. De icke blott falla här, de förhärdas slutligen. Här flyttas, här reses, här jagas efter lyckan, till dess människorna blifva yra i hufvudet och oåtkomliga i andlig mening. Vi skulle gifvas upp och gå från allt, vore det icke för Herrens skull och de få utvalda, som han här har. Därför vilja vi vakta slaktefåren för de utvalda fårens skull". I en annan rapport säges väl, att "några särskilda fall af osedlighet, som måst blifva föremål för åtgörande å kyrkorådets sida, hafva ej förekommit"; men det talas på samma gång om "det sedliga medvetandets fördunkling genom föreningsväsen och förnöjelser, främmande för Guds församling. Dock hoppas vi med Guds hjälp vinna äfven de äldre familjerna, hvilka i regeln icke befatta sig med svenska kyrkan. Om de befatta sig med någon alls, skall den vara "engelsk", där allt går med lust och lek. Men merendels ställa de sig utom all församlingsgemenskap och ställa till sin egen "lek" hemma på lördagsnätter och göra sitt bästa för att draga ungdomen från kyrkan". En tredje församling "är i numeriskt hänseende liten och klen, men har dock sedan pastors ditkomst tillökts med ett tiotal kommunikanter och ett lika antal barn. I och omkring staden bor ett icke ringa antal landsmän, hvilka dock i de flesta fall äro, om icke fientligt, dock indifferent stämda mot församlingen. Det myckna hemliga föreningsväsendet synes hafva på ett oroväckande sätt bemäktigat sig de fleste af våra landsmän och gjort dem afvoga mot så väl Guds ord som församlingen samt utöfvar sålunda ett menligt inflytande på församlingens tillväxt och förhindrar i icke ringa grad hennes verksamhet. Församlingen har därför framför sig ett hårdt fält och läraren en mycket stenbunden mark". En fjärde pastor förtäljer: "Med mycken bäfvan och i stor svaghet har jag bland vårt folk här utsått den ädla säden, men utan att det burit någon påtaglig frukt; dock detta känner Herren bättre. Åtskilliga bland de unga ha börjat visa tecken till stort lättsinne; de hålla dåligt sällskap och gå med på danstillställningar. Med stor sorg se vi detta, ty det är vägen till andlig och moralisk ruin. För öfrigt är, tror jag, det sedliga tillståndet godt, åtminstone ha inga uppenbara förseelser förekommit". Från ett femte håll berättas: "Tillförne ha t. o. m.

ämbetsmän deltagit i danstillställningar. Mig veterligt har icke mer än en sådan ägt rum, sedan jag kom hit. Häröfver gjorde jag intet alarm, men har låtit dem förstå, att sådant icke får ske mera. Tillställarna af det nöjet ha visat sig skygga, och torde det med tiden bli mera klart för dem, hvilka förbindelser och plikter en församlingsmedlem har. Men hvad här behöfs är arbete i ordet och i läran, vidare en pingstvind, ett uppvaknande ur syndasömnen. För att beteckna den allmänna föreställningen härstädes bland våra svenskar vill jag anföra ett yttrande af en yngling, som jag besökte vid hans sjukläger. På frågan, om det icke vore rådligast att lämna hjärtat helt åt Gud, svarade han: 'Jag har en gång varit Guds barn, var det när jag kom till Kalifornien; men bland ogudaktiga kamrater förlorade jag troslifvet, och det är omöjligt att här vara religiös'. Så går det, när våra landsmän komma till platser, där Guds ords predikan saknas". De förnämsta hinder i religiöst och sedligt hänseende, med hvilka vi hafva att kämpa, äro alltså enligt dessa rapporter: "afvandhet från andliga ting, hemliga sällskap, lättsinne, s. k. nöjen, som ej höfvas Kristi bekännare, dålig lektyr, förförande umgänge, dryckenskap, girighet och världsväsen i allmänhet". Utom det nu påpekade, rapportera de flesta pastorerna om det hänsynlösa sektväsende, som öfverallt vill inträngа sig. I stället för ett kortfattadt sammandrag i några allmänna ordalag har jag härmed haft äran lämna en ordnad öfversikt af innehållet i pastoralrapporterna. De bilder ur den lefvande, växlingsrika verkligheten, som härmed framlagts, hafva synts mig synnerligen ägnade att låta vår kyrkliga verksamhet träda åskådlig inför ögat och just därför äfven äga en särskild betydelse vid början af vår konferens' historia. Vid en öfverblick af detta fält förefinnas nog anledningar till såväl fröjd som bedröfvelse, så väl smärtsam oro som sporrande förhoppning. Herren har i sin nåd uppehållit våra församlingar. Alla hafva de under det flydda året, om icke mycket, dock något tillvuxit i både yttre och inre måtto. Och statistiken intygar, att den kristliga verksamheten i sin helhet, om ock sakta, skrider framåt. Men ack, under hvilken kamp! Säkert skall ingen kunna draga i tvifvel, att det är osminkad sanningskärlek, som tecknat de anförda bilderna ur det kyrkliga lifvet. Inga lysande resultat hafva vi att framlägga inför världen eller inför våra systerförsamlingar i öster. Nöden följer oss i spåren för hvarje steg, vi försöka att taga.

Och åtskilliga drag i rapporternas teckningar äro rent af så mörka, att man känner sig frestad att stanna inför dem i stum förtviflan. Om församlingarna själfva kunde lära känna de mångfaldiga bekymmer, under hvilka pastorerna föreså dem i Herren, så skulle allvarligt tänkande bland deras medlemmar, de uppriktige, som af hjärtat ömma för kyrkans välgång, tvingas att hysa välvilligt fördrag med sina herdar oaktadt all skröplighet i deras ämbetsgöring och finna sig manade till tålamod, äfven om Guds kvarnar mala något sakta."

Ur den senaste ordförande-rapporten.

Inledningsvis börjar pastor P. E. Berg sin berättelse med några omdömen om den närvarande tidens Guds- och världsåskådning och yttrar därvid bland annat: "Det förflutna synes hafva lärt oss ganska litet. Medvetandet om makt, storhet, outtömlig rikedom, nationell företagsamhet, förenad med stolthet öfver andlig begåfning och förnuftets allmakt har fört alltför många ut på osäker grund. Man är missnöjd med samhället och föraktar den tid och det lif, vi lefva.

"Den stora massan visar förakt för all sann religion, och många sätta sällan eller aldrig sin fot inom en kyrka. Alla deras intressen synas vara skilda från hvad de där höra, och predikan har intet sammanhang med deras dagliga lif. Likväl finnes det en verklig ifver att söka något ljus i lifvets ständigt åter uppdykande frågor.

"Man har förklarat det mänskliga förnuftets envälde. Det underbara i religionen vill man icke tro på, och det öfvernaturliga säges vara omöjligt, men under det de sålunda skilja sig från sanningen i Guds uppenbarade ord, hemfalla de i den gröfsta lättrogenhet och låta sig af bedragare förledas att tro på en omedelbar och öfvernaturlig uppenbarelse af religionen. Dessa förete det sällsamma skådespelet af människor, som tro på de orimligaste galenskaper, alla slags öfvernaturliga inflytelser, men icke sådana från Gud."

Rörande tillståndet inom konferensen yttrar han: "Då vi blicka tillbaka på verksamheten under det flydda året, kunna vi säga, att Herren hållit sin skyddande hand öfver oss, välsignat och hulpit oss igenom trosbekymmer och svårigheter af olika slag".

Om gudstjänsterna heter det, "att de varit väl besökta, isynnerhet högmässan. Dopet brukas allmänt äfven af sådana, som ej vilja vara med om församlingsgemenskapen; någon

tendens till affall från vår tro och bekännelse förspörjes ej bland vårt kyrkfolk. Offervilligheten är berömvärd...De hårda tiderna ha gjort det ganska svårt att få vare sig medel eller medlemmar för vår kyrka".

Rörande det kristliga och sedliga tillståndet i församlingarna heter det, "att det ger anledning till både glädje och bekymmer. Världen och det materiella lifvets omsorger hafva allt för stor makt öfver många, och det sant kristliga lifsbegreppet synes mer och mer blifva fördunkladt, men i hvarje församling finnes en trogen stamtrupp, som i lära, lefverne och verksamhet är en prydnad för Kristi evangelium och pastorns trogna stöd i församlingsarbetet".

Rörande söndagsskolverksamheten hade ingått "mycket glädjande rapporter". På somliga ställen hade belöningssystemet blifvit användt, hvilket hade förökat antalet af söndagsskolans besökare. Blott tvenne församlingar hade haft församlingsskola, ifall den skulle kunna kallas så, då den endast varit en lördagsskola. Konfirmationsundervisning oaktadt de många svårigheterna hade dock uppehållits.

Om ungdomen i allmänhet heter det, att "ungdomen i våra församlingar artar sig mycket väl och tager verksam del i församlingsarbetet". Ordföranden för Luthur-förbundet, (Luther League) dr Edw. Nelander, yttrar i sin senaste rapport: 'Totalintrycket från förhandlingar och inkomna rapporter var detta, att konferensens Luther-förbund utöfvar en lefnadsfrisk och välsignelserik verksamhet'. Rörande språkfrågan säger han: "Det andra spörsmålet är vida svårare att utreda. Det är den för oss oaflåtligt återkommande språkfrågan. Emellertid lyckas vi en kort tid att lägga den åsido; men att den allt mer och mer tränger sig på oss, är uppenbart. Att blunda för det oundvikliga hjälper ej. Det synes i vår konferens vara å ena sidan allmänt medgifvet, att ju längre vi kunna vidmakthålla bruket af det svenska språket, desto bättre är det både för kyrka och individ. Men när tiden är inne, böra våra församlingar vara både beredda och beredvilliga att möta de kraf, som måste möta fädernas kyrka i detta nya land. Där de unga ej kunna alls, eller åtminstone med svårighet uttrycka sig på svenska, är det orätt att, som ibland sker, ogilla, att de begagna det enda språk, de äro hemma uti. Språket är blott medlet för, icke ändamålet med vår kyrkliga verksamhet". Dr E. Nelander är född af svenska föräldrar i Knoxville, Ill., 1855 och har lefvat i Kalifornien i många år.

Rörande församlingarnas yttre utveckling heter det vidare i konferens-presidentens rapport, att "utvecklingen väl i flera fall ej varit så framgångsrik, som önskligt vore, och detta har nog sina särskilda orsaker, såsom den rådande arbetsbristen och de till följd af torka felslagna skördarna".

Pastorn i den största församlingen i konferensen säger: "Framtidsutsikterna äro icke så särdeles ljusa. Det är icke på långt när hvad det skulle vara".

En annan pastor säger: "I numerärt hänseende har icke medlemsantalet förökats, utan tvärtom förminskats. Detta på grund af att många hafva utflyttat, och ingen konfirmation förekom förlidet år". En annan pastor rapporterar "att, ehuru han konfirmerat 21 och intagit 9 kommunikanter, antalet har gått ner från 100 till 94, emedan 36 lämnat församlingen, 3 afflyttat och 33 blifvit utstrukna".

En annan pastor rapporterar, "att med anledning af de hårda åren hafva många af våra svenskar flyttat från orten, och församlingen har förlorat många medlemmar". Presidenten afslutar detta kapitel med att säga: "Ehuru hvarken ökningar eller minskningar röra sig med stora siffror, kunna vi glädja oss öfver att någon tillväxt är att anteckna".

Barnhemssaken.

Konferensen har inköpt ett stycke land i Berea och tillsatt en direktion, som fått i uppdrag att ställa om, att en del af landet blir uppodladt. Det säges dock, att utgifterna för detta land ha varit större än inkomsterna. Det är att hoppas, att konferensen må lyckas att uppbygga en sådan inrättning, som så väl behöfves.

Kvinnornas arbete för konferensens hemmission får ett glädjande loford. Fru doktorinnan Anna Nelander säger i sin rapport: "California är ett af synodens viktigaste hemmissionsfält. En ström af svenskar flyter ständigt in och ökar sig alltjämt. Beklagligt nog slår vårt folk sig icke ned i kolonier. Några familjer finnas i hvarje af ett femtiotal af städer, men sällan nog att stifta en församling. Under sådana omständigheter är det som kvinnorna i California-konferensens K. H. och H. missionsförening gripit in med en välsignelsebringande verksamhet. Den går ut på att stifta missionsföreningar på ställen, där icke någon församling kommit till stånd. Dessa möten blifva till uppbyggelse för dem, som höra till dem, samt till missionsverksamhet såväl i den närmaste

omgifningen som i de mera vidtomfattande missionsintressena, som höra till K. H. och H. M. F. af Augustana-syonden, med hvilken de stå i organiskt samband. Vid California-konferensens södra distriktsmöte fingo kvinnorna äfven en dag, och då rapporter lästes eller oftare muntligen afgåfvos från moderförsamlingen i Los Angeles, från Pasadena, där kvinnorna hafva hundratals dollars samlade till byggnadsfond för en kyrka, från Riverside, där en förening länge verkat, från Alhambra, den första af våra föreningar som stiftats, utan att en församling först kommit till stånd, från sjöstäderna Venice och San Pedro, glänste tåren i månget öga, men det var alltid en glädjetår. Vårt ombud till kvinnornas möte i Chicago, miss Florence Carlson, samt en af Los Angeles-församlingens medlemmar, mrs Betty Carlson, som just var hemkommen från Chicago, framburo varma hälsningar från mötet i Chicago samt från presidenten för kvinnornas synodalförening. Dessa hälsningar voro såsom ett fönster, genom hvilket de församlade blickade ut och sågo tusen systrar i alla delar af synoden, med hvilka de arbeta i missionens heliga sak. Föreningarna i San Francisco och Oakland ha mer än fördubblats under året. Tre föreningar ha under året stiftats, en i San Francisco, en i San Pedro och en i Long Beach."

Denna rapport gäller isynnerhet det södra distriktet.. Äfven vid norra distriktets årsmöte i Oakland hade distriktets kvinnoföreningar ett i allo trefligt och uppbyggligt möte, då tal höllos af tvenne pastorer, ett trefligt program utfördes och mycket uppmuntrande rapporter afgåfvos om kvinnornas sköna verksamhet i de olika församlingarna.

Af hvad vi sålunda hafva hört ur den första och den senaste konferenspresidentens rapporter blir det klart, att Kalifornien har varit och är ännu ett hårdt fält för den evang. lutherska kyrkans verksamhet. Orsakerna därtill äro flera. Själfva klimatet i Kalifornien utöfvar ej så litet inflytande på folkets själslif. Man "filar så godt", såsom man säger på svenskamerikanska, att man icke gärna tycker sig behöfva någon högre lycksalighet på jorden. Många af de första svenskarna, som kommo till Kalifornien, voro äfventyrare, som alls icke frågade efter någon religion. Det är ock en allmän iakttagelse af både pastorer och lekmän, som hafva kyrkligt sinne, att ganska många, som flyttat ut till kusten från de svenska luth. församlingarna i östern, hafva lämnat sin tro och bekännelse där och alldeles förglömt sitt medlemskap i den kristna för-

samlingen, sedan de kommo ut till västern. En del hafva uppenbarligen lämnat sina forna hem i de gamla svenska kolonierna för att komma ifrån både församlingar och präster och allt, som påminner om att de äro af svensk härkomst. De bosätta sig därför här och där, helst där inga svenska församlingar äro eller kunna uppstå. I de större städerna, där de flesta svenskarna finnas, är den ojämförligt största hopen otrosmänniskor, icke bättre och kanske icke heller sämre än den stora majoriteten i de större städerna i Sverige. Af ekonomiska, sociala och politiska skäl kan en och annan af dessa möjligen låna sitt namn åt en svensk luth. församling, men sällan till någon verklig nytta för den församlingen. En annan svårighet är det myckna sektväsende, som florerar i Kalifornien och på västkusten i allmänhet. Det synes, som om alla möjliga galenskaper i lära och lefverne samlats här, och detta gör, att folk blir odugligt till den kristna tron enligt Guds ord.

Ett annat stort hinder för den kyrkliga verksamheten är, att svenskarna, med undantag af i ett par, tre större städer, äro kringströdda några här och några där öfver hela staten. Landtkolonierna äro små och ganska få.

När man betänker alla dessa många svårigheter, så är det visst icke underligt, att denna konferens icke kunnat växa fortare, än den gjort. Man måste tvärtom beundra dessa pastorers och lekmäns tålamod, flit och försakelse-förmåga, som hafva hållit ut med sitt arbete i dessa många år. Det börjar nu så småningom att ljusna. En god grund har blifvit lagd och arbetet så pass ordnadt, att man efter detta kan vänta större resultat än hittills. Den norra delen af Kalifornien i och omkring Eureka har på grund af kommunikationerna varit ytterst svår att besöka. Nu har man fått järnvägsförbindelse med den trakten från söder, så att svårigheterna i den delen hafva upphört. I och omkring Eureka äro många svenskar och finnar bosatta, och det synes som om trakten däromkring är i smak på grund af den vidtomfattande skogsafverkningen. I Eureka finnes kyrka och en början till församling. Flera pastorer ha under kortare tider uppehållit sig där, och fältet är således icke alldeles vildt. Under flera år har konferensen haft något penningeunderstöd för sin verksamhet af synoden, men på långt när icke så mycket, som varit behöfligt.

COLUMBIA-KONFERENSEN.

Enligt Augustana-synodens protokoll för 1893 hade Columbia-konferensen 8 pastorer, näml. Peter Carlson i Moscow, Idaho, L. O. Lindh i Hockinson, Wash., J. W. Skans i Portland, Oregon, G. A. Anderson i Spokane, Wash., C. J. Beckman, som också bodde i Portland, Oregon, C. A. Ramstedt, som bodde i Moscow, Idaho, H. F. H. Hartelius i Marshfield, Oregon, Martin L. Larson, som prästvigdes det året på kallelse från den sv. luth. församlingen i Seattle, Wash. Församlingarna voro 18, hvilka betjänades af dessa pastorer. Där funnos 16 kyrkor och två pastorsboställen, som voro värderade till $63,770. Kommunikantantalet uppgick till 1,130 och hela folkmängden till 1,917.

Enligt den senaste statistiken (1913) är denna konferens delad i tre distrikter, näml. Portland-, Tacoma-, och Spokane-distrikten. Medelpunkten för Portland-distriktet är den starkt tillväxande staden Portland i Oregon, som ligger på båda sidor af Willamette-floden, några mil från där den utmynnar i den stora Columbia-floden, 110 mil från Stilla hafvet. De stora oceanångbåtarna gå ända upp till Portland. Här och i närheten af denna stad har man utsikt öfver ett af de mest storartade landskap i Förenta staterna. Österut på ett afstånd af omkring 50 mil har man den höga Cascade-bergskedjan, och på höjden af densamma kan man på en gång se icke mindre än 4 utslocknade vulkaner, af hvilka berget Tacoma eller Mt. Rainier är öfver 14,000 fot högt. Alla äro betäckta med en evig snö. Mt. Hood i Oregon och Mt. St. Helen i Washington äro nästan fullkomligt kägelformiga till utseendet från Portland.

Cascade-bergen dela staterna Oregon och Washington, så att mer än en tredjedel af dem ligger väster om bergen. Denna bergsträcka är utan tvifvel orsak till den olikhet, som råder i dessa stater med afseende på klimat, jordmån, växtlighet och årstider.

Portland ligger i norra ändan af den sköna och fruktbara Willamette-dalen och har ett godt läge och goda kommunikationer till lands och vatten. Folket i dessa trakter utgör en blandning af olika nationer såsom öfverallt, men de flesta äro från de norra staterna i Amerika och från norra Europa.

I Portland-distriktet finnas 17 församlingar; den äldsta och största organiserades 1879 och den yngsta 1911. De äro som följer: Immanuel, Portland, Ore,; First, Astoria, Ore.;

L. Holmes, 1858—1910.
J. Magny, 1842—1910.
J. O. Kindström, 1878—1910.
J. E. Nordling, 1853—1910.
F. W. Bergqwist, 1854—1911.
C. A. Hallberg, 1869—1910.
O. W. Ferm, 1853—1911.
P. Löfgren, 1837—1910.
A. A. Jacobson, 1874—1911.
J. O. Lundberg, 1851—1911.
A. Gunberg, 1859—1911.
C. M. Esbjörn, 1858—1911.

AFLIDNA PASTORER.

P. J. Sandén, 1838—1912. P. A. Bergquist, 1855—1912. J. J. Frodeen, 1848—1912.
E. A. Zetterstrand, 1863—1911. A. J. Anderson, 1877—1912. L. Johnson, 1838—1912.
J. S. Ryding, 1853—1912. H. O. Lindeblad, 1845—1912. N. P. Sjöström, 1866—1912.
O. Chilleen, 1841—1912. J. N. Alexis, 1852—1912. A. Lindholm, 1837—1912.

AFLIDNA PASTORER.

Elim, Brush Prairie, Wash.; Coos Bay, Marshfield, Ore.; Valby, Gooseberry, Ore.; Bethlehem, Mist, Ore.; Bethania, Skamokawa, Wash.; Saron, Powell Valley, Ore.; Augustana, Portland, Ore.; Bethania, Warren, Ore.; Carlsborg, Colton, Ore.; Memorial, Astoria, Ore.; Tabor, Portland, Ore.; First, North Bend, Ore.; Eden, Melrose, Ore.; Columbia, Magyer, Ore.; Lewis & Clark, Astoria, Ore.

De hafva 15 kyrkor, alla af trä, och 4 pastorsboställen till ett värde af $94,432. Kommunikanterna äro 1,418 och hela folkmängden 2,099. Pastorerna äro J. Richard Olson, John E. Carlson, J. V. Benson, B. S. Nyström, H. E. Sandstedt, Carl J. Renhard och Nils J. Sture. Bland annan kyrklig verksamhet har man de senare åren arbetat med att upprätta ett sjukhus i Portland, och man synes hafva framgång med företaget.

Tacoma-distriktet. Detta distrikt ligger vid Puget Sound, hvars stränder äro beväxta förnämligast med ett slags barrträd, som i början liknar granen, men när det blir äldre, liknar det tallen. Det är ett ganska värderikt träd och växer till otroliga dimensioner. Hela landet från sundet till Cascade-bergen i öster, omkring 50 mil, är beväxt med grof skog af olika slags träd, och hela halfön på västra sidan, där den Olympiska bergskedjan utbreder sig, är beväxt med stor skog. Mycken skogsafverkning pågår i dessa trakter. Stora sågmöllor finnas mångenstädes på båda sidor af sundet och äro i verksamhet för att förse de många fartygen med laddning af trävirke till olika världsdelar. På järnvägarna sändes likaledes mycket åt östern, och tillgången på den varan syntes för 25 år sedan vara så stor, att den skulle kunna räcka till för hela världen för århundraden; men så tror man icke mer. Detta Puget Sound-land är ett underbart land i många hänseenden. Själfva sundet utgör en djup klyfta mellan Cascaderna och Olympiska bergen, utgående från Strait of Fuca söderut till en sträcka af 70 à 80 mil, öfverhufvud 6 mil bredt och mångenstädes så djupt, att man ej når någon botten med ankarkättingar af vanlig längd. Det utgrenar sig i flera så kallade kanaler och har många holmar och öar. Längst i söder ligger staten Washingtons hufvudstad, Olympia, och på östra sidan ligga Tacoma och Seattle, båda starkt tillväxande städer, som bedrifva vidsträckta affärer både till lands och vatten. Tre kontinentala järnvägar sätta dem i förbindelse med hela Östern, Portland och San Francisco, och stora oceanångare förbinda dem omedelbart med Amerikas väst- och

ostkust och med hela världen via Panama-kanalen. Puget Sound är och blir alltmera den betydelsefullaste hamnen på Förenta staternas västkust. Hela denna trakt har rika resurser af skog, stenkol, fisk och vilda djur, och i den mån landet hinner att uppodlas, blir det också ett fruktland och ett land för jordbruk och boskaps-skötsel. Redan äro en ansenlig hop svenskar bosatta invid Puget-sundet, och de, som gått försiktigt tillväga och icke velat bli rika allt för fort, hafva tagit sig väl fram. Men tiderna med afseende på tillgång på arbete och förtjänster hafva varit olika och ofta rätt skrala. Det går så i ett nytt land med rika resurser, där spekulations-vurmen uppkommer. Allt för många rusa dit, och då landet icke är nog utveckladt för att gifva arbete och bröd åt alla, så uppstå dåliga tider, och dessa kunna vara i flera år, eller till dess människorna hinna att sansa sig och lära inse, att den gamla "common sense"-vägen är den bästa.

Huru stort svenskarnas antal är inom detta distrikt, kan jag icke uppgifva, men nog är det många gånger större än det antal, som tillhör de lutherska församlingarna.

Tacoma-distriktet har 30 församlingar, hvilka ligga i Washington utom tre, som ligga i British Columbia: Bethsaida, La Conner, Wash.; First, Tacoma, Wash.; Gethsemane, Seattle, Wash.; Johannes, Bothell, Wash.; First, S. Bellingham, Wash.; Sunne, McNeil Island, Wash.; First, Clearbrook, Wash.; Sion, Everett, Wash.; First, Vancouver, B. C.; Immanuel, Ferndale, Wash.; Ansgarii, South Bend, Wash.; Sw. Fin., Olympia, Wash.; Sw. Fin., Rochester, Wash.; Immanuel, S. Tacoma, Wash.; Siloam, Aberdeen, Wash.; Anacortes, Wash.; Bethel, Seattle, Wash.; Saron, Hoquiam, Wash.; Elim, Waterman, Wash.; Bethany, Seattle, Wash.; Tabor, Mabel Lake, B. C.; Trinity Eng. Luth., Everett, Wash.; Immanuel, Bellingham, Wash.; Sw. Fin., Seattle, Wash.; Immanuel, N. Westminster, B. C.; Sedro Woolley, Wash.; Ebenezer, Hartford, Wash.; Immanuel, N. Yakima, Wash.; Salem, Mt. Vernon, Wash.; West Port Blakely, Wash.

Pastorernas antal är 13, näml., G. A. Anderson, veteranen på kusten, Ernest C. Bloomquist, Martin L. Larson, O. R. Karlström, N. J. W. Nelson, Axel M. Green, A. V. Anderson, C. R. Swanson, J. Truedson, R. Vallquist, C. E. Frisk, Chas. Pehrson, J. R. Warmanen. Inom distriktet finnas 23 kyrkor och 7 boställen, värda $208,200.

Spokane-distriktet. Detta distrikt ligger öster om Cascade-

bergen och omfattar de församlingar, som ligga i östra delen af Washington och norra delen af Idaho samt en del i British Columbia.

De äro till antalet 9 och bära följande namn: Cordelia, Lenville, Idaho; Sion, Moscow, Idaho; Westdala, Troy, Idaho; Salem, Spokane, Wash.; Sion, Coeur d'Alene, Idaho; Sion, Spokane, Wash.; Riverview, Egypt, Wash.; Bethlehem, Rossland, B. C.; Trinity, Spokane, Wash. Kyrkornas antal i distriktet är 7 och boställena 4, tillsammans värda $78,850. Kommunikanterna äro 918 och hela folkmängden 1,445. Pastorerna äro: Geo. A. Johnson, Otto Wm. Westling, Alexis Andreen, J. A. Edlund, nu flyttad till Astoria, Ore., och H. A. W. Yung.

Coeur d'Alene College ligger inom detta distrikt vid en sjö af samma namn, icke långt från Spokane. Pastor J. Jesperson är upphofsmannen till denna skola, men han har flyttat till Chicago, och pastor Oscar E. Lidén är nu vice president för densamma. År 1913 hade den ett antal af 112 studerande, hvilket var uppmuntrande. Skolan ligger ej illa till för den östra delen af konferensen, men för centern torde den vara något på sidan.

British Columbia, som utgör en del af Columbia-konferensen och som lättast kan nås från denna konferens, är ännu ett tämligen okändt land; men den vakna missionsstyrelsen inom Columbia-konferensen har låtit Augustana-synoden veta något om detta land och de landsmän, som där vistas och bo. Pastor John Gullans rapporterade vid årsmötet 1911 till konferenspresidenten C. E. Frisk följande rörande denna landsända: "I sydöstra British Columbia finna vi konferensens gamle trotjänare pastor J. A. Levin. Hans fält är snart sagdt omätligt, så att vi få inskränka detaljerna. Öfver hufvud taget hafva utflyttningar ägt rum nästan på hvarje ort, där han verkat; den råa ogudaktigheten har på sitt sätt och sekterna på sitt sökt att hämma verksamheten, men i trots af allt motstånd har det predikade ordet icke varit utan frukt.

"Rossland har fått regelbundna söndags- och hvardagsbesök, och har åhörareantalet varit uppmuntrande stort. Synbar hunger efter Guds ord har gjort sig gällande. En liten församling stiftades för nära ett år sedan, söndagsskola med 40 elever har varit i regelbunden verksamhet, en klass på fem medlemmar skall snart konfirmeras, en kvinnoförening på 16 aktiva medlemmar är fortfarande i liflig verksamhet och har

öfver $160 i banken, förutom hvad den öfverlämnat till hjälp för lärarelön. Nelson har ock besökts regelbundet, och rätt många hafva samlats vid gudstjänsterna. Verksamheten har lidit till följd af utflyttningar, men Nelson är dock en framtidsplats och bör ej uppgifvas. Missionsvännerna hafva nu ingen verksamhet där. Äfven här hafva vi en konfirmationsklass, söndagsskola och kvinnoförening. Phoenix har fått lika många besök som nämnda platser med från 10 till 44 åhörare, men här är brist på passande lokal ett stort hinder. Platsen tyckes ej hafva någon vidare framtid; vi må likväl ej upphöra att predika Guds ord för dem, som vilja lyssna. Grand Forks har ej fått så många besök, och åhörarna ha ej varit så många heller, men ordet har nog icke varit fåfängt.

"Greenwood, Mother Lode och Curlew ha åtnjutit ganska många besök, och hafva gudstjänsterna varit ganska väl besökta. Molson, Oroville och Republic på Washington-sidan har pastor Levin besökt några gånger. Antalet svenskar är ej så stort på dessa platser, i synnerhet i Republic, men Curlew, Molson och Oroville äro framtidsplatser och böra tagas vara på, om vi skola behålla fältet.

"Trail, Cranbrook och Moyie, B. C., hafva äfven fått besök några gånger, och å först- och sistnämnda plats hafva bra många besökt gudstjänsterna. Kaslo, som har några sektbesmittade svenska familjer, har han besökt ett par gånger utan någon vidare framgång.

"Revelstoke besöktes i juni och för en kort tid sedan. Missionären lärde då, att sekterna härjat väldigt i denna på svenskar ganska rika stad. Hade i fjol en man kunnat sändas dit, vore där en hoppingifvande svensk luthersk församling i dag. Där är ännu fält för oss, ty folket vill helst tillhöra lutherska kyrkan, men kan en man ej sändas till detta fält med allra första, förloras ej så litet.

"Ja, fältet är ofantligt stort. Pastor Levin har ej hunnit besöka våra små församlingar i Mabel Lake och Golden där uppe, för att icke nu nämna många andra platser. Vi behöfva två män till i British Columbia, en i östra och en i västra delen, en till för gruffältet i Idaho, o. s. v. Säden är sannerligen mycken. Både mycken bön och rastlöst arbete behöfvas samt villiga hjärtan och färdiga fötter. Må vårt folk, vår synod, komma till kraftig undsättning!"

Några historiska uppgifter om Columbia-konferensen af dess tvenne senaste presidenter. Pastor C. E. Frisk säger i

Referat öfver 1913 års möte: "Vid konferensens stiftande bestod konferensens prästkår af 11 pastorer, nu däremot af 29 i aktiv tjänstgöring; då af 1,038 kommunikanter och 2,082 medlemmar, nu af 4,258 kommunikanter och 6,876 medlemmar; då ägde den 15 kyrkor och 3 prästboställen, nu 42 kyrkor och 16 prästhus; egendomsvärdet uppskattades då till $56,570, nu till $338,557; den omfattar nu 54 församlingar, har ett konferenslärоverk och en hospitalsverksamhet. Hvad den stora skördedagen kommer att uppvisa rörande konferensens verksamhet, kunna vi nu icke döma om, men det har varit ett arbete grundadt på den förhoppning, som icke låter oss komma på skam. Vårt verk i Herren är icke fåfängt. Skriftorden finna således sin tillämpning på oss vid denna jubelfest uti vår verksamhets historia. Men då vi besinna, att man uti en enda af staterna inom konferensens område gör anspråk på en svensk befolkning af 150,000 och i en enda stad af 35,000, så vill nog en klagoton öfver att inbärgningen är så ringa blanda sig med i jublet. Det gifver ock anledning att på allvar spörja: huru mycket af skulden därtill hvilar på oss individuellt, såsom konferens och såsom synod? Väl är det sant, att andra samfund bland de sina räkna en del svenskar af de våra församlingar utomstående, men dessas samfällda medlemsantal reducerar icke mycket antalet af de utomstående. Man kan ju säga, att det är förnämligast de senaste fem à sex åren immigrationsströmmen varit utomordentligt stor, och att man omöjligt kunnat möta fordringarna att insamla vårt folk i våra församlingar, då högst få själfva därtill anmält sig och många utaf det s. k. kyrkfolket draga sig undan från kyrkan. Dessutom består ännu denna folkmängd af ett element, som drifver som skyar omkring öfver det myckna efter innebyggare bidande landet. Medel har ock saknats oss. Men utaf tillståndet manas vi att söka hjälp hos skördens Herre och att oförtrutet bedja och arbeta, så att, när jord och värld ej längre förslå att tillfredsställa själstomheten, vi då må få inhösta nådehungrande, fattiga syndare i våra församlingar. Vi behöfva bedja om Guds Andes utgjutande öfver oss i våra församlingar, att vi icke måtte förtröttas att göra det goda."

Pastor C. R. Swanson säger i sin 1914 års rapport: "För tio år sedan räknade konferensen 10 präster och 2 lekmannapredikanter; nu 33 präster och 4 lekmannapredikanter. Då tillhörde 22 församlingar konferensen med en folkmängd af 2,993; nu hafva vi 56 församlingar med en folkmängd af 6,792.

Konferensen ägde då 20 kyrkor och 5 prästboställen; nu äger den 47 kyrkor och 16 prästboställen. Då värderades konferensens egendom till $72,825, och skulerna voro $3,760; nu beräknas egendomens värde till $364,050, och skulderna äro $62,767. Då ägde konferensen ingen skol- eller hospitalsverksamhet; nu äger den ett högre läroverk och ett hospital, och här i Tacoma pågår för närvarande det förberedande arbetet för upprättandet af ännu ett hospital. Statistiken för 10 år sedan visar, att inkomsterna voro: för församlingarnas underhåll $11,989.14; för konferensens mission $675.78; för synodens inrättningar samt hem- och hednamission $759.65; totalsumma inkomster i konferensens församlingar $13,592.19. Statistiken för i år visar, att inkomsterna varit: för församlingarnas underhåll $75,000; för konferensens mission $4,641.-85; för synodens inrättningar samt hem- och hednamission $2,393.13; totalsumma inkomster i konferensen $82,034.98.

"Dessa siffror tala ett kraftigt språk om yttre tillväxt och välsignelse, och hvem vill betvifla, att den inre tillväxten och den andliga välsignelsen varit jämförelsevis lika stora? På djupet i människohjärtan har försiggått en verksamhet, öfver hvilken ingen statistik kan uppställas, ty Gud själf för böckerna därofvan; men på den yttersta dagen skall det säkert visa sig, att mången själ räddats genom Columbia-konferensens mission. I sanning ha vi orsak att med psalmsångaren säga: 'Herren har gjort stora ting med oss, dess äro vi glada'. Herrens underbara ledning med Columbia-konferensen i det förflutna bör kraftigt mana oss, dyre bröder, till tack och lof till Herren, våra själars Herre och biskop, samt egga och bereda oss till ännu större ifver i arbetet ibland vårt folk. Inom det område, som tillhör konferensen, hafva vi ett stort och mycket viktigt fält. Dessa trakter med sina väldiga resurser ligga ännu liksom i sin linda, men att de gå en stor framtid till mötes, och att många af vår lutherska kyrkas söner och döttrar från alla delar af detta vidsträckta land och från gamla Sverige och Finland komma hit och skola fortfarande komma för att här bygga och bo, det är visst. Det gäller för oss att vara vakna och taga våra tillfällen i akt. De sista tio åren hafva varit viktiga grundläggningsår i Columbia-konferensens historia, men de nästkommande blifva icke mindre viktiga. Skall vår konferens fylla sin höga kallelse i det kommande, så måste vi ännu mer än hitintills vinnlägga oss om att vägleda, uppsöka och samla vårt förskingrade folk inom Kristi

rikes trygga gränser, innan det blir för sent. Det borde äfven af oss, dyre bröder och församlingsmedlemmar, anses såsom en stor och härlig förmån att få deltaga uti detta viktiga pioniär- och grundläggningsarbete. Låtom oss icke heller glömma, att det är Herren, som kallar oss alla till arbete i vingården."

IX. Superior-konferensen.

Superior-konferensen organiserades synodal-jubelåret 1910 och kan därför ej såsom konferens hafva någon lång historia, men de allra flesta af dess församlingar tillhörde förut Illinois-konferensen, och några af dem räknade sin tillvaro från före '70-talet. Denna konferens' gränser omfatta hela staten Michigans norra halfö samt en del af Norra Wisconsin, och har tagit sitt namn af den stora sjön Superior, som utgör dess norra gräns.

Landet och klimatet inom detta område äro mycket olika landet och klimatet i Illinois. Landet är begränsadt af de stora sjöarna Superior, Michigan och Huron, har för öfrigt många sjöar och floder och är ursprungligen ett skogsland; men skogen har mångenstädes brunnit upp, så att landet ser ödsligt ut, äfven med den nya uppväxten af sämre löfskog. Landet är icke mycket ägnadt för jordbruk, men där finnes en rikedom af fisk i sjöar och floder, och det har, åtminstone fordom, haft ord om sig att vara alla jägares paradis, ty där har varit och torde väl ännu delvis vara godt om allahanda villebråd. Inga höga berg finnas där, men jordåsar stryka fram där och hvar, och stränderna af de stora sjöarna äro ofta pittoreska. Det är därför ett land, dit skogsarbetare, fiskare och jägare känna sig dragna. Men det som utgör den största naturliga rikedomen på Michigans norra halfö är dess järn och koppargrufvor. I och omkring Ishpeming finnas många rika järngrufvor, som fordra många arbetare, och på Keweenaw-halfön, som sträcker sig långt ut i Superior-sjön, finnes en af världens rikaste kopparådror, hvilken sträcker sig i nordost djupt under sjön, och i sydväst finner man något af dess spår ända ned till Taylors Falls. Såsom någonting egendomligt kan nämnas, att staden Calumet i Houghton county är byggd rätt öfver koppargrufvan, och inga husägare kunna säges rå om sina tomter. Så var ock förhållandet med den

tomt, på hvilken den svenska lutherska kyrkan står, för flera år sedan, och kyrkan är bra stor och byggd af tegel.

Klimatet är nordiskt och ganska kallt. Kommunikationerna äro goda, både till lands och vatten (om sommaren). För nordbor, finnar, svenskar och norrmän samt för grufarbetare, skogsarbetare, fiskare och jägare är det intet opassligt klimat, utan tvärtom tilltalande. Finnarna synas hafva gjort det till central-punkten för sin kyrkliga verksamhet i Amerika. I staden Hancock på Keweenaw-halfön hafva de uppfört sin skola och prästbildnings-anstalt, och en hel hop af finska luth. församlingar äro kringströdda om hvarandra med de svenska församlingarna såsom trosbröder inom detta område. Ett märkligt exempel på inbördes förtroende mellan svenskar och finnar gifves inom denna konferens: en af Augustana-synodens pastorer är på samma gång notarius i Finska synodens konsistorium.

Om den kyrkliga verksamheten.

Om början till kyrklig verksamhet bland landsmännen i dessa trakter har något blifvit sagdt under rubriken "Synodens hemmission" och i behandlingen af Illinois-konferensens historia. År 1910, då synoden firade sin första jubelfest, ansåg Illinois-konferensen, att de församlingar, som voro belägna i norra Wisconsin och i norra Michigan, kunde bättre reda sig, om de organiserade sig till en egen konferens. Detta var ock hvad dessa nordliga församlingar önskade, och ingen svårighet uppstod vid organisationen.

Pastor F. A. Linder, presidenten för Illinois-konferensen, säger i sin årsrapport för 1911: "Superior-konferensen är nu en verklighet. Denna konferens hade sitt första årsmöte i Marquette, Michigan, den 21—26 februari 1911. Det var ett godt möte. En hjärtlig skrifvelse har kommit till Illinois-konferensen genom ämbetsmännen från denna konferens, och kommer den att uppläsas vid något tillfälle under detta möte". Denna ömsesidiga, vänliga förståelse mellan moder- och dotter-konferensen visade sig äfven genom den ömsesidiga hälsning, som växlades mellan dem vid samma möte, hvarom Referatet mäler: "Till Illinois-konferensens vördade president, pastor F. A. Linder. Nåd och frid! I tacksam hågkomst af vårt mångåriga samarbete med Illinois-konferensen och den Guds välsignelse, vi gemensamt därunder fått röna, vilja vi härmed, enligt af konferensen denna dag, den 25 februari

1911, gifvet uppdrag, frambära en innerlig hälsning, tillönskande Illinois-konferensen Guds rika välsignelse i dess vidtomfattande arbete. Å Superior-konferensens vägnar,

C. A. LUND, president,
AUGUSTUS NELSON, sekr."

Marquette, Michigan, i februari 1911.

Därpå svarade Illinois-konferensen: "Beslutadt, att hälsningen antages och refereras, samt att konferensens president och sekreterare få i uppdrag att affatta svar och tillsända dotter-konferensen en innerlig hälsning".

Därjämte finner man af Illinois-konferensens referat för samma år, att Ishpeming-distriktet af den nya konferensen åtnjutit bidrag från moder-konferensen till understöd för tvenne af dess pastorer. Allt detta visar, att den nya konferensen hade uppkommit på ordentliga vägar. Så långt det är bekant, har den ock följt moderkonferensen i sina funktioner såsom konferens så långt som dess utveckling har hunnit.

Dess första president.

Pastor C. A. Lund i Escanaba, Mich., var Superior-konferensens första president. Han har med klar blick tecknat det kyrkliga och andliga tillståndet inom konferensen, och tillåter jag mig därför att utur hans rapport till årsmötet 1912 anföra följande utlåtande. Under rubriken: "Församlingarnas bekännelsetrohet" o. s. v. säger han: "De flesta församlingar få det erkännandet, att de äro bekännelsetrogna, och det t. o. m. i trots af att svenska kongregationalister, sioniter, eddyiter (Christian Scientists), Efraims budbärare, holy rollers och sådant mer hafva uppslagit sina läger strax utanför våra portar. Följande ord från en af våra pastorer gifva kanske den bästa beskrifning på de iakttagelser, som vi alla fått göra: 'Medlemmarna äro nog i allmänhet bekännelsetrogna, så att de ej vilja utbyta vår kyrkas tro och bekännelse mot någon annan kyrkas tro och läroåskådning, och dock torde det kunna ifrågasättas, om de alla uppskatta sin kyrkas tro och bekännelse så högt som de borde. Några finna behag uti de reformertas s. k. väckelsemöten, när sådana hållas, och se däri en stor och eftersträfvansvärd andlighet. Andra finnas, som finna behag i logeväsendet, hvilket de hafva studerat och ej funnit så farligt, som många tänka, och komma så med- eller omedvetet att förblanda lifs- och världsåskådningen på detta område med den lifs- och världsåskådning, som öfverensstäm-

mer med vår kyrkas tro och bekännelse. Det ena som det andra bådar intet godt, ger ingen god skörd'. Från flera håll meddelas, huru föreningsväsendet, socialism och sådant mer inverkar störande på detta område. Äfven om det ej åstadkommer en direkt brytning med vår troslära, blir följden af sådan besmittelse indifferentism och en tillökning i deras antal, som mena, att "hvar och en blir salig på sin tro". Sant säger en pastor, att många hamna i den förvrängda tron, att 'blott man tror på någonting humant och religiöst och sedan mot sig själf och de sina gör så godt man kan, så blir allt väl'. Men vi böra ej försumma att gifva ett ärligt erkännande åt det sunda andliga lif, grundadt på en rätt uppfattning af Guds ords lära, som vi finna bland många af våra medlemmar. Dessa äro själfva kärnan i både lokalförsamlingen och vårt samfund. Gud välsigne dessa älskliga kristna män och kvinnor! Dessa älska och värdera vår fäderneärfda tro: bland sådana arbeta proselytmakare förgäfves".

Om det kristliga och sedliga tillståndet inom konferensen heter det vidare: " 'Herren känner de sina'. Många lefva det fördolda lifvet i Gud, äfven bland sådana, som vi ej kunna bedöma i detta hänseende. Många både yngre och äldre vilja äfven samvetsgrant ställa sig Guds ord till efterrättelse i sitt yttre lif. Vi lida dock i en ej ringa grad af de onda inflytelser, som krogen, dansen och teatern utöfva. Detta har ju ofta framhållits. Det är ingen nyhet. Men det måste om och om igen påpekas och allvarliga förmaningar gifvas. Hvad dryckenskapen beträffar, synes en förbättring hafva inträdt på flera platser. Det börjar mer och mer åtminstone anses som en skam och en synd att hafva något gemensamt med dessa djäfvulska syndanästen — krogarna. Men det är ändå beklagligt att se, huru de ännu ruinera människor till både kropp och själ. Nya rekryter söka de alltjämt att värfva bland våra unga; den usla affärens bestånd fordrar det. Vår tid är för öfrigt 'ett nöjenas och njutningarnas tidehvarf'. Man skall ha förströelse; om man har pengar, tid och krafter för sådanas åtnjutande, det är af mindre betydelse. Från ett och annat håll klagas öfver att den publika skolan börjat anordna dans och sådana andra tillställningar, som för våra barn äro skadliga. Detta kunna vi ej med tystnad tillåta att fortfara. Hvarje kristlig församling bör med en tydlig protest uttala sin mening i det samhälle, där detta förefinnes. Hjälper ej detta, är det sådana kristnas plikt att vid valurnan göra sin vilja kännbar,

då det gäller att i ämbeten insätta sådana män, som försvara våra rättigheter.

"Sabbatsohelgande är ju mycket vanligt i våra samhällen. Detta utöfvar ett menligt inflytande på många af våra församlingsmedlemmar. Vanhelgas sabbaten, så vanhelgas ock en af de största välsignelser, Gud gifvit oss till förmån för land och härd. Det är ett nedrifvande af en af de förnämsta skyddsmurarna kring vårt folk. Det är ledsamt, minst sagdt, att se huru hänsynlösa vårt lands industrikorporationer äro i detta stycke. Söndagsarbetet hotar att skada oss på ett obotligt sätt. För öfrigt anordnas af föreningar af olika slag söndagsutflykter, som ofta locka våra unga med sig bort från hem och församling. Samma syndiga sällskap förehafva ofta på lördagsafton och natten sådana nöjestillställningar, som göra alla deltagarna obekväma för söndagens rätta helgande. Mot teatern måste vi höja vår röst. I de flesta af våra städer bedrifver den sin affär eftermiddag och afton sju dagar i veckan. Där sammanträffa de unga med det allra sämsta sällskap och besmittas från det hållet; dessutom är ju det, de där få se och höra, allt annat än hälsosamt. Bland många af vårt folk anses detta vara ett oskyldigt nöje. Hur kan man tänka så om de rafflande och usla program, som där utföras? Sedan barn och ungdom börjat besöka sådana platser, få de ganska liten lust för det, som uti församlingen erbjudes. Sanna äro en pastors ord i detta sammanhang: 'Den, som ej ställer sig helt under Guds ords inflytande, faller snart i snaran, ty han ser ej faran'. Från ett håll klagas öfver att vissa medlemmar ej läsa våra egna, utan andra samfunds tidningar. Ett abnormt förhållande i sanning! Sådant ofog danar icke samfundsmän, utan bråkmakare".

Konferensen har ännu icke upprättat något barnhem, ålderdomshem, sjukhus eller elementar-skola, men har likväl sina tankar ifrigt riktade på att med tiden få till stånd sådana inrättningar och har börjat arbeta på att samla medel och uppgöra planer för de samma.

Missionsdistrikten.

Det är 3 missionsdistrikt i denna konferens, näml. 1. Ishpeming-distriktet, med 30 församlingar, alla inom staten Michigan; 2. Green Bay-distriktet, med 18 församlingar, alla i Michigan utom tre, som ligga i Wisconsin; 3. Ogema-distrik-

tet med 18 församlingar, alla i Wisconsin utom tre, som äro i Michigan.

Församlingarnas antal är 66, kyrkornas 61 och boställenas 27. Kommunikanterna äro 7,689 och hela folkmängden 12, 747. Enligt 1913 års statistik voro församlingarna och deras pastorer följande:

1. Ishpeming-distriktet. Bethany, Ishpeming, Mich., Fred W. Wyman; Carmel, Calumet, Mich., A. E. Monell; Bethlehem, Michigamme, Mich., S. Bergdahl; Messias, Marquette, Mich., Oscar Sandahl; Saron, Iron Mountain, Mich., A. T. Fant; Zion, Republic, Mich., S. Bergdahl; St. Jacobs, Champion, Mich., C. E. Lindquist; Zion, Manistique, Mich., Augustus Nelson; Bethany, Negaunee, Mich., C. E. Lindquist; Zion, Iron River, Mich., G. A. O. Engström; Skanee, Mich., S. Bergdahl, v. p.; Bethlehem, Florence, Wis., G. A. O. Engström; Emanuel, Skandia, Mich., O. A. Landell; Libanon, Crystal Falls, Mich., David J. Laurence; Messias, Newberry, Mich., C. E. Lindquist, v. p.; Hancock, Mich., Edward Ekström; Cedarville, Mich., Erik Rehner; Sw. Finn., Dollar Bay, Mich., Edward Ekström; Maria, Amasa, Mich., David J. Laurence; Bethania, Grand Marais, Mich., Erik Rehner; Elim, Sault Ste. Marie, Mich., J. J. Hoikka; Siloa, Ontonagon, Mich., A. E. Monell; Trimountain, vakant; Eden, Munising, Mich., O. A. Landell; Emanuel, Thompson, Mich., Augustus Nelson; Zion, St. Ignace, Mich., Erik Rehner; Nazareth, Covington, Mich., C. E. Lindquist; Brevort, Mich., Erik Rehner; Cheboygan, Mich., Erik Rehner; Bethania, Beechwood, Mich., G. A. O. Engström.

2. Green Bay-distriktet. Sion, Marquette, Wis., C. J. Karl; Salem, Peshtigo, Wis., Frans E. Sard; Betania, Escanaba, Mich., C. A. Lund; Bethesda, Daggett, Mich., P. O. Dahlberg; Gethsemane, Wallace, Mich., P. O. Dahlberg; Bethel, Menominee, Mich., F. O. Linder; Ebenezer, Gladstone, Mich., K. M. Holmberg; Metropolitan, Mich., vakant; Betania, Perkins, Mich., K. M. Holmberg; Ford River, Mich., C. A. Lund; Sion, Mosling, Wis., C. J. Karl; Carney, Mich., P. O. Dahlberg; Bethlehem, Whitefish, Mich., K. M. Holmberg; Betania, Norway, Mich., vakant; Salem, Bark River, Mich., P. O. Dahlberg; Betel, Stonington, Mich., C. A. Lund, v. p.; Tabor, McAllister, Wis., Frans E. Sard; Betania, Isabella, Mich., K. M. Holmberg, v. p.

3. Ogema-distriktet. Salem, Sheridan, Wis., Julius Nordling; Bethesda, Grand Rapids, Wis., Julius Nordling; Betha-

nia, Ogema, Wis., S. P. Holmberg; Westboro, Wis., S. P. Holmberg; Wausau, Wis., S. P. Holmberg; Salem, Ironwood, Mich., S. L. Wilson; Saron, Bessemer, Mich., G. A. Ekeberg; Bethlehem, Prentice, Wis., S. P. Holmberg, v. p.; Merril, Wis., S. P. Holmberg; Emanuel, Rhinelander, Wis., Carl J. Silfversten, v. p.; Phillippi, Phillips, Wis., vakant; Unity, Wis., Julius Nordling, v. p.; Bethania, Grand Rapids, Wis., Julius Nordling; Gustaf Adolf, Conover, Wis., S. L. Wilson, v. p.; Mellen, Wis., Carl J. Silfversten; Irma, Wis., S. P. Holmberg; Sion, Ironwood, Mich., Carl J. Silfversten; Sion, Grand Rapids, Wis., Julius Nordling.

X. New England-konferensen.

Nya England-staterna, Maine, New Hampshire, Vermont, Massachusetts, Rhode Island och Connecticut utgöra den del af Förenta staterna, som började att bebyggas så tidigt som 1620, och de första nybyggarna utgjordes af de s. k. puritanerna från England. Förföljda för sin tro hemma i moderlandet, beslöto de att emigrera till Amerika och där börja ett nytt samhälle. Det första emigrantskeppet hette "Mayflower" och landade vid hvad nu kallas Plymouth Rock vid Cape Codviken på Massachusetts' östkust. De hade att genomgå många svårigheter och lidanden, innan de kommo sig för att få hus och hem och något att lefva af. Efterhand kommo flera sällskap af deras trosförvanter öfver och förökade kolonien. Snart började äfven s. k. nonkonformister, d. v. s. sådana inom engelska statskyrkan, som icke i ett och allt kunde underkasta sig denna kyrkas stadgar, att komma öfver till Amerika, och dessa slogo sig ned i och omkring där Boston nu är beläget. Nya Englands stater, isynnerhet Massachusetts, Rhode Island och Connecticut, befolkades således allra först och för det mesta af religiöst sinnadt folk ifrån England, hvilka mer eller mindre afveko ifrån den engelska statskyrkan och gjorde anspråk på att taga religionen på fullt allvar, hvarvid de i många afseenden ådagalade en mera legalistisk än sant evangelisk uppfattning af kristendomen och därför allmänt kallades puritaner. De ifrade för borgerlig frihet, för skolor och folkupplysning och voro de första, som grepo in i revolutionskriget mot moderlandet. Det tog dock en längre tid, innan de lärde sig att rätt uppfatta den rätta friheten. Själfva gjorde de anspråk på religionsfrihet, men de kunde på samma gång rätt

duktigt förfölja andra kristna, som icke hade samma uppfattning, som de hade.

Under årens lopp har det blifvit en stor omkastning i religiöst afseende bland Nya Englands befolkning. Ur den snäfva legalistiska puritanismen ha flera olika religiösa åskådningar framträdt, såsom universalismen, unitarismen, kongregationalismen, som gör anspråk på att vara den rätta, förbättrade puritanismen, o. s. v. Den stora massan synes vara tämligen likgiltig för all religion. Emellertid hafva andra religiösa bekännare, och icke minst romerska katoliker, blifvit rätt talrika i puritanismens hembygder. Ej länge sedan blef Boston sätet för Amerikas tredje kardinal, O'Connell, som vågade vid en högtidlig bankett till president Tafts och sin egen ära göra anspråk på sätet ofvanför statens guvernör. Och detta skedde i Boston, puritanismens hufvudstad. I sanning förändras tiderna och vi med dem.

Den första svenska kolonien i New England.

Såvidt jag vet är Brockton, det forna Northbridgewater och Campello, den plats, som kan göra anspråk därpå. Jag har troligtvis flera gånger förut på olika ställen omtalat denna plats och något om de första svenskar, som jag var personligen bekant med från de tidigare åren. En del af dessa och deras afkomlingar kommo efter flera års vistelse i Northbridgewater och Campello upp till Red Wing och Goodhue, Minn., och bosatte sig där. De flesta af dem voro från Jönköpings län och hade bott i många år i Northbridgewater och Campello och arbetat såsom skomakare. År 1868 vid påsken tillbringade jag en hel vecka på denna plats och predikade för de svenskar, som då bodde därstädes. En del hade bott där i många år, men de hade ej organiserat sig till en svensk luthersk församling ännu; men senare samma år skedde det. Statistiken för 1913 säger visserligen, att församlingen i Campello organiserades 1867, men ifall så är, måste det ha varit en mycket svag organisation. Från denna lilla början har New Englands svenska lutherska konferens uppväxt, som utgör en betydlig gren af Augustana-synoden. Såsom redan blifvit omnämndt, utgjorde New Englands svenska lutherska församlingar en stor del af New York-konferensen till 1912, och från den tiden börjar dess självständiga historia. Dess första president blef dr S. G. Öhman i New Britain, Connecticut. Ur hans välskrifna första årsberättelse beder jag att få meddela

följande: "New England-konferensen har samlats till sitt första årsmöte. Den historiska betydelsen häraf skall framtiden lägga i dagen bättre, än vi nu inse och känna den. Under New York-konferensens 42:a årsmöte i sv. luth. Taborkyrkan i Kane, Pa., sammanträdde prästmännen och lekmannaombuden från de fyra New England-distrikten i nämnda kyrka torsdagsaftonen den 18 april 1912 för att på vederbörlig kallelse organisera den nya konferensen... Förberedelserna härtill hade i den gamla konferensen förts i broderlig anda och bästa samförstånd, ehuru meningarna till en början voro delade. Sedan konferens-delningen emellertid ombeslutats vid den gamla konferensens årsmöte i Portland, Conn., 1911, och synoden samma år därtill lämnat sin sanktion, fattade konferensen sitt senast afgörande beslut om skilsmässan fullkomligt enhälligt och visade därmed en manlig beslutsamhet, som kan vara väl värd att minnas. En sådan skilsmässa saknade helt naturligt icke vemod. Det var icke lätt att säga farväl till ämbetsbröder och medarbetare, med hvilka vi delat ljuft och ledt i så många år, och saknadens tårar fuktade mångas ögon i afskedets stund. Men enär denna konferens-delning ingalunda kom till stånd, för så vidt vi känna, genom något slags kyrkopolitisk agitation, utan endast af rent praktiska skäl och med öppen blick och varmt hjärta för våra allt mer kräfvande och växande uppgifter inom New Englandstaternas område, så kunde den nya konferensen med godt samvete och i vår dyre Herres namn organiseras samt med visshet om hans nåderika välsignelse påbörja sitt viktiga arbete.

"Konferensens organisation verkställdes af 33 präster och 14 lekmannaombud, d. v. s. af den New England-delegation, som då infunnit sig till den gamla konferensens årsmöte. De flesta konferenser inom Augustana-synoden torde ha stiftats med ett mindre antal och under mindre gynnsamma förhållanden, men för öfrigt var vårt organisationsmöte ingenting storartadt till sitt yttre framträdande. Tvärtom tror jag, att vi alla djupt och allvarligt kände vår svaghet och ringhet inför både Gud och människor, hänvisade som vi af omständigheterna voro att hålla flertalet af våra sessioner i en för oss främmande kyrkolokal. Helt beroende af vår trofaste Herres nåd och ledning, slöto vi oss tillsamman i täta led, medan en såväl tryckande som stärkande ansvarskänsla manade oss till hjärtevarm bön och goda föresatser.

"Så började New England-konferensen sitt maktpåliggande värf, så var begynnelsen till dess historia".

Rörande det andliga och sedliga tillståndet inom konferensen, så kan man säga, att rapporterna äro tämligen lika med öfriga konferensers. Församlingarna äro försedda med pastorer eller vice pastorer; gudstjänsterna besökas mer eller mindre regelmässigt, nådemedlen äro i bruk, och intresse för mission, skola och barmhärtighetsinrättningar visar sig, ehuru det kunde vara bättre. Inom hvarje församling finnes det för det mesta en stamtrupp af mera allvarliga kristna, hvilken utgör liksom nervroten till församlingens kristliga karaktär.

Om konferensens präster heter det: "De synas samvetsgrant och nitiskt sköta sitt maktpåliggande kall och förvalta de pund, som Herren gifvit hvar och en af dem". Emanuelsförsamlingens i Boston pastor, dr C. F. Johansson, skrifver: "Den tredje nästkommande oktober äro 40 år hänsvunna, sedan församlingens pastor höll sin första predikan i Boston. På grund häraf har nu församlingen beslutat att under oktober månad på ett värdigt och högtidligt sätt fira 40-års jubileum af sin själasörjares mångåriga verksamhet inom församlingen och bland vårt folk i Boston och dess omgifning. Det fanns då ingen egen samlingslokal för gudstjänsterna och ingen lagligt organiserad församling. Hvem skulle på den tiden kunna ana, att vår lutherska kyrkas verksamhet skulle här i de östra staterna få röna en sådan stor och välvignad framgång, som den verkligen har fått? Inom New York-konferensen voro då endast 5 pastorer. På det område, som nu tillhör New England-konferensen, var då en pastor och en församling som tillhörde Augustana-synoden. Gud vare tack och lof för hans stora nåd och kärlek och för den framgång, som vårt lutherska Zion under dessa hänsvunna åren fått erfara! Församlingens pastor har innerligt längtat att samtidigt få nedlägga vandrings- och herdestafven inom församlingen. Det synes likväl nu, som om herdestafven skulle få nedläggas före vandringsstafven. Ske Guds vilja!"

De präster, som senast hade inflyttat till konferensen, voro: dr S. G. Youngert från det teol. seminariet i Rock Island, Ill., till Hartford, Conn.; pastor L. Hokenson från New York-konferensen till Quincy, Mass.; pastor C. E. Anderson från Kansas-konferensen till Middeltown, Conn.; pastor Carl D. Boström från Minnesota-konferensen till Naugatuck, Conn.;

H. P. Quist, 1849—1902.
E. Nelander, 1855—1915.
M. J. Englund, 1856—1913.
S. E. Rydberg, 1862—1911.
J. Holcomb, 1852—1915.
C. M. Ryden, 1823—1914.
J. Alm, 1846—1913.
E. Hedeen, 1844—1911.
O. J. Siljeström, 1837—1915.
N. Gibson, 1857—1913.
A. W. P. Elfström, 1860—1910.
A. G. Linden, 1837—1912.

AFLIDNA PASTORER.

G. R. Peterson, 1866—1913.
J. P. Mattson, 1839—1913.
C. T. Sandström, 1845—1913.
Eric Swanson, 1863—1913.
A. J. Stenwall, 1862—1913.
A. Hult, 1833—1913.
F. N. Swanberg, 1853—1913.
S. G. Swenson, 1859—1913.
A. E. Hiller, 1849—1912.
V. N. Thorén, 1857—1913.
L. G. Almén, 1846—1912.
Fr. Peterson, 1839—1913.

AFLIDNA PASTORER.

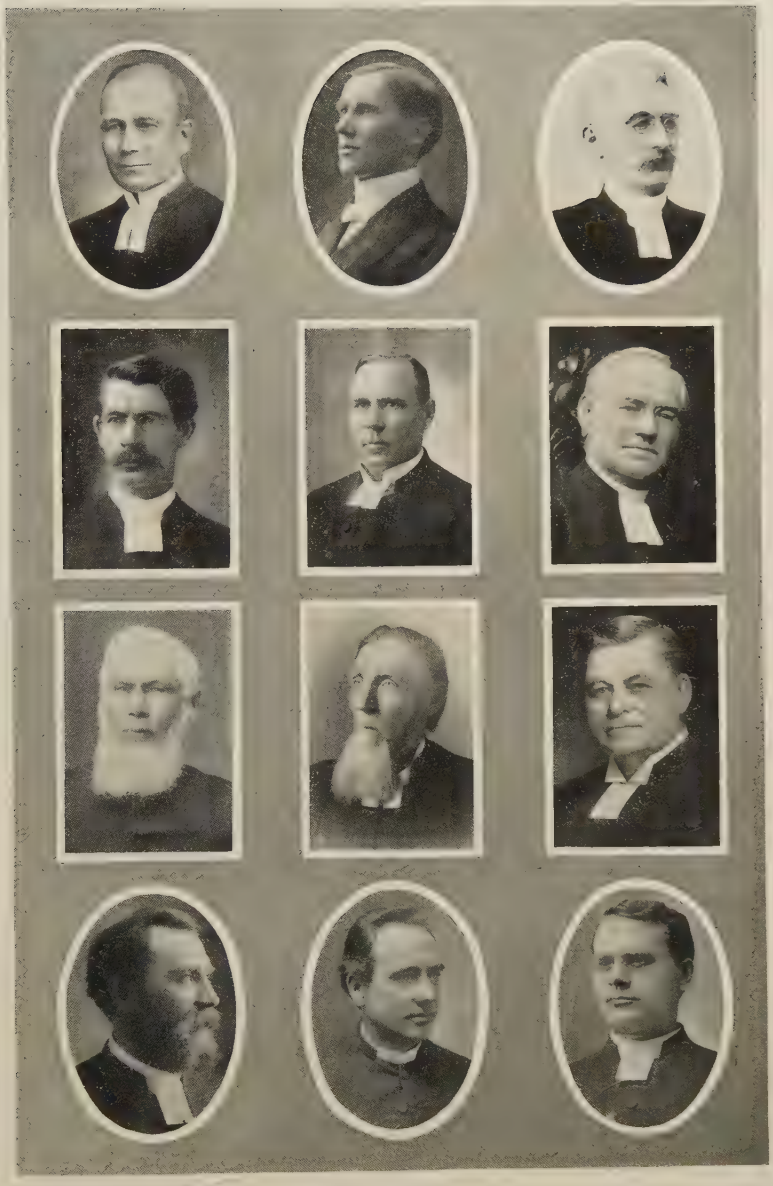

P. E. Fredlund, 1867—1914.
A. J. Elmer, 1859—1913.
P. Beckman, 1822—1915.
C. O. Swenson, 1852—1914.
B. Westerlund, 1867—1914.
E. Rehner, 1855—1913.
P. J. Eckman, 1835—1914.
A. J. Enstam, 1855—1914.
J. P. Neander, 1849—1914.
G. Nelsenius, 1853—1913.
V. Setterdahl, 1844—1914.
J. V. Söderman, 1857—1915.

AFLIDNA PASTORER.

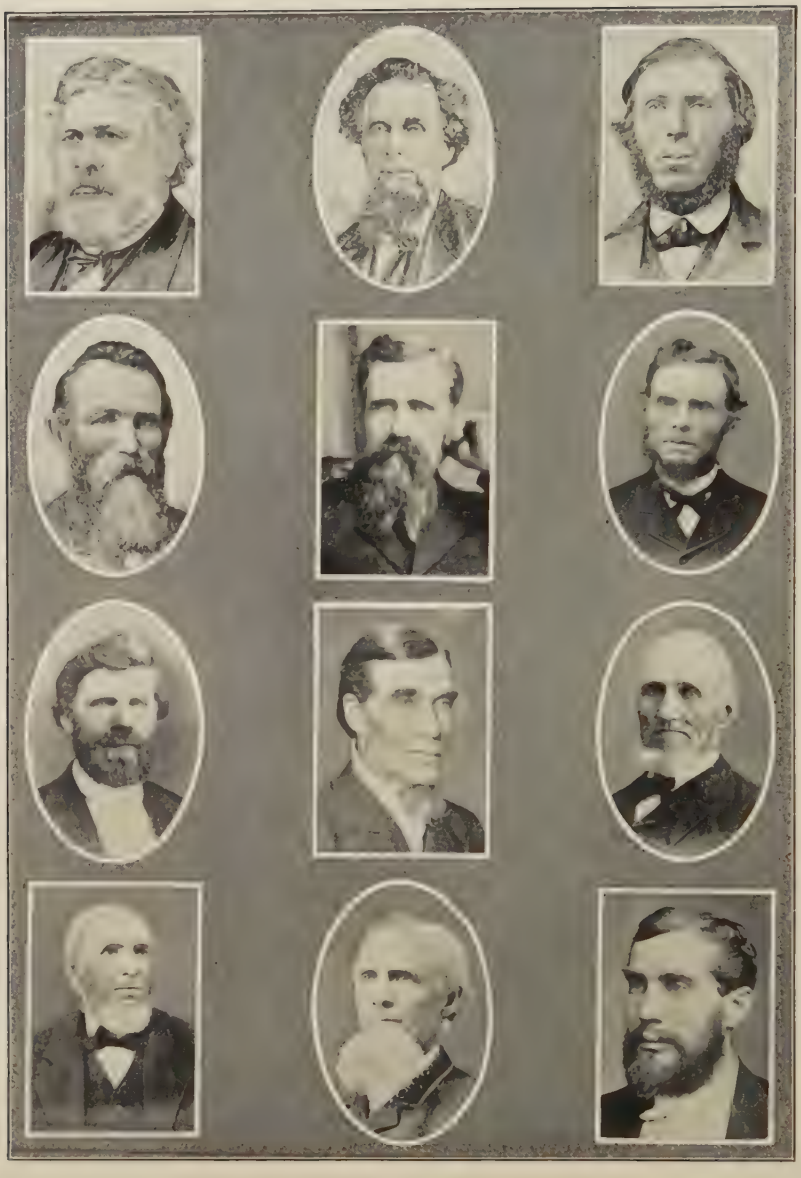

P. L. Hawkinson, 1826—1888. S. P. Lindell, 1824—1881. Joh. Samuelson, 1815—1887.
Anders Haff, 1823—1889. P. Colseth, 1835—1893. John Engdahl, 1834—1893.
S. P. Johnson, 1832—1889. Karl Samuelson, 1814—1896. Alex. Johnson, 1821—1896.
J. A. Falk, 1811—1895. C. G. Sjöstrand, 1839—1897. H. P. Brusewitz, 1842—1898.

AFLIDNA LEKMÄN.

pastor S. G. Hägglund från Illinois-konferensen till Providence, R. I., och nu senast pastor C. H. Nelson från Minnesota-konferensen till New Haven, Conn. (Ur presidentens årsberättelse, 1913).

Konferensen har ett eget barnhem i Avon, Mass., som utför en ädel mission bland de varnlösa små och omfattas med stort intresse. Ålderdomshemmet i Brooklyn och Uppsala College i Kenilworth har man ännu tillsammans med New York-konferensen. Dessutom har konferensen i sin vård Immigranthemmet och sjömans-missionen i Boston.

DE SENASTE STATISTISKA UPPGIFTERNA. (1913).

New England-konferensen organiserades 1912; har 44 präster, 79 församlingar, 72 kyrkor och 33 boställen, som äro värderade till $1,150,191; skulder $249,535; 16,285 kommunikanter; hela folkmängden 23,701.

XI. Red River Valley-konferensen.

Red River-dalen kan nära på sägas vara en värld för sig själf. Den har sitt namn från "The Red River of the North" och är en del af den ofantligt stora dal eller landsträcka, som från norr till söder sträcker sig från Hudson Bay till Mexikanska viken och från öster till väster från Alleghany-bergen till Klippiga bergen. Denna landsträcka saknar sin like i någon annan af världsdelarna. I inskränktare mening utgör Red River-dalen den dal, som ligger på båda sidor om Red River of the North, en flod, som har sin upprinnelse i Elbow Lake på gränsen mellan Becker och Beltrami counties, vid ungefär 47 graders nordlig bredd och 95 västlig longitud. Den flyter först omkring 100 mil i söder genom ett stort antal små sjöar i Ottertail co. och sedan ungefär 100 mil i väster till Breckenridge, där den flyter rätt i norr, hvarunder den upptager många smärre floder och bäckar, och går öfver staten Minnesotas norra gräns vid Pembina och vidare norrut genom Manitoba, Canada, och faller ut i den stora sjön Lake Winnipeg. Från Breckenridge till Canada utgör Red River gränsen mellan staterna Minnesota och Norra Dakota.

När man står vid floden och blickar åt alla väderstreck, ser man ingen upphöjning någonstädes, utan blott en oändlig slätt, och det enda afbrottet man kan skönja där och hvar består af några löfträd, som växa vid de bäckar, hvilka flyta

in i floden från hvardera sidan. Jordmånen består af djup lermylla och är utan tvifvel mycket rik.

Det dröjde länge, innan uppmärksamheten på denna rika trakt blef väckt, och det är ej att undra på, då man icke hade några andra genomgående kommunikationsmedel än de spiklösa skrikkärrorna från Lord Selkirks kolonien i Canada. Järnvägsmagnaten J. J. Hill har aldrig uträttat något så förträffligt, som då han anlade sina järnvägar i Red River-dalen och öppnade detta oförlikneliga land för den jordbrukande klassen i nordvästern. Så förtjusta blefvo somliga som kommo dit, att de togo för sig alldeles för mycket land, ända till många sektioner. De sågo för långt och fattades af begäret att vilja komma åt allt hvad de sågo; men småningen har Red River-boarna börjat förstå, att det betalar sig icke att ha för mycket land, utan att lagom är bäst.

Vi ha förut sett, att det var genom pastor A. P. Montén, som svenskarnas uppmärksamhet riktades på Red River-dalen. Kolonier började då uppstå där, och församlingar organiserades och upptogos i Minnesota-konferensens gemenskap. Under årens lopp utvidgade denna konferens sina gränser fortfarande, så att den icke allenast omfattade staten Minnesota, utan äfven de båda Dakota-staterna och den västra delen af Wisconsin, samt utsträckte sin missionsverksamhet långt inåt Canada. Det var någonting storartadt med denna konferens; den var den största i hela synoden; den gjorde stora ting. Den hade ett barnhem i Vasa; ett sjukhus och en diakonissanstalt i St. Paul; ett ålderdomshem i Chisago City; ett fullständigt college i St. Peter och tre smärre colleges i Fergus Falls, Warren och Minneapolis.

I samma mån som kolonierna och församlingarna tillväxte, började de som lågo längre bort från centern att fundera öfver, om det icke vore förmånligare, om konferensen delades. Denna tanke blef så grundligen diskuterad, att man 1912 var färdig att dela konferensen och att i statens nordvästra hörn organisera en ny konferens under namn af Red River Valley-konferensen. Man måste erkänna, att den nya konferensen därvid gick mycket ordentligt och omtänksamt tillväga. Först höllo de intresserade ett förberedande möte i Moorhead och Fargo i april 1911. Vid detta möte valdes pastor E. M. Eriksson till tillfällig ordförande och pastor P. E. Ording till sekreterare. Ombud från 109 församlingar, dels präster och dels lekmän, voro närvarande. Själfva organisationsmötet hölls i

Fergus Falls den 24—27 maj 1912, och därvid blefvo följande beslut fattade:

"Att vi med tacksamhet erkänna Minnesota-konferensens beslut om bildandet af en ny konferens, och att (Minnesota-) konferensens beslut införes i protokollet. Detta beslut lyder sålunda: (Se Minn.-konf. Ref. 1912, sid. 111.)

1. Att denna begäran (om Minnesota-konferensens rekommendation inför Augustana-synoden vid dess nästa möte till bildande af en ny konferens) beviljas.

2. Att den nya konferensen står i förbindelse med Minnesota-konferensen i hvad utgifter, anslag, finansiella förmåner och förbindelser angår, enligt vid detta möte fattade beslut, till slutet af detta konferensår, den 1 februari 1913.

3. Att den nya konferensen icke skall bära något ansvar för eller hafva någon del i Minnesota-konferensens lösa eller fasta egendom, som nu finnes utom dess (den nya konferensens) område.

4. Att gränserna för den nya konferensen bestämmas som följer: i öster af Beltrami, Hubbard, Wadena och Todd counties' östra gräns; i söder af Todd, Douglas, Grant och Wilkin counties' södra gräns (samt Norunga i Pope county); i väster af statsgränsen med undantag af de församlingar, som tillhöra Fargo och Red River-distrikten i Norra Dakota; i norr af Canada-gränsen.

På grund af att Norra Dakota-distriktet icke ville vara med i den nya konferensen, beslöts, att dess petition i frågan till Minnesota-konferensen införes i protokollet, så att den historiska utvecklingen vid den nya konferensens organiserande må blifva klar för eftervärlden. Den lyder sålunda:

1. Att N. Dakota-distriktet med tacksamhet erkänner, att utan Minnesota-konferensens kraftiga bistånd hade icke vårt distrikt i dag varit hvad det är, och vi utbedja oss ännu under någon tid konferensens understöd och omvårdnad.

2. Att vi anse tiden ännu icke vara inne för konferensdelning, ty en sådan skulle för vårt distrikt och stat blifva ytterst skadlig och hämma vår kyrkliga verksamhet, hvarför vi fortfarande vilja kvarstå uti och tillhöra Minnesota-konferensen.

3. Att vi såsom ett distrikt icke vilja deltaga i den rörelse för konferensdelning, som pågår i Red River-dalen, emedan vi anse, att den tiden icke är aflägsen, då Norra Dakota bör och måste utgöra en egen konferens.

4. Att dessa resolutioner insändas till konferensens ordförande samt publiceras i Minnesota Stats Tidning.

J. O. CAVALLIN,
P. G. LEVIN,
C. O. GULLEEN,
C. J. PETERSON.

Braddock, N. Dakota, den 29 juni 1911.

Beslöts, att vi i öfverensstämmelse med Minnesota-konferensens beslut vid dess senaste årsmöte angående gränserna för den nya konferensen organisera oss till ny konferens.

Beslöts, i öfverensstämmelse med vederbörande kommittés förslag, att den nya konferensens namn skall vara: Red River Valley-konferensen af den evangelisk-lutherska Augustana-synoden eller, korteligen, Red River Valley-konferensen".

Därefter antogs en konstitution för den nya konferensen, som i hufvudsak är lika med andra konferensers konstitutioner inom synoden. Sedan beslöts, "att tjänstemännen skola tjäna utan lön för innevarande år", och därpå valdes pastor S. W. Swenson till president, pastor James Moody till vice president, pastor Alex Sand till sekreterare, och Mr. August Lindgren till kassör.

De olika distrikten voro redan från Minnesota-tiden bestämda och äro de samma ännu: 1. Alexandria-distriktet, 2. Fargo-distriktet och 3. Red River-distriktet. Prästernas antal var 23 och lekmännens 67. Tillsammans 90. Detta kan ju i jämförelse med hvad början varit i flera af de äldre konferenserna kallas en storartad början.

Det första årsmötet hölls i Warren, Minn., den 12—16 mars 1913. Från detta möte är det intressant att höra, huru den nya konferensen företog och utförde sin verksamhet. I sin årsrapport säger president Swenson: "Det är med underliga känslor vi samlats till detta möte. Vi hafva uppväxt uti och fått vår samfundsfostran från Minnesota-konferensen. Där hafva vi tillsammans med de kära bröderna kämpat mot satans och mörkrets välde. Där hafva vi under bön och förtröstan fattat våra beslut att offra våra krafter och lif uti hans tjänst, som genom korsets död så härligt tjänat oss. I denna synodens största konferens kände vi, att vi voro en makt i stat och samhälle. Med dessa kära och sköna minnen från vårt älskade hem hafva vi samlats med stort intresse. Man undrar och frågar: hvad skall det blifva af den nya konferensen? Vi veta, hvad frågan gäller. Vi känna vårt stora och heliga an-

svar. Vi förstå, hvad vår käre Frälsare och vårt folk ha rätt att vänta af oss. Bröder, det gäller att vi stå eniga såsom en man, om vi skola kunna uträtta vårt verk. Vi hafva många och mäktiga fiender, som svurit oss död och undergång. Uti mörkrets rike råder en ovanlig enighet mellan storman och tjänare, när det gäller striden mot Guds rike".

Om barnens fostran säger han: "I söndags- och hvardags- och konfirmationsskolan undervisas barnen i kristendomens sanningar. De flitiga och villiga lärare, som år efter år undervisa de små i våra söndagsskolor, böra vi vara tacksamma mot och på allt sätt uppmuntra. Herren skall löna eder, ty han säger: Hvad I hafven gjort mot en enda af dessa små, det hafven I gjort mot mig. Nog borde det vara tid på att vårt samfund fattade mått och steg för ett bättre undervisningssystem. Vi samla årligen stora summor för vår högre bildning, men intet hafva vi såsom samfund gjort för de stora massor af barn och ungdom, hvilka aldrig komma till våra högre läroverk. Vi missionera och utbetala ofantliga summor för att återvinna dem, som blifvit förlorade för vår kyrka; vore det icke lättare att söka bevara dem, så att de icke blefve förlorade?"

Om våra missionsfält heter det: "Alla distrikten hafva sådana inom sina respektiva områden. Alexandria-distriktet har under några år på egen bekostnad delvis underhållit verksamheten på Bemidji-fältet. Detta område kommer under konferensens vård. Här tro vi, att stora möjligheter förefinnas för vår utveckling. Vår trogne och om vår kyrkas väl ömmande pastor J. H. Randahl arbetar på detta fält. Han uppsöker den ena platsen efter den andra och finner skaror af vårt folk. Vi måste anstränga oss till det yttersta att utbreda vår verksamhet åt alla håll i dessa trakter. Vår sköna och värdefulla kyrkoegendom i Bemidji är ett tydligt bevis på att Herren välsignat vårt arbete. Red River-distriktet med sina många och jämförelsevis små församlingar är ett enda stort missionsfält. Fargo-distriktet har mission i konferensens två största städer, hvilket kräfver arbete och uppoffring".

Om de nya arbetskrafterna säger han: "Följande pastorer hafva inflyttat: Fem af dem, som ordinerades vid sista synodalmötet, kommo till vår konferens, nämligen M. W. Gustafson till Elbow Lake; Anton C. Linder till Eagle Bend; M. A. Henrikson till Lancaster; Theodore Steinert till Detroit; Victor Sternherz till McIntosh. Från Nebraska-konferensen kom-

mer J. E. Lindberg till Roseau; från Kansas-konferensen inflyttar i dessa dagar E. V. Isaacson till Sebeka; F. M. Eckman från Minnesota-konferensen har antagit kallelse till Moorhead".

För öfrigt talar han förhoppningsfullt om att i de flesta församlingar finnas "arbetsamma och snälla ungdomsföreningar, hvilka äro villiga att göra allt hvad i deras förmåga står att understödja församling och samfund".

Om konferensens skolor, hospital och barnhem, m.m.

Såsom man allmänt känner till, så fick den nya konferensen på sin lott från Minnesota-tiden två lärdomsskolor, en i Fergus Falls och en i Warren. Man torde nu för någon tid ha kunnat reda sig med en lärdomsskola, men konferensen synes sträfva att uppehålla båda, hvilka efter omständigheterna äro i godt skick och förhoppningsfulla. Konferensen har visserligen icke öfvertagit egendomsrätten af någondera, utan de utgöra självständiga korporationer, men så länge som dessa skolor arbeta i konferensens intresse, så vill den nog understödja desamma, så långt som det är möjligt.

Konferensen blef vid Warren-mötet erbjuden att på goda villkor emottaga och vårda ett väl inrättadt hospital eller sjukhus i staden Warren, och frågan därom hänsköts till församlingarna inom Red River-distriktet. Om resultatet däraf rapporterade pastor G. Wahlund på nästa möte i Hallock, "att Red River-distriktet fullföljt konferensens uppmaning att få till stånd en inkorporerad organisation, som skulle mottaga Warren Hospital som gåfva. Verkställande kommittéen i denna organisation jämte hospitalkorporationen hade alla papperen färdiga, så att det endast fattades några namnunderskrifter, men hospitalet hade ej ännu blifvit formligen öfverlämnadt". Och därpå fattade konferensen följande beslut: "Med anledning däraf beslutadt, att konferensen med tacksamhet mottager Warren Hospital som gåfva, och att frågan i öfverensstämmelse med konferensens konstitution (1 Kap., 3:dje art., 2) hänskjutes till församlingarna, att de må uttala sig för eller emot detsamma".

Frågan om eget barnhem och ålderdomshem öfverlämnades åt en särskild förberedande kommitté vid årsmötet 1914.

De nuvarande tjänstemännen, valda vid mötet i Hallock 1914, äro: President, S. W. Swenson; vice president, James

Moody; sekreterare och statistiker, J. M. Persenius; kassör, August Lundgren i Warren, Minn.

SENASTE STATISTISKA UPPGIFTER. (1913).

Red River Valley-konferensen organiserades 1912; pastorernas antal 27; församlingar 90; kyrkor 82; pastorsboställen 23; kyrkoegendomens värde, $375,080; skulder $17,762; kommunikanter 7,221; hela folkmängden 11,657; hela utgiftsstaten för 1913 $72,424.64.

XII. Canada-konferensen.

Canada och Förenta staterna hafva ungefär samma kvadratinnehåll, näml. något öfver 3,000,000 engelska kv. mil. De äro sammanbundna med hvarandra genom samma bergssträckor och genom vissa sjöar och floder och den stora Red River-dalen. Klimatet är naturligtvis bra mycket olika, alldenstund Canada ligger norr om Förenta staterna, och därför blir det en olikhet i växtlighet och i jordbruket, m. m. Många sträckor af Canadas länder äro icke odlingsbara, men ej därför alldeles obeboeliga, ty där finnes fisk och villebråd och stora värderika skogar på sina ställen; men där finnes ock mycken odlingsbar jord, som det betalar sig att odla, isynnerhet i provinserna Manitoba, Saskatchewan och Alberta. British Columbia är ett särskildt land med stora skogar, berg och floder och har mildare klimat än det öster om Rocky Mountains och är rikt på olika metaller och timmer, fisk och villebråd. Canada är också olikt Förenta staterna i afseende på regementet, emedan det är en koloni under Englands välde, och Förenta staterna är en självständig republik. När allting går lugnt och stilla till i vanligt hvardagslag, märker man just icke mycken skillnad, om icke i lagarnas tillämpning, som mången tycker är bättre i Canada än i Förenta staterna, men när krig bryter ut i moderlandet och i dess kolonier i andra världsdelar, då kännes det godt att vara en självständig republik.

SVENSKARNA I CANADA.

Till detta land ha många svenskar kommit och där nedslagit sina bopålar, dels direkt från Sverige och dels från Förenta staterna. De rika kapitalisterna i England ha stora intressen i Canada. De ha sett på dess många rika resurser, som det betalar sig att taga vara på och utveckla. De ha därför byggt

järnvägar i ofantligt stor skala mellan Atlanten och Stilla hafvet; de ha med största ifver befrämjat immigrationen genom Canadas regering, understödt jordbruket, boskapsskötseln, städers uppbyggande samt skolors och mångahanda institutioners upprättande. Om man reser från Winnipeg på järnväg i nordvästlig riktning till Saskatoon, sedan till Prince Albert, vidare till Battleford och vidare till Edmonton, Red Deer, Calgary, Banff och tillbaka till Medicine Hat och Moose Jaw, Regina och Brandon till Winnipeg, så blir man i sanning förvånad öfver den stora utveckling, som dessa landsändar undergått på de senare 10 à 15 åren. Man känner sig, såsom vore man i det stora stråket för världshandeln och är färdig att utropa: Canada, du är en pärla i Englands krona! Man kan alls ej undra på att många svenskar komma till Canada direkt från Sverige, och att de skola kunna föda sig där och komma att befinna sig väl, om de äro nyktra och ordentliga, det tviflar man ej på; men att svenskar, som lefvat någon tid i Förenta staterna och flytta till Canada, känna sig fullt hemma där, är nog ett märkvärdigt problem, som icke är så godt att lösa. Emellertid måste vi tro hvad apostlen Paulus säger i sitt tal på Areopagen i Atén: "Gud har gjort hela människosläktet af ett och samma blod för att bo på hela jordens yta och bestämt fastställda tider och gränserna för deras boningsplatser, på det att de skulle söka Herren, om de måtte kunna fatta och finna honom; ändock han icke är långt ifrån hvar och en af oss". Paulus såg djupare in i naturen än våra bästa naturfilosofer och hade bättre reda på den stora betydelse, naturen har för människors fostran. Vi kunna icke tvifla på att ibland de stora immigrantskarorna, som under de mer än 50 åren kommit från Sverige till Förenta staterna och Canada, det kommit icke så få mer eller mindre allvarliga kristna, och man kunde tycka, att dessa bort förstå den stora betydelsen och förmånen af att i större antal bosätta sig tillsammans för andliga och kyrkliga ändamål; men nu finna vi tvärtom, att de hafva blifvit utspridda mer eller mindre öfver hela Norra Amerika. Detta har gjort det kyrkliga arbetet mycket svårt och besvärligt, och mycket af vårt svenska folks andliga fostran har gått förloradt. Men månne icke kyrkans hufvud, Kristus, har haft några särskildt stora planer med denna förskingring? I ett af sina tal säger han om sina kristna: "I ären jordens salt". Han har måhända tagit många af vårt svenska kristligt fostrade folk i sin hand och utstrött

dem i denna världsdel såsom saltkorn och velat göra dem hvar och en på sin plats till ett hälsosamt salt emot den allmänna förruttelsen eller ock till ett litet frö för Guds rike. Att denna förmodan på mer än ett ställe visat sig såsom en verklighet, kan man med glädje intyga. Detta har besannats och håller på att besannas fortfarande i Canada-konferensens historia.

Canada-konferensens historia.

Framför mig ligger ett referat af denna konferens' första årsmöte, som hölls i Winnipeg i februari 1914. Dess förste president, pastor J. G. Dahlberg, f. d. professor vid Augustana College, Rock Island, och mångårig sekreterare för Augustana-synoden, har i sin rapport lämnat oss en mycket god underrättelse om den kyrkliga verksamheten i Canada och uppkomsten af en egen konferens därstädes. Jag kan omöjligen göra det bättre och får därför bedja att få göra ett tämligen fullständigt utdrag ur denna rapport.

Svensk invandring till Canada och början till kyrklig verksamhet därstädes.

"Till för 25 à 30 år sedan gick utvandrareströmmen från Sverige nästan uteslutande till Förenta staterna. Den har sedan dess delat sig i två djupa strömfåror, af hvilka den säkerligen mindre starka går till Canada. Icke så få svensk-amerikaner ha under senare år invandrat till Canada. Före 1880 torde jämförelsevis få svenskar ha utvandrat till Canada. På sommaren 1883 besökte pastor L. A. Hocanzon, nu bosatt i St. Paul, Minn., Winnipeg och predikade för där då varande svenskar. År 1884 besöktes Winnipeg af en teol. studerande (namnet obekant), som då var anställd af Minnesota-konferensen på dess missionsfält i Red River-dalen. År 1885 beslöt dels Minnesota-konferensen på sitt möte i West Union, Minn., dels Augustana-synoden på sitt möte i Rockford, Illinois, i juni att påbörja missionsverksamhet bland de i förskingring varande landsmännen i Canada. Den 13 september 1885 besökte pastor Svante Uddén första gången Winnipeg och predikade för en ganska stor samling svenskar därstädes. På synodalmötet i Minneapolis 1886 öfverlämnades missionsfältet i Canada till Minnesota-konferensen, till hvilken det sedan hörde till Canada-konferensens stiftelse 1913. Samma år, som synoden öfverlämnade fältet till Minnesota-konferensen, 1886, kallades pastor S. Uddén att göra en undersöknings-

resa i Canada. Kallelsen antogs. Samma år, 1886, reserverades en del land för svensk kolonisering i de nuvarande svenska samhällena Nya Stockholm och Scandinavia. Den första svenska lutherska församlingen i Canada stiftades af pastor J. S. Ryding i Nya Stockholm, Sask., den 3 oktober 1889. Denna församling är således Canada-konferensens moder-församling. I denna församling hölls ock 1913 det möte, vid hvilket Canada-konferensens konstitution antogs. Året efter det församlingen i Nya Stockholm stiftades, stiftades den svenska lutherska Sionsförsamlingen i Winnipeg af pastor L. G. Almén (1890). På våren 1891 besökte pastor S. Uddén för tredje gången Canada, och nästföljande år flyttade han till Winnipeg och blef den första svenska lutherska pastor, som bosatte sig i Canada. Vår uppgift är icke nu att i detalj följa verksamhetens gång. Minnesota-konferensen sände från tid till tid prästmän och studerande ut på de sig allt mer vidgande arbetsfälten och det har kostat Minnesota-konferensen stora summor.

Superintendenttjänst och konferensbildning.

"I tanke att kunna kraftigare bedrifva det kyrkliga arbetet i Canada beslöt Minnesota-konferensen att anställa en missionssuperintendent därstädes. Till denna tjänst kallades pastor L. P. Bergström enligt konferensens beslut 1907. Alldenstund kallelsen icke antogs (Minn. konf. ref. för 1908, sid. 36), gaf den på sitt årsmöte 1908 sin verkställande kommitté i uppdrag att kalla en man till sagda tjänst och uppsätta regler för hans verksamhet. Pastor L. P. Bergström blef återigen kallad. Kallelsen antogs, och han flyttade därefter med sin familj till Winnipeg i juli 1909 och har sedan dess varit bosatt därstädes. De regler, som verkställande kommittéen uppsatte rörande hans arbete, bära vittne om nitälskan för svenskarnas i Canada både andliga och lekamliga väl (se Minn. konf. ref. för 1910, sid. 39). Pastor Bergström kvarstod sedan i Minnesota-konferensens tjänst till den 15 sept. 1913. Vid Minnesota-konferensens årsmöte 1912 fattades rörande verksamheten i Canada följande beslut: "Att konferensen uppmanar pastorer och församlingar i Canada att med det snaraste organisera sig till en egen konferens, och att, när så skett, lofvar konferensen att under den nya konferensens första konferensår gifva ett understöd af $5,000.00. Konferensens president fick i uppdrag att i angifna syfte samman-

kalla ett möte i Canada. Anmärkas bör, att förslaget rörande konferensbildning icke kom från någon i Canada. I öfverensstämmelse med beslutet i fråga hölls under teol. dr J. A. Krantz' ordförandeskap ett möte i Percival, Sask., den 25—28 juli 1912. Vid det mötet beslöts, "att de svenska lutherska församlingarna i Canada (British Columbia undantaget) ingå till Minnesota-konferensen med begäran om rättighet att stifta egen konferens samt om förord att blifva upptagen i Augustana-synoden". Ehuru "pastorer och församlingar" i Canada af Minnesota-konferensen uppmanats "att med det snaraste organisera sig till egen konferens" och konferensen på så sätt redan gifvit sitt bifall därtill, ville mötets medlemmar uppskjuta det egentliga stiftandet af konferensen till ett följande möte, som enligt beslut skulle hållas i Stockholm, Sask. Mötet hade emellertid uttalat sig i ärendet. Dess begäran insändes till Minnesota-konferensen, som behandlade den på sitt årsmöte 1913 och därvid beslöt bland annat:

1) att konferensen beviljar petitionen, som inkommit från mötet i Percival den 25—28 juli 1912 och rekommenderar den nybildade konferensen att upptagas i synodens gemenskap, så snart den fullbordat sin organisation;

2) att konferensen förnyar sitt beslut att understödja den nybildade konferensen med $5,000.00 för första året, räknadt från den tid den beviljats inträde i synoden och själf öfvertager vården af sitt missionsfält;

3) att konferensen lofvar att icke allenast det första året understödja den nya konferensen, utan utfäster sig att för den närmaste framtiden så göra. Den vill äfvenså varmt förorda densamma inför synoden för erhållande af dess understöd". (Se Minn. konf. ref. för 1913, sid. 105).

"Enligt Minnesota-konferensens beslut hölls under dr P. A. Mattsons presidium det egentliga organisationsmötet i Stockholm. Sask., den 23—26 maj 1913. Vid detta möte antogs Canada-konferensens konstitution, ämbetsmän invaldes och beslut fattades att begära inträde i Augustana-synoden. Den af Canada-konferensens tjänstemän till synoden insända begäran om upptagning i synodens gemenskap behandlades af synoden på dess möte i Chicago, Ill., den 11—17 juni 1913. Betecknande var det, att synoden upptog denna begäran under rubriken: Synodens hemmission. Begäran beviljades, och därmed erkändes ock Canada-konferensens författningar. Rörande bildandet af konferenser föreskrifver kap. 1, art. 3, par.

1 af Augustana-synodens konstitution följande: "Församlingar inom vissa bestämda områden förenas till konferenser, hvilkas antal och gränser bestämmas af synoden och representeras vid synodens möten af valda ombud".

"Minnesota-konferensens missionsarbete i Canada afslöts den 15 sistlidne september, då pastor L. P. Bergström enligt Minnesota-konferensens verkställande kommittés beslut afgick från sin tjänst såsom missionssuperintendent. Härom har Minnesota-konferensens president underrättat presidenten i denna konferens. Ehuru han icke stått i vår tjänst, utan i Minnesota-konferensen till sagda tid, har han dock arbetat här uppe, och vi tacka honom för hans här utförda kyrkliga arbete. Tacksamt erkänna vi den stora kärlekstjänst, som Minnesota-konferensen gjort sina bröder i Canada. Tacksamt erinra vi oss det dryga mångåriga arbete, den utfört ibland sina landsmän i Canada. Tacksamt erkänna vi de stora summor, den uppoffrat för bedrifvandet af kyrklig verksamhet häruppe. Och då den ansåg oss gamla nog att sätta eget bo och uppmanade oss därtill, öppnade den åter sitt ömma moderliga hjärta i utdelandet af en vacker hemgift och lofvade stå stödjande vid vår sida. Vi tacka eder, I fäder och bröder i Minnesota-konferensen. Gud välsigne eder och oss!

Ändamålet med konferensorganisationen.

"Att i detta sammanhang tala om ändamålet med konferensbildning torde möjligen anses falla utom ramen för min närvarande uppgift; men på grund af det läge, i hvilket vi nu, så godt som vid konferensens början, befinna oss, torde en kort framställning därom icke sakna befogenhet.

"För det första är konferensorganisation icke ett mål i sig själf, och för det andra, emedan den icke är ett mål i sig själf, afser den att tjäna högre syften, att vara till nytta i den ordnade kyrkliga verksamhetens bedrifvande. En konferens är endast såsom en ställning vid ett hus' uppförande. Vi måste alltid skilja mellan ställningen och själfva huset, och dock afser ställningen husets uppbyggande. Ingen ställning har sitt ändamål i sig själf, men den brukas för ett visst ändamål. Ville man endast bygga ställningen, kunde man ju göra det, men det blefve i själfva verket betydelselöst. Helt annat blir förhållandet, då ställningen uppföres för husbygge. Och så är det här. Skulle vi ha en konferensorganisation endast för att ha tjänstemän, en organisation, där den ene skulle stå öf-

ver den andre, vore endast ett yttre verk, en religiös hierarki — som dock själfva namnet konferens utesluter — då vore en sådan organisation säkerligen icke blott gagnlös, utan till skada. Afsikten med vår konferensorganisation är, att den skall vara till nytta i den kyrkliga verksamheten, hvilken, såsom ordnad, är en organisation, där visserligen icke alla delarna ha samma förrättning, men där den ena delen tjänar den andra i harmonisk samverkan. Hvad afser då konferensorganisationen att tjäna? Den afser ingenting mindre än himmelriket, den skall tjäna vid uppförandet af Guds hus! Och det är just här den har så att säga sitt uppdrag, sin kallelse, sin bestämmelse, sitt ändamål. Kunna vi då icke ha himmelriket utan en sådan organisation? Visserligen kunna vi det, men vid arbetet i Guds rike, där många skola vara med, behöfves en viss ordning till det helas befrämjande. T. ex., då verksamheten här uppe begynte, kom först en enskild man och började det arbetet. Men han stod där såsom representant för dem, som utsändt honom till sådant arbete: han hade bakom sig en kyrklig organisation. Och den mannens arbete afsåg himmelriket. Genom den förste arbetarens berättelse om att arbetet behöfde fortsättas och vidare föras framåt, kommo flera arbetare. Och dessa voro utsända af och stodo i förbindelse med en kyrklig organisation — den lutherska Minnesota-konferensen. Denna åter stod i organisk förbindelse med Augustanasynoden eller den svenska lutherska kyrkan i Amerika såsom ett helt, fotad och ordnad på Guds ords grund. I tanke att främja den sig allt mer utvecklande verksamheten för Guds rike häruppe ändrades delvis själfva arbetsplanen. Denna ändring var ock ett slags ställning med hänsyn till Guds rikes uppbyggande. Men inte var det själfva huset; inte var denna nya anordning himmelriket, men den afsåg dess befrämjande. Sedan kom man på den tanken, att en konferensorganisation skulle blifva verksamheten till gagn, och så kom en sådan ställning till stånd. Under dessa något olika former eller sätt för det kyrkliga arbetets bedrifvande var himmelriket detsamma, ordet och sakramenten voro desamma. Ty vi måste alltid skilja på det väsentliga och det oväsentliga. Dock blir allt, som kan tjäna, till nytta, och ju större tjänst desto större nytta. Genom konferensbildningen har en viss stadgad ordning kommit till stånd, och vi hafva därmed intagit en ny ställning i och till samfundet. Grundritningen till denna kyrk-

liga ordning ligger för oss såsom nedlagd i vår af synoden erkända konstitution.

"Ville vi taga en annan bild, kunna vi säga, att vi i Canada och genom konferensorganisation erhållit hvad vi kunde kalla "Home Rule", det vill säga: vi få ordna våra egna angelägenheter, vi ha själfstyrelse på af samfundet nedlagd konstitutionell grund. Låtom oss kasta en flyktig blick härpå. Enligt konferenskonstitutionens bestämmelse sammanslutas vissa församlingar under benämningen distrikt. Utgångspunkten härför är församlingen. För närvarande är konferensen indelad i tre stora distrikt: Manitoba-Ontario-distriktet, Saskatchewan-distriktet och Alberta-distriktet. Då omständigheterna kräfva det, äger konferensen rätt att dela upp dessa distrikt i mindre sådana. Hvarje distrikt skall hålla ett årligt möte, till hvilket dess församlingar skola sända lekmannaombud. På så sätt få våra lekmän vara med och deltaga i sitt distrikts angelägenheter, antingen dessa afse distriktet i och för sig eller distriktet i dess organiska förhållande till konferensen. Härigenom uppkommer samverkan och inverkan på det hela. Distriktens hufvudsakliga göromål äro, utom ordnandet af sina egna angelägenheter, att i de olika församlingarna inom sitt område hålla så kallade missionsmöten. Härigenom sammanföres vårt folk på det uppbyggande och ordnande Guds ords grund. Hvarje år skall minst ett konferensmöte hållas. Till det mötet skola alla församlingarna sända lekmannaombud. Vid dessa möten få konferensens prästmän och lekmän gemensamt samråda och besluta om den gemensamma verksamhetens bedrifvande. Vid dessa möten skola årsberättelser och finansredogörelser afgifvas och behandlas. Hvad sockenstämman är för församlingen, det är konferensmötet för konferensen. Konferensens missionsangelägenheter handhafvas af en af konferensen vald styrelse. Skall skolverksamhet bedrifvas, får vårt folk genom sina församlingsombud själft bestämma därom; vill konferensen t. ex. upprätta ett barnhem — och väl vore, om det snart kunde ske —, eller om den vill upprätta någon annan inrättning, får den själf fatta beslut därom och antaga stadgar därför. Med afseende på den enskilda församlingen, har den, såsom förut nämnts, sin egen konstitution och får ordna sin egen verksamhet i öfverensstämmelse därmed. Genom såväl distriktssom konferensorganisation få vi, såsom sig bör, våra lekmän med i arbetet — och alla, ehvad de äro prästmän eller lekmän,

män eller kvinnor, ha de en kallelse i Guds rike och skola deltaga i dess angelägenheter." Så långt pastor J. G. Dahlberg.

Valet af nya ämbetsmän utföll sålunda: Till president valdes pastor L. P. Bergström, till vice president pastor O. Lindgren, till sekreterare och arkivarie återvaldes pastor C. Thunberg och till kassör återvaldes hr P. Nelson.

Alltså kom en ny konferens till stånd, den tolfte i ordningen inom Augustana-synoden, och denna konferens har ett stort missionsfält att odla. Den har redan börjat med att utgifva en egen tidning med namnet "Canada Härold", hvilken afser att vara ett organ för konferensen. I anmälan i första numret heter det: "Till en början utgifves tidningen tolfsidig, en gång i månaden. Den redigeras i Calgary, tryckes och expedieras i Wetaskiwin och skötes i finansiellt hänseende i Winnipeg." Tidningens redaktör är pastor V. J. Tengvald, som med öfvad hand sköter sin plats.

Konferensen har också starkt i tankarna att upprätta egen skola och har redan gjort åtskilliga förberedelser därför. Till denna konferens' herdaminne höra tvenne af de tidigare arbetarna på dessa missionsfält, nämligen pastor Per Almgren, som blef ihjälslagen af ett kullfallande träd på en af hans missionsresor. Hans graf är i Wetaskiwin, där hans änka fortfarande bor. Detta hände den 19 februari 1906. Den andre var pastor J. J. Frodeen, som bodde på samma plats och dog den 17 oktober 1912, nedbruten genom köld och hårdt arbete. Hans graf lär vara i en liten församling ett godt stycke från Wetaskiwin. Dessa arbetare i Herrens vingård voro i sin bästa ålder och hade, innan de började sitt arbete på missionsfältet, förestått några af synodens större församlingar. Deras ödmjuka självuppoffring bör mana oss till mera mod i Kristi efterföljelse.

SENASTE STATISTIK FÖR CANADA-KONFERENSEN (1913).

Organiserad 1913; pastorer 8; församlingar 39; kyrkor 22; boställen 8. Egendomsvärde $140,007; skulder $19,960; kommunikanter 1,756. Utgiftsstaten för 1913 $15,815.

"The Association of English Churches of the Augustana Synod."

Frågan om huru man på bästa sätt skulle lösa språkfrågan inom Augustana-synoden kom tidigt upp för öfverläggning, och flera försök att lösa den gjordes, men först på synodalmötet i Trefaldighets-kyrkan i Chicago 1908 syntes man komma in på de rätta spåren.

I intet annat land på jorden talas så många språk som i Förenta staterna. Här finnes folk från alla jordens länder, och de tala hvart och ett sitt eget språk; men endast ett språk är det officiella, och det är det engelska. Man får tala sitt eget språk, huru mycket man vill, och huru länge som man kan uppehålla det både såsom kyrkospråk och i sociellt afseende, men blir det fråga om det borgerliga lifvets lagliga ärenden och barnauppfostran i de allmänna skolorna, så måste allt sådant ske på engelska språket. I de publika skolorna, d. v. s. de skolor som ha sitt understöd af staten och regeras af dess myndigheter, måste engelskan vara undervisningsspråk. På senare tiden har man där och hvar gifvit med sig så mycket, att man tillåter undervisning i andra lefvande språk såsom ett studieämne, om ett visst antal medborgare i skoldistriktet begära det. Detta gör väl något, dock ganska litet för att fortfarande uppehålla de andra språken. Engelskan är och förblifver hufvudspråket, och barnen, som enligt lagen måste gå i statens skolor, få sin språkuppfostran på engelska, och engelskan blir deras modersmål. De inflyttades barn blifva genast fullfjädrade amerikaner, hvad språket beträffar, fastän de sedan i flera led kunna förstå och tala sitt modersmål, om de nämligen hafva blifvit kvar i den svenska lutherska kyrkan. Det lider intet tvifvel, att den svenska lutherska kyrkan, som fortfarit att fasthålla svenskan som sitt kyrkospråk, varit orsaken till att svenskan kunnat uppehållas så allmänt bland det svenska folket i Amerika, såsom det skett nu i nära 60 år.

Men den tiden har länge sedan kommit, då i många församlingar engelska språket förstås lika så bra som det svenska, och i en del församlingar förstås engelskan bättre än svenskan, och i åter andra förstår man svenskan mycket ofullkomligt och en del bland det yngre släktet alldeles icke. Hvad är nu här att göra? En del pastorer hafva läst med sina konfirmander på engelska och konfirmerat dem på engelska; men

J. P. Rodell, 1816—1899. John A. Johnson, —1893. Peter Larson, 1829—1900.
W. Lindberg, 1838—1900. Swante Palm, 1815—1899. S. F. Carlson, 1827—1900.
C. J. Samuelson, 1823—1900. Johannes Monson, 1831—1901. C. A. Ryden, 1836—1901.
N. Thorson, 1831—1901. Otto Wallmark, 1830—1901. Chas. B. Johnson, 1829—1902.

AFLIDNA LEKMÄN.

C. P. Holmberg, 1840—1902. John Swanton, 1825—1903. C. G. Thulin, 1835—1902.
A. J. Lindblad, 1838—1903. Nelson Chester, 1838—1903. Olof Polson, 1833—1903.
C. J. Cassel, 1821—1902. O. H. Thorstenberg, 1828—1905. J. H. Wistrand, 1831—1904.
Samuel Hoogner, 1827—1905. Johannes Hult, 1824—1904. Granville Pearson, 1827—1905.

AFLIDNA LEKMÄN.

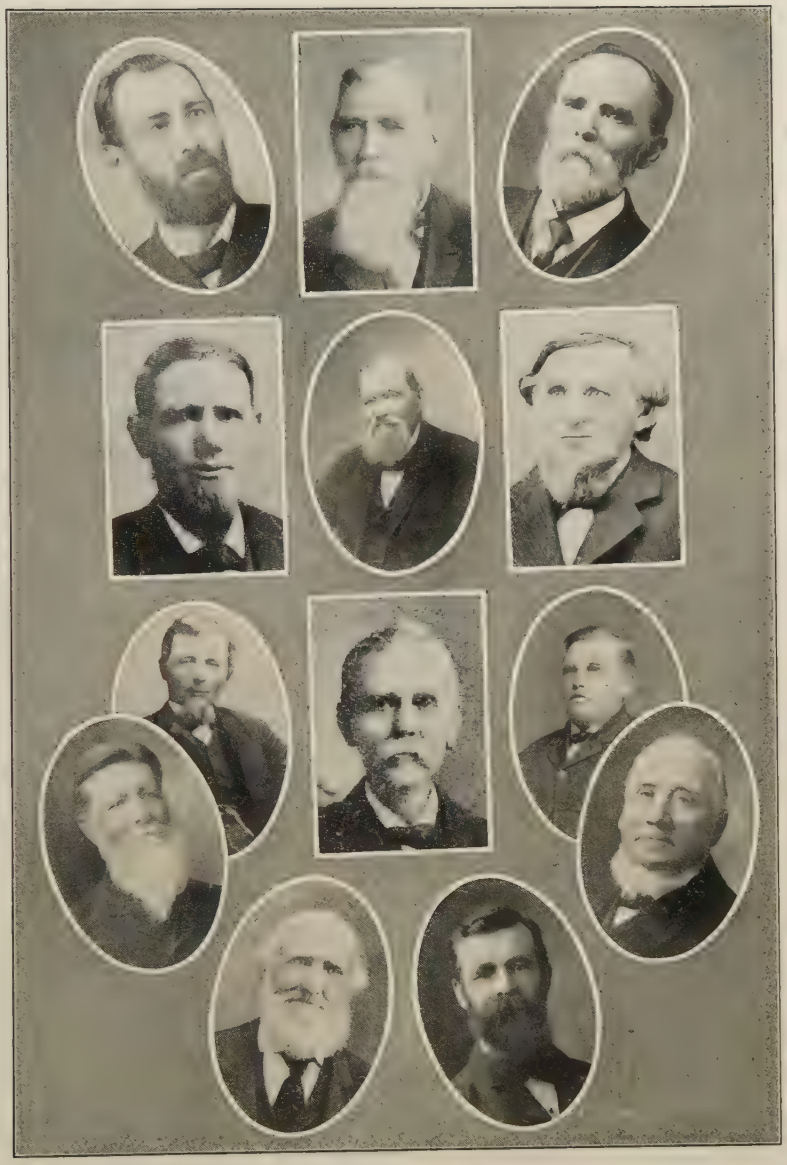

A. W. Williamson, 1838—1906. N. S. Youngdahl, 1832—1909. John Bodin, 1842—1906.
Gustaf Johnson, 1835—1909. A. J. Miller, 1824—1908. Anders Thorson, 1823—1908.
G. A. Fridolf, 1829—1908. A. J. Swanson, 1848—1908. Johannes Lind, 1858—1908.
B. Berg, 1839—1907. C. J. Foss, 1822—1907.
Aaron Bloom, 1825—1906. G. E. Peterson, 1843—1908.

AFLIDNA LEKMÄN.

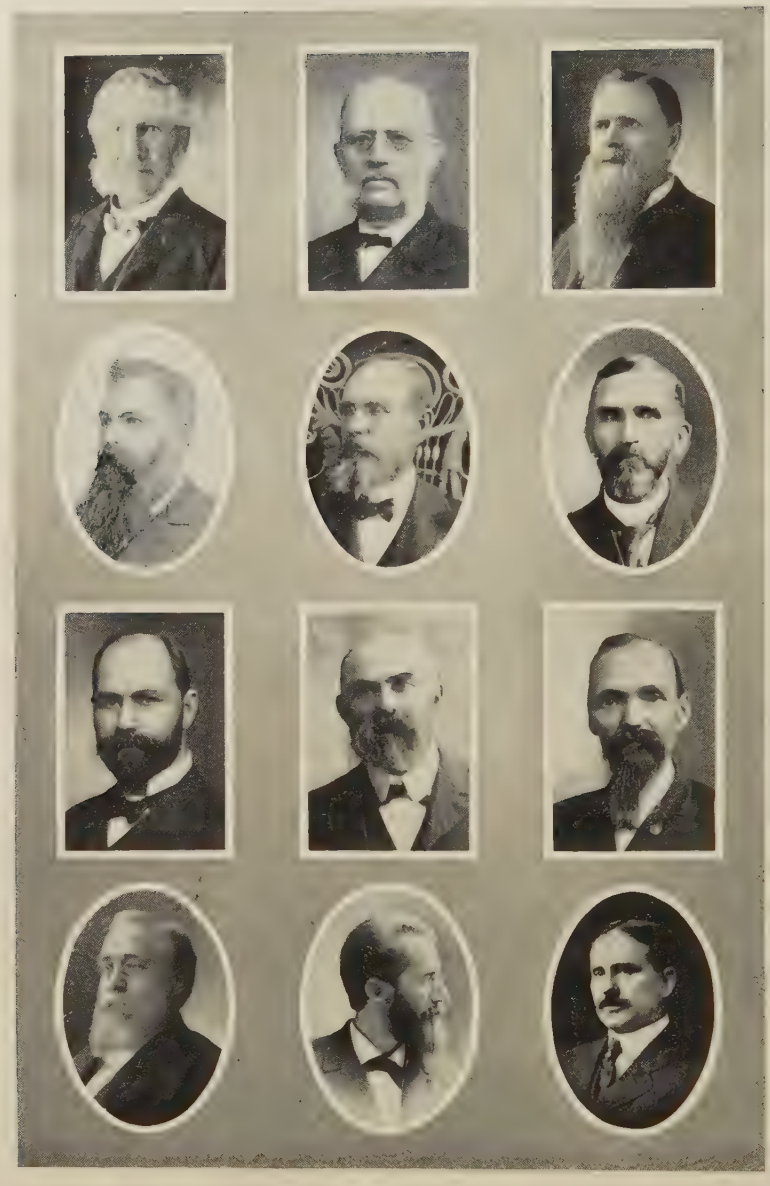

J. Bonander, 1835—1910. Håkan Johansen, 1829—1910. Samuel Anderson, 1840—1911.
P. E. Flodman, 1849—1912. J. E. Dime, 1842—1912. A. P. J. Colberg, 1854—1915.
E. M. Lundholm, 1858—1915. Otto Fredrikson, 1860—1915. Nels Nelson, 1840—1912.
J. A. Enander, 1842—1910. A. O. Bersell, 1853—1903. C. F. Abrahamson, 1858—1908.

AFLIDNA LEKMÄN.

när man icke predikar på engelska i församlingen, så är det icke mycken utsikt för att få behålla sådana konfirmander såsom medlemmar. Andra hafva försökt nu och då, eller en gång i månaden, eller hvarannan vecka, eller ock kanske hvarje söndagskväll, att hålla en engelsk predikan med mer eller mindre framgång. I städerna i synnerhet, där alla samfund så godt som slitas om att draga de unga till sig, kan man icke uträtta mycket med ett och annat försök att hålla dem fästade vid fädrens kyrka och tro. Denna fråga, hvad man bör göra för att kunna behålla det uppväxande släktet vid vår ev. lutherska kyrka i detta land, har varit en brännande fråga, som man icke lätt har kunnat lösa.

Här är det på sin plats att meddela presidenten dr P. J. Svärds tankar i sin årsrapport till synoden vid dess möte i St. Peter, Minn., 1894. "Redan vid flera möten har frågan om engelsk mission ibland vårt folk varit föremål för allvarliga öfverläggningar, men därvid har det stannat. Den tidiga bestämmelsen var, att denna mission skulle utföras i broderlig samverkan med General Councils hemmissionskommitté. De erfarenheter vi vunnit, där man gjort försök, visa, att detta arbete icke är hvad vi önska, hvarför vår synod redan för länge sedan beslutat att ensam utföra arbetet. Det är därför hög tid, att vi nu göra nödiga förberedelser, att denna verksamhet med det snaraste måtte komma till stånd. En kommitté bör tillsättas att utarbeta en gudstjänstordning samt samla ett tillräckligt antal psalmer och sånger, att man må äga det nödvändiga materialet för en engelsk gudstjänst. Lämpligast synes mig vara, att vår svenska gudstjänstordning med sin liturgi och sina perikoper öfverflyttas till engelska språket. Jag tror, att vårt svenska folk, både gamla och unga, snart skulle känna sig hemma i den engelska gudstjänsten, om det ordnas på det sättet. Det engelska missionsarbetet kanske bäst kunde bedrifvas genom konferensernas missionsstyrelse. Att tillsätta en särskild styrelse, som hade arbetet om hand öfver hela synoden, fruktar jag skulle medföra förvecklingar och missförstånd. De konferenser, som anse sig för svaga att lägga hand vid arbetet, kunde gifva uppdraget åt synodens missionsstyrelse. Eller kanske det blefve bäst att redan från början organisera en engelsk konferens. Huru än denna mission må ordnas, låtom oss icke dröja längre, utan gripa verket an i Herrens fruktan."

Med anledning af de tankar, presidenten uttalade, fattade

synoden följande beslut: "Att synoden uppmanar sina konferenser och församlingar att i god tid börja med engelsk verksamhet, hvarhelst behofvet så påkallar, på det att våra församlingars barn och ungdom må för all framtid bibehållas i vår synods gemenskap; och att synoden tillsätter en kommitté för att till nästa synodalmöte framkomma med förslag för organiserande af en konferens af engelsk-talande lutheraner inom vår synod samt regler för denna verksamhets bedrifvande för öfrigt." En kommitté nedsattes för detta ändamål, och följande år rapporterade den och yrkade på att synodens kyrkohandbok skulle öfversättas och en del lutherska psalmer och sånger m. m. öfverflyttas till engelska, samt att de, som kallades att inträda i den engelska verksamheten, måtte få sin teologiska bildning i synodens seminarium i Rock Island, och vidare att vid synodens möten båda språken hädanefter borde vara likställda. Således företogs egentligen icke något nytt för att lösa den engelska frågan.

I sin rapport upplyser presidenten, att "i Rockford, Ill., har en af våra församlingar beslutat att redan denna sommar (1895) införa det engelska språket vid alla sina gudstjänster; och att i en rapport förordades mycket varmt, att engelsk luthersk litteratur måtte spridas med kraft bland vår ungdom, att den icke måtte låta sig lockas af de reformerte, ej heller af den förfinade amerikanska världen och icke heller bedåras af dessa svensk-amerikaner, som oupphörligen orda om att det gamla är tvång."

I 1896 års synodalförhandlingar finnes ingenting, som rörer språkfrågan, utom en enskild församlings handling, som icke blef enastående, nämligen att St. Paul's Eng. Ev. Luth. Church of Humboldt Park i Chicago hade inlämnat sin begäran om utträde ur Augustana-synoden för att förena sig med the Eng. Luth. Synod of Chicago, hvilken begäran beviljades med det villkor, att församlingen återgäldade till Illinois-konferensen de missionsmedel, som den hade användt för församlingen.

I 1897 års förhandlingar omnämner presidenten, dr P. J. Svärd, att "i några församlingar brukas icke mera det svenska språket i konfirmationsklassen, i många församlingar brukas båda språken... I följd häraf och äfven af andra orsaker använda numera många af våra pastorer engelska språket vid flera af församlingens gudstjänster. Dessa pastorer förtjäna samfundets erkännande för sin sunda uppfattning af omständigheterna och sitt nit för ungdomen och andra, som icke för-

stå vårt svenska tungomål." Han påyrkade, att synoden borde göra allvar med beslutet att öfversätta Handboken samt ett nödigt antal psalmer, hvilket synoden återigen lofvade.

Af det nu anförda finner man, att synoden hela tiden tänkte på tvåspråkiga församlingar. En Augustana-församling skulle, där så behöfdes, begagna båda språken. Man skulle icke gå flux åstad och dela en församling i en engelsk och i en svensk, åtminstone icke förrän de båda elementerna blefvo nog starka för att kunna utgöra hvar för sig en självständig församling. Denna idé har utan tvifvel gjort mycket för att sammanhålla församlingarna. Låtom oss föreställa oss, huru det skulle komma att gestalta sig ute på landet, om man icke gjorde bruk af de två språken. Tag en medelmåttig landtförsamling, där de bosatta och stadiga farmarna hafva byggt sig en rätt god och treflig kyrka, stor nog för hela församlingen. Där predikas på båda språken efter öfverenskommelse, och öfriga religiösa handlingar förrättas efter de omständigheter, som lämpa sig bäst. Men säg nu, att det uppväxande släktet finge för sig att gå ut ur församlingen och organisera en engelsk luthersk församling och bygga sig en egen kyrka. Låt nu vara, att här icke blefve någon trosförändring, så finner man lätt, att följden blefve, att det yngre släktet förflyttades undan för undan till den nya församlingen och kyrkan, som kanske är lika så god och dyrbar som den gamla; men snart ha alla de äldre i den ursprungliga församlingen flyttat till kyrkgården, där de hvila, och den gamla kyrkan står tom. Hvad hade man då vunnit med all sin äflan att få en enspråkig församling?

Men det var just denna idé, som man sökte förverkliga, då man först trodde, att den engelska missionsverksamheten bäst kunde bedrifvas genom förbindelsen med General Councils engelska hemmissionsstyrelse. De män, som af denna styrelse sändes till Minnesota på begäran af Minnesota-konferensen, stodo i General Councils missionsstyrelses tjänst att verka för engelska församlingars uppbyggande och icke för tvåspråkiga församlingar. Det kunde därför icke bli mycket af samverkan med dem, och detta berodde på att man icke förstod hvarandras mening. Dr Trabert, som var den förste hemmissionären för att upprätta engelsk-lutherska församlingar i Minnesota, har på ett gripande sätt skildrat de svåra erfarenheter, han och hans medarbetare fingo göra under dessa banbrytningstider, uti sin nyligen utgifna skrift "English Lutheranism in

the Northwest." Mycket hade kunnat vara annorlunda, om vi förstått hvarandra litet bättre; men det är ju så, att vi endast på erfarenhetens törniga stig få lära det som är varaktigt godt.

Ingen konferens, utan en Association.

I samma mån som den engelska kyrkliga verksamheten utvecklade sig, var det fleras mening, att det var nödvändigt att organisera en engelsk konferens, där alla församlingar, som hade öfvergått till bruket af det engelska språket, så att numera svenska språket icke vidare brukades, kunde förenas till ett. Men då dessa församlingar voro vidt spridda inom alla konferenser, började man alltmera inse, att ett sådant steg vore opraktiskt. Kommittéen, som nedsattes i New Britain, Conn., 1907, för att inkomma med en plan för en engelsk konferens, hade insett opraktiskheten däraf och inkom i stället med följande rapport till synoden 1908 i Chicago. Den är ursprungligen uppsatt på engelska, och därför meddelar jag den på samma språk:

"Report of the Committee on English work.

To the Evangelical Lutheran Augustana Synod:

The committee consisting of the pastors and delegates of the English speaking congregations, appointed a year ago, begs leave to make the following report:

At the call of the chairman a meeting was held in the Messiah church, Chicago, Feb. 25 and 26, 1908. There were five pastors and five delegates present. Three sessions were held, and the following plan and resolutions adopted:

We, the pastors and delegates of the English speaking congregations of the Augustana Synod, assembled in accordance with the resolution of the Synod, passed at its annual meeting in New Britain, Conn., heartily appreciate the action of the Synod in authorizing this Convention, whereby plans and propositions may be considered for meeting the growing need of English work among us. It is the sense of this committee that whatever action is taken shall aim to perpetuate the doctrines and serve the interests of the Synod.

For the attainment of this end we hereby respectfully recommend:

1st. That the English congregations with their pastors be

allowed to form an Association of the English churches within the Augustana Synod.

2nd. That the officers of this organization shall consist of a president, vice-president, secretary and treasurer, who together with the President of the Synod shall constitute an Executive Committee, whose duty it shall be—

a) To authorize the organization of English churches in accordance with the regulations pertaining to the organization of new churches, wherever in the good judgment of said committee such churches are deemed necessary and advisable.

b) To attend to such other business as properly belongs to the English work of the Synod.

3rd. That in case any opposition to the organization of a new congregation, or other difficulty, shall arise, the said Executive Committee shall confer with the Executive Committee of the Conference in whose territory the new congregation shall be organized, or the difficulty may arise. In case of their disagreement, the matter shall be referred to the Synod for final adjudication.

Respectfully,
LUTHER MALMBERG, Chairman.
G. A. ELLIOT, Secretary."

Denna rapport blef af synoden antagen, och följande år vid synodalmötet i Red Wing, Minn., blef en konstitution antagen, och därmed kan anses, att Föreningen för engelska församlingar inom Augustana-synoden blef fullt organiserad. Ingenting hindrar, att lutheraner af andra nationaliteter än den svenska kunna tillhöra denna förening; men föreningen måste stå i förbindelse med Augustana-synoden. Dess medlemmar äro på samma gång, såväl pastorer som församlingar, medlemmar i de olika svenska konferenserna och hafva där samma plikter och förmåner som de svenska medlemmarna.

Det är ju klart, att denna förenings organisation kan endast vara temporär. Den utgör en brygga för öfvergången från svenska till engelska språket inom synodens församlingar. Så snart som öfvergången har i det närmaste blifvit ett fulländadt faktum i församlingen, i konferensen och i synoden, så behöfves ej den bryggan längre.

Så långt har det visat sig, att denna förening har verkat med välsignelse och motsvarat sitt ändamål. Den har nu varit verksam i 6 à 7 år snart och haft en ganska god tillväxt.

År 1913 hade den följande församlingar och pastorer:

	FÖRSAMLINGAR.	PASTORER.
1.	Grace, Rock Island, Ill	Ira O. Nothstein.
2.	First, St. Peter, Minn	Luther Malmberg.
3.	Emmanuel, Rockford, Ill	J. W. Johnson.
4.	Messiah, Chicago, Ill	G. A. Elliot.
5.	Grace, Minneapolis, Minn	Olof Lundgren.
6.	Emmanuel, Moline, Ill	Samuel Miller, v. p.
7.	Trinity, Galesburg, Ill	C. M. Olander.
8.	Ziegler Memorial, Fairport, Iowa	Ira O. Nothstein, v. p.
9.	Messiah, Lindsborg, Kans	Daniel Nystrom.
10.	Gloria Dei, St. Paul, Minn	P. N. Sjögren.
11.	Messiah, Minneapolis, Minn	C. O. Lundquist.
12.	Memorial, Astoria, Ore	Theo. A. Jansen.
13.	Arlington Hill, St. Paul, Minn	Nels Lundgren.
14.	Bethel, Chicago, Ill	G. A. Elliot, v. p.
15.	Grace, Chicago, Ill	Oscar Nelson.
16.	Trinity, Everett, Wash	Chas. Pehrson.
17.	Lewis & Clark, Oregon	Theo. A. Jansen.
18.	Trinity, Spokane, Wash	H. A. W. Yung.
19.	Bethany, Des Moines, Iowa	E. W. Carlson.
20.	Bethany, Skamokawa, Wash	Theo. A. Jansen.
21.	Trinity, Kenilworth, N. J	Peter Froeberg.
22.	Trinity, Moline, Ill	Samuel Miller.
23.	Immanuel, Blackfoot, Idaho	Luther Stromquist.
24.	Grace, Barber, Mont	O. T. Floodberg.
25.	Trinity, Lockridge, Iowa	Emil Swenson.
26.	Trinity, Duluth, Minn	F. O. Hanson.
27.	Bethel, Firth, Idaho	Luther Stromquist.
28.	Cody, Wyoming	O. T. Floodberg.
29.	Burley, Idaho	Luther Cornay.
30.	Zion, Omaha, Nebr	A. T. Lorimer.
31.	Saron, St. Joseph, Mich	C. G. Erickson, v. p.
32.	Grace, Jamestown, N. Y	F. O. Hanson, v. p.

Om föreningsverksamheten i församlingarna.

I nästan hvarje församling finnas fruntimmersföreningar, hvilkas uppgift varit och är att väcka intresse för och deltagande uti den enskilda församlingens uppbyggande och förkofran. Dessa föreningar äro mångenstädes lika gamla som den församling, de tillhöra. Utan någon formlig organisation, stadgar eller regler hafva kvinnorna, både unga och gamla, kommit tillsammans, läst något Guds ord, hållit bön och sjungit någon eller några andliga sånger och lämnat en frivillig penningegåfva för något visst ändamål i den egna församlingen eller också för samfundets hemmission eller hednamission. Har församlingens pastor infunnit sig och ledt andakten, så har det varit så mycket kärare.

Dessa kvinnomöten ha gestaltat sig något olika i städerna och på landet och med tiden utvecklat sig något olika. Sålunda har man, i synnerhet i städerna, indelat denna verksamhet i de äldre och de yngre kvinnornas möten och äfven måhända i de unga flickornas möten, dock alla olika klasser med uppgift att verka för något godt ändamål i församlingen, konferensen eller synoden. Med tiden fann man, att kvinnorna i de enskilda församlingarna kunde uträtta mera genom att förena sig till en konferensförening och hålla sina möten vid samma tid och på samma plats som konferensen. Och ännu vidare tog man steget ut att 1891 organisera en förening för hela synoden under namn af "Kvinnornas hem- och hednamissionsförening", hvilken förening sammanträder genom ombud från konferenserna på samma tid och ställe som synoden. Deras förhandlingar hafva i flera år varit införda i synodens referat såsom bilagor. Ehuru kvinnorna aldrig hafva sökt att taga det manliga könets plats vid våra kyrkliga möten, har det dock tagit någon tid för de senare att vänja sig se och fröjda sig öfver den framskjutna ställning, som kvinnokönet på senare tider kommit att intaga i afseende på den kyrkliga verksamheten; men när man ser på hvad Guds ord säger och stannar inom dess gränser, så blir man snart van vid den sköna synen, att man och kvinna vilja vara ett i Jesus Kristus och ett i verksamheten för honom och hans rike efter den nåd, som han gifver.

Vid synodalmötet i Sycamore, Ill., i juni 1914 höll Kvinnoföreningen sitt 23dje årsmöte. Ordförande var änkefru Emmy

Evald, protokollssekreterare änkefru Carl Swensson, korresponderande sekreterare fru Sam. Anderson, kassör fru J. A. Christenson. Af kassörens rapport för året 1913—14 framgick, att hela summan af inkomster för hvarjehanda ändamål varit $20,443.83. Detta visar i någon mån, hvad Kvinnoföreningen kan uträtta i finansiell väg; men dess inflytande i många andra afseenden är värdt många gånger mer än den summan.

Föreningen utgifver en Missionstidning, hvilken med skicklighet redigeras af fru Carl Swensson i Lindsborg, Kansas.

Om ungdomsföreningar eller "Luther Leagues".

I nästan alla församlingar finnes en ungdomsförening eller, som den på engelska kallas, Luther League. Denna verksamhet har utvecklat sig på samma sätt nästan som kvinnoföreningarna, från den enskilda församlingen till missionsdistriktet, från distriktet till konferensen och från konferensen till synoden. I ungdomsföreningen äro båda könen representerade, och i ganska många är församlingens pastor ordförande. Utom sång och musik har man ofta ett blandadt program af både litterärt och religiöst innehåll. Föreningarna ha på de senare åren blifvit alltmera kristligt kyrkliga och visat, att de kunna i flera hänseenden blifva viktiga organ för den kyrkliga verksamheten.

I städerna i synnerhet ha många enskilda mera tillfälliga föreningar uppstått under olika namn. Dessa föreningar kunna betraktas såsom olika kommittéer, som hafva sina särskilda funktioner att utföra. Det är svårt att inse, huru så mycken och vidtomfattande verksamhet i alla riktningar skulle kunna utföras, om man ej hade dessa föreningar. Alla denominationers församlingar göra bruk af dem, och det är en liflig täflan som uppstår dem emellan, som icke alltid kan kallas en helig täflan, men det ser ut, som om en församling icke kunde behålla hvad den har, mycket mindre vinna någon utvidgning, om man icke gjorde bruk af detta sätt att gå tillväga. Det ledsamma är, att man frestas att göra bruk af hvarjehanda helt världsliga och okyrkliga medel för att samla medel till församlingens behof. Men det mest farliga, som denna art af verksamhet i allmänhet befordrar i församlingens religiösa åskådning, är att Martha-sinnet blir hufvudsak, men Maria-sinnet dödas. Ganska mycket beror dock på huru församlingens pastor leder verksamheten.

Till sist får jag sluta mitt bristfälliga verk med en kort återblick på det sista århundradet och vår svenska lutherska kyrka i Amerika med en uppsats, som jag publicerade i "Korsbaneret" 1901. Summorna i de statistiska uppgifterna äro nu mycket större och vittna om en fortfarande, stor tillväxt; annars har jag ingenting att ändra i afseende på de tankar, som där uttalas.

Vi hafva nu fått upplefva ett nytt världskrig, helt olika alla krig, som förekommit i världshistorien, och hvilka resultater det kommer att frambringa, det vet Gud allena, men så mycket kunna vi se och förstå, att det icke allenast är ett Guds straff för människornas synder, utan ock ett väldigt bättringsrop till alla jordens folk att omvända sig till lefvande Gud. Det har ock visat oss, att ingen blott civilisation eller materiell beväpning kan göra slut på krigen i världen. Så länge som satan är lös och behärskar den syndiga mänskligheten, så blir det krig, hungersnöd, pest och ödeläggande sjukdomar på jorden.

ÅTERBLICK.

En återblick på det senaste århundradet framkallar många underbara bilder för vårt själsöga och gifver oss anledning till många betraktelser. Hvad man i all synnerhet måste märka, är den stora och snabba världsutveckling, som försiggått i alla riktningar under det 19de århundradet, särskildt under dess senare hälft. Till de senast flydda 50 åren saknar världshistorien motstycke.

Det 19de århundradet började under krigets åskor och i stormväder, en följd af den franska revolutionen, hvilken utgjorde den nyare tidens födslovånda. Förfärligt omstörtande af alla gamla tänkesätt var denna revolution; och under dess vildaste stormar kunde man knappast tänka annat, än att hela mänskligheten skulle gå under i den vilda frihetsyran. Och likväl kan man säga, att om denna storm icke kommit, hade mänskligheten stått på samma gamla, outvecklade ståndpunkt som förr. Sådant som tillståndet var i världen, var stormen och brytningen nödvändig; men den självsvåldiga frihetsyran måste kufvas, om det goda, som revolutionen hade med sig, icke skulle gå förloradt. Hvem ser icke Guds hand i historien! Då den vilda stormen behöfde stäfjas, sände Gud den egenmäktige och hänsynslöse Napoleon; och det var underbart att se, huru de väldiga frihetsandarna villigt böjde sig under hans spira. Sedan han hade tjänat sin tid, måste han lämna rum för en nödig reaktion, hvilken i Guds visa försyn hade sin stora betydelse.

De politiska omstörtningarna hafva dock icke på långt när varit de mäktigaste driffjädrarna att göra den närvarande tiden till hvad den är — ehuru äfven de hafva sin betydelse —, utan det är förnämligast de märkvärdiga upptäckter och uppfinningar, som genom Guds skickelse blifvit gjorda på alla områden, och hvarigenom naturens krafter blifvit människornas tjänstetandar. Hvilken förändring har icke därigenom inträdt i människornas lefnadssätt? Hvilka roller spela icke ångan och elektriciteten! Vi lefva i maskinernas tid, och vårt lif är helt annorlunda än våra fäders. Vi torde möjligen märka, att vi redan äro hvar för sig endast en kugge i det stora maskinhjulet. På så sätt göras vi visserligen till ofria varelser; men för allt detta ville ingen gärna bortkasta maskinerna och återgå till fädernas sätt att arbeta och lefva.

Med de stora förändringarna på industriens område hafva följt förändringar med afseende på lagstiftning, uppfostran, kommunikation med andra folk, vetenskaper och konster m. m. Icke minst märker man en djup och ihärdig forskning så väl på det andliga som det fysiska området för att få veta, hvad som är verkligt och sant, och för att undersöka, om gamla idéer och meningar äro hållbara. Därunder kan det för mången synas, som om all visshet och hållbarhet vore borta och människorna öfverlämnade åt ovisshet och tvifvel, färdiga att affalla från den kristna tron. Detta har ock skett och sker utan tvifvel med stora massor; men sanningen har ännu icke blifvit besegrad. Hvad bibeln och dess Guds- och världsåskådning angår, har den ännu många och kraftiga försvarare. Och såsom någonting särskildt underbart måste man erkänna det, att när den s. k. högre kritiken uppnått sin höjd och trott sig kunna triumfera öfver sin seger, hafva verkliga forskare under de allra senaste åren ur Babyloniens ruiner framletat urtidens urkunder, tecknade på tegeltaflor, hvilka på det mest slående sätt bestyrka och belysa de bibliska berättelserna. Då stenarna börja tala på detta vis, är ej godt att förneka Guds vittnesbörd.

Intressant som det skulle vara att fästa blicken på hela världshistoriens gång under senaste århundrade, vilja vi dock nu inskränka oss till det svenska folket och i synnerhet till det svenska folket i Amerika och vår evangelisk-lutherska kyrka härstädes under de sist flydda 50 åren. Förliden mars (1900) var det 50 år, sedan den första svenska lutherska församlingen organiserades här i Amerika under det 19:de århundradet.

Emigrationen till Amerika.

Hvad kan denna folkrörelse betyda? Det är måhända ännu för tidigt att söka besvara denna fråga, ty Guds stora världsplaner blifva icke med ens uppenbara, emedan de icke ligga på ytan. I sinom tid, när man kan skåda resultaten af Guds världsregering, skola de dock blifva uppenbara. Man kan väl säga, att rummet blef för trångt i den gamla världen, brödet knappt, och att det grofarbetande folket hade för tunga bördor att bära. I Amerika var det godt om rum, bättre tillfälle att få ett hem och mycket lättare att få sin utkomst för öfrigt än i den gamla världen; här var frihet och lättare bördor att bära, o. s. v. Sant som detta påstående kan vara, så är det likväl Gud, som har "fastställt bestämda tider och gränser för

deras (människornas) boende", Apg. 17: 26. Detta låter oss förstå, att det finnes en djupare orsak till folkvandringarna än den blott materiella. När man tänker på Amerikas geografiska läge, dess resurser, den urgallring af alla jordens folk, som här blifvit samlad, såväl som den statsförfattning, som här gjort sig gällande, nog skulle man gärna önska veta, hvad Gud har för afsikt med detta land och dess folk. Vill han tillstädja, att vi blifva till ett plågoris och en tuktomästare för alla andra jordens folk? Vill han göra oss till en vis läromästare för andra? Har han uttagit oss för att skona oss från någon allmän katastrof, som skall öfvergå andra delar af jorden? Eller har han fört oss hit för att särskildt straffa oss och göra oss till en varning för andra folk och nationer? Eller måhända han vill här i detta land låta det blifva rätt tydligt och klart, hur långt människorna genom sin egen visdom och kraft kunna komma, för att därmed åskådliggöra fåfängligheten af allt människoberöm? Ja, hvem kan på förhand ana svaret på dessa och dylika frågor; men säkert är, att han har någon märklig afsikt med detta land.

Svenskar i Amerika.

Svenskar började komma till Amerika i större antal och med afsikt att göra sitt hem härstädes mellan åren 1840 och 1850. 1841 kommo de första kolonisterna, hvilka slogo sig ned i Pine Lake i närheten af Nashotah, Wis. 1845 och '46 började Erik Jansarna komma och bebygga Bishop Hill i Henry co., Ill. Vid samma tid kom ett litet sällskap från Kisa i Östergötland och slog sig ned i New Sweden, Jefferson co., Iowa. Sedan ökade sig invandringen af svenskar år efter år och har fortfarit i större eller mindre skala till närvarande tid. Med de invandrade och deras afkomlingar torde den svenska befolkningen i Amerika nu vara en fjärdedel så stor som Sveriges närvarande befolkning. I timligt afseende stå de sig i allmänhet väl. De införlifvas lätt med det rådande språket och bildningen i landet. Detta är i synnerhet förhållandet med dem, som här äro födda och fostrade. De gamla äro i allmänhet genom varma känslor fästade vid fosterlandet och dess minnen. Det svenska språket kommer nog att uppehållas på många ställen länge ännu; men det dröjer nog icke länge, förrän den stora majoriteten icke mer kommer att göra bruk däraf. Med förlusten af språket förlora de ock hvad som är särskildt betecknande för det svenska lynnet och karaktä-

ren. De makter, som hittills hufvudsakligen uppehållit såväl språket som den svenska folkkaraktären i detta land, hafva varit den lutherska kyrkan och hennes läroverk samt den svenska tidningspressen. Ehuru de flesta svenskar voro nominellt lutheraner, när de utvandrade från Sverige, har dock den stora majoriteten icke förenat sig med den lutherska kyrkan i Amerika. En mindre del har förenat sig med olika reformerta samfund, men den stora hopen har icke någon kyrklig förbindelse.

Den svenska lutherska kyrkan i Amerika.

Svenska lutherska kyrkan i Amerika börjar nu blifva rätt ansenlig. Hon har redan en femtioårig historia bakom sig. År 1849 kom den förste svenske lutherske prästen till Amerika, den sedermera bekante professor L. P. Esbjörn, och bosatte sig i Andover, Illinois. Där organiserade han i mars 1850 den första svenska lutherska församlingen, som då bestod af 10 kommunikanter. Församlingen hade ofta sina sammankomster i Esbjörns kök. Han bodde söder om skogen icke långt från Edwards-ån. Från denna ringa början har Augustana-synoden uppväxt.

Den första kyrkan bland de svenska lutheranerna i Amerika i det 19de århundradet är den gamla tegelkyrkan i Andover, ett dyrbart minne från den första tiden, ett minne, som vi hoppas får stå kvar så länge som möjligt. Sedan komma kyrkorna i Moline, Ill., och New Sweden, Iowa, såsom nästan liktidiga med den i Andover; men de äro nu borta. Sedan kom kyrkan i Galesburg näst, men äfven den har gifvit plats för en ny.

Till att börja med förenade Esbjörn sig tillika med sina församlingar med den lutherska synoden af Norra Illinois, och de öfriga prästerna, som kommo efter honom, tillika med deras församlingar, gjorde detsamma. Dessa präster voro: T. N. Hasselquist, som kom från Sverige 1852; Erland Carlsson, 1853; O. C. T. Andrén och Jonas Swensson, hvilka ankommo 1856, och de, som här ordinerades och voro här dels förut och dels kommo efteråt, såsom M. F. Håkanson, som kommit 1847, ordinerad 1853; E. Norelius, som kom 1850; P. A. Cederstam, 1853; A. Andreen, samma år. De tre sistnämnda ordinerades 1856 efter att mer än ett år förut hafva innehaft fullmakt att förvalta predikoämbetet. En annan grupp af tre ordinerades 1859, nämligen P. Carlson, som kom till Amerika 1854; P.

Beckman, 1856, och J. P. C. Borén, som kom 1858. Inalles voro 12 pastorer med deras församlingar förenade med Norra Illinois-synoden. Denna förening varade i nära 10 år, och då den befanns icke välgörande, upplöstes den 1860.

I juni månad samma år organiserades Augustana-synoden i Jefferson Prairie nära Clinton, Wisconsin, i förening med en del norska präster och församlingar. Vid detta möte ordinerades 5 svenskar till pastorer, så att hela antalet af svenska pastorer blef 17. Församlingarnas antal var nu 36 och kommunikanternas 3,747.

Följande tabell visar, hur Augustana-synoden förökat sig:

1870 hade den	46	präster.
	99	församlingar.
	16,376	kommunikanter.
	26,322	medlemmar.
1880 hade den	146	präster.
	311	församlingar.
	39,979	kommunikanter.
	71,904	medlemmar.
1890 hade den	308	präster.
	611	församlingar.
	78,295	kommunikanter.
	145,073	medlemmar.
1900 hade den	454	präster.
	888	församlingar.
	118,149	kommunikanter.
	196,490	medlemmar.*

En tillväxt från 10 kommunikanter till 118,149, eller icke långt ifrån 200,000 medlemmar på femtio år, är måhända icke en hastig tillväxt; men gifver man akt på siffrorna, finner man, att det varit en stadig och sund tillväxt; och får den fortgå på samma sätt, komma de nästa 50 åren att visa ett stort resultat. Men tager man i betraktande de hinder, som legat i vägen, och de små resurser, man haft att göra med, så måste man erkänna, att det närvarande resultatet af vår verksamhet icke är att förakta. Synoden är nu väl utrustad att bedrifva sin verksamhet. Inom synoden finnas 5 läroverk, af hvilka

* Enligt senaste (1914) års statistik: 692 präster, 1204 församlingar, 184,056 kommunikanter och 272,989 medlemmar.

tre äro fullständiga colleges och två äro på väg att blifva det; ett teologiskt seminarium; sex barnhem; tre eller fyra sjukhus; och en betydande förlags- och bokhandelsaffär, m. m.* Församlingarna hålla på att afbteala sina kyrkoskulder, bygga och förbättra kyrkor och pastorsboställen. De äro ock i bättre omständigheter än de varit förut att bidraga till missionen, skolor och andra välgörande ändamål. Totalsumman af församlingarnas utgifter till kyrkliga ändamål för förlidet år gick till $918,264.10, hvilket var $49,762.06 mera än året förut. Af de pastorer, som voro med då Augustana-synoden organiserades, äro 10 döda och 7 lefva ännu.** Våra församlingar äro spridda i de flesta af landets stater; få af dem hafva upplösts, sedan de en gång blifvit organiserade. Denna spridning utgör visserligen en icke ringa olägenhet i många afseenden; men om de vore hvad de skulle vara, ett "jordens salt", så kunde man i deras kringspridning se Guds tanke.

Ehuru församlingarna äro vidt spridda, har Augustana-synoden hittills hållit samman. Detta har varit en ovärderlig förmån och har mer än något annat bidragit till den tillväxt och styrka, vår svenska lutherska kyrka haft i detta land. Hvar och en, som inser detta, skall säkerligen icke lättsinnigt frammana en söndringens anda. Tiderna förändras och vi med dem; våra författningsparagrafer kunna ock i någon mån lämpas efter förändrade förhållanden; men sanningen, såsom vi hafva den i Guds ord och vår evangelisk-lutherska bekännelse, förändras icke; och vi få och kunna icke eftergifva något af densamma, komma hvad som komma vill.

Utrymmet tillåter icke att kasta blicken framåt, hvadan vi få sluta med att påminna om att uti de yttersta dagarna tillstunda farliga tider. Dock, Jesus Kristus förblifver densamme som han varit, och den, som förtröstar på honom, skall icke komma på skam.

* Nu, 1915, 10 läroverk, 10 barnhem, 2 diakonissanstalter, 2 immigranthem, 7 sjukhus och 9 ålderdomshem.

** Nu, 1915, endast 2.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

INDEX.

FÖRSTA DELEN.

A.

Afton, Minn., sid. 759.

Alund, Erik, kom till Amerika 1823, sid. 1.

Andersen, pastor Paul, sid. 367, 392, 785.

Anderson, pastor S., sid. 755.

Andover, Ill., svenskt nybygge, sid. 31, 35, 114; de första svenskarna, 115; före Esbjörns ankomst, 119; församlingens organisation, 121; de första församlingsmedlemmarna, 135; första kyrkan inviges, 161; brytning inom församlingen, 162.

Andreen, pastor A., sid. 388, 449, 463, 505, 515, 795, 797; lefnadsteckning 466.

Andreen, prof. Gustav, sid. 472.

Andrén, pastor O. C. T., sid. 261; lefnadsteckning, 271.

Ansgarii-skolan, East Union, Minn., öppnad 1863, sid. 706.

Attica, Ind., församling stiftad ("Församlingen i Indiana") 1855, sid. 493; församlingen reorganiserad, 505; kyrka byggd och invigd 1859, 506.

Augustana-synoden stiftad 1860, sid. 475.

Aurora, Ill., församling stiftad, sid. 450.

B.

Baileytown (Porter), Ind., församling organiserad 1857, sid. 509; de första svenskarna, 516; kyrka byggd 1861, 517.

Baptistiska striden, Den, sid. 150.

Batavia, Ill., församling stiftad, sid. 450.

Beckman, pastor P., sid. 583, 668, 677; lefnadsteckning, 681 ff.

Bergenlund, licentiat B. G. P., sid. 163, 519, 606, 795.

Bergholm, Wapello Co., Iowa, sid. 107.

Bergvall, E., tillhörde kolonien vid Tallsjön, sid. 2.

Betel-skeppet, gudstjänstlokal i New York, sid. 19, 23, 209, 523, 770.

Bishop Hill-kolonien, sid. 61.

Borén, pastor J. P. C., sid. 583, 653., 655, 661, 670, 671, 803.

Boston, Mass., svenskar där före 1860, sid. 770.

Bredberg, pastor J., sid. 523.

Bremer, fru Fredrika, i St. Paul 1850, sid. 535.

Brink, pastor N. J., sid. 765

Brocton, Mass., första svenska kolonien i Nya England, sid. 771.

Buena Vista, Hamilton, Co., Ind., svenskar bosatta här före 1857, sid. 768.

Burlington, Iowa, svenskar bosatta här före 1850, sid. 101.

Bökman, första svenska lutherska prästen i Amerika, sid. 6.

C.

Campello, (numera en del af Brocton), **Mass.**, sid. 771; församling stiftad 1867, 772.

Cannon Falls, Minn., första svenskarna, sid. 679.
Cannon River, Minn., kyrka byggd 1862, sid. 681.
Carlson, pastor Peter, sid. 59, 583, 697, 700, 702, 803; lefnadsteckning, 712 ff.
Carlsson, pastor Erland, ankomst till Amerika, sid. 55, 373; hans verksamhet i Chicago, 374; föreståndare för bokhandeln, 435, 864; lefnadsteckning, 393 ff.
Carver Co., Minn., det svenska nybygget, sid. 59, 696.
Cederstam, pastor P. A., sid. 233, 480, 544, 552, 568, 700, 738, 797; lefnadsteckning, 575 ff.
Cervin, magister A. R., sid. 233, 435; lefnadsteckning, 865 ff.
Chicago, Ill., de första svenskarna där, sid. 30, 367; en skandinavisk luthersk församling stiftad 1847, 367; Ansgarii-församlingen stiftad 1849, 368, 524; Immauels-församlingen stiftad 1853, 369; de första medlemmarna i Immanuels-församlingen, 375; kyrkobygnad inköpt, 377; Tryckföreningens lokal, 378, 864; kulten i Immanuels-församlingen, 384; skolhus uppfördt, 389; det kristliga lifvet inom församlingen, 390; den förenade skand. konferensens möte där, 23—28 april 1860, 812, 840.
Chisago Lake, Minn., sid. 39; de första kolonisterna, 540, 541; första prästbesöket, 547; namnförteckning på nybyggare, 554; församling stiftad 1854, 561; kyrkobygge 1856, 568.
Clear Lake, Minn., nybygge, sid. 736.
Collin, pastor Niklas, den sista bland de från Sverige utsända prästerna, död 1831, sid. 1.

D.

Dahlsten, pastor A. W., sid. 463.
"Definite Synodical Platform, The", sid. 780.
De Kalb, Ill., nybyggare och församling stiftad, sid. 450.

E.

Eagle Lake, Minn., nybygge, sid. 760, 763.
Elgin, Ill., församling organiserad, sid. 450.
Elling Ejelsen, norsk predikant, sid. 765, 783.
Engberg, Jonas, skollärare i Vasa 1856, sid 645; redaktör för "Hemlandet" och bokhandlare i Chicago, 865.
Erik Jansarne, invandrare från Helsingland, sid. 27.
Erik Janson, hans biografi, sid. 61.
Esbjörn, prof. L. P., ankomst till Amerika, sid. 34; hans kommission från Amerikanska Hemmissionssällskapet, 125, 137; flyttning till Princeton, Ill., 481; professor vid Illinois State University, 1858, 483; förening med Norra Illinois-synoden, 792; afgår från professoratet i Springfield, 806; flyttar till Chicago, 811; lefnadsteckning, 173 ff.

F.

Fahlström, första svensken i Minnesota, sid. 737, 759.
Forest City, Minn., pastor P. Carlson upmanas företaga en missionsresa dit 1859, sid. 762.
Formulär för intagning af församlingsmedlemmar, sid. 379, 494, 796, 820.
Fors, C. J., ankom till Geneva 1854, flyttade därpå till Town of Goodhue, Minn., sid. 58.
Franckean-synoden, i hvilken en del af norrmännen ingingo 1848, sid. 785.
Församlingskonstitutionen, sid. 494, 642, 827, 830.

G.

Galesburg, Ill., de första svenskarna, sid. 39, 226; de första församlingsmedlemmarna, 137; sv. luth.

församlingens stiftelse, 228; församlingen under Hasselquists tid 1852-63, 229; kyrkotukten inom församlingen, 235; församlingens söndring, 236.

Galva (Gefle), Ill., anlagdt 1853 eller 54, sid. 767; "Svenska Republikanens" utgifningsort, 767.

"Gammal-lutheraner" komma till Amerika 1838, sid. 781.

General Council bildas, sid. 780.

General-synoden organiserad 1820, sid. 779.

Geneseo, Ill., församling stiftad 1859, sid. 270.

Geneva, Ill., de första svenskarna, sid. 58, 442; kyrka inköpt 1854 (tillsammans med St. Charles), 443; kyrkans invigning, 446; församlingens historia, 448.

Goodhue (Swithiod), Minn., nybyggare före 1860, sid. 670.

Goodhue co., Minn., sid. 623; de första svenskarna, 624; första prästbesöket 1855, 629.

Grand Rapids, Mich., sid. 765.

Green Lake-nybygget, Minn., sid. 760.

Gustaf Adolfs College, St. Peter, Minn., sid. 735.

Götaholm, Minn., första svenskarna, sid. 706; församling organiserad 1858, 709; kyrkobygge 1870 (Watertown), 710.

H.

Hagberg, Ifvar, tillhörde kolonien vid Tallsjön, sid. 2.

Hasselquist, prof. T. N., ankomst till Amerika, sid. 51; lefnadsteckning, 239 ff. Namnet förekommer ofta hela arbetet igenom.

Hastings, Minn., svenskar bosatte sig före 1860, sid. 760.

Hauge-synoden, sid. 785.

Hedengran, pastor C. A., sid. 585, 699; lefnadsteckning, 587 ff.

Hedström, O. G., metodistpastor, sid. 16.

Hedström, Jonas, metodistpastor, sid. 24.

Helsingland, invandring från, 1853, sid. 56.

"Hemlandet, det Gamla och det Nya", första numret utkom den 3 jan. 1855, sid. 856.

Hesselvalley (Chadler's Valley, Sugar Grove), sid. 33; pastor Jonas Swenssons första församling i Amerika, 1856, sid. 211; kyrkobygge, 211; de första svenskarna, 519; församling stiftad 1854, 521.

Heyer, "Fader", telugu-missionär, sid. 840.

Hill, prof. S. M., sid. 764.

Hocanzon, pastor L. A., sid. 755.

Hokanson, pastor M. F., sid. 88, 101; lefnadsteckning, 109 ff.

Hultgren, pastor C. O., sid. 533.

I.

Illinois, de första svenskarna, sid. 767.

Illinois State University i Springfield, Ill., sid. 795.

Indiana, de första svenskarna, sid. 53, 491, 767; den första svenska luth. församlingen stiftad i West Point, 1855, 493; församlingens medlemslista, 496.

Invandring från Helsingland, 1853, sid. 56.

Invandringshoparna i tidsordning, sid. 26.

Invandringsskarorna 1849, sid. 33; 1850, 38, 46; 1851, 49; 1852, 50; 1853, 55.

Iowa, de första svenskarna, sid. 763.

J.

Jackson, pastor Andrew, Ansgarsskolans föreståndare, sid. 706.

Jamestown, N. Y., svenskt nybygge, sid. 32; de första svenskarna, 527; församling organiserad 1857, 528; kyrka byggd 1866, 528.

Johnson, And. Pet., Fredrik och **Carl M.**, tre bröder, invandrade 1846, sid. 32, 33, 519.

Johnson, Germund, invandrade 1846, sid. 32.

Johnson, J. A., Kansas' första svensk, sid. 768.
Johnson, pastor John, sid. 237; lefnadsteckning, 486 ff.
Johnston, pastor L. A., sid. 33.

K.

Kalmar län, invandring från, 1846—48, sid. 31.
Kandiyohi Co., Minn., sid. 760.
Kansas, de första svenskarna, sid. 768.
Kassel, Peter, invandrade från Kisa, Östergötland, 1845, sid. 27.
Kewanee, Ill., de första svenskarna 1855, sid. 767.
Knoxville, Ill., de första svenskarna 1851, sid. 237; församling stiftad, 238.
Kolera-året 1854, sid. 56, 230, 380, 455, 795.
Kolonisterna, de första svenska under 1800-talet, sid. 1.
Konferenserna inom Norra Illinois-synoden, sid. 793, 816.
Krauth Jr., dr C. P., sid. 781.
Kronobergarnas invandring, sid. 54.
Kyrkosången, sid. 821.

L.

Lagerström, pastor J. G., sid. 739.
Lake Ripley, Minn., sid. 763.
Lange, Kapten O., kom till Amerika på 1830-talet, sid. 2.
Lansing, Iowa, sid. 763.
La Porte, Ind., församling organiserad 1857, sid. 509; de första svenskarna, 511; kyrkans invigning 1860, 514.
Larson, Daniel, från Haurida, Småland, ankom till Amerika 1844, sid. 26.
Larson, pastor S. G., sid. 103.
Lind, Jenny, gåfva till lutherska kyrkobyggnader, sid. 143; gåfva till Ansgarii-församlingen i Chicago, 4, 368.
Lundahl, pastor G., sid. 515.
Lutherska kyrkan i Amerika före 1850, sid. 773; första organisationen 1748, 774.

M.

Malmberg, pastor C. J., sid. 107.
Mariadahl, Kans., de första svenskarna 1855, sid. 768.
Marine, Minn., de första svenskarna, sid. 602; församlingen organiserad 1854, 604; kyrka byggd 1856, 605; ny kyrka byggd 1861, 606.
Marine Lund, Meeker Co., Minn., sid. 762, 763.
Mattson, Öfverste Hans, Vasa, Minnesota, sid. 56.
Mattson, pastor J. P., sid. 765.
McGregor, Iowa, sid. 763.
Medelpad, invandring från, 1853, sid. 56.
Meeker Co., Minn., sid. 760.
Michigan, första sveskarna, sid. 765.
Milwaukee, Wis., sid. 757.
Minneapolis, Minn., sid. 727, 760.
Minnesota, dess tidigare historia, sid. 534; missioner bland indianerna, 536; missioner bland de hvita, 537; den första svensken, 537; de svenska nybyggarna, 538.
Minnesota-konferensen organiserad 1858, sid. 583, 840, 848.
Missouri-synoden, sid. 781.
Moline, Ill., de första svenskarna, sid. 39, 251, 263; den sv. luth. församlingens stiftelse 1850, 253; första kyrkans byggnad och invigning, 255, församlingsvården, 257.
Morell, bosatt i Buffalo, N. Y., före 1840, sid. 1.
Mühlenberg, Henry Melkior, sid. 775.

N.

Nest Lake, Minn., nybygge, sid. 760, 763.
New Boston, Ill., svenskar där före 1860, sid. 767.
"New Lutheranism", reformerta åsikter under lutherskt namn, sid. 789.
New Sweden, Iowa, svenskt nybygge, sid. 87.

New Sweden, Minn., medelpunkten för en betydlig svensk befolkning, sid. 736.
New York, svenskar bosatta där sedan 1840, sid. 770; Gustaf Adolf-församlingen stiftad 1865, 770.
New York—Andover, resan nov. 1850, sid. 40.
Nilson, pastor J. S., sid. 706, 710, 711.
Norelius, pastor E., sid. 493, 636, 797, 871 och många andra ställen hela boken igenom.
Norra Illinois-synoden, organiserad 1851, sid. 150, 789, 791; dess förening med General-synoden, 794; utträde ur, 798.
Norrmännens kyrkliga förhållanden, sid. 782.
"Norske Lutherske Kirke i Amerika", sid. 788.
Nykterhetssaken, sid. 821.
Nyquist, pastor J. P., sid. 755.

O.

Olson, pastor Håkan, sid. 99, 103, 803; lefnadsteckning, 244.
Oscars nybygge (Union nybygget), Minn., sid. 696.

P.

Palm, Svante, vice konsul, sid. 2, 37.
Palmquist, G., baptistpredikant, sid. 93, 151, 763.
Passavant, dr W. A., Pittsburg, Pa., sid. 640, 840.
Pecatonica, Ill., sid. 463; församling stiftad 1857, 463.
Pehrson, pastor John, sid. 449, 533, 739, 745; lefnadsteckning, 746 ff.
Pennsylvania-synoden (Pennsylvania Ministerium) organiserad 1748, sid. 776.
Peoria, Ill., svenskar där före 1860, sid. 767.
Peters, pastor G., sid. 317, 318, 319; lefnadsteckning, 472 ff.
Pihlgren, pastor P. A., sid. 765.
Pine Lake-nybygget, Wis., sid. 2.
Portage Co., Wis., sid. 757.
Pressalster, svenska, före 1860, sid. 852.
Princeton, Ill., de första svenskarna, sid. 39, 477; församling stiftad 1854, 480; första kyrkan byggd 1856, 482; invigd 1858, 482.

R.

Red Wing, Minn., de första svenskarna, sid. 656; församling organiserad 1855, 657; första församlingsmedlemmarna, 657; kyrkobygge 1856, 659; pastoralvården, 661; synodalkonventionen 1858, 846.
Religionen, den starkaste makten att bilda och vidmakthålla de svenska nybyggena i Amerika, sid. 86.
Rockford, Ill., de första svenskarna, sid. 58, 453; församling organiserad 1854, 457.
Rock Island Ill., sid. 39; de första svenskarna 1848, 251, 263.
Round Rock, äldsta nybygget i Texas, sid. 38.
Rush City, Minn., församling organiserad 1876, sid. 610.
Rusheby, Minn., svenskar bosatta där 1856, sid. 608, 609.
Rush Lake, Minn., församling organiserad 1870, sid. 610.
"Rätta Hemlandet", kyrklig tidskrift, sid. 858, 864.

S.

Samuelson, Johannes, och Carl Johan, sid. 34.
Scandia, Minn., första svenskarna 1855, sid. 711.
Scandian Grove., Minn., första invandrarna 1856, sid. 60, 736; första tiden i nybygget, 740; nybyggets äldre historia, 741; förs. stiftad 1858, 744; de första medlemmarna, 745.
Schmucker, dr S. S. och dr G. B., sid. 780.
Schneidau, P. von, f. d. löjtnant, bosatt vid Tallsjön, Wis., sid. 2, 6; v. konsul i Chicago, 367.

Sheboygan, Wis., några svenskar tidigt bosatta här, sid. 758.
Skilsmässan från N. Illinois-synoden, sid. 798.
Sparta, Kent Co., Mich., första gudstjänsten, sid. 765.
Springfield, Ill., N. Illinois-synodens college förlagdt där, sid. 793.
Spring Garden, Minn., sid. 638; de första svenskarna, 675; församling stiftad 1858, 677; första kyrkan uppförd 1862, 677.
Språkfrågan på 1700-talet, sid 777.
St. Ansgars-skolan, East Union, Minn., 706.
St. Charles, Ill., de första svenskarna, sid. 58, 439, 441; församling stiftad 1853, 372.
St. Paul, Minn., de första svenskarna, sid. 610; församling organiserad 1854, 611; E. Norelius förs:ns förste pastor 1860, 620.
St. Peter, Minn., sid. 735; de första nybyggarna, 736; församling stiftad 1857, 737.
Stenbo-gubbens färd till Amerika, sid. 47.
Stillwater, Minn., svenskar bosatta där före 1860, sid. 759.
Stockholm, Wis., första nybyggarna och församlingsmedlemmarna, sid. 665—667; första prästbesöket 1856, 667; församling organiserad, 667.
Sugar Grove, Pa., svenskt nybygge, sid. 32.
Superior, Wis., svenskar där på 1850-talet, sid. 758.
Svithiod (Goodhue), **Minn.**, nybyggare där före 1860, sid. 670.
Swede Bend, Iowa, sid. 105.
Swede Grove (Marine Lund), **Minn.**, sid. 763.
Swedlanda, Minn., sid. 736.
Swede Point, Iowa, bebyggdt 1846, sid. 103.
Swedona, Ill., svenskt nybygge, sid. 34.
Swenson, S. M., bankir i New York, sid. 37.
Swensson, pastor C. A., sid. 527.
Swensson, pastor Jonas, 172, 524; lefnadsteckning, 186 ff.
Sycamore, Ill., nybyggare och församlingens stiftelse, sid. 450.
Synodal-författningen, Lutherska kyrkans i Amerika styrelseform, sid 774.
Synod of Missouri, sid. 781.

T.

Tallsjön (Pine Lake), **Wis.**, sid. 2.
Taylor's Falls, Minn., förs. stiftad 1860, sid. 607.
Texas, första svenska invandringen dit, sid. 36.
Thott, baron, bosatt vid Tallsjön, sid. 2.
Tryckföreningen, Svenska Lutherska, sid. 378, 435, 861; dess konstitution, 862.

U.

Union-nybygget, öst- och West Union, Minn., sid. 696; de första svenskarna, 696; församling organiserad 1858, 702; de första förs. medlemmarna, 703.
Unonius, Gustaf, hans "Minnen", sid. 1, 2, 4, 5 ff.

V.

Valentine, C. J., licentiat, sid. 160, 257, 479, 794.
Vasa, Minn., förs. organiserad 1855, sid. 633; förs:ns första medlemmar, 633; E. Norelius dess förste pastor, 636; gamla kyrkan byggd 1862, 653.
Vestergötland, invandring från, sid. 54.
Viberg, pastor A., baptistpredikant, sid. 39.
Victoria, Knox Co., Ill., sid. 35, 36, 767.
Vista, Waseca Co., Minn., församl. stiftad 1858, sid. 751; de första förs. medlemmarna, 751; församlingens historia, 752; kyrkobygge 1868, 755.

Vossner, pastor C. J., försökte blifva präst i Princeton, Ill., år 1859., sid. 484.

W.

Waldenström, P., kallad till lärare vid Augustana College och Teologiska seminarium, sid. 475.
Walther, dr C. F. W., tysk, luthersk präst, sid. 781.
Waseca Co., Minn., de första svenskarna, sid. 750.
Waupaca Co., Wis., nybyggare före 1860, sid. 757.
Webster Co., Iowa, sid. 105.
West Union, Minn., egen församling 1858, sid. 706.
Wicaco-kyrkan i Philadelphia, sid. 775.
Williamson, prof. A. W., sid. 536.
Wilmington, Del., svenska kyrkan, sid. 3.
Winthrop, Minn., sid. 736.
Wisconsin, svenskar bosatta före 1860, sid. 757.
Wrangel, prosten Carl Magnus, sid. 775.
Wrightsville, Pa., svenskt nybygge, sid. 211.
Wyanet, Ill., sid. 767.

Ö.

Östergötland, utvandring från, 1846—48, sid. 31.

ANDRA DELEN.

A.

Abrahamson, dr L. G., ombud till Fria Ev. Luth. allmänna konferensen i Lund, 1902, sid. 217.
Ahlberg, pastor P., kallad att besöka Amerika, sid. 57.
Alabama, missionsfältet, sid. 92, 131.
Alaska, missionen i, sid. 131—133.
Andreen, dr Gustav, vald till president för Augustana College, 1901, sid. 217; — hans besök i Sverige 1902, sid. 215.
Andrén, pastor O. C. T., synodens ombud till Sverige, sid. 139.
Arkitektur, kyrko-, sid. 251.
Association of English Churches, sid. 214, 512.
Augustana Book Concern, sid. 296.
Augustana College, flyttadt från Paxton till Rock Island, sid. 171. — Första college-byggnaden invigd, 1875, sid. 171.
Augustana Hospital, Chicago, sid. 272.
Augustana Seminarium (Aug. College) grundadt i Chicago 1860, sid. 9. — Flyttadt från Chicago till Paxton, Ill., 1863, sid. 140.
Augustana-synoden. Förberedelsemötet i Chicago i april 1860, sid. 1. — Stiftelsemötet på Jefferson Prairie, Wis., i juni 1860, sid. 7. — De svenska medlemmarna af mötet, sid. 14. — Synodens möten, tid och plats för, 1860—1914, sid. 31. — Dess utvecklingsstadier, sid. 135. — Norrmännen utträda ur synoden, 1870, sid. 147.

B.

Banbrytaretiden, hur man då lefde och dog, sid. 288.
Barnhemsverksamheten, sid. 263.
Barrington, J. E., missionär i Ogden, Utah, sid. 108.
Bergenlund, B. G. P. uppehöll predikoverksamhet i Sugar Grove., Pa., och Jamestown, N. Y., 1853, sid. 388.
Bersell, dr A. O., död 1903, sid. 218.
Bethany College, sid. 256, 434.
Bethel-skeppet i New York, sid. 393.
Bethesda Deaconess Home, St. Paul, sid. 278.
Bethesda Hospital, St. Paul, sid. 272.

Biskopar, Svenska kyrkans, hälsning till Augustana-synoden, sid. 229.

Brockton, första svenska kolonien i New England, sid. 494.

C.

California-konferensen, dess historia, sid. 453, 470—479.

Campello, Mass., förs. stiftad 1867, sid. 391.

Canada-konferensen, organiserad 1913, dess historia, sid. 503—511.

Carlson, P., missionär på västkusten, sid. 64, 67—88.

Carlsson, dr Erland, pastor i Immanuels-församl. i Chicago 1853—75, i Andover, Ill., 1875—87, sid. 180. — Synodens president 1881—88, sid. 64, 180.

Cederstam, dr P. A., missionär i Florida, sid. 124.

Cervin, dr A. R., antog kallelse till Amerika 1861, sid. 139.

Chicago-, Mississippi- och Minnesota-konferensernas sammanträde i Chicago den 23—27 april 1860, sid. 3.

Coeur d'Alene College, sid. 256, 483.

Colorado, predikobesök, sid. 57, 60, 90, 91. — Colorado-distriktet, sid. 443.

Columbia-konferensen, dess historia, sid. 480—487.

Connecticut, pastor J. Mellander i Portland, sid. 61.

D.

Dahlgren, Nils, delegat vid synodens stiftelsemöte, sid. 14.

Dakota, första predikobesök, O. J. Siljeström, sid. 59, 61.

Diakonissverksamheten, sid. 263, 276.

E.

Elmquist, O. A., missionär i Ogden, Utah, sid. 105.

Engberg, Jonas, delegat vid synodens stiftelsemöte, sid. 17.

Episkopal-kyrkans proselyteringsarbete, sid. 236.

Erlander, J., delegat vid synodens stiftelsemöte, sid. 17.

Esbjörn, prof. L. P., hans ämbetsafsägelse såsom teologie professor i Springfield, Ill., sid. 3. — Återvänder till Sverige, 1863, sid. 140.

F.

Floden, kyrkoh. G., hans proselyteringsarbete för episkopalerna, sid. 217.

Floreen, pastor Erik, missionär i Salt Lake City, Utah, sid. 108.

Florida, missionsfältet, sid. 92, 122—131.

Fogelström, pastor E. A., diakonissverksamhetens grundläggare, sid. 277.

Föreningsverksamheten, sid. 519.

Författningar, Aug.-synodens, sid. 237.

Förlagsverksamhet, sid. 294.

Församlingskonstitution, sid. 239. Se vidare under "Konstitution".

G.

General Council, organiseradt, sid. 13. — Dess telugu-mission, sid. 64, 282. — Aug.-synodens förening med, sid. 151. — Dess möte i Immanuels-kyrkan i Chicago, 1869, sid. 159. — Aug.-synodens fulla förbindelse med, 1870, sid. 161. — Skilsmässa från, begäres af Minnesota-konferensen, 1904, sid. 218.

General-synoden, organiserad 1820, sid. 152.

Gunberg, pastor A., missionär i Provo, Utah, sid. 100.

Gustavus Adolphus College. sid. 256, 332.

H.

Halland, pastor B. M., och Hallandsettlementet i västra Iowa, sid. 383.

Hasselquist, T. N., synodens första president 1860—70, sid. 9, 134. — Aug. Colleges 2:dra president, sid. 141. — Hans resa till Sverige 1870, sid. 47. — Död 1891, sid. 172.
Hatlestad, pastor O. J., synodens första sekreterare, sid. 9.
Hedström, Olof, svensk metodistmissionär i New York, sid. 391.
Hemliga sällskaper, sid. 246.
Hemmissionen, Aug.-synodens, sid. 35.—Dess banbrytare eller grundläggare, sid. 38. — Stadgar för Hemmissionen, sid. 48.
Hill, prof. S. M., missionär i Utah, sid. 95.

I.

Idaho, missionsfältet, sid. 91, 92.
Illinois-konferensen, dess historia, sid. 299—318.
Immanuels-förs. i Chicago en mönsterförsamling, sid. 241, 305.
Immanuel, Hospital, Omaha, sid. 274.
Immigrant-missionen, sid. 263, 282.
Inbördeskriget, sid. 142.
Indian-mission, sid. 58, 63.
Indian-upproret 1862, sid. 143.
Inre Missions-föreningen, Chicago, sid. 263, 283.
Inter-Mountain-distriktet, sid. 110.
Iowa-konferensen, dess historia, sid. 380—386.

J.

Jamestown, N. Y., C. O. Hultgren pastor 1864—1901, sid. 398.
Johansson, C. F., sjömansmissionär i Boston, Mass., sid. 56.
Johnston, L. A., synodens president 1911, född i Chandlers Valley (Sugar Grove tp), Pa., sid. 403, 404.
Jonasson, Johan, delegat vid synodens stiftelsemöte, sid. 16.
Jubelmötet 1910, Augustana-synodens och Augustana Colleges, sid. 225.
Jubelåret 1893, sid. 193. — Festtal af E. Norelius, sid. 196.

K.

Kansas, första prästerliga besök, sid. 43.
Kansas-konferensen, dess historia, sid. 416—445.
Kina, synodens mission i, sid. 282.
Kolonier och församlingar, de ursprungliga och deras tillväxt, sid. 32.
Konferenser, Augustana-synodens, sid. 297. — öfvertaga missionsfälten, sid. 92.
Konstitution, Augustana-synodens, sid. 21. — Augustana-seminariets, sid. 28. — Reviderad församlings-, antagen 1907, sid. 220, 247.
Krantz, J. A., missionär i Salt Lake City, sid. 97.
Krauth, Jr., dr C. P., sid. 13, 154. — Hans teser rörande "The Principles of Faith and Church Polity", sid. 157.
Krotel, dr G. F., sid. 155.
Kulten, sid. 249.
Kvinnornas hem- och hednamission, sid. 214, 519.

L.

Landfors, C. A., stadsmissionär i Chicago, sid. 89.
Larson, pastor S. G., sid. 46, 447.
Lifvet, det kristliga, sid. 252.
Lilja, A. B., immigr. missionär i New York, sid. 89.
Lindahl, S. P. A., synodens respredikant, sid. 53, 57. — Synodens president 1888—91, sid. 94, 185. —Redaktör för Augustana 1890, sid. 185. — Död 1908, sid. 185.
Linder, F. A., missionär i Ogden, Utah, sid. 99.
Lindsborgs-kolonien, sid. 418 ff. — Schismen, sid. 427.
Lindström, prof. A. J., död i Florida 1872, sid. 123.
Luther College, sid. 256, 452.
Luther League-rörelsen, sid. 214, 284, 520.
Lysander, pastor C. A., hans studieresa i Amerika 1908, sid. 224.

Läroartikel, Aug.-synodens, sid. 233.
Läroverk, synodens och konferensernas, sid. 256.

M.

Mann, dr W. J., sid. 156.
Mariadahl, första lutherska verksamheten i Kansas, sid. 439. — Barnhemmet, Kansas-konferensens, sid. 439.
Martin, pastor A. P., missionär i Provo, Utah, sid. 99.
McPherson och Saline counties, första svenska bosättningen i Kansas, sid. 417.
Medlemsantal vid synodens stiftelse, sid. 30.
Michigan, första prästbesök, sid. 44.
Ministerial Aid Fund, se Understödskassan.
Minnesota College, sid. 329.
Minnesota-konferensen, dess historia, sid. 318—380. — Kon:ns protest mot den nya förs. konstitutionen ogillad, sid. 220.
Missionsfält, synodens gemensamma, sid. 110.
Missionsverksamhet, ordnad, de olika slagen, sid. 281.
Montana, missionsfältet, sid. 92, 112.
Mormon-missionen, sid. 95.

N.

Nebraska-konferensen, dess historia, sid. 445—459. — Pastor S. G. Larson första missionspastor 1868, sid. 447. — Del af Kansaskonferensen till 1886, sid. 448. — Luther College, Wahoo, sid. 452. — Barnhem i Stromsburg, sid. 453.
New England-konferensen, en del af New York-konferensen till 1912, dess historia, sid. 493—497.
New England-staterna, kyrkans tillväxt i, sid. 219.
New York, förberedelser för församlings stiftande, sid. 42—46, 391. — Stud. S. G. Larson verkade där 1859, sid. 406. — Pastor A. Andreen, 1865, sid. 407. — P. Karleen, 1867, sid. 408. — Förs. utträdde ur synoden, 1868, sid. 409. — A. Waetter, 1870, sid. 411. — C. E. Lindberg, 1879, sid. 412. — M. Stolpe, 1890, sid. 412.
New York-konferensen, dess historia, sid. 386—416.
Norelius, E., synodens första respredikant, sid. 40. — Synodens president 1874—81, sid. 170, och 1899—1911, sid. 211.
Norrmännen utträda ur synoden 1870, sid. 147.
Norska kyrkosamfund, sid. 150.
North Star College, sid. 256, 502.
Northwestern College, sid. 256, 502.
Nyman, J., delegat vid synodens stiftelsemöte, sid. 16.

O.

Olson, Swen, delegat vid synodens stiftelsemöte, sid. 15.
Olsson, dr O., lärare vid Aug. College 1876, sid. 172, 431. — Läroverkets president 1891, sid. 172. — Död den 12 maj 1900, sid. 216. — Hans förbindelse med Lindsborgs-kolonien, sid. 423—431.
Oregon, missionsfältet, sid. 91.

P.

Pacific-konferensen, sid. 461.—Konferensens delning 1893, sid. 469.
Palmquist, P., delegat vid synodens stiftelsemöte, sid. 14.
Passavant, dr W. A., sid. 156, 264.
Paulson, Ola, delegat vid synodens stiftelsemöte, sedermera pastor inom Norska frikyrkan, sid. 19.
Pehrsson, kyrkoh. Per., närvarande vid synodens jubelmöte, sid. 225.
Peterson, pastor Peter, missionär i Ogden, Utah, sid. 100.
Porto Rico, synodens mission på, sid. 282.
Prästbristen på 70-talet, sid. 46.

R.

Rang, pastor Efr., Fosterlandsstiftelsens ombud till jubelmötet, sid. 225.

Red River Valley-konferensen, en del af Minnesota-konferensen till 1912, dess historia, sid. 497—503.

Respredikanter, synodens första, sid. 43.

Revisionstiden, sid. 164.

Rhode Island, pastor T. O. Linell i Pontiac, sid. 61.

Rydberg, pastor Em., missionär i Salt Lake City, sid. 105.

S.

San Francisco, predikobesök, sid. 57, 90.

Schaeffer, dr C. W., sid. 156.

Schéele, biskop, K. H. G. von, hans första besök i Amerika 1893, sid. 194. — Hans andra besök 1901, sid. 216. — Hans tredje besök 1910, sid. 225.

Schmucker, dr B. M., Amerikas lärdaste liturg, sid. 155.

Schück, prof. Henrik, sid. 226.

Seiss, dr J. A., sid. 156.

Sjukhusverksamheten, sid. 262, 271.

Sjöblom, P., förvaltade presidentskapet 1873, 74, sid. 167.

Skriftspridningen, sid. 294.

Sköld, Carl Magnus, delegat vid synodens stiftelsemöte, sid. 20.

Sugar Grove, Pa., och Jamestown, N. Y., besökta af Hasselquist 1854, sid. 390.

Sundberg, ärkebiskop A. N., hans bref till synodens missionsstyrelse, sid. 62.

Superior-konferensen, en del af Illinois-konferensen till 1910, dess historia, sid. 487—493.

Swenssor, dr C. A., född i Sugar Grove 1857, sid. 393. — Hans tid i Lindsborg, sid. 431—438. — Död 1904, sid. 218.

Swensson, pastor Jonas, synodens president 1870—73, sid. 163. — Flyttade till Andover, Ill., 1858, sid. 393.

Svärd, P. J., sjömansmissionär i New York, sid. 56. — Synodens president 1891—99, sid. 191.

Synod of Northern Illinois, The Ev. Luth., skilsmässan från, sid. 1.

T.

Telugu-missionen i Indien, sid. 64, 282.

Texas, predikobesök, sid. 57, 58. — Austin- och El Campo-distrikten, sid. 442.

Trinity College, sid. 256, 443.

U.

Ullman, U. L., lektor i Göteborg (nu biskop i Strängnäs) kallad till lärare vid Augustana College, sid. 172, 431.

Understödskassan, sid. 263, 285.

Ungdomsföreningar, sid. 214, 283, 520.

Upsala College, sid. 256.

Utah, predikobesök, sid. 57.

V.

Vender, pastor Jonas, missionär på västkusten, sid. 64.

Välgörenhetsinrättningar, sid. 262.

"Världens ände", sid. 41.

W.

Warren Hospital, sid. 502.

Washington (staten), missionsfältet, sid. 91.

Å.

Ålderdomshemmen, sid. 263, 279.

Åslev, P. E., missionär i Salt Lake City, sid. 101.

Återblick, sid. 522.

Ö.

Öhman, dr S. G., synodens ombud vid invigningen af Gustaf Adolfskapellet i Lützen den 6 nov. 1907, sid. 222.